Sopron, benches, tyl

540, 541, 542,
543, 548,

Barabás Miklós

szerzett. — Barabás Miklós derék fia *Barabás Elemér* orvosnövendék a napokban meghalt. Temetése 10-dikén történt.

Vas. Ujs. 1869. 45. l.

Barabás Miklós

** *(Barabás,)* a pesti takarékpénztár megbizása folytán Fáy András, Simoncsics és Hajós József életnagyságu arczképein dolgozik. — Madarász Victor, a Párisból haza érkezett festész a városerdei sétányon fogja műtermét megnyitni.

Vas. Ujs. 1868. 640 l

Barabás Miklós

Vas. Ujs. 1867. 231. l.

= *(Kutasi Imre körajz-nyomdájában Debreczenben)* rövid idő alatt diszes műlap fog megjelenni: azon 13 magyar tábornok arczképeit ábrázoló, kik 1849. okt. 6-kán Aradon elvérzettek. A rajzot Barabás Miklós készíti, az életrajzok megirását pedig egyik irónk vállalta magára. A műlap ára 2 ft lesz.

képek

Esztergom, kőtár XII. század

Jenőről. Budapest, Nemzeti Múzeum

penhága Nemzeti Muzeum, XII. század /?/

írászi lelet. Nemzeti Múzeum, XI.század

szt. XI. század vége, dr.Horváth
ul.

k markolata. Prága, székesegyház.

Jászberény, Jász múzeum

a négy evangélista alakjával.Budapest

zázad

artó szekrényke. Budapest, Nemzeti

y. Budapest, Iparművészeti Muzeum,

sztergomi ásatásokból

Srombathely, püsp. gal

652

Marasztoni József

—(*A magyar miniszterium arczképcsarnoka*) már sokféle kiadásban forog a közönség kezén, s még mindegyre jelennek meg uj meg uj kiadások. Az elsők és diszesebbek egyike az, melyet Barabás Miklós rajzolt kőre és Maszák Hugó adott ki. E képet igen érdekessé teszi azon körülmény is, hogy épen azon nagyságban és alakban van kiadva, mint az 1848-iki első magyar felelős miniszteriumnak ugyancsak Barabás által rajzolt arczképcsarnoka. — Egy másik szép kőnyomatu kép (Marasztoni rajza) Eggenberger F. kiadásában jelent meg, s ezen az arczképek cserágak és levelek koszorujába vannak izléssel berendezve. — Egyik mint másik képnek ára 2 ft., s folyvást jó kelendőségnek örvendenek.

Vas. Lyó. 1867. 117 l.

Nagyigmándi szénsavas keserviz-forrássó

és abból készült

PEZSGŐ-POROK

(magyar Seidlitz-porok).

A nagy-igmándi szénsavas-keserviz, mely oldó s kiüritő sós részeinek dusságát, azok hatását mérséklő és emészthetőségét előmozditó szénsav tartalma által koronázza, méltán a leghiresebb s legelterjedtebb külföldi keservizeket helyettesiti, s azok behozatalát hazánkba feleslegessé teszi. — E viznek s az abból készitett sónak általában beismert jótékony hatása, ugy azon elterjedés, melynek azok már eddig örvendenek, ösztönöztek engem, miszerint ezen gyógyhatásu szereknek közönséges használatát minélinkább elősegitsem. — E törekvésemet azáltal hiszem elérhetni, hogy én a nevezett sóból **pezsgő-porokat** is készitek, melyek a gyógyforrás alkatrészeit magukban tartalmazzák, és hatásukra nézve a világszerte ismert Seidlitz-porokkal egyenlők.

Egy 25 hárommeszelyes üveget tartalmazó idei töltésü ládaviz, gyógyjavalattal ellátva **6** ft. **25** kr. — Egy skatula (12 pár) pezsgő-por használati utasitással **1** ft. **20** kr — Egy font forrás-só, **mely a karlsbadi sót nélkülözhetővé teszi,** ¼, ½ és 1 fontos faszelenczében 2 ft. 50 kr készpénzfizetés vagy utánvétel mellett.

Ismételadóknak **jutányosabb ár szabatik.**

☞ Megrendelhetni **Rév-Komáromban** alulirottnál, továbbá:

Aradon: Habereger G., Velsz. — **Baján**: Deutsch Móricz, — **Bonyha-don**: Kramolini József gysz. — **B.-Diószegen**: Kovács József gyógysz., — **Becsben**: Röck Gusztáv ásványvizek főraktárában „zum grauen Igel", Wildpretmarkt Nr. 6, — **Csakvár**: Lukács Gyula gyógysz., — **Csuzon**: Jezovics Sándor gyógysz., — **Csornán**: Klebel Nándor, — **Debreczen**: Geréby és Hannig, — **Eger**: Veszelyi János gyógysz., — **Esztergom**: Brenner J., — Einczinger János, **Eszéken**: Eissner és Schwarz, — **B.-Füred**: Ellér Gyula gysz., — **Gyöngyös**: Pásztory Lajos gyógysz., — **Győr**: Kautz Ignácz gyógysz., Lenner Ferencz, Micheller Antal, Prettenhoffer, — **Jolsván**: Maleter Albert gyógysz., — **Kassán**: Novelly Sándor, — **Kecskeméten**: Mády J., Papp Mihály, — **Kis-Czell**: Miszory Eerenc gyógysz., — **Kis-Várda**: Balkányi Farkas, — **Kolozsvartt** (Erdély): Wolf János gysz., Engel József gyógysz., — **Léván**: Boleman Ede gyógysz., — **Mező-Berény**: Nárczisz János gyógysz., — **Mooron**: Netter Ignácz, Ganzl Fülöp, A. Háán, — **Miskolczon**: Dr. Szabó Gyula gysz., — Csáthy Szabó István gysz., — **Mohacs**: Deutsch Sándor, Bodendorfer József, — **Mosony**: Trojan József gysz., — **M.-Ovár**: Sziklay Antal gyógysz., — **N.-Bányán**: Papp Simon gyógysz., — **N.-Becskerek**: Kellner Ede gysz., — **N.-Igmánd** Pachl Sándor, — **N.-Lakon**: Lenhard Jakab gysz. — **N.-Szombat**: Stanzl Henrik gysz., **Nagy-Tapolcsán**: De Grach Ferencz gysz., **Nyiregyházán**: Barcsay Károly gyógysz., — **N.-Váradon**: Bakacs József, — **Pozsony**: Pisztory Bódog gyógysz., Lában Károly, — **Pécsen**: Kisági, és Simon, — **Pápán**: Tscheppen Eduárd, — **PESTEN**: Jezovics Mihály gysz., Sztupa György, Kochmeister Frigyes, Vághy Lajos, Édeskuthy L., Tunner János, Prückler Ignácz, Morán János, Lukovits József, Morgenstern Isidor, Czeripp Károly, Gyarmathy G., Ebenführer V., — **Péterváradt**: Lang Mátyás, — **Rzezsow** (Galiczia): Schaitter J. és társa, — **Somorja**: Adler József gyógysz., — **Szabadkán**: Hoffbauer Ign. és fia gyógysz., — **Szikszón**: Aichman József gyógysz., — **Sárköz-Ujlak**: Balázsy György gyógysz., **S.-Alja-Ujhely**: Teich Zsigmond, — **Sz.-Fehérvár**: Say Rezsö gyógysz., Vimmer Adolf gysz., — **Szeghalom**: Kiss Ferencz gysz., — **Szolnok**: Horánszky Istv. gyógysz., — **Szerdahely**: Ehrenreiter, — **Tabon**: Krebs Vilmos gyógysz., — **Tatában**: Szett Antal gyógysz., Nirtitt Ferencz gyógysz., — **Temesvár**: Babusnik Ágost, — **Vácz**: Bodendorfer József, **Versetz**: Blum József, — **Zólyom**: Thomka Lajos gyógysz.

Schmidthauer Antal,

1661 (11—12) gyógyszerész a „Megváltóhoz" Komáromban.

Fel nem lobbanó

PETROLEUM,

nagyban és kisebb mennyiségbeni eladásra folyvást készen található

KORTSÁK J.

bádogos-mesternél

PESTEN,

Ferenczieк-tere 1-sö sz. alatt,

készit egyszersmint **szagatlan házi- és szoba-ürszékeket**, darabját 15 fttól 50 ftig a legujabb fo ma és czélszerü szerkezet szerint — még pedig azon kikötéssel, ha czéljoknak meg nem felelnének, — azokat visszaveszi; készit továbbá mindennemü

épület-munkálatokat,

u. m.: **ház-fedélzeteket, csatornákat, könyököket, padlás-ablakokat, bádog, horgany** és **vörösrézből**, — **arnyékszékecsöket ólomból**, itthelyt s a vidékre. Nagy raktárt tart végre **petroleum, salon-** és **moderateur-lámpakból, házi, udvari-** és **lépcső-lámpákból**, mindennemü **kávé-** és **theafőző-gépekből**, lakkozott **fáczákból**, és minden az ő mesterségébe vágó áruczikkekből; elvállal minden **kijavitasokat**, és igéri a legmeltányosabb árakat, minélfogva a nagyérdemü közönség szives látogatását kikéri. 1817 (2—6)

Bizonyitvány.

Hónapok óta egy makacs kelésben szenvedtem, s minthogy a felhasznált szerek nemcsak belsőleg, hanem külsőleg is mindenben ellenállottak és semmi javuláshoz sem vezettek, egy ismerősöm ajánlatára a párisi egyetemes flastromot (Pariser Universalpflaster) vettem használatba; (kapható **Török József** gyógyszertárában Pesten, király-utcza 7-dik sz. alatt, és **Sárkány J. S.** váczi-utcza, 1 köcsög ára 70 kr.), s ez oly észrevehető javulást idézett elő, hogy a sebhely már csaknem egészen begyógyult, s minthogy saját tapasztalásom szerint emlitett flastromot jónak s megpróbáltnak találtam, ennélfogva azt a szenvedő emberiségnek tiszta lelkiismerettel ajánlhatom. — Buda, október 1-én 1866.

Leeb József,

1815 (2 - 4) ruhatárnok a német szinháznál.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó hivatalában Pesten (egyetem-utcza 4. sz.) megjelent és kapható:

Uj kiadásu szótár, könnyen olvasható nagy betükkel.

FOGARASI JÁNOS

magyar-német és német-magyar

SZÓTÁRA

a legujabb és legjobb kutfők után. 1705 (3—6)

Ötödik javitott és bövitett kiadás.

Első vagy német-magyar rész. (674 lap, nagy 8-rét), füzve **2** ft.
Második vagy magyar-német rész. (550 lap, nagy 8-rét), füzve **2** ft.
A két rész fel bőrbe egybe kötve **5** ft.

Jeles nyelvtudósunknak e szótára, azon nagy kelendőség folytán, melyben elismert kitünő volta miatt részesült, ezuttal **ötödik** kiadásban kerül a közönség elé. E körülményre magában is elég támaszkodnunk, midőn azt a t. közönségnek ajánljuk.

Bartl A. és Veress I. Teljes **magyar-latin szótár.** Földrajzi nevekkel szaporitva. **Második változatlan kiadás.** (620 lap, 8-rét), füzve 4 ft.

Farkas Elek. Latin-magyar szótár, a legujabb és legjobb források nyomán szerkesztve. **Dictionarium latino-hungaricum.** (511 tömötten nyomott lap, 12-rét), füzve 2 ft.

Ballagi Mór, dr. Uj teljes német és magyar szótár, tekintettel az egyes szavak helyes kiejtésére, rokonságára, valamint azoknak hajlitása, füzete és különböző értelmeinek körülirás által meghatározott s abatos előadására, különös figyelemmel levén a természettudományokban, az uj törvényhozásban, kereskedelemben stb. szokásos szak- és műszavakra.

I. *Német-magyar* rész, **második egészen ujból átdolgozott kiadás.** (864 l., 8-r.) füzve 4 ft., vászonba kötve 5 ft.

II *Magyar-német* rész, **második bövitett kiadás.** (723 l., 8-rét) füzve 4 ft., vászonba kötve 5 ft.

Farkas Elek. Legujabb és legtömöttebb magyar német és német-magyar zsebszókönyv. A magyar nyelv ujabb és legujabb alakulását tekintve, legujabb kútfők után. Stereotyp kiadás. **Negyedik lenyomat.** Két kötet, (888; 420 lap), kis 8-rét. Egy-egy kötet füzve 1 ft.
Keményen kötve egy kötetben 2 ft. 50 kr.
Vörös vászonba kötve egy kötetben 3 ft.

Molé. Uj magyar-franczia és franczia-magyar szótár. A legjobb kutfők szerint szerkesztve. *Harmadik tetemesen bövitett és javitott kiadás.* Két kötet 1865. Ára füzve 3 ft. 20 kr.

I. kötet: *Franczia-magyar rész.* D'aprés les meilleurs ouvrages publiées jusqu'a ce jour et spécielment d'aprés le dictionaire français de Molé (420 lap, 8-rét) füzve 1 ft. 60 kr.

II. kötet: *Magyar-franczia rész.* Irta *Babos Kálmán.* (520 lap, 8-rét) füzve 1 ft. 60 kr.

A két rész egybekötve fél bőrbe 4 ft.

☞ Minden a kiadó-hivatalnál legalább **2** ft. értékig történt megrendelés bérmentve küldetik meg.

Lótulajdonosoknak fontos.

Szakavatottak részrehajlatlan itélete egy korszerü készitmény felett legbiztosabb kezesség arra nézve, hogy annak szilárd belbecse és csalhatlan hathatóssága elismertessék. — Egy ily kedvező birálatnak tagadhatlanul, — az Ő Felsége I-sö Ferencz József császár által egy kizárólagos szabadalommal kitüntetett Kwizda-féle üditő-nedv örvend — lovak számára. A „Sport" szaklap a futtatás, vadászat és és lovászat terén f. évi május 26-ki számában az üditő-nedv felett következőleg nyilatkozik:

Emlitett folyadék használata minden alkalommal, nem csak mint fentartó, hanem mint gyógyir, hol arról van szó, hogy hütőleg s erősitőleg hasson — ajánlható. A lovak szerfeletti megerőltetésénél higitott üditő-nedvveli mosás rendeltetik, mely főkép a lovak előrészén, a vállaktól a térdig s a veserészeken terjedjen el. — Ivhur- sat. daganatoknál, burogatások, melyek folytonos nedvességben s mindig frisen tartandók — használandók. — Csúzos fájdalmaknál, bedörzsölésre a higitlan üditő-nedv sokkal alkalmssabb. Az üditő-nedvnek consequens és figyelmes alkalmazása legtöbb esetben megbecsülhetlen eredménynyel jár, — minélfogva annak épen ugy mint az ugynevezett Arnicá-nak és körömkenőcsnek soha egy istállóból sem volna szabad hiányoznia.

A cs. kir. szab. üditő-nedvből a következő bizományos uraknál léteznek raktárak:

PESTEN: Török József gyógyszerész urnál, király-utcza 7. sz. a.

Továbbá:

B.-Gyarmaton: Omaszta F. — **Breznóbányán**: Göllner F. — **Debreczenben**: Bignio J. — **Csaktornyán**: Krausz A. — **Dettán**: Braunmüller J. — **Déva**: Lengye J. — **D. Földváron**: Nádhera P. — **Eperjesen**: Zsembery. — **Eszéken**: Deszáti. — **Esztergomban**: Bierbrauer J. C. — **Gyöngyösön**: Koczianovich J. — **Győrött**: Lehner F. — **Isperesen**: Flamm J. — **Kassán**: Novelly A. — **Kaposvárt**: Kohn J. — **Késmárkon**: Genersich. — **Kolozsvárt**: Wolf J., Karavasy J. — **Komáromban**: Cziegler A. és fia. — **Lugoson**: Kronetter F. — **Marczaliban**: Istl özv. — **Miskolczon**: Spuller J. A. — **Nagy-Becskereken**: Haidegger, Deutsch testvérek. — **Nagy-Kanizsán**: Fesselhoffer és Rosenfeld. — **Nagyszombatban**: Smekal és fia. — **N.-Váradon**: Jánky A. — **Pakson**: Flórián J. — **Pápán**: Beermüller W. — **Pozsonyban**: Schertz F. és Hackenberger testv. — **Pécs**: Kisági és fia. — **R.-Szombatban**: Hamaliar A. — **Rosnyón**: Poós J. J. — **Szabadkán**: Sztojkovits D. — **Szegszárdon**: Hutter A. — **Szlszeken**: Dietrich A. — **Szolnokon**: Scheftsik, Horánszky Istv. — **Székesfehérvárt**: Kovács P. és Légmann A. — **Sopronban**: Müller és Mezey. — **Trencsénben**: Weisz L. — **Tepliczen**: Weisz L. — **Varasdon**: Halter F. — **Veröczén**: Bész J. K. — **Veszprémben**: Tuszkau M. — **Zágrábban**: Mihics Gr. — **Zala-Egerszegen**: Hulinszky A.

Egy palaczk ára 1 ft. 40 kr. E) 1809 (1—3)

Két palaczknál kevesebb nem küldhető, a pakolásért 30 kr. számittatik.

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1866 (egyetem-utcza 4-ik szám alatt).

A legnagyobb vászonruha-raktárban

váczi-utcza,

„Ypsilantihoz“ Pesten,

kaphatók a legolcsóbb árakon és legnagyobb választékban mindennemü fehérnemüek férfiak, hölgyek és gyermekek számára,

ugymint:

20000 darabnál több **férfi-ingek rumburgi vagy hollandi vászonból** darabja 2 ft 75 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8 ft 10 ft, 12 ft.

10000 darabnál több **szines férfi-ingek** 1000 különböző mintában, régibb mintája 1 ft. 80 kr, 2 ft, legujabb minták és legdivatosabban varrva 2 ft 50 kr, 3 ft.

Fehér pamut madapolan férfi-ingek 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr., 4 ft.

Férfi-gatyák vászonból, magyar vagy félmagyar mintára 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr.

Női ingek rumburgi vászonból, simák 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 5 ft.

Női ingek rumburgi és hollandi vászonból himezve 4 ft, 5 ft, 6 ft 7 ft, 7 ft 50 kr, 8 ft, 9 ft, 10 ft, sveiczi és franczia mellmustrával 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 7 ft.

Fiu-ingek vászonból 4 éves 1 ft 80 kr, 2 ft 10 kr, 6 éves 1 ft 85 kr, 2 ft 40 kr, 8 éves 2 ft, 2 ft 45 kr, 10 éves 2 ft 10 kr, 2 ft 65 kr, 12 éves 2 ft 40 kr, 2 ft 90 kr, 3 ft 50 kr, 14 éves 2 ft. 65 kr, 3 ft 15 kr, 4 ft 20 kr, 16 éves 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr.

Szines fiu-ingek 4 éves 1 ft. 10 kr., 1 ft 25 kr, 6 éves 1 ft 25 kr., 1 ft 40 kr, 8 éves 1 ft. 35 kr., 1 ft 55 kr, 10 éves 1 ft. 60 kr., 1 ft 75 kr, 12 éves 1 ft. 65 kr., 2 ft 10 kr., 14 éves 1 ft. 75 kr., 2 ft 10 kr, 16 éves 1 ft. 75 kr., 2 ft 20 kr.

Mindennemü **téli alsó mellények, nadragok, harisnyák és egyéb téli czikkek** férfiak és hölgyek számára nagy választásban.

Főraktár a legjobb **amerikai krinolinnak** fehér vagy hamuszin, darabja 2 ft 50 krtól 6 ftig, vörös 5 fttól 8 ftig.

Szines alsó szoknyák legfinomabbak, darabja 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 7 ft 50 kr.

És sok egyéb kész fehérnemü czikkek, melyekről az árjegyzék kivánatra bérmentesen elküldetik.

Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat **rumburgi, hollandi, irlandi, kreasz-** és **bőrvásznakban** a legolcsóbb gyári árakon.

Vászonzsebkendők tuczatja 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 7 ft 50 kr, 8 ft, 9 ft, 10 ft, egész 20 ftig.

Törülközők tuczatja 5 ft 50 kr, 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8—16 ftig.

Szines ágyi kanavász vége 9 ft, 10 ft, 11 ft, 12 ft, 13—16 ftig.

Valóságos vászon-asztalnemü.

Asztalkendők tuczatja 5 ft 30 kr, 6 ft 20 kr, 6 ft 60 kr, 7 ft 50 kr, 8 ft, 9 ft.

Abroszok minden nagyságban hat személytől 24-ig. **Asztali készletek** 6, 12, 18 és 24 személyre. Legjobb minőségü **kötő-czérna** csomója 1 ft 20 kr, és 1 ft 60 kr.

Menyasszonyi készletek bevásárlásánál ajánljuk dusan felszerelt készfehérnemü vászon és asztalnemüekbeni nagy raktárunkat, melyek minden áron már összeállitva vannak, vagy kivánság szerint összeállitunk.

Mindennemü **megrendelések** mustra szerint gyorsan és legjobban elkészittetnek.

Nagy választás **ágyteritők, pique és tricot-paplanokból, kávés-kendőkből** és minden e nembe vágó czikkekből.

Raktárunkban vett czikkeknél nagy előnyül szolgál az, hogy minden megvett, az árjegygyel ellátott czikk 14 nap alatt nemcsak kicserélhető, hanem egyszersmind ki nem elégitési esetben az ár vissza is adatik.

Szállitások minden irányban, az ár előleges beküldése mellett vagy utánvéttel gyorsan és legjobban eszközöltetnek, ugyszinte mindennemü megrendelések mustra szerint leghamarább elkészittetnek.

1780 (3—8) **Kollarits József és fiai.**

Dicséretesen ismert szépitöviz,

ugynevezett

HERCZEGNŐ-VIZ,

mely a bőrnek ifjas friseségét visszaadja s az arczszinét a legkésőbb korig, fehéren, nyulékonyan, tisztán, s lágyan fentartja, az arczot, nyakat, kezet s a kart minden bőrtisztátalanságtól, u. m. szeplő, májfolt, napégetés, sárga-foltok, pörsenések, orr-vörheny, sömör, hőpörsenés, égetés s arczredőktől megóvja. Ezen hathatóságára nézve dicséretesen ismert szépitőszer egyedül s kizárólag valódi minőségben kapható

LUEFF M.

illatszeráruk-kereskedésében 1818 (1—3)

„a Minervához“

Pesten, váczi-utcza 21-ik szám alatt.

Fényképészet.

Van szerencsénk a magas nemesség s a t. cz. közönséggel tisztelettel tudatni, hogy mi a *Heller és társa* (ezelőtt Barabás) fényképészeti müintézetét az uri- és korona-utcza szögletén 2-dik sz. alatt átvettük. — Szabad legyen e tekintetben Bécs városában szerzett jó hirnevünkre hivatkozni, s azon remény kecsegtet bennünk, miszerint itt is mint letelepedésünk uj hazájában a nagyérdemü közönséget beismert képességünk által minden tekintetben kielégiteni törekedni fogunk; s midőn a nagyérdemü közönség szives pártolásáért s ügyünk felkarolásáért esedeznénk, tisztelettel maradunk

Dr. Heid H. és Ronniger F.,

fényképészek.

1799 (4—12)

TEMESVÁRY GUSZTÁV

kir. szabad. czipő-áruk gyári raktára

árjegyzéke

Pesten, három korona-utcza 7-ik szám alatt, a lipótvárosi bazilikatér közelében. 1814 (2—3)

Hölgyek számára.

1 pár	papucs bőrből	60 kr.
1 „	commodeczipő kelméből	80 „
1 „	commodeczipő chagrainből	1 ft. — „
1 „	commodeczipő chagrainnből sarokkal és szalagfodorral	1 „ 50 „
1 „	félczipő kelméből	— „ 90 „
1 „	félczipő bőrből	1 „ — „
1 „	félczipő bőrből, sarokkal	1 „ 30 „
1 „	félczipő bársony vagy everlastingből	1 „ 20 „
1 „	kivágott czipő everlastingből sarokkal és kötőszalagokkal	1 „ 50 „
1 „	félczipő everlastingből, gummihuzóval és sarokkal	1 „ 80 „
1 „	topánka kelméből sarokkal	1 „ 80 „
1 „	topánka everlastingből	1 „ 80 „
1 „	topánka everlastingből sarokkal	2 „ — „
1 „	topánka everlastingből sarokkal és gyürükkel	2 „ 10 „
1 „	topánka everlastingből sarokkal, gummihuzóval	2 „ 40 „
1 „	topánka világos everlastingből sarokkal	2 „ 40 „
1 „	topánka világos everlastingből sarokkal és gummihuzóval	2 „ 70 „
1 „	topánka világos everlastingből sarokkal s gyürükkel	2 „ 50 „
1 „	féltopánka sarokkal és gummihuzóval, világos everlastingből	2 „ — „
1 „	topánka bársonyból	1 „ 80 „
1 „	topánka bársonyból sarokkal	2 „ — „
1 „	topánka bársonyból sarokkal és gummihuzóval	2 „ 40 „
1 „	topánka bársonyból prémbéilléssel, brabant diszitéssel és sarokkal	3 „ — „
1 „	bőrtopánka, dupla talppal s gummihuzóval szögelve, franczia mintára	3 „ 20 „
1 „	bőrtopán lakbőrrel, angol mintára, gyürükkel	3 „ 80 „
1 „	magas everlasting, bársony vagy bőr szár-topánka sarokkal	3 „ — „
1 „	fehér bálczipő, kötőszalagokkal	1 „ — „
1 „	fehér báltopánka sarokkal	2 „ 10 „
1 „	debardeur-topánka	3 „ — „
1 „	moirantique-topánka	3 „ 50 „
1 „	salon laktopánka, huzóra	4 „ — „
1 „	posztó-topánka lakbőrrel szegélyezve, szögelve, duplatalpu	5 „ — „
1 „	posztó-topánka, huzóra, szögelve	4 „ — „

Férfiak számára.

1 pár	bőr-papucs	60 kr.
1 „	commodeczipő	90 „
1 „	nyáriczipő bőreresztékkel és sarokkal	1 ft. 50 „
1 „	párisi bőrczipő, kötőre	3 „ — „
1 „	párisi bőrczipő, lakbőrrel és csokorral	3 „ 50 „
1 „	fény bőr-topán, egyszerü	3 „ — „
1 „	borjubőr-topán, szegélylyel és gummihuzóval	3 „ 50 „
1 „	borjubőr-topán, dnplatalppal	4 „ — „
1 „	bagaria-topán, duplatalppal	4 „ 20 „
1 „	zergebőr-topán, legfinomabb bőr, gummihuzóval szenvedő lábakra	3 „ 50 „
1 „	orosz-lakbőr topán, angol mintára	5 „ — „
1 „	kordován csizma	6 „ 50 „
1 „	borjubőr csizma	7 „ — „
1 „	zergebőr csizma, legfinomabb	7 „ — „
1 „	borjubőr csizma duplatalppal	8 „ — „
1 „	bagaria csizma duplatalppal	8 „ 50 „
1 „	orosz-lakbőr csizma	12 „ — „
1 „	orosz-lakbőr csizma duplatalppal	13 „ — „
1 „	vizhatlan sárcsizma, lakbőrboritékkal, bagariából	14 „ — „
1 „	térdenfelül érő csizma (Pappenheimer) bagariabőrből	17 „ — „
1 „	magas posztó szár-sopán gummihuzóval borjubőr boritékkal	6 „ 50 „
1 „	magas posztó szár-topán huzóra, orosz-lakbőrrel boritva	7 „ 50 „
1 „	lakkozott salon-csizma	12 „ — „
1 „	lakkozott salon-topán	4 „ 60 „

Leánygyermekek számára.

1 pár	félczipő bőrből	65 kr.
1 „	bőr-topánka	1 ft. 25 „
1 „	bőr-topánka, gummihuzóval	1 „ 50 „
1 „	everlasting-topánka, sarokkal	1 „ 50 „
1 „	everlasting-topánka, sarokkal és gummihuzóval	1 „ 80 „
1 „	bársony-topánka, sarokkal	1 „ 50 „
1 „	bársony-topánka, sarokkal és gummihuzóval	1 „ 80 „

Fiugyermekek számára.

1 pár	bőr-topánka, gummihuzóval	2 ft. 20 kr.
1 „	bőr-topánka, gummihuzóval és duplatalppal	2 „ 60 „
1 „	borjubőr csizma	4 „ 50 „
1 „	borjubőr csizma duplatalppal	5 „ — „

Kisebb gyermekek számára.

1 pár	félczipő bőrből	40 kr.
1 „	bőrczipő eresztékkel	45 „
1 „	bőr-topánka	1 ft. — „
1 „	bőr-topánka huzóval	1 „ 30 „
1 „	everlasting-topánka, gombra vagy gyürüre	1 „ 20 „

☛ Minden az itt meg nem nevezett férfi-lábbelik mérték szerint elvállaltatnak s a legolcsóbbért számittatnak.

1 font	finom lakfénymáz ára	20 kr.
1 pár	férfi-czérnaharisnya	45 „
1 „	férfiharisnya flanelből	65 „

Kijavitások.

1 pár	csizmafejellés	4 ft. — kr.
1 „	csizmafejellés duplatalppal	4 „ 50 „
1 „	csizma-félfejellés	2 „ 10 „
1 „	féltalpalás	1 „ — „
1 „	sarkkészités	— „ 40 „
1 „	női-topánka féltalpalás	— „ 60 „
1 „	női-topánkasark	— „ 20 „
1 „	lakbőr boritók	— „ 30 „

☛ Kisebb, itt meg nem nevezett kijavitások a legolcsóbbért számittatnak.

Az áruczikkek megküldése a pénzösszeg beküldése vagy postai utánvét mellett a leggyorsabban eszközöltetik, a pakolásért külön 10 kr. küldendő.

**

Vas. Ujs. 1866.

NYOMTATVÁNY

A 4324

„Századok" Budapest, I. ker., Bécsikapu-tér 4. sz.

A Műemlékek Országos Bizottsága nagytekintetű elnökségének

IX., Rákos-utca 10. **Budapest**

Barabás Miklós

33.088 – K. M. E. Ny.

** *(A magyar képzőművészeti társulat)* f. hó 15-én tartott választmányi rendes ülésében *Barabás* Miklós, mint a párisi kiállitás ügyében felállitott szépművészeti albizottság elnöke, közlé a választmánynyal a birodalmi központi bizottság leérkezett ujabb sürgős felszólitását, hogy a kiállitani szándékozó magyarországi művészek kimeritő bejelentéseiket f. hó 20-áig megtenni annyival inkább el ne mulaszszák: mert azon osztályból Bécsben bejelentett művek már eddig is elfoglalnák a rendelkezésre álló összes kiállitási tért, s mert a mondott határidő letelte után jelentkező legjelesebb művek sem fognának tekintetbe vétet-

hetni. A választmány tudomásul vévén a felszólitást, a bécsi bizottság ezen, s nehány ezzel összefüggő más kivánalmainak teljesitését az arra kiszabott idő rövidsége miatt teljes *lehetetlennek nyilvánitja*, egyuttal jegyzőkönyvi kivonatban a szépművészeti albizottság elnökét felkérni határozá: hogy a magyar műtárgyak számára a társulat által kért 600 □ lábnyi tér egyoldalu megszoritása ellen tiltakozni, másrészt a bejelentési határidő kellő meghosszabbitását illető helyen kieszközölni szíveskedjék.

HÍVJA KSÉG

ÁR HÓ ÁNYOS TART.

Vas. Ujs. 1866. 44. l.

Barabás Miklós

BARABÁS MIKLÓS: Városmajori látóhíz (akvarell)
Budapest, Szépművészeti Múzeum

PRIELLE KORNÉLIA ARCZKÉPÉHEZ.

A városligeti műcsarnokban rendezett szinészeti kiállítás megnyitásakor, a kiállításról közölt leirásunkban említést tettünk Prielle Kornélia asszony gyüjteményéről is, a ki a saját s elhunyt férjének, a nemzeti szinház feledhetetlen szalonszinészének, Szerdahelyi Kálmánnak emléktárgyaiból egy egész szobát betöltő érdekes gyüjteményt állitott ki, sajátkezüleg rendezvén el azt s igy fölösleges hozzá tennünk, hogy azzal a választékos, finom izléssel, mely e kitünő művésznőnket oly kiváló mértékben jellemzi. Nem is lehet másként egy oly rendkivüli müveltségü nőnél, a kiről meg van irva, hogy a szinpadon az ő tulajdonképi eleme s valódi szerepköre a főbb ranguak vidám, finom, érzékeny és cselszövő szalonjainak légkörében van is hogy benne distingvált szalonhölgyek találnak oly személyesitőre, hogy ezek szerepköre Páris legelső szinpadain nincsen tökéletesebben betöltve.

A nagyérdekü gyüjteményben ott van a többi közt elhunyt férjének két márvány mellszobra, egyik Araditól, másik Szász Gyulától s számos diadaljele, saját magának pedig egy Kolozsvárott 1881-ben, 40 éves művésznői jubileuma alkalmával kapott arany és nyolcz ezüst koszorúja; továbbá egy igazán remekbe készült karosszék, világos rózsaszin selyemmel bevonva s tengerzöld bársonynyal szegélyezve, de a melynek a támlája kiválóan érdekes, valódi unikum, mert arra összes nagyobb szerepei vannak mesterien ráhimezve, fölül ez itt oly sokat mondó idézettel:

Ha szenderegve, multakról álmodol,
Nyiló babér köszöntse ébredésed.

A szék mellett ugyanis egy gyönyörü babérfa áll, mely a karszék föliratának jelentését mintegy kiegészíti. A falakat a koszorúknak és szalagoknak egész özöne borítja s közöttük a szinművészet jeleseinek számos arczképei.

Ez utóbbiak között van egy rendkívül bájos aquarelle-festmény, egy szép fiatal, szőke leányt ábrázolva, lelkes nagy szemekkel, arczán a leányos szendeség kifejezésével. Ez arczkép magát a művésznőt ábrázolja, mint fiatal leányt a negyvenes évek második feléből. A művésznő maga beszélte el, hogy e kép Petőfinek is igen tetszett, a ki azt mondta rá: «Szép lány ez a Kornél, kár, hogy olyan kevés a haja.» A mai nézők közül pedig valaki azt jegyezte meg rá: «Kár, hogy a kit e kép ábrázol, nem kezdheti újra ott, a hol e kép mutatja. Mennyi finom gyönyörüséget élvezhetnének akkor a néző-téren a mi utódaink is!»

Ez arczkép, melynek mását ez alkalommal mi is bemutatjuk, 1846-ban készült s Barabás Miklós finom ecsetje alól került ki. Mint művészi alkotás is egyik legbecsesebb tárgya a gyüjteménynek.

A KIRÁLYLÁTÁS DEBRECZENBEN.

A debreczeni királylátásnak kevés olyan részlete lehet, a mely a helyi és fővárosi lapokban már leírva ne lett volna. A «Vasárnapi Ujság» mult számában is külön czikk szólott erről. De még mindig akad olyan benyomás, emlék, gondolat, a mit az itt közölt képek kapcsában el lehet mondani.*

A fogadtatás fényes sikerének érdeme első sorban Debreczen város képviselő-testületét illeti meg. Teljes és összhangzó lelkesedéssel tette magáévá a fogadtatás ügyét, és habár nem volt is hivatalosan kimondva, de az arczokon meglátszott, hogy azt minden debreczeni polgár a város becsületbeli ügyének tekinti.

. . . Látja dúsan
Becsülettel, emberséggel;
Nem felejti, ki a gazda,
S nem felejti, kit vendégel.

Takarékosságáról ismert polgármesterünket mintha kicserélték volna. A takarékosságáról még jobban ismert főszámvevő alig tudott egy termet megmenteni a városházán, a hol az ócska padozatot az ő kedvéért mégis meghagyták. A többi terem, Ő Felségének a városháza éjszaki oldalán berendezett lakosztálya, debreczeni iparosok által csinosan és fényesen állittatott ki.

A 24 tagból álló fényes úri bandérium, mely a király bevonulásakor és elmenetelekor a kiséretet képezte, sötét meggyszín mentébe és nadrágba volt öltözve, míg az egszinkék attila és a sárga csizma Debreczen város színeit tüntette fel. De a polgárság sem maradt hátra. Fiatal polgárok, a debreczeni polgárság díszöltözetében, egy szintén 24 tagu bandériumot szerveztek, mely szintén a kiséretben volt. Igy vonult be a város ötös díszfogatán a magyar király a városházára, tengernyi nép riadó éljenei közt.

A 16-ik századtól fogva először volt Debreczenben koronás magyar király. A mult században II. József még anyja Mária Terézia életében látogatta meg Debreczent, mostani koronás királyunk pedig megkoronáztatása előtt két izben, 1852. és 1857-ben.

A főiskolai könyvtárban, hol az 1852-iki császári látogatás emlékét díszes nagy márványtábla örökíti, némi meghatottsággal nézte meg a király saját ifjukori arczképét. A márványtábla latin felirata említi a

Gentem Hungaram,
Haventem multa,
Indigentem plura,
Sperantem plurima.

(A magyar nemzetet, mely sok mindent óhajt, még többnek hijjával van, a legtöbbet reményli.)

Egy emberöltő folyt le azóta, és még most is sok tekintetben igazak maradtak eme szomorú időkben mondott szavak. De mily sok reményünk teljesedett azóta és mily sok van *csak* ránk bizva, hogy teljesedjék. És a kinek Isten után ezt első sorban köszönhetjük, mint koronás és szeretett király, Magyarország alkotmányos miniszterelnökének kiséretében, látogatott meg újra bennünket.

De mindazon fény és szivesség mellett, melyet városunk és a fényes küldöttségek mutattak, a nagyerdei népmulatságon érezhette magát a király népéhez legközelebb. A szeretet melege, mely a szemekből kisugárzott, az egyszerü nép őszinte, szivből jövő öröme valóban mélyen megható volt. A Nagyerdőről való visszajövetele a Péterfia-utczán keresztül a mi kis helyi vasútunkon szintén a félváros örömriadása között történt. Az éjjeli eső elmosta Debreczen legnagyobb alkalmatlanságát, a port. Kisütött a nap, és a fellobogózott utczákon végig hullámzott az örömben uszó város moraja.

Este 6 óra felé még egyszer szorongásig megteltek az állványok, az ablakok, az utczák. A király búcsúzott Debreczentől és Debreczen népe királyától. És ha a király a búcsú perczében úgy nyilatkozztt, hogy nem felejti el e napot, még kevésbbé fogja azt elfelejteni Debreczen lakossága.

A muló diszitmények, a zászlók, a diadalivek mind eltünnek Debreczen utczáiról és házairól. De nem tünik el a keblekből azon örömérzet, hogy Debreczen népe királyának szeretetét, szivét közvetlenül, kölcsönös megismeréssel lánczolta magához.

Debreczeni polgár.

KIS-TAPOLCSÁNY ÜNNEPE.

Eredeti levél.

E hó 20-án Károly Lajos főherczeg és bájos felesége, Mária Terézia főherczegasszony, elfoglalták barsmegyei birtokukat. A kis-tapolcsányi gyönyörü fejedelmi birtok fejedelmi kézre került s ez által a főherczegi család hazájává is vált.

A megye már hetek óta izgatott örömmel készült e napra, s a mint a fenséges pár Nivernél Barsmegye határába lépett, onnan fogva útjok folytonosan harsogó éljenzések közt, s diadalíveken vezette keresztül kis-tapolcsányi várkastélyokba. Ez utjok az általános lelkesedésnek annyi impozáns, annyi kedves, szép és nyájas jelenetét tüntette fel, mely a festő ecsetére, vagy legalább a fényképész gyorsan rajzoló napsugaraira lett volna méltó.

Maróthnál a fenyőgalyakkal koszoruzott kettős diadalkapu mellett a megye és a szomszédos megyék szine-java gyült össze. A férfiak többnyire pompás díszruhákban festői csoportot képeztek, míg a tribünt hölgy-koszorú foglalta el. S igy a másfél órai várakozás alatt kölcsönösen gyönyörködhettek egymás nézésében.

PRIELLE KORNÉLIA.
Barabás Miklósnak 1846-ban készült, a művésznő birtokában levő aquarelle-festménye után.

* A mai számunkban közölt debreczeni képeket Cserna Károly rajzolta, debreczeni fényképek után, és pedig a megyeház előtti jelenetet és a Kisvárad-utczát Gondy és Egey, a zsákokból készült diszkaput Egei, az uri banderiumot Papp Albert fölvét ele után.

A főherczegi pár itt leszállt a hintóból s nyájasan hallgatta meg a tapintatosan rövidre szabott üdvözlő-beszédet, s a főherczegasszony szivesen fogadta s köszönte meg a nyujtott rózsabokrétát.

Innen a főherczegi hintót száz főből álló bandérium vezette. Igaz, hogy tót legények, de hát már a mi tőlünk telik ; aztán a vezetőjük olyan volt, hogy a Kunságban is számot tenne, — azért az összhatás mégis igen jó volt.

A hintót pedig százhatvan kocsi kisérte, köztük fényes nagyuri fogatok.

Tapolcsány határában a diadalív mellett, a kis iparvasút 36 vaggonja állt a pályaudvaron megrakodva ölfával, a mint az erdőből leérkezett. Minden kis kocsin két zászlócska lengett a főherczegi család szineiben, s egész Tapolcsány egy zászló-tengernek látszott. A városban az első diadalív tölgylombbal borított három bejárásu bástyakapuhoz hasonlított: ettől egész a kastélypark bejáratáig, hol a második diadalív állott, kettős nyirfasort ültettek, váltakozva zászlóárboczokkal.

A kastély kapujában a főherczegi párt Migazzy Vilmos gróf üdvözölte, ez a megyeszerte nagy népszerűségnek örvendő főur, kinek nem kis érdeme van abban is, hogy a kis-tapolcsányi szép uradalom a főherczegi családnak magyarországi otthonává lett.

Mert *otthonává* lett, hisz Károly Lajos főherczeg több izben is kijelentette örömét a felett, hogy e megyébe *haza*jöhetett, s hogy jól esik lelkének a szíves fogadtatás, mely őt, valamint a főherczegnőt kedvesen lepte meg.

A kastélyban aztán a nagy teremben, — melynek kupolája a mult számunkban közlött s a kastély homlokzatát feltüntető képen látható, — fogadás volt. A főherczeg lovassági tábornoki ruhában, a főherczegnő világos drap-színű, s alól fekete strucztollakkal szegélyzett, síma ruhában, mely még jobban kiemelte elegáns, karcsú termetét, — fogadták Kazy, barsi főispán üdvözlő beszédét, s az általa bemutatott megyei tisztikart, majd a klérust, a mágnásokat, stb., stb., s végre az uradalmi falvak népes küldöttségét, melyet Kövess József plébános vezetett. E nép tót ajkú, — mondá, — de jó, szelid, munkás és szorgalmas; jóllétének alapja azonban mindig ez uradalom volt. Azért ő fenségeik kegyeibe ajánlotta e népet, mit a főherczegi pár nyájasan meg is igért.

Hat órakor udvari ebéd volt, melyre hivatalosak voltak: Szlávy József koronaőr, Migazzy Vilmos gróf, Bende Imre püspök, Márkus Gyula pápai praelátus, Odeschalchy Arthur herczeg, Zichy Gábor gróf, Kazy János főispán, Dombay Vilmos és Szombathelyi Győző alispánok, Kulin Imre elnök s Kövess József plébános.

Az ebéd alatt a főherczegasszony poharát kezébe véve, a jobbján ülő Szlávy Józsefnek ezt mondta: «Ezt a poharat magunk közt, csöndben, Magyarország boldogságára emelem!»

— «Én pedig, — felelte a koronaőr, — Fenséged e kívánságát a nyilvánosságnak átadom.»

A fenséges asszony e honleányi szavai zárták be legméltóbban az ünnepélyt.

S most már ezzel mi is bevégezhetnénk tudósításunkat, mert a részleteket úgy is leírták a napi lapok, — de meg kell még említenünk, hogy Aranyos-Maróth lapja ünnepi számot adott ki, a főherczegi pár arczképével diszítve, melyben az alkalmi üdvözletek közt kivált egy kis rajz, mely szintén alkalmi tárgyánál fogva méltó arra, hogy itt bemutassuk:

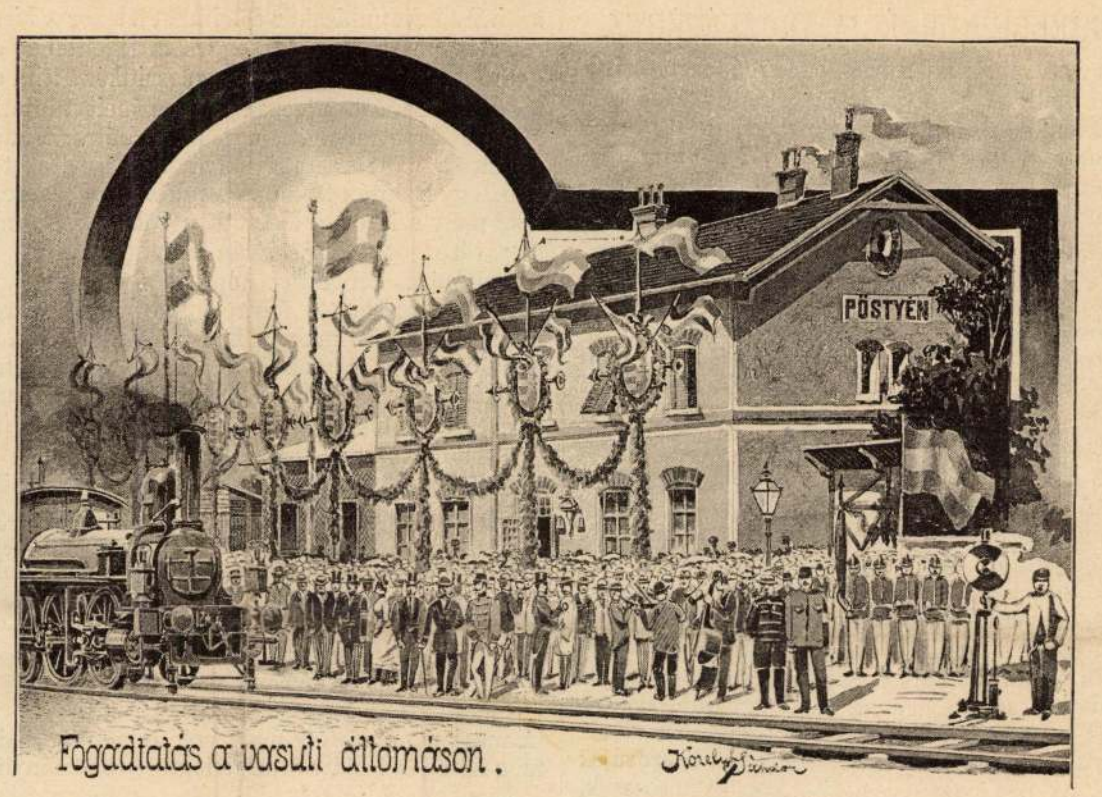

A FELVIDÉKI MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET PÖSTYÉNI KÖZGYŰLÉSÉRŐL.

Kozeluh Sándor rajza.

A mit az erdő regél.

A kis-tapolcsányi erdők századokat élt tölgyei ezután nemcsak a vad virágoknak fognak regélni, a természet ősi erejéről, mely virágot fakaszt az elporlott virág helyén, mert az erdők ez aggastyánai most már áldólag és védőleg terjeszthetik ág-karjaikat a fejedelmi ifju leányok felé, kik egy rég elporladt virágnak, Rákóczy László szép leányának, Erzsébetnek, örökébe jöttek.

És most már az agg tölgyfák majd a fejedelmi ifju szép leány-virágoknak regélhetik el annak a rég elporlott virágnak életét, kit itt egykor Kis-Tapolcsány angyalának neveztek.

— Itt volt, — suttogják körültök majd a lombok, erre járt, itt mondta az őt környező leventéknek: én a gyönyörű erdőt szeretem, azért jövök ki a vadász-csapattal. De ne hozzák közelembe a lelőtt vadat, mert fáj halálukat látnom.

Az agg fák elmondják, hogy ott állt a hegy-oldalban a régi kőkereszt, mely előtt a szép Rákóczy Erzsébet leborulva fogadta: «életem főczélja legyen: a vallást követni, a nyomort enyhitani, a bánkodót vigasztalni, — és ne legyek boldog addig, míg szenvedők vannak körülem.»

Az agg cserfák úgy regélnek róla, mintha még most is hallanák az «égi énekek» hullámzó zengését, a mint ott fönn a keresztnél az általa alapitott Carmél-hegyi Mária-egylettel a föld szegény népe közt térdelve, ezüst hangja vezette a nép imáját ég felé.

És az egész erdő elsusogja majd a bájos ifjú fejedelmi hölgyeknek, a régi, régi szép történetet, Rákóczy Erzsébet boldogságáról, hogy boldog volt, mert körülte nem volt szegény, nem volt szenvedő.

Az erdő tudja azt is, hogy Rákóczy Erzsébet szép, boldog élet után visszament az égbe, de angyalszárnyait védőleg terjeszti Kis-Tapolcsány felé, hogy elemi vésztől s pusztító emberi kéztől megóvja e helyet, s hogy az ő égi keze vezethette most ide a rang és fenség legnagyobbjait, hogy szép öröke méltó kezekbe jusson.

S majd ott fog járni Rákóczy Erzsébet szelleme a szép fejedelmi hölgyek oldala mellett, hogy szeretetükbe ajánlja az ő szeretett hazáját, s a nyájas vidéket; védelmükbe ajánlja az erdők dalnokait, a szelid őzeket, a fákat, virágokat, s mindent, mi egykor az ő kedves birodalma volt. — *Güntherwitzi Büttner Julia.*

*

A főherczegasszony, ki másnap már kora reggel a templomban volt, s misét hallgatott, aztán szemügyre vette kis birodalmuk ezernyi szépségeit, felkereste az erdő agg fáit is. És a következő napokon már fölkelt a kelő nappal, hogy meglássa az erdőből a parkba el-ellátogató őzeket. Az őzikék pedig, mintha tudták volna, ki vár ott rájuk, megjelentek előtte s kedvesen, értelmesen üdvözölték nyájas tekintetű, beszélő szemeikkel.

E hó 23-án Migazzy grófot tüntette ki látogatásával a főherczegi pár. Aranyos-Maróthon épen vásár volt, mikor valaki egész váratlanul elkiáltja magát: «a királyék!»

Nosza, a vásár népe rögtön otthagyta a sátorokat, s rohant a sokadalomban lassabban haladó hintóhoz. Mindenki sietett üdvözölni a «királyékat», mit a bájos főherczegasszony kedves mosolylyal fogadott.

Mikor a hintó berobogott a grófi kastélyba, nyomában nagy vita támadt a félrőfös kontyú gesztőczi magyar asszonyok közt.

— Milyen szépen köszönt nekem, — dicsekedett az egyik asszony, — csakhogy le nem szólt hozzám.

— Nekem voót az, nem neked, — csak láttam is, merre járt a szemének az a magyaros nézése.

Gyors csetepaté lett belőle, már itt a vásáron is, hát még otthon? Talán törvény elé is kerülnek vele.

Pedig a főherczegasszony megnézhette mind a kettőt, mert félrőfös szörnyű kontyos fejdíszök beillenék akár Afrika legsötétebb vadtörzs főnökének is. *B. B. L.*

A FELVIDÉKI MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET VIII. KÖZGYŰLÉSE.

Az «Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesületről» sokszor volt már szó e lapok hasábjain. Ez egyesület lelkesítő példája az országnak más területeire is elhatott, s másutt is keletkeztek vagy mintájára alakultak át és nagyobb tevékenységet kezdettek kifejteni hasonló czélú egyesületek kivált oly vidékeken, a hol a nyelvhatár s más ajkú nemzetiségekkel való érintkezés az ország hivatalos nyelvének társadalmi, békés úton való terjesztését áldásos és szükséges törekvésnek tünteti föl.

Ez egyesületek között «a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület» már nyolcz esztendeje, hogy fönnáll s most tartott közgyűlése alkalmából közöljük működéséről a hozzánk beküldött következő ismertetést:

Nyolcz esztendővel ezelőtt a felvidéki magyarság nehány előkelősége megalakította a tíz törvényhatóságra kiterjedő felvidéki magyar közművelődési egyesületet. Daczára annak, hogy a felvidéken az államellenes izgatás sokkal kevésbbé veszélyes, mint Erdélyben, mégis a magyar nyelv terjesztésére a hazának éjszak-nyugati részén csak olyan szükség van, mint a Királyhágón túl, mert szomorú valóság, hogy Felső-Magyarország nagyobb városok, messzire kiható forgalmi központok hiján, rendkívül lassan magyarosodik, hogy egész nagy területeken, napok hosszat járhat még az ember, a nélkül, hogy az államnyelvnek a hivatalos szobákon kívül csak nyomára is akadna. A tíz törvényhatóság 1.431,032 lakosa között az állam nyelvét csakis 334, 162 ember beszéli; pedig Hont, Bars- és Nógrádmegyékben délfelé a magyarság tömegesen lakik. A felvidéki magyar kulturegyletnek tehát igen szép és nagy hivatása volna még akkor is, ha a rendszeres pánszláv izgatás nem állítana is azon veszély elé, hogy e nagy terület lakosságának túlnyomó többsége egyszerre csak a haza ellenségévé válik.

Az egyesület tehát, bár dúsgazdag főnemeseink

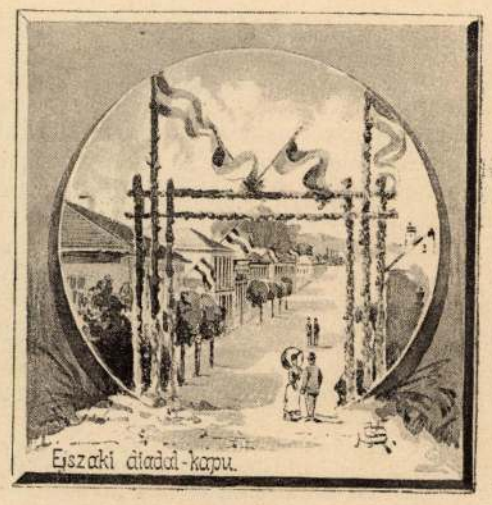

frtja volt értékpapirokban, ma van 28 milliója. Időközben volt azonban 38—39 milliója is, nem számítva a tartalék- és külön tartalék-alap értékeit, a kisbirtokosok földhitelintézetétől átvett zálogleveleket s az állampénztári kamatozó jegyeket.

Adót az intézet csak az abszolut uralom alatt kezdett fizetni, fizetett pedig eleinte 3689 frtot. Ma fizet 381,759 frtot, melyből 350 ezer forint betéti kamatadó, a többi részvénytársulati adó.

Az alakuláskor az alapító részvényeseknek nem kellett részvénytőkét befizetni, csak a tartalék-alapnak járó 6% kamatot fizették tíz éven át. A részvény nem szólott bizonyos összegre, hanem 629 részvény levén, az egyesületi összes vagyonnak $^1/_{629}$ részére. A tartalék-alap 1847-ben már meghaladta a 100,000 forintot, s a jövedelemből kétezer frt jótékony czélokra fordíttatván, egy-egy részvényre még 12 frt osztalékot lehetett kifizetni, úgy 48-ban is, a mikor kétezer forint a «hon segedelmére» fordíttatott. A szabadságharcz után a tartalék-alap, mely már 189 ezer forintra nőtt vala, 67,800 frtra szállt alá. 1853-ban a közczélokra szánt kétezer forint levonása után egy-egy részvényre 60 frt jutott.

1868-ban kimondatott, hogy a tartaléktőke egy millió frtra emeltetik, s hogy 629 darab új részvény bocsáttatik ki 1200 forinton. A megelőző évben egy-egy részvény osztaléka már 130 frt, tőzsdei árfolyama 1360 frt volt. Alájegyzés azonban 629 helyett csak 573 új részvényre történvén, a választmány által megvett két igazolvány nélkül a részvények száma 1200 lett. Ezek nem szólnak bizonyos összegről, hanem az intézet összes vagyonának $^1/_{1200}$ részéről. 1869-ben 200 ezer forint erejéig új tartalék-alap gyűjtése, 1871-ik évben az alaptőkének egy millióról 2.400,000 forintra emelése s 1200 darab 1000 forintos új részvény kibocsátása, 1872-ben 600 ezer forinttal új tartalék-alap alkotása határoztatott el. A tartalék-alap 1889 végén 2.524,535 frt volt. De a kockázatok nagyobb fedezése végett «külön tartalék-alap» is állíttatott, az értékpapiroknál előfordulható veszteségek pótlására. Az értékpapirokból 1875-ben 602 ezer frt volt a nyereség. Ebből 133 ezer az intézeti házak értékének leszállítására, 468 ezer frt pedig erre a külön tartalék-alapra fordíttatott, mely azóta 1888-ig már 6.765,000 forint valóságos értéket ért el s így meghaladja az értékpapirok 26.678,000 frtnyi névértékének negyedrészét.

E különtartalékalapból hasíttatott ki 1882-ben a zálogleveleik biztosítására szolgáló 500,000 frtnyi külön alap, mely 1884 végén már 1 millió 467 ezer frtra emelkedett.

Van azonban az intézetnek még más alapja is: a nyugdíjalap, mely tisztán az intézet vagyona. Az egyesületi hivatalnokok semmivel nem járulnak hozzá. 1854 ben létesült s azóta dotáltatik. Ennek 500 ezer frtra emelését már 1876-ban határozták el, mely állandóan jövedelmező vagyonba: házakba van elhelyezve.

A nyereség és veszteség kimutatása a kettős könyvvitel behozatalával 1852-vel kezdődik. De a tiszta jövedelem évről évre van kimutatva. Volt pedig az első évben a tiszta jövedelem 508 frt, az ötvenedikben 1.536,000 forint.

Így nőtt meg az az intézet, mely a vármegyeház egy ingyenes szerény kis szobácskájában három hivatalnokkal kezdte meg üzletét. Ma az anyaintézetnek majdnem egész épületét, a fiókintézetek házaiban is nagy helyiségeket foglalnak el a hivatalok s 16 napi biztoson kívül ma 84 hivatalnok végzi az egyesület teendőit, 2273 frt volt az első, 209,984 frt az 50-ik év kezelési költsége.

A jótékonyságot 1847-ben kezdte meg az egyesület a fővárosi szegényeknek szánt 2000 frttal. A válságos évek alatt számbavehetőbb jótékonyságot nem gyakorolhatott, de 1853-tól kezdve nem volt év, hogy tetemes összegekkel ne adózott volna a szegénység enyhítésére, jótékony és kulturális hazai czélokra. Az utóbbi években 26 ezer, 1889-ben 30 ezer forint jutott ily czélokra.

Ez adományok levonása után fönnmaradó tiszta jövedelem a részvényesek között osztatik ki. 1847-ben volt először osztalék, 629 részvény mindenikére 12 frt, 1889-ben, mikor 2400 a részvények száma, 450 frt jutott minden részvényre osztalékul. Egy részvény ára lehetett 1847-ben 100—120 frt, ma több, mint 10 ezer forint.

Önérzettel tekinthet az intézet ily eredmények után félszázados multjára, s arra az osztatlan bizalomra, melylyel a nagy közönség megajándékozza. De ez is bizalommal tekinthet reá, mert akár a kezelés puritán tisztaságát, akár a csak kissé is kényes, bár talán nagyobb nyereséget igérő üzletektől való nemes irtózását, akár a szakszerű, pontos, körültekintő vezetést, akár a hazafiságot, akár végre azt a humanitárius elvet tekintsük, mely alatt az intézet keletkezett s melyet azóta mindig vezérelveinek tekintett, — büszke lehet minden jó hazafi, hogy egy ilyen pénzintézetet bir fölmutatni, mely önerőnkből nőtt nagygyá s a legválságosabb időkben is megőrzé tiszta magyar jellegét.

SCORBITTNÉ EVANGELINE ASSZONYSÁG.

VILÁGFELFORDULÁS.

REGÉNY.

Irta **VERNE GYULA**, francziából ford. **HUSZAR IMRE.**

(Folytatás.)

Mindig ez a különös záradék, a mely már a felhivásban is feltünt és némelyeknél mosolyt, másoknál azonban komoly figyelmet ébresztett.

— Megnyitom az árverést! — mondá a becslőbiztos rezgő hangon.

És mialatt elefántcsont kalapácsa remegett a kezében, régi árverezési szokásaihoz híven, orrhangon utána tevé:

— Van vevőnk négyszögmérföldenként *tiz centért.*

Tiz cent, vagyis egy dollár tizedrésze, összesen negyvenezerhétszáz dollárt jelentett, az egész földsark körüli regióért kinált ár gyanánt.

Akár volt Gilmour André R. becslőbiztosnak vevője ily árért, akár sem, tény az, hogy a kínálatot azonnal felverte Baldenak Erik, a dán kormány nevében.

— Húsz cent! — mondá.

— Harmincz cent! — mondá Jansen Jakab Hollandia nevében.

— Harminczöt! árverezett Harald János Svéd- és Norvégország rovására.

— Negyven! — kiáltá Karkov Boris ezredes az összes oroszok nevében.

A legutóbbi ajánlat már százhetvenkétezernyolczszáz dollárt képviselt, pedig az árverés csak most kezdődött!

Meg kell jegyeznünk, hogy Nagy-Britannia képviselője mindeddig még a száját se nyitotta ki, sőt erősebben összeszorította az ajkait, mint valaha.

Másfelől Forster Vilmos S., a tőkehal ügynök, teljes némaságba burkolta magát, sőt mi több, e pillanatban a «Mercurial of New Found-Land» czímü hirlap olvasásába látszott elmerülve lenni, a mely a hajók megérkezésének idejét és a tőkehal árfolyamát tartalmazta az amerikai piaczokon.

— Negyven cent, négyszög mérföldenként! ismétlé Flint fülrepesztő és mintegy trillában végződő hangon. Negyven cent.

Donellan őrnagy négy kollegája egymásra tekintett. Vajjon már a küzdelem elején kimerítették volna illető hiteleiket? Máris kénytelenek volnának elhallgatni?

— Negyven cent, uraim! — mondá Gilmour André R. — Ki ad többet? . . .

Negyven cent! . . . A földsarki ingatlanok valóban többet érnek . . .

Az ember szinte várta volna, hogy utána tegye:

— Kezeskedem, hogy csupa jég az egész.

De a dán kiküldött így szólt:

— Ötven cent.

A hollandi kiküldött még tiz centtel verte lebb.

— Hatvan cent négyszögmérföldenként, — kiáltá Flint. — Hatvan cent! Senki többet?!

Ez a hatvan cent már kétszáznegyvennégyezer kétszáz dollárnak, tehát bizonyára igen respektabilis összegnek felelt meg.

A hallgatóság nagyon megelégedett morajjal fogadta Holland kínálatát. Sajátszerü, de szokásos és természetes szép tünemény volt, hogy a nyomorult cokneyk, a szegény ördögök, a kiknek a zsebében keresve se lehetett volna egyetlen fillért találni, leginkább látszottak érdekelve lenni a dollárok harczában.

Azonban Jansen Jakab közbelépése után Donellan őrnagy felemelte a fejét és Toodrink Deanra nézett. De titkárának egy észrevétlen tagadó intésére nem nyitotta fel a száját.

Forster Vilmos S. folyvást nagyon el volt mélyedve az ujságolvasásba és néhány jegyzetet irt fel plajbászszal.

Maston J. T. pedig egy kis fejbicczentéssel viszonozta Scorbittné Evangeline asszonyság mosolyát.

— Rajta, uraim, kissé élénkebben! . . . Nagyon huzódik a dolog . . . Puhán, nagyon puhán megy! — mondá Gilmours André R. — Halljuk! Halljuk! Senki többet? . . . Leüssem?

És a kalapácsa felemelkedett és megint alásülyedt, mint a szentelt-viz-hintő egy falusi sekrestyés ujjai közt.

— Hetven cent! — mondá Harald János tanár kissé reszkető hangon.

— Nyolczvan! — vágott vissza csaknem közvetlenül utána Karkov Boris ezredes.

— Halljuk! Halljuk! . . . Nyolczvan cent — kiáltá Flint, a kinek szemei szinte kigyúladtak az árverés hevében.

Toodrink Dean egyetlen intésére Donellan őrnagy felkelt, mintha egy rugó lökte volna fel a székéről.

— Száz cent! — mondá szárazan Nagy-Britannia képviselője.

Ez a két szó négyszázhétezer dollár erejéig kötelezte Angliát.

Azok, a kik az Egyesült-királyságra fogadtak, «Hurráht» ordítottak és e kiáltást a közönség egy része visszhangozta.

Azok pedig, a kik Amerikára fogadtak, meglehetősen megnyult arczczal tekintettek egymásra. Négyszázhétezer dollár! Ez már elég nagy összeg volt, az éjszaki sark mesés birodalmáért. Négyszázhétezer dollár ára jéghegy, jégmező és jégtorlasz!

És a *North Polar Practical Association* embere még egy szót se szólt, de még csak a fejét sem emelte fel! Vajon el fogja-e végre magát szánni az árverezésre? Ha csak azt akarta bevárni, hogy a dán, svéd, hollandi és orosz kiküldöttek kimerítsék a hitelüket, ugy látszott, mintha e pillanat már elérkezett volna. Magatartásuk arra vallott,

hogy Donellan őrnagy száz centes igérete előtt hajlandók voltak abbanhagyni a küzdelmet.

— Száz cent négyszögmérföldenként! — ismétlé két izben a becslőbiztos.

— Száz cent!... Száz cent... Száz cent! — ismétlé Flint kikiáltó, szócsövet képezvén félig becsukott kezével.

— Senki többet? — kérdé Gilmour André R. — Jól megfontolták?... Nem fogják megbánni?... Leüssem?

És ezzel felemelte a karját, a melyen a kéz a kalapácsot tartotta és egy kihivó pillantást vetett a hallgatóságra, melynek moraja megilletődött csöndnek engedett helyet.

— Először?... Másodszor?... mondá Gilmour André R.

— Százhúsz cent — mondá nyugodtan Forster Vilmos S., a nélkül, hogy csak fel is tekintett volna, miután az ujságja egyik lapját megfordította.

— Hip!... hip!... hip! kiálták a fogadók, a kik a legmagasabb összegeket tartották az Egyesült-Államokra.

Gilmour André R. elmulni engedett nehány pillanatot, a melyek «oly hosszuaknak látszottak, mint megannyi század». A tőkehal-ügynök tovább folytatta a hirlapolvasást és számokat irt fel plajbászával, a melyek nyilván semmiféle összefüggésben sem álltak a szőnyegen forgó ügygyel. Vajon ő is a hitele fenekére jutott volna el? Vajon lemondana-e a további árveresről? Vajon azt vélte-e, hogy a százkilenczvenöt cent négyszögmérföldenként, vagyis hétszáz kilenczvenháromezer ötven dollár az egész földsark körüli ingatlanért már is elérte a képtelenség legvégső határát?

— Száz kilenczvenöt cent! mondá a becslőbiztos. Senki többet?...

És készen látszott állni, hogy lebocsássa a kalapácsot.

— Százkilenczvenöt cent! ismétle a kikiáltó.

— Itélje oda!... Itélje oda!

Ez a kiáltás több türelmetlen hallgatótól származott és szinte rosszalni látszott Gilmour André R. habozását.

—Először...másodszor! kiáltá Gilmour André R. kevésbbé volt kikelve magából. Ilyen ár mellett négyszögmérföldenként az összes vételár nyolczszáztizennégy ezer dollárnyi óriási összegre rugott, és látni való volt, hogy a britanniai hitel nem engedi meg ezen összeg átlépését.

— Kétszáz cent! ismétlé Gilmour André R.

— Kétszáz cent! ordítá Flint.

— Először... másodszor!... folytatá a becslőbiztos. — Senki többet?...

Donellan őrnagy egy önkéntelen mozdulattal újból felemelkedett és a többi kiküldöttekre tekintett. Ezek azonban már csak ő benne reménykedtek, mint a ki egyedül volna képes megakadályozni, hogy a földsark körüli ingatlanok Európán kivüli hatalmasság kezére kerüljenek. De ez az erőfeszítés volt a legutolsó. Az őrnagy felnyitotta a száját, aztán ismét becsukta, és az ő személyében Angolország leroskadt a székre. És... harmadszor! kiáltá Gilmour André R. a kalapácscsal az asztalra koppantván.

— Hip!... hip!... hip!.. az Egyesült-Államok tiszteletére! — ordították a győztes Amerika fogadást tartó párthivei.

Barabás Miklós 1845-iki rajza.

FÁY ANDRÁS, ÖRÖKÖS SEGÉDIGAZGATÓ 1840 –1864-IG.

Barabás Miklós 1844-iki rajza.

SIMONTSITS JÁNOS, IGAZGATÓ 1839—1856-IG.

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET IGAZGATÓI.

Donellan őrnagy is felkelt. Hosszú nyaka gépiesen ingott a vállai által képezett szögeken és ajkai ugy előrenyúltak, mint egy madárnak a csőre.

A pillantásával lesujtotta az amerikai társulat hidegvérű képviselőjét, de nem sikerült kicsikarnia még egy pislogó visszapillantást sem. Ez az ördöngős Forster Vilmos S. meg sem mozdult.

— Százhetven, — mondá Donellan őrnagy.

— Százhatvan, — mondá Forster.

— Száznyolczvan, — kiáltá az őrnagy.

— Százkilenczven, — mormogá Forster.

— Százkilenczvenöt cent, — ordítá Nagy Britannia képviselője.

S e szavak után összefonta karjait a mellén és késznek látszott szembeszállni az éjszak-amerikai szövetség mind a harmincznyolcz államával.

Hallani lehetett volna egy hangya lépteit, egy potyka uszását, egy pillangó röpülését, egy hernyó mászását, egy baczillus mozgását. Minden sziv Donellan őrnagy ajkán csüggött. Egyébkor oly mozgékony feje nem mozdult többé. Toodrink Dean oly hevesen vakarta a koponyáját, hogy csaknem leszedte róla a fejebőrét.

Valamennyi szem a *North Polar Practical Association* képviselője felé fordult.

Nos hát, ez a meglepő ember éppen az orrát fujta hosszasan egy óriási nagy koczkás zsebkendőbe, a melylyel erősen befogta orrlyukainak nyilását.

Pedig Maston J. T. szemei is rá voltak szegezve és Scorbittné Evangeline asszonyság is ugyanazon irány felé tekintett. És arczaik halványságán látni lehetett volna, mily nagy volt izgatottságuk, a melyen erőt igyekeztek venni. Vajon miért habozott Forster Vilmos S. tulliczitálni Donellan őrnagyot?

Forster Vilmos S. másodszor, sőt harmadszor is kifujta az orrát oly zajjal, mintha trombitált volna. De a második és harmadik orrfujás közt szelid és szerény hangon e szókat suttogta:

— Kétszáz cent!

Hosszas reszketés futott végig a gyülekezeten. Aztán az amerikai «Hip-hip-ek» még egyszer fölharsantak és megreszkettették a terem nagy ablakait.

Donellan őrnagy lesujtva, letiporva, összelapítva rogyott le Toodrink Dean mellé, a ki nem

Az esemény hire egy pillanat alatt elterjedt Baltimore különböző részeiben, majd a távirda drótjain az Egyesült-Államok összes területén és végre a tengeralatti huzalon elhatolt az ó-világba is.

«Strohmannja», Forster Vilmos S. közvetítésével a *North Polar Practical Association* lett ama földsark körüli fekvőségek tulajdonosává, a melyek a nyolczvannegyedik éjszaki szélességi fokon belül léteznek.

Másnap, mikor Forster Vilmos S. a hivatalos jelentést megtette, Barbicane Impey nevét nevezte meg, mint a kinek személyében volt képviselve a nevezett társulat a Barbicane és Társai czég alatt. (Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* **Villamos gáz.** Springfield amerikai városban a petroleumból villamos áram segítségével, melyet izzóvá tett érczlapon át vezettek, világító gázt készítettek. A gáz ilynemű előállítása igen olcsó, 1000 angol köbláb alig kerül 30—35 krajczárba s különösen aczélkészítésnél czélszerüen használható.

18 SZÁM. 1890. BUDAPEST, MAJUS 4. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetesi feltetelek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre — 6 «
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre — 4 «
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre — 3 «
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó

BRASSAI SÁMUEL.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Szerkesztő ur!

Hogy meghagyását teljesitsem, tegnap délben megkerestem Brassai bácsit, a ki a közelebbi napokban töltötte be kilenczvenedik évét.

Abban a két udvari szobában lakik most is a monostor-utczában, melyről a látogatók már annyi sületlenséget összeirtak. A külső szobában az ágya, könyves szekrényekkel körülfogva, virág az ablakban; a belső szobában a zongorája, körülkoszoruzva könyves asztalkákkal, és szines virágképek a falon. Minden igen egyszerü, annyira rendes, hogy egy cseppet se zseniális. A hintaszéke az ajtó mellett s kéz-ügyben egy szanszkrit verses könyv, egy számoló palatábla, alább egy logarithmusos könyv, nehány szám «Figaro» s a Mozart vonósnégyeseinek kis, nyolczadrétü kiadása.

Bárha minduntalan zavarjuk őt, mégis szives és udvarias minden látogatója iránt. Leteszi a könyvet és nem érezteti, hogy a félbeszakitás terhére van. Elmondtam neki a szerkesztő ur kérését és hajlott arra, hogy eljöjjön velem a fényképészhez. Rövidesen megjegyezte, hogy haszontalanságnak tartja az ilyen öreg ember vonásainak a leltározását, de csendesen készülödni kezdett.

A mi nem kis dolog, szerkesztő ur! mert Brassai bácsi odahaza szereti a ruhanemüekben a kényelmest. (Tán emlékszik még szerkesztő úr is arra az esetre, mikor a Történelmi Társulat Kolozsvártt jártakor a lipcsei Brockhaust — ki Horváth Mihály kalauzolása mellett ment el az Erdélyi Muzeum gyüjteményeinek megszemlélésére — papucsban, piros trikóban, darócz zekében és sapkában fogadta s vezette végig, mint a muzeum igazgatója, a gazdag termeken. Összebarátkoztak nagyon a vendéggel, a ki el volt ragadtatva a Brassai bácsi rengeteg tudásától, szeretetreméltó modorától. A jegyzőkönyvébe pedig (mint azt Herman Ottó állitja) ezt irta:

«a muzeum igazgatója Brassai, a kitünő tudós, szives volt engem magyar nemzeti viseletben fogadni, mely különösen érdekelt...».

Öltözködése közben csendesen, ide-oda topogva, némi melancholiával azt kérdezte:

— És irni is fognak a képhez?

— Mert sok mindent összeirtak már rólam, — folytatta megadással, — de azt nem irta meg senki, hogy mit csináltam. Hát irtam egy franczia nyelvtant és egy német nyelvtant. És két egyforma talentumu ifjunak adják kezébe az én könyvemet és akárkiét másét. Fogadok rá, hogy az enyémből tanulja meg hamarább a nyelvet. És irtam egy magyar grammatikát, a miben új dolgokat mondtam. Senki meg nem czáfolta. Irtam a számtan elemeiről egy könyvet, a miből, a ki tanul, eredményét látja. Azonfelől még kisebb dolgokhoz szólottam. Ennyi.

Pedig nem ennyi. Brassai nagyhirü botanikus volt, a kinek ez a tudományszak sokat köszön. Kiváló filologus s ebben a nemben irt polemikus czikkei a legkiválóbbak közé tartoznak. Hanem ő, öregségére, egyedül a tudományok alapjainak megtanulására használható munkáit becsüli meg.

Mikor készen volt az öltözködéssel, féltékeny gondoskodással üvegfedő alá tesz az ablakról egy kis rézszerszámot.

Szép sugaras déli idő volt. Ő annyiban élvezte a nyájas fénykévéket, hogy a kis rézholmival a sugarak törésének szögét mérte az ablakban. Időtöltésül az álló iróasztalon az ablak mellett szanszkrit gyököket jegyezgetett szorgalmasan egy nagy könyvbe.

A pompás zongora lecsukva áll az asztala mellett. Az újjai reszketnek immár a billentyűkön. Fiatal korában (valamikor a század elején) egy asztal lapján tanult meg zongorázni. Kirajzolta rá a billentyűket. Aztán elment napi járó földekre, hogy egy jó muzsikust meghallgasson. Ah! micsoda rég elszállt hangok rezdülnek vissza az ő fülébe. Bájos, nagy hirű leányok csodálatos énekét dicséri ottan-ottan, a kik rég elhervadtak s örök pihenőre tértek. A Brassai bácsi szép kék szeme megcsillan, a mint szól felőlök. Egy-egy trilla kiczikázik bizonyosan olyankor az agyvelejének valamelyik ránczában, a minek a magját az a szépséges asszonyféle vetette oda.

A zongorája felett egy csinos női arczkép. Az ő gyámoltja festette. Fiatal, szegény tehetségeket fedez fel Brassai bácsi és felküldi jeles iskolákba, hogy tanuljanak. Az imént egy kiváló zongorázót tanittatott, most két leányt festőnek képeztet.

Elindultunk a fényképészhez s Brassai bezárta legényesen, kulcscsal az ajta-

BRASSAI SÁMUEL.
Dunky fivérek 1890. évi fényképe után.

BRASSAI SÁMUEL.

Barabás Miklós 1845. évi rajza után.

ját. Öreg legény pedig. A mult század utolsó esztendejében született.

Otthon nem marad senki.

A fényképész néhány rossz ikes ige kiséretében jelentette ki az örömét. Brassai kissé meghajolva, de frissen ment fel az emeletre. Mig az ikes igék gyilkosa az üveglapokat preparálta, futtában megjegyezte Brassai, hogy jól magyarul mind kevesebben tudnak a világon. A képzőművészeti társaság tárlatát például ily vad magyarsággal hirdetik a plakátok: kép-*ki*állitás. És biztositott, hogy addig meg nem nézi, mig «képtárlat»-ra ki nem korrigálják.

Alkalmam lévén rá, megkérdeztem, hogy sok nyelvet tanult-e?

— Mindegyiket, — felelte, — a minek a literaturája érdemes volt reá. Dehát nekem könnyű volt, — mondta elgondolkozva, — mert egyéb dolgom se volt. Ha se felesége, se gyermeke nincsen az embernek...

Milyen erős indok arra, hogy az ember rengeteg sokat tanuljon egy hosszu életen át — ha senkije sincsen. És ő mennyit tanult! Mikor az egyetemet felállították Kolozsvártt, aggodalmas tünődést okozott az a kérdés, hogy Brassai bácsi melyik tanszékre neveztessék ki? Mert természetes volt, hogy ő, ki azon időben, mikor a komoly tudományosságnak kevés kelete volt idehaza, tudományos életet tudott teremteni maga körül, s ki az ismeretek annyi ágában jelest, maradandó értéküt produkált — ki nem maradhat a tanári karból. A miniszter bizonyosan megolvasta a kabátja gombját s a mathematikaira nevezte ki. És alig nehány esztendeje annak, hogy sok fáradozása miatt aggódó tisztelőinek unszolására hagyta oda a tanszéket.

Most már pihen. A mi annyit tesz, hogy olyan dolgokat tanul egész nap, a miben kedve telik. A kedélye nagyon eleven. Kissé gunyoros. Szereti s keresi a vitatkozást. Mindig harczra kész s tele ötlettel, apró, találó történetekkel, képekkel.

Arról szóltunk, hogy Hunfalvy könyvet irt a görög nyelv mellett.

— A görög nyelv megtette már a czivilizációnak azt a szolgálatot, a mire hivatott volt. S hol látott valaki arkhitektust, a ki, mikor megépít egy házat, előtte hagyná az *állásfákat*, a mikre az építés alatt szüksége volt.

De hej! ha Hunfalvy a görög nyelv ellen irt volna, akkor is szerettem volna hallani.

A fényképész felállította a masináját s a szerkesztő-úr meggyőződhetik, milyen erőteljes állásban várta a szerszám csövének felnyitását a már 91 éves Brassai bácsi. Hófehér haja, szakálla, eleven arczszine, sugár alakja, igazán szép nézni való volt a fénytől elárasztott nagy teremben.

De ő nem állhatta meg, hogy magára is meg ne ereszszen egy gonosz mondást. Mikor az üveglapot megmutatta a fényképész s a lucskos, fekete környezetből a fehér fej körvonalai kiváltak, Brassai bácsi csendesen mosolygott s igy szólt:

— Csúf állapot a vénség. Az ember olyan lesz, mire megöregszik, mint egy majom.

Mindenki, a ki ezt a képet látja, le fogja nézni ezért az itéletért a Brassai bácsi mai szépérzékét.

A mig hazáig mentünk, emberekre és dolgokra vidám megjegyzéseket tett Brassai. Jókedvében volt. Ilyenkor mindent meglát és minden apróság iránt érdeklődik. Egy szűk utcza mellett mentünk el, a melyet a polgármester vasrácscsal elzáratott.

— Egyszer, — mondta, — Pitt behozta Londonban az ablakadót. A tulajdonosok befalaztatták ablakaikat s ekkor valami elmés ember czédulát ragasztott a téglákra ily felirással: «Pitt Vilmos összes munkái.» Miért nem akad itt is valaki, hogy a polgármesterről, a ki a helyett, hogy szaporitsa az utczákat, — elzárja azokat, ráirja erre a kerítésre: «X.. polgármester minden munkája.»

S hogy hazatértünk, megköszönte a sétát.

Meghagyását teljesitvén, Szerkesztő ur, és látogatásom történetéről a fennebbiekben hüen beszámolva, vagyok

tisztelettel

Kolozsvártt, 1890. április.

*Sz—g.**

SZIVEM SAJOG...

Szivem sajog, megtörni készül immár,
Keresi a lehullt vezérlő csillagot...
Hogy alhatott ki tündérfénye végkép?
A hajnalcsillagnál is szebben ragyogott!
Az élet oly sötét, gond sebzi vállam,
Szeretetlen szivem már verni sem kiván...
S remegő ajkam önfeledve szólal,
Susogni kezdi szép gyermekkori imám'!

Oly egyszerű szók, a melyekben Isten
Maga beszél velem s vigaszt maga üzen...
S midőn a gyermek nem sejthette még, mi
Emészti majd örök, kiolthatlan tüzön,
Oh! akkor is édes volt elrebegnem,
És összetette kis kezem szelíd anyám...
Remegő ajkam önfeledve szólal,
Susogni kezdi szép gyermekkori imám'!

Tündérkirály kincstára, ifjuság! Oh
E kincsek el nem fogynak sohasem!
Szerelmek, álmok és gyermekbarátság
Elhagytak, siratom sokat, keservesen:
De pár szelíd szó még a mult sugára,
S hajnal-derűt mutat bús síri éjszakán...
Remegő ajkam önfeledve szólal,
Susogni kezdi szép, gyermekkori imám'!

Oly egyedűl s oly czéltalan bolyongok
Egyedül s czél nekül életkorom delén!
Az élet java el van pazarolva,
Csak ez a bus ima száll a multból felém!
Halálra ítélt oh! vigaszt talál még
Egy kis virág felett, egy kis madár dalán...
Remegő ajkam önfeledve szólal,
Susogni kezdi szép gyermekkori imám'!

Légy üdvöz édes, szebb világi emlék,
Minden betűd olyan hálásan fogadom!
S bár a mulásnak érzem szárnycsapásit,
Magammal viszlek el szivemben, ajkamon!
Jer, visszaadlak Istennek, rebegvén
Utolsó vigaszúl, jutalmamúl talán...
Remegő ajkam önfeledve szólal,
Susogni kezdi szép gyermekkori imám'!

GÁSPÁR IMRE.

* Brassai Sámuel kitünő tudósunk arczképe természetesen nem most jelenik meg először lapunkban; a «Vasárnapi Ujság» régibb olvasói megtalálhatják 1860., 1872. és 1879. évfolyamban. Most élete 90-ik évének betöltése alkalmából óhajtottuk ismét bemutatni, s mai arczképe mellett alkalmunk van fiatalkori arczképét is közölni, melyet Barabás Miklós ezelőtt 45 esztendővel, 1845-ben készített. *Szerk.*

BRASSAI SÁMUEL.

Dunky fivérek 1890. évi fényképe után.

JÁHEL.

ELBESZÉLÉS.

Irta BAKSAY SÁNDOR.

(Folytatás.)

XV.

Péterünknek torkán akadt a dázsonfai mákosrétes, mikor egyszerre megérkezett a két levél. Nem várta ő azt ilyen hamar. Eszébe jutott, hogy most már megint hamis útra kell térnie. Bizony addig járkál, hogy egyszer ina szakad bele.

Megkapta a három heti szabadságot, hogy az örökségét, a mi eddig bitangjában volt, rendezhesse. Még meg is dicsérte a százados. Legyen az ember a maga dolgában is olyan hűséges, mint a szolgálatában.

Ott hagyta a Lépő Jéhut, felöltötte a Jóra Pétert, és berukkolt Budapestre, a hol mindjárt jelentkezett a szolgálattevő tisztnél, a ki másnap reggelre kihallgatásra rendelte az alezredes elé.

A kaszárnyában találkozott a Gyuri pajtással is, a ki kadét-őrmesteri egyenruhában zörgette a kardját.

— Hahó Péró! kiáltott elébe Gyuri. — Hát te is horogra kerültél?

— Horogra? — kérdé Péter megszeppenve. Hogy érted ezt?

— Látod ezt? — felelt Gyuri a medvetalpjára mutatva. — Ott kellett hagynom a segédjegyzőséget, s a miatt elszalasztanom egy igazi jegyzőséget, mert az alezredes tisztet akar belőlem faragni. De már benne vagyok!

Péter még ebből sem sokat értett, de megértette, mikor az alezredes előtt megjelent, a ki nem volt más, mint az ő uzsorai parancsnoka.

— Őrmester Jóra! Látom a megállásából, hogy semmit sem feledett. — Ilyen embernek kár a hosszu szabadság. Nem gondolt tiszti vizsgára?

— Jelentem alázatosan alezredes ur, nincs semmi előképzésem; csak annyit tudok, a mi a szolgálatban rám ragadt.

— Egyikre több, másikra kevesebb. Magára inkább több. – Ő Felsége kegye máshova parancsolt engem, de úgy szeretnék távozni a vitéz Mollináry ezredtől, hogy senki érdemest jutalom nélkül ne hagyjak itt. Ön a hadjárat alatt több izben kitüntette magát; az Uzsoránál is nagy szolgálatot tett. Folyamodjék a tiszti tanfolyamra. Szeretnék önért valamit tenni. Ne szabadkozzék! X. György is vonakodott, de most már nem bánja, hogy szót fogadott. Gon-

26. SZÁM. 1890. BUDAPEST JUNIUS 29. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetesi feltetelek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre – 6 •
Csupán VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre – 4 •
Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK: egész évre 6 frt, félévre – 3 •
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

SZABADSÁGHARCZUNK EMLÉKEIBŐL.*

GRÓF LEININGEN-WESTERBURG KÁROLY.

(1819—1849.)

A XI. és XII. század német dinasztái közül a Leiningen-családnak mindenkor kiváló szerep jutott. A herczegi ág közeli rokonságban lévén

GR. LEININGEN KÁROLY.

Barabás Miklós 1844. évi aquarell festménye.
(A honvéd-tábornoki egyenruha későbbi átfestés.)

a Szász-Koburg-Gotha családdal, annak révén a mostani angol uralkodó királynővel sógorsági viszonyban áll.

Gróf Leiningen-Westerburg Károly honvédtábornok, Leiningen-Westerburg Lajos Frigyes Keresztély gróf legidősb fia, 1819 április 11-én Ilbenstadt nevű városban (Hessen-Darmstadt nagyherczegségben) született és a család hagyományos hivatását követendő, tisztán katonai neveltetésben részesült, két fiatalabb fivérével együtt. Atyjának 1839-ben bekövetkezett halála után a többi rokonok azt kivánták, hogy gr. Leiningen Károly porosz hadiszolgálatba lépjen, mit azonban nagybátyja, gr. Leiningen Keresztély Ferencz, ki már akkor osztrák törzstiszt volt, teljes befolyásával meggátolni iparkodott, s így mind a három testvér csakugyan az osztrák seregbe jutott. És pedig *Károly* a 31-ik, *Viktor* a 32-ik gyalog-, *Lajos* pedig az 5-ik vértes-ezredbe lépett.

Károly gróf 1847-ben, mint másodosztályú százados, németországi rokonainál szabadságon volt, s midőn 1848-ban Temesvárott fekvő ezredéhez visszatért, magyar neje, Sziszányi Eliz és sógora, Rohonczy Lipót, biztatásai folytán a honvéd seregbe lépett.

Az ezredet, melynek felsőbb parancs következtében Magyarországba kellett jönnie, Leiningen Károly nagybátyja, Keresztély Ferencz (szül. 1812, † 1856) Lembergből Temesvárra vezette, hol az még az ostrom alatt is ott maradt. Mindezek daczára Leiningen Károly föltétlen híve maradt az általa oly őszintén és melegen felkarolt ügynek s nagybátyja abbeli kívánságát, hogy ezredjéhez ismét bevonuljon, határozottan visszautasította. Családja hagyományos bátorságát és hidegvérűségét Leiningen Károlyban minden alkalommal nagy mérvben fel lehetett ismerni. Katonái a rajongásig szerették, a mit a czibakházi támadás alkalmával fényesen be is bizonyítottak. Ugyanis a harmadik honvéd zászlóaljat Leiningen Czibakházánál személyesen vezette rohamra. A csata zajában Leiningen nem vette észre, hogy csapatja tőle nagyon is elmaradt és midőn csapatjához vissza akart térni, az osztrákok elfogták. A vezénylő tiszt — ki most is él, a miért nevét ezúttal elhallgatjuk, — Leiningent egy üres pajtába záratta és a legnagyobb durvaságokkal illette. Ámde ezen idő alatt Leiningen zászlóalja észrevette, hogy vezérük fogságba került és Illésy hadnagy rögtönzött felhívása nyomán oly erővel és hévvel támadta meg az osztrákokat, hogy nehány percz alatt a fogolylyá lett vezér kiszabadulva, jogosan torolhatta volna vissza a rajta elkövetett méltatlanságot. E helyett

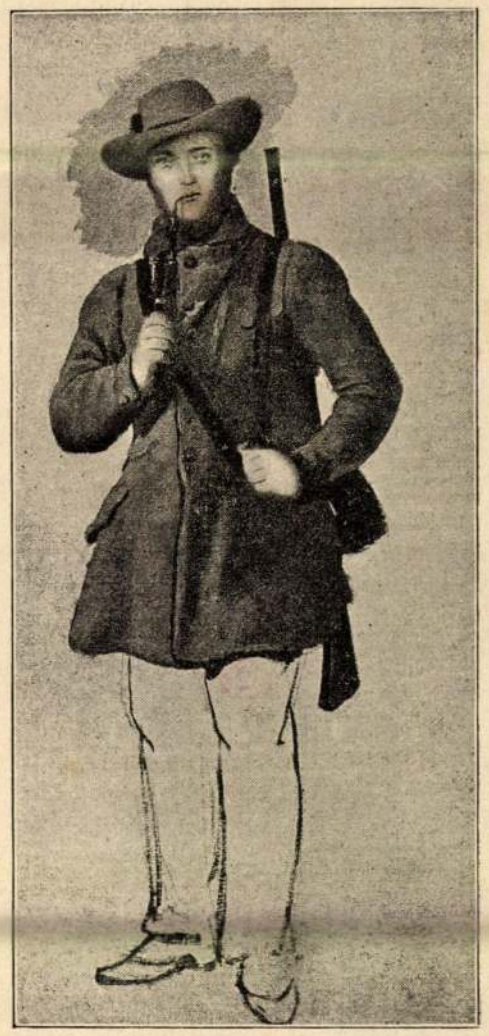

GR. LEININGEN KÁROLY VADÁSZRUHÁBAN.

Heinz 1847. évi olajfestménye.

a lovagias férfiu szivarral és üléssel kínálta meg az előtte ájuldozó osztrák tisztet.

Leiningen az egész hadjárat alatt mindig a legválságosabb akciókban lépett előtérbe. Soha sem habozott, soha sem késett és soha sem hátrált a túlerő előtt. Görgeynek feltétlen híve volt, ki benne az oroszlán bátorságú, lovagias katonát és ügyes vezért becsülte. Családi összeköttetésénél fogva több oldalról ismételten el akarták a nemzet ügyétől tántoritani, de Leiningen határozottan és büszkén azzal válaszolt, hogy soha

---

* Ez év kezdetén Damjanics János 1848/9-iki honvéd tábornoknak s az aradi vértanuk egyikének 1847-iki arczképét közölvén, igéretet tettünk, hogy szabadságharczunknak és főbb szereplőinek a nagy közönség előtt eddig még ismeretlen hasonló reliquiáit, melyeknek tudomására jutnunk sikerült, be fogjuk mutatni. Ez igéretnek teszünk eleget, midőn gróf Leiningen-Westerburg Károly honvéd tábornoknak arczképét szintén bemutatjuk, és pedig kettőt. Egyik honvéd tábornoki egyenruhában, mellén érdemrenddel tünteti föl a hős vezért. Ám ez az egyenruha később lett a képre festve, mert a kép maga — egy igen szép aquarell, — még 1844-ben készült s Barabás Miklós festette Budapesten. Leiningen, mint tudjuk, honvéd tábornok korában már bajuszt és szakállt viselt. A másik későbbi, de szintén a szabadságharczot megelőző időből, 1847-ből való olajfestés, Heinz festő műve, s vadászöltözetében, angolosan viselt szakállával kevés ember ismerne rá a vitéz tábornokra. Az itt bemutatott két kép eredetijét a tábornoknak ma is élő özvegye, ki kérésünkre szives volt lemásolhatás végett a Vasárnapi Ujságnak átengedni, nagy kegyelettel őrzi. — *Szerk.*

semmiféle elődje vagy ivadéka adott szavát vagy esküjét meg nem szegte.

A világosi gyásznapon már útra indult volt Erdély felé, de lelke nem vitte rá, hogy társait a szerencsétlenségben elhagyja.

Ott vérzett el velük Aradon.

Özvegyét, született Sziszányi Elizt, a 60-as évek közepe táján gróf Bethlen József vette nőül, ki mint 2-ik huszár-ezredbeli százados Leiningen hadtestében szolgált.

FECSKE A TANTEREMBEN.

A mester szól; figyelnek mind szavára,
Fogékony lelkök ajkain lebeg.
Mint tikkadt, hőütötte nyári tájra,
Új éltet adva, hull a permeteg:
Ugy hull [illegible]
És bár sziklára több, homokba sok,
Igét hirdetni mégse' csügged ajka:
«Hazájukért *ezt* tették a nagyok.»

S a mint beszél, beszél, megihletetten,
S az ifju nép hallgatja csöndesen:
A nyilt ajtón be balga fecske lebben
S röpül, miként kilőtt nyil, sebesen.
Rovart űz nyilván s vélve: nyilt határon
Röpül, gyorsabban, mint a gondolat.
A hány a szem, mind rajta a madáron;
Röpül az és eléri a — falat.

Koppan nagyot és fölsivít szegényke,
Ereje fogytán, szárnya megmeredt:
Lehullana, de hogy lenéz a *mélybe*
És látja azt a sok gyerek-fejet,
És látja, hogy szemökkel rátapadva,
Lehulltát várják ellenségesen
Erőt merít a vészből s fönmaradva,
Röpül, mint villám, újra sebesen.

Röpül, röpül... s lélekzetet se véve,
Aggódva nézik mester s gyermekek:
«Szegény, mily fáradt már! oh, vége! vége!»
És gondolatban érte mind remeg.
De csak röpül az, és, kétségbeesve,
Köröskörül, a termen, át meg át;
Hol elröpülne, hasztalan keresve,
A merre jött, az ajtó nyílatát.

Ereje vész, már-már lehull a földre,
Holott, ugy véli, biztos a halál;
(Nem tőr, de szánalom ragyog szemökbe'
Azoknak ott lenn, balga kis madár!)
Ám új erőt vesz, oh, ez már a végső,
És újra csak röpül, keresve rést;
Ellankad, elfogódik szíve: késő!
Nem lát már s nem remél menekülést.

A mester ekkor, halkan, óvatosan
— Nem hallja sem madár, se' gyermekek —
A zárt ablakhoz megy, kinyitja gyorsan
S hogy zajt ne üssön, ő is fél, remeg.
Friss lég hatol be rögtön a terembe,
Magával hozva a nap sugarát:
Csak egy csicsergés hallszik... és remegve
Röpül a fecske ki, a résen át.

«Megmentve!» Egy szó csak, s fölér ezerrel!
Ifjaival a mester fölsohajt,
Mint az, kit gond gyötört s most könnyü szerrel
Lerázott gondot és ezernyi bajt.
Folytassa-e? — a mester eltünődik:
Fog-é termő talajra lelni még?
Az ablakon be napsugár szürődik
S csábitón hí, mosolyg a tiszta ég.

De szól a mester: «hogy mi a tanulság?
Példát e kis madárról vegyetek:
A legfőbb kincs a földön a szabadság,
Megvédve ezt, mindent megvédtetek.
Kitartás és nem csüggedés a bajba',
Ezer veszély között is megsegit.
És hull a mag: *mind* termő, jó talajba;
Ha példa vonz, a szó könnyen hevít.

Ujvári Béla.

AZ ELVESZTETT FELESÉG.

Vig elbeszélés.

Irta: KACZIÁNY GÉZA.

(Vége.)

Andrásban a Panna rágalma fölötti boszuság, és a szolgálati buzgalom versenyezve kergették a lovakat s nem sokára a szán csengője a már egészen elcsendesedett Karámos másfél tuczat kültelki kutyáját a gondolat gyorsaságával állította hadilábra. Vicsorogva, marakodva, egymáson keresztül hencseregve, de e közben is igaz meggyőződésből és nem puszta megszokásból csaholva, oly ádázul rohanták meg a csilingelő szánkát, s midőn András, eddig nagy bajjal lebirkózott mérgét pár velős közéjük csapással szerencsésen lehütötte, valamivel távolabb, de azért épen nem «tisztességes távolságból» kisérték a szánt az ispáni lak kerítése kapujáig, csak olykor próbálva meg, vajon «becsületes közeledés lehetséges-e?»

Persze zárva volt már a kapu, s a doktor és András, minden rendelkezésükre álló hangszerek s az ezalatt már körben hegyesen ülő eb-kórus által kisért, erőteljes bariton-duettjére jött végre a válasz egy álmos hang alakjában:

— Ki az isten ostora már az ott?

Lassu csoszogás hallatszott a kapun belül, majd némi parlamentirozás után megnyilt az ispán-erősség kapuja. Ferencz, az ökrök melletti «ügyeletes» éjjeli béres állott ott vasvillával és lámpával. Megértvén a balesetet, most már hárman láttak egyesült erővel a házajtó döngetéséhez, míg végre belül is mindig fokozódó belterjességgel mozdulni kezdett az alvó ház.

Alighogy öt-hat elzárt ajtón keresztül vetekedett a doktor, már is ott állott a tiszttartóék hálószobájában.

— No Marczikám, mi baj? Leégtetek, vagy csak a száraz mennykő ütött a kéményetekbe? — kérdé a tiszttartó úr zavartalan hidegvérrel.

— Hol a feleségem? — kiáltá doktor Torma kétségbeesetten.

Általános elszörnyedés és elnémulás volt a válasz a tiszttartóék részéről. Ha e télen lettek volna legyek s azok éjjel nem aludnának, a tudvalevő légy repülését meg lehetett volna hallani. A csodálkozás csak egy pillanatig tartott.

— Jézus az atyám! — szállt ki az ágyból sopánkodva a tiszttartóné, gyorsan magára kapott pongyolájában, míg férje dörgő kaczagás közt majd kihencseredett a dunnák közül.

— No Marczikám, ilyet se pipáltam még életemben. Erre irj most reczeptet!

— De hisz magával vitte, hát hova tette utközben szegény Luizát? — kiáltá a tiszttartóné.

— Eladta! — kaczagott a tiszttartó, most már szintén papucsban és egyéb pongyolában. — Hát nem veszed észre Emma, hogy csak farsangi tréfa az egész s Luiz nagysám is biztosan itt hallgat már a másik szobában.

— Melyikben? — kiáltá a doktor mohón s már rohant a mellékszoba-ajtónak.

A tiszttartó alig birta visszatartani. Lassacskán aztán kiderült a tényállás, mi azonban sem a doktor gyászát, se az ispán viharos derültségét nem volt képes csökkenteni. Biz itt nem volt doktor Torma elvesztett felesége és utóbb se volt más mit tenni, mint nem hallgatni, nem várni senkire, hanem újra beülni a szánkába s röpülni hazafelé, remélve, hátha otthon várja már felesége. A doktor ugyan, mint a természettudományok mivelője, teljességgel nem hitt a csodákban rendes körülmények között, miután azonban felesége eltünése előtte a csodával határos volt, most saját legjobb meggyőződése ellenére is biztatta némi halvány remény, hogy hasonló csoda tán újra visszahelyezi őt az ősi birtokba. Azt az egy csodát azonban még legvakmerőbb álmaiban se merte remélni, hogy esetleges feleségtelen visszatérése alkalmából Panna asszonynak fokozottabb mértékü bömbölését száraz szemmel elviselhesse. Nagy bámulatára azonban a szánkára már a kapun kivül várakozó és megcsillapodtában ifjui hévvel fölkapaszkodó Panna sötét megnyugvásával a néma kétségbeesésnek, egy szemrehányó szó és tekintet nélkül hüvelyezte ki urát a szőrmék tömegéből, és kisérte be a most már néma, de azért jól fütött kedélyes lakásba.

Ott voltak a jó meleg, világos szobák, az ebédlőben a terített asztal, a doktornak azonban nem kellett semmi, még a jó forró thea sem. Csakhamar le is feküdt, nagyon fáradt volt, Pannát is feküdni küldte. De az álom kerülte szemeit, hiányzott nagyon öreg életpárja, úgy megszokták már egymást a közelben tudni; s a mint a hold fénye megvilágította a jégvirágos ablakokat, s a kályhában fellobogó tűz csodás árnyakat rajzolt a falakra, oly aggodalom szállotta meg, melyet hiába igyekezett eltávolitani magától.

Már régen hallott valami különös, meg-megujuló tompa zúgást-búgást, de nem tudta, mi az; végre harsány zokogásban tört ki a vihar: Panna asszony siratta a konyhában elvesztett úrnőjét. A doktor haraggal rántotta meg a csengettyühuzót. Panna teljesen felöltözve lépett be, le se feküdt még, hanem csak úgy adta át magát bánatának.

— Ugyan Panna, minek bőg úgy, mintha apját-anyját megölték volna?

— Oh, hogy ne sirnék, nem lesz nekem soha többé olyan jó asszonyom, mint a tekintetes asszony volt, a kit azóta bizonyosan a farkasok ettek meg...

— No mért nem már a krokodilusok meg a fókák, — szólt a doktor, de azért maga is megrémült a gondolatra. — Most már elég volt a pityergésből, menjen feküdni. Nem kell mindjárt a legrosszabbat gondolni. Majd elő jön s azzal vége.

Hanem mikor aztán kiment a vén cseléd, azt vette észre a doktor, hogy az ő könyei is megeredtek. Ej, ördögbe is, hogy lehet igy szivére venni az embernek a dolgot.

Reggel felé aztán elaludt s csak nyolcz óra tájt ébredt föl. Sohajtozva öltözködött s ült a reggelihez, melyet a kisírt szemü Panna tett eléje. A varróasztalon megpillantotta felesége kártyáját.

— No Panna, most maga vesse ki, előkerül-e a feleségem? — kezdé tréfálkozva, de pár öreg könycsepp csak odahullott az asztalra.

E pillanatban csengős szán kanyarodott be az udvarra, Panna gyors pillantást vetve ki az ablakon, elsikoltá magát és rohant kifelé. A doktor utána. Feleségét ép akkor szedték le a szánról Panna, ki kezeit, ruháját könyezve csókolgatta, és a doktorné tegnapi tánczosa, egy csinos fiatal ember, különben jó ösmerősük.

A megkerült feleségen se farkasharapások, se egyéb nyomok nem látszottak, ellenkezőleg, kipirult vidám arcza ragyogott az örömtől, habár látszott rajta, hogy haragos képet akarna mutatni, de nem bir.

— Öcsém, hogy jutottál te a feleségemhez? — kérdé a doktor, kinek egy pillanat alatt minden borús gondolata elrepült. — Te meg feleség, hogy kaptál olyan csinos legényt a magad számára?

— Én könnyen jutottam zsákmányomhoz, — válaszolt a fiatal ember derülten, — de hát Marczi bácsi igy vigyáz a feleségére?

— Lám, lám, még ő fog kérdőre bennünket, — szólt közbe a megkerült feleség nevetve, — pedig ha Lajost nem arra hozza a szerencse, most is ott ülnék az árokparton.

Barabás Miklós

Barabás Miklós, a veterán festő, ki annyi régi jelesünk arczképét örökítette meg, febr. 23-ikán ünnepelte családi körben születésének *nyolczvanadik évfordulóját*. Az agg művészt, ki nagy kora daczára bámulatos testi és szellemi rugékonysággal bir s kinek gyakorlott keze most is biztossággal vezeti az ecsetet, ez alkalomból számosan üdvözölték.

Vas. Ujs. 1890. 146. l.

VILÁGFELFORDULÁS.

REGÉNY.

Irta VERNE GYULA, francziából ford. HUSZÁR IMRE.

(Folytatás.)

IV.

A melyben fiatal olvasóink régi ismerősei jelennek meg ujból.

Barbicane és társai!.. Egy tüzéri kör elnöke. Vajon mit kereshettek tüzérek ilyen természetü müveletben!... Majd meg fogjuk látni.

Szükséges-e hivatalosan bemutatnunk Barbicane Impeyt, a baltimorei Gun-klub elnökét, Nicholl századost, Maston J. T-t és a falábu Hunter Tomot és a fürge Bilsbyt és Bloomsberry ezredest és többi kollegáikat. Nem! mert habár e bizarr egyéniségek husz és nehány évvel korosabbak is lettek azon időpont óta, midőn az egész világ figyelme rájuk irányult, ők még is ugyanazok maradtak, épp oly tökéletlenek testileg, de épp oly lármásak, vakmerők és könnyen «nekivadulók», valahányszor arról van szó, hogy valamely rendkivüli kalandba keveredjenek. Az időnek nem volt hatalma a nyugalomba lépett tüzérek e csoportja felett. Megkiméltе őket épp ugy, a mint megkiméli a használatból kivont ágyukat, a melyek a régi szertárak muzeumaiban őriztetnek.

Ha a Gun-klub, megalapittatása idején ezernyolczszáz harmincz tagot számlált, — egyéneket értünk, nem pedig olyan tagokat, mint a kezek és a lábak, mert ezektől legnagyobb részük már meg volt fosztva, — ha harminczötezer ötszáz hatvanöt levelezőtag volt büszke ama kötelékekre, a melyek őket a nevezett klubhoz füzték, — e szám azóta nem csökkent. Sőt azon kisérletnél fogva, a melyet a klub eszközölt: egyenes összeköttetést létrehozni a Föld és a Hold közt, a társulat hirneve óriási mértékben gyarapodott.

Még senki se feledte el, mily roppant feltünést keltett e nevezetes kisérlet, a melyet itt nehány sorban meg akarunk ismertetni. *

Nehány évvel az amerikai polgárháboru után a Gun-klub, megunván a henyélést, elhatározta, hogy egy löveget fog küldeni a holdba egy óriási Columbiad ágyu segélyével. City-Moonban, a floridai félsziget területén, egy kilenczszáz lábnyi hosszuságu és kilencz lábnyi átmérőjü ágyut öntöttek ünnepélyesen és azt megtöltötték négyszázezer font lőgyapottal. Ezen ágyuból egy aluminiumból készült, hengerkupalaku löveg kilövetvén, elröpült a hold felé, hat milliard liter légszesz lökése következtében. Miután az egyenes utjáról való eltérése következtében megkerülte a holdat, ismét leesett a földtekére és pedig a Csöndes-tengerbe 28° 7′ éjszaki szélesség és 41° 37′ nyugati hosszuság alatt. E vidéken halászta ki a szövetségi hajóhad *Susquehanna* nevü hajója, a löveg lakóinak nagy megnyugvására.

Valóban, a löveg lakóinak! Mert a Gun-klub két tagja, Barbicane Impey elnök és Nicholl százados, egy merész és vakmerő csinyjeiről általánosan ismeretes fiatal franczia kiséretében a löveg-waggonban voltak. Mindhárman épen és egészségesen tértek vissza ezen utazásukból. De ha a két amerikai még mindig itt volt és készen állt bármily ujabb kalandra vállalkozni, a franczia származásu Ardan Mihály nem volt többé rendelkezési állapotban. Visszatérvén Európába, ugy látszik, vagyonra tett szert, a mi méltán meglepett igen sok embert — és most otthon káposztát ültetett, és a káposztáját meg is ette, de sőt meg is emésztette, a legjobban értesült reporterek állitása szerint.

E nevezetes kaland után Barbicane Impey és Nicholl, viszonylagos nyugalomban pihentek babéraikon. Mindig nagy dolgokra szomjazván, folyvást valamely hasonló természetü müveletről álmadoztak. Pénzük elég volt. Az utolsó üzlet után még körülbelől kétszázezer dollárjuk maradt ama hatodfél millióból, a melyet a nyilvános aláirások eredményeztek az ó és uj világban. Ezenkivül még azáltal is, hogy a szövetséges államok területén mindenütt mutogatták magukat aluminium lövegükben, mint a hogy a csodaszörnyeket vagy a ritka állatokat mutogatják kalitkáikban, csinos jövedelemre tettek

* Lásd *Verne Gyula:* «Utazás a holdba és a hold körül» czimü elbeszélését. (Megjelent a «Vasárnapi Ujság» 1869. és 1870. évfolyamában.)

MASTON J. T.

VILÁGFELFORDULÁS.

szert és annyi dicsőséget arattak, a mennyit a legkiválóbb emberi becsvágy elbirhat.

Barbicane Impey és Nicholl százados tehát nyugton maradhattak volna, ha az unalom nem emészti őket. És kétségkivül azért vásárolták meg a földsark körüli fekvőségeket, hogy megszabaduljanak a tétlen élettől.

Azonban nem szabad elfelednünk, hogy ha a vétel, nyolczszázezer dollárt meghaladó összeg árán egyáltalában létrejöhetett, ez csak annak volt köszönhető, hogy Scorbittné Evangeline asszonyság a saját vagyonából pótolta azt, a mi hiányzott. E nagylelkü asszony érdeme volt, hogy Amerika legyőzte Európát.

E nagylelküség oka a következőkben keresendő.

Ha Barbicane elnök és Nicholl százados, visszatérésük óta páratlan hirnévnek örvendtek, ebben nagy része volt egy harmadiknak. Az olvasó máris eltalálta, hogy Maston J. T-ről, a Gun-klub hevesvérü titkáráról van szó. Vajjon nem ezen ügyes számitónak voltak-e köszönhetők ama mathematikai formulák, a melyek lehetővé tették a fennebb emlitett kisérletet? Ha nem kisérte el kollegáit földöntuli utjukon, ez valóban nem a bátorság hiányának tulajdonitandó. De ez érdemes ember nemcsak félkezű volt, hanem a koponyája is guttaperchából készült, ama szerencsétlen véletlenek egyikének következtében, a melyek háborus időkben nagyon is mindennapiak. És valóban e fogyatkozásokat megmutatni a hold lakóinak, a Selenitáknak, annyi lett volna, mint nagyon silány fogalmakat nyujtani nekik a föld lakóiról, holott voltaképen a hold csak a föld szerény és alárendelt drabantja.

Maston J. T. tehát nagy szomoruságára kénytelen volt lemondani ezen utazásról. De azért nem henyélt. Miután egy óriási teleskopot készített volna, a mely a Rocky Mounteins legmagasabb csucsán, a Long's Peaken állittatott fel, személyesen elment a helyszinére. Mihelyt a löveg kiröppenése jeleztetett és mihelyt ugyanaz elindult hosszu utján az égboltozat felé, Maston J. T. többé el se hagyta figyelő állomását. Az óriási müszer nyilásához tapasztá a szemét és egyetlen feladatának ismerte barátait kisérni, a kiknek járműve végig hasitá az ürt.

Azt lehetett hinni, hogy a merész utazók örökké elvesztek a földre nézve. Attól lehetett félni, hogy a löveg, a melyet a hold vonzó ereje uj körpályára szoritott, az örökkévalóságig kénytelen lesz ezen éjjeli csillagzat körül keringeni, egy aldrabant minőségében. De nem! Egy kis eltérés, a melyet végzetszerünek nevezhetnénk, módosította a löveg irányát, és maga a löveg, miután a holdat megkerülte volna, a nélkül, hogy azt érintené, mértani arányban fokozódó eséssel visszatért földgömbünkre és pedig oly gyorsasággal, a mely óránként 830 ezer 400 kilométernyinek felelt meg azon pillanatban, midőn alámerült a tenger mélyére.

Szerencsére, a Csöndes-tenger viztömegei enyhitették a zuhanást, a melynek egyetlen szemtanuja a *Susquehanna* nevü amerikai fregatt volt. A hirt azonnal tudatták Maston J. T.-vel. A Gun-klub titkára rögtön visszatért Long's Peakről, hogy személyesen intézze a mentési müveleteket. A kutatásokat megindították azon a helyen, a hol a löveg alámerült és az önfeláldozó Maston J. T. egy perczig se habozott felölteni a buvárok skaphanderét, hogy feltalálhassa barátait.

Valóban nem is lett volna szükség ennyi fáradozásra. Az aluminiumból készült löveg a saját sulyánál nagyobb mennyiségü vizet szoritván ki a helyéről, alámerülése után ismét felbukott a Csöndes-tenger felszinére. Ily körülmények közt találták fel a mentésre odasietett klubtagok az Oceán tükrén Barbicane elnököt, Nicholl századost és Ardan Mihályt, a kik uszó börtönükben épen dominót játszottak.

Maston J. T.-hez visszatérve, meg kell jegyeznünk, hogy szereplése a rendkivüli kalandban, az ő hirnevét is tetemesen fokozta.

Igaz, hogy Maston J. T. guttaperchából készült koponyájával és egy vaskampó által helyettesített jobb karjával nem volt épen szép ember. Fiatalnak se mondhatnók, minthogy ezen elbeszélés kezdetekor már meghaladta ötvennyolczadik életévét. De jellemének eredetisége, elméjének élénksége, a tüz, a mely szemeiben égett, a hév, a melylyel minden dolgot felkarolt, eszményi alakká tette őt Scorbittné Evangeline asszonyság szemeiben. Végre a guttapercha-koponya alatt gondosan megőrzött elméje érintetlen maradt és Maston J. T.-t még mindig teljes joggal kora egyik legkitünőbb mathematikusának tartották.

Scorbittné Evangeline asszonyság, noha a legcsekélyebb számtani feladvány fejfájást okozott neki, — különös előszeretettel viseltetett, ha nem is a mathematika, legalább a mathematikusok iránt. Sajátszerü és felsőbb lényeknek tekintette őket. Csak tessék elgondolni! Fejek, a melyekben az x-ek csak ugy csörögtek, mint a diók a zacskóban, elmék, a melyek tele vannak algebrai formulákkal, kezek, a melyek a logarithmusokkal ugy játszanak, mint a szemfényvesztők a késekkel és palaczkokkal, emberek, a kik képesek megérteni az efféle hyeroglifokat:

$$\int\int\int \varphi(x\,y\,z)\,dx\,dy\,dz.$$

Igen! E tudósok szerinte méltók voltak minden bámulatra és egyenesen arra látszottak teremtve lenni, hogy egy nő vonzódást érezzen iránt tuk a tömeggel egyenes és a távolság négyzetével megfordított arányban. És Maston J. T. épen eléggé testes volt arra nézve, hogy ellenállhatatlan vonzerőt gyakoroljon rá, a mi pedig a távolságot illeti, ez teljesen meg fog semmisülni, ha valaha egymáséi lehetnek. (Folyt. köv.)

PANIK.

Szomoru egyenlőség az, mely az emberiség nagy csapásai idejében a trónok biboros urát a földhöz ragadt koldussal egyenlő mértékben szolgáltatja ki a láthatatlan elemek rejtélyes munkájának. Az emberi élet nyilt ellenségeivel szemben a gondtalan jóllét, ha mindjárt anyagi áldozatok árán is, némi respektust csikarhat ki, de az otromba baczillus nem ismeri a társadalmi hierarkhia finom megkülönböztetéseit, sem a loyalis harcz szabályait s buta egykedvüséggel botlik bele a palotái, kincses vára mögött magát minden esély elől megóva hitt nagyúrba.

Az ismeretlen mindig nyugtalanul izgató ha-

tással van a képzelődésre; hát még olyankor, mikor az egészség mindennél fontosabb érdekeit érezzük fenyegetve általa! Ha csak egy szegény ördög patkol el, vélt kiváltságunk vak fölényével vonunk vállat a mindennapi eset fölött, de mihelyt a halál daemona közvetlen közelünkben, vagy épen a fejünk feletti régiókban kotorász csontujjaival, azonnal átrezgi valónkat a titokteljes «hátha!» s remegve fontolgatjuk a lét és nemlét esélyeit.

Ez az a nagy és sok tekintetben jótékony tanulság, mely a világtörténet nagy népirtó betegségéből levonható. Látjuk a természeti erők minden emberi intézményt gúnyoló elemi hatalmát, mely nem válogat a föld hatalmasai és nyomorultjai közt, de mindenkinek egyenlő mértékkel mér. A modern ember, a ki előtt mármár minden csak egy szürke theoria, az inség egy nemzetgazdaságtani fogalom, a halállal vivódó élet egy közegészségtani thézis, ilyenkor végre mégis kibontakozik az elvont elmélkedés palástjából, s hozzáférközést enged szivéhez az élet valóbb és részvétteljesebb felfogásának.

A nádsípos görög isten, kinek a régiek az embert félelemmel, *páni* rettegéssel eltöltő hatalmat tulajdonítottak, belefuj sípjába s a vészes visszhang, mely hallatára támad az emberek szivében, ismeretlen rémülettel tölt el ezreket. Ilyen *pánikot* hányat láttak és álltak ki már a régi emberöltők! Egyike a leggyakoriabbaknak az utolsó itélet babonája volt. S egyszerre szétszakadt minden erkölcsi és családi kötelék, riadt csoportok szaladtak ki az utczára, eldobták ékszereiket, kétségbeesve gyónták meg vétkeiket, vagy sülyedtek még mélyebbre a bünbe, a rémület hatása alatt.

Krisztus után az 580-dik évben a himlő rettegtette meg egész Európát s a nagy tömeg ezrei mellett megkivánta a maga koronás áldozatait is. *Austrigildást*, Guntram, orleansi és burgundi herczeg nejét ez a járvány ragadta el, s érdekes és a középkori frankok barbárságát jellemző tény, hogy halálos ágyán boszuvágytól eltelve, megfogadtatta férjével, a herczeggel, hogy két orvosát, kik nem tudtak rajta segiteni, kivégezteti, a mi meg is történt.

Még iszonyúbb pusztításokat művelt emberéletben a 14-ik század emlékezetes nagy ragálya, a *fekete halál*, melyről Boccaccio is emlékezik, s melyben több más magasrangu s XI. Alfonz spanyol király mellett, két királynő is életét vesztette. *Johanna*, navarrai királyné, X. Lajos leánya, és burgundi *Johanna*, Valois Fülöp király neje. A ragály következtében elhullottak száma oly nagy volt, hogy a temetőkben már hely sem maradt. Avignonban a pápa kénytelen volt a Rhone folyót felszentelni, hogy abba vethessék a halottakat. Kereskedők, kiknek a pénz és vagyon volt mindenök, önként lemondtak földi javaikról s kincseiket a kolostorokba és az oltárok lépcsőire rakták le, s midőn a szerzetesek becsukták kapuikat, a falakon át dobták be. A közrémületet kiváltképen alkalmasok voltak fokozni a csodásnál csodásabb égi jelek, melyek a ragály előfutárjai voltak. Ritka nagy meteorokat észleltek több felé. 1348 deczember 20-án a pápa avignoni palotája fölött egy tüzoszlop tünt fel napkeltével s egy óránál tovább maradt látható. Ugyanazon év augusztusában pedig Párisban tüzgolyó tünt fel alkonyatkor. Maga a pápa, VI. Kelemen, annyira félt a ragálytól, hogy szobájában folytonos kandallótűz mellett ült és emberi teremtést nem engedett magához közel. De semmi sem gátolhatta meg, hogy a szörnyü vész fel egész a trónokig ne nyujtsa fel csontkarjait, és Svédországban is nemsokára két királyi herczeg, *Hakan és Knut*, Magnus király féltestvérei, estek áldozatául.

Mint VI. Kelemen pápa, úgy óvta magát egy későbbi korban *XI. Lajos* franczia király is az 1482-diki *járványos láztól*, mely az agyvelőt támadta meg s oly kinzó főfájással járt, hogy sokan a falon locscsantották szét agyvelejöket, kutba ugrottak vagy őrjöngve szaladgáltak fel s alá. A király orvosa tanácsára, ki a járvány ürügye alatt felséges páczienséről havonként 10,000 tallért csikart ki, mely összegből azonban 100,000 tallért ennek halála után utódjának, VIII. Károlynak vissza kellett fizetnie — du Plescis les Pozirsba zárkózott be, sulyos büntetés alatt eltiltotta, hogy környezetében a halálról merjenek beszélni, mig a vár sánczaiban 40 ijász őrködött, hogy minden közeledőt kimélet nélkül leöljön.

A mult századok számos nagy járványai és ragályai közt az *influenza* is több izben szerepel. Ez ölte meg 1580-ban *Anna* protugál királynét, ez döntötte ágyba férjét, *II. Fülöp* királyt, továbbá *VIII. Gergely* pápát, mig az 1515-diki dögvész Dániában *János* király fiát ragadta el.

1529-ben a halál megsuhogtatta ujra rettenetes kaszáját Európa felett s a borzadály lidércznyomása nehezült minden érző és gondolkozó lényre. Ezuttal a *sudor anglica* — az angol izzadság — tizedelte a népesség sorait, gyakran 5—6 óra alatt halált okozva. Munka közben, minden észrevehető ok nélkül orvul támadta meg a betegség kiszemelt áldozatát, s egyszerre bénította meg kezét és lábát, úgy, hogy nem tudott magán segitni. Németországon *Albert* brandenburgi herczeg és neje veszélyesen megbetegedtek bele, Angliában *VIII. Henrik* király elhagyta Londont, hol a nyavalya leghevesebben dühöngött s folytonos ide-odaköltözéssel igyekezett kitérni előle, végre ebbe is beleunva, fásult közönnyel vonta meg magát Tytynkangarban, hogy ott várja be végzetét. Itt élt elvonulva, első nejével, csak kevés számu meghitt embere környezetében s egész sereg orvos felügyelete alatt s folyvást levegőtisztitó tűzrakások közepett. A koronás kékszakállnak sikerült is megmenekülnie a vésztől; nem ugy Wasa Gusztáv svéd király öcscsének, *Magnus Erikson*-nak, kit sirba vitt e rettentő betegség.

LONOVICS-HOLLÓSY KORNÉLIA MINT GARA MÁRIA.
Barabás Miklós 1847. évi rajza után.

Tizenhét évvel később egy újnemü járvány, a *Trousse-galant* lép fel Franciaországban s legelső áldozatai egyikéül I. Ferencz király másodszülött fia, az orleansi herczeg életét követelte meg. A *Trousse-galant* (troussier annyi mint: gyorsan ölni) igen heves lázzal lépett fel, mely pár óra alatt véget vetett az életnek, sőt a ki felgyógyult is belőle, haját és körmeit vesztette. Rendesen fiatal, életerős egyéneket támadott meg.

Vajon *az influenza* is nagyobb és mélyrehatóbb ragályoknak előhirnöke-e, mint a hogy sokan az orvosok közül állitják? Nem valószinü, de nem is lehetetlen. Annyi bizonyos, hogy 1831-ben az influenzát nyomon követte a kholera. Az 1510-diki pestist is influenza előzte meg; 1557-ben pedig az iufluenza után mirigyláz lépett fel Hollandiában, mely egy évig tartott s magának *Delft*nek 5000 lakosát ragadta el. Végre 1580-ban is egymásután köszöntött be a *pestis* és az *influenza*. A jelenlegi influenzajárványnak összefüggése az 1886-iki kholerával, melyet mindvégig titkolni igyekeztek, ezzel ujabb támaszt nyer.

Nem kevésbbé indokoltnak látszik itt a két év előtti száskajárásra utalni. Ezeket a néphit mindig összeköttötte a bekövetkezendő nagy betegségekkel. És csakugyan az 1529-iki nagy typhusjárványt is egész Európát elözönlő száskarajok vezették be, száskahad garázdálkodásáról olvasunk az 1477-iki olaszországi mirigylázat, az 1482-diki influenzát megelőző évekből stb. A nélkül, hogy e kérdésre kiterjeszkednénk, konstatáljuk, hogy a kozmikus befolyások viszonyát a járványok kifejlődésére még nem tisztázta a tudomány.

EGYVELEG.

* **A világ legnagyobb vitorlás hajóját** most készitették el a clydei nagy hajógyárban Bordes és fia bordeauxi czég rendeletére. A «France» nevü hajó öt árbóczos, 6160 tonna tartalmu, mig régebben már 1200 tonna tartalmu vitorlás hajók is ritkaságok voltak; nagyobbrészt aczélból készült, hossza 114·60 méter, szélessége 10·05 méter s minden tekintetben kitünően van berendezve.

* **St.-Cloud palotájából**, mely Páris ostroma alatt égett le, ujabban a londoni kristálypalotához hasonló muzeumot akartak épiteni, de most a téli időjárás miatt a falak összeomlottak.

* **A kalaplevevés**, mint czélszerűtlen és egészségtelen köszönési mód ellen indítottak harczot Gráczban, hol már a katonai köszöntés jött divatba a világiak között is. Nemrég az újítás egyik barátja Goethe egyik versére is hivatkozott, állítván, hogy a nagy német költő is ellensége volt a kalaplevevésnek, azonban ezt az állítást mások megtámadták s nagy irodalmi pör lett belőle. Nevezetes, hogy ugyanekkor a török szultán elrendelte, hogy az ottomán hadseregben a hagyományos fez és turbán helyett a katonák porosz sisakot viseljenek.

* **A sípláda** eltiltása New-Yorkban a szegényebb lakosságnál oly nagy ellenszenvre talált, hogy a hatóság kénytelen volt a rendeletet visszavonni s egyes sípládásoknak és utczai zenészeknek szabadalmakat adni.

* **Verebek harcza patkánynyal**. Görlitzben nemrég több egyén szemeláttára az udvaron patkány támadott meg egy verebet. A veréb sikoltására több társa jött segítségére, a patkányt csipdesték oly erősen, hogy szemét is kivájták. A vak patkány egy darabig az udvaron futkosott, mig nem agyonverték.

* **A porosz egyetemi hallgatók** közt aránylag sok a meglett koru. 11.913 közül csak 447 van 19 évnél fiatalabb; 19—22 éves is csak 4910; 22—23 éves 2100, 24—25 éves 2833; 1227 25—28 év közt volt, 194 innen 30 évig; még 168 olyan is volt a rendes hallgatók között, ki életének 30-ik évét betöltötte.

* **Hires kanári-professzor** halt meg nemrég St. Andreasberg harczhegységi községben. Trute Vilmosnak hivták s még 50 éves sem volt, de nevét nagyon ismeretessé tette. Évenként 200—275 himkanári madarat képzett ki, melyeket darabonként 5—15 márkáért adott el berlini madárkereskedőknek, de a legügyesebbeket és legjobban éneklőket mindig magános vevőknek tartotta fenn s ilyenekért nem ritkán 100—150 márkát is kapott darabonként. Valóságos mester volt a kanári képzésben s ezért igen sok madárkereskedő kért tőle bizonyitványokat az általa eladott madarak eredetére nézve.

* **Az arany eredetéről** Plinius hires munkájában azt irja, hogy az egyes aranyszemecskéket a repülő hangyák gyüjtik össze bolyaikba. A középkori Torguemedus még furcsább nézetben volt, azt állítván, hogy Lapplandban van egy «Trevion» nevü hal, mely télen fekete, nyáron fehér s ez a hal delejes hatással van az aranyra, ha tehát a folyókban levő aranyport össze akarják szedni, kötelen kell azt a halat leereszteni a folyó medrébe s az apró aranyszemecskék reá ragadnak.

* **A legnagyobb barométer** jelenleg Párisban a Saint-Jacques toronyban van. 12·65 méter magas s Saint-Denisben készitették, honnan hat munkás faborítékban gyalog hozta el Párisba. A barométer átmérője 2 centiméter, bensejében festett viz van, melyre fölül sűrű olajat tettek, hogy elgőzölgése megakadályoztassék. Londonban 1830-ban Daniell, Kewben 1870-ben Jordán s New-Yorkban 1886-ban Mills készitettek óriási, de ennél kisebb barometrumokat, az utóbbiak glycerinnel vannak töltve.

* **A lovak farkának megrövidítését** Massachusetts állam az ottani állatvédő egyesület kezdeményezésére törvény által tiltotta meg. A legenyhébb büntetés 100 dollár, ismétlés esetén egy évi fogság s hogy a törvénynek hatása is legyen, az állatvédő-egyesület 100 dollár jutalmat tűzött ki mindazoknak, kik a törvény áthágását följelentik.

OROSZ ÉLETKÉPEK.

Právionka örököse.

Patru S. után oroszból forditotta T—a.

Urnak születtem. Atyám nem sokat törődött velem, hiszen esze-ágában sem lehetett, hogy a rengeteg vagyon még életében elpusztuljon, s midőn szegény jó anyám elhalt, kinek kissé extravagáns költekezései sokba kerültek, senki sem merte volna állítani, hogy Pravionka örököse rövid idő mulva koldusbotra jut. «Otium pulvinar diaboli» — szokta volt öregatyám mondani, ha némelykor hozzánk látogatóba jött.

Es csakugyan az a bizonyos henye életmód, melyet az orosz jómódu nemesség évszázadok óta folytat, lassanként tönkre tette szomszédjainkat, kik nem rendelkeztek kellő időben annyi készpénzzel, hogy az uzsorásoktól megmenekülhettek volna.

Atyám mint nemességi marsall, jó példával ment előre, a mennyiben a hagyományos tivornyákat minden kigondolható alkalommal divatban tartotta.

Ha a kormányzó a czár nevenapján dúsan kimért reprezentaczionális pénzével 50 személyre való ebédet adott, a nemesség harmadnapra, ugyane czimen, 300 embert vendégelt meg pazar fénynyel. Az efféle dáridók költségeit aztán első rendben a marsall viselte, mert hiszen csak nem tehette, hogy egy pár rongyos ezer rubelért az egész szomszédságot végigjárja.

De mindez még nem ölt volna meg bennünket.

A külföldről hozzánk beszivárgott szabadelvü eszméket nálunk különféleképen értelmezték. Mióta parasztjaink felszabadultak, két pártra szakadt az ugynevezett úri osztály.

Az egyik párt kigyót-békát kiáltott a reform embereire, mig más részről azt hangoztatták, hogy most az urakat is fel kellene a kormány uyomasztó gyámsága alól menteni. Atyám ez utóbbi nézethez csatlakozott, és állása daczára nem pártolta az abszolut kormányrendszert, sőt annyira vitte a dolgot, hogy egy nép napon nemesség-marsalli tisztjétől megfosztották.

Más ember azon csak őrült volna, hogy a rengeteg költséggel járó üres czimtől megszabadult, de atyám elannyira szivére vette a dolgot, hogy azon naptól kezdve a kormány halálos ellenségévé lett. Az ebből folyó hosszadalmas üldözésekből végtére felségárulási per lett, melynek folytán atyám összes ingó és ingatlan vagyona elkobzása mellett halálra és kegyelem utján életfogytiglani számüzetésre itéltetett. Atyám nem várta be az itélet végrehajtását, hanem egy börtönőr fegyverét annak kezeiből kikapva, fejbe lőtte magát.

Engem aztán az atyai házból egyszerüen kidobtak, és még azt sem engedték meg, hogy tulajdon ruháimat és egyéb ingóságaimat elvihessem.

Az ispravnik, ki valamikor nálunk mint kályhafütő szolgált, reám parancsolt, hogy huszonnégy óra alatt távozzak a faluból. Huszonkét fok hidegben egy prémes kabátban, tiz imperiállal a zsebemben a nyakamba vettem a világot.

Utlevelemben nagy betükkel ki volt irva, hogy Zuboff Alexej, a felségárulás miatt halálra itélt Zuboff Pál fia vagyok.

Akkoriban nálunk már javában járta a rendőrségi hajsza, és alig mult nehány óra utközben, hogy valamely kozákőrjárat el ne fogott volna, mikor aztán a legközelebbi falu, vagy város börtönében kellett nehány napot töltenem. Végre hat heti kinlódás után Právionkából Szent-Pétervárra értem, hol boldogult anyám hugát, ki egyszersmind keresztanyám volt, akartam felkeresni.

Kevés pénzemtől már az első kozák őrjárat megfosztott, s igy a szó szoros értelmében koldulva tettem meg az utat, nehogy éhen elveszszek.

Három gyémánt inggombom volt ugyan, de ezeket nem mertem utközben eladni, nehogy utóbb még lopás gyanuja miatt bajba keveredjem.

A fővárosban meglehetősen kiismertem magamat, mert itt atyámmal gyakran megfordultam; nagynéném lakását is tudtam, és azonnal oda siettem.

A kapus rám ismert u yan, de azért nem eresztett be a házba, hanem egy a kapu alatt lézengő inas által felizent nagynénémnek, hogy itt vagyok s beszélni akarok vele. A szives fogadtatás helyett, melyre bizton számitottam, egy hórihorgas suhancz jött le, ki urnője parancsára a kapun kilökött.

Keresztanyám szives eljárása folytán azon kellett tünődnöm, vajjon hol töltsem az éjszakát, mert a szabad ég alatt okvetlenül megfagytam volna.

A Nevski-Prospekten Sakhalov ékszerárust ismertem, kinél boldogabb időkben gyakran karácsonyra és uj évi ajándékokra való értékes tárgyakat vásároltam. Gyémánt-inggombjaimat atyám születésem napjára szintén Sakhaloffnak üzletéből vette 1000 rubelért, s igy azt hittem, hogy eladásuk körül nehézség nem fog felmerülni.

Midőn a fényesen kivilágitott boltba léptem, az egyik segéd, ki elhanyagolt külsőm után itélve koldusnak nézett, ki akart lökni, Sakhaloff pedig egy kopékát dobott kalapomba.

— Ugyan Sakhaloff, nem ismer már? — kezdém remegő hangon — én Zuboff Alexej vagyok, és üzleti dologban, nem pedig koldulni jöttem boltjába.

Az örmény kereskedő savanyu mosolylyal irodájába vezetett.

— Nos, mit akar, — kérdé durva hangon, — csak gyorsan, mert nem érek rá. Annyit azonban előre is mondhatok, hogy pénzt nem adhatok, sem kölcsön, sem ajándékban, mert az elveim ellen van, s aztán annyian fordulnak hozzám segitségért, hogy igazán nem tudom, kinek adjak először. Látom ön is pénzért jött. Ime, itt egy rubel, s aztán isten hirével.

E hosszas tiráda után legjobb szerettem volna a boltból kiszaladni, de pénzre szükségem lévén, el kellett türnöm a nyomorult ficzkó henczegéseit.

— Nem ugy uram — felelém erős hangon, — én sem kölcsönt, sem alamizsnát öntől nem kérek, hanem ezt a három inggombot akarom eladni, melyeket atyám ezelőtt egy évvel számomra itt 1000 rubelért vásárolt.

A piszkos örmény elővette szemüvegét s miután a gombokat darab ideig ide-oda forgatta, végre azzal állt elő, hogy a gyémántok ki lettek cserélve, s igy legfeljebb 100 rubelt adhat értük.

Jól tudva, hogy más helyen legfeljebb rendőrt szólitottak volna, ki előtt aztán tulajdoni jogomat be kellett volna bizonyitani, a kinált 100 rubelt zsebre rakva, szó nélkül eltávoztam.

Mindenekelőtt kopott kabátom helyett más tisztességes öltönyt vásároltam s rövid ebéd után egy kis fogadóban éjjelre szobát rendeltem magamnak.

A szent-pétervári rendőrség leginkább a fővárosba érkező idegenek felügyeletével foglalkozván, másnap már megidézett. Hosszasb faggatás után tudtomra adatott, hogy nyolcz napnál tovább nem szabad a fővárosban maradnom, ha csak valaki értem kezességet nem vállal.

— Hát ha nem találok kezest? — kérdém a rendőrtiszttől.

— Akkor mint csavargót eltolonczoztatjuk hazájába.

— De hova kérem? — hiszen falumból meg avval utasitottak ki, hogy a községben maradnom nem szabad.

— Akkor majd a kényszerdolgozó-házba szállitjuk — volt a kecsegtető válasz.

Az utczán egyszerü ruházatom miatt senkinek sem tüntem fel, s igy az egész napot a különféle műtárlatok és muzeumok szemlélésével töltöttem. Este fáradtan kis szobámba vonultam vissza.

Már az ötödik nap reggele virradt reám, a nélkül, hogy helyzetem valamiben változott volna. Délben egy harmadrendü étterembe mentem, hol olcsó pénzért elég jó ebédet kaptam. A szomszéd asztalnál két tengerész-altiszt ült, kik vigan poharazva mulattak. Bennem idegent, vagy rendőrkémet véltek látni, mert a fiatalabb altiszt hallgatásra intette társát, ki tiltott dalokat énekelve, «a *fiatal Oroszország*» vezérférfiait éltette.

Már régen tudtam, hogy a hadseregben az elégületlen elemek nagy számmal vannak, de arról fogalmam sem volt, hogy a veszélyes áramlat már az alsó rétegekre is kiterjedt.

A naponta növekedő mozgalom, melynek elnyomása soha sem fog sikerülni, csak a mostani ferde rendszer kifolyása.

— Igyék egyet velünk a czár egészségére, — kezdé a fiatalabb altiszt, valószinüleg azért, hogy kitudja, miféle emberrel ül egy szobában.

— Éljen a czár — viszonzám helyemről felkelve, — de bocsássanak meg uraim, ebéd alatt nem szoktam inni, különösen égett bort.

— Hé, korcsmáros — veté közbe az idősb altiszt, — egy üveg pezsgőt, franczia pezsgőt s három poharat, gyorsan. Ezt tán csak nem utasitja vissza?

Nehogy az a nélkül is felhevült emberekkel bajba keveredjem, asztalukhoz ülve, részt vettem a pezsgő fogyasztásában.

Már négy vagy öt palaczk nyakára hágtunk és szerencsétlen helyzetemet elfelejtve, régi jó kedvem is visszajött.

A két altiszt hosszu tengeri útról visszatérve, egy évi szabadságra indult Odesszába.

Gazdag szülők gyermekei voltak, s habár csekély készültségüknél fogva arra nem igen számithattak, hogy béke idején tiszti rangra előléptettessenek, sorsukkal meg voltak elégedve.

Sorsom iránt nagy érdeklődést mutattak; s végre azt tanácsolták, hogy legjobb lenne, ha mint önkéntes a hadseregbe lépnék.

Az eszme már többször megfordult bennem, de ha arra gondoltam, hogy azoknak ajánljam fel életemet, kik szegény atyámmal oly embertelenül bántak, felforrt bennem a vér, és szándékomat semmi áron sem akartam végrehajtani. Most azonban átláttam, hogy helyzetemben nem igen marad egyéb hátra, már csak azért sem, mivel tekintettel nagynéném gyalázatos bánásmódjára, az egész városban kezest csakugyan alig találtam volna.

Másnapra ugyanoda találkozót igérve, jószivü uj barátimtól elbucsuztam.

Karácsony ünnepe volt. Az utczákon mindenütt csakugy hemzsegett a sok jókedvü nép, én pedig azt képzeltem, hogy köztük csak magam vagyok szerencsétlen és elhagyatott, habár e nézet bizonyára nem volt egészen helyes.

Egyenesen a testőr-lovas-laktanya felé vettem utamat. A rengeteg épület kapuja előtt zenekar játszott és a tisztek vigan csevegve szemlét tartottak a sok csinos nő felett, kik a téren fel és alá sétálgattak.

Midőn a laktanyába léptem, az őrt álló dragonyos egy altisztet szólitott elő, ki, miután elmondtam volna, hogy mily járatban vagyok, a napos-tiszthez kisért.

— Bizonyosan rossz fát tettél a tűzre, — kezdé a mogorva képü tiszt — hogy önkényt katonának akarsz beállni.

Minden válasz helyett utlevelemet mutattam elő, melyben, a miként már emlitém, nagy betükkel ki volt irva, hogy a halálra itélt Z. felségáruló fia vagyok.

— Tehát más baj van a háznál — folytatá gunyosan nevetve a tiszt. — Alig hiszem, hogy az ezredes felvegyen, mert az efféle madaraknak amugy is bővibe vagyunk, kiktől a jólelkü katona jót nem hall, és nem is tanul. Egyébiránt mégis be foglak jelenteni, mert szálas, derék legényekre, minő te vagy, az ezredes jó szemmel szokott nézni.

Rövid idő mulva az ezredes előszobájában voltam, míg a tiszt rólam jelentést tett.

A teremben többen lehettek, mert eleinte halk beszélgetést, utóbb aztán hangos nevetést hallottam.

Az ajtó kinyilt és egy őszbe vegyült kozák törzstiszt jött ki az ezredessel, utánuk pedig vezetőm.

— Hiszen ezt a fiut ismerem, — kezdé az öreg alezredes, — sokat voltam atyja házánál Pravionkán, kár érte, hogy ily véget ért.

— Nos fiu — folytatá most az ezredes, ki azalatt tetőtől talpig megnézett, — hát katona akarsz lenni? Ez nem neked való élet; jobb lesz, ha más foglalkozás után nézel, mert itt nincs tekintet holmi elzüllött urak gyermekeire. Ha egyébiránt számot vetettél magaddal, beállhatsz ő felsége dragonyosai közé.

— Ezredes ur, — válaszolám majdnem siránkozó hangon, — nincs mit keresnem egyebütt, és ha már szolgálnom kell, ugy katona akarnék lenni.

— Jól van tehát, Szergius Maximovics — mondá az ezredes a tiszthez fordulva — intézkedjék, hogy a fiu rendesen felavattassék, a többi iránt majd ki fogom adni parancsaimat.

Igy jutottam a k—i dragonyos testőrezredbe, hogy a tolonczoltatás gyalázatától megmeneküljek.

Társaim többnyire neveletlen paraszt fiuk lévén, nem épen szivesen fogadták az uri ujonczot, de midőn mindjárt az első hetekben látták, hogy kiképeztetésem gyorsan halad, s a különben goromba altisztek is szeliden bántak velem, önkénytelenül visszavonultak, és otromba tréfáikkal többé nem igen bántottak.

Két év mulva altiszt lettem s mint ilyen gyakran sétálgattam a főváros utczáin. Egy nyári napon szakaszommal a téli palotában őrségi szolgálatot tettem, és nagy meglepetésemre azt tapasztaltam, hogy sétálás közben többször Mihály nagyherczeget láttam polgári öltönyben, ki a palotában most egyenruhában járt. Feltettem magamban, hogy ezentul óvatosabb leszek az utczán, mert eszembe jutott, hogy a nagyherczegnek, kit természetesen nem ismertem, a kellő tisztelgést meg nem tettem. Arról persze fogalmam sem volt, hogy az efféle nagy urak nem szeretik, ha az utczán, midőn inkognitó járnak, felismertetnek.

Éjjel tüz ütött ki a császárné lakosztályában, és daczára annak, hogy a tüzőrség mindég készen áll, senki sem jött elő az istállókból. Embereimmel én voltam az első a veszély helyén, és nehány percz mulva az égő függönyöket az étterem ablakjairól leráutva, már visszatérő félben voltam, midőn a sok ingyenélő csőcselék fecskendezőkkel és más eszközökkel oda ért. Mihály nagyherczeg a füsttel megtelt folyosón elénkbe jött, s midőn jelentettem, hogy a tüzet eloltottam, az egyik segédtisztnek meghagyta, hogy más nap elővezessen. Soha sem hittem volna, hogy e magában jelentéktelen eseménynek oly messzire ható következményei lehessenek. A czárné nem is tudta hogy tüz volt, két selyem függönyön kivül semmi sem veszett el ugyan, de már maga a gondolat, hogy tán mégis baj lehetett volna, elannyira felfujta az egész dolgot, hogy egy álló hónapig a téli palotában másról nem igen beszéltek. (Vége köv.)

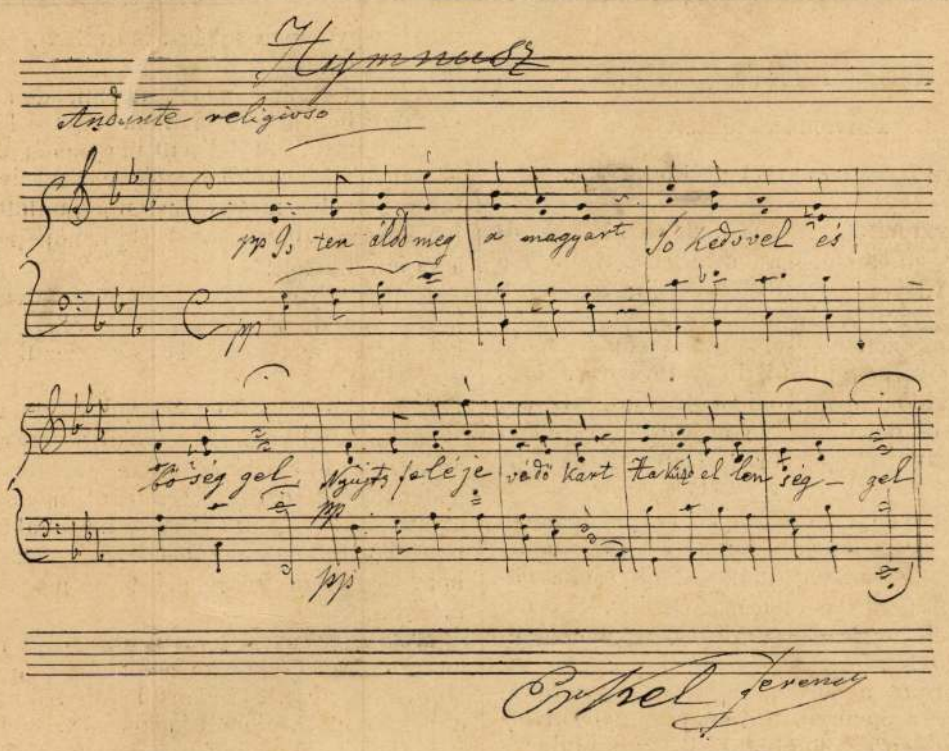

Barabás Miklós 1845. évi rajza.

ERKEL FERENCZ.

EGYVELEG.

* **Verdi**, a hires zeneiró, ötven évvel ezelőtt irta meg első zenei drámáját, «Oberto di San Bonifazio»-t. Milanói tisztelői a közelgő ötvenedik évforduló alkalmából a mesternek nagy ovácziókat akarnak rendezni.

* **Levélbélyeg mint levél.** Egy Bathban lakó angol Townbridgeben lakó ismerősének oly levelet küldött, mely egy levélbélyeg hátsó lapján volt irva. A czimet rendes betükkel irta, a többit gyorsirással. Említésre érdemes, hogy ezt a különös levelet is kézbesitették, bár az elküldő csak egy közönséges levélszekrénybe dobta be.

* **Dante egy lapon.** Egy newyorki papirgyár tisztviselője, Cassovel nevü, egyetlen lapon irta le a «Divina Commedia»-t, mely 14,233 versből áll, azaz mintegy 96,000 szó és 400,000 betü, de azért nagyitó üveggel egészen könnyen lehet olvasni. A rendkivüli fáradsággal készitett munkát Furchheim nápolyi könyvkereskedő áruba bocsátja.

* **A teljes napfogyatkozás**, mely most új-év napján lesz a Csendes-tenger vidékén látható, nagyban foglalkoztatja az amerikai csillagászokat; habár az esőzés szakába esvén, egészen tiszta égre alig lehet számitani, magánosok adakozásából számos expediczió megy a tünemény megvizsgálására. Megemlitjük, hogy új-év napján legutoljára 1682-ben volt napfogyatkozás, a legközelebbi 2121-ben lesz. A mostani csak 2 perczig, 3 másodperczig fog tartani.

* **Vasut a pokolba.** A Nápolyból Kumaea felé most épülő vasut részben kihalt vulkanikus területen megy át, a hol gondolták lenni Virgil és Homer az Acheront és Styxet, valamint a bejáratot a Hadesbe. Igy ez a vasut a régi pokolba visz egyenesen.

* **Öt éve tart egyetlen sakjáték** két szenvedélyes sakjátszó között, kik közül egyik Ausztráliában s a másik New-Yorkban, az Egyesült-államokban lakik. Huzásaikat levél utján közlik egymással, az amerikai Európán s a Szuezi csatornán át, az ausztráliai San-Francisco felé, ugy hogy minden levélváltás megkerüli a földgömböt. Az ausztráliai most felajánlotta, hogy táviratilag adják tudtul egymásnak a huzásokat; a költséget a vesztes fizesse. De az amerikai nem állott reá, mert állitólag már közel áll a bukáshoz a játékban.

* **Az elnökválasztás** a hóbortos yankeeknak ismét több bolondságra adott alkalmat. Egy baltimore-i ifju két leány megkérése felett tünődött sokáig; végre azt határozta, hogy a pártok győzelme szerint választ. A barna leány a republikánusok, a szőke a demokraták győzelmét jelentve, egészen következetesen megkérte a barna leányt.

* **A téli ruha felvétele** is szabályozva van Khinában. Shanghai lakói kötelesek oktober 5-én venni fel a meleg sapkát, sem előbb, sem később.

* **Nagy kutyákat** hordanak magukkal az utczán a newyorki divatos hölgyek lánczon. Az ölebek és más apróbb kutyák hordozása teljesen kiment a divatból.

* **«Jack, a hasfelmetsző»** czim alatt a párisi Ambigu comique szinház öt felvonásos drámát ad elő, melynek hőse a londoni asszonygyilkos lesz. Valóságos ponyva-irodalom a szinpadon.

* **Hires gyilkosok** kéziratait drágán vásárolják össze Párisban. Chambige Henrik kéziratait, ki nemrég regényes körülmények között ölt meg egy nőt, Algirban darabonkint 50 frankért árulgatják.

* **Erkölcsi számla.** Moliéret, ki kitünő inas-szinész volt, egykor megszólitották, hogy nem tartja-e megszégyenitőnek, hogy a szinpadon oly sok ember előtt megverik, mire a hires iró igy felelt: «Nem én, Sganarelle (ez a szindarab inasának neve) kapja az ütéseket.» Nagyon sok régi szinész azonban nem volt ily véleményen; a bécsi szinházak történetéből maradtak fen számlák, midőn a szinészek ily megszégyenitésekért külön honoráriumot kértek. Egy nyakleves, rugás vagy ütés átlag 34—34 krajczárba került az igazgatónak, de 45 krig is fölemelkedett a szokott ár.

* **A legrégibb német lapnak** eddig az 1684-ben megjelent «Postillon»-ot tartották. Dr. Roser kutatásai szerint azonban már 1609-ben jelent meg hirlap Strassburgban; csakhamar azután a «Frankfurter Journal». Berlinben is volt már előbb lapforma tudósitó.

* **A waterlooi emlék** számára Brüsselben már összeadták az angolok az összegyüjtött szükséges összeget, ötszáz font sterlinget s lord Vivian brüsszeli angol követ elnöklete alatt megalakult a létesitő bizottmány.

* **A párisi két állatkert az 1871-iki ostromzár alatt** csaknem teljesen kipusztult. *Geoffroy St. Hilaire* volt igazgató most hivatalos adatokból kimutatja, hogy az állatkerteknek e mellett igen jó üzletük volt, mivel az állatokat jól fizették meg. Igy például egy zebra ára volt 140 forint, 2 sambur szarvas 200 forint, egy kis zebra 160 forint, 2 iramszarvas 320 forint, 2 wapiti szarvas 1000 forint, 4 teve 2600 frt, 2 elefánt 10,800 forint. A legtöbb állatot *Deboos* mészáros vette meg az Avenue de Friedlandon. Az elefántokat először robbantó golyóval akarták megölni, de még azután háromszor kellett beléjök lőni. Az elefánthús kilója 25—30 forint volt, az orrmányból 40 forint. Farkashusért 12 frankot fizettek. A papagályokat, kazuarokat csak a gazdagok vásárolták, kik lóhúst nem is ettek, legfelebb csikóhust. A lóhús ára különben 8 forintra emelkedett kilónkint, a kutyáért kilónkint 3, egy macskáért 6, egy nyúlért 20, egy galambért 6 forintot fizettek, egy patkány ára is 80 krajczár volt, egy tojás 2 forint, egy kilo vaj 64 forint volt. A gazdagok tudtak magukon segiteni, mert a mészárszékekben volt elég hús, de a szegények nyomorogtak s a mészárszékeket fegyveres emberek által kellett őriztetni.

* **Ritka pénzt** szerzett egy berlini ritkasággyüjtő: Mária Terézia aranyos krajczárját. Mária Terézia szenvedélyes kártyajátékos volt. Kaunicz buzditására gyóntatója egyszer megigértette volt, hogy csak krajczárokban fog játszani, a királynő azonban csakhamar ugy játszotta ki igéretét, hogy 100 darab krajczárt ketté fürészeltetett; mindegyik bensejébe egy-egy aranyat dugott; ilyen aranyos krajczár lett a betét. A berlini krajczár ezek közé tartozott.

* **A typhus** ujabb időkben rohamosan terjed Olaszországban. Egy páduai egyetemi tanár számitása szerint évenként átlag 250,000 ember kapja meg ezt a betegséget s azok egy tizedrésze, azaz mintegy 25,000 ember, el is pusztul benne.

41. SZÁM. 1888. BUDAPEST, OKTÓBER 7. XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre ... 6 «. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 «. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 «. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

GRÓF BATTHYÁNY LAJOS ÖZVEGYE.

1815—1888.

Megilletődéssel értesül az ország arról a halálesetről, mely a nemzet egyik legtiszteltebb asszonyát az élők sorából kiszakitá, végét szakitván egy élet hosszú vértanuságának s megváltást hozván a földi lét kimondhatatlan fájdalmaiból, melyeket a megboldogult lelkén viselt ama szörnyű nap óta, melyen elvették tőle a legdrágábbat, a ki az élethez csatolá s melyen ő is meghalt az öröm számára, hogy viselje a gyászt halála napjáig s le ne tegye többé soha.

Ugy tünt föl mindig szép halvány matróna-arczával a mai nemzedék előtt, olvassuk felőle egy helyen, mint a fájdalomnak megkövült alakja, mint az a fenséges Niobe-szobor, mely a forradalmi év gyászára és borzalmára nézett örökké vissza. De a megkövült alakban tovább dobogott a szív a legérzőbb dobbanással, s a fájdalmas Niobét a hazafiság nemtőjének, a jótékonyság angyalának láttuk mindig s keblében az a gyász, melynél mélyebb és igazibb már nem képzelhető, kiapadhatatlan forrása lett a vigasznak és részvétnek mások szenvedései iránt.

Magyarország története nemcsak egy nőt emlit, kit női és honleányi erényei dicsővé tettek az utókor előtt: fényesebb helyet és kegyeletesebb emléket nem nyerhet egyik sem, mint gróf Batthyány Lajosné. Magasztos példányképe volt köztünk a nőnek és honleánynak, kit határtalan tisztelettel vettünk körül, a kit nagy jósága s a lelkén viselt nagy fájdalom mindnyájunk szivéhez közel hozott, úgy hogy mindenki érezé, hogy a nagy vértanu szenvedő özvegye azokhoz a kegyelettel őrzött nemzeti kincsekhez tartozik, a melyeket e nemzetből mindenki a magáéinak is tekint.

Kimondhatatlan tisztelet vette körül teljes életében, mintha ezzel is erősebbé kivánta volna őt tenni gyászos sorsának hősies viselésére. Már ifju éveinek ragyogó szépségében, midőn női bűvös hatását a nagy nemzeti ügy szolgálatának szentelé, midőn a nőknek, a kikről Vörösmarty azt zengé: «Oh hon, márványkebel átka van asszonyidon», a honszeretet szent tanát élő példájával tanitá, midőn a megromlott s nemzeti jellegéből kivetkőzött arisztokraczián kban a hazafiság lángját ujra föllobbantá, — már akkor a nemzet rajongó szeretete és lelkesedése kisérte s a dúsgazdag gróf Zichy Károly két leányánál, Antoniánál és Karolinánál, kik közül amaz gróf Batthyány Lajosnak, ez pedig gróf Károlyi Györgynek a neje lett, nem volt népszerűbb, ünnepeltebb hölgye a nemzeti ujjászületés nagy korszakának. Ő róluk zengé még a Petőfi lantja is:

Hallottam édes ajkaik zenéjét,
Hallottam őket halkan mondani,
Mit tetteik rég fennszóval beszélnek:
Hogy ők a honnak hű leányai.

GRÓF BATTHYÁNY LAJOS ÖZVEGYE. Fénykép után.

S midőn a védegyleti mozgalom megindult s ők elsőknek vevék föl a honi gyártmányu babos karton-ruhát, divattá emelték a hazai termékek és készitmények vásárlását s behozták a főuri termekbe a nemzeti hazafias és a mellett szabadelvü szellemet, környezetükre gyakorolt varázshatásukkal nem csak társadalmi, de politikai tényezőkké is válván: a nemzet meleg szivébe zárta a két kitünő nővért s oly ünneplésekben adott irántok való tiszteletének, lelkesedésének tüntető kifejezést, a minőkben magyar asszony ő előttük nem részesült még soha.

Az a megrendítő katasztrófa, mely e hazát vér- és könnytengerbe fulasztá, s mely után kinekkinek megvolt a maga nagy vesztesége és bánata, gróf Batthyány Lajosnét állitá oda a legnagyobb vesztesnek a vesztesek milliói között.

Mindenki érezé, hogy az ő fájdalma a legnagyobb, az ő fájdalmában testesült meg legigazabban a nemzeté. Szörnyű megpróbáltatásai és az a hősi lélek, melylyel a szenvedés martirkoronáját viselé, közel hozta őt minden érző szivhez s megrenditő sorsát könnyező részvéttel hallgatták mindenütt a müvelt világon.

Egy világot döntött benne halomra ama szörnyü nap, melynek sötét emléke nem birt többé elhalaványodni lelkében. De a fenkölt lélek fenségét semmi nem bizonyitja fényesebben, mint az a csodálatos bátorság és erő, melylyel sorsát viselé. Kisebb lélek megsemmisült volna a csapás alatt, a mely őt lesujtá: ő kiemelkedett összeomlott földi boldogsága romjaiból s a legnagyobb fájdalommal lelkében elindult keresni a mások szenvedéseit, azok enyhitésében keresvén a maga fájdalmára zsongitó balzsamot. Angyala lett a jótékonyságnak, s ha az az áldás, melylyel az általa megsegélt szerencsétlenek, árvák, elhagyottak, betegek és gyámoltalanok elhalmozták, megtalálta az égbe az utat: nem

nehéz megérteni, honnan merítette a nagy vértanu nagy özvegye azt az erőt, melylyel negyven esztendeig birta hordozni kebelében azt a nagy bánatot.

A gazdasszonyok országos egyesületének megalakulása volt a legelső mozgalom, mely ébredező életről adott tanuságot a halálra sebezett nemzetben. A magyar nők kezdtek az önkényuralom minden életet elnyomó napjaiban alkotni legelőbb. S e mozgalomnak sikerrel kelle járnia, hiszen a szent gyanánt tisztelt nő állt annak élén, a kit nem bánthattak azok, a kik már egyszer kihívták fejökre a világ megvetését azzal a bántalommal, melyet rajta elkövettek.

A czél, a melyre az egyesület alakult, szintén nem volt olyan természetü, a mely kifogásra nyujthatott volna ürügyet. A jótékonyságot hatalmi szóval betiltani még a barbár erőszaknak sem szabad büntetlenül. A magasztos lelkü asszony megtalálta azt az utat, melyen a halálra szánt nemzetnek uj életre keltése veszély és koczkázat nélkül volt megkisérthető.

S ezen az uton maradt ő mindig azután. A jótékonyság intézeteinek egész hosszu sora jelzi a nyomokat, a merre ő járt s működött. A fájdalmas emlékezésnek ama szentélyéhez, melyet szivében hordott, szépen illett az a hivatás, a melynek magát szentelé s nem formált belőle érdemet, hisz, mint mindenki tudá, életszükséget pótolt neki. A jótékonyság kimeríthetetlen mennyei forrása a vigasztalásnak s az ő mérhetetlen fájdalmához kellett ilyen kimeríthetetlen forrás, máskép az ő erős lelke sem birta volna negyven esztendeig viselni azt.

A hosszu martiriumnak immár vége. Ütött a megváltás órája, mely őt ujra egyesíti azzal, a kinek emlékén oly véghetetlen odaadással csüggött s a kitől oly sokáig kellett elszakasztva lennie. Földi maradványait oda helyezik megdicsőült férje hamvai mellé, s az istenéhez visszatérő tiszta lélek örökre egyesül azéval, a kiével mi itt lenn együtt fogjuk őrizni és áldani az ő megszentelt emlékezetét.

TÖRS KÁLMÁN.

BARÓ WESSELÉNYI MIKLÓS NAPLÓJA AZ 1838-IKI PESTI ÁRVIZRŐL.

Azt a nagyszerű katasztrófát, mely egy fél századdal ezelőtt a fővárost sújtotta, a magyar olvasó közönség az akkor megjelent csekély terjedelmű hivatalos jellegű tudósitásokon kivül leginkább Jókai remek leirása után ismeri, ki «Kárpáthy Zoltán»-jában annak megrendítő képeit nyujtja.

De ezzel szemben egy szemtanú leirása és kivált oly szemtanué, mint báró *Wesselényi* Miklós, ki e napoknak fő hőse volt, csak nyerni fog érdekességében.

Wesselényi naplójának eme részlete, melyet fia, báró *Wesselényi* Miklós úr szivessége folytán közlünk, annyira magán hordja a közvetlenség bélyegét, mintha az egészet szemünk előtt látnók, nagyszerüen borzalmas epizódjaival együtt. E szerint azt hiszszük, örömöt szerzünk e lapok olvasóinak az érdekes napló közlése által.

Wesselényi helyzetének megértésére még csak annyit kell megjegyeznünk, hogy felségsértési pöre a szatmármegyei gyülésen mondott állítólagos lázító beszédéért már folyamatban volt és innen van az az irigység, mely egynémely részről a népszerű pártvezérnek még hősies önfeláldozással járó életmentési működését is fogadja, sőt barátai aggodalma az iránt, hogy emelkedése a népszerűségben, pöre kedvezőtlen eldöntését is csak siettetni fogja, mert minél népszerübbé lesz a hatalmas agitátor, annál nagyobb érdekében fog állani a reakczionárius kormánynak, hogy őt láb alól eltegye. A minthogy úgy is történt.

Még egy igen érdekes jelenség tünik ki báró Wesselényi naplójából: hogy Pest egy félszázad előtt még tökéletesen német város volt; polgárai, még a magyar főurak is mindannyian németül beszélnek.

Körülbelől azt lehet ezekből levonni, hogy az 1838-iki árvíz a *német* Pestet sodorta el és a nagy csapás után hamvaiból fölemelkedő *magyar* főváros ujjászületése e napokkal kezdődik. Igy teszi a jó Isten néha még a nagy csapásokat is áldássá.

A főváros nagyvárosi korszakát is e napoktól lehet számítni. Az árviz tabula rasát csinált s az előbbi szerény lakások helyére már jóval szilárdabb és nemesebb ízlésü házak emelkedtek. *Wesselényi* leirása arról is meglehetős tájékozást nyujt, milyen volt egy félszázaddal ezelőtt a magyar főváros, és meddig terjedtek ez időben Pest külvárosai. Ime b. *Wesselényi* Miklós naplója az 1838-iki árvízről:

GRÓF BATTHYÁNY LAJOSNÉ, ZICHY ANTÓNIA GRÓFNŐ.

Barabás Miklós rajza 1840-ből.

1838 márczius

13-ikán kedden irtam. Szép nap. A jég körül jártam. Temérdek ember a Duna partján. Csapodyval a kaszinó vendéglőjében ebédeltem. Ebéd alatt indult meg a jég; darabig csendes méltósággal robaj nélkül ment, később megállott s az emberek ujra kezdettek rajta járni. 5 órakor ujra megindult s nem sokára tornyosulni kezdett s föni és forrni a jégtömegeket duzzadva emelő s ujra szétzuzó hatalma a dühöngni készülő Dunának. A víz már partjain túl lejtett, a kőkorlátoknak már csak tetői látszottak s hegoltunk, onnan ki az országuton a linea felé, ezen még innen értünk oda, hol a viz keresztül száguldott a Therezia- és Józsefváros felé. Azon biztosításra, hogy a víz már száll, visszatértünk s én azon hiedelemben, hogy ezen ijesztéssel s látvány-adással ősz Dunánk be fogja érni, éjfél után haza mentem.

Midőn leszálltam szegény *Hozd-alám*-omról, nem gondoltam, hogy ez lett legyen rajta utolsó lovaglásom s midőn ágyamba feküdtem, hogy én e házban is többet ne háljak. Alig szenderedtem el, midőn János azon hirrel jött be, hogy már kapunk előtt a víz. Átküldöttem, hogy Tänzeréket költse fel. Magam is átmentem, de lakásom előtt már térdig vízben. A félrevert harangok kongása s a még csak helyenként felrémült nép süket moraja, mely az éj csendjén

SOMSSICH PÁL.

1811—1888.

Pusztít a nemzet erdejében a vihar. Egymás után dönti ki a legmagasabb fákat, melyeknek gyökere ott volt a történelmi multban, míg koronájuk belenyult a jelen időbe. Annak a nemzedéknek, melyet mindig «nagy»-nak fog nevezni az ország történetkönyve, mintha utolsó, még élő, néhány tagjait is ki akarná irtani ez az év. Mindjárt beköszöntőül báró Sennyey Pált, a főrendiháznak, most néhány nap előtt Ghyczy Kálmánt, a képviselőháznak volt elnökét szólította ki az élők soráből, s épen mikor az ég felé szállott a megboldogultnak lelki üdvéért az engesztelő áldozat: épen akkor ment hire, hogy Somssich Pál is elköltözött, a ki a képviselők házának szintén volt elnöke.

Közéletünknek e veterán alakja az ország nevezetes korszakaiban volt tényező. Eszmélő gyermekkora még abba az időbe esett, mikor a nemzet halálos dermedésben szenvedett; de már mint ifju meglátta népe ébredését s tanuja, utóbb jelentékeny részese volt a nemzeti ujjászületés folyamatának. A szabadságharcz és a rákövetkező idő két felé osztá nyilvános pályáját s külön két olyan embert formált belőle, a kikben az érzület tisztaságán, az éles elmén, a honszerető sziven s magas műveltségen kivül alig találni hasonló vonást, annyira ellentétesek elveikben és követett irányaikban.

Az 1848 előtti korban Somssich a konzervativ párthoz tartozott s ellentétben találta magát a nemzet szabadelvü irányával, melynek nem helyeselte rohamosságát, szenvedélyességét, ha czéljait talán megértette is. Ellenlábasa s heves ostromlója volt Kossuthnak és politikájának, s nem törődött vele, hogy az népszerüségébe kerül. A forradalom után azonban ő volt az első, a ki egy röpiratban fölemelte szavát az ország és a magyar király alkotmányos jogaiért, nem törődve vele, hogy fejével játszik. A hatvanas évek vége felé már egyik legbuzgóbb és legtevékenyebb hive a szabadelvű politikának, s mi sem emlékeztet benne az egykori konzervativra, — mely táborból ő csatlakozott legelsőnek és legőszintébben a Deák zászlajához. Első előkészítője az országos két nagy párt, a Deákpárt és a balközép egyesülésének, de első akkor is, a ki a fuzionált pártot elhagyni s vele szemben határozott ellenzéki állást foglalni kész, midőn a fuziótól általa várt reményeket meghiusulni látja.

E fővonásokban foglalható össze Somssich Pál nyilvános szereplése, mely külsőleg nem egyöntetű ugyan, de mindig nyomatékos, mindig bátor, mindig meggyőződésszerű, becsületes és hazafias.

Somssich Pál 1811-ben január 13-án született Sárdon, Somogymegyében. Atyja, Miklós és neje, Kajdácsy Jozefin gondos nevelésben részesíték a nyilt eszü gyermeket s iskolába Pécsre, majd Kaposvárra, a bölcsészeti tanfolyamra Pestre, a jogira Győrbe adták. Kitünően, mondhatni szenvedélyesen tanult, különösen a klasszikusok s a történelmi és államtudományok iránt tanusitván előszeretetet. Tanulmányai kiegészítése végett a külföldet is meglátogatta s Lipcsében 1834-ben a logikából Krugot, a klasszikai philologiából Hermannt hallgatta, itt vetvén meg alapját annak a bámulatos klasszikai műveltségének, mely őt egész életén át oly előnyösen jellemezte.

Nagybátyja, a később (1846-ban) grófi rangra emelt Somssich Pongrácz alnádor, majd királyi személynök volt, a ki szép tehetségü öcscsét szintén a hivatali pályára szánta. Ő azonban szereplését a megyénél óhajtván kezdeni, aljegyzővé választatott Somogyban, hol mihamar föltünt ügyes tolla s talpraesett fölszólalásai által, annyira, hogy az 1843-iki országgyülésre Mailáth Györgygyel, a későbbi országbiróval együtt őt küldte föl a megye követéül.

Ez országgyülés berekesztése után a helytartótanácshoz nevezték ki, s innen jött fel az utolsó pozsonyi országgyülésre, mint Somogymegye követe, hol az alsóházi konzervativeknek vezére lőn. Kitünő szónok vala, érvekben erős, modorban nemes, előadásban előkelő, azonban a párt, melynek élén állt, minden inkább volt, mint népszerü. Minduntalan Kossuthtal kelle mérkőznie, a mi nem szolgálhatott előnyére a nemzet előtt, noha a felső körökben épen ez által vált kegyeltté.

Midőn a szabadelvű nemzeti ellenzék győzelemre vezette zászlóját, s a felelős független kormány kineveztetvén, a volt kormányszékeket, tehát a helytartótanácsot is föloszlatták: Somssich visszavonult s a szabadságharczban nem játszott szerepet.

Az ő szerepe abban az időben vette kezdetét, mikor a győzelmes zsarnokság végig pusztítá az országot, halálba vagy számkivetésbe üzte vagy börtönbe zárta a legjobb hazafiakat, s eltörülvén alkotmányát, darabokra szakgatá az országot, hogy állami létének még földrajzi nyomait is eltörülje. Életével játszott akkor, a ki ez ellen egy jajszót mert kiejteni. Somssich Pál mert. Ekkor emelte föl szavát.

Életének erre vonatkozó részleteit maga jegyezte papirra egy megirandó életrajza számára, s azt itt szóról szóra idézzük:

Az 1850-ben a szerb Wojwodina kiszakitása ellen a hirlapokban irt czikkeiért Somssichot Haynau maga elé idéztette; de a magát erélyesen védelmező, s a trón és a haza iránti hűségét teljesen igazoló ferfiunak lojalitásáról meggyőződvén, perbe nem idéztette; de szavát vette, hegy addig, mig az ostromállapot tart, nem fog semmit sem irni, fölhatalmazván azonban őt, hogy időnkint neki — Haynaunak — irott tudósításokban fejtse ki nézeteit a bekövetkező eseményekről, azon igérettel, hogy Haynau ezen tudósitásokat ő felsége elé fogja terjeszteni.

Somssich megtartotta szavát s nem irt egyebet, mint három tudósitást Haynauhoz; midőn azonban ezzel Bécsben találkozott és tőle azon kérdésére, hogy tudósitásait a király elé terjesztette-e, azt a feleletet kapta, hogy ez nem történt meg, Somssich adott szavától magát fölmentetni kérte, mire Haynau azt felelte: «Irjon, a mit akar.» Somssich ekkor a Bécs mellett levő badeni fürdőbe vonult vissza, mint a hol nem volt ostromállapot, s itt megirta a Haynauhoz küldött tudósításokból «Magyarország és királyának törvényes joga« czimü munkáját, mely rövid idő alatt 8000 példányban kelt el s fölvillanyozva a magyar közönséget, beléje a legelső lövelte a remény sugarait a magyar alkotmány visszaállítása iránt.

Az abszolut korszak vaksága és kegyetlenkedése azokat is elidegeníté a bécsi kormánytól, a kik addig, ha nem is jóindulatot, de legalább a saját érdekének némi belátását várták tőle. A nagy csalódás a konzervativek között is átalakítá a jó hazafiakat, s midőn az önkény a magyar alkotmánynak teljes lábbaltiprásával és félrelökésével szervezte az ország kormányzatát, Somssich kereken visszautasított minden ajánlatot, mely hivatalvállalásra hivta föl, hanem egyike lett azoknak, a kik Somogyban és a szomszéd megyékben a legridegebb szenvedőleges ellentállást szervezték. Atyjával és Lőrincz öcscsével mindent elkövetett a hazafias érzület ébrentartására, s háza egyike volt a hazafias, alkotmányos és magyar eszmék melegágyainak, hol a mindenüvé befurakodó hivatalos ellenőrzés nem tarthatá szemmel a neki nem tetsző érzületek ápolását.

1854-ben Somssich Pál már egészen azok táborában volt, kik Deák Ferencz köré csoportosulva, az ország alkotmányának csak teljes helyreállítása után voltak hajlandók a hatalommal alkudozásba bocsátkozni. E végből alapitották meg a «Pesti Naplót», melynek hasábjain ez eszmét, a mennyire az akkori czenzura mellett lehetett, hűségesen szolgálták, és Somssich neve gyakran jelent meg a közönség előtt e lap hasábjain.

Midőn az ötvenes évek végén az abszolutizmus tarthatatlanná vált, s szükségét érezte, hogy formát találjon a nemzettel való érintkezés fölvételére, azok közt, kik a birodalmi tanács czimén összehivott gyülésbe magyar részről meghivást nyertek, ott volt Somssich Pál is. Ő azon-

Ellinger Ede fényképe után.

Somssich Pál

ban személyesen megjelenvén Bécsben, királyától hódoló tisztelettel fölmentesét kérte, kifejezvén reményét, hogy lesz idő, midőn ő felségének és hazájának más téren hasznosabb szolgálatokat tehet.

Az októberi diploma kibocsátásának idején még szorosabban csatlakozott Deák Ferenczhez s 1861-ben mint deákpárti választatott meg a kaposvári kerület képviselőjévé s mint ilyen tartotta ott nagy beszédét, mely egyike volt ez országgyűlés legérdekesebb beszédeinek. Meglepő volt hallani az egykor pecsovicsnak mondott Somssich szájából a honfiui elkeseredés ama lesujtó kifakadásait, melyekkel a nemzet jogait lábbal tipró önkény-uralom ellen kikelt s midőn kifejté, hogy kibékülés csak a visszaállított s őszintén elfogadott törvényes alapon lehetséges, de igy kivánatos is. A mig azonban e törvényes alap helyre nem állittatik, lehetetlen minden alkudozás. Kitűztek ugyan, mondá, valami uj zászlót október 20-án (az októberi diploma) s azóta az intézményeknek némi alkotmányszerü szine van. Lehetséges is, hogy a mindig abszolutisztikus módra kormányzott örökös tartományok talán örömmel is üdvözlik az uj fordulatot. Azonban a magyar nemzet régi idők óta szabad szerződések alapján maga intézte sorsát, úgy hogy csábító konczessziók iránt érzéke nem lehet, mint a maga földjén a maga urának érzi magát s nem zsoldosnak. Ez magyarázza meg az egész ország egyértelmű itéletét az októberi diploma és a februári pátens felett. Egy hóditó megvetheti Magyarország jogát s alapithatja kormányát erőszakra; de a ki jog és törvény szerint akarja elfoglalni Magyarország trónját, annak egész terjedelmében el kell fogadnia a törvényes alapot, mielőtt a nemzettel egyetértve, Szt.István koronáját fejére tenné.

A 61-iki alkotmányosság rövid korszaka után Somssich ujra a magánéletbe vonult s a közmüvelődési és gazdasági mozgalmak terén játszott nagyobb szerepet. A kaposvári gimnáziumnak közadakozásból szép épületet emeltetett, elnöke volt a somogymegyei gazd. egyesületnek, előharczosa a Sió és Dráva szabályozásának, egyik alapitója, majd elnöke az első magyar ált. biztositó társulatnak, a Ganz-féle vasöntő gyárnak, felügyelő bizottsági tagja a földhitelintézetnek, igazgató tagja számos iparvállalatnak, egyik vezérlő tagja az orsz. gazdasági egyesületnek, mely 1865-iki kiállításával első adta meg az alkalmat, hogy az uralkodó a nemzet vezérférfiaival érintkezésbe jöjjön.

Ez az érintkezés csakugyan megolvasztotta a jeget a nemzet és uralkodó között. Megkezdődött a provizórium korszaka, a midőn Somssich ujra fölhivatott, hogy Mailáth György kanczellár mellett vállalja el az alkanczellári méltóságot. Nem vállalta el; mint tudjuk, helyette Sennyey lett alkanczellár.

Az 1865—68-iki országgyülésen mint egyszerű képviselő jelent meg, minden fentartás nélkül a Deák-párthoz csatlakozván. Elfogadta Deák felirati javaslatát, sőt a mellett tartá (1866. febr. 17-én) egyikét leghatásosabb beszédeinek. Mint parlamenti szónok ekkor kezdte aratni legnagyobb sikereit s a Deák-pártnak egyik legszivesebben hallgatott szónoka volt. De nemcsak a nyilvános vitákban vitt előkelő szerepet, hanem a bizottságokban is, s tevékeny részt vett a kiegyezési, a kvótát megállapitó, a koronázási oklevelet elkészitő bizottságokban.

1868-ban a kaposvári kerületben Kossuth Lajos ellen megbukott; de Bácsmegye rigyiczai kerülete képviselőjeül, a képviselőház pedig elnökévé választotta. 1869-től 1872-ig volt a háznak elnöke. Zárbeszéde, melyben a német-franczia háborut érintve, élesebben nyilatkozott a

SOMSSICH PÁL.

A «Pesti Füzetek» czimű folyóiratnak arendőrség által lefoglalt számából. — Barabás Miklós 1851-iki rajza.

németek ellen, egyike az ez országgyülésen tett legnevezetesebb nyilatkozatoknak. Belső titkos tanácsosnak ekkor nevezték ki.

Ezután végkép vissza akart lépni a közélettől, s külföldre utazott. Ott értesült, hogy kerülete újra képviselőjévé választotta. Megjelent tehát az országgyülésen s noha Deák-párti volt, erősen birálta a kormány pénzügyi politikáját, mely az országot mind mélyebben adósságokba dönti.

A pártviszonyok bomladozásával s a pénzügyeknek még nagyobb mértékben jelentkező bonyodalmai folytán, minden erejéből azon volt, hogy a Deák-párt s a balközép egyesülését létre hozza. Ám a midőn az létrejött, de a pénzügyek javulására kilátás még nem mutatkozott s midőn a boszniai hadjárat hiuvá tette a nemzetnek minden erőfeszitését a pénzügyi bonyodalmakból való kibontakozásra: a fuzió kormányainak nem volt elkeseredettebb ellenfele, mint az ez időben már a mersékelt ellenzék soraiban harczoló Somssich Pál, egész 1887-ig, a mikor aztán ellenzéki szerepét az ujjászervezett főrendiházban folytatá, melynek örökös tagjául kineveztetett. Még ez idénre is elkészült a költségvetési vitában elmondandó beszédére, de azt már nem tarthatá meg. Megakadályozá benne a halál, mely tíz napi betegség után tevékeny életének véget vetett.

Vele egy nagy küzdelmeket harczolt nemzedéknek szállt sirba egyik kiváló bajnoka, a kinek elvesztése nem a hozzá tartozókra gyász csupán hanem a közügyeknek, a nemzetnek is érzékeny veszteség

SOMSSICH PAL ARCZKÉPÉHEZ.

A forradalom leveretése után a magyar sajtó és irodalom is el lőn tiporva. Munkásai részint halottak, részint foglyok, bujdosók vagy száműzöttek. Csak lassan szivárogtak együvé, a kik tehették, hogy újra megkezdjenek némi irodalmi életet. Egy szépirodalmi lap, a «*Hölgyfutár*» s a hivatalos «*Magyar Hirlap*» voltak az első magyar nyomtatványok, melyek 1849 őszén megindultak.

Később Szilágyi Sándor indította meg a «*Magyar Emléklapokat 1848—1849-ből*», melyeknek első füzete 1850 februárban ment a sajtó alá, túlnyomólag szépirodalmi tartalommal ugyan, de a melyből a hatóság is megsejtheté, hogy e füzetek több akarnak enni egyszerű szép irodalmi gyüjteménynél s megndult ellenök az üldözés. A hetedik füzetet már betiltották és elkobozták.

A szerkesztő most az «Emléklapokat» «*Magyar Irók Füzetei*» név alatt kísérlé meg folytatni, de már a IV-ik füzet miatt hadi törvényszék elé állították s a füzetet elkobozták. Akkor a «*Magyar Irók Albuma*», majd 1850 szept. 30-án «*Röpirek*» czímmel indult meg a vállalat, de a 11-ik füzettel ezt is betiltották, daczára, hogy ez már «*Pesti Füzetek*» név alatt volt megjelenendő 1851 juliusában.

A lefoglalt és elkobzott füzetekből egyetlen példány van még meg Szilágyi Sándor birtokában, melyet megmenteni sikerült. Ez utóbbi mellett kellett volna megjelenni Somssich Pál arczképének, melyet Barabás Miklós rajzolt s mely élethűen tükrözteti vissza a most elhunyt jeles férfiúnak akkori arczvonásait.

Most, midőn az élők sorából őt is kiszakítja a halál, érdekesnek tartottuk java férfikorából ez arczképét is bemutatni a fönmaradt példány után Szilágyi Sándor gyűjteményéből. Ritka kép s mint amaz idők művészeti és sajtóbeli kevés termékeinek egyike is kiváló érdekű.

MAGYAR KÜLDÖTTSÉG AZ 1848-diki FRANCZIA KÖZTÁRSASÁGI KORMÁNYNÁL.

A márcziusi események közt, melyek legnevezetesebb mozzanatai közül kivált a hazaiaknak évről-évre hasábokat szenteltünk e lapokból, alig van kevésbbé ismert részlete, mint a magyar küldöttség hódolata a párisi köztársasági kormánynál.

Mikor a februári forradalom emberei diadallal vonultak be a párisi Hotel de Villebe, hogy onnan adják meg az irányt Franciaország hatalmas átalakulásának, a rendezésre váró ügyek óriási feladatai közt, melyek, volt eset, hogy 60 óra hosszat tartó szakadatlan ülésben foglalkoztatták az ideiglenes kormányt, nem legkisebb volt az üdvözlő deputációk fogadása, melyek a köztársaságnak jöttek szerencsét kivánni, s melyek közt voltak Amerikából, Svájczból, Belgiumból, Angliából, Német- és Olaszországból, sőt Skandináviából is.

A magyar nemzet mindig rokonszenvezett a franczia kkal, de aligha volt e rokonszenvnek valaha mélyebb alapja, mint a februáriusi forradalom idejében, a mikor feszült várakozással leste az egész ország a Párisból érkező hireket, s az márczius 15-dikének eszméi is a párisi eseményektől nyerték az első impulsust, mely az ifjú rajongókat, Petőfit s társait a nagy nemzeti tüntetésre ragadta. A «tizek» sem mulaszthatták el tehát az alkalmat, hogy a köztársasági kormány iránt hódoló tiszteletükről tanúságot ne tegyenek, s kettejök, Dobsa Lajos és Hugó Károly, a szerencsétlen véget ért geniális költő vezetése alatt küldöttség alakult, mely kifejezze a forradalmi Franciaország iránti legbensőbb rokonszenvét. Hugó már azelőtt dicsőitő költeményben ünnepelte Lamartinet, s ugyanő volt most arra is kiszemelve, hogy az üdvözlő feliratot ünnepi beszédben átnyujtsa.

Ez eseményt maga *Dobsa* Lajos irta le a «*Pesti Hirlap*»-ba küldött levelében. Előadja, hogy egy proklamácziót függesztett ki a Café Danemarckban, a melyben egyesülésre hivta fel a Párisban lakó magyarokat, hogy az ideiglenes kormányt üdvözöljék. Szónokul egyhangú felkiáltással Hugó Károlyt választották.

A «Vendôme piaczán — irja Dobsa Lajos — Napoleon szobra talpánál sereglettünk össze, honnan 2 órakor délután nemzeti szalaggal ékesitetten 3 zászló lobogása után indult czélunk, a Hôtel de ville felé, az ünnepélyesen komoly, lassú menet. Előttök Hugó és én vittük — ő a franczia, én a magyar zászlót, melynek lándsáit a testvériesség jelképeként «fraternité» szóval jegyzett szalag tartá összefüzve, a harmadik zászló a választmány tagjai után jött, s színre magyar volt; a franczia zászlón «vive la republique», a magyar zászlókon: «les hongrois» állott.»

A nép csak bámulta a magyar menetet s meg nem foghatta, mit akar ez a kis csapat, a mely lelkesülve haladt a Hôtel de Ville felé. Számra lehettek 300-an, de az utánuk tolongó nép betöltötte az egész térséget. «A nép tisztelettel nyitott utat előttünk — folytatja Dobsa — kis félkört képeztünk a három zászló körül s a nép ujongó örömkiáltása között zendült meg énekeseink ajkairól Vörösmarty szózata, — az első vers után

BROCKY KÁROLY
ÖNARCKÉP

BARABÁS MIKLÓS
ÖNARCKÉP

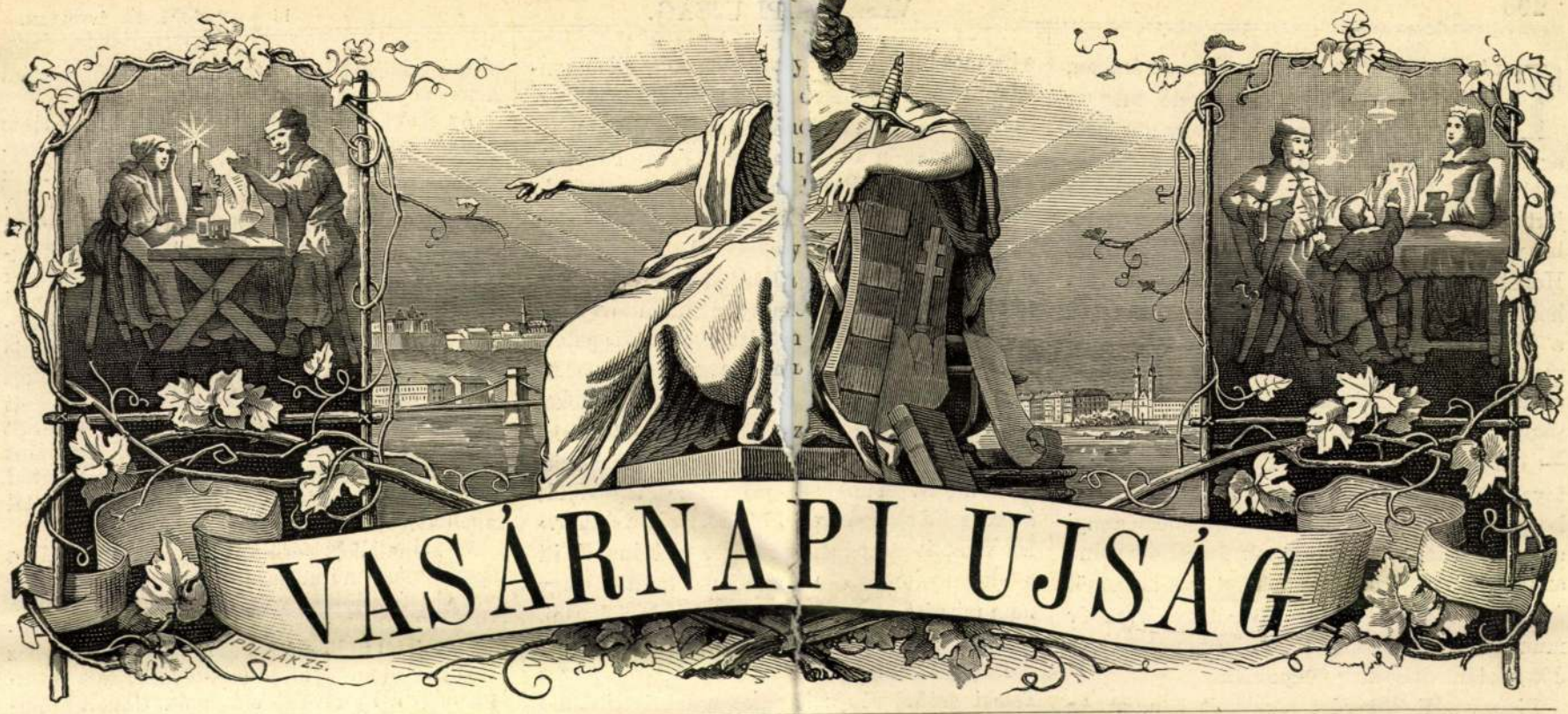

13. SZÁM. 1893. BUDAPEST, MÁRCZIUS 26. 40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre ... **6** „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre ... **4** „ | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.—**, félévre ... **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

AZ ORSZÁGOS NŐKÉPZŐ-EGYESÜLET JUBILEUMA.

GRÓF TELEKI SÁNDORNÉ.

VERES PÁLNÉ.

AZ ORSZÁGOS NŐKÉPZŐ-EGYESÜLET ELNÖKEI.

Barabás Miklósnak az egyleti ház dísztermében levő festményei után.

Talán épen ezen a napon, ebben az órában, huszonöt évvel ezelőtt előkelő magyar hölgyek gyültek össze, hogy egy nőképző-egyletet alakítsanak. Még akkor nem voltak felsőbb leányiskolák s csak a Veres Pálné fejében járt az a gondolat, hogy a nőket se ártana esetleg valamely megfelelő életpályára előkészíteni. Hozzácsatlakozott Veres Pálné szívós agitálásához, buzdításához gr. Teleki Sándorné. Ugyanaz a két hölgy vezérkedett az első ülésen, a ki most elnököl a jubileum díszülésén. Ugyanezek az arczvonások, melyek szeliden s mégis méltósággal tekintenek le a tanácskozó-terem faláról — csakhogy fiatalabban. Huszonöt év sietett tova azóta! Ah, milyen boldog ez a két úrnő, hogy nincs oka azt kívánnia (a miért annyi asszony sohajt), hogy bárcsak megállott volna az idő! Mert oly hasznosan folyt le a huszonöt év, oly fényes eredményekkel, hogy ötven év munkájának is beillik. Kerek huszonöt esztendőt gazdálkodtak meg maguknak.

Bizony pedig a kezdet nem volt könnyü. Az alkotmány mézes heteit éltük 1867-ben, mikor Veres Pálné megindította a mozgalmat; mindenki a koronázásra gondolt. Szükségesebbnek látszottak most a szabók és a varrónők, a kik a ragyogó selyemköntösöket megvarrják, mintsem a nevelőnők, a kik belőlről fényesítsék ki leányaink lelkét, szellemét. Lassan, nehezen is döczögött a dolog s bizony egy hajszálon múlt, hogy el nem aludt. De ez erős egy hajszál volt; a Veres Pálné vasakaratából sodorva.

A közöny mellett meg kellett birkózni egy csomó ósdi nézettel. A jobbmódú nemesség és a főurak még nem oly régen elégnek tartották, ha a kisasszony jól cseveg németül, francziául és el tudja zongorázni a német zenedarabokat. A nemzeti motivumok iránt nem volt érzékük, pedig észrevehették volna II. József alatt a törekvést a magyar előkelőbb leányok germanizálására. Ez a fogantyu a nemzet szívéhez. Ezekkel a rózsás újjakkal el lehet majd vezetni az egész nemzetet — a koporsójába. A lateiner-osztály elégnek tartotta, ha a leányai írni, varrni és főzni tudnak. A kurtább nemességnél pedig ősi szólás volt: «a leánynak csak annyi esze legyen, hogy ha az eső esik, tudja, hogy az eresz alá kell menni.» De a nemzetnek magának sokszor ennyi esze se volt, valóságosan be kellett taszigálni az eresz alá, nem egyszer-kétszer. Ennél a kérdésnél ép úgy, mint igen sok másnál.

Veres Pálné nem csüggedt, s az első évben összetoborzott huszonkét hölgy százra növekedett egy esztendő alatt, s márczius 28-án, most huszonöt éve, végre megalakulhatott a nőképző-egylet.

De milyen szerény eszközökkel, mennyi viszontagsággal kellett küzdenie, mig végre ma saját palotájában (a Zöldfa-utczában) ünnepelheti meg huszonöt éves fennállása ünnepét, egy hasznosan töltött mult nymbusával övezve.

A veres téglaszín palota, több, mint csupán egy szép ház, egyszersmind monumentuma a magyar nők áldozatkészségének. Mindjárt a kapuban ott a két fehér márványtábla, melyen az alapitónők aranybetüs nevei diszlenek. Már szinte tele van, de még a «margó»-ra, úgy gondolom, elférne egy-két név.

Érdekes itt végignézni a sürgést-forgást valamely nőegyleti gyülés alatt. Akkor megelevenül az egész ház. Suhognak a selyemszoknyák, szép fehérhajú matrónák, délczeg, sugár asszonyok lépkednek fölfelé a lépcsőkön, komoly, ünnepélyes arczczal, mintha országgyülésbe mennének.

Lépjünk be a terembe s ime kitárul egy szokatlan kép. A hosszú zöld asztalt csupa hölgyek ülik körül, csak úgy csörög rajtuk a sok gyöngy

s ha mozdulnak, ha hel[reselnek vagy ellenmon-
dásra rázzák a fejüket, [csillognak-villognak ék-
szereik s lengnek a stru[ztollak kalapjaikon.

Az asztalfőn a két e[nök ül: Veres Pálné és
gróf Teleki Sándorné. [Előttük a csöngetyű, de
erre csak ritkán van sz[ükség (talán kétszer sem
volt használva egy neg[edszázad alatt), mert ha
megvannak is talán itt a[Károlyi Gábor és Vajay-
féle természetek, de m[ennyire finomított alak-
ban! Ah ez az illedelen[! Szép, szép a kis palota
is, de ha ezt az illedel[met megvehetné a kor-
mány az országgyülés[számára, milliomokat
adna érte. Nincs itt «[aj» soha. A «Rendre»,
«Helyre», «Ohó», «Elál[» szavakat nem ismerik.
(Lehetne ez mamelukk[képző intézet is.) Mind-
össze szelid zsongás vehető észre. Ez itt a «vihar.»
Ha valamit morog egy-egy éltes matróna. Ez itt
a «mennydörgés.» Az általános tetszést vagy
nem tetszést csak a szemekből lehet kiolvasni.
Azokból a többnyire szép szemekből.

De jaj is volna a lázongónak. A kire egyszer Teleki grófné ránéz haragosan fekete villámló szemeivel, hiába akart tigris lenni, csak mindjárt visszaváltozik az báránynak.

A zöld asztalnál csak a választmányi tagok ülnek és még a jegyző, az egyetlen szakállas és bajuszos lény a választmány ülésein; de ezt is gyakran helyettesíti egy-egy csinos asszonyka, a ki dallamos hangon csevegi el a jelentéseket (hej, ha ki lehetne cserélni Molnár Antalért!)

Évi nagy-gyülés alkalmával hallgatóság is van; egy pár öreg úr, nevelésügyi-barát, tanár és egy pár hű férj, a ki a felesége nyilvános szereplését jött figyelemmel kisérni. (Milyen gondatlanok ezek a férjek, nem hogy főznének ezalatt odahaza.) A terem előhajójában egy kosár virágbimbó; serdülő deli lánykák. Ez az országgyülési ifjúság, az iskola növendékei. Nagy áhitattal hallgatják az öregeket, — bocsánat — az előhaladottabb korúakat.

Istenem, hogy fut az idő! Mire a «Vasárnapi Ujság» új huszonöt év mulva az ötven éves jubileumra ugyanezeket a képeket ujra közli, már akkor ezek a kedves iczi-piczi bakfisek fognak ott ülni a zöld asztalnál ugyanolyan nagy strucz-tollas kalapokkal, ugyanolyan komoly arczczal, mint most a t. választmányi tagok. Csak aztán olyan lelkesedéssel is üljenek ott!

De mit beszélek én arról, hogy *ugyanezeket* a képeket közli a «Vasárnapi Ujság» új huszonöt év múlva! Hiszen már akkorra kétségkivül négy-öt palotája is lesz a nőképző-egyesületnek a magyar birodalmi székvárosban.

Ezekből a képekből csak kettő marad meg: az a két kép, mely ma még az élő eredetiekre tekint alá a terem falairól s melyeknek érdekességét minden huszonöt év megneveli, bevonja a kegyelet aranyos csillámú zománczával. Sok, sok rajok fognak kimenni innen e teremből az országba, magyar anyák leányai és magyar leágyok anyái ember-öltőkön át, s a tündér tanuló korból ez a két arcz mindig meg fog elevenedni az emlékekben, a tisztelet és a tekintély hangulatos fényével beragyogva.

Érdemes élni a közügyeknek.

M—th K—n.

A NŐKÉPZŐ-EGYESÜLET TÖRTÉNETE.

Mint egy zsibbasztó mély álomból, úgy ébredt nemzetünk alkotó tettereje 1867-ben a tizennyolcz évig tartott, jognélküli korszak elnyomásából a kiegyezéssel. A nemzet természetes, bár a lázas kor szelleme által indokolt rohamos fejlődését megszakította a lenyügözés kora, mely alatt semmiféle alkotásról szó nem lehetett s midőn végre a nemzet visszanyerte a jogát, lázas sietséggel iparkodott a hibáján kivül történt húsz évi elmaradást pótolni.

Az első kérdések egyike, melyek megoldásra vártak, volt a *nőnevelés* és *női munkakör* kérdése. Az 1848 előtti patriakhális viszonyok húsz év alatt nagyon megváltoztak. A középosztály, mely a valódi és főleg nemzeti irányú nevelés iránt a legfogékonyabb, kidobatott addig elfoglalt állásaiból; az összes hivatalokat, melyek azelőtt a középosztály kizárólagos tulajdonai voltak, idegen elemek foglalták el, — a mellőzött nemzeti elemnek új tereket kellett keresnie s ennek megfelelően az addigi egyoldalu deákos nevelés helyett általánosabb műveltségre kellett törekednie: széles műveltségü nemzedék került ki a hatvanas években az iskolákból, egyaránt jeles a human és reál-tárgyakban, de egyúttal hazafias, a kor erősen nemzeti áramlata által ragadtatva.

Az előhaladott férfi-nevelés magával kellett hogy vonja a nő magasabb képzését is. Nehány évtizeddel ezelőtt az volt, a legfőbb kivánalom a magyar leánynyal szemben hogy jó kenyeret tudjon sütni, jól tudjon főzni és a belső gazdasághoz értsen. Tudományul az irás-olvasás és a számtani négy alapművelet elég volt. Csak a főrangúak adtak magasabb műveltséget leányaiknak, a középosztályban egy-egy európai műveltségü nő ritka volt. Igaz, ez egyszerü magyar nők a legderekabb anyák és a legjobb honleányok voltak, szivük osztatlan szeretetével ragaszkodtak családjukhoz és imádták hazájukat, nem vonatva el a külföld csábító varázsa által szegényebb körük szeretetétől.

A megváltozott viszonyokkal azonban a nő helyzete is megváltozott hazánkban. A nő müveltségének lépést kellett volna tartania a férfiéval, hogy a megváltozott férfi-nemzedék méltó feleségeket, a sok árván és családtalanul maradt nő valami munkakört nyerjen. A rohamos haladás emberei egyszerre a nő-emancipácziót sürgették, politikai egyenjoguságot a nőknek, kiknek kenyeret nem adhattak. Igy pl. a különben tiszteletreméltó Majoros István csaknem haláláig mindig sürgette a képviselőházban a nők politikai egyenjogusítását.

A téveteg eszmék zavarában, hol a jó indulat ép annyi bajt okozott, mint a merev ósdiság, — egy lelkes magyar nő találta meg az igazi utat, midőn egyrészt a nőnevelés szervezését tüzte ki társai elé föladatúl, más részt női munkakör teremtését. Müvelődés és megélhetés, — ez a kettős jelszó adott erőt munkájához s első sorban a művelődést kivánta elérni, mert a műveltség, jól látta, a megélhetést is biztosította. Ezrével éltek nálunk a müvelt külföldi nők és pedig fényesen, összes tőkéjük, mely e dús kamatokat hajtotta, az iskolákban szerzett képesítés, az idegen nyelvek tudása s némi zenei képesség volt.

E megélhetést adni meg leányainknak, hogy ne legyenek kénytelenek csak varrásból vagy még durvább kézimunkából tengődni, és magasabb művelődést azoknak is, kik nincsenek kenyérkereső munkára szorulva, — e czél lebegett *Veres Pálné Beniczky Hermin* szemei előtt, midőn 1867-ben először egy nagy napilapban, később magánlevelekben és társadalmi úton igyekezett eszméje iránt érdeklődést kelteni. Majd vándorútra indult s a főváros és vidék előkelőbb hölgyeit sorra látogatva, megnyerni iparkodott őket a nőnevelés eszméjének s fölszólította őket a Budapesten e czélból tartandó értekezleten való részvételre. A kezdet elég nehéz volt, mert mindössze huszonkét nő jelent meg az értekezleten, mely 1867 május 24-én végre létrejött s melyen kimondották, hogy egy «*nőképző-egylet*» létesítését életkérdésnek tekintik s annak első czélja legyen iskola alapítása.

A mozgalom lavinaképp hömpölygött tovább, mert a kezdeményező és huszonegy derék társnője egy pillanatig sem nyugodott, hogy czélját elérje. Még ugyanazon évben 100-ra rugott a tagok száma, az egyesület megalakulásához szükséges alapszabályok elkészültek, megerősítve leérkeztek a belügyminiszteriumtól s 1868 márczius 23-án megalakult az egylet, melynek elnöke *Veresné Beniczky Hermin*, alelnöke pedig a kezdeményező legbuzgóbb híve, *gr. Teleki Sándorné*, gr. Teleki Domokos leánya lett.

Az egyesület lelkes működésének volt köszönhető, hogy a nőnevelés eszméje mind nagyobb hullámokat vetett. Alig egy év alatt 9000 nő

írja alá az országgyüléshez intézett kérvényt, mely női iskolák állitását sürgeti, s melyet nem kisebb ember, mint Deák Ferencz tett le a ház asztalára. Az egyesület azonban nem várja be, mig az ország és a kormány törvényhozásilag intézkedik: ugyanez évben, azaz 1869 október 17-én, két kis szobában, melyet a Zrinyi-házban bérelt, megnyitja iskoláját, egy osztálylyal, tizenkét növendékkel, Vachot Sándorné vezetése alatt, öt tagból álló tanári kar segítségével, melynek igazgatója Gyulai Pál volt. Az első nyilvános vizsgálat, 1870 juliusában, őszinte örömmel töltött el mindenkit s igazi jutalom volt a fáradhatlan kezdeményezőnek.

Két év mulva már három osztályban 71 növendék tanul, a kecskeméti-utczai helyiségben, mely három tanteremmel és belső lakó-helyiségekkel is rendelkezik. Az intézet szerény kezdetü könyvtárral és ásványtani gyüjteménynyel is fölszereltetik. A nagy közönség általános érdeklődése azonban főleg akkor fordul az intézet felé, midőn 1872 április 5-én Erzsébet királyné meglátogatja, s ott hosszasabban időzvén, megelégedését fejezi ki a látottak és hallottak fölött.

Az egyesület iskolájának fejlődése jóformán minden évvel mutat föl egy-egy örvendetes lépést ezentúl. A királyi látogatást követő évben az intézet az alsóbb osztályokat kezdi szervezni s már 99-re emelkedik növendékei száma, ezek közt 26 bennlakóval. A kormány is, látván a magas hivatást, melyet ez egyesület betölt és érezvén azt a könnyebbséget, melyet az egyesület utján nyert, midőn ily tanintézet alkotásának terhét levette róla, az addigi szükös 1000 forint évi segélyt 5000 forintra emeli, mely intézkedés főleg a feledhetlen érdemü Gönczy Pál, akkori miniszteri tanácsosnak, az egyesület leglelkesebb barátjának volt köszönhető.

Fontos mozzanat volt az egyesület életében, midőn 1877-ben a Zöldfa-utczában egy egész kétemeletes házat vett bérbe, hogy négy elemi, négy polgári és két felső osztályból álló intézetét a 200 növendékkel (köztük 42 benlakóval) elhelyezhesse, de még fontosabb, midőn 1881-ben saját telkén épitett nagy áldozatokkal otthont a magyar nőnevelésnek és ez év szeptemberében saját palotájában nyithatta meg iskoláját. Majd hat év mulva a szomszéd telket is megvevén, épületét megnagyobbitotta és a modern nőnevelés szükségleteihez mért egészséges, tágas és diszes helyiségekben helyezte el iskoláját.

A zöldfa-utczai telken, melyen az intézet jelenleg áll, egykor Vitkovics Mihály, jeles magyar iró kis háza állott, melyben ez évszázad első tizedeiben a vendégszerető háziur és derék neje, a Toldy Ferencz által oly gyöngéd kegyelettel magasztalt Vitkovicsné, sokszor gyüjté maga köré a magyar irodalom jeleseit. Mily csodálatos véletlen, hogy a magyar nőnevelés temploma ép azon a helyen áll, hol egy derék magyar nő fáradhatlan szelleme buzdította a magyar irókat nyelvünk és nemzetiségünk föntartására és fejlesztésére.

Mily hosszú volt azonban az út, mely a két szobás szerény intézetet a fényes palotáig vezette! Másfél százezer forintot összehozni, hogy a telek árát (40,000 frtot) s az épités költségeit (körülbelül 100,000 frtot) kifizethessék, — az a hölgyek előtt szinte a lehetetlenséggel határos feladatnak látszott. Itt azonban Teleki grófnő genialitása segitett, ki a különböző pénzforrások teremtésében kifogyhatlan leleményességet fejtett ki. A fényes tombola-estélyek a Vigadó összes helyiségeiben, melyekről társaságbeli ember el nem maradhatott, a bálok, hangversenyek, karácsonyi vásárok, sorsolások, estélyek, stb., egyrészt feledhetlenül kedves mozzanatai voltak a főváros társaséletének, másrészt az egyesület vagyonát gyarapitották.

Másfelől a buzgóság, melylyel a hölgyek pártoló tagokat, alapitókat, adakozókat és adományozókat tudtak gyüjteni, biztositotta a sikert s igy nem csoda, ha ma, bár nem teher nélkül, büszkén áll a «Nőképző-egyesület» s bizalommal néz a jövőbe, mint egy huszonötéves, erőteljes, egészséges ifjú anya, kinek egyetlen gondja az, hogy a hazának minél több müvelt leányt neveljen. A mult iskolai évben összesen 350 leány nyert nevelést az intézet falai között, közülök 61 mint benlakó teljes ellátást, összesen 35 tanár, tanitónő és nevelőnő vezetése alatt tizenkét osztályban. Ez intézeten beteljesedett halhatatlan költőnk Tompa jó tanácsának követése:

«A tavaszra gondolj télben
Öröm közt a bús napokra,
Szirtes uton járj merészen,
A rózsák közt ovakodva.»

Önállóságunk tele volt az, melyen az egyesület derék alapitónője, Veres Pálné a tavaszra, a jövő női nemzedékre gondolt, az általános öröm között visszaemlékezett a bús napokra s új buzdítást nyert a kiállott fáradalmakból, a szirtes úton merészen haladt előre s ime eljutott vele együtt hazánk is oda, hogy munkájának virágai, rózsái, az intézet rózsás-arczú növendékeiben gyönyörködhetik.

Áldás a derék kezdeményezőkre, a jeles munkásokra, kik semmiből, csupán nemes lelkük benső tartalmából ennyit voltak képesek teremteni s áldás az intézetre, mely hazánkban mint legelső értette és valósitotta meg azt a nagy eszmét, hogy magyar nőnek nem elég csak «magyar nőnek születnie, hogy áldhassa sorsát», mert bár «magyar nőnek születni nagy és szép gondolat», de müvelt nővé lenni és hű magyarnak maradni meg, még nagyobb és még szebb gondolat!

VÁMOSSY MIHÁLYHOZ.

Huszonöt éves igazgatói működésének emlékünnepére.

Irta *Rudnyánszky Gyula.*

Szemembe könny fut, lelkem elborul,
Érzéseim húrján egy hang se zendül;
Pedig dalolni vágytam botorul,
Ősz fejre rózsát tépni a szivemből.
Azt hittem: élő koszorut fonok,
— Százak nevében — tiszta homlokodra;
De ünneplésre jött múzsám konok, —
Hiába gyúlt ki Hóreb csipkebokra,
Sarum megoldva, szólt az ég, tudom,
S én zárt ajakkal állok féluton.

Kezemben a lant; oh de édes álmok,
Tavasz-varázsa elvevé szavam;
Lelkemmel ábrándok ködébe szállok,
Itt tartanám, de érzem, — hasztalan.
Élén vagyok bár ünneplői sornak,
Nem, nem birok ma szólni százakért;
Emlékeim hullámai sodornak,
S mikor fejedre tűzném a babért:
Jóságos kék szemed mosolygni látom
És visszatér rég eltünt ifjuságom.

Oh, ifjuságom, első kikelet
Legszebb virága, bár letépve régen,
Csodás üdén nyilsz a lelkem felett
S pályámat illatod mutatja nékem.
És ezt az örökéletű tavaszt
Te ültetéd szivembe, jó tanárom!
Nekem májusban zörgött a haraszt,
Virághullás jött a pályámra nyáron;
De te friss földben megmentéd, szelid
Kertészem! a virág gyökerit.

S az ép gyökérből új bimbók feseltek.
Kertészem, a te müved isteni!
Mert nem karót szúrtál mellém, de lelket
Adtál te: megtanítál érzeni.
Emlékezem, mily félénk áhitattal
Véstem fejembe minden szód elébb;
De nem sokáig éltem holt szavakkal,
Együtt kerestük a szó velejét,
S kincset találva, szeretet tüzében
Együtt öntöttük vert alakba szépen.

Az égi láng, mely akkor vezetett,
Éj vándorának im' föllobban újra.
Ah áldom érte áldott kezedet,
A mely derűt hozott a méla búra!
Atyám helyett te jobb atyám levél;
S mikor családom fájáról lehúlltam:
A nemzet fáján sok arany levél
Történetét szent vigaszúl tanúltam;
S te vágtad az erdőben útamat,
Te vittél át az ősi fák alatt.

Fel az oromra, a fák sudaráig
Szived hevének szárnyalása vont;
Tanításod tűz volt, mely vérré válik
S száll mesteréhez ihletül viszont.
A vesztett otthonért, melyet sirattam,
Te adtad nékem az egész hazát,
S a haldokló erét a halhatatlan
Fajérzés lángolása járta át;
Kezedben volt a Mózes vesszeje,
Szirtből fakasztál dalforrást vele.

S emlékezem, mindnyájunk atyja voltál,
Jó lelkü mester s egyben jó barát;
Az elbukót emelni lehajoltál,
Tudtad szivünk minden vágyát, baját.
Panaszra kelve, csak benned reméltünk,
Öröm ha ért, te véled osztozánk;
És mindig ott várt, hogyha czélhoz értünk,
Első jutalmúl örömed reánk.
Így volt ez akkor és így van ma is még:
Mi hallgatunk s szived megszólal ismét.

Csak az idő szállt; ám te ott maradtál
Éber szemekkel, változatlanúl,
A hol nekünk lelkedből lelket adtál
S a hol ma egy új nemzedék tanúl.
S az újjal ime összeforrt a régi!
Könnyfátylon át, ősz férfi! nézz körül:
Nevedet múlt s jövő együtt dicséri,
Ünneped fényén mind együtt örül;
És a jelennek nyújtva a borostyánt,
E nap derűjét egymás közt felosztják.

Tied hát a dicsőség koszorúja,
Te, ma is ifjú lelkű vezető!
Ki annyi rügyben látod magad újra,
Te szüntelen virágzó rózsató!
Hódolni; nem! — szeretni összejöttünk,
Szeretni téged, holtig fiatal,
Ki ha szeliden megjelensz közöttünk,
Napfény ragyog s háláról zeng a dal.
Szólalj meg! oh tanítson a te ajkad!
Szólalj meg! áldott, ki szavadra hallgat!

S mit mondjak én, az ünneplő szivek
Viszhangja, most, e fáradt, léha korban,
Mely az ősz fejet nem tiszteli meg,
De ma csodálkozón itt áll a sorban?
Mit mondjak én és mit kivánjak én?
Nevezz fiadnak és ölelj szivedhez:
Ezt kérem érdemednek ünnepén,
Egy kis levélül lombos érdemedhez.
S mint hű fiú, ki jó apát szeret,
Együtt örvendek s könnyezem veled.

OTTILIA NÉNI.

Elbeszélés. (Vége.)

Irta BODON JÓZSEF.

III.

Ottilia néni szörnyü haragra fortyant. Sovány arczát elöntötte a vér és mindig méltóságos szemeiben még nála is szokatlan szigorúság jelent meg. Hogy ne! Legérzékenyebb oldaláról érezte magát megtámadva. Zolából nem képes tíz lapnál többet elolvasni és ime! a saját házi körében indul meg egy regény, mely az ő kedves hősei és hősnőihez egy cseppet sem hasonlit.

A Fridolinok és Adelajdok csak titokban epekedtek egymásért rengeteg hosszú időn át. Csak vágyó sohajaik töltötték be a levegőt eleinte és az első találkozásnak okvetlen egy őserdő mélyén kellett megtörténni, vadászat alkalmával.

Ez a borzi tyúk pedig kijárogat a rétre és ott turbékol a fűzfák között, mint valami kosárkötőnek a csemetéje. Úr Jézus, ne hagyj el.

Klárika haza jött s kezet akart csókolni Ottilia néninek. De ez egy fenséges mozdulattal elvonta a kezét, fejedelmi tekintete végig szaladt a leányon és egy megsértett uralkodó hangján mondá:

— «Utoljára voltál a réten. Érted?»

Megfordult és büszke méltósággal átment a szomszéd szobába.

Semmi magyarázat, semmi vallatás. Pedig alig birta visszafojtani feltörő haragját. De a «felejthetetlen pillanat emléke» meggátolt nála minden hevesebb kitörést. És az udvarképesség

AZ ORSZÁGOS NŐKÉPZŐ-EGYESÜLET INTÉZETE NÖVENDÉKEINEK CSOPORTOZATA EGYIK TANTEREMBEN. Ellinger Ede fényképe.

AZ ORSZÁGOS NŐKÉPZŐ-EGYESÜLET TÁRSALGÓ-TERME. Ellinger Ede fényképe.

tudata nem engedte, hogy közönséges emberi gyöngeségek erőt vegyenek rajta.

Napokig nem szólt Klárikához. Társalgása csak egyes parancs-szavakból állott. «Kötésemet».... «Tányért»... «Tálalni.»

Ősz elején a betegség leverte lábáról, mely annyi méltósággal hordozta sovány, magas alakját.

Klárika nagy gonddal ápolgatta. Csupa figyelem, csupa gondosság volt; sebtiben teljesítette minden kívánságát, némán türte kényeskedő zsémbelődéseit. És milyen jól esett neki, mikor száraz kezét egyszer a fejére tette s szokatlan lágysággal nézett hosszasan az arczára. Úgy látszott, mintha szólni akarna, de aztán elfordult. Csak a keze reszketett nagyon, mikor gyöngéden végighúzta az arczán. Talán attól a pár könnycseptől reszketett úgy, mely simítás közben harmatként reá hullt.

Később alig hallható hangon mondá:

— «Mozogj egy keveset, eredj a szabad levegőre, Klárikám.»

AZ ORSZÁGOS NŐKÉPZŐ-EGYESÜLET INTÉZETÉNEK EGYIK TANTERME. Ellinger Ede fényképe.

— «Nem hagyhatom itt nénit.»

— «Csak eredj. Szükséged van rá. Én kívánom. De a hajadat hozd rendbe.»

Kiment a régi sétautjára, lelkében szokatlan vidámsággal. Egyetlen gondolat, egyetlen érzés töltötte el: a kéz simítása. Ő ebben nem részesült még soha. Valami szokatlan melegséget érzett átömölni a lelkén.

Az ősz még csak ujja hegyével érintette a természetet. De a kedves démutka már nem szórta illatát az éroldalon; madárhangtalan volt a levegő, egy-egy szélkiáltó érczes füttyentése hangzott el koronként, nagyobb vizek felé tartó utjában.

Milyet sikoltott a füzlombok alján, épen ott, hol a démurka mosolygott, meg a többi virágok mosolyogtak egykor, nem olyan régen. De a mi halandó társunk nem hederített a sikoltásra semmit. Olyan állapotban volt, hogy gyönge női hangokra nem nyilhattak meg a fülei.

Minden jel arra mutatott, hogy a puha ágy, meg az érdes anyaföld közt ő előtte most különbség nincsen. És hogy ez a helyzet teljesen kielégítő rá nézve. Meg aztán a világ folyása ellen épenséggel nincs semmi kifogása.

Hogy a lábai csak erős küzdelmek árán hozhatták el idáig, az is kétségtelennek látszott. Tanuság erre a hosszúszárú pipa, mely három

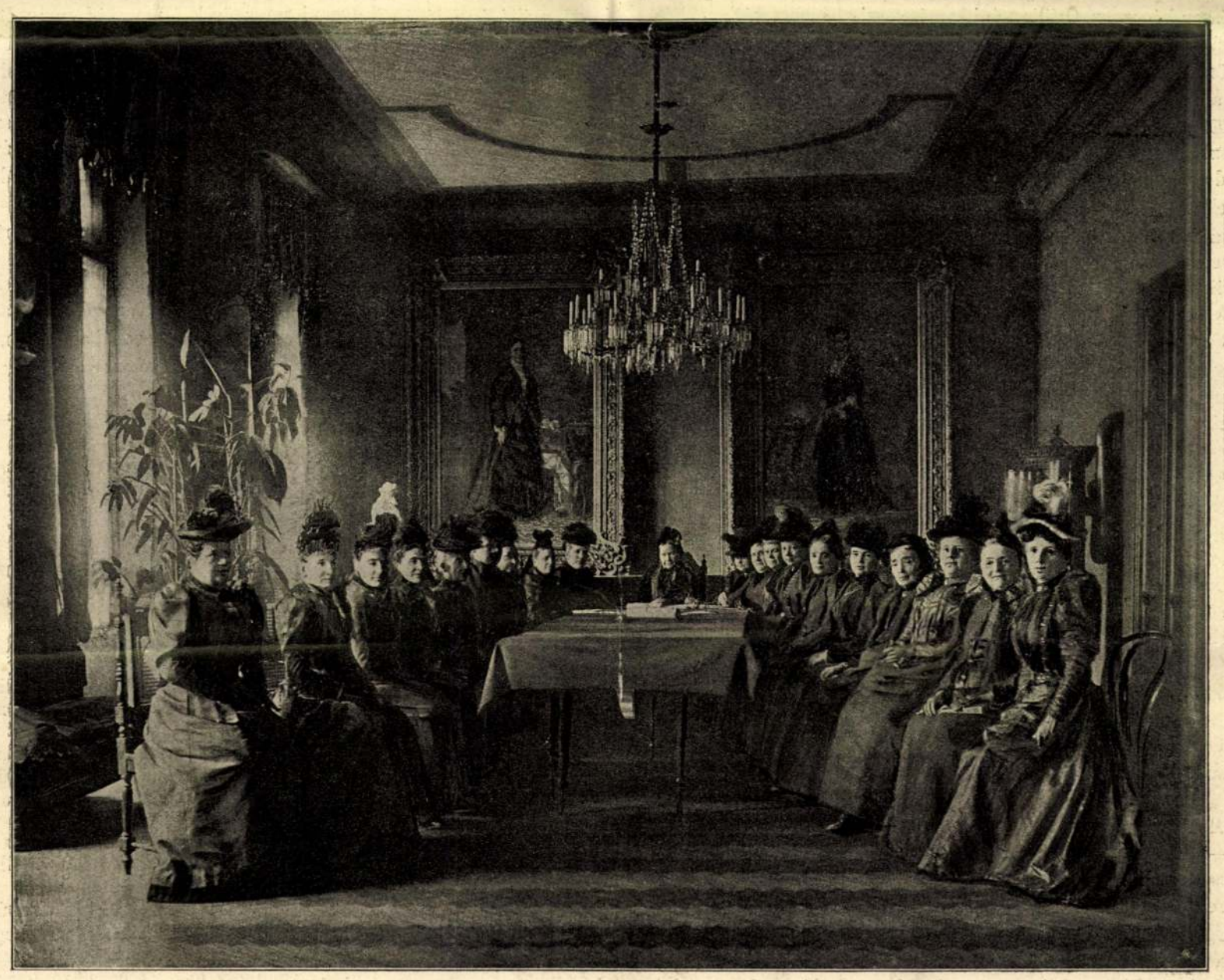

Elnök: Veres Pálné Beniczky Hermin. Az elnöktől jobbra ülők: Csiky Kálmánné, Baranyayné Beleznay Anna grófnő, Szabóné Szentpály Janka, Schvarcz Gyuláné, Justh Imréné, Szontágh Tamásné, báró Andreánszky Gáborné, Grúz Albertné, Szohner Károlyné. — Az elnöktől balra ülők: özv. V. Kovách Zoltánné, Emich Gusztávné, Rudnay Józsefné, Szigethy Gyuláné, Darázsi Albertné, Feketę Elekné, Janisch Józsefné intézeti igazgató, Verebélyi Lászlóné, Karlovszkyné M. Ida, Kovásznay Kovách Andrée.

AZ ORSZÁGOS NŐKÉPZŐ-EGYESÜLET VÁLASZTMÁNYI ÜLÉSE. Ellinger Ede fényképe.

lépésnyire hevert; a kalap, mely jó darabon elgurult a gubanczos főtől, mikor a föld vonzó erejével a további harczot feladta.

Klárika kerekre nyílt szemekkel, borzongva állott az alvó ember előtt. Az első rémületen átesve, szűzies pirosság öntötte el az arczát. Nem akarta ott hagyni. Restelte volna, ha mások meglátják ilyen helyzetben.

Mikor izgatottsága némileg elmult, szólítgatni kezdette a nevén, de eredménytelenül. Ismételte többször, de hasztalan. Női gyöngédségének türelmével várt. Aztán újra kezdte a szólogatást:

Valami ilyen formát morgott: «Két ász . . . Jani osztja.»

A leány nem értette meg. Elment a kalapjáért és oda tette a fejéhez, nem minden szűzies iszony nélkül.

A szép őszi nap hanyatlóban volt, neki pedig sietni kellett a beteghez. Habozva, kipirult arczczal rázta meg az alvó ember vállát. «Balázs, keljen fel.»

A fiatal ember szemhéjai csudálatosképen felpattantak, zavaros tekintete ráesett Klárikára. És mintha egyszerre kijózanodott volna: felült s mind a két kezével eltakarta az arczát.

— «Ne itéljen el, könyörgöm.»

— «Miért cselekszi ezt?»

— «A bánat!»

Térdre akart ereszkedni Klárika előtt, de a kisérlet csak nagy bajjal sikerült.

— «Bocsásson meg!»

A kis borzi tyúknak, mostani kedélyállapotában mimondhatatlanul jól esett ez a térdepelés. Ime ő előtte egy férfi tédepel. Igaz, hogy ez a férfiu részeg, de nem tesz az semmit. Olyan érzete támadt, a minőt eddig nem ismert. A fensőbbség érzete. Méltóságos akart lenni, mint Ottilia néni. (Istenem, milyen jó lehet a néninek.) De szerepe csak a hangban sikerült. Nem volt egészen képes az Ottilia néni kemény szigorúságáig emelkedni. Eldolgozott vörös kezecskéje gyöngéden ereszkedett le a térdeplő ember vállára s magas méltósággal mondá:

— «Mélyen elszomorít és remélem, többé nem teszi.»

(Jaj de pompás dolog ilyen hangon beszélni valakivel.)

El akarta vonni a kezét, melyet Balázs a magáéba vett.

— «Sietnem kell haza, mert néni beteg. Álljon fel.»

— «Nem, nem állok. Így kell bocsánatáért esedeznem. Elismerem, hogy hitványság, a mit cselekszem, de nem szenvedélyből teszem. Csak ittam mint egy beteg állat, öntudatlanul, elfásult érzékekkel. Annyira szerencsétlennek érzem magamat, hogy ki se mondhatom. Nincs nap, hogy fel ne merüljön agyamban a gondolat: miért is élek én?»

Szemei megteltek könnyekkel, a mi nagyrészben a mámornak volt tulajdonítható. Az ittas ember könnyen pityereg. És hogy a drága nedvek kárba ne vesszenek, arczát a leány felé emelte.

Klárikára máskor nagy hatással lett volna ez a jelenet; az ő elnyomott lényecskéje igen érzékeny volt minden emberi szenvedés iránt. De most vidámsággal volt teli a lelke s enyelegve kérdé:

— «A ki szerencsétlen, annak okvetlen inni kell?» — Szigorúság is akart lenni a hangjában.

Balázs nagy szemekkel bámult a kérdezőre.

— «Feleljen!»

— «Ugy vélném... azt gondolnám, hogy nem okvetetlen.»

— «Én is azt hiszem. Misa, az öreg kocsisunk egyáltalában nem szerencsétlen ember, mégis leiszsza magát hetenként kétszer.»

Balázs lesütött fővel hallgatta, azután elszontyolodott hangon kérdé:

— «Miért nem jött ki? A néni tiltotta meg?»

— «A néni.»

— «Oh, az a sárkány, az a Gellért-hegyi» . . .

— «Ne mondja azt. Ő már igen jó hozzám. Ma is megsimogatta a fejemet és így szólított: «Klárikám». Azt mondta: «Eredj a szabadba, Klárikám, én kivánom.» Milyen édesen esett ez nekem. Egészen más vagyok azóta.»

— «Mégis ki kellett volna jönni, valami módon kilopakodni. Ez tette nálam az egészet.»

— «Rosszul esett, fájt, de nem tehettem. Legyen türelmes. Most már igazán mennem kell.»

— «Hát mi lesz? Nem láthatom ezután sem?»

— «Eljövök ide.»

A vörös kezecskére egész csókzápor hullott — heves, lelkesült gyorsasággal.

IV.

Ottilia néni egyre rosszabbul lett. És a betegség fejlődése mellett észrevehető volt rajta valami benső küzdelem is.

Klárika iránt napról-napra növekedő gyöngédséget tanusított. Homályosuló szemei sokszor perczekig nyugodtak rajta s könnyek gördültek végig az arczán minden látszólagos ok nélkül.

A szoba csöndjében napokon keresztül elhangzott egy-egy sóhajszerű megszólítása: «Klárikám!»

— «Parancsol kedves néni?»

Nem szólt rá semmit. Csak a szája reszketett, meg a könnyei folytak. Egyszer, alig hallható hangon mondott ennyit:

— «Milyen nyomorult az ember!»

A csudálatos szavak értelmét Klárika nem is sejtette. Csupán kérdések támadtak nála: mi mehet végbe ebben a szigoru, méltóságos lélekben, a ki türelmetlen volt hozzá egész életén át, a kinek alig volt egy nyájas szava, egy gyöngéd tekintete az ő számára. És most minden nap oda húzza a fejét magához; meleg, bensőséggel teljes csókokkal borítja el a homlokát és olykor nagyon keservesen zokog, mint egy gyermek.

Egy napon végre megszólalt, de ekkor is látszott rajta, milyen erejébe kerül minden szó. Nem a betegség, hanem a benső vivódás miatt.

— «Nem hordozhatom tovább a gyötrelmet, meg kell szabadulnom a tehertől, mely oly hosszú idő óta nyomja a lelkemet. Szeretném, ha megértenél engem, ha fel tudnád fogni azt, a mit előtted felfedezek. Hetek óta tépelődöm egy gondolattal, melyet nekem oly nehéz kimondani. De érzem, hogy nem tudok, nem birok meghalni addig, mig ki nem mondottam.«

Siránkozó nyöszörgésbe ment át a hangja, s a megalázkodástól sovány arcza kipirult, mig elnyögte a szavakat:

— «Klárikám, édes leányom, te az én gyermekem vagy! Bocsásd meg nekem a te életedet, melyet én világi tekinteteknek áldozatul hoztam. Ne vess meg, ne itélj el! Nem volt erőm másképen cselekedni. Társadalmi helyzetemet, az emberek gondolkozását előbbre tettem, magasabbra becsültem, mint az anyai érzelmeket. Egy hosszú képmutatás volt az egész életem. Megbántam. Sajnálkozz rajtam, szánj engem, édes leányom. Nem tudom menteni cselekedetemet; féltem, iszonyodtam a világi tekintetektől.»

Vonaglott, nyöszörgött s kezeit összetette.

— «Őrizd meg titkomat a te türelmes lelkedben. Esedezem. Hadd menjek a megsemmisülés elé azzal a gondolattal, hogy emlékem érintetlenül marad a világ előtt. Ettől irtóztam örökké. Ez a félelem volt az én bünhödésem, melyet ott hurczoltam a lelkemben egy életen keresztül. Szánj engem. Ne vess meg engem. Ugy-e teljesíted utolsó kérésemet, édes, édes leányom?»

Klárika nem tudott szólni, s könnytől ázott arcza ráborult az Ottilia néni reszkető fejére.

— «Édes, kedves gyermekem! Miért is oltott belém a természet ilyen vonásokat? Oh, csak még pár hónapot engedne élnem a teremtő, hogy legalább parányi részben pótolhatnám ki, a mit elmulasztottam.»

De ez a kivánsága nem teljesedhetett. Már csak napjai voltak hátra.

A hét vége felé, egy verőfényes őszi nap alkonyán, susogva mondá Klárikának:

— «Mindenem a tied marad; végső akaratomat irásba foglalva, a szekrényben találod. Benne van édes gyermekem az is, hogy csupán érzelmeidet kövesd. Hivasd el Nagy Balázst, látni ohajtom, nem ismerem. Azután tedd kezedet a homlokomra.»

Az őszi nap utolsó sugarai bágyadt fénynyel rezegtek a régi, avas butorokon, melyek hosszú évtizedeken keresztül félénk alázatossággal szemlélgették az ő méltóságos alakját, szigoru arczát és hallgatták kemény, parancsoló hangját.

És most csak sohajokat hallanak, meg alázatos, susogó hangokat. A dölyfös lélek összetört, mint egy hitvány porczellán-csésze. A «felejthetetlen emléke» repül, repül, mint a buborék; a magas önbecsérzet összezsugorodva nyöszörög az örök rejtvény előtt. Kiaszott roncscsá lett az udvarképesség, zörgő csonthalmazzá a büszke, gőgös alak. De az élet képmutatása elszáll vele a végtelenségbe is. Mintha nem mindegy volna annak a másik pornak, hogy «titkát» őrizgeti-e vagy nem a kis borzi tyúk. Egyre megy öreg alapítványi dáma, hidd el. Csak eredj végső utadra békén. Fejfádon tisztán megőrzött emléked aranyos betüi fognak ragyogni, hogy örök álmocskád nyugodt legyen.

Itt hagytad a kis borzi tyúkot egy beletört tövissel a lelkében. De az idő gyöngéd keze ki fogja húzni a tövist, mert így vagyunk teremtve.

A multakért folydogáló köny felszárad, a zsongó bánat elpihen és feljön a szivárvány, hogy fényével beragyogja a jövőt. A kis borzi tyúk jövőjét.

Nézd csak, már közelget, ropog a kert kavicsa gyors lábai nyomában.

Az eldolgozott vörös kezecske alatt elhidegült a homlok, mire a Balázs félénk, tartózkodó léptei felhangzottak a szobában. Már nem hallhatta a Klárika reszkető szavait:

— «Meghalt a kedves «néni.»

VÁRKASTÉLY A KÁRPÁTOKBAN.

REGÉNY VERNE GYULÁTÓL.

Francziából fordította HUSZÁR IMRE.

(Folytatás). (13-ik közlemény.)

Magától értetik, hogy a «Mátyás király» fogadó folyvást néptelen volt. Egy kórház, járványos betegség idején, nem volna jobban elhagyatva az egészséges emberektől. Senki sem merte átlépni a küszöbét, és Jónás épen a felett tünődött magában, vajjon a vendégek elmaradása miatt nem lesz-e kénytelen felhagyni az üzletével, mikor két utas megérkezése egyszerre megváltoztatta a dolgok állását.

Junius 9-én este valaki nyomogatta kivülről az ajtó kilincsét, de az ajtó nem nyilhatott ki, mivel belülről be volt reteszelve.

Jónás, ki már padlásszobájába vonult, lesietett a lépcsőn. Azzal a reményével, hogy váratlan vendége érkezett, az a félelem párosult, hogy hátha valamely gyanús hazajáró lélek kopogtat be hozzá, kitől a lehető legsürgősebben meg kell tagadnia mind a vacsorát, mind az éjjeli szállást.

7. SZÁM. 1895. BUDAPEST, FEBRUÁR 17. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSAG és POLITIKAI UJDONSAGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** « | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** « | Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK { egész évre **5.**—, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

HOGY KELETKEZETT A GYULAI PÁL JUBILEUMA?

Levél a szerkesztőhöz.

Édes barátom! Felhivtál, csak amúgy poharak közt, hogy irjak én is valamit a lapodba a jubileumról, t. i. a Gyulai Pál «leplezett, álczázott» jubileumáról.

Hát megvallom, mellemet verve, én vétkem, én igen nagy vétkem: biz' elkövettem azt.

Hogy miként történt, őszintén és hitelesen elmondom, vagyis inkább leirom e lap és általa az utókor számára. Milyen pompás lelet lesz majd az az adat valamely kései művelődéstörténelmi búvárnak, a ki azt egynémely kaszinók szőnyegei alól, — jó helye az ott a képes ujságoknak óvszerül a moly és a por ellen, — valamikor kikaparja.

Hát szegény Gyulai barátunk nem érte el azt a legforróbb óhajtását, hogy őtet ne jubiláljuk. Hogy ne dicsekhessék azzal a jó vidéki lelkészszel, a ki soha se volt káplán, hanem egyszerre pappá lett!

Nagy Széchenyi fejében született meg az eszme: álló hiddal kötni össze hazánk ikerfővárosát, Budát és Pestet, bármint trüszköljenek is tőle a minden adó- és vámfizetéstől irtózó nemes honfitársak. Az én fejemben — hü, mekkorának érzem azóta! — megfogamzott az eszme: Gyulainak el nem engedjük az ő jubileumát, bármily mérgesen kapálódzzék is ellene.

Ne legyen neki mindenben igaza, mint a görögöknél Aristidesnek volt. Czáfoljuk meg, — azaz hogy szerénység nélkül szólva, — fényesen meg is czáfoltuk azt a hetyke mondását, hogy senkit se lehet jubilálni akarata ellenére.

Lehetett, még pedig igy:

Először is felkerestem Szlávyt, pardon: a koronaőr ő excellenczijáját, a magyar főrendiház elnökét. Magában értetődik, hogy először keresve, nem találtam otthon, s csak másnap volt kegyes Eötvös-utczai palotájában szokott nyájasságával fogadni. Mindjárt leolvasta arczomról, hogy valami «ügyben» jövök. Előre bocsátva, hogy mindnyájan már idáig (ismeretes gesztussal) vagyunk a mindenféle jubileumokkal, és hogy azok számának — tekintet nélkül az érdemteljes fáradságos esztendők számára is, — további szaporitását immár a jó izlésbe ütközőnek kezdjük tartani; megengedve azt is, hogy alkotmányos fogalmak szerint akarata ellen boldogitani tulajdonkép senkit sem szabad: hát mégis . . . igy, meg úgy, egyszer és utoljára . . . stb. A nyájas olvasó, nem kétlem, ezt a dikcziómat a saját fantáziájából ki fogja egészíteni. De sok szó nem is kellett annak, a kihez e beszéd intézve volt. Hisz egykor Deák Ferencz is azért volt oly meleg barátja, — élő tanú lehetek még reá, — mert nem sorolta őt a fecsegők, a pathoszszal és szóvirággal visszaélőkhöz, hanem egyszerű, természetes, igazságos embernek ismerte. Gyulai? — mondá, — az már más! «Nulla regula sine exceptione!» Egyszerre megnyílt a szive, s tegyük hozzá, erszénye is. A példa vonz; az első százas tán többeket fog maga után vonni. Hisz a pénz is olyan delejes, mint a rokon- és ellenszenv.

A kezdet jó, — gondolám. Most, menjünk a törvényhozás másik, akarom mondani, nagyobbik tényezőjéhez. Kérdezzük meg, mit szól hozzá a képviselőház elnöke, Bánffy. T. i. báró Bánffy Dezső ő excellenczijája, azóta, — bizony nem tehetek róla, — az új magyar miniszterium elnöke. Körül nézek az irodájában; nekem titkos mondani valóm van, tehát menjünk fel egy szükre szabott csigalépcsőn, az elnöki fogadószobába, ott lehet csak államtitkokról beszélni a nélkül, hogy a szobák falai is meg ne hallják s másnap minden nagy és kis ujságban, mint a mythologiai Midás király nádasai, szélnek eresszék. Én Bánffyt ez előtt kevésbbé ismertem; de látni azt az örvendező lelkesedést, mely kopasz homlokáról s arcza derült vonásairól reám visszasugárzott, azt a készséget, melylyel a Gyulainak szánt ovácziót, bárminő téren, bárminő alakban, anyagilag és erkölcsileg felkarolni s előmozditani igérkezett, annyi volt, mint megszeretni ezt a kegyelmes urat, s bármi téren csak jót és nemest várni és tételezni föl róla. Egy szava volt csak, a mely megdöbbentett, mikor t. i. Gyulai Pálról, nálamnál ifjabb barátomról, mint többi közt neki volt tanáráról, megható kegyelettel emlékezett meg. Én Istenem, milyen vén ember vagyok hát én már, s nem tudtam többre vinni, mint hogy mások érdemein és sikerein ifju hévvel és lelkesedéssel tudjak felbuzdulni! . . Vállalatomat ily fogadtatás után már biztositottnak tarthattam.

Hátra volt egy lelkes bajtársnak, eszme és kivitel emberének megtalálása. Nem soká kellett keresnem, mert tudtam, hogy arravalóbb ember nincsen, mint Beöthy Zsolt. Olaj volt ez a tűzre.

Hamar megértettük egymást. Tüstént megalakultunk két tagú bizottsággá: egy szív, egy lélek. Összejövetelünk helye a Venezia kávéház, esetleg az egyetem rektori szobája volt; de ez utóbbival majd megjártuk egyszer, mert Gyulai,

Barabás Miklós 1855. évi rajza.

GYULAI PÁL.

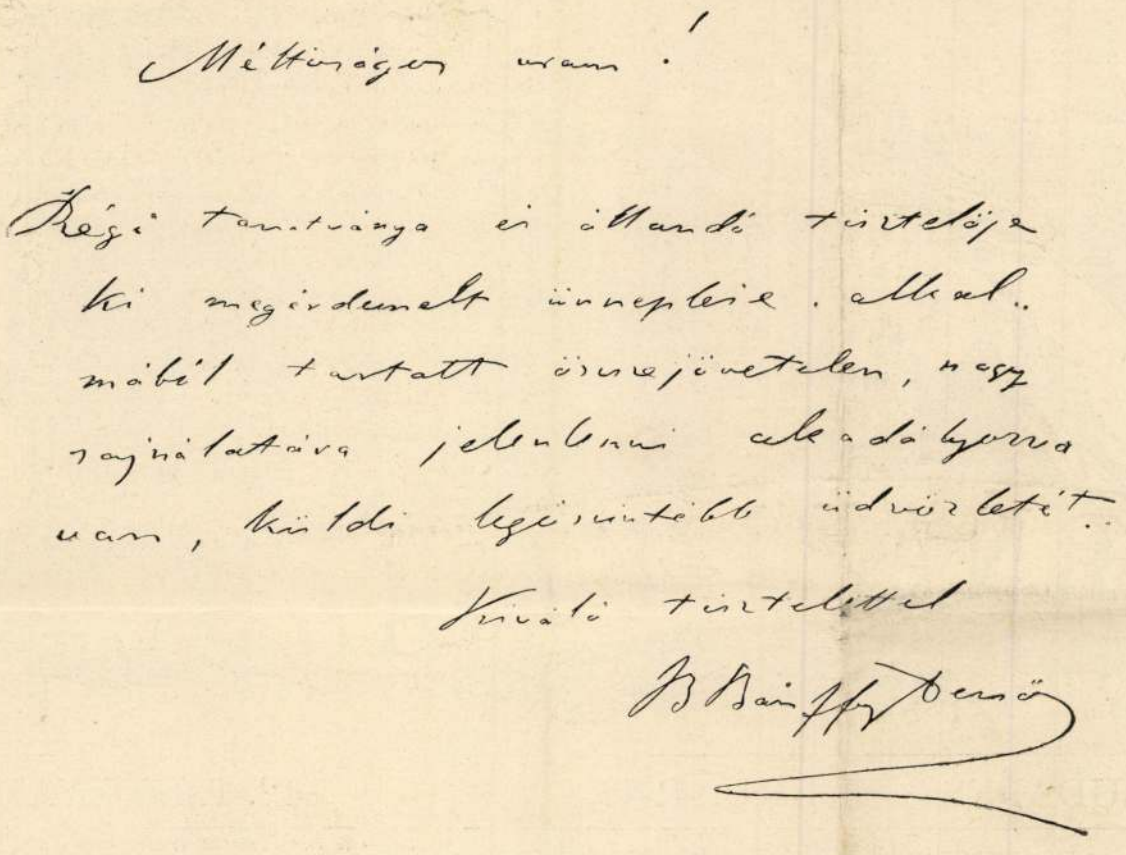

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök üdvözlő levele Gyulai Pálhoz jubileuma alkalmából (1895. február 10).

véletlenül ott ért bennünket és egy kis baja, hüvelykújjának meghorzsolása és vizbe áztatása nem foglalá el annyira, hogy sötét gyanút ne vessen reánk. Szerencsére el kelle utaznia, valahová Erdélybe, vagy legalább Miskolczig, talán, Zsolczára, a boldogúlt koronőr b. Vay Miklós hátrahagyott emlékiratainak átvizsgálása és esetleges kiadása ügyében. Kapóra esett ez nekünk, mert biztosabban szőhettük az összeesküvés szálait. Munkához láttunk tehát, megállapitottuk a részleteket, beavattuk a nagy titokba a megbizhatóbb jó barátokat: Szász Károlyt, Szily Kálmánt, Heinrich Gusztávot, Vadnay Károlyt, stb. Szétküldöztünk egy csomó meghivó — illetőleg aláirási iveket, stb. Mindent a legszorosabb titoktartás pecsétje alatt.

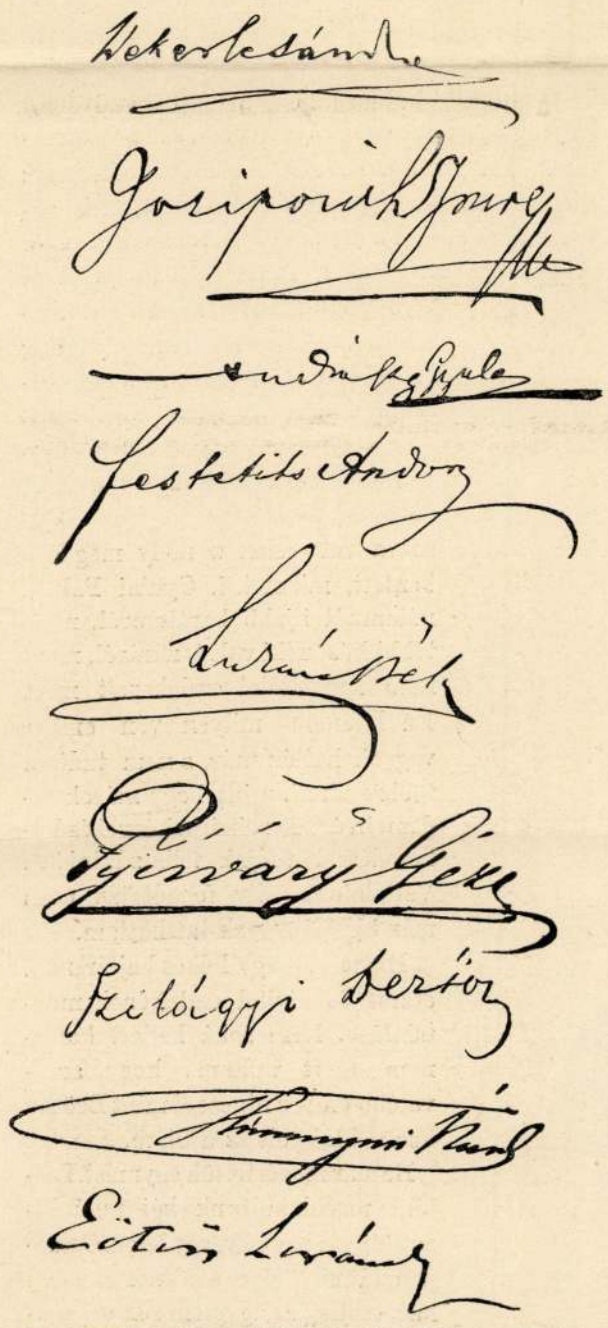

A magyar kormány tagjainak névaláirásai a Gyulai jubileumára küldött üdvözleten (1894. decz. 20.)

Közbejött két nagy akadály. Egyik a politikai válság, a kabinet bukása, melynek egyhangú, erkölcsi és anyagi támogatásáról már előre biztositva valánk; másik az országgyülés mindkét házának szünetelése s tagjainak hazaszállingózása.

De még ennél is nagyobb baj volt az, hogy a mi jó Gyulaink korábban érkezett haza, semmint óhajtottuk volna. Nyomára jött a mi álnok fondorkodásainknak. Első, a kit megcsípett, Beöthy volt, kihez irt dorgáló levelét à la Petőfi nem «teljes» tisztelettel, hanem minden tisztelet nélkül fejezte be. Engem az útczán fogott el, messziről reám mennydörögve azt az ismeretes közmondást: «Isten óvjon barátaimtól, mert ellenségeimtől magam is megvédem magamat«. Beöthy barátom, impressionabilis költői természet, egészen kijött a sodrából; nekem kelle, áldott flegmámmal, segitségére mennem. A mi tervünket már nem lehetett «visszacsinálni», mint tán a polgári házasságot; mi már eljutottunk a sikerig, készen volt minden; egy befejezett tény, ha francziául mondom, hatásosabb: egy «fait accompli» állott előttünk. Gyulai ellenkezése, tiltakozása már csak személyes önzetlenségének megóvására szorítkozhatott. Ez ellen pedig a mi merényletünk intézve nem volt. Ezt újra bizonyitgatnia szintoly felesleges, mint a hogy ő mondá, hogy a mi kegyeletünk és szeretetünk ilynemű nyilvánitására semmi szükség nem volt. Nem is ám ő, hanem mi éreztük ennek szükségét!

Nagy elégtételünkre szolgált, hogy kezdeményünk a társadalom minden rétegében, rang- és pártkülönbség nélkül, a legmelegebb részvéttel és lelkesedéssel találkozott. Azok, a kik kellő értesülés hiján ezúttal távol maradtak tőlünk, ne essenek búskomorságba e miatt, s jelen érdekes (nem interessant, hanem interessirt értelemben vett) soraimból vegyék tudomásul, hogy még nem késtek el, s utólag is küldhetnek annyit, a mennyit akarnak, a Gyulai Pál nevét viselő s egyelőre 1000 forinttal megkezdett örök alapitványhoz.

Legfinomabbul csinálta a dolgát a mi kormányelnökünk, Bánffy, az Ő Felsége, dicsően uralkodó királyunktól nyert legmagasb kitüntetéssel, mely utolsó pillanatig oly titokban tartatott, hogy még a minisztertanács is csak utólag vehette jóváhagyó tudomásúl.

A többit tudják önök.

Az ünnepély alkalmával mondott beszédeket, különösen Wlassics miniszterét, a Szent-István rendjel átadásakor, Gyulainak jóizű humorba rejtőző meghatottságát, önmegadását, a társasebédnél Beöthynek magasan szárnyaló felköszöntőjét, a különben eszmében is tőle származó arany serleggel, az együtt ünnepelt Apponyi lelkes csatlakozását, az elmondott és bent rekedt toastokat, messze földről jött üdvözleteket, stb. nem kétlem, a napilapok kellőkép megörökitették.

Én csak, a hosszas titoktartás után, a kuliszszák megetti dolgok e kifecsegésével akartam magamat s az ilyenek iránt érdeklődőket kárpótolni, maradván egészen «teljes» tisztelettel

Budapest, február 11-én 1895.

hű barátod

Zichy Antal.

A KÖLTŐHÖZ.

Irta és a Kisfaludy-társaság 48-ik ünnepélyes közülésén, 1895 febr. 10-én, fölolvasta Szász Károly.

Költő, ki bolygva jársz a rengetegben,
Kerülve zajt, keresve a magányt,
Szarvas ha csörtet, egy madár ha rebben,
S egy kigyó sziszsze, rigó füttye bánt,
Az embert, mélyen hordod bár szivedben,
Azt is kerülöd, üldözött gyanánt:
Oh, értelek! előttem nem rejtély ez —
Magányt keressz, mivel magadba mélyedsz.

Egész világ vagy, oh költő, magadnak:
Az tükröződik lelked mélyiben.
A tó is, lám, csak mig nyugodt maradhat,
Hajó se szántja, széltől is pihen,
Csak addig birja képét nap- s csillagnak,
S mosolygnak partja fái, tükriben;
Ha háborítják: tükre összetört,
S ki kérdené a szétzuzott tükört?

Te is magányra és szélcsöndre vágyol,
Magadba hogy a képet fölvehesd.
Sötét az erdő, de neked világol
S napként ragyog a csillagfényes est.
Közelb s közelb jő lassanként a távol
S valóra vál, mit képzeted lefest.
Igy népesül körűled meg a bű-kör,
A mint egy pontba gyűjt mindent a tűkör.

A természet csodái megjelennek:
Az erdő zúg, a tenger háborog:
Szemed, merengve, bérczi tón pihen meg,
A mélybe nyíl' a tűzhányó torok;
Varázs-lámpáján multnak és jelennek
Nyüzsög az ember, villi-táncz forog;
A csillagok egymást kergetve szállnak
Ölébe a mindent elnyelő halálnak.

Magad körül az Ürt megnépesithetd —
Mert fölcsavarva éji mécsedet:
Fényét nem létező lelkekbe hinted
S élő valókat alkot képzeted.
Saját szived mélyébe egy tekintet:
Száz mást lefesteni elég neked,
És oly igaz lesz minden alakod:
Találkoznánk — rá ismernénk legott!

11. SZÁM. 1895. BUDAPEST, MÁRCZIUS 17. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSAG és POLITIKAI UJDONSAGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** „ | Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK { egész évre **5.**—, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

JÓKAI MÓR.

VAJDA JÁNOS.

DEGRÉ ALAJOS.

DOBSA LAJOS.

A MÉG ÉLŐ «MÁRCZIUSI IFJAK» IFJUKORI ARCZKÉPEI. — BARABÁS MIKLÓS RAJZAI UTÁN.

PETŐFI NAPJA.

Azok, a kik a földi végzetet a világegyetemben tevékenyen mozgó erők működésének összehatásából származtatják, körülbelül megoldottnak képzelik a kérdést, vajjon az idők, körülmények szülik-e a korszakalkotó nagy embereket, vagy a nagy emberek idézik elő, teremtik meg a rendkivüli eredményeket.

De még ezek előtt is mindig érdekes tárgya lehet e kérdés a vitatkozásnak.

Mert végre is a kérdés megoldása tán még sem minden kétséget kizárólag bizonyos.

Mert ha akár a hazai, akár a külföldi eseményeket kutatjuk, föltünik előttünk, hogy vajon Olaszvagy Németországnak nem lett volna-e szüksége már századok óta egy Cavourra, Garibaldira, Bismarckra, — Magyarországnak egy Kossuthra — és bizony ezek mindegyike oly igen soká váratott magára. Tehát az idők — talán — megvoltak, de a kivánatos ember nem volt meg sokáig . . ?

Ezzel szembe állitható pedig annak a meggondolása, hogy imé, a mint megtermettek a fönnebbi nagyságok, azonnal végbementek a rendkivüli események Olasz-, Német-, Magyarországban.

Holott, ha az ellenkezővel is akarunk bizonyitani, gondoljuk csak el, hogy Kossuth nem született, vagy meghalt még a harminczas években; — nem világos-e, hogy a 48—49-ki függetlenségi háború egyátalán ki sem fejlődik?

Azaz, hogy — talán-talán — lassan, később, vontatottabban és kevésbbé dicsőségesen. Mert a hangulat ehhez megvolt már e század elején; a mikor a nemzet egyszerre tudatára ébredt szörnyű elmaradottságának, és megalázottsága érzetének mardosó fájdalma már elviselhetlenné kezde válni.

Olykor egy eltalált szó vagy a helyzetet, állapotot remekül kifejező kép jobban gyújt, mint öles hirlapi czikkek, harsogó szónoklatok.

Az a magyar főur, a ki vigasztalhatlan bánatba merült atyjának arczáról leolvasta, hogy «nemzete alacsonyságát siratja» — és aztán ő maga fogadást tett, hogy föl fogja rázni nemzetét halálos álmából, — ez a kép mindennél tökéletesebben kifejezi azt a hangulatot, melyből előbb-utóbb, minden okvetlen, lassúbb ütemben, fokozódólag vagy egyszerre egy etnaszerű kitörésnek kelle elkövetkeznie.

Talán Budapesten is történtek volna erőfeszitések, mint egész Európa minden nagy városában, az akkor oly szédítő varázsú Páris forradalmának utánzására; de egyet, mint szemtanu, bizonyosnak merek állitani, tudniillik, hogy Petőfi nélkül a márczius 15-iki nap eseményei nem történnek meg.

Még talán csak kisérlet sem történik, hogy forradalmi cselekvés terére ragadják a fővárost, melynek lakossága akkor még csekély, a jelenleginek egy ötöde, nagyobb részben pedig német és politikailag elszomoritólag éretlen volt.

Itt volt nehány ügyvéd, iró, földbirtokos — ezek és a tanuló ifjúság képezték átalán a magyar és ezeknek szine-java azt a dynamitszerű elemet, melynek lelke mélyén forrott kohószerű hévvel a cselekvés vágya, a gyors, azonnali és pedig nagyszerű cselekvésé, mely egyszerre letörülje arczunkról az átalános lenézetés miatti szégyenérzet égető pirját; mert szörnyü kimondani, de úgy volt, hogy Európa vagy nem is tudott rólunk, vagy a ki tudott, mint kiváltkép a német, csak gúnyolódva, mint európai khinaiakról szólt rólunk.

A párisi februári forradalom hirének hatása alatt a közvélemény asztala elhatározta, hogy tagjai járjanak szerte szét az egész városban;

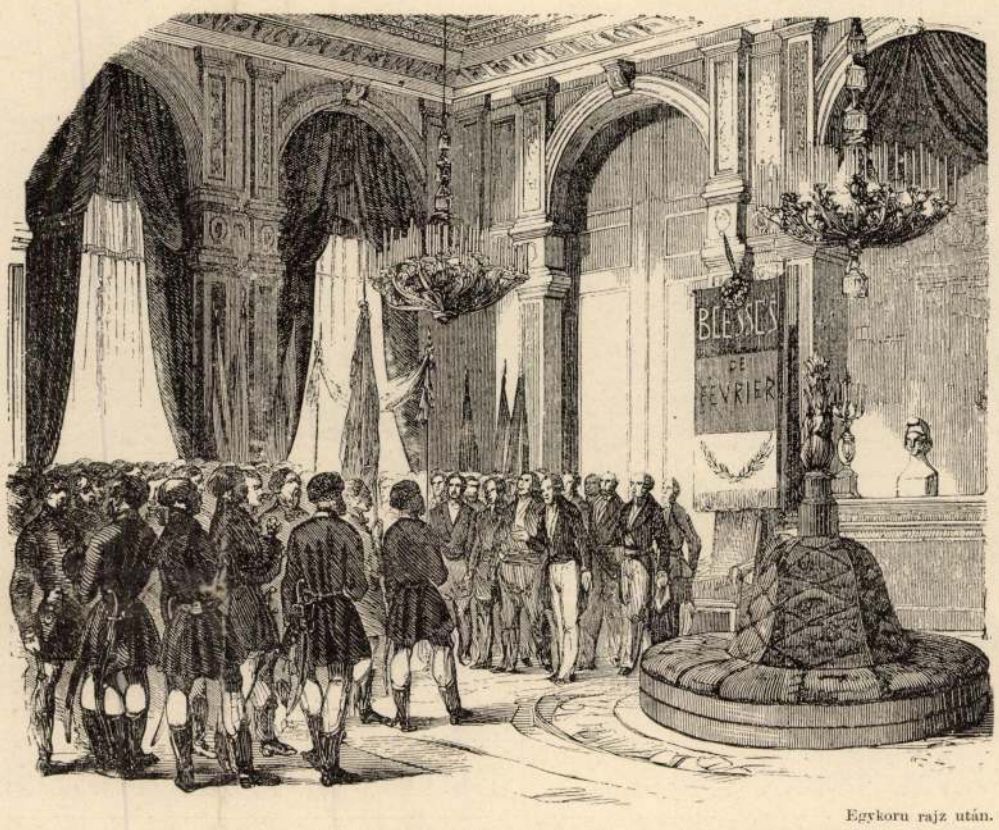

Egykoru rajz után.

1848. MÁRCZIUS. – A magyar ifjuság küldöttsége üdvözli a franczia köztársasági kormányt a párisi városház termében.

vendéglők, kávéházak polgárságát igyekezzenek fölvilágositani a pillanat követelményei felől és megnyerni a cselekvés czéljának.

A sörkorcsmák akkori közönsége, — Német-, Osztrák-, Csehországból bevándorolt, magyarul egy kukkot sem értő, a mellett még az akkori rendszer szerint körülbelül mentelmi jogot élvező jogászság iránt meglehetősen ellenséges indulatu nyárspolgárság kétségbeejtőleg közömbös volt a magyarság és szabadság eszméje iránt. Sőt még a tanuló ifjúságnak is csak szellemesebb része volt alkalmas kovásza a forradalmi mozgalomnak, egy része még vizenyős volt, melyet nem könnyű volt felgyújtani.

Ki voltak osztva köztünk a helyiségek, kerületek, melyekbe el kelle járnunk előkészíteni a tömegeket. A Sebestyén- és kéményseprő-utczai söródék népsége szinte kétségbeejtett. Pedig ez utóbbit elnevezték «demokratiá»-nak.

De volt egy nagy, mindennel fölérő tényező. *Petőfi egyéniségének hódító varázsa.* Az ifjuságnak egy bizonyos szellemesebb része mindig lelkesedik a költőkért, és maga is e dicsre vágyódik. És rendesen ezek az ifjuság vezetői. Ezek szemében Petőfi egy rendkivüli, szinte emberfölötti tünemény, kielégithetlen csodálat tárgya volt és boldog az, a ki közelébe férkőzhetett.

Ez volt a szerencsénk, azaz hogy a nemzeté.

Mert ez a dicsfény tette lehetővé, ez adta a nemzeti történelemnek az 1848 márczius tizenötödikét!

Nem folyt vér, az igaz. Pár nap mulva magunk is élczelődtünk e fölött, és szinte röstellettük, de — lehetetlen volt nagyon röstelleni, mikor megvolt az oly roppant nagy és rengeteg eredmény. Sajtószabadság, nemzetőrség, Tancsics kiszabadítása, stb.

De Petőfi nélkül vagy nem is kezdődik vagy pucs lesz belőle.

Márczius 15-ike reggelén a «Pillvax»-ból alig 10—15 ember indult ki és vonult különösebb feltünés nélkül a Hatvani-utczán át az orvosi egyetem egyik osztályába, a hol a tanár erélylyel és ridegen tiltakozott a berontás merénylete ellen. Egy szempillanatnyi csönd állott be; kinos, aggasztó csönd; az ifjúság habozni látszott, mit tegyen. Ha a tanár mellé áll, vége a kisérletnek. Petőfi nélkül talán ez történt volna. De bizonynyal volt nehány a növendékek közt olyan Petőfi bálványozó, a ki örült az alkalomnak, hogy közelébe férkőzhet és talán — vele eshetik el a harczban. Mert hogy ez őrületes merénylet, lőpor és golyó vagy szuronyhalál nélkül végződjék, arra ugyan senki nem mert fogadni egygyel száz ellen sem.

Néhány ilyen magával ragadta az egész osztályt, rohantak ki az udvarra, a hol Petőfi elszavalta a «Talpra magyart», — Jókai fölolvasta a 12 pontot, — azután már egy nagy tömeg rontott ki az utczára, a görgeteg megindult, ellenállhatlanul sodorva magával a lakosságot.

A többit mindenki tudja, meg van irva, leghitelesebben az akkori események szemtanúi, egyebek közt báró Nyári Albert által.

A meggyőződés, hogy ez oly roppant vivmányokat eredményezett mozgalom lelke, előidézője Petőfi volt, a ki nélkül talán még kisérlete sem történt volna meg, kifejezést nyert nehány nap mulva egy olyan tüntetésben, minőben még költő aligha részesült valaha a művelt népek életében. Egy este majd a fél belváros összeverődött egy tüntető csoportba, Petőfit éljenezve és arczképét hordozva meg egy olyan lobogón, a minőt a búcsujárásokon szoktak elől vinni.

Nem tudom, meddig tart a 48 márczius idusa ünnepeltetésének szokása nálunk. Talán a félszázados forduló után meg is szünik, vagy legalább szükebb körre módosul.

Annyit látok, hogy jelenleg másminők az élő ivadék iró eszményei: szerencsés kapaszkodók, okos önzők, a kik házakat épitenek, jószágokat vesznek, és még a költők is jól megválogatják kit, mit énekeljenek meg?

Talán eltelik még egy újabb félszázad, mikor majd megint «lesz még egyszer ünnep a világon.»

Mert változnak az eszményképek; fényük elelfogyatkozik, mint a napé, ha a satnya hold épen eltakarja. A nagy Napoleon emlékének ideig-óráig ártott a kicsiny (III.) szereplése, és majd egy félszázadig keveset emlegették; ma ismét teli van az I-sőnek hirével, fényes alakjával egész Franciaország.

Nemzetünk hálaérzete szinte inkább tuláradó, mint fukar. Megesik, hogy még a kevésbbé érdemest is becsén tul méltányolja. A márcziusi évforduló valósággal Petőfi ünnepe. Mindazáltal azt hiszem, hogy Petőfi nőni fog még ugy a magyar, mint a külvilág itéletében. És azok lesznek a legszebb korszakok a nemzet jövendő

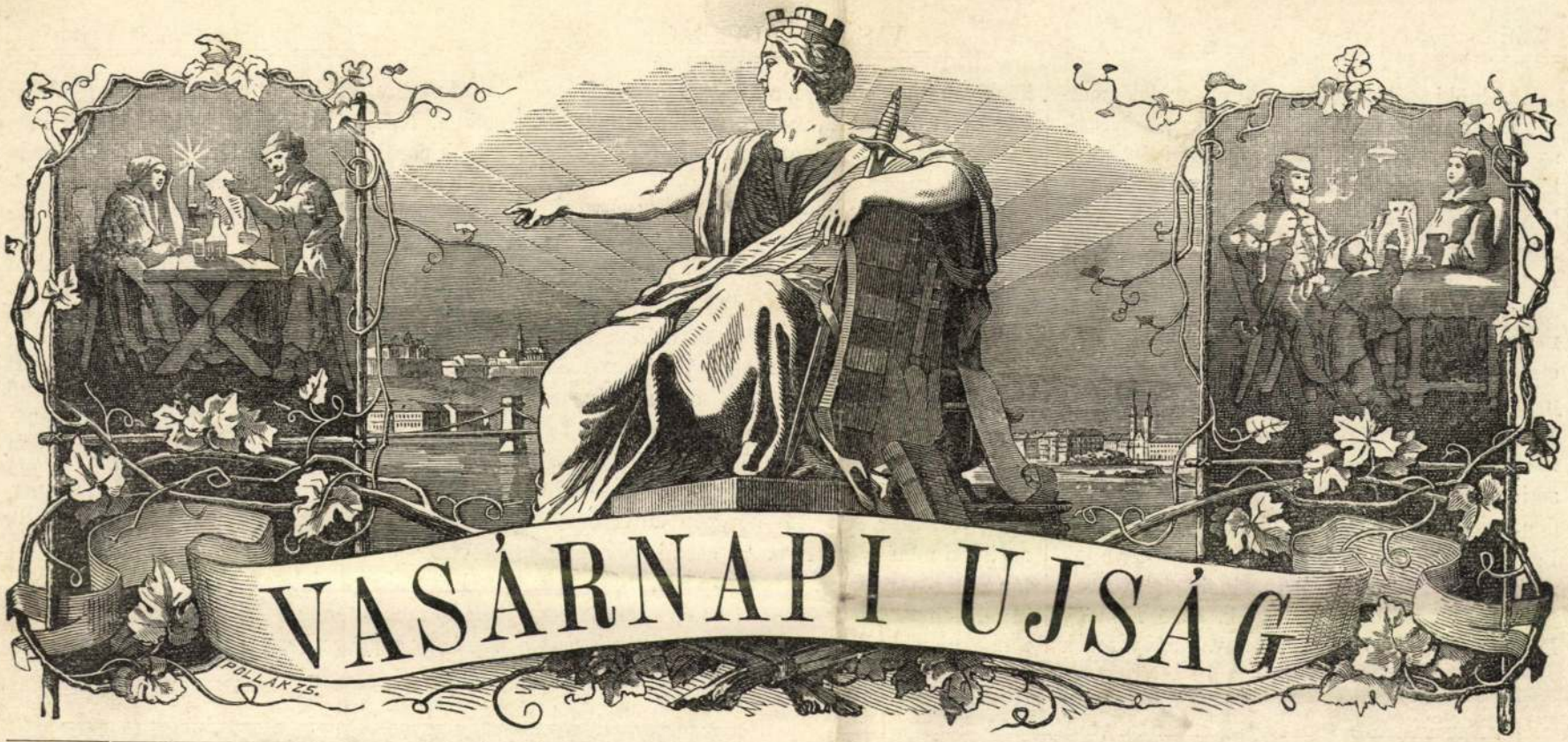

22. SZÁM. 1898. BUDAPEST, MÁJUS 29. 45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** •
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5**.—, félévre — **2.50**
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

AZ ERDÉLYI UNIÓ MEGÜNNEPLÉSE.

A mohácsi vész szomorú következményei elszakították a magyar koronától s külön országgá tették az ország délkeleti részét, Erdélyt, mely hadászatilag is igen fontos rész, a honfoglalás óta mindig együvé tartozott az anyaországgal. Ez az elszakadás csak politikai természetű volt. Szívben, lélekben a külön állás hosszú idején is egy életet élt Erdély Magyarországgal, melyhez visszavágyni soha sem szünt meg. Már első külön fejedelme, János Zsigmond, kereste a viszont egyesülés útját-módját, de keresték későbbi választott fejedelmei is: Báthori Zsigmond, Báthori Gábor, Bocskay István, Bethlen Gábor és I. Rákóczy György is. Csak az idők viszontagságainak tulajdonítható, hogy az újra egyesülésnek 1848-ig kellett késnie. Ekkor végre leomolhattak az «egy nemzet két hazája» közti határfalak, habár a teljes egygyéolvadás a közbejött viharos események miatt csak két évtized múlva valósulhatott meg.

Az első magyar felelős miniszterium által V. Ferdinánd király beleegyezésével előkészített egyesülést az e végre összegyűlt utolsó erdélyi országgyűlés 1848 május 30-án mondotta ki, még pedig egyhangúlag, mindamellett, hogy megelőzőleg a szászok és oláhok sok akadályt gördítettek az unió elé.

E nagy nap ötvenedik évfordulója alkalmából nemzeti örömünnepre gyűl össze most Kolozsvárra különösen az erdélyrészi hazafias magyarság, mely jobban meg van győződve, mint valaha, hogy az újra egyesülés föltétlenül üdvére és boldogságára válik az egész hazának s az egész politikai magyar nemzetnek.

E lelkes ünneplés napján mi is kegyeletesen emlékezünk és pillantunk vissza az 1848 május 29-iki és 30-iki kolozsvári eseményekre, melyeket egykorú följegyzésekből a következőkben adunk elő.

*

A május 28-ikára egybehivott országgyűlés tagjai nagy számmal jelentek meg Kolozsvártt; sokan serdülő fiaikat is magukkal hozták, hogy lássák meg és véssék emlékezetökbe a történendőket. Megjelent a vármegyék és a Székelyföld birtokos értelmisége is szép számmal, hogy tanúja legyen a kitörő nemzeti örömnek. A város fény- és örömárban úszott. Háromszinű nemzeti lobogó lengett az egész városon; kunyhóban és palotában háromszinű virágcsoportozatok ékesítették az ablakokat s a függönyredők között ki-kinéző hölgyek fejét háromszinű kokárdák és szalagcsokrok; hasonló toll, szalagcsokor és *Unió* feliratú kokárda volt a férfiak mellén és fövegén, a kardok markolatján és a napernyőkön. Magyar ruhaviselet divott mindenütt, s vidámság sugárzott minden arczon. Az ifjak háromszinű piperés divattárgyakkal kedveskedtek a hölgyeknek, ezek viszont háromszinű bokrétával; nemzeti szinű kokárdák, lobogók, látogatási jegyek, Petőfi «Talpra magyar» honfi dala kisebbített lenyomatban százanként forogtak az ifjúság között. A magyarságnak kivétel nélkül egy volt érzése, nézete s törekvési czélja: az *Unió*.

Az országgyülés május 29-iki ünnepélyes megnyitása előtt az volt a vezérférfiak közt a megállapodás, hogy az Unió ügye az előértekezleten, mit akkor «nemzeti gyülés»-nek neveztek, vitattassék meg; ha valakinek egyénileg, vagy valamely nemzetiségnek együttesen van észrevétele, ellenvetése, aggodalma vagy óhaja, fejezzék ki, hallgassák meg, méltányolják, vagy meggyőző okokkal enyésztessék el, hogy aztán a nyilvános közülésben időrabló, tanácskozásnyújtó s tán a kedélyekre ingerlőleg ható vitatkozás róla ne legyen; vigyenek be kész törvényjavaslatot, a vezérszónok terjeszsze elő, s lehetőleg egyértelemmel emeltessék határozattá.

*

Mint nagy nemzeti ünnepre, úgy viradott fel Kolozsvár május 29-ikére, az országgyülés ünnepélyes megnyitása napjára. Megjöttek a szász székek követei is, kik Szeben ellenkező felszólítását félretették volt, s magukat képviseltették.

A piaczon a sorkatonaság, az országos terem előtt a nemzetőrség volt felállítva. A honatyák ős szokás szerint a piaczi nagy templomba kisérték a királyi biztost. A templomozás végével az országgyűlés termébe vonultak. Az éljenzés folyt; különösen éltették a jelen volt szász követeket és Lemény gör. kel. püspököt. Már csak az országos elnökre vártak, hogy az ülést megnyissa, s kezdődjék az utolsónak hitt erdélyi országgyűlés.

Az elnöki széktől jobbra a követi padok emelvényén az addigi szabadelvű ellenzék férfiai, az elnöki széktől balra levő emelvényen a királyi hivatalosok, az elnöki székkel szemben a szász és taksás városi követek háta mögött az emelvényen nemzeti kokárdásan Erdély hölgyei ültek; a karzatokat, honnan az utolsó országgyűlésen az ellenzéknek éljenezni nem volt szabad, fiatalság lepte el. Az elnöki szék mögött a régi trón állt; mellette jobbra és balra hirlapírók asztalai. A falakon Magyarhon czímerei: «éljen a király, nádor, minisztérium» s más feliratokkal; körűle nemzeti szinű lobogók, lobogók a karzaton... Minden, minden más volt, mint egy évvel ezelőtt. Egyedűl a trón volt a régi, egyedűl azon voltak még Erdély kék-vörös-sárga szinei.

Megjelent az országos elnök, báró *Kemény* Ferencz. Megnyitó beszédében valahányszor a közkivánatnak engedve, a királyi előterjesztések három első pontját, melyek közt az Unió 3-ik helyre volt téve, másnapra tűzte ki tanácskozás tárgyául.

Az úgynevezett *nemzeti gyűlést* még az nap megtartották, s azonnal kitünt, hogy az Unió mellett oly nagy a többség, mely előtt minden izgatásnak és fondorlatnak el kell némulnia. A nemzeti gyűlésen a szászok és oláhok részéről felhozott ellenvetések megczáfolására előbb a volt ellenzék vezére, az ekkor már vak báró *Wesselényi* Miklós s utána *Zeyk* József és id. *Szász* Károly, az előbbi országgyűlések ellenzéki vezérszónokai emelték fel szavukat. Este volt már. A terem közepén elnyuló zöld asztalon néhány gyertya. Az asztal jobb oldalán végig a magyar, a balon a szász követek, mind fennállva. Körűltök és a karzatokon töméntelen hallgatóság feszűlten várakozott.

szerű vezére, emelt szót a törvényhozó gyülekezetben. Kifejtvén, hogy az előterjesztések harmadik pontja, mely az unióról szól, tárgyalandó legelőbb, ekként folytatá beszédét:

«Az unió üdvös voltát bizonyitgatni fölösleges. Nem akarom tehát hosszas beszéddel elrabolni a drága időt. Csak annyit legyen szabad mondanom: miképen boldognak érzem magamat, hogy nekem jutott osztályrészül a szerencse, hogy oly magasztos ügyben, melyért fiatal korom első éveitől küzdöttem, melyért szenvedtem, most már szenvedéseimre enyhitő balzsamúl, mely valóban nagyobbszerű küzdelmeknek is méltó bére lehet, én emelhetem fel a diadalmas lobogót. E szent lobogó alá hivom fel a rendeket, mondják ki egy lélekkel, egy szájjal: nekünk *unió* kell az 1848-iki 7-ik törvényczikk szerint».

E szavakra hatalmas «Unió!» kiáltás reszketteté meg a terem falait. A zaj csillapodtával a szónok ekként végezte beszédét: «Ezen öröm-

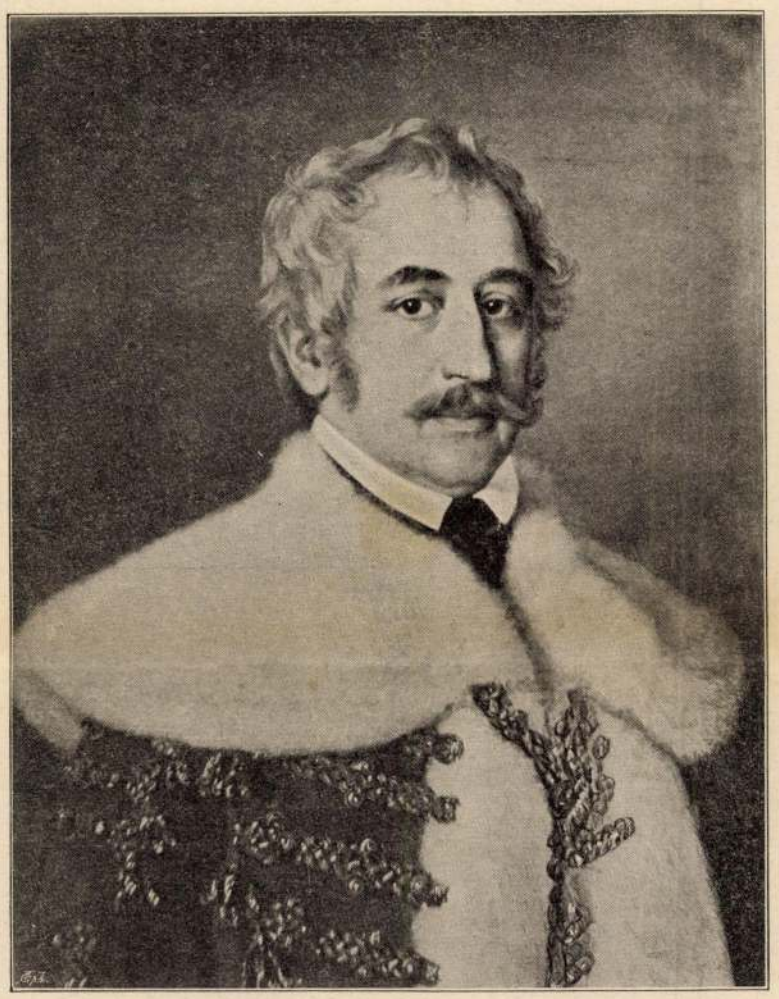

Gróf Teleki József, Erdély kormányzója.

Báró Wesselényi Miklós, Szék város követe.

AZ UNIÓT KIMONDÓ 1848-IKI ERDÉLYI ORSZÁGGYŰLÉSBŐL. — Egykorú képek után.

fejedelem neve és az Unió előfordult, a hallgatóság éljenzésben tört ki.

E beszéd után megjelent az erdélyi királyi főkormányszék, s az elnöki széket gróf *Teleki* József főkormányzó vette át. Küldöttséget nevezett ki, mely a királyi biztosnak összegyülésüket tudtára adja. Egy negyedóra mulva, mint királyi biztos a 70 éven felül járó báró *Puchner* Antal, lovassági altábornagy, erdélyi főhadi kormányzó is megjelent. A mint szokás, a trón emelvényén foglalt helyt, állva. Megnyitó beszédét magyarul tartá. Először hangozván az országgyűlési teremben királyi biztos ajkáról magyar szó: hosszan tartó örömriadás és tapsvihar keletkezett. Az épület előtt tolongó népsokaság s a nemzetőrök hosszú során is szünni nem akaró éljenzés harsogott végig.

Báró *Puchner* V. Ferdinánd király nevében üdvözlé az egybegyült Karokat és Rendeket, s átadta a királyi előterjesztéseket.

Eltávozván a királyi személynök, a tanácskozást az egyik vezér-szónok, báró *Kemény* Dénes alsó-fejérmegyei követ kezdé meg. Szavai után a terem ezt mennydörgé: «Unió!» Az elnök a *Szász* Károly emelkedettebb hangon folytatá beszédét. A szónok egyszerre csak percznyi szünetet tart. A hallgatóság szeme a szász követekre esik, a kiknek részéről nem vala többé ellenmondás... Erre olyan jelenet következett, melyet leirni nem lehet. Kalap- és kendő lengetéssel kisért örömriadal támadt. Az egész terem ettől a kiáltástól hangzott: «*Unió! Unió!! ki van mondva az Unió!*»

*

Valóban ki volt mondva az Unió, de csak nemzeti ülésen. A végleges határozatot a következő napon, május 30-án kellett országos tanácskozmányban meghozni.

Május 30-án d. e. tiz óra után nyilt meg az ülés. A teremben és termen kivűl feszült figyelmű néptömeg. Az útczán maradt sokaság zászlókkal állt az ablak alatt, koronként éltetve az Uniót. Az ország minden követe megjelent.

Az ülésen gr. Teleki József kormányzó elnökölt, s a királyi előterjesztések három első pontját terjeszté vita alá.

Mindenek előtt báró *Wesselényi* Miklós, az egykori, most már győzedelmes ellenzék néprivalgás, a hon óhajtásának e mennydörgő kifejezése sokkal ékesebben és szivrehatóbban szól az unió mellett, mint a hogy én támogathatnám indítványomat. Azért még egyszer csak azt kiáltom: *éljen s örökre létezzék az Unió!*»

És most leirhatatlan lelkesedés zaja tölté meg a termet, honnan az az utczákra is kihatván, az egész városban «*Éljen az unió!*» kiáltások dörgének a néptömeg ajkairól.

Az öröm e kitörése csak huzamosb idő mulva engedé szóhoz jutni az országgyülésen a következő szónokokat. *Szász* Károly elnöki kijelentést sürgetett, mire az öröm és helyeslés nyilatkozatai megújúltak. *Kemény* Domokos egyebek közt, a szászokra czélozva, inté a rendeket, hogy midőn Magyarországgal egyesülnek, a szétvonás, viszály magvát ne vigyék oda kebelökben; ne csak egyszerűen csatlakozzanak Magyarországhoz, hanem vele egészen olvadjanak össze.

Mély csend lett. Minden arcz a szász követek felé fordúlt.

Roth Ilyés, Brassó követe áll fel s többek közt igy szólt: «*Én az Uniót* a pragmatica

Igy a nem rég lezajlott török-görög háború alatt egy tudósító azt sürgönyözte:

«A herczeg ma reggel bántatlanul lovagolt végig az utczán»; mig azonban a sürgöny rendeltetése helyére ért, igy hangzott: «A herczeget, midőn ma reggel végig lovagolt az utczán, hangosan s lelkesen megéljenezték». Hasonlóképp valamely vesztett csata hire adatván fel, a táviró-hivatalban felcserélték egyszerűen a neveket, mi aztán úgy hangzott, mintha a csata vesztett fél lett volna a győztes.

Ezentúl, vagyis a jövő valamely háborúja alkalmából a bicyklinek határozottan nagy szerepe lesz, de idáig a tudósító lovakra s kocsikra volt utalva s ezeket ritkán kaphatta 50 frtnál olcsóbban egy napra. Azonkivül az első rangú lapok tudósitói állandó tolmácsot is tartanak, mi a számlát megint sokkal magasabbra szökteti. Tény az, hogy a mostani keleti háború alatt a kezdetleges költségek, mielőtt a tényleges csatározás még csak kezdetét vette volna is, egy-egy tudósitónál már 2500 frtra rúgtak. Már pedig körülbelül 20 tudósító volt megbizva azzal, hogy észleleteiket a világ minden része felé röpitsék, s a táviratozási, utazási, élelmezési s egyéb költségek százezreket emésztettek fel.

Az amerikai tudósitók felhatalmazása majdnem határtalan volt s tetszésük szerint használhattak akárhány külön hajót is. A «Times» tudositói 10,000 frtot kaptak egy évre tiszta fizetés gyanánt, a mihez előre nem látott kiadásokra naponta még 30 frt járt.

«Reuter» tudósitója egy alkalommal körülbelül 3000 szót tartalmazó sürgönyt küldött el, melyért 900 frtot fizetett; a sürgős táviratokért, vagyis olyanokért, miket minden késedelem nélkül akartak leadni, az ötszörös taksát is lefizették.

A háború ideje alatt körülbelől negyed millión felül, sőt majdnem fél milliót tett az Athénből és Konstantinápolyból sürgönyzött szavak száma. De ha csak egyre-másra egy negyed millióra becsüljük is csak, akkor is 200,000 frtra rug a sürgönyzési költség.

Igaz ugyan, hogy nem kellett mindig nagy utakat tenni, hogy a tudósító sürgönyét feladja, mert néha tiz, húsz mérföldnyire is voltak kisebb állomások: csakhogy ily másodrangú állomásra lehetetlen volt a sürgönyt nyugodtan rábizni. Egy londoni tudósító egy izben másodrangú állomáson adta fel sürgönyét, melynek Athénen keresztül kellett volna Londonba jutnia. A hir fontos és bizalmas volt, s a tudósító szinte büszkélkedett vele, hogy mily ügyesen végezte feladatát. S négy nappal később, a mint Athénben a távirdaigazgatóval valamelyik kávéházban a reggelinél ült, íme hozzák ennek a sürgönyt felülbirálat végett!

Hátha még megindúlt a tudósítók egymásközti harcza! Ha levágja egyik a másikát ügyességgel, élelmességgel, mint pl. a török-görög háboruban is. A Domokos mellett vivott döntő harcz után a vesztes görögök nem is tettek kisérletet se arra, hogy a Furka melletti erődített helyet a győztes törökök ellen megvédelmezzék s igy az angol harcztéri tudósítók mind Athén felé igyekeztek, minden erejüket megfeszítvén, hogy a fontos hirt Athénben feladják. Hajón jöttek mindannyian Chalcisig, hova éjfél tájban érkeztek meg.

A «Morning Post» tudósítója, Mr. Wilfred Pollock volt az egyedüli, kinek bicyklije volt; ez tehát bicyklijével együtt az első csónakkal partra száll, s mig társai még azon tanakodtak, miféle alkalmatossággal juthatnának Athénbe, Pollock már az úton nyargalt, másnap reggel 9 órakor már megérkezett s idejében adhatta fel sürgönyét arra, hogy a fontos hir a másnapi reggeli lapokban napvilágot lásson. A «Reuter», a «Times» és a «Manchester Guardian» tudósitói erre már elkésvén, a «Morning Post» teljes huszonnégy órával előzte meg őket.

A harcztéri tudósító ugyancsak edzett ember legyen ám. Nem várja a dunyhás ágy a fárasztó nap alkonyán. Ott kell aludnia lőtávolban a hadseregtől, valamelyik elhagyatott házban, töltött fegyverrel az ágya mellett. Addig az ideig, mire vége szakad a háborúnak, jóformán megfeledkezett arról, hogy az ember levetkőzve is alhatik. Czipőit alig vetheti le s heteken át ruhástól alszik. Meg kell elégednie vele, ha napjában csak egyszer, vagy néha bizony egyetlen egyszer sem étkezik, mig csak valami vadra nem akad, mit lelő s ugy a hogy elkészit.

LIPÓT FŐHERCZEG. (Meghalt 1898 május 24.)

Thesszáliában — mesélte egyik barátom — ürühússal éltünk, melynek szegény tulajdonosait katonáink lelőtték vagy mit jó pénzen a lakosoktól vásároltunk. A parasztok az ellenség közeledtére rendesen menekültek s kicsi háztartásukat jóformán mindenestől hátrahagyták. Hogy mi történt a szegény menekültekkel s hogy hova lettek, a jó ég a megmondhatója, de az is igaz, hogy az a szegényes viskó, az a kiüresitett lakás szintén a jó ég által küldöttnek tetszett nekünk, szegény, fáradt idegeneknek ebben a háboru borzalmai által meglátogatott országban.

A harcztérről visszatérve, alig akadt egy ismerősöm is, ki ne kérdezte volna tőlem azt, hogy hát tulajdonkép mihez is hasonlít az a háború? Még élénken emlékezetemben élvén a mostani háború képe, olyan látványhoz hasonlithatnám leghelyesebben, ha az operában a szinen valami sötét éjszakát mutatnak be s én azt megfordított látcsővel nézem a páholyból. A háboru is ilyen. Mint látványosság, bizonyos távolból nézve — nagyszerű, hatalmas, megkapó. Csak midőn közeledünk s a tusának közvetlen szemlélőivé leszünk — akkor jutunk tudatára iszonyú borzalmasságának. Egy fiatal ember — görög volt — alig három lépésnyire tőlem, ott rogyott le szemem láttára. Azt az ágyuszilánkot, mely halálra sebezte, magammal hoztam emlékül. Tiszttársai fölemelték, homlokon csókolták, aztán kivitték a rajvonal mögé, a tartalékosok közé.

Borzasztó látvány ez, mikor igy leölik a katonát. Láttam, a mint eltünik szeméből a fény, arczáról az élet s az egész ember inkább viaszbábhoz hasonlít, mint emberhez, kiben még csak az imént lüktetett a vér, dobogott a szív.

Sokszor magam is csak alig menekülhettem. Egy izben valami mély úton haladtomban puskaropogást hallok s a mint kijutok a keskeny sikátorból, látom, hogy az a tüzelés nekem szólott. Rettenetes érzés ám az! Minden irányban fütyült, sivított a golyó, csak úgy vágva, hasítva a levegőt a fülem közvetlen közelében. A legborzasztóbb s legijesztőbb pedig a dologban az, hogy nem is sejted, honnan jön az a halálthozó izenet. Az ellenség mérföldnyi távolban lehet, de a golyók közeledben játszanak, sivítanak s ficzánkolnak s élted gyenge fonalát minden perczben keresztülszelhetik.

A mi a keleti háborúban leginkább meglepett, az a katonák tökéletes közönye volt s érzéketlensége a veszélylyel szemben. Ott bolondoztak, tréfálkoztak, nevetgéltek s czigarettáztak, akárcsak gyerekjáték volna a háború, s csak mikor valamelyik bajtársuk megsebesült vagy elesett, akkor láttad csak, hogy van szivük, mely érez és szemük, mely könnyezik. A törökök talizmánt, amuletet hordtak a mellükön — hosszu papirtekercseket, melyekre a korán kivonata van nyomtatva. Most is, a mint ezeket irom, itt fekszik előttem egy az iróasztalomon s élénken emlékszem arra a halotthalvány arczra s annak a halott katonának borzalmas arczkifejezéseire, kinek a melléről ezt az emléket magammal hoztam.

V. Károly.

PÜNKÖSTBEN.

Óh, szállj le ránk Szentlélek-isten,
Tégy buzgókká minket a hitben,
Érezőkké a szíveinkben!

Vagy mire még egyébre vágynunk?
Hívságos nagy a mi tudásunk,
Különböző nyelven szólásunk.

Csak a mi melegítne: nincs meg!
Önzésünk fagya vesz meg minket,
Ez őrli meg a sziveinket.

Jövel hát, járd át a világot,
Hadd érezzük mennyei lángod,
Mi szegény szivbeli Lázárok!

Egyetlen győzedelmi jelnek;
Krisztus szeretetét jelentsd meg,
A büszke, porszem embereknek.

Hogy a hatalmas magát lássa
Lent éhező embertársába',
S hatalmát a szerint használja.

Hogy a koldús, Uram, tevéled:
Ne érezze magát szegénynek . . .
Hisz' Isten szivünk szerint mér meg!

Óh, szállj le ránk Szentlélek-isten,
Tégy buzgókká minket a hitben,
Érezőkké a szíveinkben!

Szabolcska Mihály.

Gróf Béldy Ferenczné.

Gróf Mikó Imréné.

Báró Wesselényi Miklósné.

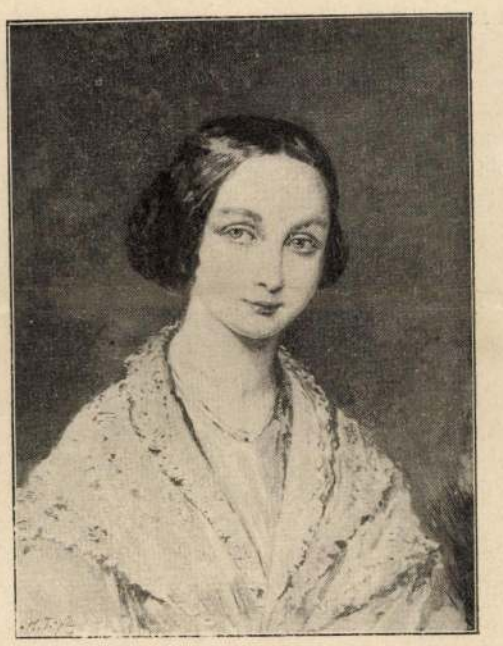

Gróf Mikes Kelemenné.

Ugron Lázárné.

Gróf Teleki Jánosné.

Gróf Bethlen Ferenczné.

Gróf Wass Ádámné.

Fehér Mártonné.

AZ UNIÓT KIMONDÓ 1848-IKI ORSZÁGGYÜLÉSEN JELEN VOLT HÖLGYEK. — Egykorú képek után.

, szappannal, kefékkel, egekkel. A falak maha- a legkisebb bútorok is fülkében fenn és lenn fogasok és csomagtartó ás szükséges dolgok van- és egyszerűsége mellett úgy érzi itt magát az an volna. Az ételt, ha ggelit, melynek ára $1^1/_4$ lófülkékben szokták el-

főző- és étkező-kocsik. A van a jól megerősített ldalait szekrények borít- haedények, asztali fehér- nak, elől pedig a tálaló- csak két lyuk van, úgy, ítése nagy ügyességet és osztrák földön szállhat ki ismét. Élelmiszereket különben útközben is vesznek fel, de mindenkor táviratilag előre megrendelve. A kamarában nagy helyet foglal el a jégszekrény, mivel jeget és vizet e vonaton nagy mennyiségben használnak. Általában minden kis helyet igyekeznek felhasználni, még a kocsi mennyezetét is, melyről sonka, szalonna s más élelmiszerek csüngenek le.

Az ebédlő-terem olyan, mint a mi gyorsvonatainkon szokásos étkező-kocsik; azonban kissé tágasabb s mindenek fölött fényesebb. Nagy ablakaiból pompás a kilátás a vonat gyorsasága következtében minden pillanatban váltakozó környékekre. Az étkek olyanok, mint az első rangú fogadóban. Külön szoba van benne a kávézásra s esetleg társas mulatságokra; de a dohányzás sem okoz itt szemrontó füstöt, mivel a szellőztetésre nagy gondot fordítanak.

Barabás 1865-iki rajza.

ARANY JÁNOS.

talált, mikor egy ilyen gyűjtemény megteremtésére határozta el magát. Legméltóbb befejezésül Fraknói Vilmos emléksorait iktatjuk ide, melyekkel a tudós főpap nemzeti és műtörténetünk buzgó, fiatal munkását megtisztelte:

«Hőn óhajtom, — úgymond, — hogy a már is gazdag és értékes gyűjteményt, mely a nemzeti történelemre és műtörténelemre egyaránt fényt áraszt, lelkes megalapítója még sok évtizeden át gyarapíthassa».

Esztegár László dr.

A VILLÁ

A vasuti közlekedésn
kényelmesebb eszközei
vagy express-vonatok,
nemzetközi hálókocsi-
Európa legfontosabb fo
Budapesten hetenként h
hétfőn reggel 6 órakor
kedden éjjel 12 óra
szerdán este 10 óra
csütörtök éjjel 1 órakor

Míg a kriminálisták kongresszusa a fejlett jogérzésből és állami rendből fakadó nemzetközi elvek összhangzatát segítette elő, addig az emberiség gyöngéd kötelességeit hangoztatta a másik nemzetközi kongresszus, mely a *gyermekvédelem* szent kötelességeire hív föl, egyrészt az elhagyott és árva gyermekek oltalmára, másrészt a gyermekek ápolására. A gyermekek nagy pusztulása, testi és lelki elsatnyulása a társadalomra ró nagy kötelességeket. Pusztítja a nemzetet és a nemzedékeket. A gyermekek megvédéséről, fölneveléséről a teendőket megállapítani, a feladatnak a társadalomba való beillesztése hathatós módjait meghatározni, szintén Budapesten vitatkoztak emberbarátok, paedagogusok, orvosok és jószivek.

A büntetőügyi kongresszus.

A nemzetközi büntetőügyi kongresszus, mely harmadéve Lisszabon vendége volt, nyolczadik nagygyülését megtartani Budapestre jött, s tanácskozásait *szeptember 12-én* kezdte meg az Akadémia dísztermében.

A magyar jogászvilág kitünőségein kívül vagy száz európai hirű tudós vett részt a kongresszuson, mely a gyakorlati élet sok kérdéseit iktatta programmjába. Ott voltak a többek közt *Le Jeune* volt belga igazságügyminiszter, a föltételes elitélés apostola, *Prins* brüsszeli professzor, *Aschrott* berlini törvényszéki biró, az angol-amerikai börtönügy legalaposabb ismerője, *Liszt* Ferencz berlini egyetemi professzor, *Vidol*, *Zucker*, *Van Hamel* híres jogtudósok s *Asataro Okada* japán egyetemi tanár. A megnyitásra megérkezett dr. *Plósz* Sándor igazságügyminiszter és *Wlassics* közoktatásügyi miniszter.

Plósz Sándor igazságügyi miniszter nyitotta meg az ülést, üdvözölvén a tagokat és a kitűzött czélt. A küzdelem a kriminálitás ellen — úgymond — régi küzdelem, mondhatni egykorú az emberiség történetével. És habár e küzdelem nem volt a büntetőjog terén sem meddő és habár az számos előítéletet döntött le és számos tévedést oszlatott el, a pozitiv eredmény, melyet a büntetőjog és tudománya nyujt, még sem mondható kielégítőnek. Nagy föladatok várnak még megoldásra, a melyek a munkának minden irányban tág tért engednek. A nemzetközi büntetőügyi egyesület új életet hoz e küzdelembe. A czélt öntudatosan és határozottan irja zászlajára.

A beszédre, melyet éljenzéssel fogadtak, *Prins* brüsszeli egyetemi tanár, az egyesület elnöke válaszolt franczia nyelven. Megköszönte a szíves üdvözlést és azt indítványozta, hogy a kongresszus válaszsza meg az igazságügyminisztert tiszteletbeli elnöknek. A kongresszus tagjai tapssal és éljenzéssel fogadták ezt az indítványt. *Prins* tanár az ezután tartott beszédben többi közt így szólt: Sokat utazott már a kongresszus, hogy ügyének mindig új meg új barátokat szerezzen. És a kongresszus kiváló szerencsének tekinti, hogy most Magyarországon gyűlhetett egybe, melynek népe mindenha annak a kiváló hírnévnek örvendett, hogy a lovagiasság fényes vértezetét viseli és hogy az igazság ideáljáért szenvedélyesen hevül.

Az ülést ezután néhány perczre fölfüggesztették és a miniszterek eltávoztak. Szünet után Prins elnök indítványára a kongresszus tisztikarát a következőképpen alakították meg:

Alelnökök lettek: *Baumgarten* Izidor dr. (Magyarország), *Mayer* (Németország), *Rivier* (Franczia-ország), *Madeira di' Taveros* (Portugál). Az *elnök* ezután meleg elismeréssel emlékezett meg *Balogh* Jenő dr. kir. táblai bíróról, a ki kiváló buzgalommal vezette az előkészítő bizottság titkári teendőit.

A napirend előtt *Prins* elnök azon való sajnálatát fejezte ki, hogy a kongresszus egyik tavalyi alelnöke, *Csemegi* Károly dr. elhunyt; Csemegiben — úgymond, — a büntető jogtudomány egyik elsőrangú tudósát, a kongresszus egyik legkiválóbb elnökét vesztette el.

Megkezdődtek erre az előadások, a kongresszusra kitűzött kérdések megvitatása. A vitatkozásokat délután is folytatták. Este a kongresszus tagjai külön hajón a Margit-szigetre rándúltak, hol a kormány tiszteletükre diszebédet rendezett, melyen az összes kongresszusi tagok hölgyeikkel, valamint számos helybeli büntetőjogi kapaczitás jelent meg. Az első felköszöntőt *Plósz* igazságügyminiszter mondotta a királyra, mit a társaság állva hallgatott végig és többször éljenzéssel kisért. A következő beszédben Plósz miniszter a nemzetközi büntetőjogi egyesület tagjait üdvözölte. Utána *Prins* brüsszeli egyetemi tanár beszélt. Erre *Emmer* Kornél orsz. képviselő a kongresszus tagjait, *Baumgarten* Izidor osztálytanácsos a vendégeket, *Vámbéry* Rusztem dr. Liszt tanárt. *Liszt* berlini tanár a magyar hölgyeket éltette.

A szeptember 13-iki ülésen *Mayer* müncheni tanár, volt államtitkár elnökölt s folytatták a vitatkozásokat. Az ülés csak tizenegy órakor kezdődött, mert a kongresszus tagjai előbb néhány nevezetesebb közintézetet tekintettek meg. Voltak az *új parlament-ben*, a hol Steindl épitész-tanár kalauzolta őket. Majd az *igazságügyi palotát* nézték meg. A kurián Szabó Miklós elnök fogadta az előkelő vendégeket, a királyi táblán pedig Sárkány József elnök üdvözölte őket. A kongresszusi tagoknak egy másik csoportja *az alkotmány-utczai fogházba* ment. Ott Sélley Barnabás királyi ügyész s Kisfaludy László fogházgondnok kalauzolta őket. A külföldi tudósok nem győzték magasztalni a mintaszerű berendezést s mindenekfölött a példás rendet és a tisztaságot, mely ezt a fogházat kiválóan jellemzi.

*

Szeptember 14-ikén a kongresszus befejezte tanácskozásait, végig tárgyalván a kitűzött programmot. A bezáró gyülés délután két órakor kezdődött. A vitatkozások után *Plósz* Sándor igazságügyminisztert beválasztották az állandó bizottságba. Az elnöklő *Van Hamel* lelkes szavakkal köszönte meg a kiváló vendégszeretetet a kormánynak, s a magyar csoport vezetőférfiainak. (Éljenzés és taps.)

Délelőtt a kongresszus tagjai megnézték a központi gyűjtő-fogházat, melynek modern berendezése meglepte a külföldi tudósokat. Délben a kormány vendégei voltak a Park-klubban, a hol *Lányi* Bertalan miniszteri tanácsos képviselte a kormányt.

A gyermekvédő-kongresszus.

Szeptember 13-ikán délelőtt 10 órakor, a Nemzeti Múzeum dísztermében, — a hol a főrendiház tartja üléseit — nyilt meg a második nemzetközi gyermekvédő kongresszus. Összegyültek a külföldről érkezettek, a jótékony nőegyesületek elnökei, a szeretetházak és menedékházak bizottságai, tanárok, lelkes ügybarátok. A megnyitás díszét emelték a hatóságok képviselői.

Az előtte való nap tartott értekezlet a kongresszus elnökévé *Rakovszky* Istvánt, az állami legfőbb számvevőszék elnökét választotta.

Alelnökök lettek: *Katona* Béla dr., *György* Aladár, *Mandelló* Károly, *Rudnay* Józsefné, *C. D. Severeano* dr., Ugo *Conti* dr., *Rousseau St. Philippe* dr., *Neumann* Henrik dr., *Sabanov* Anna dr., S. B. *Violi* dr. Tiszteletbeli elnökök: Erzsébet *Mawrikewna* orosz nagyherczegnő, Constantin Constantinovics nagyherczeg neje; *Széll* Kálmán, *Batthyány* Gézáné, és *Scander Lewy* Adolf báró. Tiszteletbeli alelnökök és a szakosztályok megalakítói: *Bókai* János dr. orvosi-, *Székely* Ferencz dr. jogi-, *Péterfy* Sándor pedagógiai-, *Malcomes* Jeromosné báróné jótékonysági-, *Dégen* Gusztáv dr. emberbaráti szakosztály-, dr. *Hegedüs* Sándorné ünnepélyrendező bizottsági-, *Kovács* Gyula dr. kiállítási- és *Rákosi* Jenő irodalmi bizottsági elnökök.

A megnyitáson a kormányt *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter képviselte.

Ott volt: Matuska Lajos alpolgármester, Rudnay Béla főkapitány, Rudnay Józsefné, Hegedüs Sándorné, Bogisich Mihály választott püspök, Kovács Gyula dr. királyi tanácsos, Rákosi Jenő, Türr tábornok, Barlovácz szerb konzul, Verédy Károly dr., számos képviselő, miniszteri és városi tisztviselő, tanár, konzulok, az orvosok közt Kétly Károly,

A KERTÉSZETI KIÁLLÍTÁS. Keglovich Emil fényképe után.

A HALÁSZCSÁRDA.

A SZEGEDI KIÁLLÍTÁS. — Keglovich Emil fényképe után.

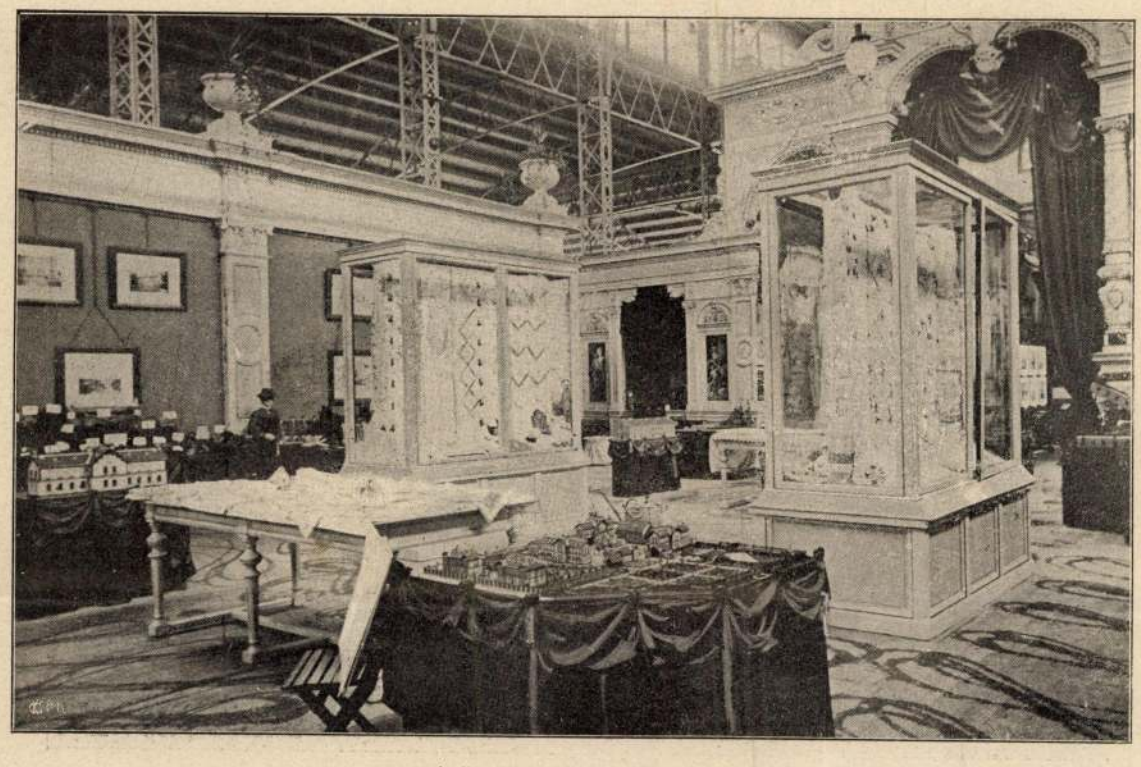

AZ IGAZSÁGÜGYMINISZTERIUM KIÁLLÍTÁSA. Koblinger és Sorger fényképe.

A GYERMEKVÉDŐ-KIÁLLÍTÁSBÓL.

Réczey Imre, Müller Kálmán, Schermann Adolf dr. tiszti főorvos, stb. A külföld képviseletében: *Scander* Lewy Adolf báró és neje (Firenze), *Van Brock* Gaston (Páris), *Bondy* Ottilia (Bécs), *Galatti* Demetrio (Bécs), *Rhodes* J. V. (Manchester), *Stein* György báró (Wörishofen), *Kratunesku* Nikola (Bukarest), *Conti* Emilio (Firenze), *Neumann* Hugó dr. (Berlin), *Hausman* C. Fr. (St.-Gallen), *Severanu* Heléna (Bukarest), *Salome de Chwatomé* (Varsó), *Sabanov* Anna (Pétervár) stb. Föltünt, hogy a francziák nagy része távol maradt a kongresszustól.

Katona Béla dr., a kongresszus előkészítő-bizottságának elnöke, sajnálattal jelentette, hogy a hadgyakorlatok miatt a kongresszus védője: *József* főherczeg meg nem jelenhetett. A főherczeg táviratban üdvözölte a kongresszust s Isten áldását kérte működésére.

Rakovszky István elnöki megnyitó-beszédében így szólt:

Nekünk magyaroknak megvan az öntudatunk, hogy a gyermekvédelem terén nem maradtunk utolsók. Ha meg is előztek London, Páris, Berlin, New-York, Genf, több intézménynyel, nekünk is büszkeségünk, hogy a kisdedóvás ügyében az első óvodánkat Brunswick grófné kezdeményezése és áldozatkészsége mellett már 1828-ban nyithattuk meg. Ennek az emlékét most ünnepli meg kongresszusunk egy emléktábla elhelyezésével. S mikor még Róma, Koppenhága, Szent-Pétervár, Zürich tanácskoztak a siketnéma-intézetek létesítésén, akkor a váczi intézet már európai hírnévre tett szert. Nem méltatlan munkatársak közé jöttek önök tehát, de azért minden habozás nélkül elismerjük, hogy még csak a kezdet kezdetén vagyunk. Még sok megoldatlan kérdésünk van s hogy pl. csak egyet említsek, ma minálunk még csak egyesek óhaja, de még mindig messze áll a megvalósítástól az, a mit más államok s első sorban Hollandia, már nagy részben megvalósítottak: a különböző jótékonysági egyletek szétforgácsolt erejének egyesítése, általános, lehetőleg összpontosított szervezése. Végül üdvözölte a kongresszus tagjait és indítványozta, hogy *József* főherczegnek üdvözlő táviratot küldjenek, a mihez a kongresszus lelkesedéssel járult hozzá. Majd a kormány képviselőjét: *Wlassics* Gyula minisztert, a fővárosi törvényhatóság képviselőjét: *Matuska* Alajost, a külföldi államok konzuljait és a bel- és külföldi egyesületek képviselőit üdvözölte.

Wlassics Gyula miniszter franczia nyelven üdvözölte a kormány nevében a kongresszust s említette, hogy a miniszterelnök elfoglaltsága miatt nem lehet jelen.

«Nem ismerek — így folytatta — a társadalomra nézve üdvösebbet, nemesebbet, humánusabbat, mintha meg tudjuk menteni az elhagyott, zsenge gyermeket az elzülléstől és hasznos tagjává nevelhetjük az államnak és társadalomnak. Önök, e nagy és nemes föladat munkásai, legyenek meggyőződve, hogy a magyar kormány elnöke, ki minden humánus intézménynek igaz és lelkes védője, a legnagyobb rokonszenvvel kiséri a kormány többi tagjaival együtt működésüket és a kongresszus tárgyalásainak tanuságait a gyakorlati téren is értékesíteni óhajtja.»

Matuska Alajos alpolgármester a főváros törvényhatósága nevében köszönte meg a kongresszus üdvözlését. Azután a külföldiek nevében *Scander Lewy* Adolf (Firenze) szólt franczia nyelven. Föloltasták a kongresszust üdvözlő táviratokat is, melyek közt külföldiek is voltak.

Megválasztották most már a *szakosztályok* tisztikarát és megállapították a szakosztályok ülésrendjét. A szakosztályokban vitatták meg a javaslatokat és ott tették meg az indítványokat.

*

Szeptember 14-ikén a szakosztályokban folyt tovább a munka. A külföldről sok tárgyat jelentettek be, de azok egy részét nem tárgyalták, mert az előadók nem jöttek el. Míg a pedagógiai szakosztály csaknem egészen magyar volt, a jótékonysági szakosztályban már szép számmal vettek részt külföldiek. Egészen nemzetközi jelleggel bírt az orvosi szakosztály, hol a magyar előadók is francziául szólottak. Minden szakosztály nagybecsű anyagot hozott felszínre és beható viták keletkeztek.

Az idegen tagok napközben látogatásokat tettek különböző árvaházakban, óvodákban, a Stefánia-gyermekkórházban, a lelenczházban. Csoportosan meglátogatták az orsz. nőképző-egyesület tanintézetét, hol gr. Teleki Sándorné, Rudnay Józsefné, Csiky Kálmánné fogadták a látogatókat. — Délután egy nagyobb csoport, melyben a büntetőügyi kongresszus tagjai közül is sokan voltak, *Aszódra* rándult a javító-intézet megtekintésére. Innen visszajövet a vasuton az étkező-kocsiban lakoma volt.

A tanácskozásokat szeptember 15-ikén még folytatták. Szeptember 16-ikára volt kitűzve Brunswick Teréz emléktáblájának leleplezése.

A gyermekvédelmi kiállítás.

A városligeti nagy iparcsarnokba siettek a megnyitó-gyülésről a kongresszus tagjai és az érdeklődő közönség. Itt rendezték a gyermekvédő-kongresszussal kapcsolatban a kiállítást, melyet déli 12 órakor nyitott meg *Rakovszky* István, az előkészítő bizottság elnöke. Az ünnepi emelvényen *Rakovszky* István és *Hegedüs* Sándorné, az elnöknő foglaltak helyet. *Wlassics* miniszter is jelen volt.

Dr. *Kovács* Gyula kir. tanácsos, a kiállítási bizottság elnöke beszédet intézett a kongresszus elnökéhez, s utalt a kiállítás ideális jellegére. Ünnrekedt innen a számító önérdek, nem jutott szerep az üzleti versengésnek és emberi hiúságnak. A mit itt találunk, azt könyörületes szívek, részvétteljes lelkek, jótékony kezek, az erkölcsnemesítés és felvilágosodás szellemei hordták össze patyolattiszta képpel és hófehér szándékkal. Egyesek elhozták a ruhácskát a karácsonyfa alól. Szakasztott olyat, a milyent a didergő gyermeknek adni szoktak. Mások bemutatják a munkát, melyre a gyermeket tanítják. Végül kérte a kongresszus elnökét a kiállítás megnyitására és megszemlélésére.

Rakovszky István megköszönte a kiállítók áldozatkészségét, a kiállítást rendezők nemes fáradozását s megnyitottnak jelenti a kiállítást.

Most a nagyszámú közönség a kiállítás megtekintésére indult, melyet folyvást sokan látogatnak.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kiállítás Barabás műveiből a műcsarnokban. Az országos magyar képzőművészeti társulat *Barabás* Miklós, a magyar festőművészet érdemes úttörőjének műveiből októberben kiállítást rendez *a művész síremléke javára*. A kiállításra összeszedték a Barabás-örökösök birtokában levő rajzokat, rézkarczokat, akvarelleket és olajfestményeket, kezdőkori krétarajzait; és ott lesznek érdekes tollrajzai is, melyeket 80 éves korában készített.

E kiállítás keretében együtt lesz Barabás hetven évet meghaladó művészi pályája, bár arra számítani sem lehet, hogy összes olajfestményeit, melyek 1878-ban meghaladták az ötezeret, összeszedhesse a rendező-bizottság. Hogy a kiállítás lehetőleg teljes legyen, tisztelettel kéri az orsz. képzőművészeti társulat igazgatósága a közönséget, magánosokat, hatóságokat és egyesületeket, hogy a birtokukban levő Barabás Miklós-műveket küldenék be e kiállításra ez év *október 5-ikéig* Budapestre, a városligeti új műcsarnokba, jelezve a mű tárgyát, mit, vagy kit ábrázol és a mű jelenlegi tulajdonosának nevét, czímét, a vasuti állomást vagy a postahivatalt, a hova az illető mű visszaküldendő. Egyszersmind kéri a bizottság a beküldőket, szíveskedjenek egy nyilt levelező-lapon előre értesítést küldeni a műtárgyról, illetőleg annak útra bocsátásáról. A szállítás költségeit a társulat viseli.

A szegedi műtárlat. A szegedi országos gazdasági kiállítás alkalmából a Nemzeti Szalon képkiállítást rendezett. Szeged város tanácsa a városi muzeum számára 800 frtért megvásárolta a kiállításból *Csók* István «Magdolna» festményét.

Velasquez-kiállítás az országos képtárban. A legnagyobb spanyol festő, *Velasquez* születésének háromszázados évfordulójára az országos képtárban Velasquez-kiállítás lesz, melyet dr. *Térey* Gábor most rendez. Körülbelül százötven eredeti fényképfelvételben és az eredeti olajfestmények után készült művészi olajfestmény másolatokban mutatják be a nagy mester híres műveit. A szép kiállításhoz a mester életrajzával ellátott kimerítő katalógus készül.

Az országos képtár tudvalevőleg elég gazdag spanyol művekben, de Velasqueztől csak egy kép van, s néhány az iskolájából. A nagybecsű spanyol gyűjtemény kiegészítésére a szépművészeti múzeum számára a közoktatásügyi miniszter másolatokat rendelt meg magyar művészeknél. *Balló* Ede, *Tornai* Gyula már előbb másoltak ilyeneket Madridban. E nyáron pedig *Hegedüs* László, *Thorma* János és *Zemplényi* Tivadar időztek Spanyolországban s Velasqueznek egy-egy remekét másolták le.

A Vigszinház az új szinházi időszakban e hó 12-ikén mutatta be első ujdonságát, egy franczia vígjátékot: *Utazás a válás körül*, írta Hennequin, fordította *Góth* Sándor. A lipótvárosi szinház nagy előszeretettel ápolja azokat a szinműveket, melyekben az ötlethez és elmésséghez sok durvaság és izléstelenség a járulék. Ez is keveréke a jókedvű ötleteknek, a sikamlósságnak, az érzelgősségnek és pikantériának. Hennequin ügyes keze és találékonysága az elvált házas felek közt a válás után beállható komikumból alkotta meg a vígjátékot. Egy fiatal pár elválik, az asszony ismét férjhez megy, s akkor az elvált párok ismét egymásba szeretnek. Persze az elvált asszony második férje együgyű, bolondos ember, a kivel akármit lehet tenni. Az asszony is inkább csak első férje iránti boszúból ment hozzá, s mindig távol tartja magától. A darab vége sok bonyadalmasság és vaskos jelenetek után, hogy az első férj végre is megkéri volt feleségét a második férjtől, a kinek be kell látnia, hogy legjobb, ha áldását adja saját feleségére és elválnak. Ez előadás friss és gyors volt. A főszerepben *Lánczy* Ilka művészetének finomságával tartotta vissza a nyerseségeket. *Góth* Sándor, *Szerémy*, *Gál*, *Gyöngyi* az egybevágó játékból mind bravuros részeket biztosítottak magoknak.

MI UJSÁG?

A pápai hadgyakorlatok elmaradása. A veszprém-megyei lovassági hadgyakorlatokra e hó 13-ikára várták a királyt. *Pápa* városát szépen földiszítették, diadalkapukat állítottak, az üdvözlő küldöttségek is megérkeztek. Ott volt *József* főherczeg, *Ferencz Ferdinánd* főherczeg, *Ottó* főherczeg, b. *Fejérváry* honvédelmi miniszter, b. *Krieghammer* közös hadügyminiszter, a porosz katonatisztek is megérkeztek, *Hegedüs* Loránt, Pápa város képviselője is leutazott. Két nap óta azonban szakadt az eső. Szeptember 13-ikán este felé *Fenyvessy* Ferencz főispán táviratot kapott Ő Felsége főhadsegédétől, ki

Dunky fivérek fényképe.

EMLÉKÜNNEPÉLY VASVÁRI PÁL SIRJÁNÁL HALÁLÁNAK 50-IK ÉVFORDULÓJÁN.

VASVÁRI PÁL HALÁLÁNAK 50-IK ÉVFORDULÓJA.

Az 1848—49-iki nagy idők egyik kimagasló alakja Vasvári Pál, tudvalevőleg ott esett el Funtinelnél, a gyalúi havasok eme fenséges szépségű pontján, a fölkelő oláhok ellen vivott véres ütközetben.

Az ifjú hős sirjához a csata napjának évfordulóján minden esztendőben sokan el szoktak látogatni s azt, valamint vitéz társai nyugvóhelyeit fakeresztekkel jelölik meg.

Az idén, mint a gyászos emlékezetű csata félszázados évfordulóján, különösen sokan jelentek meg a hősök vérétől megszentelt helyen.

Ide a feljutás igen nehéz. A havasok aljából egyik oldalon 30, a másikon 38 kilométernyi a távolság ; rendes út nincs, rengetegek, hegyszakadékok és mélységek váltogatják útközben egymást. Mindazonáltal nagy társaság zarándokolt most leginkább Kolozsvárról a csatahelyre, hol két ünnepély volt. Első nap a kolozsvári egyetemi kör képviselője, *Bodor* Antal tartott emlékbeszédet, *Ráduly* Simon lelkész pedig megható imát mondott. A második napon fenyőgalyakból tábori sátort állítottak fel, melyben gyász-istenitiszteletet tartottak s rekviem alatt az erdővédek diszbe öltözött csapata adott sortüzet. Ez alkalommal *Szabó* Samú honvédegyleti elnök tartott emlékbeszédet, dr. *Versényi* György pedig elszavalta az ez alkalomra irt hangulatos versét. Végül a társaság a himnuszt énekelte el, s megkoszoruzta a hősök sirjait.

Ezen kegyeletes ünnepély egyik jelenetéről bemutatunk egy képet, mely a Dunky fivérek, kolozsvári fényképészek felvétele után készült.

Eddigelé különben meglehetős bizonytalanság volt eme csata napjára nézve, mig most olyan adatot közöl a jeles irónő *Gyarmathy* Zsigáné, a melyből biztosan meg lehet állapítani a szerencsétlen csata idejét. Érdekes közleményéből ide iktatjuk a következő részletet :

Itt a hegyek között maradt meg igazán az emléke annak az ifjú hősnek, a ki idejött hős halált halni. A nép emlékezete híven őrzi s költészete virágával hímezi a Vasvári Pál emlékét.

Különösen az én szülőfalum, Magyar-Gyerő-Monostor a késő ivadéknak is át fogja adni azt a szomorú szép történetet, mely szól egy jegenye termetű, galambszivű, gyönyörű szőke legényről, a ki messze földről jött hófehér lován, fehér tollas föveggel és hozott magával sok szép barna fiút és egy vérpiros zászlót.

Az édes apám áldott szivének rajongó szeretete, melylyel körülfonta Vasvárit és az a mély bánat, a mi lesújtotta a szerencsétlen hadjárat után, mind hatással volt a falu népére. És hatással volt az, hogy épen a mi falunkból indult a havasokra és oda tért vissza az a megmaradt néhány honvéd, a kit ápolgatva vallatott a lakosság a szerencsétlen csata felől.

Ennek a mély érdeklődésnek köszönhetem, hogy immár bizonyos vagyok a funtineli (vagy a mint hibásan irják a mariseli) csata és a Vasvári Pál halála napjáról.

Eszmélkedésem első pirkadásába szelid fénynyel szövődött mind az a sok meseszerű dolog, a mit kisgyermek koromban hallottam a havasi végzetes hadjáratról s annak ifjú hőséről. Édesapánk beszélt legtöbbet, miközben az édesmamánk szépséges fiatal arczán könyek gördültek alá. Aztán beszélt a faluban mindenki. Lánycselédeink mondták: «éppendes olyan vala a szeme, mint az ég, mikor tiszta». A kocsisunk elbeszélte, mert épen ott volt mint növendékfiú és követ Jankuhoz, Vasvári mellett, mikor Tógyer Gavrila egy csonka ujjú, dadogó oláh hátulról leütötte a már vérző ifjú hőst. Jól emlékeztem a szemtanúk előadása után arra, hogy a falun kívül levő sátorokból egy szerdai napon indult el a Vasvári vezérlete alatt levő Rákóczi-csapat, hogy a «Bélestorká»-ban egyesüljön a többi csapatokkal: itt mondott Vasvári egy lelkesítő szép beszédet a «fiúk»-hoz és ide gyűlt a falu népe nézni azt az elindulást, melynek nem volt visszatérése. A találkozóhelyre Vasvári ért először, aztán jött Buzgó, Bulyovszky, Erdélyi századosok és Keserü főhadnagy, innen indultak aztán a Rákóczi-induló mellett az ősrengeteg, járatlan úttalan útjára, míg egy vízmosta sikátoron elértek a «Funtinel» havasrész fensíkjára. Itt volt, pénteken, az az irtóztató csata, melyen Vasvári Pál és hős társai ott vesztek.

VASVÁRI PÁL. Barabás Miklós 1848-iki rajza.

A csata leirói közül többen teszik az ütközetet julius 9., 12. és még junius 24., 22-re is, de igazán 6-dikán történt a szomorú eset.

És erről engemet nem a történetirók győztek meg, hanem egy magyar-gyerő-monostori földmives: Kovács István. Gyermekkorom óta ismerem ezt az értelmes, jóravaló gazdát; régebben is sokat vallattam Vasváriról, a kit jól ismert; az utóbbi időben felkeresett:

— Azért jövék, hogy most már bizonyosat tudok a Vasvári Pál halála napjáról.

— Hogy lehet, az István gazda, hogy eddig nem volt benne bizonyos, egy félszázad mulva mint bizonyosodhatott meg?

— Pedig megbizonyosodtam.

Leültettem a még mindig erőteljes öreget, kinek szőke piros arcza el nem árulta, hogy a hetven éven felül van. Csendes nyugodtsággal kezdte előadni mennyire tájékozódott az utóbbi időben fölmerült azon kérdés felől, hogy mely napon volt a funtineli csata.

— Hiszen az urak most még inkább tudakozódnak e felől, mint akkor régen. De nem igen tudják, merre tapogatózzanak.

Ez után biztattam öreg vendégemet, hogy beszéljen, mely módon jött rá a — «bizonyos»-ra.

— Ugy kérem, hogy a mult szombaton éppen hazatérénk a szénacsinálásból, mikor egy deszkás oláh csak megáll a kapum előtt és szállást kér, mert a szekerében hiba esett, nem mehet tovább. Ellátta a jószágát is, a szekerét is és beszólítám egy falat kenyérre meg egy pár kanál lére, mert csak nem nézhettem, hogy a még mi falámozunk, az oláh nyelje az éhkortyot. Vacsora után azt kérdeztem, hogy ha már éppen arrul való, nem tud-e valamit a nagy csatáról; nem mai csirke ő sem, emlékezhetnék rá. És emlékezett is. Azt mondta, hogy ha száz esztendőt élne, akkor is emlékeznék annak a napnak minden órájára. Csupa borzalom volt az, de nem lehet panasz, jól végződött.

— Jól nektek, — vetettem oda a havasinak — no hát beszéld el, hogy volt és az oláh szórúlszóra ezeket mondta:

— Apá[illegible], bátyám a Janku táborában voltak. Éppen szent-Ilia napja volt, tudod, az a nap, mikor mi, románok, minden háztetőre koszorúkat dobálunk a jég és az istennyila ellen. A kinek fenmarad a koszorúja, az lakodalmat ül abban az esztendőben, a kié visszahull, az meghal. A mi házunk új volt, majd illik rá a virág, gondoltam és az első koszorút én hajtottam rá. Hát abban a pillanatban egy golyó sivít el a ház felett, aztán kettő, három és száz meg ezer. A sziklák csengtek a nagy ágyúzástól és füstöltek a puskaportól. A leányok rémülten hajigálták fel a sok virágot, de a kinek fenn maradt is a koszorúja, bizony az sem ült lakodalmat akkor, mert a legények nagy része ottmaradt a Funtinelen: a néném mátkája is, apám is, bátyám is ... de a magyarokból sem maradt még csak hirmondó sem. Bizony annak már sok ideje, de azért, ha behunyom a szemem, előttem áll az egész.

Sok mindent beszélt még a havasi, de én már mindcsak arra gondoltam, hogy egy kalendáriumból kiderítem azt a napot, mikor szegény Vasvári Pál elesett.

S míg Kovács István ezeket mondta, mellrevalójából előkotorászott egy füstös papirtekercset: egy 1849-ből való naptárt; mert hát az irást csak el nem hányja az ember, arra való a mestergerenda, hogy megőrizze.

— Na, itt van az igazság! És a görög-orosz részben rámutatott Szent-Iván napjára, a mi ott junius 24-én volt, a mienkben pedig julius 6.

— Ugy-e bár, ez már csak világos. Hátha még hozzá gondolják azt is, hogy a forradalom után minden esztendőben éppen ezen a napon gyűlt össze a havas oláhsága a Funtinelen, hogy hálát adjon az Istennek a magyarokon vett ezen győzelemért.

Barabás Miklós 1849 julius 6.

PETŐFI-ÜNNEP.

A julius hó 30-iki Petőfi-ünnep országos nagy ünnep lesz. A kormány, az országgyülés, a tudományos és irodalmi egyesületek képviselőin kívül sok megye, város és vidéki társulat is megjelenik Segesváron. *Budapest* fővárosát Lung György tanácsos képviseli. Az öreg honvédek központi bizottsága küldöttségét *Illyés* Bálint képviselő és ismert költő vezeti. A budapesti egyetemi ifjuságnak koszorút vivő küldöttsége is megjelenik. A magyar munkások szintén ünnepnek tekintik a nagy költő halálának félszázados évfordulóját s a *nemzeti demokrata munkáspárt* a következő felhivást tette közzé:

«Mi magyar munkások, a kik Petőfi remek költeményeinek szavalásával, dalainak éneklésével nemesítjük erkölcseinket, az ünneplestől távol nem maradhatunk. Pártvezetőségünk határozatából e hónap 31-ikén pártközi helyiségünkben Petőfi-ünnepet rendezünk, a melyre pártunk tagjait és az elveink alapján álló munkás-egyesületeket meghivjuk. Az ünnep részletes műsorát később teszszük közzé.»

A *Petőfi-ház* ügyében is megindult a mozgalom. A Petőfi-Társaságnak ez ügyben *Wlassics* közoktatásügyi miniszter és *Halmos* polgármester támogatását kérő küldöttsége a legszivesebb fogadtatásra talált. A Petőfi-Társaság nevében tehát meg is jelent már a felhivás a magyar közönséghez. Ezt *Jókai* Mór elnök és *Bartók* Lajos alelnök irták alá. A lelkes fölhivás igy hangzik:

«Minden háznál otthon van ő, csak magának nincs otthona. Munkái, sokféle kiadványokban, kéziratai, emléktárgyai, arczképei, szobrai egész múzeumot megtöltenének, ha volna ilyen múzeum. Ennek a létrehozását tervezi a Petőfi-Társaság: a Petőfi-házat. Egy emlékcsarnokot a nagy költő nevének megörökítésére, a székes főváros egyik legdíszesebb pontján, mely klasszikus stylű építészetével, oszlopcsarnokában a nagy költő szellemi bajtársainak mellszobraival, Budapestnek is egyik ékességét képezné s az utókor számára megtartogatni méltó ereklyéit, munkáit lehetőleg többi remekiróink ereklyéivel együtt, belső helyiségeiben megőrizné. De a Petőfi-ház egyuttal, mint a Petőfi-Társaság irodalmi gyűléseire szánt díszes helyiség, mely más irodalmi egyesületek előtt szintén készséggel megnyilik: állandó templomául fog szolgálni a magyar Múzsának. A kegyelet oltárán lobogni fog itt azon szellemi tevékenység éber lángja, melyből nemzeti irodalmunk annyi nagy bajnoka adott életerőt századokon át a fenkölt hazafias érzületnek, nemzeti műveltségnek. Minden magyar kegyeletes önérzettel fog tekinteni irodalmunk e Pantheonára, az idegen pedig a magyar név tiszteletével, látva, hogy mint a nyugat: kelet népe is megbecsüli irodalmát, mint a nemzeti élet főtényezőjét. A magyar nemzethez fordulunk a tervezett Petőfi-ház létesítése végett. Ha mindazok, kik Petőfi műveiben lelki gyönyört találtak, ha mindazok, kik Petőfi lángjában hazaszeretetük aczélját megedzették, összerakják áldozat-filléreiket: ez emlékcsarnok hirdetni fogja a magyar nemzet háláját legnépszerübb költője iránt, és lelkesítő elismerését a magyar szépirodalom iránt, melynek Petőfi világraszóló alakja volt. Számítunk az egész magyar nemzetre, kicsinyére és nagyjára egyaránt. A legkisebb összeg is köszönettel fogadtatik s föl lesz jegyezve a pergamenre a Petőfi-ház emlékkönyvében. Most, Petőfi vértanui halálának 50-ik évfordulóján, intézzük e fölhivást a magyar nemzethez s hiszszük, hogy ezen napokban, midőn minden honfi-sziv nyitva van, kérő szavunk helyére fog találni».

Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter pedig Budapest főváros tanácsához intézett egy iratot a Petőfi-ház ügyében, s ezeket mondja:

«Halhatatlan költőnk, Petőfi Sándor halálának félszázados fordulója alkalmából — mint a tekintetes tanács előtt is tudva van — fölmerült a terv, hogy Petőfi-ház néven épület emeltessék, melyben Petőfinek s többi nagy iróinknak ereklyéi őriztetnének. A terv kivitelében fáradó Petőfi-Társaságnak a legnagyobb készséggel megigértem, hogy e szép gondolat megvalósítására irányuló törekvésekben magam is részt veendek. Első lépés gyanánt legyen szabad a tekintetes tanács figyelmét is különös nyomatékkal felhivnom e kegyeletes tervre, kérve, hogy a mennyiben a Petőfi-Társaság a Petőfi-ház elhelyezése czéljából szükséges telek kijelölése és átengedése érdekében a tekintetes tanácshoz — a hazafias és kegyeletes mozgalmak mindig oly buzgó támogatójához — fordul, a terv létesülését szokott áldozatkészségével előmozditani sziveskedjék».

Bartók Lajos, ki fáradhatatlanúl vezeti az ünnep rendezésének munkáját, *Hegedüs* Sándor kereskedelmi minisztertől, *Zsilinszky* Mihály közoktatásügyi miniszteri államtitkártól és *Gromon* Dezsőtől, a honvédelmi államtitkártól is a legelőzékenyebb biztosítást nyerte, hogy a kormány támogatni fogja az ünnep sikerét.

Több rendbeli különvonat között szombaton, julius 30-ikán este egy nagyobb, háló- és étkező kocsikkal ellátott különvonat indul Budapestről Segesvárra, a hol vasárnap reggeli 10 órakor az egykori csatatéren veszi kezdetét az ünnepség. A közoktatásügyi miniszter nevében *Zsilinszky* államtitkár koszorúzza meg az emlékszobrot. Az országgyülés koszorúját *Tallián* Béla, a képviselőház alelnöke viszi el s beszéd kiséretében helyezi el. Az ünnepélyen részt fog venni a kolozsvári honvédzenekar is; *Gromon* Dezső honvédelmi államtitkár tudatta, hogy az illetékes térparancsnoksághoz intézendő kérelem teljesítését — ha erre netalán szükség volna — támogatni fogja.

A székelyek külön vonatokon mintegy 15,000-en készülnek Fehéregyházára, a honnan a csatatéri ünnep lefolyása után zárt sorokban gyalog vonulnak fel a várba, hol a Petőfi-szobornál jelen lesznek a 12 órakor tartandó ünnepen. Ezen kívül *Ugron* Gábor képviselő a székely tábornak, a mennyiben a szobor körüli téren nem férnének el, külön ünnepet is rendez az állami iskola udvarán szónoklatokkal és költeményekkel.

A *képviselők* közül *Tallián* Béla alelnök vezetése alatt a következők mennek Segesvárra: Zeyk Gábor, Török Bertalan, gróf Teleki Domonkos, Kobek István, Béldy László, Illés Bálint, Mülek Lajos, Madarász József, Lázár György, dr. Komlósy Ferencz, Frey Ferencz, Rátkay László, Barabás Béla, Lónyay Sándor a nemzetiségiek közül két szász képviselő, Pildner Ferencz és Trauschenfels Emil, valamint a néppárt két tagja, Farkas József és dr. Major Ferencz.

A budapesti *egyetemi ifjúság* nevében a csatatéri emléknél *Wetzel* György tart beszédet, a szoborra pedig beszéd kiséretében *Mandel* Sándor helyez diszes babérkoszorút. A budapesti Petőfi-szobor előtt *Bénárd* Ákos szaval.

Jókai alkalmi költeményét az *Apotheozist* eddigelé az ország 140 helyéről kérték el szavalásra.

Az *erdélyi irodalmi társaság* elhatározta, hogy koszorut visz. E társaság részéről *Szász* Gerő és *Ferenczy* Zoltán utaznak Segesvárra. Az Emke is küld koszorút.

A közoktatásügyi miniszter levele Jókaihoz. *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter a Petőfi-ünnep alkalmából szép és hazafias levelet intézett *Jókai* Mórhoz, mint a Petőfi-társaság elnökéhez és a nagy költő barátjához. A levél igy hangzik:

Méltóságos Elnök úr! «Teljesen átérzem ama sorok jelentőségét, a melyeket a Petőfi-Társaság nevében e hó utolsó napjának, Petőfi Sándor nyomtalanul való eltünése félszázados évfordulójának megünneplése alkalmából hozzám intézni méltóztatott. Miként ezt a képviselőház ülésén minap kifejteni már szerencsém volt, a nemzet nagy költőjének ünneplését hazafias kötelességnek tartom és a magam részéről is szükségesnek vélem, hogy az ünneplés nyilvánulása arányban legyen ama kincsek mérhetetlen gazdagságával, melyek Petőfi Sándor irodalmi működéséből hazai kulturánkra háramlottak. A mennyiben ez idő szerint gyöngélkedő egészségi állapotom akkor már megengedné, örömmel és lelkesedéssel fogok résztvenni az ünneplésben, de ha ez a körülmények folytán lehetetlenné válnék, Zsilinszky Mihály államtitkár urat bizom meg azzal, hogy a kormány képviseletében a nemzeti ünnepen résztvegyen s a kormány nevében, valamint nevemben a szoborra koszorút helyezzen. A mi egy «*Petőfi-ház*» néven építendő új palotában Petőfinek és többi nagy íróink ereklyéinek összegyűjtését és megőrzését illeti, a terv hazafias és kulturális értékét elismerem s készséggel hozzájárulok ahhoz, hogy e szép gondolat, bővebb megfontolás és kellő előkészítés után, lehetőleg teljesülést nyerjen. Készséggel részt fogok venni e tárgyban megindítandó tárgyalásokban, s már e soraimmal egyidejüleg felkérem a fővárosi tanácsot, hogy a mennyiben a Petőfi-társaság a «Petőfi-ház» elhelyezése czéljából szükséges telek kijelölése s átengedése érdekében hozzá fordul, a terv létesülését szokott áldozatkészségével mozdítsa elő. Minden fáradozás, sőt áldozat is, mely a nemzet szellemóriásai emlékének kegyeletes megőrzésére vonatkozik, bőven megtermi kamatait a hazafias lélek erősbödésében s az együvétartozás, a nagy példákon való lelkesülés érzéseinek hathatós gyarapodásában. Azért köszönetet mondok a Méltóságod vezetése alatt levő irodalmi társaságnak, hogy a jelen ünneplés előkészítésében dicséretes buzgósággal eljárni szives volt. Budapest, 1899. július hó 13-án. — *Wlassics Gyula.*»

Jókai Mór a miniszter levelére a következő választ irta:

«Kegyelmes Uram! Kegyelmességednek hozzám intézett örökbecsű levele örömmel tölti el a szivét minden magyar embernek, minden költőnek, minden szabadság hivének. A magyar hazáját, a költő eszményét, a szabadság hive élő világát látja abban megdicsőítve. Ez eszmék világítanak, e szavak tettek erejével birnak. Kegyelmességed buzdító szózatát lelkesülten fogja visszhangoztatni az egész nemzet s az irodalom munkásai, mint nemes levelüket fogják azt ereklyéik között tartogatni. Fogadja Kegyelmességed a Petőfi-társaság részéről, melynek nevében, mint elnöke — de egyúttal az összes magyarhoni írók, költők, tudósok, a szellem minden művelői nevében, mint azoknak legrégibb, legöregebb

Barabás Miklós
1898. 727

Barabás Miklós 1846-iki rajza.

PETŐFI SÁNDOR.

ERNSZT LAJOS MAGYAR TÖ

Das Nyi. 1898. 727. l.

ija is van a vonat-
szolgál. Oda idege-
A kamra-kocsinak
ló-táblával ellátott
knak. Az ételek és
ett helyen vannak,
italhoz könnyen
hogy az italokat
tosítják, a melyeken
gy a városi hivatal-
zsgálhassanak meg
ó állomásán például
epecsételi a német-
rtalmazó szekrényt,
negvámolja. Termé-
ig nem állhat; ez
g s a fináncz csak

s ezerféle vidéket megjárni, nem kell egészen 3 napba sem s ezt az időt is fel lehet használni, mivel a kocsikban olvasni, irni, vagy bármi mást végezni egész kényelemmel lehet s az éjjeli ut sem meríti ki az utazó erejét, mint más vasutakon.

EGYVELEG.

* **Hamisított múmiák.** A berlini királyi múzeumban lévő tizenhét egyiptomi király és királyné mumiáját ezelőtt nehány esztendővel Alexandriában a német kormány egy millió frankon vásárolta. Most pedig kitűnt, hogy a mumiák jól sikerült hamisítványok, melyeket valami nemzetközi szédelgő-szövetkezet gyártott.

———

BARAKONYI KLÁRA

Baranya Art 2000

MEGNYÍLT és december 3-ig várja látogatóit Pécsett, a Széchenyi téri Pécsi Galériában a Baranya Art 2000 című képzőművészeti tárlat, melyen Barakonyi Klára, Herczeg László, Kovács Ferenc, Soltra Elemér, Szatyor Győző, Trischler Ferenc és Vanyúr István művei láthatók. (VA)

MAGYAR NEMZET, 2000. NOV. 6. 16.o.

S dermedt álmát lerázva végkép,
A nemzet bátran, ifjan áll;
Kedv, tetterő pezsdíti vérét,
Átfut szivén a villamár.
Már fönn repül, ragadja szárnya,
Küzdelme oly csodás, mesés . . .
De ott leselg a végzet árnya,
S eljött a *nagy temetkezés.*

A *vén czigánynak* nyűtt vonója
Felsírt a tépett húrokon.
Van-e még veszteni valója?
Az, a miért élt, puszta rom.
Lejárt a nap, már itt az este,
Minden kihalt, komor, setét;
S remény nélkül, kétségbeesve
Hajtá le megfáradt fejét.

Oh költő, bár sírját megásták,
A nemzet mégse volt halott,
Megzendült, mint buzgó imádság,
Százezrek ajkán, Szózatod.
A feltámadás hymnusában
Mily fenn szárnyalt, hallottad-e,
A sok nehéz haláltusában
Megedzett nép erős hite?!

Költő, ha fenn a fényhazából
Áldó szemed alátekint,
Nézd, ez a föld, mely éltet, ápol,
Magyar föld még, s szabad megint.
A szorgalom kitárja kincsét,
Munkában ég a férfi-kar,
S küzdelminek bár vége nincs még,
Megtörve nincsen a magyar.

Láng-lelked égő honszerelmét
Öntsd át belénk, te hű, te nagy.
Kaján boszú ne szítson elmét,
S szivünk' ne kérgesítse fagy.
A belviszály vad, éhes ölyve,
Hazám, ne tépje kebledet.
Oh véreim, egymást gyülölve
Szeretni a hont sem lehet!

De téged, «hangok nagy tanárja»,
Ki hozzánk láng-nyelven beszélsz,
Nem nyelhet el az idők árja,
A míg e nemzet él: te élsz.
Idő mulik, újulva váltják
Egymást a tűnő századok,
S a késő unokák is áldják
A napot, mely nekünk adott.

Vargha Gyula.

A NÁDOR-UTCZA SZÉKESFEJÉRVÁROTT A CZISZTERCZIEK TEMPLOMÁVAL ÉS RENDHÁZÁVAL.

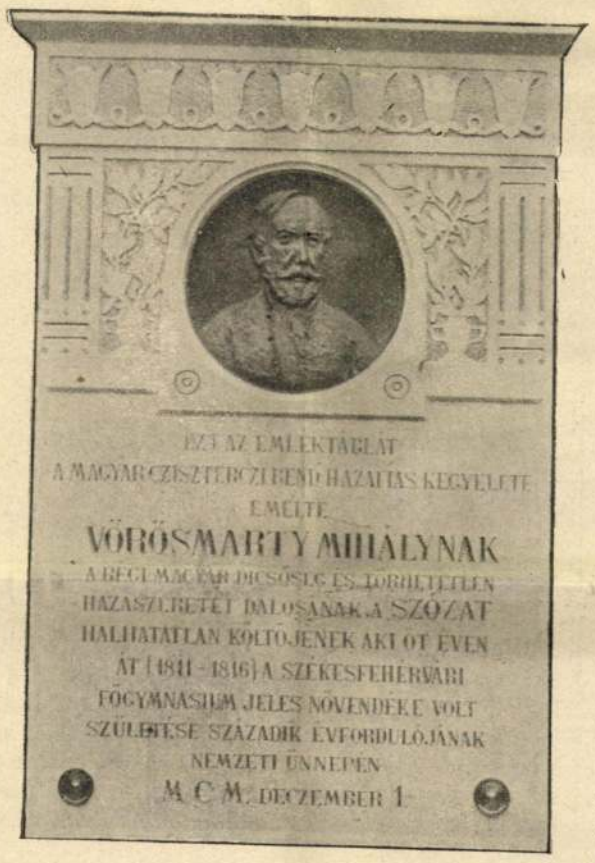

VÖRÖSMARTY EMLÉKTÁBLÁJA A CZISZTERCZIEK SZÉKESFEJÉRVÁRI RENDHÁZÁN.

A VÖRÖSMARTY-TÉR VÖRÖSMARTY SZOBRÁVAL SZÉKESFEJÉRVÁROTT.

VÖRÖSMARTY ÉS A FORRADALOM.

Az egyes korok nagy eseményei a nagy emberek művei, a kiket az Idő, vagy mondjuk, a Gondviselés létre hozott, és mintegy odaállított a Végtelenség ama pontjára, hogy azokat végrehajtsák. E nagy emberek közt külön hely jutott a nagy költőknek, kik nem annyira gyakorlati cselekvésükkel, az akaratnak közvetlen munkájával, mint inkább gazdag és mély érzelem- és gondolatvilágukkal, s ennek művészi, rhythmikus kifejezésével, mely épen ezért sokkal hatásosabb, ama nagy eseményeket részben előkészítik, részben létrejövetelükben könnyítik és elősegítik, mint valami magasabb, szellemi biztatók szólván a tett embereihez. Ismeretes dolog, hogy például Széchenyire mennyire hatottak kora nagy költői, s hogy még Garayt is mily nagyra becsülte hazafias, buzdító verseiért.

Hogy a mi újabb nemzeti életünkben a nagy eseményeknek és nagy embereknek ez a teremtő korszak a 30-as és 40-es évekre esik, azt is mindenki tudja; hogy mi azok alkotásaiból élünk ma s fogunk élni még talán vagy fél századig, ha nem tovább.

Vörösmarty, a legnagyobb magyar költők egyike, e dicsőséges átalakulás egyik legnagyobb hatású bajnoka és képviselője, már hatásának hosszú tartama és ható eszközeinek gazdagsága által is kiválva nyelvünknek, e szép magyar nyelvnek csodálatos, eddig nem is sejtett gazdagságát és szépségét tárta föl nemzete előtt. Hogy miként hatott, legelőször eposzaival, a tettvágy fölébresztésére a nemzet legjobbjaiban; majd lyrájával, főként fenséges ódáival hogyan fedd, lelkesít, buzdít, az égi zenét adva a föld küzdelmeihez: szintén el volt mondva már sokszor, legutóbb két szépirodalmi társulatunk emlék-ünnepélyén; legbővebben és leghatásosabban a 60-as években, Gyulai Pál által irt «Vörösmarty életrajzá»-ban. Itt csak arról akarunk egy pár sorban megemlékezni, hogy az u. n. forradalom, s annak időleges bukása (a melyet, fájdalom, ő véglegesnek hitt) hogyan hatottak Vörösmartyra; s teszszük ezt azon időben irott költeményei alapján.

Vörösmarty nem volt forradalmi természet. Egész élete a csendes, nyugodt, lelkiismeretes, megfontolt férfi képét mutatja, a ki — bár mély érzésű, s bár ez érzések olykor tündöklő fényes lángban törnek elő egyes lyrai verseiben; — sőt egész költészetével, lelkesítve, intve, buzdítva, ott küzdött az első sorokban: mégis, mint a közélet embere érzi és tudja, hogy ennek a világnak a berendezése nagyon szövevényes valami; s hogy azon lényegesen változtatni csak óvatosan és mérséklettel lehet. Ott állott előtte ifjú korától fogva benső és szeretett ba-

Bajza. Toldy. Vörösmarty.

KISFALUDY KÁROLY HALÁLOS ÁGYÁN BARÁTAITÓL KÖRNYEZVE. — Barabás Miklós 1830. évi rajza.

rátja, Deák (a kiről a legjobb, legjellemzőbb költeményt csodás látnoki ihlettel mindez ideig ő irta) példa gyanánt. Az ország egyik délvidéki kerülete — tudjuk — képviselőjévé választotta; híven kitartott a magyar kormánynyal mindvégig, elkisérve azt Debreczenbe is, sőt egész Világosig; de mert a katonaság belső szervezetének kérdésében Mészáros opportunus javaslatára szavazott: Petőfi heves támadását vonta magára. A forradalom féktelen röptű viharmadara, tudjuk, Petőfi volt, a ki rettenetes kéjjel csapkodta szárnyaival a világesemények tornyosuló hullámait s azt szerette volna, hogy többi költőtársai is, s különösen Vörösmarty, a kit annyira tisztelt, szintén azt tegyék. Vörösmartyt, úgy látszik, meglepték — mint a legtöbb embert a hazában — a gyors, váratlan átalakulás eseményei: alig remélt valóvá válása a hazafias álmoknak, törekvéseknek. Keveset ir, inkább csak érez; remél és aggódik fölváltva, mint annyian jeleseink közül, mint a legnagyobbak egyike, Széchenyi is, kik éppen a diadal nagyságától döbbennek meg, mert már megtanúlták, hogy nagy ajándékokat nem ad ingyen a sors.

Midőn 1847-ben, a nemzet lelkesedése közt, István főherczeget ültetik a nádori székbe: az eseményt Vörösmarty (a görög epigrammáknak mind máig utólérhetlen mestere nálunk) öt szép epigrammában üdvözli, melyeknek im az elseje:

Itt születél: a föld örömében reszket alattad,
Mint anya, mely kebelén érzi repesni fiát.
És itt őrzi szived legdrágább sírjait a föld:
Nem vagy-e mindenkép gyászra, örömre mienk?

Tudjuk, Kossuth is egyik legművészibb formájú beszédjét az ifjú nádor beigtatásán tartotta: mert nagy és egyetemes volt a nemzet öröme ezen.

A következő verse a felszabadúlt sajtót üdvözli, hatalmas hangokon:

Kelj föl rabágyad kőpárnáiról,
Beteg, megzsibbadt gondolat!
Kiálts föl érzés, mely nyögél
Elfojtott, vérző szív alatt!

De a láthatár csakhamar beborúl; Széchenyi bús szivének jóslata teljesülni kezd; a felbújtogatott nemzetiségek ádáz dühvel törnek a magyarra. A szörnyűségek láttára Vörösmarty mély szivéből is kitör az érzés s megírja *egyetlen* forradalmi dalát, a «Harczi dal»-t:

Azért, hogy a Szabadság
Vérben fürészti zászlaját;
Azért, hogy szent nevére
Hálátlan és gaz vészt kiált:
Ne lássam, oh dicső hon!
Halványan arczodat;
Vagy drágán megfizessék
E halványságodat.
A síkra magyarok!
Fegyvert ragadjatok,
Hazánkat újra meg kell váltani;
E drága föld szinét
Borítsák szerteszét
A pártütőknek véres csontjai.

S minő erő és fenség szól hozzánk eme versszakban:

Alant apáink sírja;
Itt minden rög, fűszál miénk;
Egy ezredéves harczban
Véráldozattal öntözénk.
Magyarok lelke áll őrt
Minden fűszál felett;
Magyarnak lelke, karja
Véd minden porszemet.
A síkra magyarok!

Igen, ez az Árpád leventéi megdallójának, ez a *Szózat* költőjének mély fájdalomból eredő, de önérzetes, büszke hangja; azé, a ki éneklé:

Ez a föld, melyen annyiszor
Apáid vére folyt;
Ez, melyhez minden szent nevet
Egy ezredév csatolt.

Hiába minden! A síkra-szállás nem maradt el; az alpári sík fiai, együtt a Tátra-vidék sziklás magasságának gyermekeivel, harczoltak hősiesen és meg tudtak halni dicsőségesen a hazáért, de sok volt az ellen. Nagyon sok. És ezt a nagy, vitás kérdést nem tudta most eldönteni a kard, de majd megoldja a nyugodt bölcseség és az idő.

Mikor mindennek vége volt, Vörösmarty is bújdosásnak eredt sógorával, Bajzával. Hogy minő hangulatban? — mutatja az «*Emlékkönyvbe*» czímű verse. 1849 októberében egy gebei földbirtokos házánál tartózkodtak vagy két hétig s a ház a ...ya megkérte Vörösmartyt, hogy írjon Emlékkönyvébe valamit. A költő a következő sorokat írta:

Sötét eszmék borítják eszemet,
Szivemben Istenkáromlás lakik,
Kivánságom: veszszen ki a világ
S e földi nép a legvégső fajig.
Mi a világ nekem, ha nincs hazám?
Elkárhozott lélekkel hasztalan
Kiáltozom be a nagy végtelent:
Miért én éltem, az már dúlva van.
Ily férfitól, nemes hölgy, mit kivánsz
Emléklapodba? Inkább adj nekem
Hitet, sejtelmet, egy reménysugárt,
Hogy el nem vész, hogy él még nemzetem.
Koldulni járnék ily remény- s hitért,
Megvenném azt velőm- és véremen,
Imádkozzál, — te meghallgattatol, —
Az tán segíthet ily vert emberen.

A maga sötét kétségbeesésében fenségesen szép. Formailag is egyik legtökéletesebb verse Vörösmartynak: nincs benne egy szó fölösleges; s nem lehetne egy szót hozzáadni az egész kára nélkül. Ime a hazáját vesztett költő fájdalma, a maga megrázó kietlenségében. Tompa és Arany gyönyörű elégiáiban, melyek majd ezután fognak jőni, már felcsillan az enyhülésnek, a vigasztalásnak, a reménynek némi derűje; itt jóformán semmi, ha csak az a szívig ható sor nem:

Imádkozzál — te meghallgattatol.

A sötét kétségbeesés e hangjával csak még Arany «Bolond Istók»-ja első énekében találkozunk, de ott a humor által szelidítve.

Ugyanezt a hangulatot fejezi ki a következő vers, a mely «*Előszó*» czímet visel. Hasonlóképen tömör, fönséges, egyszerű. Nehány sorban a forradalom előzményei és lefolyása, s a mi azután következett, mesterileg festve. S azután a költő lelki állapota:

Most tél van és csend és hó és halál,
A föld megőszült;
Nem hajszálanként, mint a boldog ember,
Egyszerre őszült az meg, mint az Isten,
Ki megteremtvén a világot, embert,
A félig Istent, félig állatot,
Elborzadott a zordon mű felett,
És bánatában ősz lett és öreg.

Majd eljön a hajfodrász, a tavasz,
S az agg föld tán vendéghajat veszen
— — — — — — — — —
Jó kedvet és fjúságot hazud;
Kérdjétek akkor azt a vén kaczért,
Hová tevé boldogtalan fiait?

Még egyszer tör ki hazafiúi fájdalma, keserűsége, elbúsulása és haragja «*A vén czigány*»-ban, e hatalmas rhapsodiában, mely utolsó előtti verse s utolsó nagyobb szabású költeménye. Egressy Galambos Sámuel vendége volt, ennek — most is a család kezén levő pusztáján, Szentkirályon, Laczháza mellett. Az ebéd melletti beszélgetés közben jelen levő barátai gyöngéden unszolták a költőt, hogy irjon már valamit, hiszen az ilyen szomorú időkben van legnagyobb szüksége a nemzetnek nagy költői vigasztalására. Vörösmarty mindjárt az ebéd után egy oldalszobába vonúlt s ott megírta a *Vén czigány* három első versszakát, melyet később otthon fejezett be. Mondanunk sem kell, hogy a vén czigány ő maga s a két első sor keserű humora összefüggésben van barátjai unszolásával:

Húzd rá czigány, megittad az árát,
Ne lógasd a lábadat hiába.

A krimi háború* ideje volt ez, a mikor a

* A vén czigány egyik legkedveltebb szavalati darabjává vált az ifjúságnak s általában a szavalni szeretőknek, a nélkül, hogy annak minden vonatkozását értenék. Egy sor minden esetben magyarázatra szorúl a mai nemzedék előtt, az «Isten sirja reszket a Szent honban.» A Palestinában és különösen Jeruzsálemben elszórva levő u. n. szent helyeken — melyek közt van a Krisztus sirja is — a görög-keleti és római katholikus egyházak megosztakoztak s azokat az ő külön szerzeteseik őrzik, a kik — főként a nagyobb búcsujárások idején — nem ritkán összekoczczannak egymással s a pört védnökeik elé viszik. A görög-keletiek védnöke az orosz czár; a római katholikusok főpátronusai pedig, hagyomány és szerződés alapján a franczia királyok voltak; mig a terület ura a török szultán. A barátok czivakodása már többször idézett elő kellemetlenséget a két keresztény hatalom intézőinél, miután maga a török nem avatkozott bele a vallásos kérdésekbe. Ez időtájt az orosz czár a vallás védelmének ürügyét fel akarta használni politikai hatalmának terjesztésére, a mibe sem a porta, sem Francziaország nem egyeztek bele. Kemény, érdes jegyzékváltás következett, a minek háború lett a vége. Így pattant ki a «szent helyek» körüli viszálykodásból a véres keleti háboru, 1854-ben. Innen a czélzás a Krisztus sirjára.

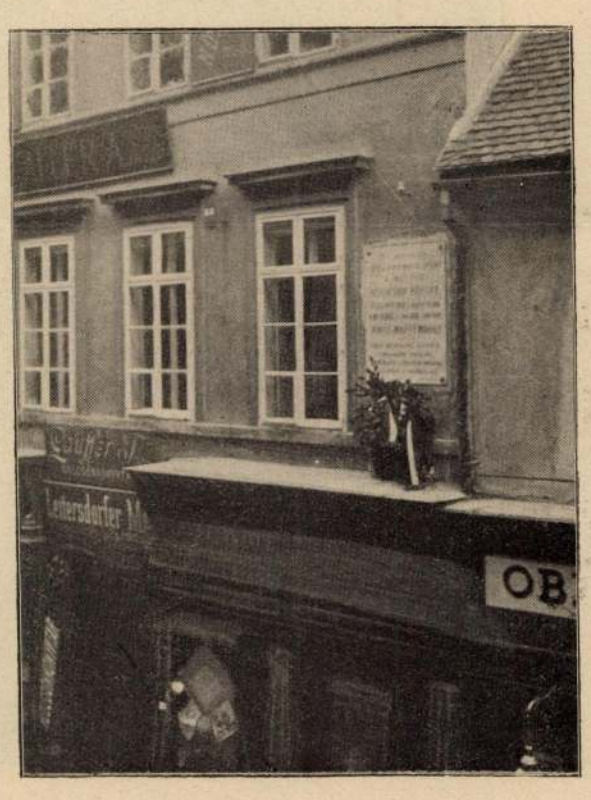

VÖRÖSMARTY EMLÉKTÁBLÁJA BUDAPESTEN A VÁCZI-UTCZA 19. SZÁMU HÁZÁN, MELYBEN MEGHALT.

41. SZÁM. 1899. BUDAPEST, OKTÓBER 8. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** . | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.**—, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

1849 OKTÓBER 6.

MÁSFÉL ÉV ÓTA egymást követték a 48/49-iki szabadságharcz eseményeinek félszázados évfordulóin rendezett emlékünnepek, emlékünnepei a dicsőségnek és gyásznak, de mindenek fölött a hálának, melyet félszázad óta porló vértanúink és többi hőseink iránt érezni és ápolni soha meg nem szűnünk, s hiszszük, meg nem szűnnek az utánunk következendő nemzedékek sem, míg Magyarország fönnáll és míg csak egy magyar él.

Most elérkeztünk a legutolsóhoz, az aradi gyásznap ötvenedik évfordulójához, október 6-ikához, mely borzalmas befejező napja volt nagy nemzeti tragédiánknak és kezdete egy sötét korszaknak, melyre azonban, habár hosszú évek múlva, jobb jövő, Magyarország és a magyar nemzet újjászületése következett. S hogy ez így lett, tanúi, bizonyságai vagyunk mi, ma élő nemzedék, kik most, az ötvenedik évforduló alkalmából rendezett nagy emlékünnepen könyeinkkel öntözzük és koszorúinkkal diszitjük magukat értünk föláldozott hőseink sirjait és emlékjeleit; s elmondjuk ott, hogy nevüket s emléküket egy hálás nemzet áldja és foglalja imáiba s példájuk új meg új nemzedékeket lelkesit és tanit a hazát szeretni s életet és mindent áldozni az igaz ügyért, mint a hogy ők tették.

A jelen emlékünnepen hadd iktassuk ide azt, a mit a részrehajlatlan történetirás a szabadságharcz október 6-iki vértanúiról följegyzett.

Batthyányt és gróf Károlyi Istvánt Windischgrätz elitéltetés végett még 1849 elején idegen földre, Laibachba kisértette. Batthyányt Sárváron a magyarok, Cillyben a stájerek ki akarták szabadítani; de ő maga tétette le velük a fegyvert. Batthyány nem ismerte el a külföldi törvényszék illetékességét, utóbb azonban felelt az ellene emelt vádakra, ügyvédeül Deák Ferenczet nevezte meg s tanúkra, pl. V. Ferdinándra, István s több más főherczegre hivatkozott. Ügyvédét és tanúit nem fogadták el; tehát maga irta meg védőiratát, melynek következtében a törvényszék el is ejtette azt a vádat, mintha ő lett volna oka a bécsi forradalomnak és Latour megöletésének. Teljesen politikai jellegű pörének befejezését, vagy pedig a vizsgálat folytatása esetében szabadlábra való helyezését már csak azért is sürgette, hogy nemzetét az uralkodó-házzal kibékítse. Június végén Laibachból Olmützbe vitték, hol a hadi törvényszék néhány évi börtönre, majd Schwarzenberg miniszterelnök felhivására, halálra itélte, egyúttal azonban kegyelemre ajánlotta, «mivel Batthyány, mint miniszterelnök, gyakran jutott oly sulyos körülmények közé, hogy másként nem cselekedhetett». De hogy a császár ne legyen kénytelen megkegyelmezni neki, még az itélet módositása előtt Budapestre küldték, hogy Haynau teljes hatalmának területén a kegyelmezéseknél addig követett szokásokkal ellenkezően járhassanak el vele szemben. Komárom teljes átadásának napján, október 5-én a haditörvényszék kötél általi halálra itéltette Batthyányt, mint a ki miniszterelnöki minőségében a pragmatica sanctio kötelékeinek tágitására s az alkotmány felforgatására törekedett,

GRÓF BATTHYÁNY LAJOS. Barabás Miklós rajza után.

majd pedig elnökségének megszüntével a fölkelők közé állt, fegyveres ellenállásra buzdított, a feloszlatott országgyűlésben résztvett s ezzel a forradalmi pártot erősítette és támogatta. Batthyány fölháborodva jelentette ki, hogy hazájáért s meggyőződéseért mindenkor kész ugyan meghalni, de tiltakozik ily égbekiáltó igazságtalan itélet ellen. Meggyilkolhatják, de el nem itélhetik. Éjjel egy titokban szerzett tőrrel nyakán, karján és szive táján három nagy sebet ejtett magán, a nélkül, hogy az ágya közelében álló őrök csak egy szisszenését is hallhatták volna. Ily állapotában föl nem akaszthatták, de az orvosok izgató szerekkel mégis képessé tették arra, hogy október hatodikán, Latour halálának évfordulóján, saját lábán állhasson bakóinak fegyvere elé. «Éljen a haza! Allez Jäger!» volt utolsó szava. S a vadászok főbe és sziven lőtték Magyarország legnagyobb royalistáját. Szobra nincs, de a nemzet Budapesten, a kerepesi-úti temetőben diszes mauzoleumot emelt dicső vértanújának, a hűnek és nagynak, a hajolni nem tudó, eszes és lovagias, igazi demokrata főúrnak.

Ugyanaz nap Aradon egyszerre tizenhárom vértanúja lett a magyar szabadság ügyének.

Howiger vezérőrnagy, aradi várparancsnok szigorú őrizet alatt tartotta foglyait, kiknek meglátogatását szept. 26-ikától kezdve már csak a térparancsnokság tudtával engedélyezte. A vár közepén emelkedő főőrház négyszögében Ernst elnöklete alatt tartotta üléseit a cs. kir. hadi törvényszék s ugyanabban az épületben raboskodtak az elfogott magyar vezérek is, kiket szeptember 21-ikén és 26-ikán idéztek a hadi törvényszék elé. Kiss Ernőt már 21-ikén golyóra, Vécseyt bitóra, 26-ikán pedig Schweidel Józsefet golyóra, Pöltenberg Ernőt, Damjanichot, gróf Leiningen-Westerburg Károlyt, Lahner Györgyöt, Aulich Lajost, Dessewffy Arisztidet, Knézics Károlyt, Nagy-Sándor Józsefet, Gáspár Andrást és Lázár Vilmost bitóra itélték. Október 5-én reggel 8 órakor hirdették ki a Haynautól megerősített itéletet azzal a módosítással, hogy Dessewffyt és Lázárt golyóra, Gáspárt pedig tizenkét évi börtönre «kegyelmezték meg». Lenkey megőrült a börtönben s ez mentette meg a bitótól.

Október 6-ikán mind a tizenhármon végrehajtották a halálos itéletet.

Kisst, Schweidelt, Lázárt, Dessewffyt a vár mikalakai kapujától jobbra a sánczokban lőtték agyon s estig úgy hagyták őket temetetlenül. Azután a sánczokban ásták el holttesteiket. A többit az új-aradi út második hídjától balra eső térségen várta a bitó: egy sorjában kilencz. Pöltenberg nyitotta meg a sort; Török, Lahner, Knezics, Nagy, Leiningen, Aulich, Damjanich folytatták s Vécsey rekesztette be.

— Azt hittem, — vágott oda Damjanich, — utolsó leszek, ki mindig első voltam a csatában.

— Odafönn igazságosabban itélnek fölöttünk, — volt Leiningen búcsúszava.

— Hodie mihi, cras tibi! — kiáltá bakóinak fülébe Nagy-Sándor.

— Éljen a haza! — dörgé Damjanich a bitón.

Két óra alatt végre volt hajtva a szörnyű itélet. S a fellegek közül előtörő napsugár négy porba sújtott s kilencz csúfosan kivégzett hős feje fölé fonta a vértanúk dicskoszorúját.

Másnap Aradon a minoriták templomában a katonaság a béke helyreállításának örömére Te Deumot tartatott. A kivégzett hősök jeltelen sírján pedig friss virágok illatoztak; senki sem tudta, ki merte nyilvánítani kegyeletét. Négy sír üresen állt már akkor. Vécsey, Damjanich, Lahner és Leiningen holttesteit még ama rettenetes éjszakán eladta a hóhér, Kiss Ernőét harmadnap, Dessewffyt pedig egy esztendő múlva. Damjanich és Lahner Mácsán, Vécsey az aradi temetőben, Leiningen a borosjenői templomban, Kiss Ernő Katalinfalván, Dessewffy Margonyán, a többi pedig a kivégzés helyén aluszsza nagy álmait. A nemzet nem maradt hűtlen emlékezetükhöz. Az elnyomás éveiben titkon siratta, 1867 óta nyiltan és méltó kegyelettel az ország minden részében megüli a gyászos nap évfordulóját. 1874-ben szerény, majd 1881-ben méltóbb kőemlékkel jelölték meg az akasztás helyét; végre 1890 október 6-ikán Aradon a Szabadság terén a nemzet közadakozásából fölállították a Vértanúk szobrát, Zala György ihletett művét. A következő évben pedig Aradon külön múzeumban kezdték összegyüjteni a vértanúkra s a szabadságharczra vonatkozó ereklyéket. Kossuth 1883 márczius 15-ikén Aradot a magyar Golgothának nevezte el.

Aradon október 25-ikén lövették főbe Kazinczy Lajos tábornokot, Ferenczneк, a költőnek fiát, s Hauk Alajos alezredes 1850 január 19-ikén zárta be a vértanúk sorát. Arad várában összesen tizenhat vezért végeztek ki; tizenegyet kötéllel, ötöt golyóval. A többi 464 fogoly közül várfogságra vetettek 400-at és pedig 183-at vasban.

Pesten az Új-épületben működött a haditörvényszék, melynek itéletei alapján október 10-én Csányi László és báró Jeszenák János, október 20-ikán Woronietzky Miczisláv ezredes, október 24-ikén Csernus Manó, báró Perényi Zsigmond és Szacsvay Imre, stb. végezték életüket az akasztófán. 49 akasztás és 65 főbelövés, összesen 114 kivégzés tanusitja a győzők dühét, mely ellen Európának egyetlenegy szava sem volt. 36-an «in effigie» jutottak akasztófára.

A pesti Újépület, Olmütz, Josefstadt, Kufstein, Theresienstadt, Königgrätz, Munkács, Komárom, Arad, Pétervárad, Gyula-Fejérvár és Nagy-Szeben börtöneiben magyar politikai rabok csörgették lánczaikat. 1765 itélet hajtatott végre, az elrettentés politikája Magyarországban soha sem nehezedett nagyobb sulylyal a szabadság harczosaira.

Majdnem minden családnak volt halottja, vagy valakije, a kinek életeért aggódnia kellett. A másfél év alatt vivott harczban, odaértve azt a 7623 magyart is, a kik majdnem védtelen áldozatai lettek a románok és szerbek fajgyűlöletének, mintegy 24,000 magyar esett el; ideszámítva mintegy 6—6000 román és szerb és 1000 horvát elesettet, a polgárháború Magyarországról 37,000 életet követelt áldozatul. Az osztrákok, kétségkivül nagyon enyhén, 10,173-ra, az oroszok 543-ra teszik saját elesetteik számát. A szövetségesekben azonban különösen a kolera s egyéb betegségek tettek nagy kárt, úgy hogy az oroszok az elesetteken kivül több mint 13,000 halottat vallottak be; s nem ment kevesebbre az osztrákok vesztesége sem. Így a hadjárat mindkét részen mintegy 70—80,000 ember életébe került. A háború, a kivégzések, kivándorlások és a kolera következtében sok ezer meg ezer család veszitette el fentartóját, a jószágelkobzások és a magyar pénzjegyek teljes megsemmisítése következtében pedig vagyonát. Az országot megfosztották alkotmányától, végső

a. Barabás vízfestménye 1849-ből.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY.

T LAJOS MAGYAR TÖRTÉNETI KÉPGYŰJTEM

zeumi «Kun László», Madarász Viktortól «Mátyás Prágában», «Szilágyi Erzsébet», «Szapáry Péter» című festmények szerepelnek a gyűjteményben eredeti vázlatokban. Legérdekesebb azonban e tekintetben, hogy Ernsztnek sikerült Székely Bertalan majdnem mindenik történeti tárgyú festményének vázlatát megszereznie. S e vázlatok között igazán nagy becsű darabok találhatók; van közöttük különösen egy, a mely történeti festészetünk egyik legkiválóbb alkotása. Az «V. László» című s a Nemzeti Múzeumban őrzött festmény vázlata ez, mely hatásaiban komolyan versenyre kél magával a kész művel. Mintha a tragikai hangulat sokkal természetesebben áradna szét ezen; mintha a világítás titokzatos varázsa itt sokkal hathatósabban ragadna meg bennünket. Ennek a vázlatnak megmentése egymagában méltóvá teszi Ernszt Lajost a legnagyobb elismerésre. Ugyancsak neki sikerült megszereznie

Barabás Miklós

Vas. Ujs. 1899. 728 l.

A Barabás-kiállítás. A műcsarnokban e hó 15-ikén nyílt meg a Barabás-kiállítás. Öt terem falain látjuk az úttörő mestertől maradt arczképeket, festve, rajzban, több mint hat évtized híres embereinek és asszonyainak vonásait; aztán életképeket, pompás vízfestményeket. A kiállítást mindjárt megnyílta után *Wlassics* miniszter is fölkereste, majd *Darányi* földmívelési miniszter. Egy másik, szintén az úttörő korszakban működött festő, *Molnár* József hagyatékából is igen változatos gyűjtemény van a műcsarnokban. A műszeretők ezekből egyházi, történelmi, életképi tárgyakban, tájképekben válogathatnak.

A Barabás-kiállítás jövedelmét a művész síremlékére fordítják. A látogatásra a tagsági jegyek érvényesek ugyan, de tekintettel a jótékony czélra, a társulati tagoktól is elfogadják a belépti díjat. A síremlék javára aláírási ívet is tettek ki a pénztárhoz. *Darányi* miniszter 50 frtot írt alá, helyet hagyva azoknak, a kik már előbb bejelentették aláírási szándékukat, de még nem tekintették meg személyesen a kiállítást.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

MÁJUS-JÚNIUS

31 nap 22. hét

28 Vasárnap	Pünkösdvasárnap
29 Hétfő	Pünkösdhétfő
30 Kedd	
31 Szerda	
1 Csütörtök	
2 Péntek	
3 Szombat	

Barabás Miklós

Vas. Lyc. 1899. 403. l.

Barabás-kiállítás. Az országos magyar képzőművészeti társulat külön kiállítást rendez *Barabás* Miklós siremléke javára az elhunyt művész műveiből. A kiállítás idejét az igazgatóság ez év október hónapjára tüzte ki, a mikor Barabásnak vagy 180—200 műve lesz a műcsarnok termében kiállítva.

KÉPZŐMŰVÉSZET

Rovatvezető: DR. NYÁRY ALBERT BÁRÓ

Három képkiállítás.

Irta: *br. Nyáry Albert.*

Hiába, a mult még csak szolgál néha kellemes meglepetésekkel! Értékes kincsek kerülnek ki a romok közül. Különösen nekünk magyaroknak olyan gazdag a multunk, hogy más nemzet ujjongva dicsekedne azzal, amit mi könnyedén, pazarolva dobtunk a feledésnek. Mi annyira gazdagok vagyunk a multban, hogy amikor váratlanul felszinre dobódnak ezek az elfeledett kincsek, közömbösen megyünk el mellettük, s alig érünk rá, hogy egy pillantást vessünk reájuk. Franciaország most, hogy a Dávidék művészetét kiásta a feledés sírjából, telekiáltja a világot az újonnan feltalált kincsek hirével, s a rehabilitált művészek egyszerre új, aranyos talapzatot kapnak a művészettörténet pantheonjában. Lám, a mi Biedermeier-művészetünk is „koporsójából kitör és eget kér", de neki szegénynek nincs szószólója, nem akarjuk megérteni, nem tudunk büszkék lenni rá. Vissza fog hát szállni sírjába, mert korai volt a föltámadása. Valamikor azután hozsonnával fogadják majd megjelenését. Mert, hogy föl fog támadni újra, az bizonyos!

Alig lézeng egy-két ember az Ernst-múzeum előkelő termeiben, hogy megnézze a mult század első felének magyar művészetét. Talán legtöbbet az tart vissza, hogy reklámdob hangjának hiszi a hivó szót. Hiszen idáig azt tanulta, hogy abban az időben nem volt művészet Magyarországon, tapogatózásokra, gyermekes kisérletekre pedig ki volna kiváncsi.

Nagy igazságtalansága a magyar művészettörténetnek, hogy ezt a tudatot becsepegtette a közvéleménybe. Az ok nélkül lenézett, vagy elfeledett művészek egész gárdája tekint le reánk a Biedermeier-kiállitás falairól, s mi megilletődve, csodálattal kérünk bocsánatot tőlük.

A mult század első felének magyar művészeinek nevét is alig ismerjük. Egy-kettő, Barabás, Borczi, Markó túlélték ezt az ok nélkül lekicsinyelt kort, s igy megmenekültek az elfeledéstől, néhányat pedig, akik pályafutásukat ezen időben kezdték meg, Magyarország festészetének „nagy kora" foglalt le egészen magának. Nagy hálával tartozunk tehát azért, hogy ez a kiállitás bevilágit művészetünk azon ismeretlen korába, s alkalmat ad, hogy egy csomó méltatlan sorsban részesült művészünket

mit jelent a radikálizmus a nemzet testén. A doktrinér liberálizmus vallási téren racionalizmusra vezetett a multban s vezet ma is; a radikálizmustól az anarchizmusig vagy nihilizmusig pedig csak egy lépés. Ez az előbbinél még százszor veszélyesebb, mert a liberálizmus vallási téren csak egy-egy gyülekezetet, egy-egy családot tesz tönkre lelkileg és erkölcsileg, míg *a radikálizmus a keresztény egyházak szeretettüzénél összeforrott magyar nemzetet sújtja halálos csapással.*"

„A radikálizmus támogatja a liberálizmust szintelen egyházias érzületében, ellene uszítja a hívők seregének, akadályozza a határozott, keresztény világnézeten felépült öntudat kifejlődését s a kereszténveket táborokra szakítván: egymás ellenségeivé teszi"... „A radikálizmus elveszi a hitet, helyette jobbat adni nem tud, hanem ehelyett lelki sivárságot teremt s megfosztja a magyar nemzetet attól a hitétől, hogy Istenben és önerejében bízva lehessen még boldog. „A magyar nép, sajnos, ahelyett, hogy az igazi kereszténység átvevésében utánozná a külföldet, hitelt ad a külföldi, darabokra szakadt, politikai és társadalmi életért rajongóknak, akik nagy garral hirdetik, hogy Krisztus egyháza nem dolgozik s nem képes megoldani a társadalmi egyenlőség kérdését, nem tudja orvosolni a nemzeti bajokat"... A kölcsönös megértéshez az a nagy gondolat adja kezünkbe az aranykulcsot: *nem azt kell keresni, ami a kereszténveket a nemzeti javak védelmében szétválasztja, hanem azt, ami a haza oltára körül összetömöríti.*" *z.*

A progresszivek és a magyar történetirás. Ismerjük a szabadkőműves-páholyoknak a *Martinovics*-páholy kezdeményezésére történt azon elhatározását: hogy a magyar nemzet történelmét az eddigiektől teljesen eltérő alapokon és felfogással akarják megiratni.

Ime egy szemelvény az új történelemből a Világ nyomán (márc. 27-ik sz. „Naptár" c. rovat): Árpádházi *István* fejedelem meglátja, *amit meg nem látni lehetetlen lett volna*, (ezt természetesen úgy gondolja a Világ, hogy azt *Purjesz Lajos* szerkesztő testvér is meglátta volna!) hogy itt nem élhet meg sem az Árpáddinasztia, sem a magyar nép pogányul, kereszténnyé kell lenniök s választani csak abban választhatnak, hogy a keleti vagy nyugati egyházhoz óhajtanak-e csatlakozni, azaz, hogy István fejedelem ezt a választást sem bizta a népére, elvégezte ő maga, elküldte *Asztrik* apátot a pápához s Asztrik koronával jött vissza, meg apostoli kereszttel, meg apostoli címmel és jogokkal... Kaptunk tehát egy „szent" koronát, ő meg kapott apostoli címet, *de a „szent" koronába éppen a pápaság részéről majd belepusztult önállóságunk, az apostoli cím pedig jelentette azt, hogy az apostolkodás szent nevében kellett a népet vágóhidra vinni a pogány kunok és egyéb pogány népek megtérítése érdekében, az apostolkodás tette nálunk előbb csak gazdaggá, utóbb úrrá, ma már szinte mindenhatóvá előbb csak az egyházat, utóbb az egyház nevében a klerikálizmust és mindazt, ami vele jár. Pedig semmi jó sem jár vele. És nálunk még a fölösnél is több rossz járt vele, Jó lesz tehát István elhatározásán való rajongásunkat revideálni*".

Csakugyan azt hiszi a Világ: hogy a történelem tényeinek ezt a célzatos és rosszhiszemű elferditését történelemnek fogja valamikor elismerni a magyar közvélemény? *l.*

tudott a művész neve a teljes elfeledésre jutni, látva ezeket az arcképeket, amelyek bármely múzeumnak igazgyöngyei volnának. Női, gyermek, portraitjai utólérhetetlenül bájosak, amilyent ritkán alkot a legmodernebb művészet. Weber Henriknek történelmi képei sokak előtt ismeretesek a marastoni körrajzairól, de mint arcképfestőt szintén csak ezen a kiállításon ismerjük meg. Nagyszabású alkotása e téren „Családi kép"-e, amelyen a sok alak mindenike él, mozog, beszél. Leányát és vejét, a zeneszerző Mosonyit viszont előkelő felfogással, nemes kolorittal festette meg. Gerhardt Alajos itt élt, alig néhány év előtt halt meg közöttünk s nem tudtuk, hogy milyen nagy qualitású művész halad el mellettünk. Szerencse, hogy a Történelmi Arcképcsarnok megőrizte „Önarcképét", amelyben a középkori nagy mesterek erőteljes visszhangja szólal meg. Knopp József szintén önarcképeivel ragadja meg érdeklődésünket. Likó Miklós kiváló miniaturista s ugyancsak egy bájosan egyszerű női aquarelportrait képviseli azon korból Zichy Mihályt is.

Általában a mi Biedermeier-korunk arcképfestőket szült. Különösen pedig miniaturistákat, akik nagy rajztudást, jellemző erőt, harmónikus szinezést egyesítettek a gondos festési modorral. Most, a sok új irányzat tobzódása között talán legkevésbé volt alkalmas a bemutatásuk, de el fog jönni az idő, amikor egy új, fényes lapot fognak kapni a magyar művészettörténetben.

Állítólagos hazánkfia, Bairos Ferenc inkább tud szólni a mai közönséghez, mint ők. A Szent György céh termeiben diszkrét járású öreg urak, gazdag pénzemberek, előkelő mágnások járnak s a falakon egyre több lesz a cédula: megvette X. Y. Kétségtelen, hogy Bairos invenciózus művész, akinek leheletfinomságú rajzait gyönyörködve nézhetjük. Nem tűr meg kompozicióin semmi üres helyet s szinte bámulnunk kell találékonyságán, szorgalmán, amellyel betölti a tereket. De hát nem az a sok szép tulajdonsága vonzza az embereket az ő kiállítására, hanem az a külön kis terem, ahová csak művészeket és tudósokat bocsátanak be. Most látszik csak, mennyi a tudós, mennyi a művész nálunk! Mert arra mindenki jusst formál, hogy beléphessen a Bairos szentélyébe, ahol a művésznek nem a nagy közönség számára való képei vannak. De éppen mert nyilvánosság elé valók, egyre többen és többen látogatják. Hát hiszen a pikantériának, ha még olyan vastag is, van létjogosultsága, ha művészi eszközökkel van megvédve, amint hogy ezt Bairosnál eltagadni nem lehet, de azért nyilvános kiállítást ha rendezhetünk ezekből a képekből akkor miért csukják le olyan szigorúan a pornografikus képek terjesztőit?

Legkevésbé érdekes a főváros ez idő szerinti harmadik kiállítása, amelyet a Nemzeti Szalon rendezett a szokott tavaszi tárlat kapcsán,

megismerjük. Sajnos, a kép, amelyet kapunk a Biedermeier-kor festészetéről, nem teljes, és sok művésznek, akik méltán kérhetnének helyet a kiállításon, egyetlen festményét sem látjuk, vagy viszont másoknak éppen a legjobb műveit nem sikerült a rendezőknek összeszedni. Az általános hatás azonban így is meglepő, s örvendetes.

A patriárchakort ért Barabás még ismerősünk, s rosszul megértett fogalom a mai siető vázlatcsináló, vonalakat kereső festőnemzedék előtt. Példának hozzák fel, hogy miként nem kell festeni. Az ilyen pepecselő ember ecsete alól csak unalmas, lélek nélküli képek kerülhetnek ki, mert az életet, a lelket csak a pillanat ezredrészével érző szemmel lehet meglátni, s ugyanolyan gyorsan kell vonalakban, vagy színfoltban meg is rögzíteni. Hogy azután milyen lesz a vonal, a színfolt, az már azután igazán mellékes. Pedig milyen tévedés! Senki jobban a lelket nem látta Barabásnál, aki pedig egy redő, egy árnyalat szemléletében sok, sok időn keresztül is elmerülni látszik. Még a gondolatot is meg tudja örökíteni a homlokon, a szemekben. Apró vízfestésű arcképei minden gondosságuk, finomságuk mellett se azon sablonos miniatur portraitok sorába tartoznak, amelyek édeskés hasonlóságra törekedtek csupán. Csupa nagy, monumentális arckép került ki ecsete alól, a Lánchidat építő Clark-ok igazán elsőrendű alkotások. Nagy olajfestményeiben nem tud ennyi jellemző erőt produkálni. Van egy kis vízfestménye, egy tengeren hányódó hajó, amely úgy hat, mintha egy óriási falat betöltő elsőrendű monumentális festmény volna.

Bartos, szegény, kocsmáros lett, s így élete végét jólétben töltötte legalább. Szerencse, hogy a küzdelmek éveiben egy csomó remekművet alkotott. A közönség idáig egy képét ismerte csak, a Szépművészeti Múzeumban levő „Bál után"-ját, amely kép a szinezés finomságával megejti még azt is, aki ellensége a mult festési modorának, most pedig a „Csata után" című képén látjuk azt a művészt, aki nemcsak lágyságokat tudott kifejezni ecsetével, hanem a háborgó, elmélázó léleknek is rendkivül erőteljes kifejezője. Ennek a képnek okvetlen Múzeumunkba kellene kerülnie. Rottenbiller arcképe egyszerű, nemes felfogású, amely szinte egészen új világításba helyezi a művészt.

Brockinak bőven juttatott elismerést kora is, mint az angol előkelő világ festőjének, s Psyche képét jól ismeri a mi múzeumlátogató közönségünk is. Most ugyanennek a képnek egy kisebbített kiadásában gyönyörködhetünk, s a rendkivül nobilis tanulmányokon, arcképeken kivül meglepetés Walter Scott egy regényjelenetét megörökítő vászna, amely komor egyszerűségével valósággal elsőrendű műremek.

Györgyi Alajos előtt állva érthetetlennek tartjuk, hogy hogyan

Kiss Rezső az arcképek becsületét menti meg gyenge társai között, míg Uferbachnak sikerül nagyrészt lerombolni az akt-képek iránti előszeretetet. Tájképek között a Katona, Bosznay, Kasnya, Várady művei a kiválóbbak. Feltünőek azonban a Kóris képei is, aki erővel „Boglyák"-at akar festeni, amit a néző közönség sehogy se tud elhinni neki.

KÖZGAZDASÁG

Rovatvezető: CSÉCSY IMRE

Az új magyar járadékkölcsön.

Európa legnagyobb stílusú uzsora-intézménye, a Rothschild-csoport aranybetűkkel fogja elkönyvelni azt a remek üzletet, melyet a magyar állammal kötött. A betűk aranyát — ha stílszerűek akarunk lenni — mi fogjuk majd szolgáltatni, a nemzet, melynek bőrére megy ez a pompásan sikerült járadékkibocsátás. A kölcsön kétségkívül a legkedvezőtlenebb mind között, amit a magyar állam eddigelé kötött, de sietünk kijelenteni: a felelősség ezért egyesegyedül a kölcsönadókat terheli, a híres, vagy mondjuk hirhedt Rothschild-csoportot s magyarországi nagybank-exponenseit, a Hitelbankot és érdektársait. Ezért persze nem fáj az ő fejük, ők szívesen viselik az ilyen erkölcsi felelősséget s ájtatos szemforgatással hivatkoznak a rossz konjunkturára, mint ami egyedül akadályozta meg őket abban, hogy a magyar állam iránt táplált önzetlen rokonszenvüknek méltóbb kifejezést adjanak. Ime, mondják a jóakaróink, ma, mikor a jegybank kamatlába 6%, mikor a járadék 82-es árfolyamon áll, amikor az egész országra nyomasztó pénzhiány nehezedik, mi 4·5%-ért adunk pénzt az államnak — hát lehet ennél kulánsabbul eljárni az állammal szemben, — mikor a közforgalomban a legnormálisabban is 8%-ra dolgozunk?

Megható, hogy a fehérruhás bankszűzek mily szemérmesen tartózkodnak saját érdemeik hangoztatásától. A világért sem említik, hogy a rossz konjunkturát egyedül ők idézték elő, hogy a hitel pangása és hallatlan drágasága egyedül az ő művük, hogy minden bajt s legújabban ennek a kölcsönnek uzsora-feltételeit is ők zúdították a nyakunkba: lelkiismeretlen osztalékpolitikájukkal s még inkább a vezetőknek önző, még a szerencsétlen földhözragadt részvényeseket is kijátszó zsebpolitikájával, azzal a csodálatos és már majdnem tiszteletreméltó művészettel, ahogy a nyereségeket eltüntetik a tartalékok, rejtett tartalékok és egyéb dantei malebolgék mélyén. Ezekből a tartalékokból és egyéb nyereség-kloákákból a részvényesek — szegény sajnálatraméltó nagytőkések — nem látnak egy fillért sem, de az igazgatók és egyéb paraziták ezek után is húzzák óriási

Horvai szoborműveivel együttesen. Legtöbbnyire a Műcsarnokból visszautasított képek kapnak itt falat. A kínálat még így is nagy volt, a kiállítási helyiség meg kicsi. Hát egy-egy termet vászonfalakkal olyan apró fülkékre osztott a rendezőség, hogy megmozdulni is bajos bennük, nem hogy képet lehetne élvezni a falakon. Azután nem maradtak az ajtófélfák, nyílások se kép nélkül, persze a ki-bejáró közönség nem állhat meg az ajtókban képeket nézni, így hát az ide került szerencsétlen festő művét nem is látja senki. Szóval rossz idők járnak a művészekre. A pesti építkezési átok rájuk is nehezedik. Nálunk minden épületet kicsire terveznek, nem gondolva arra, hogy szaporodunk, növekedünk s holnap szűk lesz már az a hely, ahol ma még valahogy megférhetünk. Kiállítási helyiségeink is egytől-egyig kicsik, a megnövekedett igényeknek meg nem felelők.

A Horvai szoborművei ismert, nagyobb qualitások nélkül való, becsületes, jó dolgok. Mint fő Kossuth-szobor-speciálista egy csomó idevágó tanulmánnyal arról nyugtat meg minket, hogy rosszabb szobraink is vannak már a fővárosban. A genfi Kálvin szoborpályázattal aligha vitte el az első dijat, ellenben a zeneköltő Székács fából faragott alakja igazi inspiráció órái alatt született.

A képek között kevés a nagy vászon. Ami pedig van, azok helyett inkább kisebb, de jobb műveket állíthattak volna ki. Az ismert divatjelenségek folyton jelentkeznek. Most a mezőkövesdi színpompás matyók a kedvelt modellek s a Szalonban is három művész hozta el onnét impresszióit: Juhász, Ferenczy József és Kugler. Sajnos, mind a három csak nagyon felületesen nézte az eléjük táruló pazar népéletet s Juhásznak, aki a legnagyobb igényekkel lép fel, hatalmas vásznán csak egy igen gyönge kosztüm-képet sikerült adni. Szín szín mellett még nem a kész hatás, amelyet ellenkező eszközökkel sokkal jobban ér el Büttner Helén, ez a művészlelkű nő festő, akinek pulykás mezője igazi poetikus alkotás. A hölgyek különben igen jól vannak képviselve a tárlaton, Undi Mariska Budáról festett képeivel s különösen az egyre erősödő Komáromi Katzné által, akinek aquarelljei között különösen érdekes, erőteljes egy atelier részlete.

Különös véletlen, hogy a Szalon tavaszi tárlatán számra és qualitásra nem az olajfestmények dominálnak s a nagy dijat is egy vízfestmény, a Márton „Chambre separée"-je nyerte meg s nem is érdemtelenül, bár tárgyánál fogva a karrikatura felé hajló téma nem igen arra való, hogy komoly nagy díjra pályázhassék. Igen szép, hangulatos a Koszkol „Esztergom"-ja. Ez a művész szeszélyesen nagyon különböző qualitású műveket enged ki műterméből.

MAGYAR NŐK LAPJA

II. ÉVFOLYAM, 36. SZÁM — BUDAPEST, 1940 DECEMBER 20.

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI, DIVAT, KÉZIMUNKA ÉS HÁZTARTÁSI FOLYÓIRAT

Megjelenik havonta háromszor: 1-én, 10-én és 20-án. Postatakarékpénztári csekkszámla: 20.334. Előfizetési ár: Magyarországon egész évre egy darab előrajzolt kézimunkával együtt, 24 P, félévre 12 P, negyedévre 6 P. Belgiumban, Franciaországban, Németországban, Svájcban és Olaszországban: egész évre 30 P, félévre 15 P, negyedévre 7.50 P. Szlovákiában: egész évre 180 Ks., félévre 90 Ks., negyedévre 50 Ks. Romániában: egész évre 900 lei, félévre 450 lei, negyedévre 250 lei. Angliában és Amerikában: egész évre 40 pengő, félévre 20 pengő. Egyes szám ára 80 fillér.

SZERKESZTI PAPP JENŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV., FERENCIEK-TERE 7. II. EMELET 6. AJTÓ. TELEFONSZÁM: 18—73—42

Gyermekkor: visszanézünk rád...

Irta Papp Jenő

Sokáig válogattam a témák közt, hogy melyiket használjam fel az idei karácsonyra. Megzendült szívemben a hazatért Erdély és szobámat betöltötte a kárpáti fenyveserdők zúgása. Ujjongtak a testvéri székely megyék és székek. Felsóhajtott a sok szenvedés és éjszakánként, elalvás előtt, meglobogtatták előttem rongyaikat a magyar menekültek. Tolakodott tollam alá a háború, mint egy dübörgő tank. Napokon át nem tudtam szabadulni a szegények, nélkülözők és árvízkárosultak könnyeitől. Be szerettem volna lépni a szentestén az ujonnan felépített zsellérházak valamelyikébe és karácsonyi cikk helyett letenni a ház asztalára az egyszerű ajándékot a családnak, — öt kiló cukrot, kucsmát a gyereknek, pipadohányt a gazdának és meleg kendőt az anyókának. Gondolatban zajtalanul odaléptem a honvédposzt mellé, aki fegyverrel kezében és szívében ujjongó dallal először áll őrt az idén karácsonykor az ezeréves gránicokon. Megfordult íróasztalomon az a téma is, hogy a felnőttek karácsonyáról kellene beszélni, — a férfiak és asszonyok szentestéjéről, akik már nemcsak karácsonyfát hordanak hátukon, hanem keresztet is. Villogtatta ragyogó ötleteit az az írói bravúr, hogy fent az égben jelentkezem Jézusnál és áhítattal megkérdezem: hol jelenik meg ma Krisztus a földön, hova megy el szenteste személyesen és testetlenül, mint a fényesség. Felmerült előttem a hontalanok sötét szentestéje, a családból és társadalomból kivert kutyák keserves kószálása, mikor ezen az éjszakán nem tudnak sehová se benyitni, mert csukva minden lakás előttük, szobájuk fütetlen, a fülük gyerekzsongásra szomjas, a válluk ölelő női karra vágyik — és nincs nyitva még színház se, mozi se, csak a templomok s azok is csak addig, míg a halleluják zengenek. Töprengés közben találkoztam a soványfizetésű kishivatalnokkal, a csepeli gyárakból kiözönlő, fáradt munkásokkal, a magánytól félő, ünnepelt színésznőkkel. Még Nyírő József abaposztós Úz Bencéje is meglátogatott s a havasok tündöklő tisztasága felé csábított.

Volt téma bőven, csak a szívre kellett bízni, hogy nézzen szét utánuk a mai életben. Mind megérdemelte azt, hogy életre keltsék. A kutatás végén valamennyitől érzékenyen elbúcsúztam és elővettem a legősibb megoldást, a legkézenfekvőbbet: visszanéztem a gyermekkorra és abban a pillanatban kápráztató csillogással gyúlt ki a multban a falusi fenyőfa, amelyet körüláll a család, a szájuk nevet, a szemük sír s előttük a mennyezetig lángol fel a fa. Ez az a halhatatlan kép, amelyet ősz fejjel is boldogan idézünk fel, mert megszólal benne egy primitív dal az angyalról, aki a mennyből száll alá és megragyog benne egy jászol, amely elé királyok térdelnek le. Minden tankot, bombát, nyomort és száz más rémséget el kell felejteni kedvéért, mert az ember szívét karácsonykor ellenállhatatlanul a szülői házhoz húzza vissza az álombeli környezet. Belépnek a bűvös képbe a püspöksüveges angyalok s hozzák a kivilágított Betlehemet. Az alkonyodó ezüstkékes utcáról bejönnek a füstölgő pásztorok, fehérfürtös subában, taktusra verik a szobapadlót a görcsös fütykössel, zörögtetik rajtuk a sok pléhlemezt és rezegtetik frissen font kenderszakállukat. Ez a kép hozza vissza hamvasan azt a himnuszt, amelyet az apa intonál a fa alatt, mikor torkából diadalmasan tör elő a «Gloria in excelsis Deo»... Ne keresd másutt a karácsony költészetét, ne fuss új formák felé, mert van egy örök szépsége, amely mindig megbékít: a tiszta gyermekkor, amely még hitt az aranydió legendájában, hitt a karácsonyi kalács mennyei illatában, hitt a szeretet földöntúli erejében és főleg hitt a Jézuskában. Repülj vissza a multba, hadd magad mögött a kiábrándult várost, lépj nagyokat falun a méteres hóban és menekülj a behavazott fa alá, amelyen színes papírfűzér a lánc, csillagot szór a görögtűz, selyemcukorkák hintáznak az ágakon, fent a csúcson lebeg egy nagy angyal, égnek az üveggömbök s ahol az édesanyád mindig úgy fogad, mintha ma is a kis család szemefénye lennél. Bármelyik más karácsonyfa alá is állsz oda, mindenütt előkelő idegen leszel csak, neves nagyság és tisztelt tekintély: egyedül otthon tárják ki előtted túláradó szívvel karjukat. Egyedül otthon ölel át puhán az idő. Válts jegyet a múltba és elfelejted a zilált karácsonyokat, megszabadulsz a szenvedés szorításától. Otthon a fa alatt felengednek feszült idegeid, elönt a melegség, átveszed a hó, a jóság és az egyszerűség sugárzását, leülsz a régi asztalhoz, körül udvarolnak az alvó hangulatok, benyitsz a cseresznyebefőttes kamrába, lángost kapsz és együtt énekeled az ujjongó apróságokkal a család dalát. Menj haza... Mehetsz megrakodva ajándékokkal, vagy betopphanhatsz üres kézzel: egyformán üdvrivalgással köszöntenek. Mert az otthonnak nem drágaságokra, hanem te reád van szüksége. Téged óhajt. Emlékekben olyan gazdag a gyermekkor, hogy őt te meg nem lepheted semmivel se. Csak ő adhat neked, még pedig olyasmit, amit másutt sehol se találsz: szülőket, akik büszkék reád, testvéreket, akik pazarolják az örömet és ágyat, puhát, amelynek párnája is békés álomba ringat. Otthon senki se bánt, mindenki szeret s a levegő is édes. Reggelre varázsvilágban ébredsz fel, indulsz hógolyózni, vizitelni, boldog ünnepekre koccintani, — az asszonyoknak teszed a szépet, a konyhában megcsodálod a pulykasültet, — harangszót hallgatsz a hópaplanos mezőkön s a vastag ködben lustán ugatnak a kutyák messze a felvégen. Este átjönnek a jegyzőék, hosszú beszélgetésre s holnap ti mentek át a pap hoz. A kastély kivilágítva várja a vendégeket, vadászok lába alatt ropog a hó a dermedt erdőkben s ha fiatal vagy még: fel-felnézel éjjel a csillagokra, amelyek remegve égnek odafent a rettentő hidegben. S ha egy kicsit jobban figyelsz, megérzed, hogy már-már te is boldog vagy otthon karácsonykor...

Igyekezz haza karácsonykor — siess, szaladj és fuss! Légy otthon szentestére, hogy le ne késd azt a suhanó pillanatot, mikor a ház fölött megáll egy percre a hóesésben a suhogó angyalsereg, hogy a jégvirágos ablakon át bemosolyogjon a családra — Jézus.

Asszonyok a festőművészek életében

Barabás Miklós Nápolyban

Irta Nagy Méda

Elhatározta, hogy reggel visszautazik Rómába. De hiába vette nyakába a várost, hogy kocsit kerítsen, nem kapott. Két angol már-már ajánlkozott útitársul, de aztán meggondolták magukat, hogy még egy napot maradnak. Igy kénytelen-kelletlen neki is maradnia kellett, mert azt, hogy egyedül béreljen egy kocsit, túl nagy pazarlásnak találta.

Másnap délelőtt ott ődöngött a tengerparton. A kőpárkányra könyökölve nézte a valószínűtlenül kék vizet, amilyent egy festő sem mer az ecsetjére venni, — az ide-oda cikkázó fehér vitorlásokat és türelmetlenül rázta le magáról az árujukat kínáló olaszokat. Bármilyen pompában is tündökölt előtte a nápolyi öböl, most nem tudott úgy gyönyörködni, mint az előző napokban, vágyódott vissza a munkájához Rómába, ahol Leitch, angol festő barátja várta, hogy együtt dolgozzanak.

Egyszerre csak könnyű asszonynevetést hallott a háta mögött. Amint hirtelen visszafordult, báró Bánffy Lászlónéval találta szemközt magát, aki egy fiatal leány társaságában sétált a tengerparton. Mélyen meghajolt előttük. Bánffyné örömmel nyujtotta feléje a kezét:

— Ezt sem gondoltam volna, hogy Nagyenyed után Nápolyban találkozunk össze — mondta nevetve, aztán barátnőjéhez fordult —, engedd meg drágám, hogy Barabás Miklóst, hazánk jeles festőjét bemutassam neked. A legpompásabb arcképfestő, akivel eddig találkoztam. Ha kedves leszel, még téged is megörökít.

— Ahogy parancsolják a hölgyek.

— Vigyázzon, mert szaván fogjuk, — fenyegette meg tréfásan Bánffyné —, az én kis görög barátnőmet még úgysem festette le senki, a legjobb alkalom lenne, most úgyis van néhány szabad és pihenő napunk. Hát igazán elvállalná?

— A legnagyobb örömmel, — mondta Barabás és nem tudta szemét levenni a szép görög leányról, aki szabadkozott:

— De hátha más dolga van Barabás úrnak? Hogyan kívánhatnók, hogy nekünk ajándékozza drága idejét?

— Szíves-örömest teszem.

— Akkor délután „A la ville Rome" vendéglőjében találkozunk, ott majd megbeszélünk mindent, — mondta Bánffyné. Barabás már öt órakor ott ült a vendéglő terraszán. Örült, hogy nem utazott el reggel, ahogy tervezte és mosolyogva gondolt arra, hogy néha mire jó az is, ha az ember nem kap utazókocsit. A görög leány jutott eszébe és a márványasztal lapjára önfeledten rajzolni kezdte.

Egyszerre csak megingott alatta a föld, az asztal lapja elcsúszott az irón alól. Mindnyájan felugrottak.

— Kitört a Vezuv! — mondták rémülten. Valóban a heves földrengés a kráter tetejét már a levegőbe dobta, óriási tűzoszlop csapott föl, ezer és ezer tüzes kő repült szerteszét.

A párkányba kapaszkodott és kitágult szemmel nézte az öböl vizében visszatükröződő lángtengert. Különös fényben úszott az egész tájék, alig lehetett ráismerni. A csodálat és borzalom szinte mozdulatlanná merevítette az embereket. Hat órától este tízig tartott a lángoszlop izzása s azalatt, a csodálatos látványtól lenyűgözve, álltak ott mind a vendégek. Hogy mikor állt melléje a fiatal görög leány, azt nem tudta volna megmondani pontosan, de egyszerre csak érezte, hogy valaki éppen olyan odaadással, lélegzetvisszafojtva, szótlanul nézi a csodálatos színjátékot, mint ő. A többiek halkan beszéltek körülöttük, időnkint a hangos elragadtatás is feltört az ajkakról, de a mellette álló fiatal leány nem szólt egyetlen szót sem. Négy óra hosszáig álltak így és egyetlen mozdulattal sem jelezték, hogy észrevették a másik jelenlétét. Csak amikor az utolsó fény is kihúnyt, s a vendégek mind visszaszállingóztak elhagyott asztalaikhoz, akkor fordultak egymás felé:

— Maga is művész, — mondta csöndesen a férfi —, aki némán, hangtalanul így tud gyönyörködni, annak a lelke éppen olyan fogékony a szép iránt, mint a mienk, művészeké.

— Én csak az szeretnék lenni, — mondta a leány komolyan —, de maga kicsoda? Hogy élt eddig? Honnan jött? Mindent mondjon el magáról!

Egy oldalt húzódó asztalnál telepedtek le, a férfi vacsorát rendelt. A leány sürgetőn tette kezét a férfiéra:

— Kérem, kérem, meséljen magáról! Én nem tudom miért, de úgy érzem, mintha már nagyon régóta ismerném és most keresem a kapcsolatot az emlékkép és a valóság között.

— Nem hiszem, hogy valaha is találkoztunk volna. Nekem arról tudnom kellene. A maga arcát elég egyszer látni, hogy el ne felejthesse az ember soha. Azt hiszem, ez az este valamit elindított, amit nem lehet megállítani...

A leány nem sütötte le a szemét, visszanézett komolyan és föllobbanó szemmel mondta:

— Én is azt hiszem.

— Akkor joga van, hogy tudjon rólam mindent. Nem volt boldog gyermekkorom. Még karonülő gyermek voltam, amikor anyám visszaindult velem a szülői házba, hogy többet soha ne térjen vissza az apámhoz. Aztán férjhez ment újra, de engem nem vehetett magához, én a nagyapámnál maradtam. Pedig azért ment férjhez, hogy nekem jobb sorsom legyen, s mégis, ami keveset adhatott, azt is dugva tehette. Sohasem felejtem el, amikor egy iskolai év előtt búcsúzni tértem be hozzá, mostoha nagyanyám, aki szörnyen fösvény volt, a szekérszínben a guzsallyal a térde között fonogatott. Amikor meglátott engem befordulni a kapun, pillanatok alatt a konyhában termett, nehogy édesanyám valamit is adhasson nekem. De édesanyám fürgébb volt, s ahogy átölelt, már a mellényem zsebében ott lapultak a nekem szánt forintosok.

— Keserves nélkülözések között végeztem Nagyenyeden az iskoláimat. Csak akkor lett egy kicsit jobb sorom, amikor rajzaimmal pénzt kereshettem. Egy fiatal leányt festettem le először, egy divatüzlettulajdonost, Mutili Rózsit, elefántcsontra. Ez olyan jól sikerült, hogy kézről-kézre adták, egymásután érkeztek a megrendelők. Sikerült annyit összegyüjtenem, hogy Bécsbe mehettem az Akadémiára. Majd Markó Károly hívott magához, annak öt leányát festettem le és megcsodáltam nagyszerű festményeit, utólérhetetlen finomságú tájképeit, csak az fájt, hogy magyar létére idegenben kellett művészetét értékesíteni. Az én hazám szegény, nem tud méltó megélhetést nyujtani egy nagy művésznek, de én mégis haza fogok menni és ha szerényen is, de otthon akarok élni. Vállalná ezt a sorsot velem? Vállalná a küszködést egy még alig ismert festő oldalán?

— Vállalom, — mondta csöndesen a fiatal leány és átnyujtotta a kezét a férfiéba — és én is magyar akarok lenni.

A férfi boldogan hajolt a kis kéz fölé, aztán jóízűen fölnevetett:

— Ma furcsa véletlen folytán elmulasztottam egy utazást, de nyertem helyette egy feleséget és egy örökké felejthetetlen élményt, a Vezuv kitörését.

Buzsáki rátétes báliruha

Magyar Nők Lapja 1940. 36. sz.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 MÁR 16
KÉPES ÚJSÁG
Budapest

1021 Barabás Miklós festőművész

A TÚSZ

Barabás Miklós rajza: Táncsics Mihály leánya, Lajonka ravatalánál
(Fotó: Tóth Ambrus)

Élnek-e Táncsics Mihály leszármazottai? — Igen, a dédunokája és az ükunokái, jártam náluk Vecsésen vendégségben. Kiss Géza és családja sok becses emléket őriz a nagy forradalmár néptanító ereklyéiből. A történelmi értékű levelek, bútorok, képek sorában láthatunk egy igen szép rajzot is. Barabás Miklós művét.

Különös jelenetet örökített meg a jeles emlékű grafikus, ritka — kevesek által ismert — pillanatokat.

A nagy „néplázító" immár sokadszor, Budán raboskodott a várbörtönben. Ott kapta a lesújtó hírt, hogy szeretett nagyocska lánya, a különös nevű Lajonka 16 éves korában, váratlanul meghalt. — Jaj, ha már életében nem láthatja többet, legalább a temetésére mehetne el!... Ámde fogvatartói erről hallani sem akartak. — Eleget megszökött már — úgymond —, hátha most is ezt teszi. — És ha valaki kezeskedik felőlem, jótáll értem? — kérdezte a kétségbeesett apa. A császár emberei úgy okoskodtak: ilyen vakmerő bolond úgysem akad. Hiszen az illetőnek vállalnia kell az elítélt teljes büntetését. Rövidesen azonban jelentkezett egy elegáns, kék szemű, fiatal férfi, aki hajlandó volt vállalni a túsz kockázatos szerepét. — De, ember, tudja maga, mi a jogi következménye az ajánlkozásának? — kérdezték hitetlenkedve a börtön vezetői. — Igen, tudom, jogi doktor vagyok; a nevem: Jókai Mór!

A „márciusi ifjak" e nagynevű egyénisége gondolkodás nélkül beült a nyirkos, sötét pincebörtönbe, hogy honfitársa leróhassa végső tiszteletét lánya ravatalánál. (Akinek kedvéért — hogy könnyebben kimondhassa annak idején a beszélni tanuló kislány — a Stancsics nevet Táncsicsra változtatta.) Jókai tehát mindaddig rab volt, amíg Táncsics, zsandártól kísérve, gyászoló szerettei körében időzött.

Ezt rajzolta meg Barabás Miklós: a ravatal melletti találkozás szívszakasztó jelenetét.

*

A temetés után Táncsics Mihály természetesen visszatért börtönébe, nem hagyta cserben barátját. Jókai kiszabadult — a rabság nehéz élményével gazdagabban. S a történelem haladt tovább.

És egyszer elkövetkezett 1848. március 15-e, amikor is a föllelkesült tömeg, élén Jókaiékkal, kiszabadította börtönéből Táncsicsot, a nemzet nagy fiát, a „forradalmár néptanítót".

Hegyi-Füstös István

ÁLMATLANUL HÁNYKOLÓDHATOTT az elmúlt hetekben Pompidou elnök kormányalakítással megbízott miniszterelnöke, Pierre Messmer. Bár nyilatkozataiban cáfolta azokat a híreket, amelyek kormányválságról, a kabineten belüli komoly ellentétekről számoltak be, de a franciák szerint valami igazság lehet a dologban, mert nem zörög a haraszt, ha nem fújja a szél. Az ország életét irányító politikusok névsorának benyújtása mellett, sok egyéb, már évek óta lappangó belpolitikai betegség megoldása vár Messmerre és minisztereire. Egyébként a De Gaulle politika – ezt viszi tovább Pompidou és Messmer – híveinek is megrendült a bizalma a francia vezetésben egy tavalyi botrány kapcsán. A Gestapo által hátrahagyott lehallgatókészülékre bukkantak Párizs leakülönbözőbb

MEGKEZDTÉK A SOROZATGYÁRTÁSÁT az SZK–5 „Nyiva" nevű új gabonabetakarító kombájnoknak a rosztovi Mezőgazdasági Gépgyárban. A modern, nagy erejű és magas termelékenységű gép a korábbi SZK–4-es kombájn utódja. Az SZK–5 másfélszer erősebb elődjénél. Másodpercenként 5–6 kilogramm gabonát képes feldolgozni, aratási szélessége 5 méter. Az új gépen a kezelők jobban védve vannak a forróságtól és a portól. A gabonabetakarítás egész folyamatát műszerek ellenőrzik. Az új kombájn, amelyet már a Budapesti Nemzetközi Vásáron is láthatott a közönség, kiválóan mutatkozott be a gyár kísérleti gazdaságában

Pesther Tageblatt.

Fünfter Jahrgang.

Pränumerations-Bedingnisse:

für Pesth und Ofen: Halbjährig 4 fl. 30 kr., mit täglicher Zusendung 5 fl. Conv. Münze; für Auswärtige im Inlande mit täglicher Postversendung 6 fl. 24 kr., mit wöchentlicher zweimaliger Postversendung 5 fl. Conventions Münze; Pränumeration übernimmt Gustav Heckenast's Buchhandlung in Pesth und sämmtliche Postämter.

Einrückungs-Gebühren:

für den Raum der gespaltenen Petitzeile 3 kr., bei oftmaliger Insertion 2 kr. C. M. Beilag-Gebühr für ein Quartblatt 1 fl., für einen halben Bogen 1 fl. 30 kr., für einen ganzen Bogen 2 fl. Conventions Münze. Beilagen und Inserate sind in der Expedition dieses Blattes, Waiznergasse Nr. 15, dem Hotel Palatin gegenüber rückwärts im Hofe abzugeben

№ 122. Mittwoch, den 24. Mai. 1843.

Die beiden Bassompierre.

(Fortsetzung.)

„Eine Marquise? — in ihrem Zimmer?" murmelte der Bursch. — „Nun wer weiß. Höre, Fanchette, ich habe unrecht an Dir gehandelt. Ich hätte mich nicht mit Dir einlassen sollen."

„Freilich," schluchzte Fanchette, „wenn Ihr Herzog seid. Ach, wie bin ich so unglücklich! — Aber, Herr Herzog, die Frau Marquise erwartet Euch."

„Siehst Du, liebes Kind, um Deinetwillen hätt' ich sie beinahe vergessen. Sage der gnädigen Frau, ich würde kommen."

„Soll ich Euch melden?"

„Noch nicht, Liebchen. Siehst Du, ich muß doch in standesmäßiger Kleidung vor einer solchen Dame erscheinen.

Der brave Junge verbeugte sich, warf sich in die Brust und ging mit stolzen Schritten hinaus.

„O ich Unglückselige!" jammerte die Erbin der drei Spatzen, als sie den vermeintlichen Herzog von dannen ziehen sah.

Während sie so händeringend wehklagte, trat ein anderer blonder junger Mann in die Stube. Er trug die gewöhnliche Kleidung eines lothringer Bauers; allein seine Kleidung war von der Art, daß ein geübteres Auge, als das der Wirthstochter ein Mißverhältniß zwischen der Person und der Hülle gefunden haben würde.

„Sieh da! ein hübsches Kind," murmelte er, die Dorfhebe mit einem Kennerblick betrachtend. „Woher diese Thränen in diesen schönen Augen?"

„Ach, verzeiht," sprach Fanchette, ihre Thränen trocknend, „ich habe Euch nicht kommen hören. Was ist gefällig?"

„Was Ihr wollt," antwortete der Unbekannte, vertraulich die Hand des Mädchens ergreifend „Aber erst sagt mir, was Euch fehlt."

„Ach!" seufzte Fanchette, „ich habe große Ursache betrübt zu sein."

„Nicht wahr, ein Liebeskummer? Kleinigkeit! Ich kenne das. Das gibt sich bald wieder."

„Ach, wenn Ihr wüßtet."

„Ja, das möcht' ich eben. Sprecht, liebes Kind, ich kann schweigen."

„Nun ja, Euch kann ich's sagen. Ihr seid nicht aus dem Dorf; da gibt's kein Geschwätz. — Gott! wenn man so betrogen ist — von einem großen Herrn!"

„Das Mädchen ist verrückt," murmelte der Unbekannte. — „Wie heißt der große Herr?"

„Ihr kennt ihn gewiß; es ist der Herzog von Bassompierre."

„Der Unbekannte prallte zurück, sah das Mädchen scharf an und rief dann mit erzwungenem Lachen: „der Herzog von Bassompierre! Nun das ist denn doch zum Todtlachen! — Liebes Kind, Ihr seid irre; dieser Herr denkt nicht an Euch und ist weit weg von hier."

„Nein, Ihr seid irre," erwiederte lebhaft das Mädchen; „er ist eben jetzt im Dorf, verkleidet in der Tracht, die der Eurigen gleicht."

„Was, Teufel, soll das bedeuten? Dem Ding muß ich auf den Grund kommen. — Also der Herzog von Bassompierre, sagt Ihr, hat Euch die Cour gemacht?"

„Ja."

„Hm! — Wer hat Euch denn gesagt, daß Euer Courmacher der Herzog von Bassompierre sei?"

„Wer mir's gesagt hat? Meine Pathin; eine große Dame, die ihn genau kennt."

„Und wie heißt diese große Dame?"

„Frau Marquise von S. Sernin."

„Nun das fehlt noch," sprach der Unbekannte für sich. „Hat die Marquise mich zum Besten? — Also Frau von S. Sernin ist Eure Pathin, und ist hier? Gut, ich wünschte sie zu sprechen."

„Nicht wahr, Ihr seid von einem ihrer Pächter geschickt?"

„Richtig, von einem ihrer Pächter. — Ich will das Fieber kriegen, wenn ich aus diesem tollen Zeug klug werde."

„Nun denn, sie erwartet Euch, kommt mit hinauf. — Aber halt! — ich glaube, da kommt sie selber."

Wirklich hatte die Marquise, von Ungeduld gepeiniget, ihr Zimmer verlassen und unterbrach durch ihr Erscheinen die logogryphische Unterhaltung des Unbekannten mit der Wirthstochter.

Der Unbekannte machte ihr eine achtungsvolle Verbeugung, welche sie mit einem Blick der Verachtung und grimmigen Zorns erwiederte.

„Ach, gnädige Frau," flüsterte Fanchette ihr zu, „Ihr habt Recht gehabt. Er hat mir Alles gestanden; er ist der Herzog von Bassompierre."

„Laß mich — —" rief die Marquise ungeduldig; und Fanchette zog sich schüchtern in ein Winkel zurück.

„Nun, Herr Herzog," sprach die Marquise, „hab' ich Unrecht gehabt, daß ich Euren lügenhaften Betheuerungen nicht glauben wollte? Wenn ich einen Augenblick schwach genug gewesen bin, Eure Heucheleien für wahre Liebe zu nehmen, so bin ich, Gottlob! jetzt für immer enttäuscht! Bewundert, wie die Vorsehung es gefügt hat, daß Ihr entlarvt werdet.

(Schluß folgt.)

Veranlassung zur Abschaffung der Folter in Preußen.

Eine kinderlose Witwe in Berlin besaß den sogenannten Stelzenkrug. Diesen bewohnte nur sie und ein armer Candidat, welcher vom Elementar-Unterrichte sich kümmerlich ernährte und vom Morgen bis zum Abend außer dem Hause beschäftigt war. Eines Morgens kam die Witwe nicht aus ihrer Schlafkammer; man öffnete daher die Thür und fand sie todt in ihrem Bette. Sie war erdrosselt, und an ihrem Halse befand sich noch der Strick. Die Justizbehörde ließ sofort den Candidaten vorladen, um ihn zu befragen, ob er über diesen Mord nähere Auskunft geben könne, damit der Thäter ausgemittelt und verhaftet werde. Des Candidaten Zimmer war aber verschlossen und er selbst abwesend. Nach einigen Stunden kam er in seine Wohnung zurück, wurde vor den Richter geführt und über die Mordthat vernommen. Seine Aussage unter kräftigen Betheuerungen war: „Ich kann gar keine Auskunft geben, denn ich bin in der vorigen Nacht nicht in meiner Wohnung, sondern gestern bei meinem Freunde, einem Landprediger, gewesen, habe mich verspätet, bei eingetretener Dunkelheit verirrt und die Nacht auf dem Felde zubringen müssen."

Das Letztere konnte er nicht beweisen; er wurde daher des Mordes verdächtig, wurde verhaftet und der begangenen Mordthat ganz unbedenklich beschuldigt. Er läugnete standhaft; man achtete aber darauf nicht, sondern ließ, um ihn zum Geständniß zu bringen, die Tortur an ihm vollziehen, welche noch bei dem Regierungsantritte Friedrich II. bei Criminal-Untersuchungen in Anwendung gebracht wurde. Schon bei dem ersten Grade der Tortur bekannte sich der Canditat, vom Schmerz überwältigt, als Mörder. Erstaunen und Schrecken bemächtigte sich aller, welche ihn, den edlen Mann, seit vielen Jahren kannten und für seinen stillen, frommen Sinn, sowie die liebreiche Behandlung seiner Schüler zeugen konnten. Dafür war nur Eine Stimme, er sei eines solchen Frevels durchaus unfähig. Abgrordnete wendeten sich daher an den damaligen Grosikanzler von Cocceji und machten ihn darauf aufmerksam, blos die Schmerzen der Folter hätten von dem Manne des unbescholtenen Rufes und Wandels ein falsches Geständniß erpreßt. Cocceji ließ die Akten sich vorlegen, fand, die Untersuchung sei unvollständig, und befahl eine neue Besichtigung der Leiche, welche man aus einem damals herrschenden Vorurtheil nicht zu berühren gewagt hatte.

Da wurde der Scharfrichter in Berlin zur Besichtigung der Leiche und zu einem Gutachten über die Erdroßlung aufgefordert. Er erklärte, die Ermorderte sei durch einen kunstgerechten Knoten erwürgt worden. Cocceji fragte ihn, worin der kunstgerechte bestehe? Es ist, erwiederte er, eine eigene Art, in einen Strick einen Knoten zu schürzen, wodurch der gewaltsame Tod bei denen, die von uns aufgehängt werden sollen, sehr erleichtert und beschleunigt wird; dieser Kunstgriff kann nur Demjenigen bekannt sein, der zu unserem Metier gehört.

Dies veranlaßte den Großkanzler, nachforschen zu lassen, ob etwa Scharfrichter oder dessen Knechte zu dieser Zeit in Berlin gewesen wären. Da wurde denn ausgemittelt, daß zwei Scharfrichterknechte aus Spandau an dem Abende, wo in der darauf folgenden Nacht der Mord verübt worden, nach Berlin gekommen wären, und diese waren die leiblichen Brüder der Ermordeten. Sie wurden verhaftet und bekannten die That; sie hatten ihre Schwester erdrosselt, um, als die nächsten Erben, sich jetzt schon ihres Vermögens zu bemächtigen.

Der treffliche Cocceji, hocherfreut, einen Justizmord verhütet zu haben, erstattete sogleich einen Bericht an Friedrich II. und der Tortur wurde sogleich in den preußischen Staaten das Todesurtheil gesprochen. Der König ehrte das Andenken Cocceji's, der um die höhere Justiz sich unsterbliche Verdienste erworben hat, durch die Errichtung einer Marmorbüste, welche er auf dem Hofe des Kammergerichts in Berlin aufstellen ließ.

W. Z.

Pesther Tageblatt 1843

Feuilleton.

Telegraph von und für Ungarn.

— (Ein Dankfest in Erlau.) Es ist nicht nur bekannt, daß Se. Hochwürden der Erzbischof von Erlau J. L. Pyrker im vergangenen Jahre eine mit vielen Kosten neuerbaute Militär-Officier-Kaserne und zu deren Erhaltung einen Fond von 5000 fl. zu Erlau gegründet hatte. Die Vortheile dieser Stiftung berechnen sich auf 1500 fl. jährlichen Gewinns für die Erlauer Gemeinde, welcher die Militäreinquartirung früher zur Last fiel. Aus Dankbarkeit für dieses großartige Geschenk hatte letztere beschlossen, um diese schöne gemeinnützliche That zu verewigen, eine Summe durch Subscriptionen zusammenzubringen, und dafür Se. Excellenz in Lebensgröße durch einen der ausgezeichnetesten, vaterländischen Künstler Hrn. Barabás mit allem Aufwand von Pracht und Geschmack malen zu lassen, und das Gemälde im Stadthaus-Rathssaale aufzustellen. Das herrliche und alle Vollkommenheiten in Betreff der Kunst in sich vereinigende Meisterwerk wurde verfertigt und auf den 30. April seine feierliche Enthüllung anberaumt. Zu dieser Festivität wurde der Rathssaal mit Eleganz ausgemalt und mit allen neueren und älteren städtischen Fahnen und Blumen auf's Prunkvollste ausgeschmückt. Morgens um 6 Uhr verkündeten Kanonensalven von der Höhe der Festung die Tagesfeier, und um 10 Uhr versammelte sich der Erlauer Gewerbstand mit seinen Zunftfahnen und die Masse der Einwohnerschaft aus allen Classen vor dem Stadthausplatze, stellte sich zur Vermeidung alles Gedränges in ein großes geordnetes Carré auf und erwartete die hiezu geladenen Gäste aus dem Honoratiorenstande, die um die eilfte Stunde anlangend in den Rathssaal geführt wurden, wo die Stadtvorgesetzten und ein schöner Damenkranz sie empfing und ihnen Plätze anwies. Während nun der Stadtrichter Carl Rózsa eine vortreffliche, auf die frühern Verhältnisse Erlau's hinweisende an historischen Daten reichhaltige und die Verdienste des an diesem Tage gefeierten großen Namens periodenweise vorführende Rede gehalten und dann auf den Zweck der Feierlichkeit zurückkam, wurde das bisher verhüllte und mit Blumen aufgeputzte Bild seiner mit den städtischen Farben prangenden Verhüllung entblößt, und mit allem Pomp den Anwesenden vorgestellt. Dem Schluß der Rede folgten häufige, Éljenek'-Rufe und Vergißmeinnicht und Immortellenbouquets wurden unter die Gäste ausgetheilt, während dem die Bürgerschützen ihre Chargen brachten die Festungskanonen herabdonnerten. — Hierauf declamirte Michael Alecy städtischer Obernotär das die Gefühle der Erlauer Gemeinde ausdrückende Festlied, welches zur Verherrlichung dieses Tages gedruckt und in 1500 Exemplaren unter die dem Feste Beiwohnenden vertheilt wurde. Nach diesem Vorgange dankte obbenannter Stadtrichter, die Versammlung auflösend, allen anwesenden Gästen für die bewiesene Theilnahme, und nachdem diese Rede von Johann Neimaier erwiedert, und von Zábráczky mit dem besten Erfolge angetragen worden, sie in Druck erscheinen zu lassen, hatten sich die Gäste entfernt. Unter diesen waren bemerkenswerth: Administrator Gedeon Almásy und Vizegespan Joseph Brezovay, Divisionär Graf Castiglione, Franz Mészáro, Oberdechant und Pfarrer zu Erlau. — Unter der Versammlung wurde eine schön gearbeitete silberne Malerpalette von Hand zu Hand gereicht, mit welcher die Erlauer Gemeinde den trefflichen Künstler Barabás in Anerkennung der Meisterhaftigkeit seiner Leistung beehren will. Auf der goldgeränderten Palette ist unter einer Eichenlaub-Guirlande folgende Inschrift zu lesen: „Márkusfalvi Barabás Miklósnak, honunk jeles festésznek müvészi tökélye mélytánlatául Eger városa közönsége. 1843-ik év april 30-án" — Während Gesagtes im Saale vor sich ging, boten draußen auf dem Platze die Bewegungen der Volksmassen nicht wenig Interesse. Hier belustigte die Wallmoden-Cürassierbande die Versammelten. Als zweites Spektakel streute Franz Gröber Eisenhändler bedeutende Geldsummen in Form eines Groschenregens unter das Volk aus. Zum Schluße setzte noch der Stadtrichter unten an der Schwelle des Stadthauses in einer faßlichen Rede das Detail der festlichen Versammlung dem Volke auseinander, indem er ihm das Andenken daran auf's Angelegentlichste empfahl. Hierauf verlief sich das Volk, der Rathssaal blieb jedoch bis zur siebenten Stunde Nachmittags zur Beschauung des Bildes dem Publikum offen, und wurde auch gleich einem Wallfahrtsorte von allen Classen der Bevölkerung besucht. Um 7 Uhr gaben Kanonenschüsse das Zeichen zum Beschluß des Festes, auf welches ein in Erlau noch nie so geschmackvoll arrangirter Ball folgte, den der Erlauer Bürger Franz Bernett veranstaltete. So verehrte Erlau Pyrker — den guten Vater; so vergilt es ihm erwiesene Wohlthaten!

— In Preßburg soll ein Spielgarten für Kinder, und zwar im reizenden Gebirge dieser Stadt angelegt werden. Auch beabsichtigt das evangelische Lyceum eine gymnastische Anstalt für die Schuljugend zu gründen. Man projectirt dazu den alten Friedhof als ein hiezu entsprechendes Locale.

Repertoir für Literatur und Kunst.

— Jizraël könyörgei (Gebete der Israeliten) übersetzt von Rosenthal, bevorwortet von Moritz Bloch, herausgegeben von Philipp Korn.

Nationalität ist das Losungswort geworden in unserm Vaterlande; die Erstarkung desselben zu Einem Großen, in sich abgeschlossenen Ganzen war das Bestreben all derjenigen, die mittelbar oder unmittelbar auf das Wohl des Landes einigen Einfluß geübt. Der Zweck der Bemühungen, das Endziel der Bestrebungen war gefunden, war klar und deutlich hingestellt vor aller Augen, es handelte sich nur um die geeignetesten Mittel — auch das schien bald gefunden, es war — Spracheinheit. Die Sprache sollte die verschiedenen Völkerstämme zu Einem umformen, die Sprache sollte mächtig genug sein, die entgegengesetzten Interessen versöhnend zu vereinen, die Sprache sich als Gemeinschaftliches, sich als Familienband um Alle schlingen, die sich die Kinder nennen des schönen Ungarlandes. Und eben diese Liebe für Verbrüderung und Einheit, wodurch könnte sie sich wärmer und aufrichtiger bethätigen, als durch das thätigste Ergreifen dieses für untrüglich erachteten Mittels, als durch das eifrigste Eingehen in den Geist der Sprache, und durch ihn in den Geist der alle Verhältnisse des Landes durchströmte und durchströmt, von Arpád bis auf den gegenwärtigen Tag? — Daß die Juden in der Beziehung stets in den vordersten Reihen zu sehen waren, wer kann das läugnen? Daß es aber nicht etwa scheinbare Huldigung des herrschenden Principes gewesen, daß sie das ungarische Element durch die Sprache in Saft und Blut aufzunehmen sich bestreben, zeigt vorliegendes Gebetbuch am schlagendsten und unwiderleglichsten. Die Sprache, in der man sein Herz vor Gott ergießt in der Andacht Drange, in der man die Erfüllung seiner zartesten und geheimsten Wünsche von Dem erfleht, der sie allein gewähren kann, in der man den Dank überströmenden Herzens aushaucht, die Sprache muß auch zur Sprache des Herzens geworden sein, denn scheinbare Huldigung dringt nicht über die geheiligte Schwelle des Tempels. Der ungarische Jude fahre fort in der betretenen Bahn, sein Lohn wird nicht ausbleiben. — Herr Korn sorgte für elegante Ausstattung, Druck und Papier ist gleich schön, und die durch das schnelle Vergreifen bereits nothwendig gewordene zweite Auflage noch geschmackvoller ausgestattet. —d—

Bilder aus der Gegenwart und Vergangenheit.

— (Der Räuber und sein Weib.) Der Hauptmann einer Räuberbande, die in Calabrien hauste, hatte eine junge Frau, die ihm sehr zugethan war, ihn bei allen seinen gefährlichen Unternehmungen begleitete und ihm bald auch einen Sohn gab, einen muthmaßlichen Erben seiner Büchse und seiner Herrschaft auf der Landstraße. Leider schrie das Kind oft und stark und dies verdroß den Vater so, daß er mehr als Mal drohete, dieses vorlaute Wesen für immer zu ändern. Lange blieb es bei der Drohung; einst in der Nacht aber, als er verdrießlicher als je zurückgekommen, da ihm ein Unternehmen fehlgeschlagen war, brachte ihn das laute Weinen des Kindes in höchstem Grade auf, so daß er seinen Erben nahm und vor den Augen der Mutter ihm den Kopf an einem Felsenstücke zerschmetterte. Von diesem Augenblicke an mußte die Liebe in dem Herzen der armen Mutter dem heftigsten Hasse weichen. Der Räuber, den ihre fortwährenden Vorwürfe erbitterten und der vielleicht auch irgend einen Racheplan vermuthete, beschloß endlich, die Mutter dem so vielbeweinten Kinde nachzusenden. Eines Abends vertraute er seinem Neffen, den er an die Spitze der Bande gestellt hatte, sein Vorhaben an und befahl ihm, keinen Lärm zu machen, wenn er in der Nacht einen Schuß hören sollte. Dieselbe Nacht nun hatte die Frau zur Ausführung ihres Racheplans erwählt; sie war schön, eine ächte Tochter Evas, und so gelang es ihr leicht, durch Zärtlichkeit und Schmeicheleien den Räuber vergessen zu lassen, was er vorhatte. Er schlief neben ihr ein und dies benutzte sie, um ihn zu erschießen. Als dies geschen war, schnitt sie ihm den Kopf ab, wickelte denselben ein und begab sich nach Reggio, um die Belohnung in Anspruch zu nehmen, welche dem versprochen war, welcher das Land von dem gefürchteten Banditen befreien würde. Der Neffe hörte den Schuß in der Nacht wohl, aber er erinnerte sich der Worte, die ihm der Hauptmann gesagt hatte, und dachte: „der Oheim unterzeichnet eben für Giulietta den Paß in die andere Welt."

Local-Courier.

Theaterchronik.

(Pesth, deutsche Bühne.) Samstag den 20. Mai zum ersten Male: „Monaldeschi." Trauerspiel in 5 Aufzügen und einem Vorspiele von Heinrich Laube. Herr Em. Devrient vom Dresdner Hoftheater: Monaldeschi als Gast.

Sylva, die Tochter des schwedischen Grafen Brahe lustwandelt mit ihrem Verlobten, Grafen Malström in mondheller Nacht, da erscheint ein fremder Abenteurer, der mit einiger Zudringlichkeit sich der schönen Gräfin nähert. Der jähzornige, stolze Verlobte, über dieses Benehmen entrüstet, fordert ihn zum Zweikampfe heraus, was aber der eben dazukommende Graf Brahe verhindert. Wir erfahren hier, daß der Abenteurer Monaldeschi heißt, und daß er den Hof Christinens als das Eldorado seiner Wünsche und Hoffnungen betrachtet, zugleich wird uns der Eindruck bemerklich, den derselbe auf die Gräfin gemacht. Im Gemache Santinellis, seines Jugendfreundes und Landsmannes, der bisher durch Gunst der Königin zur Macht gelangt ist, erfahren wir seine Pläne noch mit größerer Bestimmtheit; Santinelli stellt sich ihm als offener Feind entgegen, und obwohl er ihm, damit er ungehindert aus dem Schlosse komme, die Parole mittheilt, so gibt er doch im nächsten Augenblicke den Befehl, jeden Verdächtigen im Palaste niederzuschießen. Wir sind nun im Schlafgemache Christinens, an dessen Balcon der von allen Wachen hart bedrängte Monaldeschi erscheint; nachdem viel über Eintreten und Nichteintreten parlamentirt worden, wird ihm endlich das Erstere gestattet, und nachdem er auch hier durch Gewandtheit und Geist den tiefsten Eindruck erregt, wird ihm erlaubt, sich auf demselben Wege entfernen zu dürfen. Nach geraumer Zeit sehen wir M. bereits als beneideten und gefürchteten Günstling Christinens. Diese gibt ihm in einer sentimentalen Herzensstimmung ein Amulet, und Sylva, ihr Liebling, empfängt von ihr ein silbernes Kreuz. Bei einem Besuche, den M. im Auftrage der Königin dem Grafen Brahe abstattet, entspinnt sich ein Streit mit dem Grafen Malström, der zu einem Duelle führt. Graf Brahe eilt zur Königin, und Santinelli erhält von dieser den Auftrag, das Duell zu verhindern. Monaldeschi stürzt ins Zimmer der Königin um ihr darüber Vorwürfe zu machen, da eröffnet sie ihm ihren Entschluß, der Krone zu entsagen. M. scheint, wiewohl widerstrebend, diesem Vorhaben nicht abgeneigt, allein in dem Augenblick, als Christine in Gegenwart des Hofes und der Reichsstände abdicirt, erscheint er mit bloßem Schwerte, und fordert die Schweden zum Widerstande gegen diese Abdication auf; er wird als Verräther ins Gefängniß gebracht. Hier besucht ihn erst Sylva, die sich immer mehr zu dem Günstling hingezogen fühlt; er gibt ihr das Amulet, sie ihm das Kreuz. Da hört man Tritte, und es naht die — Königin. Sylva verbirgt sich in einem Cabinette. Monaldeschi ist zerstreut, kalt und förmlich. Die Königin, schon darüber befremdet, daß die Kerkerthüre offen, wird vollends argwöhnisch als sie das Geräusch vernimmt, welches die mittlerweile entfliehende Sylva an der Thüre verursacht. Sie entfernt sich mit den ahnungsvollen Worten: „Hüte Dich, daß Du nicht falsch bist!" Kurz darauf sehen wir die Königin mit ihrem Hofstaate auf dem Ocean. Monaldeschi, von dem es sich herausstellt, daß er eigentlich ein geborner Schwede ist, hat den Plan gefaßt, die Königin wider ihren Willen nach Schweden zurückzuführen und einen großen Theil des Schiffsvolkes für sich gewonnen, allein im Moment der Ausführung wird er von Santinelli verrathen, und würde ein Opfer seiner Willkühr sein, wenn nicht Christine ihn neuerdings begnadigte. Im fünften Acte sind wir in Fontainebleau. Santinelli entdeckt hier der Königin, daß Monaldeschi mit Mazarin, dem französischen Minister conspirire, und bringt in Documenten unwiderlegliche Beweise vor. Noch will Chri-

FÓKUSZBAN

Új magyarországi múzeumi létesítmények 1997-ben

A működési engedéllyel rendelkező létesítmények száma 1997 december 31-én 776, azaz végső egyeztetés után egygyel több ma, mint 1997-ben.

Új létesítmények

Heves Megye
Sporttörténeti Kiállítóhely
3300 Eger, Kossuth Lajos utca 9.

Pest Megye
Kisgazda Falumúzeum
2241 Sülysáp, Dózsa György utca 105.
Jellege: helytörténeti gyűjtemény

Somogy Megye
X. Századi Vasolvasztó Műhely
8708 Somogyfajsz, Horgásztó
Jellege: múzeumi kiállítóhely

Zala Megye
Letenye, Várostörténeti Kiállítás
8868 Letenye, Szabadság tér 15.
Jellege: múzeumi kiállítóhely

Megszűnt létesítmények

Budapest
Láng Gépgyár Üzemi Gyűjteménye
1139 Budapest, Rozsnyai utca 3.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye
Vármúzeum
4600 Kisvárda, Vár utca 1.

Veszprém Megye
Várpalotai Bányászattörténeti Gyűjtemény
8100 Várpalota, Hősök tere, Thury vár

A változásokat részletesen ismerteti Juhász János a Közhasznú információk c. rovatban.

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

Barabás Miklós (1810-1898)

Magyar Nemzeti Múzeum
1998. február 12-től május végéig

gr. Batthyány Kázmér portréja
MNM állandó kiállításából

Barabás Miklós Erdélyben, Márkusfalván született, s már viszontagságos gyermekkorában, nagyenyedi kollégiumi tanulmányai idején felfedezte környezete, tanárai és diáktársai kézügyességét, rajzoló- és festőtehetségét. Később egy kolozsvári festőnél tanult rajzolni, 1825-ben a nagyszebeni Neuhauser Ferenctől pedig festeni tanult.

1829-ben Bécsbe megy és az ottani Akadémián Johann Ender tanítványa. Akadémiai tanulótársai voltak Markó Károly és Kiss Bálint. 1830-ban visszatér Kolozsvárra, ahol megtanulja a kőrajzolás technikáját, mely egész életművében oly fontos szerepet játszik. 1831 és 1835 között Bukarestben tartózkodik, ahol portrékat készít megrendelésre. Közben hosszabb tanulmányúton jár Itáliában, ahol megismerkedik William Leighton Leitch angol festővel, akinek segítségével elsajátíthatja a vízfestést, s együtt is dolgoznak.

1835-től kezdve Pesten él, s lényegében itt-tartózkodásától lendül föl a város művészeti élete. Ő az első magyar művész, aki művészetéből meg tudott élni, bár ebben sokan segítették megrendeléseikkel. 1836-ban az Akadémia levelező tagjává választják, s a korszak minden kiemelkedő személyiségéről készít portrét. Az arcképek mellett festett életképeket és tájképeket is, és a kortárs történelmi eseményábrázolás legfontosabb darabját alkotta meg a „Lánchíd alapkő-letétele" című hatalmas kompozícióval. 1863-ban átmenetileg fényképezéssel is foglakozik, s az ekkoriban új műfajjal, az oltárképekkel is megpróbálkozik. Közéleti tevékenységét sokféle tisztség elvállalása jellemzi: 1859-ben egyik alapító tagja, majd első igazgató elnöke a Képzőművészeti Társulatnak, többször is képviselője Pest városának. A magyar művészettörténet külön szerencséje, hogy még életében megírta önéletrajzát, műveinek katalógusával.

A 19. századi magyar művészet egyik legjelentősebb alakja, a nemzeti művészet megteremtője, hatalmas életműve a magyarországi köz- és magángyűjtemények féltett kincse. Ahogy a költő Reviczky írta róla:

„És hogy csodálják késő unokák,
Megfestéd korod arcképcsarnokát."

Basics Beatrix
MNM

Rippl-Rónai József gyűjteményes kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában

Előzetes
1998. március 12–szeptember 6.

Rippl-Rónai József 1861-ben született Kaposváron. Tanulmányait a müncheni akadémián végezte, majd 1887-ben Párizsban telepedett le. Itt előbb 2–3 évig Munkácsy Mihály segédeként, majd - vele szakítva és kialakítva sajátos, jellegzetes stílusát - önállóan dolgozott.

Az 1890-es évek egyik legmodernebb áramlatához kapcsolódott, a francia Nabis-csoport tagjaival állított ki. Baráti köréhez tartoztak a francia művészet olyan kiválóságai, mint Aristide Maillol, vagy Edouard Vuillard.

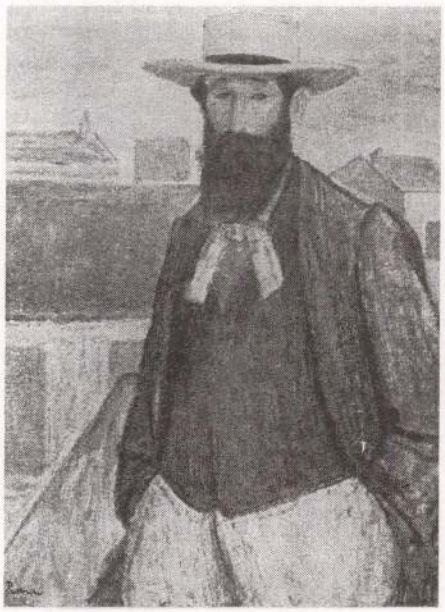

Tizennégy év párizsi tartózkodás után 1902-ben hazatelepedett Kaposvárra, később a teleket Pesten töltötte. Magyarországi elfogadtatása az 1906-os kiállításához kötődik, lényegében ettől az időtől a modern magyar művészet egyik legkiemelkedőbb alakjaként tartják számon.

Stílusa mindmáig utat talált a közönséghez is, képeinek aukciókon leütött magas ára tanúskodik erről. Rippl-Rónai József 1927-ben halt meg Kaposváron.

Rippl-Rónai utolsó nagy gyűjteményes kiállítása Budapesten 1961-ben volt, ugyancsak a Magyar Nemzeti Galériában.

A most rendezés alatt álló kiállítás **1998. március 12-én nyílik meg, és szeptember 6-ig tart nyitva**, de meghosszabbítását is tervezzük. Most különlegesen gazdag anyag, kb. 250 mű reprezentálja a nagy művész munkásságát: festmények, grafikák és iparművészeti tárgyak.

A művek kiválogatása az összes magyar közgyűjteményből és kb. 40 magángyűjteményből történt, de a párizsi Musée d' Orsayból is megérkezik a híres Maillol-portré. A kiállítás anyagát a budapesti zárás után a Párizs melletti Nabis-Múzeum is bemutatja, (Saint-Germain-en Laye).

A Magyar Nemzeti Galéria Rippl-Rónai kiállításához - az elmúlt évek tiszteletet parancsoló hagyományához híven - nagy (kb. 40 íves) katalógus csatlakozik, amely Rippl-Rónai legszebb műveinek színes reprodukcióit, és huszonhét művészettörténész többéves kutatómunkájának eredményeit tartalmazza.

Bernáth Mária
művészettörténész

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészetek Múzeuma

Erró – political painting

1998. január 22–március 1.

A kiállítás anyagát, 54 olajfestményt és 21 kollázst, dr. Hans Joachim Neyer, a hannoveri Wilhelm Busch Múzeum (a karikatúra és a társadalomkritikus grafika német múzeuma) igazgatója és Gunnar B. Kravan, a Reykjaviki Városi Múzeum volt igazgatója válogatta. Erró központi témáinak keresztmetszetével ismerkedhet meg a látogató: az 50-es évek kollázsaitól egészen az 1995-ös Szarajevó című képregény stílusban megfestett óriás méretű olajfestményig. Erró művészete nem ismeretlen Magyarországon, *Szamuráj hölgyek* c. képe múzeumunk gyűjteményéhez tartozik, és 1995-ben a Galéria 56 is bemutatta néhány munkáját.

Az izlandi származású Erró 1932-ben született Olafsvikben. 1958-ban Párizsban telepedett le, ahol barátjával, Jean-Jacques Lebellel, számos happeninget rendezett a 60-as években, hogy nyilvánosan állást foglaljon az aktuális politika brutalitásával szemben. Erró valóságos globetrotter: utazásai során a legkülönbözőbb kultúrákkal ismerkedett meg. 1957-ben Izraelben töltött 8 hónapot, a 60-as években az Egyesült Államokba (New Yorkba), majd a Szovjetunióba utazott. 1970 óta rendszeresen látogatja Thaiföldet és más távol-keleti országokat. Munkái társadalmi jelenségek iránti érzékenységéről tanúskodnak. 1993-ban Reykjavik közelében Erró-múzeum nyílt.

Erró, a dadaista hagyomány szellemében, az 50-es évek közepén kezdett ironikus társadalmi, történelmi, és a politikai kollázsokat készíteni. Ezek alapján 1959–60-tól olajképeket fest: a kollázs a festmény vázlata, amit vetítő segítségével visz vászonra.

Festményeit előbb szerkesztett, négyzetes részletekre osztja, majd a 80-as évektől számítógép segítségével hálószerű, plasztikus képbeosztást tervez, amiben motívumait helyezi el. Erró munkássága képsorozatokból áll, melyek egy személy vagy egy tárgy a művész által elképzelt történetét mesélik el. Irreális képi elbeszélései egyszerre hívják fel a figyelmet a képelemek közötti ellentmondásra és a bennük rejlő tartalmi összefüggésre.

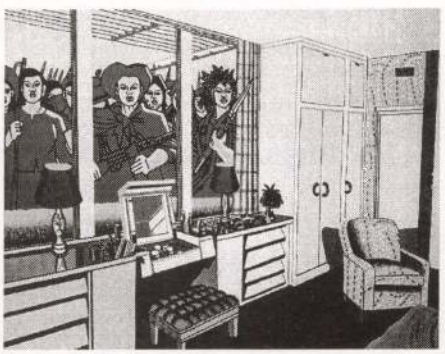

Erró XX. századi történelmi festő, aki többek között a művészettörténet, a propaganda, a képregény és a reklám kimeríthetelen képanyagából válogat. Munkái társadalomkritikus töltésükön kívül olyan általános jelenségekre is utalnak, mint az eredeti kép és a reprodukció értékviszonya, vagy a média képözönének befolyása az emberi érzékelésre és érzékenységre.

A kiállítást az AFAA (Association Francaise d'Action Artistique) és az ÁB-AEGON Általános Biztosító Rt. támogatta.

Cluj—Kolozsvár 1925. január 11. XI. évf. 1. szám.

PÁSZTORTŰZ

SZÉPIRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÉPES FOLYÓIRAT

FŐSZERKESZTŐ: GYÖRGY LAJOS — SZERKESZTŐ: GYALLAY DOMOKOS

Irodalmi életünk új esztendeje.

Irta: *Dr. Kristóf György.*

A római katholikus egyház szentnek, a hívek mélyebb áhitatára és alázatosabb tiszteletére méltónak jelenti ki azokat az éveket, melyek, mint a jelen 1925. is, az egyház életében különösen fontosak.

A magyar irodalom is bátran nevezheti szentnek, különös emlékezésre méltónak az 1925-öt. Annyi nevezetes esemény évfordulója ez, hogy izgalomban van a toll, mikor rövid összefoglalásban fel akarja sorolni, mert nem tudja: melyik közülök a dicsőbb, nagyobb?

A Jókai születésének századik évfordulójára máris ráeszmélt az egész magyarság. Jókai a kifogyhatatlan s mégis mindig üde képzelő erőnek, a mély és gazdag költői kedélynek világszerte jól ismert, termékenységben senki által utól nem ért alakja. Ő a magyar mesemondás királya. Gyermekkori felejthetetlenül kedves élményeinknek, férfikorunk elringató irodalmi gyönyörűségeinek, egész magyar műveltségünk egyik legfényesebben ragyogó kincsének a neve: Jókai . . .

Száz esztendeje annak is, hogy Széchenyi egy költőiségben nagyszerű drámai mozdulattal fundamentumát vetette meg a Magyar Tud. Akadémiának, a magyar tudományos, a magyar szellemi élet vezérlő intézményének. Az Akadémia hatása, eredményei számokkal föl nem mérhetők. De tudja mindenki, hogy e hatás állandó, egyetemes volt közműveltségünkre s biztató tudósaink pályájára. A magyar tudományosság nem egy megállapítása már nemcsak faji érték, de az emberi művelődésnek közkincse. Ez az egyesek mellett elsősorban a százesztendős Akadémia érdeme. Aztán száz éve annak is, hogy Vörösmarty Zalán futásának riadó árja fölverte a vak mélységet, hogy született Greguss Ágost (1825. ápr. 27.) a magyar esztétikának, Salamon Ferenc (aug. 29.), a magyar tört. tudománynak kiváló művelője, a patriarcha korban is ifjú kedélyű Lévay József (nov. 19.). S ha még hátrább nézünk, a Gvadányi József kétszáz, a Gyöngyösi István és a halhatatlan Apáczai háromszáz éves régisége és évfordulója kapja meg a figyelmet. Mennyi fényes név, mennyi drága kincs avatja szentté irodalmi életünk számára az új 1925-dik évet!?

A kath. hivőket az év szentté kijelölése mélyebb áhitatra s alázatosabb tiszteletre kötelezi. Mire kötelezi irodalmunkat a szent 1925-ik év?

Alázatosabb tiszteletre minden már elért és kivívott irodalmi érték iránt, amit az irodalomtörténete drága örökségként ránk hagyományozott. Minél nagyobb a mának művésze, minél inkább válogathat a mai közönség, annál inkább kell éreznie és tudnia, hogy még a legrégibb és legprimitivebb történeti mozzanat is egyenesen nélkülözhetetlen láncszem a fejlődés menetében. Az irodalmi, a művészeti bolsevizmus, nevezzék azt futurizmusnak, vagy akármi szép szóval, ép annyira bűnös és jogosulatlan, mint a politikai. Az irodalmi élet szellemi élet s jellemzője az alázatos tiszteletadás a kivívott értékekkel szemben, a hagyomány folytatása s az irodalmi öntudat megtartása.

De kötelez mélyebb áhitatra is. Áhitatra, mely vágyódik az értékek által megszentelődni. Az áhitat azonban csak szájtátogatás s életnélküli bámészkodás, ha nem kapcsolódik hozzá cselekvő akarat is. Iróink cselekvő, elszánt akarata minden dicséretre érdemes. De közönségünk még mindig nem eszmélt rá eléggé, hogy egyéni műveltségének, faji jellemének s az emberi társadalommal való közösségének legbiztosabb mutatója az: menynyire él öntudatos irodalmi életet? Többen és többet kell olvasnunk. De mélyebb is legyen áhitatunk. Az író érezze, hogy a művészet szent dolog, hogy csak a tehetség összes erőinek megfeszített és gondos munkája által szülhet életképes magzatot. A felületesség, elhamarkodás rendszerint torzul üt ki, elvetéléssel végződik. Közönségünk is bocsássa a mélységig ízlésének mérő ónját. Mai ízlésünk más, mint elődeinké. Ez törvény, s ostobaság volna tagadása. De még nagyobb törvény, hogy semmi új alkotás sem modern, ha a régihez képest a szellem gyarapodását nem fokozza. Ennek ellenkezője, ha még oly modernnek is állítja magát, visszasülyedés, dekadencia arra a műszemléletre, hol évszázak előtt álltunk vagy ahol talán épen csak az állat-ember érezte s érzi jól magát . . .

Ez új évet szentté avató irodalmi tények és férfiak példái mind mind ezt tanusítják, erre köteleznek. Ha e kötelezettséget érezve ilyen értelemben gyakoroljuk a tiszteletadást és áhitatunkat, akkor a szent év egyuttal irodalmunk boldog új esztendője leend.

Barabás Miklós.

Irta: *dr. Siklóssy László.*

Márkosfalvi Barabás Miklós 1810-ben született Márkosfalván, Háromszékben, és 1898-ban halt meg Budapesten. Egy évszázadot élt végig, az emberiség legértékesebb és legérdekesebb évszázadát. Sokat élt át a politikai történelemben is: a napoleoni idők legendakörében élte le gyermekkorát és megérte a XX. század derengését. Megérte a XIX. század technikai csodaprodukcióját: ő, aki fiatalon még szekéren utazott Pestre és Bukarestbe, öregen a Telefon Hírmondót hallgathatta.

Ám a nagy külső események gyakran nem sokat számítanak az ember belső lelki világában. Az erős lélek nem dobáltatja magát a külső események által, hanem gyökeréből fejleszti ki fájának terebélyét. Ilyen lélek volt Barabás Miklós is, akit, azt hiszem, kevéssé érdekeltek a politikai események és kevéssé a technika vivmányai. Ezek legfeljebb abban a vonatkozásban, amelyben a festőművészetet érintették. Mert Barabás festő volt és művész volt a szó valódi értelmében. Nem azok közé az ú. n. tehetséges emberek közé tartozott, akikből minden lehet. Ha valaki a predesztináció számára keresne életpályabizonyítékokat, Barabás Miklóst első helyen kellene említenie. Ő festőnek született, neki festővé kellett lennie. Mindjárt látni fogjuk, hogy lett azzá. Festő lett abban az időben, amikor elmondhatta a költővel: „szertenézett s nem lelé honját a hazában", s amikor szerves magyar festőművészet még nem volt. És megérte a magyar festőművészet virágzását, megérte Munkácsy Mihály korát, megérte a fiatalok harcait a modern művészetért és megérte azt, hogy e harcok érdekelték a magyar közönséget. Megérte mindezt friss erőben s olyan alkotó kedvben, mely legalább is megközelítette Tiziánét.

Barabás Miklós
festőművész arcképe 86 éves korában, amikor a Tudományos Akadémiai tagságának 50-ik évét betölté.
Túry Gyula 1896 évi vízfestménye után.

Én még ismertem az öreg urat. Úgy esett a dolog, hogy a Pesti Hazai Első Takarékpénztár az 1870-es évek végén a jeles Ybl Miklós által nagy bérpalotát építtetett a Kálvin-téren. Ez volt Budapesten az Anker-udvar után, úgy tudom, a második négyemeletes ház. Egyike volt az első lakóknak: apám a II. emeleten, a IV. emeleten pedig egy zömök, rendkívül mozgékony ember, Maszák Hugó, a főrendiház akkori naplószerkesztője, egyébként fürge irodalmár. Maszák Hugó veje volt Barabás Miklósnak, akinek leányát, a ma is élő Barabás Ilonát, vette el feleségül. Én, aki az unokákkal voltam egy sorban, sokat hallottam a nagyapáról, sőt láttam is, beszéltem is vele. Jóságos, nagyszakállu ember volt, termetre nézve épen akkora, mint veje, Maszák Hugó. Bizonyára ez is hozzájárult a kettőjük közötti szimpátiához, amelyik igen nagy volt, olyannyira, hogy a vő ékes rigmusokban meg is verselte apósának élete sorát. E poémának alapja már közkincse az olvasó embernek: Barabás Miklós emlékiratai, amelyeket a magyar Tudományos Akadémiának ajándékozott.

Ha ezeket az emlékiratokat kezünkbe vesszük, sok érdekes momentumot tudunk belőle kihámozni. Amint hogy Barabás Miklóssal nem is lehet íróembernek együltében végeznie. Amilyen egyszerű volt ő a maga valóságában, annyi apró és nagy problémát hagyott hátra azok számára, akik az ő életével és munkásságával foglalkozni akarnak.

Ime, az első kérdés: hová kapcsolódik Barabás művészete, Erdélyhez-e, hol ifjúságát töltötte, avagy Budapesthez, ahol sikereinek javát aratta. Való igaz, hogy Barabás már a 30-as évek végén tartósan telepedett meg Pesten, erdélyi honából azonban a székely embernek olyan markáns egyéniségét hozta magával, amelyet a turbulens pesti élet nem tudott átformálni. Ha Barabás nem az, a ki, ha nem bízik feltétlenül önmagában, istenadta tehetségében és szorgalmában, kétségtelenül másképen viselkedik Pesten, mint ahogy viselkedett. Azidőben Pesten rohamosan fejlődött minden. 1840-ben megalakult pl. a Műegylet. Nagy dolog volt ez akkor, amikor eladdig Pesten nem rendeztek művészeti kiállításokat. És egyszerre a társadalom hangos részvételével az élet előterébe nyomult a képzőművészet kérdése. A művészek igyekeztek a Műegylet szekerébe kapaszkodni, onnan vártak támogatást, viszont szidták is eleget. Barabás Miklós nem tartozott ezek közé. Ő is kiállította egy-egy művét, de egész magatartásán meglátszott, hogy csak saját

magára támaszkodik. S a későbbi idők folyamán is, amikor emberek, ízlés, divat, művészeti irány mind megváltozott, Barabás Miklós megmaradt önmagának. Nem tartozott semmiféle csoporthoz. Nem óhajtott olyan érvényesülést, amelyet nem saját magának köszönhet.

És valóban, ha végignézünk művészetén, nem tagadhatjuk el, hogy az, elejétől végig, a legharmonikusabb

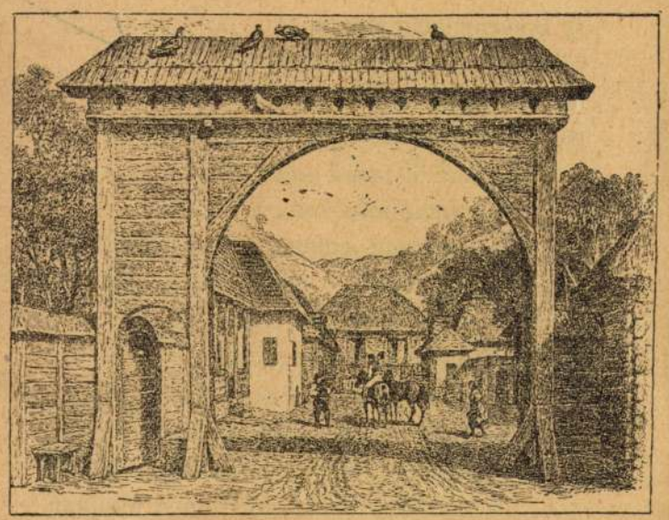

Barabás Miklós szülőháza Márkusfalván.
A művész rajza.

fejlődés eredménye. Mindegyik művén ott van a mag, amelyet Erdélyből hozott magával. Ezt meg kell állapítanom nekem is, aki tulajdonképen a régi Pest történetével foglalkoztam legtöbbet. Barabást kétségtelenül Pest is reklamálja magáénak, de el kell ismernie, hogy lelkét Erdélyből hozta.

Hogyan értsük ezt? Erdélyben nem volt festőiskola és Barabásnak a franciával kellett mondania: je prends mon bien ou je le trouve. Fel kellett szednie Erdélyben az apró művészeti morzsákat és azokat, a még mindig igen szerény falatokat, amelyekhez Magyarországon hozzájuthatott. Azután elkerült Olaszországba, ahol az árnyékban bolyongás után egyszerre a verőfényre érkezett. Kétségtelen, hogy Olaszországban és a bécsi akadémián tanult legtöbbet, ám valamennyi művén ottan maradt a nyoma annak a kezdetnek, amely Erdély földén csirázott, épúgy, amint a modern kertészet által termelt pompaszekfűben is fel lehet ismerni a rétnek egyszerű virágát.

Abban a korban, amelyet akadémikusnak, egyéniség nélkül valónak jellemeztek, Barabás mindenkor megmaradt Barabásnak. Sőt emlékirataiban is a kezdet éveire terjeszkedik ki a legbővebben s a legnagyobb szeretettel. Hiába, az ifjúság a legnagyobb kincs, akkor alapozzuk meg a jövőt, s töltöttük légyen ifjuságunkat bármily nélkülözések között, bármily primitiv módon, bármennyire tapogatózva: hozzá fordulunk vissza mindenkor a legnagyobb szeretettel és kegyelettel.

Lássunk tehát egyet-mást Barabás erdélyi ifjúságából.

Három éves korában már a dálnoki falusi iskola növendéke volt. „Olyan kis legény voltam még ekkor — olvassuk, — hogy télben, ha hó esett, ölébe vett a nagyatyám bérese és úgy vitt az iskolába. Egy kis hársfatábla volt a nyakamba akasztva, melyen írni tanultunk, mert a papirért pénzt kellett volna adni. Ha a tábla mindkét felét tele írtuk, esténként üveggel le kellett vakarni, s hogy a tinta bele ne igya magát a fába, azt tűznél megmelegített és rongyba kötözött sárga viasszal dörzsöltük le. De csak kevés viasznak volt szabad a fára jutni, mert máskülönben összefutott rajta az írás. A tintát is magunk főztük ugyan, fekete gyűrűfa héjából, amihez egy kis gálickövet kevertünk, de Dálnokban akárhányszor úgy csináltuk a tintát, hogy a megfordított füstön levő kormot tejjel összekevertük. Még ötéves koromban is olyan kicsike legény voltam, hogy a vizsgán a padra állítottak, mert az asztal mögül nem látszottam ki".

S ez a kis székely Hüvelyk Matyi meghódította a világot. Mert Barabás világszerte ismert művészeink közé tartozik. Ebben is példája annak, hogy a világosság nem maradhat a véka alatt. Hosszu élete pályáján s azt követő ifjú örökéletén különböző periódusai voltak — a divat szeszélyei szempontjából. Az 1830-as és 1840-es években volt az ő arany ideje. A mult század második fele is csupa elismerést hozott számára: kifogástalan művészeti sikereket, koronként megújuló hivatalos elismerést. De a fiatal Barabásból lassanként öreg Barabás lett: a divatot, a hirtelen sikereket, a parázs-ünnepeltetést át kellett engednie a fiatal generációnak. Ám az öreg úr lankadatlanul alkotta szebbnél szebb műveit. Ismerem pl. az 1880-as években festett tájképeit, amelyeknél fel kell kiáltania az embernek: hát Barabás ilyet is tudott! Mert hogy mindig csak a portrait-festőre gondolunk. Ez idő-

Barabás: Női arckép

ben Barabás keveset szerepelt a nyilvánosság előtt, mégis az 1896. évben Budapesten rendezett műtárlaton, 86 éves korában, munkásságát nagy vonásokban bemutató válto-

zatos kollekcióval állott elő. Ekkor látta a magyar világ, hogy milyen nagy festője van. Halála után egy emlékkiállítás még inkább megalapozta megbecsülését. A XX. században aztán hatalmas lángra lobban a gyűjtés, az amatőrködés passziója. Felfedeződött, hogy Barabás miniatürista. Nosza megindult a hajsza Barabás-miniatürök után, úgyhogy külföldi miniatür kiállításokon, nagyszabású aukciókon ma már, mint bevett márkával, találkozunk Barabással.

Bizony kevés magyar festőnek jutott osztályrészül a nemzetközi siker, Ilyen mindenesetre Munkácsy Mihály s talán Szinyei-Merse Pál, de már a többi neveknél — sajnos — óvatosaknak kell lennünk (bár ne kellene!) a határozott állításnál.

Kissé messze kalandoztam a csöpp-gyermek Barabás írástechnikai kínjaitól, amelyekhez pedig vissza akarok térni, elmondandó, mennyi aja-baja volt e fiatal művésznek, amíg autodidakta korában a festőművészet technikájával megismerkedett. Eleinte tussal rajzolgatott, majd nagyenyedi diák korában egy Lileque nevű francia szobafestőtől — akit vulgo Léleknek szólítottak — megtanulta a festékek nevéit és az enyves festék kezelési módját. 15 éves korában Kis-Ludason megpillantja az első olajfestményt, Neuhauser szebeni festő és rajztanár egy tájképét. Rohan Neuhauserhez tanulni. Nemsokára megismerkedik a crayon-rajzolással és a kenyérbélnek avval a csodaszerű kezelési lehetőségével, amelyet manapság radirgummival végezünk el. Mily apróságok ezek nekünk manapság, de mily életbevágó dolog volt mindez e kis ember nagy művészlelkének. Aztán jöttek egyéb etape-ok, a miniatürfestés, az akvarel helyes kezelése, a kőre rajzolás . . .

Manap „csinosan festegető" fiatal hölgyeinknek könnyebb dolguk van. Csak bemennek egy külön e célra alakult boltba és ezernyi kész cikkben válogathatnak. Akár a készre festett képet is megvehetik.

A hely szüke búcsuzni késztet Barabástól, de nem véglegesen, mert egy erdélyi művészeti lap nem elégedhetik meg avval, hogy Erdély legnagyobb festőfiával egy ilyen rapszodikus cikkben végezzen. Barabás Miklós a témák tömegét jelenti: mint portrait-festő, mint miniatürista, mint portrait-litografus s e téren történelmi festő, mint genrefestő stb. Ezek általános műtörténelmi témák. Külön erdélyi téma: Barabás erdélyi vonatkozásu oeuvre-je. — Hiszen tudvalévő, hogy Barabás 1810-től 1829-ig — amely időben már lelkes és szorgalmas professzionátus festő volt — Erdélyben tartózkodott. 1829-ben ment Bécsbe, honnan félév mulva visszajött Kolozsvárra, ahol 1831 májusáig maradt. Innen másfélév mulva Bukarestbe ment (itt aratott sikereit is érdemes külön megtárgyalni), majd innen 1833-ban ismét vissza Erdélybe. — 1837-ben és 1839-ben ismét huzamosabb ideig tartózkodik Erdélyben, főként Kolozsvárt. Ezután végleg Pesten telepszik le, de szülőföldjére gyakran lelátogat.

Ismétlem, Barabás erdélyi oeuvre-jével még foglalkoznunk kell s én már mostan megkérem a *Pásztortűz* azon olvasóit, akiknek Barabás-képek vannak birtokában, avagy ilyenekről tudnak, közöljék azt a Pásztortűz szerkesztőségével.

Költemények.

NYÁR.

A keskenyebbik élet-úton
ballagok néha porig leverten.
Ilyenkor mindig öledbe hullok... így...
én zöld-füves, hűs-árnyu kertem.
Lábaidnál patak csörgedez.
Vize friss, mint havasi lehellet.
Bús arcomat simogató beszéddel
szalad, cseveg a vén fűzek mellett.
Úgy érzem: most Király vagyok, az,
a Nap-Királynak távol rokona.
Trónusom: a selymes, puha pázsit,
koronám dús kincsü: lombkorona.
És rajta mennyi drága-gyöngy ragyog?
Cseresznye, alma, körte ring a lombon.
Őrségem: a szép szál fenyő gárda:
Én most király vagyok, ha mondom.
Trónusomról hogyha felkelek,
minden bokor hajlong . . .összerezzen,
Hódolattol ízes és piros
málna az ágon, szöllő a gerezden.
Madár-szó, édes vadvirág-illat
a kerten át rezdűlve szállnak.
Király-fejem álomba alázva
csókolgatom földön a füszálat.

ŐSZ.

Ilyen panaszos-hosszu Ősz még
nem járt soha kertem alatt.
S hogy elment, itt más nem maradt:
Üszkösen égő, korhadt rőzsék.

Komor ködben ülnek a hegyek,
mint sors-váró hét menyasszony,
kik a bánat-kék haraszton
Híntenek sek tépett galyt . . . levelet.

Rőt lángok, rőzse, hunyó parázs,
mint mély szivekbe fúlt akarás:
lobban egy-kettőt, s jön a Csend . . .

Haraszt, tépett galy . . . sodort levél,
mint tört remény. mely már nem él:
a hűs avarban elpihent . . .

célok és értékek ily összehasonlítása, mint amelyet e kiállítás tesz lehetővé, szükségszerűleg előmozdítja a jóakaratot és megértést a nemzetek között. Valamennyiünknek örvendenünk kell, hogy újra lehetségessé vált brit művészek munkáinak kiállításaikon való bemutatása, amit szerencsétlenül közbejött események félbeszakítottak. Bízom benne, előfutárja ez a nemzetek baráti viszonya további hasonló bizonyítékainak.

Köszönetet mondok a Bizottságnak, hogy engem tiszteltek meg azzal, hogy e vállalkozásba, melyet nagy örömmel támogatok, belevontak (magyarul folytatva) „és most a Magyar Képzőművészeti Társaságnak békés fejlődést és a jövőben sok sikert kívánok".

MŰVÉSZETI ADATOK

BARABÁS MIKLÓS A LÁNCHÍDRÓL. Szilágyi Sándor hagyatékával együtt a Nemzeti Múzeum kézirattárának birtokába került néhány ismeretlen, művészeti tárgyánál fogva érdekes Barabás-levél, melyek közül különösen a Lánchídról szóló, alább közölt hosszabb megemlékezés érdemel figyelmet, részint aktualitásánál fogva, részint mivel a művész apró tollrajzokkal is élénkítette levelét.

„Budapest, 1896. Oct. 22-én. *Kedves Sándor Öcsém!* Azt írod, hogy szeretnéd, ha én valamit írnék a lánchídról. Szakember nem lévén, dacára annak, hogy minden részecskéjét a hídnak ismerem, nem tartom magamat illetékesnek érdemileg értekezni róla.

De miután egy pár héttel ezelőtt a Világkrónikában[1] egy cikk jelent meg *„A lánchíd legendája"* cím alatt és abban azt is szellőzteti: hogy megoldandó kérdés, miszerént Tisdail vagy Marsalko faragta (?) az oroszlányokat. Később ugyan megfejti, hogy egy pár helyről megnyugtatták az iránt, hogy Marsalko faragta. Hogy merülhetett fel ez a kérdés, miszerént a híd kőmíves pallérja? vagy szobrász faragta e? — azt nem tudom.[2]

Marsalko faragta biz azokat. Engem Clark Ádám fölkért volt, hogy nézném meg és kritizálnám meg az oroszlányokat.

Én megnéztem, fölmásztam létrán a bódéjába Marsalkónak, megmondtam Clarknak, hogy kár volt akkor nem hívni engemet, amikor az agyagminta készült; mert akkor lehetett volna javítani, miután már granitban ki voltak nagyolva, nem lehetett az én észrevételeimet ki igazítani. T i. a sörényük le simítva, mint a ló sörénye messziről egy kő tömegnek fognak látszani. Én szívesen oda adtam volna mintául Canovának a Péter-templomban lévő oroszlányait, melyekről igen szép kőnyomatú másolataim vannak, t. i., hogy nagy tömegekbe tagolva lett volna a sörényük, melyek nagy tömegekben nagyobb tömeg árnyékokat vetve, egészen más hatást tettek volna a távolban, de ami le volt faragva, rá ragasztani nem lehetett, a kis részletek távolról el vesznek és egy kőtömeget képeznek. Nem is szolgál mellettük se huszár, sem dragonyos: hogy naponként kifésülje a sörényüket; én így szemtanuja voltam annak, aki faragta. Mindenik oroszlány három darab kőből áll.

Megtörtént az a kis malheur Ádám Clarkkal: hogy fejjel a híd felé és farkkal kifelé rakatta az oroszlányokat, William Tierney Clark[1], mikor tavasz végén megjött, szöryű módon bosszankodott rajta, állványokat állíttatott és leszedték mind a tizenkét követ és megfordították kifelé fejjel.

Azt mondta az öreg Clark: hogy „az oroszlányok, mint a híd őrei szerepelnek s ha egy palota kapujához két alakot faragnak kőből, ki felé nézőleg? vagy a falfelé fordulva? ki felé állítjuk-e?"

Gróf Széchenyinek mennyi küzdelmébe került és fáradságába a hídnak költségeit elő teremteni, az ismeretes. Budapest német tanácsa azon volt, hogy a város építse, ennek gróf Széchenyi ellene volt; azt mondta, hogy elébb kész lesz vagy három tanácsosnak 3—3 emeletes háza, mint a híd. Nincs hozzá elég pénzük sat. sat.

Az akkori szervezet szerént Centrumpaterek voltak. Volt a városnak Vormundere (Gura Szatuluj), mint az oláh nevezte (falu szája), egy *Kolb* nevezetű vagyonos háziúr. Ezt Bécsbe küldték Ferdinánd cs. és k. Ő felségéhez egy deputatióval, Ő felsége azt felelte: „Ich lasse die Rechte meiner Bürger nicht schmählern". Erre a Bürger urak Kolbnak fáklyás zenét vittek, elhatározták, hogy lefestetik az arcképét a városháza számára. Én lefestettem térdképben. Kolb úr a Nemzeti Casinóban szembe jőve Gróf Széchenyivel, kevély önérzettel kivéve zsebéből aranytubákos szelencéjét, megkínálta a Grófot, így szólván hozzá: „Ja, Ja, Herr Graf, eine Schwalbe macht noch kein Frühjahr", mire a Gróf szippantván a burnótból, így felelt: „Jawohl, aber auch ein Stockfisch macht noch kein Fassten". Míg a kép elkészült, a híd ügye is eldőlt és a képet Kolb fizette ki és a család tartotta meg.[2]

Természetesen, akkor is voltak szélbaliak, irígyek és nem átallották azzal is vádolni, hogy sok híd részvénye van a grófnak és így önérdekből dolgozik sat....

Erre a Gróf Br. Eötvös Józsefhez írt egy nyilt levelet, melyben megírja, hogy hány részvénye van, és azt b. Eötvösnél letéteményezi egy év tartamára, azzal a meghagyással, hogy aki ilyen részvényeket vásárolni akar,

[1] *Világkrónika.* 1896. szept. 38. sz.

[2] *Marsalkó* János szobrász, szül. Lőcsén 1819. Meghalt Budapesten 1877-ben. Tanulmányait Bécsben végezte.

[1] Clark, Tierney William, angol vízépítő, a Lánchíd tervezője, szül. 1783. Bristolban, meghalt 1852-ben Londonban.

[2] Széchenyi István titkárjához, Tassner Antalhoz írott leveleiben részletesen leírja, mennyit kellett küzdenie, míg a híd építésére az engedélyt kivívta. Lásd: *Majláth* Béla: A lánchíd története. *Budapesti Szemle,* 1882.

Magyar Iparművek
1926. 4 sz.

azoknak a ki bocsátási árért annyit amennyi ebből jut, eladjon.

Egy év mulva megint nyilt levélben szólította föl Eötvöst, azoknak vissza adására, miután senki egyet sem vett meg, nem akarja tovább fárasztani azoknak őrzésével.

Egerben egy úri ember a Grófnak Kossuthtal való polemiájakor arra a gondolatra jött, hogy a fali órájára, melynek címlapján elől kívül volt az ingája, a címlapra ráfestette vagy ragasztotta a Gróf arcképét és az ingára a Kossuth képét, hogy mindig az orra előtt lógjon a Grófnak bosszantásul.

Ha legendáról szólunk, mint a Világkrónika, azt is felhozom, hogy a két Clarkról a nép úgy beszélt, mint apa és fiúról, pedig nem csak rokonok nem voltak, sőt nem is egy nemzet.

William Tierney Clark *angol* volt. Ő volt a főmérnök.

Ádám Clark *skót* volt, ő volt az építésvezető mérnök.[1]

Tisdail vagy ha jól emlékezem Disdail volt a kőmíves pallér, ki a hídfők és 40-öl magas oszlopok építését vezette, t. i. az oszlopok az alaptól a tetejéig értendők.

Zöbel[2] asztalos volt az asztalos műhely vezetője, ahol minden famunkák és minden vasból öntendő darabok természetes nagyságú mintái készültek.

Marsalkó csak a négy oroszlányt faragta. Az alapkő letételekor ki volt vájva az éptalajig, azután egy vastag réteg beton volt és azon már három sor vagy réteg négyszegű sóskúti kő kemény talaj volt, melyen álltunk. Én egy pár nappal az ünnepély előtt rajzoltam meg a hely alakját, mely ma is megvan az albumokban.

Én mind ezt csak neked írom, tudomás végett; nem azért, hogy ki nyomasd.

Egyszer együtt ebédelve a Lloydban Clark Ádámmal, mint ki jöve onnan, elváltunk, ő a belvárosba, én a Wieserház felé indultam; alig léptem hátat, jön szembe egy ismerősöm és azt kérdi, „hallottam-é, hogy az éjjel Clark Ádám egy fél millióval megszökött?“ én azt feleltem: hogy „együtt ebédeltünk“ és utána mutattam Clarknak, mondtam hogy „ha utána siet, még a Dorottya-utcában elfoghatja, mire ez bámész borjú pofát vágott, mire én őt ott hagyva, el siettem hazafelé, Clarknak semmi pénz a kezén át nem ment, ő arra rá sem ért volna, arra egy egész pénztári hivatal és számvivő, meg könyvvezetőség állott rendelkezésre[3]: amit oda építési anyagot szállítottak, azt, ha ráért, maga vizsgálta át vagy segéd szakértőkkel átvizsgáltatta és csak aláírta a számlát, hogy a szállítmányt kellő minőségben átvette és a pénztárban ezen elismervény szerint fizették ki. A roszlelkűség roppant élvezettel siet a rosz hírt tovább terjeszteni.

Szerető bátyád *Barabás Miklós.*

U. i. Ha valamit érdemesnek találsz ebből megemlíteni, azt megemlítheted, de egész levelem nem arra való.

Közli: *Rédeyné Hoffmann Mária.*

[1] Clark Ádám a terv kivitelével megbizott mérnök, sz. 1811-ben Edinburghban, meghalt 1866-ban Budán. Kétszer mentette meg a hidat az elpusztitástól. Előbb Hentzi akarta fölrobbantani, majd utóbb — a magyar sereg védelmére, Dembinszky. A híd vasszerkezete Angliában készült.

Takács Zoltán: A magyar történelmi képcsarnok katalógusában (Budapest, 1922.) Barabásnak: A lánchíd alapkövének letétele c. képét ismertetve (53—54. l.), „Tisdael“-nek nevezi „az építésvezető kőmíves“-t.

[2] Takács u. o. Zofálnak mondja a híd mintázó asztalosát.

[3] A pénztárnokot is ismerem; de neve nem jut eszembe, német ember volt. (Barabás).

ADATOK A HAZAI ÉPÍTÉSZET XVI. SZÁZADI TÖRTÉNETÉHEZ

VEDANI (WEDANY) SÁNDOR kir. építész és képfaragómester (murator, lapicida, latonus, magister muratorum) Lombardiában, a Milanóhoz közel fekvő Vedanóban született. Kora ifjúságában (adhuc puer) 1530 táján Magyarországba jött. Először Perényi Péter kancellárt, majd pedig ennek fiát Gábort, az abaújvármegyei főispánt szolgálta. Utóbbi „primarius murator“-ának érdemeit azzal jutalmazta, hogy a sárospataki felső elővárosban álló házára és szőlleire a városi polgárok adói és szolgáltatásai alól 1560-ban mentességet adott. Midőn Perényi Gábor halálával (1567) a család ez ágának magva szakadván, Sárospatak I. Ferdinánd kezére került, a király szolgálatába állott. Rueber János felsőmagyarországi főkapitány rendeletére ugyanolyan fizetésben és ellátásban részesült, mint a Perényieknél, magánosok részéről azonban ez időtől fogva csak külön engedéllyel fogadhatott el megbízást. Munkássága a Perényiek váraira, különösen Sárospatak várára és városára, valamint Fűzér, Terebes és Eger várára terjedt ki. A legutóbb említett várban a nyilván róla elnevezett Sándor bástyát emelte. Tevékenységéről igen jó véleménnyel volt: szerinte mindaz, ami a fentebb elősorolt várakban „szép és erős“, az ő keze munkája. De Rueber főkapitány és a szepesi kamara is elismeréssel nyilatkoztak működéséről. Ajánlatukra a végvárakban, különösen pedig Sárospatak várának fundációja és fortifikációja körül teljesített munkája jutalmazására az akkor már előregedett mester, aki — úgy látszik — 1560 óta állandóan Sárospatakon lakott, háza mentességére 1572-ben élete fogytáig, a következő esztendőben pedig utódai részére halálától számított 10 évre királyi jóváhagyást kapott. — Családos ember volt; az 1593—1644 között feltűnő Vedanyak talán az ő leszármazottai.

Orsz. Ltár, Cam. Scep., Ben. Mand. 1571. Nov. nr. 528., 1572. Jan. nr. 19., Jul. nr. 262., 1573. Jun. nr. 163. — Lib. exped. 1571|74. fol. 94. v., fol. 145. — Repr. inf. et inst. 1569. apr. 29. Soklyóssy András levele.

BRASCO AMBRUS, kir. építész (murator et artifex architectonicus). Az alsó-ausztriai kamara 1549 augusztusában a király paran-

Irodalom és humángenetika

Mécs Károly és felesége, Bujdosó Györgyi Történelem és genetika címmel tart rendhagyó előadást február 16-án este a budatétényi Vojnovich-Huszár villában. A művész-genetikus házaspár az előadás alapanyagát 2005 szeptemberében Stockholmban ismertette egy orvoskonferencián.

Mécs Károly FOTÓ: MTI

Mécs Károly és Bujdosó Györgyi estjén három témáról lesz szó. Az egyik az utolsó magyar hadifogoly, Toma András azonosítása, a másik a borosjenői Vitéz Kádár István családjának története a török időkből, a harmadik pedig Barabás Miklós egyik festményén annak bizonyítása, hogy nem azok vannak a képen, akiket eddig hittünk.

„Toma András azonosítása, amelyben én a Semmelweis Egyetemen az antropológiai és kromoszómavizsgálatokat végeztem, a nemzetközi együttműködésnek köszönhetően is nagy érdeklődést váltott ki. Mindenkinek izgalmas kaland, ha részese lehet egy olyan bizonyítási eljárásnak, amelyben humángenetikai, antropológiai vizsgálati módszerekkel nyúlunk vissza négyötszáz évre a történelemben. Ha ezt még irodalmi művek is fűszerezik, az már igazi csemege. A poént egyik témával kapcsolatban sem árulom el, hiszen az az igazi, ha élőben hallja, aki kíváncsi rá" – mondja az igazságügyi humángenetikai szakértő, Bujdosó Györgyi, az orvostudományok kandidátusa. Mécs Károly színművész örömmel fogadta az ötletet, hogy egy tudományos előadásban is részt vegyen.

„Jóllehet ezen az esten a feleségemé a főszerep, az ő kutatásai alkotják az est gerincét, igyekszem megfelelő irodalmi idézetekkel jól közreműködni ebben a mindenki számára igen érdekes előadásban. A témakörökhöz kapcsolódva Petőfi-, Ady-, Áprily-, Karinthy-, Sinka-, Kormos-írásokat válogattam, elsősorban olyanokat, amelyeket nem nagyon hallhat a közönség ezektől a szerzőktől. Lesz egy vers Kócziánné Schultz Dórától is, akinek mi adtuk ki a kötetét. Kóczián Aladár világhírű festő felesége, Dóra néni nagyszerű asszony volt, tőle a második világháborúban eltűnt bátyjára visszaemlékező versét választottam. Adytól pedig rendhagyó módon próza lesz" – ígéri Mécs Károly, aki az esten a történetek elmesélése mellett a színészmesterségről is beszél.

ZWICKL ERIKA

M. Hírlap 2008. február 16. 21. oldal

az olvasókhoz, a nézőkhöz.

A hamvazószerdával kezdődő nagyböjt egyben az emlékezés időszaka is. Az elmúlt évszázad kataklizmáiban szinte minden családban vesztettek el kedves hozzátartozót. A szervezők várják azok leveleit, akik egyoldalnyi terjedelemben szívesen beszámolnak arról, hogyan ápolják az utódok a hősi halált halt családtag, barát emlékét. A Magyar Televízió Átjáró és a Sírjaik hol domborulnak című produkcióinak szerkesztői három szerzőt meghívnak egy-egy műsorba. Két éjszakára a szállás és az utazás költségeit biztosítják. A legmegkapóbb írásokat a fenti újságok közzéteszik. (A pályázók hozzájárulnak ahhoz, hogy az anyaguk egyenként vagy összegyűjtve megjelenhessen.)

Beküldési határidő: március 21., nagypéntek, cím: MTV, 1054 Bp., Szabadság tér 17. és a lapok szerkesztőségei.

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője az

»OBSERVER«

BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.

1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738, Fax: 303-4744
E-mail: marketing@observer.hu
http://www.observer.hu

ÁLLATMENHELY – VÁCIKAI C

Tisztelt

A PAKSI ÁLLATMENHELY – VÁ

állatvédő, természet- és környezetvédő közhasznú ala
tásáért működik: a gazdátlanul maradt kóbor kutyák é
sok esetben beteg, kóbor állatok károkat okozzanak,
terjesszenek. Biztonságos telephelyünkön gondozzuk,
őket. Igyekszünk az egészséges állatokat szeretett
elhelyezni. Így esélyt adunk számukra a
Ha ön is egyetért a fenti célkitűzéseinkkel, kérjük tám

1%-

Adószámunk: 1
Számlaszám: 706

Váltsa hitelét

Szabad felhasználású je
előzetes költs

Céges hitelügyintézés, vállala
Forint-euró, svájci frank alapú h
75%-áig is! 5-100 M Ft-ig, jöve
Azonnal választ kaphat arra, ho
és a felmerülő előzetes költség

Kamat 0,7

1 mill

10 évnél 11 000 Ft/hó

T.: 06-70/944-488

Tisztelt O

Vár

NŐT JELÖLT A PAKISZTÁNI NEMZETGYŰLÉS ÉLÉRE a meggyilkolt Benazir Bhutto exkormányfő pártja, a februári választásokon győztes Pakisztáni Néppárt. Az 52 esztendős Fahmida Mirza üzletasszony harmadszor került be a parlament alsóházába, megszavazása esetén ő lesz az első nő e poszton a dél-ázsiai országban. *(mti)*

Előválasztási hullámvasúton Clinton és Obama kampánya

Bármelyikük legyen is a demokraták elnökjelöltje, Hillary Clinton és Barack Obama szinte azonos eséllyel vehetné fel a versenyt John McCainnel. Az illinois-i szenátornak azonban a saját híveivel gyűlt meg a baja, éppen bőrének színe miatt.

A CNN amerikai hírtelevízió legfrissebb felmérése szerint ha Barack Obama lesz novemberben a republikánus John McCain kihívója, akkor egy százalékkal, 47:46 arányban győzne. Ha Hillary Clinton–John McCain párviadalra kerül sor, akkor a volt first lady 49:47 százalékarányban kerekedne felül.

Ez a tökéletes döntetlen, hiszen a statisztikai hibahatár három százalék. Keating Holland, a CNN közvélemény-kutatási igazgatója azonban felhívta a figyelmet néhány jelenségre. John McCain mindkét demokrata jelöltet megverné a terrorizmus elleni harc, illetve a belbiztonság kérdésében. Figyelemre méltó, hogy a megkérdezettek kétharmada szerint mindhárom potenciális elnökjelölt jól végezné a dolgát a gazdaság területén.

Az Obama szenátor mögött kissé lemaradó Hillary Clinton „pirruszi győzelmet" aratott Floridában. Ebben az államban fölényesen nyert ugyan a januári előválasztáson, de a demokrata párt országos vezetősége törölte az eredményt, és megvonta a floridai demokraták jogát arra, hogy a nyári elnökjelölő konvencióra delegátusokat küldjenek. Így büntették Floridát azért, mert előbbre hozták a szavazást. Az Obama-csapat ellenezte az előválasztás újbóli megrendezését, Hillary Clinton pedig azt akarta elérni, hogy a januári eredményt vegyék számításba.

A floridai demokraták végül lemondtak a választások újbóli megtartásáról, de a januári eredmény sem számít az országos elszámolásban, mert ezt Barack Obama csapata ellenzi. Az augusztusi elnökjelölő konvención így már csak a „szuperdelegátusok" dönthetik el, hogy ki legyen a demokraták elnökjelöltje.

Barack Obama zavarban van: az ABC televízió ugyanis előásta lelki atyjának, Jeremiah Wright tiszteletesnek tavaly decemberben és még korábban mondott szavait. A tiszteletes, aki ilyen minőségében az Obama-kampány spirituális tanácsadója is volt az elmúlt napokig, azt mondta: Hillary Clinton előnyben van, de csak azért, mert fehér ember. Csúnyább szavai is voltak „a kultúrát ellenőrző gazdag fehérekről". Barack Obama elutasította Wright tiszteletes kijelentéseit. *(mh)*

Barátságosabb a hang, de egyezség nincs a rakétapajzsról

Két napig tárgyalt Moszkvában Condoleezza Rice és Robert Gates. Az amerikai külügy- és a védelmi miniszter találkozott Vlagyimir Putyin elnökkel és megválasztott utódjával, Dmitrij Medvegyevvel. A téma az amerikai rakétapajzs ügye és a terrorizmus elleni harc volt. Amerikai vélemény szerint Moszkva és Washington a gorombaütésváltások után visszatért a „pozitív tárgyalásokhoz". Orosz elemzők azonban úgy vélik, hogy a vizit csak propagandacélokat szolgált: bármilyen alkura csak a két elnök – Putyin és Bush – üthetné a pecsétet, de mindketten kifutnak az időből. *(mh)*

Kétségbeesett tibeti tüntető az újdelhi kínai követségnél. Áthatolhatatlan akadályok a szabadság útjában FOTÓ: REUTERS – ADNAN ABIDI

Peking régi-új bűnbakja

A dalai lámát tette felelőssé a tibeti zavargások kirobbantásáért a kínai kormányfő. A Nobel-békedíjas tibeti vezető cáfolta a vádat, és a Tibetben dúló erőszak beszüntetésére szólított fel, egyben jelezte: ha súlyosbodik a helyzet, teljesen visszavonul.

Ven Csia-pao kínai miniszterelnök szerint a dalai láma és köre szervezte meg és irányította a múlt heti tüntetéshullámot és zavargásokat Tibetben. Hasonlóan vélekedett a pekingi külügyminisztérium szóvivője is, aki „a dalai láma klikkjének erőszakos bűncselekményeiről" beszélt.

Az indiai száműzetésben élő tibeti vallási vezető mindezt cáfolta, egyben óva intett az erőszak alkalmazásától, ami ellentmond az emberi természetnek, „az erőszak csaknem öngyilkosság" – mondta a Nobel-békedíjas dalai láma Dharmszalában. A 72 éves buddhista vezető jelezte: ha az erőszakspirál ellenőrizhetetlenné válik Tibetben, akkor kész „teljes mértékben lemondani", visszavonulni a politikától. Megerősítette, hogy akárcsak eddig, továbbra is az úgynevezett középutas megközelítést – a valós autonómia elérését – támogatja a tibetiek számára, a „függetlenség nincs napirenden".

A múlt heti zavargások után Tibetet a kínai hadsereg teljesen elzárta a külvilágtól, sem külföldieket, sem újságírókat nem engednek a területre, az internetet, a hírcsatornákat cenzúrázzák, blokkolják. A BBC Kínában tartózkodó tudósítója Tibetbe tartó, hosszú katonai konvojokról számolt be, a brit közszolgálati adónak lhászai lakosok tömeges letartóztatásokat jelentettek. Időközben az emigráns tibeti sajtó közzétett egy fotót az egyik tibeti tüntető holttestéről, s a képen jól látható a március 16-án agyonlőtt huszonéves fiú mellkasán egy lövedék szívtájékon lévő bemeneti nyílása. A fotó egyértelműen cáfolja azokat a korábbi kínai állításokat, hogy a hadsereg nem használt éles lőfegyvert a tüntetők ellen, a Peking szerinti 13 halálos áldozat pedig a kínai közösség soraiból került ki.

A tibeti emigráció 99 halottról tud (korábban több százról is beszéltek), nyolcvanan közülük Lhászában vesztették életüket. Az adatok hitelességét független forrásból egyelőre nem lehet megerősíteni. JV

Gödörben a brit Munkáspárt, hétmérföldes léptű toryk

Negyedszázados mélyponton van a brit Munkáspárt népszerűsége: ha most lennének választások, 29 százalék voksolna a baloldali pártra. Eközben az újjáéledő konzervatívok népszerűsége csúcsokat döntöget.

A brit Konzervatív Párt támogatottsága húszéves csúcson áll: 42 százalékos népszerűséget legutóbb Margaret Thatcher miniszterelnök 1987-es győzelme idején könyvelhettek el a toryk. A harmadik erőnek számító Liberális Demokrata Párt 21 százalékos. Mivel az angol választási rendszer kizárólag helyi képviselői körzetekből áll (nincsen pártlistás szavazás), ezért számítások szerint a toryk jelenlegi támogatottsága biztos alsóházi többséget hozna a konzervatívoknak.

Úgy tűnik, a háromnegyed éve kormányzó Gordon Brownnak mégsem sikerült középtávon felfuttatnia a Tony Blair vezette kormány utolsó éveiben népszerűtlenné vált Munkáspártot. A tavalyi miniszterelnök-csere csak rövid időre hozott emelkedő népszerűséget a baloldali pártnak. A Munkáspárt népszerűtlensége több okra vezethető vissza: Brown nem tudott érdemben elszakadni Blair terhessé vált árnyékától, nem tudta megújítani a 11 éve kormányzó párt kifulladóban lévő politikáját. Gordon Brown tavalyi hivatalba lépése után egy ideig lebegtette, de végül elállt az előre hozott választás kiírásától, támadási felületet hagyva a toryknak, akik szerint a kormányfő a népszerűtlenség miatt megfutamodott. A konzervatívok azt is a kormányfő szemére vetik, hogy vízió nélküli, innen-onnan összeszedett elemekből álló kormányzást folytat. Brown a toryk követelése és a közvélemény nyomása ellenére sem hajlandó népszavazást kiírni az EU-reformszerződésről, és ez tovább erodálta támogatottságát.

Eközben a különc figurának tartott tory pártvezér David Cameron újszerű politikájával potenciális kormányfőjelöltté emelkedett. A környezetvédelemre, a fiatalok és a családok problémáira érzékeny Cameronnak jó esélye van rá, hogy a következő választáson győzelemre vigye a sokáig a „vesztes párt" imázsában ragadt torykat. RG

A Downing Street 10. és a titkos IRA-kapcsolat

„Demokratikus kormánynak roppant nehéz dolog elismernie, hogy olyan terrorista csoportokkal tárgyal, amelyek közben ártatlan embereket öldökölnek" – mondta el a The Guardian című brit napilapnak Jonathan Powell, Tony Blair volt kormányfő kabinetfőnöke. A lapban megjelent visszaemlékezéseiben Powell az eddig legteljesebb beszámolót közölte arról, hogy a brit kormányok 1973-tól 1993-ig a titkosszolgálatok közreműködésével szigorúan titkos csatornákon kapcsolatban álltak az Ír Köztársasági Hadsereg (IRA) vezetőivel. Az összeköttetés csak Margaret Thatcher kormányzása idején szakadt meg egy félreértés miatt, „de nélküle talán lehetetlen lett volna a békefolyamat" – mondta Powell. Egy északír üzletember és a MI5, MI6 tisztjei tartották a kapcsolatot hétpecsétes titok alatt. *(mh)*

Történelmet írt Merkel beszéde a kneszetben

Angela Merkel személyében az első német kancellár mondott beszédet a kneszetben. A berlini kormányfő, miután találkozott Simon Peresz izraeli elnökkel, elmondta, „a képviselőházi meghívás az izraeli–német kapcsolatok fejlődésének mérföldköve".

Az izraeli parlament négy képviselője bejelentette, hogy a náci bűntettek miatt a beszédről való távollétükkel tüntetnek. Ám mások – köztük éppen holokauszttúlélők és gyermekeik – szerint nem aggályos a németül elhangzó beszéd. Mose Saroni, a nyugdíjasok pártjának egyik tagja, aki maga is egy német koncentrációs tábor foglya volt, kijelentette: „Nem a nyelv pusztított minket, hanem az emberek." A munkapárti Ofir Pines azt mondta: „Egy holokauszttúlélő fiaként az a tisztesség ért, hogy héberül szólhattam a múlt héten a német parlamentben Izrael születésnapja alkalmából. A bojkott meggondolatlan provokáció, és remélem, nem árnyékolja be az eseményt."

Merkel háromnapos hivatalos látogatásán tárgyalt Ehud Olmert kormányfővel, a vele együtt érkező nyolc német miniszter pedig izraeli szakminiszterekkel tanácskozott. *(mh)*

HIRDETÉS

Barabás Miklós

Százhatvan éve alakult meg az első felelős magyar kormány, gróf Batthyány Lajos vezetésével. A 19. század nagy formátumú politikusa nem volt a sors kegyeltje: bár erős építményt alkotott, a történelem mégsem engedte, hogy e fundamentumon tovább építkezhessen az utókor. A mártírhalált halt miniszterelnök életműve még ma sem közismert.

„Szemében az akasztófa tükröződik"

1848. március 17.: a király szóbeli hozzájárulásával István nádor Batthyány Lajos grófot nevezi ki Magyarország első felelős miniszterelnökévé. Arisztokratának született – államférfiként lett nagy.

Nem volt hozzá kegyes a sors – még utóéletében sem. A 42 esztendősen kivégzett első miniszterelnök újratemetése csak 21 évvel később, 1870. június 9-én, igaz, akkor már ünnepélyes külsőségek közepette, százezer ember jelenlétében zajlott a mai Fiumei úti sírkertben. (Holttestét addig a ferencesek kriptájában rejtették el.) Jelen voltak (persze csak magánemberként) az Andrássy-kormány tagjai, és lerótta kegyeletét Deák Ferenc, valamint Horváth Mihály is. A sír fölé emelkedő monumentális mauzóleumot 1874-re sikerült tető alá hozni. 1918-ig nem volt köztéri szobra, még emléktáblája sem Budapesten; első emlékművét Ikervárott avatták fel 1913-ban.

Bár kivégzése helyszínének, az Újépületnek az 1900-as lebontása óta felvetődött egy örökmécses felállítása, erre csak 1926. október 6-án kerülhetett sor. Rá bő egy évre leplezték le az Országháznál a Kossuth-szoborcsoportot, amelyben – mellékalakként – ő is helyet kapott. Ezt azonban 1948-ban elbontották, egyes alakjai Dombóváron láthatók. Batthyány periratait a Monarchia felbomlásáig zárolták, titkos letétként bécsi archívumokban őrizték, G. L. B. szignókkal jelezve. Rehabilitálása jogi értelemben a mai napig nem történt meg, az ellene hozott halálos ítélet azóta sem vált semmissé. Formálisan napjainkig bűnösnek számít! Tervezett budapesti szobra a bicentenáriumra sem valósult meg – jó magyar szokás szerint; állítólag, ha minden jól megy, az idén felállítják.

Barabás Miklós akvarellje: Választási menet a Kristóf téren

FORRÁS: BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM

„A saját utamat járom"

– Batthyányról írott, az Osiris Kiadónál megjelent könyvének latin címe, Viam meam persequor. Miért ezt választotta összegezésként Batthyány politikai pályafutását elemezve? – kérdem a 46 éves Molnár Andrástól, a Zala Megyei Levéltár igazgatójától, aki másfél évtizede kutatja a politikus életútját.

– Nem igazán ismert, hogy ez volt a jelmondata – feleli a történész. – Noha jelentős részben családja ősi hagyományaira támaszkodott, mégsem a Batthyányak évszázados jelmondatát használta (Hűséggel és bátorsággal), hanem újat alkotott magának. Ez köszönt vissza a feleségéhez (az 1888-ig élt gróf Zichy Antóniához) a kivégzése előtti utolsó éjszakán írt búcsúlevelében: „a saját utamat jártam" – már múlt időben fogalmazva. Azt jelentette ez, hogy mindig a törvényesség útján járt, s ennek alapján utasított vissza mindenfajta politikai szélsőséget.

– Miként lehetséges, hogy a közélettől kezdetben tartózkodó, vagyona alapján tekintélyes és befolyásos főúr – előbb a liberális reformellenzék pártelnöke, majd az első felelős kormány miniszterelnöke – mindmáig a legkevésbé ismert szereplő az 1848–49-es forradalom főalakjai közül?

– Nem volt frontember – mondja Molnár András. – A reformkorban formálisan ugyan az ellenzéki párt elnöke, de nem a parlamenti vezérszónoka. Nem ő tette az indítványokat, inkább Kossuth és mások vitték a prímet. Csak felnőtt korában tanult meg jól magyarul, első országgyűlési időszakában, 1839–40-ben, még nem is mert szabadon beszélni. Igaz, 1843–44-re már felbátorodott, magabiztosan szónokolt, de az ellenzéken belül továbbra is megmaradt a kezdeti munkamegosztás. Igazi karmester volt, nem szólóhangszeren játszott, hanem vezényelte a főnemesi ellenzéket.

A történész-levéltáros szerint lehet, hogy más szituációban talán más képességű és múltú ember emelkedett volna ki a miniszterelnöki feladatra. Magyarországon azonban 1848 előtt erősen tekintélyelvű, feudális társadalom működött, és Batthyány grófnak, az egyik legrangosabb s legvagyonosabb család sarjának eleve óriási helyzeti előnye volt. Az évek során kiderültek kedvező személyes adottságai is: jó szervező és irányító volt. De nyilvánvalóan kellett mellé egy olyan támasz, mint Kossuth, aki a gyakorlati munka jelentős részét el tudta végezni.

– Annak, hogy Batthyány lehetett az első számú vezető, a vetélytársak is az okai voltak – folytatja a történész. – Széchenyi volt a reformkor kezdetének legmarkánsabb alakja, az ifjú Batthyány is az ő eszméi után indult el, sokáig a követőjének mutatkozott. Széchenyi azonban a 40-es évek derekától kormányhivatalt vállalt, a helytartótanács egyik osztályának vezetője lett, fokozatosan elhatárolódott az ellenzéki pártmozgalomtól; nem ellenzékiként akart kikényszeríteni reformokat, hanem a kormánnyal együttműködve. A másik, talán az első számú potenciális vezető az 1839–1840. évi országgyűlés ünnepelt hőse, Deák Ferenc lehetett volna, ő azonban alkatánál fogva sem ambicionálta ezt, eléggé pesszimistán gondolkodott a magánéletben és a politikában egyaránt. Ráadásul a 40-es évek elején több politikai kudarcot is elszenvedni kényszerült, így inkább a korai visszavonulást választotta. Amint megvallotta, remény és hit nélkül nem volt képes vezetni az ellenzéket. Kossuth viszont kézenfekvő vezéregyéniség lehetett volna, de nem állt mögötte anyagi biztonság, s akkoriban még jelentős társadalmi bázisa sem volt. Végső soron Batthyány azért lett miniszterelnök, mert éppen ő állt az ellenzék hierarchiájának csúcsán.

Kormányfői osztályzat

– Miként értékelhetjük kormányfői tevékenységét? Mennyire tekinthetjük őt kora meghatározó politikai egyéniségének?

– Osztályzattal aligha lehet őt jellemezni, hiszen különböző oldalait kell mérlegelni: a kormányon belül, a parlamentben játszott, valamint a külpolitika alakításában és a honvédelem szervezésében betöltött szerepét – mondja Molnár. – Az áprilisi törvények elfogadtatásában és végrehajtásában volt a legjelentősebb szerepe. Pozitív és határozott álláspontot képviselt; ha kellett, lemondással fenyegetőzött, s 1848 márciusában még a szentesítés előtt kihirdette a jobbágyfölszabadításról és a közteherviselésről szóló törvényeket, hogy ezzel is nyomást gyakoroljon Bécsre. Hivatalosan ugyan Őfelsége miniszterelnöke volt, de a külügyi, helyesebben a Béccsel folytatott tárgyalásokat egész hivatali ideje alatt személyesen irányította, természetesen a kormány nevében. A nemzetiségi kérdést azonban neki sem sikerült megoldania; mint ahogy kortársai közül mindenki kudarcot vallott volna – annyira távol estek egymástól a hatalomra kerülő magyar liberálisok és a hazai ellenzékkel párhuzamosan szerveződő nemzetiségi mozgalmak vezetőinek elképzelései, s Bécs is folyamatosan szította az ellentéteket. Az ő eredménye viszont, hogy elismertette az Erdéllyel kötött uniót. Az egyik legnagyobb problémája Jellačić személye, illetve Horvátország kezelése volt. Látszólag ebben is ért el eredményeket, de a bécsi udvarban sajnálatosan hiányzott ehhez egy hozzá hasonlóan egyenes és tiszta szándékú partner. Bécs valójában kétkulacsos politikát folytatott.

Batthyány miniszterelnöki tevékenységének legfontosabb eredménye – melyet a történetírás sokáig tévesen Kossuthnak tulajdonított – a honvédelem megszervezése volt. Urbán Aladár több évtizedes kutatásai tisztázták: a nemzetőrség szervezése 1848 tavaszán és nyarán kifejezetten a miniszterelnök nevéhez fűződik. Ez a történész szerint azért fontos momentum, mert a honvédség létrehozása a nemzetőrség szervezéséből indult ki. 1848 májusában Batthyány adta ki az első honvédzászlóaljak toborzásáról szóló felhívást, ő indította el, s vállalta annak a politikai felelősségét, hogy – törvényi felhatalmazás nélkül – reguláris nemzeti haderőt szervezzen az ország. Kifejezetten az ő nevéhez fűződik az első tíz honvédzászlóalj felállítása, s 1848 augusztusában is ő rendelte el, hogy önkéntes nemzetőr zászlóaljakat alakítsanak. Ezekből később honvédzászlóaljak alakultak, vagyis a gróf kétféle módon is hozzájárult a honvédsereg szervezéséhez.

Kevésbé köztudott, hogy a kormány lemondása után Batthyány ügyvezető miniszterelnökként is sokat tett a hon védelmének érdekében, október elejéig. Ebben a pozícióban jelentős részben szervezte és irányította a horvát bánnal szembeni fegyveres védelmet: elrendelte a még jóvá nem hagyott újoncozási törvény azonnali végrehajtását, s ennek nyomán állt föl 1848 őszén a nagy honvéd tömeghadsereg. Ezzel magára vállalta a politikai felelősséget egy nem szentesített törvény végrehajtásáért. Másik tette, amire a Dózsa-parasztháború óta nem volt példa: felelős államférfiként népfelkelést hirdetett, az egyszerű parasztok kezébe kívánt fegyvert adni, mint tette ezt Jellačić hadaival szemben a dunántúli megyékben. A magyar hadsereg 1848. szeptemberi felfegyverzése, megerősítése – vagyis a pákozdi diadal – mai ismereteink szerint sokkal inkább Batthyány nevéhez, mintsem Kossuthéhoz fűződik.

Ítélet helyett bosszú

Sajnos, a tavalyi Batthyány-emlékévben sem sikerült a köztudatban kialakult homályos képen változtatni. A tankönyvek nem jutnak túl a forradalom és szabadságharc történetének korábbi sematikus, még az 1950-es években megfogalmazott értékelésén.

– Vajon elkerülhette volna végzetes sorsát Batthyány? Azt, hogy ne a kivégzőosztag előtt végződjék élete?

– 1840-ben, a rendi országgyűlés végeztével, amikor személyét először minősítette a császári titkosrendőrség az államtanácsnak, azt írták a záró mondatban: „Szemében az akasztófa tükröződik." Kétségtelen, büszkeségében, jellemében volt valami kihívó, szinte kereste a kihívásokat. Sorsa benne rejlett személyiségében, nyughatatlan természetében. Az ellene hozott verdikt döntő részben egy koncepciós per ítélete, vagyis megalapozatlan vádak alapján készült. Egy példa: 1848. október 3-án helyezték a haditörvények hatálya alá Magyarországot. Jogilag tehát csak az ezt követő tettei alapján lehetett volna őt elítélni, azok viszont már nem tudták volna megalapozni a felségárulás vádját. Valójában kimondva-kimondatlanul a honvédelem megszervezése miatt ítélték el; és ebbe nyilván az is belejátszott, hogy az általa korábban patronált „főbűnösöket" – Kossuthot és a többi politikai vezetőt – nem sikerült kézre keríteni. Így a bűnbakká előléptetett grófon csattant legnagyobbat az ostor. Rajta bosszulták meg a többiek „vétkét" is.

KURCZ BÉLA

Idéző

A nemzet képírója

Barabás Miklós önéletrajzában azt állítja, hogy már nagyenyedi diák korában, hétévesen, legkedvesebb időtöltése a „rajzolgatás" volt. Szívesen, s „meglehetős csínnal" festegetett a maga örömére virágokat, tanulótársai nővéreinek pedig hímzőmintákat. „Egyszóval – mondja büszkén – mindenütt szívesen látott vendég voltam." Ha végigolvassuk ezt a tárgyilagos, a XX. századi dokumentumregények hitelességével ható XIX. századi naplót, és föllapozzuk mellé Barabás rajzainak, metszeteinek, festményeinek sorát (mintegy háromezer portrét készített), nemcsak hiteles képet kaphatunk arról, hogyan formálódott „nemzeti festőnk" polgári és szakmai öntudata, hanem elénk tárul egy álmokból és vágyakból szőtt – korszak történelmi arcképcsarnoka is. Barabás az Önéletrajzhoz függeléket is csatolt, amelyben fölsorolja „munkáit és azokból jövedelmét". (Grófok, bárók, fiskálisok, vándorcigányok „említődnek", aztán egy osztrák főherceg, az aradi rabbi, bojárok és román parasztok, Erkel Ferenc, Petőfi Sándor, Széchenyi István, Vörösmarty Mihály, Görgey Artúr, színészek és kereskedők, az egri püspök, Emmerling vendéglős, a Batthyány-kormány miniszterei és a 13 aradi vértanú…)

Barabás tizenhárom éves kora óta rendszeresen, honoráriumért rajzolta enyedi tanulótársai és tanárai portréját. „Folytonosan abban gyakoroltam magamat – írja önéletrajzában –, hogy az olyan arcot, aki érdekelt vagy érdemesebb, kitűnőbb emberé volt, annak minden arcvonását könyv nélkül megtanuljam." Nagyszebenben, a Bielz-nyomdában ismerkedett meg a litográfiával, 1829-ben pedig – a portrérajzolásból összegyűlt pénzen – Bécsbe utazott, ahol a Képzőművészeti Akadémián fejlesztette anatómiai és festészeti ismereteit. Ezután következtek a vándorlás, az útkeresés évei. Járt Itáliában, Angliában, élt Bukarestben, Kolozsváron, majd Pesten telepedett le. Közben keresztül-kasul beutazta Erdélyt és Magyarországot. Naplójából nemcsak az ország társadalmi, de útviszonyairól is hiteles képet kaphatunk. „Kolozsvárról Pestig tíz napig jöttünk, az egész Alföld egy nagy tenger volt, s mi Bárándnál fél napon át csak arra hajtottunk, ahol a fűszál kiállt a vízből." Pesten barátai figyelmeztették, hogy a nádor által meghívott osztrák udvari festő, Anton Einsle visszatért Bécsbe, így érdemes megrendelő után néznie. Barabás még az osztrák fővárosban ismerkedett meg Szemere Miklóssal, rajta keresztül itthon Bajza Józseffel, aki beajánlotta a Casinóba. Később Széchenyi is bizalmába fogadta. Barabás ekkortájt festette meg a reformkor reprezentatív alakjainak, Wesselényi Miklósnak, Vörösmarty Mihálynak és Bánffy Miklósnak az arcmását. „Egyszerre ismeretségre tettem szert az arisztokrácia körében – írja –, ahol ekkor igen divatos volt az albumok, az akvarellek gyűjtése, s engem sokan látogattak meg, és albumból sok akvarellvázlatot adtam el."

Érzékletes képet fest az 1838-as jeges árvízről. „Reggel, mikor fölébredtem és kitekintettem az ablakomon, láttam, hogy a víz a József tér szélét mossa, a Magyar király vendéglőből pedig két pincér egy vastag, széles deszkán evezett ki, függönyrudak voltak az evezők. Zsemlét és kiflit vittek az ottrekedt vendégeknek. A süteményt két serviettebe kötve a nyakukba akasztották, hogyha belecuppanna is valamelyik a vízbe, a zsemlye ne ázzék meg. De mégis csak pórul jártak, mert véletlenül egyszerre nehezedvén a deszka ugyanazon oldalára, fölborultak, s mindketten végigvágódtak a piszkos vízen, a zsemlyékkel együtt." Az árvízben megsérült Barabás lakóháza, ezért úgy döntött, hogy egy időre Kolozsvárra költözik. Itt azonban alig talált munkát, „az arisztokrácia ugyanis nyárra falura ment". Azt is mondogatták, Barabás túl sokat kér egy képért. „Majd beadja a derekát, ha nem lesz keresete." A kis székely azonban – alacsony termete miatt Erdélyben csak így nevezték – különös trükköt eszelt ki: elhíresztelte, hogy nemsokára visszautazik Pestre. „Az egyik bőröndömet a műterem legszembetűnőbb helyére állítottam, mintha már tényleg csomagolnék, s íme: egyszerre annyi dolgom akadt, hogy egész télen volt mit festenem. Nem is alkudoztak nagyon, mert mindenki kedvezésnek vette, ha képét elvállalom."

Az 1848-as eseményekről ezt írja: „Én soha nem foglalkoztam politikával. Nem lévén ez a szakmám, nem is értem rá tanulmányozni. S amihez nem értek, ahhoz nem szívesen szólok. Érdekeltek ugyan az események, de semmiben részt nem vettem." Barabás, bár megfestette március 15-e „protagonistáit", Petőfit, a nemzetőrt, karddal és nemzetiszínű szalaggal, megörökítette Vasvárit, a nyalka ifjút és Táncsicsot, a prófétafejű öreget, nem követte hőseit a forradalomba. Ő is, akár a legtöbb pesti polgár, visszariadt a káosztól, az erőszaktól, a vérontástól. De nem volt gyáva. Amikor Haynau bevonult Pestre, a kivégzett magyar miniszterelnök özvegye hozzá fordult, rejtené el a családi képgyűjteményt. Barabás gondolkodás nélkül vállalkozott az akkor nem éppen veszélytelen feladatra. Festő volt, aki – jó pénzért – a megtorlás éveinek jellegzetes, állig gombolkozott osztrák katonatisztjeit, hadügyminisztereit, rendőrfőnökeit is megörökítette.

1857–67 között A Lánchíd alapkő-letétele című festményén dolgozott, amelyet kortársai élete fő művének tartottak. Barabás a megrendelésre festett, monumentális képhez felhasználta egy 1842-ben festett vázlatát is. Hoffman Edit a két képet összehasonlítva írja: „A hajszolt munkában kifáradt művészt tíz-húsz év múltán már nem fűtötte a hajdani öröm. A zsibongó, mozgó tömeg izgalmát, az akkori forró impressziót nem tudta már magában újra feltámasztani; nem magának festette a képet, kedvtelésből és kísérletképpen, hanem rendelésre; mindenki beleszólt tehát, állandó zaklatással mindenki még jobb helyet akart kapni."

A mester éppen száz éve, 1898 februárjában hunyt el. Képíró volt: nemcsak egy korszak bölcs, derűs nyugalmú megörökítője, de alakítója, formálója is.

Lipp Tamás

Az Ahogy tetszik magazin kizárólagos támogatója a Pannon GSM

mentem a szakmai grémium ülését január 16-án, hogy minél többféle szempont alapján, tiszta lelkiismerettel dönthessek. Ott azonban érdekes dolgokat tapasztaltam. Az ülést vezető Körmendy Ferenc bizottsági elnök határozott kérésére volt csak hajlandó a testület egyáltalán arról beszélni, hogy Székely Gáborén kívül mely pályázat állja még meg a helyét. Ugye nem gondolja senki komolyan, hogy hét pályázat közül egyáltalán említésre méltó sem akadt volna? Pedig a zsűri első körben ezt akarta kimondani. Ez nemcsak, hogy nem felel meg a valóságnak, de egyszerűen sértés a többi pályázó felé. Majd megszületett a döntés: a szakmai testület két pályázatot tart értékelhetőnek: Székely Gáborét és Márta Istvánét, de határozottan Székely kinevezését támogatja. Tiszta sor. Csakhogy a grémium ülése utáni magánbeszélgetésekben hárman is jelzik, amit már régóta suttog a „szakma": nem biztos, hogy Székely a favorit. Ugye nem kéri, hogy neveket mondjak, tisztelt Koltai úr? Ugyanaz a történet játszódott le, mint a Thália Színház bezárásakor. Négyszemközt sok mindenki gratulált a bátor lépés megtételéhez, és egyetértett vele, de

mogul, az bebetonozva érezhette magát a színigazgatói székbe örök időkre? Az is elgondolkodtató, vajon miért „mozdult rá" a szakma az Új Színház pályázatára? Szinte példátlan, hogy egy igazgatói állásra hét pályázat érkezzen. Miért nem szállt ringbe senki például a Madách vagy a Vígszínház igazgatói székéért? Miért terjedhetett el a szakmában, hogy az Új Színház igazgatói pályázatánál van mit keresni? Ugye nem gondolja komolyan Koltai úr, hogy az inkriminált, készülőfélben lévő fővárosi koncepció előcitált mondatai miatt? Azt sem értem, hogy egy senki által alá nem írt, közbülső munkaanyagot hogyan lehet emlegetni, hogyan tud Ön ebből ilyen messzemenő következtetéseket levonni. Azt sem értem például, miért nem szólalt meg senki a döntés után. Maga Székely Gábor kezdte azzal két és fél órás monológját, hogy azért kell megszólalnia, mert mindenki más hallgatott. Ugye ismeri azt a mondást Koltai úr, hogy „hallgatás – beleegyezés"? Persze jöhet az elmélet a „nyáj védelméről", de tán nem mindenki tisztességtelen csirkefogó az Önök szakmájában, Koltai úr?

Ön azt taglalja, mivel bőszíthette fel Székely Gábor az önkormányzatot, és arra a következtetésre jut, hogy a „kulturcsinovnyikokból álló testület" csak a „közönségfetisizáló ripacsszínházakat" támogatja. Azt Önre bízom, hogy ezzel a véleményével hogyan számol el a szakmában. Azt viszont engedje meg nekünk, hogy az adófizetők pénzéből fenntartott színházakról mi döntsünk, mert akár tetszik, akár nem, erre jelenleg mi vagyunk felhatalmazva. Ezt lehet szeretni vagy utálkozni felette, de figyelmen kívül hagyni semmiképpen. Ez persze változik négyévenként, mert hála Istenek, szabad választások vannak, és ha az istenadta nép úgy gondolja, „az egy tucat pici Aczél" nem ülhet tovább háborítatlanul a helyén.

Geberle Erzsébet
fővárosi képviselő
kulturális bizottság

rék, becsületes emberek, akiket általános minősítésemért ezennel ünnepélyesen megkövetek. Nem éppen arra a képviselőre gondolok, aki a bizottsági döntés előtt a színházi előcsarnokban emelt hangon adta tudtul, hogy „nem lesz nektek Székely igazgató", ő tipikus törpe-Aczél, választott tisztviselői etikájáról nem az én tisztem levonni a megfelelő következtetést. Hanem a bizottsági tagok többsége bizony nem más, mint szerencsétlen áldozata egy ostoba rendszernek, amelyben arról kell döntenie, amihez nem ért (vagy ha ért, épp a szakmai összeférhetetlenség miatt nem volna szabad döntenie). Egy részük, becsületükre szóljon, ezt látja is, ami sajnos nem változtat azon, hogy Aczél monumentális, ideologikus-idiotikus, szörnyeteg, de mégiscsak koherens – mondhatni: minősített – szubjektivizmusával szemben a kulturális bizottságban a szereptévesztés sokféle, jó- és rosszindulatú kompenzációjából, a különböző egyéni, pártpolitikai vagy csupán rögtönzésszerű elhatározások kevercséből valami egészen elvtelen, moráltalan, esetleges – mondhatni: minősíthetetlen – szubjektivizmus „objektiválódik". Ráadásul megfellebbezhetetlen döntésként.

Vagyis a rendszerben van a hiba.

gedték, akár valami meteorológiai ballont, az esélyeit latolgatták, hiszen mint Anouilhtól tudjuk, a koncepciók szándékos bizonytalanságából végtelen manőverezési lehetőség adódik. Az a bizonyos „közbülső munkaanyag", a színházi ügyosztály átirata, amely az Új Színház „profilváltozását" megpendítette, ennek az óvatos tapogatózásnak volt a része – mulattató, ahogyan Ön, Asszonyom, az önkormányzati szervek munkájának összehangolatlanságával védekezik –, aligha véletlenül lett a „nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket" jelige később az akció fedőneve.

Újabb álkérdés: miért nem szólalt meg senki a döntés után (ti. a szakmából)? Nekem ugyan nincs valami jó véleményem a szakma etikájáról, de ettől függetlenül, a Thália-puccs és a Tivoli-átejtés után ezt komolyan kérdezi, Asszonyom? Nincs oka bárkinek félni az Önök szerződés- és szószegő önkényeskedésétől?

Mint írja, ha cinikus lenne, azt mondaná (de nem mondja), hogy a fenntartó nem tartozik számot adni a döntéséről. Én meg azt kérdezem, ki a fenntartó? Ön, személyesen? A kulturális bizottság? A személytelen önkormányzat? A Nagy Névtelen? Ön szerint én a „készülőfél-

„szemét színházak" jelzős szerkezetet. Ripacsszínházakat írtam. (És azt sem írtam le, kedves ténytisztelő Geberle Erzsébet, hogy az önkormányzat „csak" azokat támogatja.) Hogy melyek azok a ripacsszínházak, amelyeket megszüntetnék, nem hozom Körmendy úr tudomására, nem kívánom megkönnyíteni a dolgát, ő ezért kapja az illetményét; esetleg forduljon önmagához, a Színháznak szóló magnótekercsen van erre vonatkozó javaslata, talán még nem felejtette el. Bár ő ötven nyomtatott soron belül is képes felejteni. Múlt heti nyilatkozatában először visszautasítja a túlfinanszírozott színházak számszerű csökkentésének lehetőségét, majd kijelenti, hogy a főváros tizenhárom színház helyett csak ötöt-hatot tud eltartani. Most akkor hogy lesz?

Végül Geberle Erzsébet és Körmendy Ferenc vitakultúráját és jellemét minősíti unisono megjegyzésük, hogy Aczélt „sírom vissza"; nemkülönben a bizottsági elnök úrnak ama csúsztatása, miszerint fent nevezett elvtárs súgói köréhez tartoztam volna. Kijelentem, Asszonyom és Uram, Önök nem rendes emberek, ezért a továbbiakban nem tekintem Önöket párbajképesnek.

Koltai Tamás

Az Ahogy tetszik magazin kizárólagos támogatója a Pannon GSM

BARABÁS MIKLÓS

Barabás Miklós (1810-1898)

Emlékkiállítás első nagy akvarellistánk halálának 100. évfordulóján

Dobó István Vármúzeum Gótikus palotájában bemutatott anyag a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből került kiválogatásra

Az elődök alkotásai mindig jelen vannak a kortárs művészetben. Így az egri Akvarell Biennálék mindenkori rendezői a kortárs kiállításokkal párhuzamosan igyekeztek összegyűjteni és a művészek és a látogatók elé tárni hazai akvarellfestészetünk kiemelkedő alkotóinak legszebb lapjait. Az idén a száz esztendeje elhunyt Barabás Miklósra emlékezünk, akinek legszebb akvarelljeit a Magyar Nemzeti Galéria grafikai gyűjteményének 240 darabos Barabás kollekciójából válogattuk.

A múlt századi festészetünk reformkori szakaszában induló Barabást már életében a legnagyobb tisztelet övezte. Csodálták művészetének sokoldalúságát, és a polgári értelmiség hazai sikereit a nemzeti művészet elindulásának, diadalának tekintette. Az új század első felének ítészei viszont a kispolgári légkör és az akadémista gondolkodású művész találkozásának szerencsés egybeesését látták csupán munkásságában, kinek alkotásain sem a romantika sem a valódi realizmus nem hagyott nyomot. Talán éppen emiatt, a már általánossá váló szemlélet miatt hatottak szenzációként ifjúkori itáliai tanulmányútján készült akvarellképei, melyekkel az első és egyetlen nagy gyűjteményes kiállításán találkozhatott a közönség. Akvarelljeiről elismeréssel írt a korabeli kritika, csodálták tájképeinek finom líraiságát, megkapó színezését, valamint fölényes technikai tudását. A róla készült monográfiák is mind elismeréssel emelik ki e lapokat és valamennyi autonóm akvarellképét életművének fontos darabjaiként elemzik. A vármúzeumban megnyíló kiállításon is elsősorban ezekre az akvarellekre koncentrálunk.

Valóban ez volt az a technika, amelyben Barabás a legnagyobb magaslatokat érte el és amellyel valós és modern művészi problémák megoldására vállalkozott. Itáliában töltött tanulmányútja során 1834-35-ben Velencében találkozott William Lieghton Leitch skót akvarellistával, kitől az akkor modern szerepet játszó angol akvarellfestészet számtalan technikai fogását tanulta el. Barabás művészi fejlődéséhez alapvetően járult hozzá ez a barátság, hiszen művészi látásmódjának alakulásához, modernebbé válásához vezetett, melynek közege éppen az akvarellfestészet volt. Egymásba omló, árnyalatokban gazdag, tompított és derített színeket használó rendszert, a lapot nedvesen tartó és egyszerre kezelő eljárását, a széles, könnyed ecsetkezelést sajátította el Itáliában, miközben a fényreflexek és a távlat felfedezése is nagy hatással volt művészi képzelőerejére.

Mintha ezeken a lapokon kezdte volna elutasítani a hasznosságot, nem a közönségnek szánva őket. Mintha visszahúzódott volna a maga világába s a festészetet magáért a művészetért, a színek és a formák játékáért művelte volna. Az itáliai vándorlásai során festett lapjait, az olasz táj szépségeit bemutató *Lago Maggioret*, *Az olasz tengerpartot*, a Vezúv kitörését megörökítő színreflexiót, a városokban festett részleteket a *Róma látképét*, vagy a *Római részletet*, az ott élő, népviseletbe öltözött vagy éppen munkájukat végző embereket ábrázolókat, valamint a hazajövetel után itthon készített portrékat és tájképeket vettük elő a Nemzeti Galéria gyűjteményének dobozaiból, hogy emlékezhessünk és emlékeztessünk.

E kiállítás megnyitására Szegedi Maszák Mihályt, Barabás Miklós hagyatékának egyik örökösét kértük fel.

H.Szilasi Ágota

Barabás Miklós

A csehszlovákiai dráma (I.)

Brezsnyev prágai útja

Az ezredfordulón itt, Kelet-Európában lassan olyan korszakba lépünk, amikor egy-egy parlamenti vagy kormányválság főleg egy viszonylag kis létszámú politikai elit idegeit borzolja. Joszif *Sztálin* halála után ez egészen másként volt. A hatalom csúcsain minden komolyabb őrségváltás konnotált üzenetet hordozott az egész társadalom számára. A plurális demokrácia intézményei és a szabad sajtó híján a szocialista rendszerben csalódott vagy apolitikus emberek is nagy figyelemmel kísérték a pártorgánumok „közéleti hírek" rovatát, amelyből a személyi változásokról értesültek. És minél erősebb repedések futottak végig egy-egy ország pártvezetésének látszólag monolit egységén, annál inkább reménykedtek a rendszer bástyáin kívül állók: hátha némileg enyhül a diktatúra szigora.

Mindenki helyezkedik

Az SZKP XX. kongresszusát követően jó néhányszor az is megesett, hogy a „népi demokráciák" pártvezetése – vagy inkább e grémium legmobilisabb, Moszkva által másoknál jobban támogatott, magukat a „központi irányvonal" letéteményesének nyilvánító tagjai – igyekezett megszabadulni a leginkább „megkopott", kompromittálódott politikusoktól. Ilyenkor látványosan, akárcsak egy nehezéket, dobták ki őket a süllyedni látszó hajóról. Ez történt – igaz, főleg a Kreml nyomására – 1956-ban *Rákosi* Mátyással Magyarországon, 1961-ben Vlko *Cservenkóval*, majd 1962-ben Anton *Jugovval* Bulgáriában, 1963-ban Karol *Bacílekkel* és Viliam *Širokýval* Csehszlovákiában.

Ennél jóval összetettebb képet mutat Antonín *Novotný* bukása Csehszlovákiában. Az egyre fogyatkozó szemtanúk szinte kizárólag a belső csehszlovákiai erjedéssel, az értelmiség, főleg az írók meg az újságírók 1967-es nyári és őszi lázadozásával, a novemberi prágai diáktüntetésekkel, a súlyosbodó gazdasági gondokkal, végül az Ota *Sik* típusú reformkommunisták meg a helyzetükkel elégedetlen, „nemzeti gondolkodású" szlovákiai pártvezetők határozott fellépésével, majd összefogásával indokolják, hogy a CSKP

tan Novotný ellen agitált a Drahomír *Kolder*, Vasil *Bilak*, Alois *Indra*, Antonín *Kapek*, valamint Oldřich *Svestka* alkotta későbbi kollaboráns csoport, vagyis a Moszkvától fegyveres segítséget kérő „behívó levél" mind az öt aláírója. Némelyikük nyíltan és hevesen bírálta az „ókonzervatív öregeket". Az „emberarcú szocializmus" politikájának majdani hívei és ellenfelei közötti válaszvonal ekkor tehát még nem mindig volt szembeszökő. Ennek jeleként az 1968 elején Prágában érkezett magas rangú MSZMP-delegáció tagjait „következetes reformerekként" köszöntötte az 1968 előtti dogmatikus Novotný-vezetés két ismert képviselője: Drahomír Kolder és Lubomír *Strougal*, akárcsak Ota Sik, a csehszlovák „új gazdasági mechanizmus" teoretikusa.

„A beszélgetésekből és egyéb tapasztalatokból azt a benyomást szereztem, hogy Csehszlovákiában egy sajátos politikai válság alakult ki, amely nem terjed ki a széles néptömegekre, viszont nagyon erős a felső vezetésben, és kiterjedt a középfunkcionáriusokra és az értelmiségre – olvashatjuk *Nyers* Rezsőnek, az MSZMP központi bizottsága titkárának 1968. március 5-i keltezésű, a Magyar Országos Levéltárban őrzött úti jelentésében. – Teljesen nyilvánvaló, és ezt mindenki így is érzi Csehszlovákiában,

Amikor még Dubčekről jó véleménye volt Brezsnyevnek

magát Novotný bírálatában, ha sejti, micsoda lavinát indít így el az 1967 decemberében megtartott központi bizottsági tanácskozáson. Annak résztvevői el sem tudták képzelni, hogy a meglóduló társadalmi mozgás előbb-utóbb kibillenti a helyéről mindazokat, akik lehetővé tették, hogy Antonín Novotný tizenöt esztendőn át a csehszlovák kommunista párt és az ország első embere maradhasson.

Alig egy esztendővel *Gottwald* halálát követően a Sztálin utáni szovjet „kollektív vezetés" mintájára létrejött, Novotnyból, *Zápotockýból*, Sirokyból és *Bacílekből* álló informális „négyes fogat" lényegében *duumvirátussá* változott. A legfontosabb ügyek intézése, köztük a Kremllel való kapcsolattartás 1954 végére már főleg Antonín Novotný, a CSKP első titkára és Antonín Zápotocký, az egyre többet betegeskedő köztársasági elnök feladatának számított.

Ugyancsak Leonyid Brezsnyev foglalta össze – valamilyen okból harmadik személyben – a magyar pártvezető első üzenetét: „Kádár elvtárs köszöni Brezsnyev elvtársnak az információt. Kéri, adja át üdvözletét Kosziginnek. Arra kéri, ne várjanak, amíg visszatér Budapestre, hanem továbbítsák ezt az információt (az MSZMP titkárságának, személy szerint *Biszku* Bélának – K. M.)." Ekkor Kádár még úgy hitte, hogy Hruscsov elmozdítása komoly kurzusváltozáshoz és további nagyarányú személycserékhez vezethet, ami a szovjet birodalom limeseit is eléri. Ezért Budapesten keresztül rejtjeles táviratban kérte régi bizalmasát, *Szipka* Józsefet, Magyarország akkori moszkvai nagykövetét, tudja meg, mi is történt valójában a központi bizottság októberi plénumán, főleg pedig az azt megelőző, összevont elnökségi és titkársági ülésen. Bárkihez fordult azonban Szipka, mindenki megtagadta a válaszadást. Ám a magyar nagykövet félig-meddig konspiratív úton mégis kiderítette, hogy a várható változások aligha veszélyeztetik majd a kádári vezetést.

Ezt az (ugyancsak rejtjeles távirattal Moszkvából továbbított) információt Kádár János a vonaton kapta meg, félúton Varsó és Budapest között. Ezért is szánta rá magát a Nyugati pályaudvaron tó, amit az SZKP első emberének sokéves tanácsadója ír memoárjában: főnöke „lojális szövetségesnek", ám „nem túl erős vezetőnek" tartotta Novotnýt, aki „gyengén ismeri a gazdaságot", „nem rendelkezik nagy politikai tekintéllyel", általában „íróasztal melletti politikus". „Hát igen, nem Gottwald és nem is Zapotocký", mondogatta Brezsnyev.

Pozsony „aknamunkája"

Ez kínosan érintette Antonín Novotnýt, akinek a többi szocialista ország vezetőjéhez hasonlóan megvoltak a maga bizalmas moszkvai információs csatornái. De csak akkor ijedt meg igazán, amikor megértette, hogy hazai ellenfelei – főleg a szlovák pártvezetők – igyekeznek Moszkvában szövetségeseket keresni vele szemben. Ettől kezdve Novotný minden alkalmat megragadott, hogy a Szovjetunióba utazzon: 1967 folyamán például öt alkalommal találkozott Brezsnyevvel, és megkísérelte maga mellé állítani a szovjet politikai vezetés más prominens tagjait is. Egy ilyen utazása alkalmával, 1967. július 7-én Pjotr *Leszt*, az ukrán pártszervezet első titkára naplófeljegyzése szerint egész panaszáradatot zúdított kijevi vendéglátóira: „Csehszlovákiában politikai, ideológiai, kulturális és közgazdasági kérdésekben érződik a Nyugat jelentős befolyása. Jó néhány közgazdászunk nyíltan vallja, hogy gazdasági, technikai, technológiai téren a Nyugat felé kellene orientálódnunk. (…) Az ország kormánya lassan elveszíti tekintélyét, hatalmát. Ezért a minisztertanácsot állandóan meg kell erősíteni. Komoly támadások érik az állambiztonsági szerveket meg a hadsereget. A szlovák nacionalista értelmiség kezdeményezésére a (CSKP) központi bizottságában csoportosulások jönnek létre." És Novotný ekkor személy szerint megnevezte Selesztnek azt a két szlovák politikust, akitől különösen tartott: Alexander Dubčeket és Gustáv Husákot.

Leszt persze azonnal jelentette Novotný „előre eltervezett" dühkitörését Moszkvába. Ám Leonyid Brezsnyevnek esze ágában sem volt tüntetően kiállni csehszlovák kollégája mellett. Mint külpolitikai tanácsadója memoárjában írja, 1967 utolsó hónapjaiban Jozef Lenárt, Vasil Bilak és más Moszkva-barát politikusok értesítették *Cservonyenko* prágai

Visszatérés a szülőföldre

Barabás Miklós-emlékkiállítás Sepsiszentgyörgyön

Ma sem rövid az út Budapest és Kézdimárkosfalva között. Jó egynapi út gépkocsival a nyolcszáz kilométer, már ha nem fárad el a vezető a kanyargós, lejtős-emelkedős erdélyi utakon. Mennyi ideig szekerezhetett hát az utazó a múlt század első felében, míg a Duna partjáról a Bodoki-hegység túlfelén, a Háromszéki-medencében fekvő faluig ért?

Hányszor megtette az utat márkosfalvi *Barabás* Miklós Pest-Buda s Erdély városai között, és viszont! Persze, még izgalmasabb, mekkora utat járt be, míg, ahogyan Erdély művészetéről szóló könyvében *Biró* József fogalmazott, „a táblabíróvilág művészetének legnagyobb mestere lett".

Nagyenyeden, Nagyszebenen, Kolozsváron keresztül vezetett az 1810-ben született, a mesterség alapjaival igen korán barátkozó fiatalember útja Pest felé, de nagy kanyarulatokkal előbb Bécset, majd Bukarestet ejtette útba, s közben újra és újra az erdélyi városokat, míg 1840-ben végképp megtelepedett Pesten. Akkor már jól ismerte a reformkori értelmiség legtöbb tagját, megrendelések sorát kapta, sőt, távlattani tanulmányai alapján igen fiatalon, alig huszonhat évesen a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották. Jó ajánlói voltak: *Toldy* Ferenc és *Wesselényi* Miklós. Művészete a negyvenes években teljesedett ki, litografált portréin a kor társadalmi-tudományos-művészeti életének szinte minden jelentős alakját megörökítette.

Magáénak érezte őt a nemzet – s mindmáig magáénak érzi őt a szülőföld, Erdély, a Székelyföld polgársága is. Különlegesen fontos feladatának tartotta életműve gondozását a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum, amely alig másfél évtizeddel a művész halála után, 1913-ban költözött a *Kós* Károly által tervezett épületbe. *Szegedy-Maszák* Hugó, a művész veje, majd művészete más tisztelői révén műalkotások, személyes tárgyak kerültek a gyűjteménybe. A múzeum 1929-es emlékkönyve szerint tizenegy Barabás-alkotást őriztek itt, közöttük *Deák* Ferenc, *Tisza* Kálmán arcképét, az Erdély Széchenyijének is nevezett *Mikó* Imre gróf nagy, díszmagyaros képmását. Egy 1923-as tudósítás lelkes mondatai szerint: „Ez a székely Nemzeti Múzeum a hajótörésből megmentett drága kincse, talizmánja a székelységnek. Egy nagy előadóteremben a híres Barabás Miklós képei ragadják meg a figyelmünket: egy könyvtárteremben lévő festménye a három Szabó leány, a művész unokanővérei, a világ legnagyobb galériájában is méltó helyet foglalna el."

Azután eljött az idő, amikor az addig olykor rejtett, de mégiscsak a művészet, az erdélyi magyar művelődés kincseinek számító művekről már csak múlt időben lehetett beszélni: a frontátvonulás előtti kiürítési parancsra elszállított gyűjtemény Zalaegerszeg pályaudvarán bombatalálatot kapott és porrá égett. Negyvenöt éve ennek. Amilyen pótolhatatlannak tűnt a kár akkoriban, olyan jelentős eseménynek számít most, hogy mégiscsak láthatunk nagyszerű Barabás-műveket Sepsiszentgyörgyön, mégpedig egyszerre majdnem kétszáz alkotást.

Igaz, nem állandó kiállításon, hanem időszakin, igaz, az október végéig Szentgyörgyön látható (nemzetközi tudományos konferenciával kísért) bemutató anyagának csak kis része származik a Székely Nemzeti Múzeumból, a művész halálának századik évfordulója alkalmából rendezett tárlat azonban alighanem korszakos jelentőségű a szűkebb értelemben vett szakma és a nagyközönség számára egyaránt. Először is természetesen azért, mert az erdélyi közönségnek hosszú évtizedek után kínál lehetőséget, hogy átfogó képet alkothasson Barabás művészetéről. Nem kényeztették el azonban az érdeklődőket a magyarországi közgyűjtemények sem: majd másfél évtizede a Magyar Nemzeti Galériában akvarelljeit mutatták be, s most, halála századik évfordulóján sem nyílt gyűjteményes kiállítás Budapesten, hiányát a két kisebb bemutató, a Magyar Nemzeti Múzeum portréösszeállítása s az Egri Képtárban bemutatott akvarellkollekció nem pótolhatta. De talán nem is lehetne jobb megoldás, mint az, hogy éppen Sepsiszentgyörgyön, a Székely Nemzeti Múzeum képtárában nyíljon meg a nagy kiállítás. Egyrészt azért, mert újra tudatosítja, Barabás éppen a székelység nagy fiaként vált a XIX. századi magyar fesztészet kezdeteinek meghatározó jelentőségű alakjává, s a művek különböző csoportjai éppen ebben a képtárban olyan összefüggésekre hívják föl a figyelmet a lokális, a nemzeti és az egyetemes értékek között, amelyek távoli bemutatóhelyen szemlélve az összeállítást akár el is sikkadhatnának. Lehetőséget biztosít e tárlat arra is, hogy a rendezők eddig kevéssé ismert magán- és közgyűjtemények értékeit mutassák be egymás mellett. A kutatók a tárlat külön hozadékaként arra is számítottak, hogy a szentgyörgyi tárlat hatására lappangó művek bukkannak elő, illetve szaporodnak azok az információk, amelyek a művész bukaresti működésére vonatkoznak. A multikulturalizmus mai román hirdetői erről nyilván nem szívesen cserélnének eszmét, de a tény, miszerint a magyar Barabás működése befolyásolta a születő román művészet arculatát, aligha bizonyít mást, mint hogy kultúrák kölcsönhatásáról legalább két partner esetében beszélhetünk. Erre ősszel egyébként a tárlat bukaresti bemutatója ad majd lehetőséget. Az sem lenne baj persze, ha megszületne a szentgyörgyi tárlat egy – ma még legfeljebb csak a szentgyörgyiek által szívesen vett – budapesti változata is.

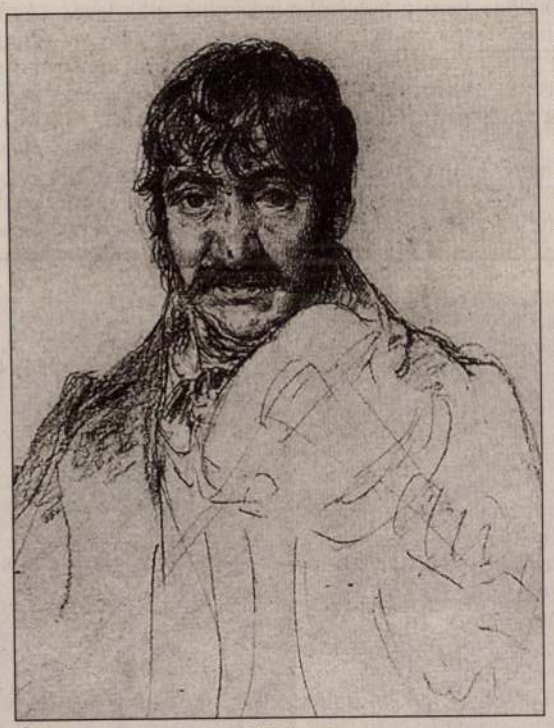

Ábrahám, a híres erdélyi cigány

A leltár szerint háromezernél is több mű került ki Barabás keze alól munkássága több mint hét évtizede alatt. Hatalmas szám. A sepsiszentgyörgyi főtérre néző képtárban ennek csak töredékét, alig több mint huszadát tárhatta a közönség elé *János* Mihály kurátor és két rendezőtársa, *Vargha* Mihály és *Vinczeffy* László (a fővédnökséget a Magyar Köztársaság elnöke, *Göncz* Árpád felesége, *Göncz* Zsuzsanna és Románia elnökének, Emil *Constantinescunak* a felesége, Nadia *Constantinescu* vállalta). Az egyik maguk elé tűzött célt, amely szerint a magyar és a román művészettörténet számára a legkevésbé ismert művek, a szülőföldön szétszóródott alkotások kerüljenek a közönség elé, mindenképpen elérték a rendezők. A kiállított alkotások kétharmada erdélyi és bukaresti gyűjtemények része, egyharmada a Magyar Nemzeti Galériából származik. Paradox módon éppen az indulás éveinek számos darabja, míg a későbbi munkák jó néhány jelesét kolozsvári, szentgyörgyi, udvarhelyi gyűjteményekben őrzik. Hogy az indulás és a pálya utolsó szakaszának néhány darabját említsük: a tizenkét évesen festett Gyümölcscsendélet Budapestről érkezett Szentgyörgyre, a székelyudvarhelyi kollégium tanárairól hetvenhárom évvel később, 1885-ben készített arcképsorozatot ma is a Hargitán inneni székelység fővárosában, a Haáz Rezső Múzeumban őrzik.

Mi minden fért bele abba a bizonyos hetvenhárom évbe! Kiváló portrék sora a nemzet nagyjairól, s az akvarellfesztészet legkorszerűbb eszközeivel élő tájképek sora itthoni és külhoni tájakon. A vásárra induló román család és A menyasszony érkezése, A százéves Pólyáné tűnődő tekintete és Ábrahám, a híres erdélyi cigány. Meg persze az önarcképek sorozata, az elsőtől, amelyet tizenhat éves korában készített és illesztett Quodlibetjébe, az Aurora rajzai után készült másolatok közé, az 1884-es litografált arcképig, amelynek példányait szeretettel ajánlotta rokonainak.

Önéletrajzában, amely a kiállítás alkalmából újra (és a nyolcvanas évekbeli változat után újra eredeti alakjában) megjelent, ezekre az évekre már kevés szót vesztegetett: élete nagyobbik felére, fél évszázadnyi időre harminc lapot szánt összesen. Annál részletesebben idézte meg ifjúkorát, első harminc esztendejéről százötven lapon beszélt. Mintha a nyugodt, sikeres pesti évtizedek után sem foglalkoztatta volna más, mint a nagy utazások évtizedei. Ki is csodálkozna ezen? Mert hát a hat és fél évesen a nagyenyedi kollégiumba került székely kisfiúnak nagy utakat kellett bejárnia, hogy az legyen végül, aki lett. Nem véletlenül szerette úgy a Sebes-Körös-völgye szép tájait: a szellem, a művészet távoli tájai felé indult, amikor az Erdélyt és Magyarországot összekötő hegyekhez ért, s mikor valóságban és emlékeiben a Király-hágó magasából széttekintett, joggal érezhette: otthon van itt is, ott is. Otthon van a hegykoszorúval körülvett erdőn túli tájon, és azon a széles síkságon is, amelyet a Pusztai táj gémeskútja, felhős ege szerint ugyanúgy tudott szeretni, mint Petőfi, az Alföld szerelmese.

P. Szabó Ernő

SYLVESTER LAJOS

Arckép háttérrel

Barabás Miklós centenáriumára

Neved mellett jövőben majd az áll,
Hogy úttörő az elsők között valál.

Reviczky Gyula

Egy legényke padra áll

Barabás Miklós ezzel a mondattal indítja önéletrajzát: *„Születtem 1810-ben, febr. 22-én Márkosfalván, Erdélyben, Háromszéken. Édesatyám márkosfalvi Barabás János, édesanyám dálnoki Gaál Therézia volt, dálnoki Gaál István leánya."*

Kézdimárkosfalván a *Barabás* név igen gyakori. A falu ősi temetkezési helyén többszázéves sírkövek őrzik a terebélyes Barabás-famíliák emlékét, kőbe vésett családfáikat.

Bár Barabás Miklóst koragyermekkori emlékei *Dálnokhoz*, az ottani *Gaál* famíliához kötik, élete végéig szeretettel és nosztalgiával gondol szülőfalujára, és viseli a *Márkosfalvi* előnevet, akárcsak ősei, akik többségének utódai a sírkövekre is rávésették ezt.

A festő életrajzához igen fontos és alig ismert adalék az a négy darab 20—25 cm nagyságú, kettőbe hajtott íven 16, kézzel beírt oldal, amelyet egyik oldalági rokona, a ma is Szentkatolnán élő Bakk Pál nyugalmazott tanár 1970-ben, Barabás Miklós kézdimárkosfalvi szobrának felavatása és születésének 170. évfordulója ürügyén adott közre. (Korunk, 1970. 8. sz.)

A levelet a festő 1888-ban írta unokatestvérének, szentkatolnai *Bakk Endre Nagytisztelendő Úrnak*, Bakk Pál nagybátyjának, aki a márkosfalvi Barabás család genealógiája után érdeklődött. Ebben olvashatjuk: *„(...)... nagyon sajnálom, hogy a sors szeszélyei megfosztottak annak lehetőségétől, hogy az egész család múltjáról és leszármazásáról bővebb felvilágosításokkal szolgáljak."*

Az *Önéletírás*hoz viszonyítva a levél familiárisabb hangú, bizonyos dolgokban részletezőbb. Azt az *Önéletírás*ból is tudjuk, hogy édesatyja insurrectionális főhadnagy korában úgy megszokta volt a dőzsölést, tivornyázást, ivást, hogy édesanyja *„(...) ...(mint hallottam) hathetüs vagy hathónapos koromban engem karjára véve hazament édes Atyjához, Dálnoki Gaál Istvánhoz, azzal a szándékkal, hogy többé férjéhez vissza ne menjen."* Az új információ: *„Az elválás megtörtént, atyám arra egy vagy két évre megházasodott. Én édesanyámmal együtt nagybátyámnál, Gaál Istvánnál voltam és már 4-ik évemben a falusi iskolába jártam, télben ölben vitt a béres Bogyó Antal, hogy a hóban meg ne rekedjek, vagy egy falusi kutya fel ne faljon... Édes Anyám 7 éves koromban férjhez ment Dálnoki Szabó Antalhoz. Nem akart nagyon férjhez menni; de annyiszor hányták szemére, hogy miért nem maradt férjénél, hogy tovább ki nem állhatta, emlékszem egyszer, hogy anyám úgy elkeseredett, miszerint egy kis batyuba kötve a legszükségesebbeket, engem kezemnél megfogott, és keserves sírás közt elmentünk egy rokonunkhoz, de többen közbevetették magukat és kibékítették.*

Barabás Miklós szobra Kézdimárkosfalván (Hunyadi László alkotása, 1970)

A Canikulákra rendesen nagyatyámhoz mentem, félve a mindenütt lévő mostoháktól.

10 éves koromban elküldtek az édesatyámhoz, ki Feltorján lakott, hogy ő is segélyezzen, két hétig ott voltam, nem mondhatom, hogy többé visszavágyódtam volna oda. Ekkor adott atyám 10 váltóforintot.

12 éves koromban, miután elvittek Enyedre, azt írta Nagyatyám, hogy elbírom a csészét, ő többet egy frtot sem ad. Ezt anyám meghallotta és írt Nagyatyámnak, hogy ő nem tűri, hogy fia szolga legyen, felit ő, felit Nagyatyám fizesse, ... édes Atyámat egyszer láttam 10 éves koromban, — 12 éves koromon innen, Háromszéken is csak 17 éves koromban nyáron voltam két hétig édesanyám látogatására, azután 1833-ban Bukarestből jövet látogattam meg édesanyámat vagy két hétre, azután 1837-ben mentem az Előpataki fürdőre két hétre, mikor onnan két hétre megint édesanyámhoz mentem, mint két utolsó esetben édesanyámhoz szálltam; mert hárpia anyósa már nem élt.

Otthonom így sehol sem volt a sok mostoha miatt."

Az idézett levélből, amellett, hogy gyermekkori nyomoráról, kivetettségéről megrázóbb képet nyerünk, az is kiderül, hogy tulajdonképpeni szülőföldjével volt a legkevesebb kapcsolata. Ezt a levél egy másik passzusában meg is fogalmazza:

„(...) Azóta Háromszéket nem láttam; tehát oly keveset érintkeztem a Barabás családdal, hogy én azok összes leszármazásukról nem sokat tudok. Lázár Dávid királybíró mesélte nekem, hogy annak tudomására jutott, miszerént édesatyám 1822-ben, mikor a 20 frtot küldte, úgy látszik, átlátva, hogy én vagyok elsőszülött fia, és hogy irántam helyetelnül viselkedett addig, érezve utolsó óráját, egy csomag iratot lepecsételve elküldött egy torjai embertől Lázár Dávidhoz, hogy azt őrizze meg, és ha nagykorú leszek, adja át nekem, de mostohaanyám utána küldött két embert atyám küldöncének és elvétette tőle az iratokat — azon éjjel édesatyám meghalt. Így én semmiféle iratoknak vagy okmányoknak birtokába nem jutottam; ezeket csak azért hoztam fel, in longum et latum, hogy megérthe-

tővé tegyem azt, miszerint 12 éves koromtól kezdve, úgyszólván vándorbottal kezemben Háromszéktől távol, inkább csak egy-egy levéllel érintkeztem háromszékiekkel; sőt hathetűs vagy hathónapos koromtól fogva, egyszer-kétszer inkább találkoztam, mint társalogtam Barabásokkal.

Három tanúfa

Kézdimárkosfalván és a véle mára eggyé forrott Mátisfalva közti pázsiton áll három hatalmas fehérnyár. Szekérderéknyi vastag törzsük mintha egy tőről fakadt volna, csak a két egykori falucska közti gyepű fölé hajló koronájuk terebélyesedik három irányba, olymódon, hogy testvér voltukat egymásba fogódzó gyökereikkel sejtetik, s ágazatuk, lombozatuk, bár eltávolodik egymástól, az együvétartozást, a rokoni együttélést vizuálisan is példázza anélkül, hogy vastag ágaik súrlódásával bántanák, megsebeznék egymást.

A szomszédságban lévő gazdaember érdeklődésünkre, hogy hány esztendősek lehetnek ezek a fák, biztonságérzettel vágja ki: legalább kétszáz. Kézdimárkosfalva a nyárfák csemete- és serdülőkorában módos község volt, erről a kommunizmus rontásos esztendeiben elpusztult kúriáinak romjai tanúskodhatnak. A nyárfák bizonyosan Barabás Miklós korabéliek. Tanúfák, természetrajzi és katonai térképeken a történelmi és a jelenkor útjelzői.

Orbán Dezső, tollforgató gazdaember, a falu szülötte a Csernátoni Füzetek 1997. decemberi számában — A Csernátoni Bod Péter Közművelődési Egyesület időszaki kiadványában — *Adatok és adomák Kézdimárkosfalváról* címen színes írást közöl szülőfaluja történelméről. A XVI—XVII. században folyt a nagy, belső háborúságokat kiváltó osztozkodás a közrendű székelyek rovására. Izabella, János Zsigmond és a Báthoriak uralkodásuk alatt a két falu közös vagyonából bőkezűen adományozgattak híveiknek. *(...) Arról, hogy a falu határából mennyit jótékonykodtak el, pontos adatok nem állnak a rendelkezésre és ezért csak következtetni lehet. Valószínű nem esünk túlzásba akkor, ha becslés szerint a két határból ekkor és ilyen címen a terület 30—40 százalékát kiosztogatták. Egy donációs birtoktest nagysága 300—400 katasztrális hold körül mozgott, ami tájainkon már akkor nagybirtoknak számított.*"

Ebben a korszakban jutnak márkosfalvi és mátisfalvi birtokhoz a torjai Aporok, a csernátoni Damokosok és az angyalosi Forrók. Közülük csak az utóbbi család válik Kézdimárkosfalván őshonossá. A márkosfalvi Barabás és Török családok mindig előkelőbbeknek tartották magukat a helybéli kurtanemeseknél, ezért Orbán Dezső feltételezi, hogy ők is részesedhettek a fejedelmi adományokból. A székelyek több évtizedes küzdelme során visszaszerzik jogaikat, és többé nem foghatók be jobbágynak. Ez azzal a következménnyel járt, hogy a donációs földbirtokosok nem rendelkeztek elegendő zsellérsorsú munkaerővel, s ezért azt tették, amit Erdélyben a magyar földbirtokosok általában: román zselléreket telepítettek le birtokaikon. A Csernáton pataka árterületére betelepített román jobbágyok építkezései révén alakult ki a két egybeépült település mai képe. A románság a múlt században teljesen felszívódott, csak a temetőben és a névanyagban lelhető fel egykori jelenléte. A falu egykori hierarchizálódásának nyomai századokon átnyúlnak, s több mint bizonyos, hogy Barabás Miklós következetesen használt *Márkosfalvi* előneve is ennek a különbségtételnek az emléke, amelyet az 1617-ben Bethlen Gábor fejedelem által adományozott nemesi levél és címer „történelmi" súlya indokol.

Van Kézdimárkosfalván egy fenyőfákkal övezett, hatalmas gyümölcsössel körülölelt, épségben lévő kúria, a *Balogh Ernőé.* Itt lakik a faluban élő két Barabás-leszármazottak egyike, Balogh Ernőné. Édesanyja született *Barabás Anna.* Barabás Miklós a dédnagyapjának, *Barabás Elek*nek volt a nagybátyja. A család semmiféle Barabás Miklós ereklyét nem őriz. A Barabás Miklós szobor felavatásának időpontjára már nem emlékeznek. — *Nagybátyáim még éltek majdnem mind* — mondja Anna néni —, *Laci itt a faluban, Sanyi bátyám Pesten. Ma a hét testvér közül csak Erzsébet él. Fennebb lakik, férje után Deme Béláné a neve. Meghalt Miklós bátyám, anyám, Anna is.*

A családfát *Barabás Imre,* a torjai orvos őrzi. Tőle lehet megtudni Barabás Miklósról a legtöbbet.

Balogh Ernő: *Írás, bútordarab, semmi sem maradt róla. Őrzünk egy 1823-as naptárt. Az az érték. A bejegyzések, mert erre azokban a naptárakban helyet hagytak ki s a fontosabb családi dolgokat, ami a világban történt, azt bejegyezték. Nem adjuk ki a kezünkből, a fiamnak hagyom örökül, mert rám is édesapám bízta, s meghagyogatta, hogy vigyázzunk rá. Így maradt meg.*

Anna néni: *a kollektivizálás s a kulákosítás idején édesanyámék egy egész kemence könyvet égettek el. Féltünk a házkutatástól, s attól, hogy elvisznek, mint a többieket a faluból.*

Kézdimárkosfalvi múltidéző utunk másik stációja az iskola. *Bereczki Imola* az első, második, harmadik osztatlan osztály tanítónője. Új abszolvens, Kézdivásárhelyen végezte a tanítóképzőt, a tanév elejétől helyezték ide. Barabás Miklósról annyit tud, amennyit a képzőben tanítottak róla. Az iskolában semmi nincs, ami rá emlékeztetne, se könyv, se kép, se album. A könyvtárnak egyébként 380 kötete van. A múlt évben egy garast (lejt) se kaptak a könyvállomány bővítésére, az idén húszezer lejt, amelyből egyetlen, nem egészen közepes értékű könyvet lehet vásárolni.

Jobb híján megállapodunk abban, hogy a gyerekekkel, szülőkkel a Barabás-szobor kis parkját és környékét tavasszal virágokkal ültetik be és gondozzák.

A művész hazatér

Barabás Miklós szülőfalujában felavatott portrészobrát *Hunyadi László* marosvásárhelyi művész alkotta. 1970-ben avatták fel. Érdekes, hogy a visszaemlékezők harminc év távlatából nem annyira magát az eseményt tudják visszaidézni, hanem a köréje kuporodó adomaszerű történeteket. Azt például, hogy amikor a szoborállítás kezdeményezője és kivitelezője a talapzattervet kivitte az Erdély-szerte híres mikóújfalusi kőfaragó mesterekhez, azok a fejüket csóválva kurtán kimondták az ítéletet: *ez nem jó.* A megrendelő érvekkel akarta meggyőzni őket.

A mikóújfalusi hajdani talián kőfaragók leszármazottai, mára kiváló magyar emberek, csak fújták a magukét:

Mindent elfelejteni

Tar Sándor: Lassú teher
Magvető Kiadó, 1988

Darvasi László „magyar novelláknak" nevezi legújabb történeteit. Tőrőlmetszett magyar novellákat ír Tar Sándor is, aki az utóbbi években megjelent köteteivel az élő magyar próza egyik legjelentősebb alakjává nőtte ki magát. Tar Sándor mélyről jött, autodidakta író, aki kezdetben szociográfikus pontosságú és hitelű elbeszélésekben mutatott be olyan nehéz munkássorsokat, mint amilyen az övé is volt. Újabb novelláiban, különösen a most megjelent *Lassú teher* című kötetének írásaiban az egykori, helyenként kissé még darabos, terjengős dokumentatív ábrázolásmód helyébe kiérlelt, fojtott, tömör elbeszélő stílus lépett. Míg korábban Tar egy szociológiailag jól körülhatárolható rétegről, az elproletarizálódó vidéki bérmunkásokról és a falvak pusztuló parasztságáról tudósított, és ez olykor korlátozta novelláinak művészi érvényét, a *Lassú teher* darabjai úgy idéznek meg hasonló sorsokat, hogy átfogó érvényű életszemléletet sugallnak. Árad belőlük az utóbbi évtizedek magyar, sőt kelet-európai átlagemberének keserű, lemondó élettapasztalata. A *Meghalni nem* című novella hőse így összegzi az élet általa megismert rendjét: *„Mi az öregek halálát várjuk, a gyerek meg miénket. Ami közte van, azt életnek hívják."* Az élet eszerint szüntelen lélekőrlő osztozkodás azon a kevésen, ami van, és várakozás arra a többre, amit csak mások halála hozhat el. Ez a több azonban a várakozás közben lassan elenyészik, vagy mire elérhetné az ember, már maga is a halálán van. *„Félni kell a világos pillanatoktól, mert az a vég, az kell, hogy előtted legyen ilyenkor, hogy ott a feleséged, a gyerek és saját magad, és még házat is kell építeni, ami egy álom, de kell. Egyáltalán az a legjobb, ha az ember nem gondolkozik, mert az maga a halál, azt meg ne. Meghalni ne. Majd. Akkor viszont gondolkozás nélkül és azonnal."* (*Meghalni nem*).

A *Kis fehér ház* című novella hőse, rátermett, értelmes, szorgalmas műszerész, miután fokozatosan elveszíti mindenét: feleségét, munkáját, otthonát, hitét, élete hátralevő felére kiköltözik egy pusztai tanyára, és *„most már csak azon van, hogy ha nem is örökké, de legalább addig tartson az élete, amíg mindent, de mindent elfelejt"*. A legtöbb, amit elérhet életében ez az ember, hogy halála előtt még elfelejti az életét, elfelejti mindazt az erőfeszítést, amivel meg akart kapaszkodni, hogy emberi életet élhessen.

Tar Sándor a kiszolgáltatottság, a lecsúszottság, a lemondás írója. Hősei munkanélküliek, hajléktalanok, alkoholisták, tengődő öregek és kegyetlenül, erőszakosan nyomuló fiatalok, akik még azt hiszik, hogy tartogat valamit számukra az élet, és félretolják az útból szüleiket. A *Lassú teher* egy apáról és a kisfiáról szól, akik vándorzenészekként vonatokon kéregetnek. A kisfiú szeretné hinni, hogy apja erős, kemény férfi, aki megvédi őt gonoszkodó-csúfolódó társaitól. A sánta apa azonban éppen azért jár harmonikázni a hozzá hasonló emberekkel zsúfolt, füstös személyvonatokra, mert elesett, megnyomorodott ember. Baleset érte a vasútnál, ahol dolgozott, és negyven éves korában leszázalékolták. Egy alkalommal egy lármás, részeg társaság, csupa „erős, tréfás férfi", megalázza és kidobja őket a vonatból. A gazból feltápászkodva egy arra haladó lassú tehervonatra kapaszkodnak fel, a fiú azonban lerúgja apját a lépcsőről. Ilyen hitvány, vacak apa nem kell neki.

Abban, hogy Tar Sándor ezekkel az alakjaival kelet-európai korélmény kifejezőjévé válhatott, az írói eszközök letisztulásán kívül szerepet játszott a történelem is: a rendszerváltás elmúlt évtizedében az emberek nagy többségének vált közvetlen, személyes tapasztalatává: mit veszíthet valaki azzal, ha „csak" egyszerű, dolgos átlagember. Mit jelent, ha valaki egyszeriben kívül kerül azon a világon, amelyben addig úgy-ahogy otthon érezte magát. *„... talán ez a legnagyobb baj, hogy ki volt jelölve a helyünk, és ez az átlagember esetében egy munkahely volt az iparban, ahol szinte mindennap megalázták, kizsákmányolták, kényszer, erőszak és megtorlás, cserébe viszont apró hétköznapi sikerek, kényszerházasság, kényszergyerekek, panellakás, szekrénysor, másfél méter könyv, keleti kényelem."*

A munkanélküli, hajléktalan alkoholista „a kor reprezentatív hőse" lett, és erről ma Tar Sándornál senki sem tud hitelesebben és megragadóbban írni. Alighogy belekezd egy novellába, rögtön megérezzük az anyagkezelés és a beszédmód fölényes biztonságát és pontosságát. Mindent tud alakjairól, környezetükről, tipikus élethelyzeteikről, de ebből a tudásból csak a határozott érzékkel kiválasztott, találó részletelemeket építi be a szövegbe, és amikor már mélyen benne vagyunk világában, a „végkifejletet", amely persze nem létezik, és ezért a novellában sem akar annak látszani, a beszédmód néhány jellegzetes fordulatával üti el. Ez a hang, amely hol egy elbeszélő, hol a főszereplő hangja, maga is a világ része: egyfelől csupa eredeti szöveglelet, másfelől hányavetiségével, rezignált tónusával, finoman kiegyensúlyozott ambivalenciáival, visszatartott groteszkségével annak az illúziótlan mentalitásnak a tükre, amelyet már nem érhet semmi meglepetés, *„egy olyan pont, ahonnan tisztán, meztelenül látszik minden, ott hiába a mellébeszélés"*.

A személyes érintettségnek és az illúziótlan tisztánlátásnak ez az egyensúlya teszi Tar új novelláit mai magyar sorsok olyan novellisztikus foglalatává, amelyben a szociográfikus indíttatású tematika immár mint letisztult kor- és létélmény szólal meg. Akad a *Lassú teher*ben számos olyan novella is, amelyek a rendszerváltáshoz kötődő motívumok nélkül, szinte téren és időn kívül, ugyanakkor mégis nagyon konkrét, falusi vagy lakótelepi közegben ragadják meg az emberi megnyomorodottság témáit (*Szoba két ablakkal, Varjak a hóban, Nem történik semmi* stb.). Az öregek, akik valójában csak az idő előtti elhasználódásuk miatt azok, mert hiszen ötvenegynéhány évesek még, itt is útban vannak, haszontalan, terhes koloncok a fiatalabbak nyakán, a fiatalok pedig, akik közül többen csököttek, féleszűek, de mégis az örök életerő letéteményesei, formátlan ösztönlényekként törnek valamiféle szegényes beteljesülés felé. A *Lassú teher* olvastán az a benyomása támadhat a magyar olvasónak, hogy itt és most tulajdonképpen csak efféle megszólalásnak volna létjogosultsága, minden más mellébeszélés.

Györffy Miklós

tást nemes egyszerűséggel és a történelmi megbékélés jegyében *Román parasztok* névvel jelöli.

A festő *Önéletírásából* ismeretes, hogy 1831. november 8-án egy román szerzetes és egy magyar szabó társaságában Bukarest felé indult. Már útközben elbűvöli a Vöröstoronyi-szoros. Vázlataiban, bámulatra méltó vizuális emlékezetében rögzíti a látottakat; a vásárra igyekvő falusi embereket, a színpompás viseletbe öltözött román lányokat, akiket erdélyi útjai során is szívesen rajzol.

„Első dolgom volt az ismerősöket felkeresni — emlékezik —, *kik még Szebenben megígérték pártfogásukat. De ezekben nagyon csalódtam, mint minden más ember, aki az ígéretekre merészel támaszkodni. Szívesen fogadtak, megkínáltak dulcsácával, aztán alászolgája, egyik sem ajánlott senkinek se, egyik sem szerzett egy megbízást se, úgybogy eltelt szépen november is anélkül, hogy munkám lett volna. Mármár arról kezdtem gondolkozni, jó lesz, akár tél idején is, visszasietni Erdélybe, mielőtt pénzem elfogyna.*

A festő bukaresti éveit egyébként a román művészettörténet jeles művelői reálisan értékelték. Gh. Oprescu a XIX. század festészetéről szóló tanulmányában ezt írta: *„Barabás...mindenkinél erőteljesebben hatott oda, hogy a portrék iránti ízlést felébressze, másrészt pedig az utána jövők számára művészi kiindulópontot teremtsen...”* Árvay Árpád szerint a bukaresti bojárcsaládok birtokában mintegy 120 alkotása maradt, s keresete lehetővé tette, hogy külföldre, Itáliába, Bécsbe utazzék.

A művész szabadságharca

Naplójából életpályájának rajzolói gyakran idézik azt a feljegyzést, mi szerint: *Én soha sem foglalkoztam politikával. Nem lévén ez szakmám, nem is értem rá tanulmányozni. S amihez nem értek, nem szívesen szólok. Érdekeltek ugyan az események, de semmiben részt nem vettem.*

A szabadságharc idején városmajori lakásából is elmenekült, egy hetet Vácott töltött, majd visszatérve Budára, végignézte Budavár bevételét — *„...Borzalmas volt nézni, amint a Pesti Duna-parti házak lángjai megvilágították a budai vár oldalát, és közben a várbeli ágyúk egyre okádták a tüzet. Mikor a budai királyi palota égett, olyan volt, mint a Vezuv kitörésének utánzata, kicsinyben.”* A vár bevétele után a Barabás család hazaköltözött. *(...) Szállásunk sértetlen maradt, de a házmester 29 ágyúgolyót és gránátdarabot szedett össze. Az egyik gránát egy utcai szállás ablakán bejutván, végigjárt az ajtókon, s egy falat áttörve, a lépcsőházba gurult, s az első emeleten robbant szét, ahol a márványlépcső egyik darabját törte le, s az ajtókat és az ablakokat zúzta be, de emberéletben kárt nem tett...”*

Ha személyesen fegyverrel nem is vett részt a szabadságharcban, annak a festője volt. Képein — Vayer Lajost idézve (*A magyar művészet 1848—49-ben*): *„Megörökítésre kerültek március 15-e protagonistái, Petőfi mint nemzetőr, karddal és nemzetiszínű karszalaggal jelenik meg, a lobogó haj, a komolykodó szem, a délceg derék és a markolaton nyugtatott kéz a patetikus néptribunust akarják érzékeltetni, persze csak annyira, amennyire ez az épatez le bourgeois nélkül lebetséges... Vasvári méla mosolyú nyalka ifjú, Táncsics prófétai feje és komor arca sem rettegeti a nagy nap múltán a boldog birtokosok nyugalmát.”*

Természetesen ő örökítette meg az első magyar felelős minisztérium tagjait a közkézen forgó metszetek alapján egy lapra. A szabadságharc tábornokait vázlatsorozatban rajzolta le. *„Meglátogattam Nagy Sándor tábornokot, kit még József huszár korából ismertem, s őt is lerajzoltam. Lefestettem akvarellben a menyasszonyát is, dr. Schmidt Pest megyei főorvos leányát, akinek képét Nagy Sándor a fogságba is magával vitte, s a leány atyja csak nagy nehezen tudta Nagy Sándor hagyatékából visszaszerezni...”*

Lerajzoltam Máriássyt, aki akkor ezredes volt, lerajzoltam Guyont, a Földváry testvéreket: Károlyt, a váci hőst és testvérét, Sándort, a szenttamási hőst, valamint Görgey Artúrt, aki fiamnak, Elemérnek, keresztapja volt.”

Mindezt egészítsük ki kockázatvállalásaival, azzal, hogy amikor Haynau Budapestre bevonult, gróf Batthyány Lajosné kérésére negyven darabból álló képgyűjtemény rejtegetését vállalta. *(...)... a képek legnagyobb részét pedig pesti padlásomon helyeztem el, és letakartam őket, hogy a por ne lepje be, és szembe ne tűnjenek.”*

Barabás Miklós alakja romantizálódott a háromszékiek emlékezetében. Oldalági leszármazottja, néhai Barabás Laci bácsi ezért ábrázolta fejedelmi tartású nagyúrnak, „hadvezérnek” azóta megsemmisült naiv szobrán. Dr. Barabás Imre, az oldalági leszármazott emlékszik, hogy dédnagyapja 1848-as kardja még megvolt a kézdimárkosfalvi lakás padlásán, *„...mint kölykek ott hadakéroztunk vele”.*

Szülőföldiek emlékezete

Barabás Imre épülő torjai lakásának padlásáról hozza le a família „genealógiai térképét”. A családfa, amelynek ifjú korától növeszti az ágait, aggatja rá a névjegyes leveleket, igencsak terebélyes. Nem is tudná megmondani, hány név szerepel rajta. Lehozza a deszkára rajzolt, középen kettérepedt családi címert is, amely gondos restaurálásra szorul. A címerlevél nincs meg. Valahonnét még előkerülhet.

A családfa szerint: *Barabás Mihály* 1617-ben nemeslevelet kap Bethlen Gábor aláírásával. Fia, *János* (1645), az ő fia ismét *János* (1705), ennek fiai *István* (1775) és *Péter* (1736—1811). Pétert *Antal* követi (1777—1825) neki a fia *Elek*, 1848—49-es honvéd, majd *Sándor, László* révén jutunk el a torjai dr. *Barabás Imrébez*, az oldalági rokonhoz. Felesége, kézdimartonfalvi *Vajna Éva* különben közelebbi rokona a festőnek *Barabás Polixénia* dédanyja révén, mint a férje. Háromszéken, a már idézett szentkatolnai Bakk Pál mellett a Barabás emlékeket a legnagyobb kegyelettel ők őrzik. A rokonságnak egyébként rendkívül kiterjedt és fel nem kutatott háromszéki, erdélyi ágazata van. Előfordul manapság is olyan eset, hogy tudatos családfakutatás nélkül, a véletlen találkozások folytán előkerül egy-egy távoli rokon.

Barabás Miklós apjának az első felesége *Dálnoki Gaál Terézia*, a második feleség *Feltorjai Jankó Ágnes. Erről a Jankó familiáról nincs adatunk. Jankó Annát is elhagyta — így mondta nagyanyám —, összeállt*

Könczey (Margittal?), aztán újra visszament Jankó Annához — közli Barabás Imre —, *de róluk nincs adatunk.*

A márkosfalvi Barabások közül két nénje, Ilona és Erzsébet Márkosfalván él, Barabás Zsombor, a második unokatestvér zabola-pávai tanító Háromszéken. *A márkosfalvi Barabások mind rokonok* — mondja. (Ezt többen cáfolják.) Székelyudvarhelyen is vannak rokonok.

Barabás Miklóst, különösen idős korában, rendkívül érdekelte családfája, az ősök és a leszármazottak egyaránt. Ebben az időszakban gyakoriak a levélváltások a szülőföldön élőkkel. A nagyhírű művészt levélben és személyesen számos Barabás nevű keresi fel. Ezzel kapcsolatosan egy Bakk Endréhez írt levelében epésen jegyzi meg, hogy: *Csak később, miután ambitiomtól is sarkallva, szorgalmam és takarékosságom által sikerült magamnak módot, állást, tekintélyt szerezni, lettem a rokonok által saját érdekükben felkeresve sat. sat.*"

Torján dr. Barabás Imre anyósa őrzi nagyanyja, Bathó Jánosné sz. *Barabás Polixénia* 1915. december 28-án Kézdialbisban keltezett gyászjelentőjét. Tudtunkkal Háromszéken a ma élő Barabások közül ez a legközelebbi rokoni ág. Barabás Miklós levelében is említett *Izsák* nagybátyjának (1773) a famíliájáról van szó, illetve ennek *Mihály* fiáról (1812), akinek egyik lánya *Polixénia*, s az ő lánya, férje után kézdimartonfalvi *Vajna*. Dr. Barabás Imre felesége, született *Vajna Éva* a családfának ehhez az ágához tartozik. A torjai Barabás család tehát a családfa távoli ágairól hozza együvé újra a Barabásokat.

A torjai családnak nincs Barabás Miklós alkotta munkája, a kézdimárkosfalvi rokonságnak sem. Barabás Imre családi könyvtárában egyetlen könyv van, a bukaresti Kriterion Könyvkiadónál megjelent *Önéletírás.*

Barabás Miklós háromszéki emlékezetének hűséges ápolója a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum.

1929-ben a múzeum tizenegy Barabás Miklós alkotást őrzött, ezeknek mindenike portré. Művészetének első korszakából két műve van, ezek egyike a majdminden albumban reprodukált *Három nővér.* Ebből a korszakból való körszakállas *Önarcképe*, nyestprémes kék kabátban ábrázolja a festőt. Itt találhattuk *Székely Gizella* arcképét. A későbbi korszakból való *Deák Ferenc* (1876), *Tisza Kálmán* (1879), báró *Dániel Gábor* (1886) ábrázolása, a képeken a díszruha ötvösművei és ékszerköveinek színpompája is érvényesül. *Székely Dávid* arcképe korábbi munkáira emlékeztet.

A múzeum anyagának rendkívüli értékeit 1944 őszén, Észak-Erdély katonai kiürítése alkalmával nyugat felé menekítették. A szállító szerelvényt Zalaegerszegen bombatalálat érte, és az ott lévő anyag elpusztult. Nagy szerencse, hogy az 1929-es leltárban szereplő háromnegyed alakos *Mikó Imre, Deák Ferenc, Tisza Kálmán* portrékat itthon rejtegették, és ezek megmaradtak.

A későbbi években adományként került a múzeumba: *Damokos Mihály, Teleki József, Szigligeti Ede, Garay János* (litográfia) képe. Ugyancsak a múzeumba kerültek a *történelmi portrék*, Árpádtól Széchenyiig. Az adományok érdekessége, hogy vagy a járási (rajoni) néptanácsokat vagy olyan községi tanácsokat jegyeztek be, ahol történelmi famíliák utódai éltek, élnek. (Vargyason a Danielek, Csernátonban a Damokosok.) Ebből arra lehet következtetni, hogy a képek a földbirtokosok „kiemelése", (1946) és az államosítás (1948) alkalmával kerülhettek új gazdáik kezébe. Ebből a valószínűsített feltevésből következik, hogy nem minden Barabás-alkotást „szolgáltattak" be a leltározók. Erre utal a technika is: festmény nincs, csak litografált portrék.

A Székely Nemzeti Múzeum tulajdonában van egy *Női arckép* (néhai Vörös Előd adománya), ugyancsak Vargyasról származik egy ismeretlen férfiportré, és 1981-ben került az intézmény birtokába egy ismeretlen Kossuth-frizurás portré. Ezek stílusjegyeik alapján beilleszthetők a Barabás-ouvre-be, mint nem az eredetiek, hanem hű másolatok.

A legszomorúbb állapotban a háromszéki köz- és iskolai könyvtárak vannak. A nagyhírű megyei könyvtárban egyetlen példány található az *Önéletrajz*ból (Banner Zoltán előszavával), a Székely Mikó Kollégiumban egyetlen kötet vagy album sem található. Akárcsak a szülőfaluban, Kézdimárkosfalván sem.

Barabás erdélyi utóéletéhez tartozik a *Barabás Miklós Céh* megalakítása majd újjáalakítása. Nem véletlen, hogy Trianon után, a két világháború közötti időszakban Kós Károly és Szolnay Sándor elgondolása alapján megalakították a Céhet és az sem, hogy azt Barabás Miklósról nevezték el, mert *„...ő az a talppont, ahonnan a magyar nemzeti piktúra megszületése eredeztethető".* A cél *Simon Endre* festőművész szavait idézve: tömöríteni az országban szétszórt festőket, képzőművészeket, kiállításokat szervezni, egyszóval megismertetni, főleg a magyarlakta részekkel, ezt a művészeti ágat.

A második világháború után a Céhet szétverték, illetve az „egységesítés" jegyében beolvasztották a Romániai Képzőművészek Szövetségébe. 1994-ben *Kós András, Abodi Nagy Béla* és *Murádin Jenő* kezdeményezésére — Murádin írta meg a Céh monográfiáját is —, újjászervezték a képzőművészek és művészetpártolók egyesületét.

Tulajdonképpen Barabás Miklós leszármazottai sem ismerik eléggé egymást. Néhány évvel ezelőtt egy Erdély nézőbe érkezett pesti diákcsoportban fedeztük fel Szegedy-Maszák Mihály lányát. (Barabás Miklós Ilona nevű lánya a nagyenyedi születésű (1831) Maszák Hugóhoz ment férjhez, aki végigküzdötte a szabadságharcot, előbb nevelő, majd Nagyenyeden tanár lett. 1857-ben művészi tanulmányokba kezdett Budapesten, több kőrajzát közölték a lapok, később újságíró lett. 1895-től édesanyja nevét is viselte, és a leszármazottak Szegedy-Maszáknak írják nevüket. Egyébként a Barabás-örökség megőrzésében a Szegedy-Maszák családnak van a legnagyobb szerepe. Szegedy-Maszák Hugóné márkosfalvi Barabás Ilona édesatyja *Önéletírás*ának eredeti példányához fűzve jegyzi meg, hogy: *„Eddig terjednek boldogult édesatyámnak, márkosfalvi Barabás Miklósnak saját kezűleg feljegyzett emlékei, melyeket több év folyamán szórványosan írt össze, úgy, amint egyes mozzanatok eszébe jutottak. Ez a körülmény oka annak, hogy jegyzeteiben az események nem folynak egymás nyomán időfolyami rendben és rendszerűséggel. Az 1897. év őszén már mutatkoztak a testi gyengülés jelei, emlékezete azonban csodálatosan megmaradt teljes épségben mindvégig. 1898. február hó 12-én csendesen örökéletre szenderült."*

Háromszék, 1997. december—1998. február havában.

ez így nem jó. — Mondják már, hogy mi a fenéért nem jó? — szólt rájuk türelmetlenül a szoborállító. — *Azért* — felelték — *mert a rajz azt mutatja, hogy darabokból kell összerakni. Az ilyent könnyen le lehet húzatni.* A szoborállító megértette a Trianon utáni szoborrombolásokra való utalást. — *Hát akkor hogy csináljuk, jóemberek?* — kérdezte. — *Egy darab sziklából kell kifaragni* — válaszolták. — *Azt ökrökkel se lehet lehúzatni.*

És vártak addig, amíg speciális, úgynevezett kiemelő robbantással akkora kőtömböt hasítottak ki a sziklafalból, amelyből a mintegy négytonnás talapzatot kimű-vészkedték. A mikóújfalusiak hagyományt teremtettek, azóta az egykori Háromszék területén állított szobrok és emlékművek talapzata egy kőből faragott (Kőrösi Csoma Sándor szobra Csomakőrösön és Kovásznán, Gábor Áron sepsiszentgyörgyi szobra, Mikes Kelemen zágoni portréja, a Dózsa György vélt szülőháza helyére állított szobor Dálnokban).

Anekdotikus jelenet az is, hogy a portrékészítéssel megbízott Hunyadi László valami bagóravaló pénzt kaphatott a műért, s ennek fejében még a márványt is neki kellett adnia. Ajándékként. Szívesen és nagy lelkesedéssel vállalta. A rendelkezésre álló márványdarab nem volt elegendő szélességű ahhoz, hogy a nemzet festője teljes mellel álljon ki szülőfaluja porondjára.

Van még egy harmadik anekdotikus történet is. Néhai *Barabás Laci bácsi,* Barabás Miklós leszármazottja, lévén ezermesterségre hajlamos székely ember, nem sajnálva időt és anyagot, nekiveselkedett, hogy a nagy elődöt megmintázza.

A centenáriumi ünnepségek előtt a szoborkészítő Barabás Laci bácsi fiától, *Barabás Imre* nyugdíjas torjai orvostól érdeklődtünk, mi lett a sorsa az édesapja alkotásának. *Apám halála után a kézdimárkosfalvi családi házban nagyotthalló édesanyám egyedül maradt. Észrevett ugyan valami zajt — suppanást, ahogy mondotta —, de nem is mert a lakás másik részébe átmenni. Aztán kiderült, ismeretlen tettesek betörtek, és a még össze nem hegesztett bronzszobor darabjait ellopták. Az akkori milícia — rendőrség — a régi törvényeknek azt a passzusát alkalmazta, amely szerint akik a falu javait „...igen rontják és bontják... vesszőztessenek meg." Néhány iskoláskölyköt jól elagyabugyáltak, s ezzel az ügyet lezárták.*

Márkosfalvi szoboravatás

Ülünk Czibak László egykori kézdimárkosfalvi igazgató-tanító hatolykai lakásán — pár kilométernyire vagyunk Barabás Miklós szülőfalujától —, és ámuldozunk, hogy egy szusszanásnyi idő alatt vendéglátónk milyen vaskos dossziékat hord elénk, keresgélvén közöttük a kézdimárkosfalvi Barabás Miklós-portrészobor felavatásával kapcsolatos lapkivágásokat.

Czibak László úgy emlékezik, hogy 1968 tavaszán, néhai *Nagy Béla* kézdi-rajoni főtanfelügyelő egy bukaresti illetővel megérkezett Márkosfalvára, őt felkeresték a lakásán, és Barabás Miklós felől érdeklődtek.

Én elvezettem őket az egykori szülőház helyéhez. Visszafelé jövet azt mondja az illető bukaresti úr, miért állunk itt mi zsebredugott kézzel, arra várunk, hogy a bukarestiek állítsanak szobrot Barabás Miklósnak? Azt mondtam neki, nekünk csak engedélyre van szükségünk, s a többit intézzük. — Mit tudtok tenni? — kérdezte. Elmentünk Barabás Laci bácsihoz, aki azt mondta, hogy ha engedélyt kap az anyaggyűjtésre, akkor ő a szobrot elkészíti.

1970-ben az árvíz miatt a szoboravatást el kellett halasztani.

Czibak László igazgató-tanító előkeríti a szoboravatás két meghívóját. Az egyik, az igénytelenebb, 1970. május 30-ra szólította Kézdimárkosfalvára a meghívottakat, a másik, az igényesebb, már Hunyadi László Barabás-portréjával, 1970. július 12-re hívja a szülőfaluba az érdekelteket és a vidék lakosságát.

A szobor leleplezéséről a korabeli romániai magyar sajtó részletesen beszámol.

A szoborállítás hangulatát *Farkas Árpád* a Megyei Tükör július 18-i számában így érzékelteti: *„(...) Na, de minek egy ilyen félreeső szikra faluban, miért gyűjtottak egyszerre úgy rá a márkosfalviak, hogy nekik bizony Barabás Miklósról ide szobor kell! — kérdezhetné a kereskedelmi érzékű ember, ki inkább a dálnoki kemping-tábor mellé javasolta volna — turistafogónak. S egyáltalán, miért foglalatoskodnak az emberek ilyen „se teteje — se föle" dolgokkal már a legántibb idők óta, miért állnak körbe, mint tüzet, örökké valami fából-kőből faragott figurát, nála melengetni a lelkük. Mert az ember ura ugyan, de elég árva ura a földnek, s mióta a világ, szükségét érzi, hogy hitét, a fennmaradás és megmaradás hitét ilyenolyan arccal, koronként változó köntösbe megjelenítse magának. Hány törzs járja még ma is ünnepi táncát, fából faragott bálványok körül, melyek legjobb képességeik szerint igyekeznek őrizni imádóikat. Hát ezt hálistennek kinőttük, s azt mentettük át, ami menthető: mély emberi tartását a szellemi közvagyon őrzésének, a bizonyosságot arra vonatkozóan, hogy nemcsak az a miénk, amit miesnapokon megszerzünk, de az is, amit megőrizni tudunk, s hogy amit mi a magunkéból megőrzünk, az megtart minket is. (...)"*

A vásárra menő román család

Bukaresti évei alatt (1831—1833) a festőnek baráti kapcsolatai alakultak ki az ébredő román értelmiség reprezentatív képviselőivel, és hazatérve élete alkonyáig kedvvel festett román vonatkozású életképeket, portrékat. A történelem politikai széljárásától függően a képek nevét is szorgalmasan változtatgatta az utókor. Jó példa erre a *Vásárra ballagó erdélyi bérci olához* (1843/44) című képe, amely Árvay Árpád *Barabás Miklós bukaresti évei* című írásában *Szelistyei románok vásárra mennek* néven szerepel, a mai romániai köztudatba pedig a kényszerű történelmi hűtlenség a *Vásárra menő román család* néven építette be. Érdemes Szvoboda D. Gabriella tanulmánya alapján visszapergetni az elhíresült festmény történetét: *„A kritikák hangja és terjedelme világosan mutatja, hogy a* Vásárra ballagó erdélyi bérci oláhok *című kép hatása egyedül álló. Barabás műve szervesen kapcsolódik az osztrák mesterek nagy európai hagyományokból táplálkozó, idealizáló népi életképeihez — ezáltal a magyar festészetnek először sikerült a nemzetközi divatáramlatokba bekapcsolódnia."* Szvoboda egyébként a *Vásárra menő erdélyi bérci oláhok* című alko-

A Martinovics-hegy titkai

Lapunk május 6-i számának 23. oldalán e területről írott cikkem végén arra kértem olvasóinkat, hogy aki tud valamit az itt található légvédelmi megfigyelő állásról, jelentkezzen. Ennek hatására többen is a segítségemre siettek. Így a jelen írásban megjelenő információkért köszönetet kell mondjak Horváth Lórándnak, Kahlich Endrének és Némethy Gézának.

Az akkor még teljesen kietlen Martinovics-hegy a II. világháború után egészen 1956 novemberéig katonai objektum volt. Tetején földbe ásott légvédelmi üteg állások helyezkedtek el, melyekből ágyúcsövek meredeztek az ég felé. Ehhez két kiszolgáló épület tartozott. Az egyik laktanyaként, a másik pedig gazdasági épületként működött. A két házat akkor bontották le, amikor a területet parkosították. Egyiküknek a beton alapja ma is látható a hegy Álom utca felőli végén. Ehhez a létesítményhez tartozott az a két légvédelmi megfigyelő állás, melyek közül egy még napjainkban is megtalálható a Kissvábhegyi út közelében. A másik a Martinovics-hegy Pethényi út felőli végén helyezkedett el. Ennek ma már csupán a romjai láthatók. Az, hogy hogyan jutott erre a szomorú sorsra, rendkívül érdekes történet.

1969-től nagyjából 1972-ig létezett a hajdani mészkőbánya feletti részen egy indiántábor. Ennek a vezetője egy kerületünkben lakó fotóriporter, Harmath István volt, tagjai pedig 10–14 éves gyerekek. A Napkirály törzse a baglyok és a medvék altörzséből állt össze. Előbbinek a tagjai azok voltak, akik főleg szellemi téren jártak élen, utóbbinak pedig, akik inkább a testedzés területén. Az ifjú indiánok öltözetükkel és arcfestésükkel egyaránt követték az ősi hagyományokat. Az előbb említett megfigyelő állást kinevezték a Napkirály templomának, bejárata fölé pedig ráfestették címerüket, ami egy Koronás Napkorong volt közepén a törzs nevének rövidítésével. Harmath Istvánt – akit az ifjú indiánok Villanószemnek hívtak – különleges nevelési elvei miatt többször is meghurcolták. Véleménye szerint a gyermek agresszív, és ezt nem szabad elnyomni, mert akkor később fog feltörni. Ezért inkább megfelelő irányba kell terelni. E célt szolgálták a különböző sportversenyek, melyek közül érdemes kiemelni az akadályversenyeket és az indiánbirkózást. Ez utóbbinak az volt a lényege, hogy bármilyen fogást végre lehetett hajtani az ellenfélen egészen addig, amíg a másik nem jelzi a megadási szándékát. Ekkor ugyanis azonnal abba kellett hagyni a játékot. A srácok annyira komolyan vették a szabályokat, hogy soha nem történt ebből komoly baleset. Villanószem tanításai a sporton kívül szellemi dolgokra is kiterjedtek. Mivel nagy Wagner rajongó volt, rendszeresen hallgatták és a szövegkönyv segítségével közösen elemezték a híres zeneszerző műveit. Mindig együtt ünnepelték egymás születés- és névnapját, így erősítve a közösségi szellemet. Harmath István a természet szeretetét is belenevelte a fiatalokba. Ahogyan mondta: „A hangyának is ugyanolyan joga van az élethez, mint nekünk." E témával kapcsolatban meg kell említeni, hogy egyik kezdeményezője volt a Martinovics-hegy parkolen. Ennek valószínűleg az lehetett a magyarázata, hogy a XII. kerületben nagy konkurenciát jelentett az úttörőmozgalomnak. E küzdelemnek volt része a megfigyelő állás felrobbantása is a hetvenes évek elején. A következőkben aztán már kevés új gyerek jött föl indiánosdizni, a többiek pedig „kiöregedtek". Villanószem is betegeskedni kezdett, s így egyre kevésbé tudta összefogni a csapatot. Az akkori srácok azóta felnőttek, de többségük emlékezetében ma is élénken él az indiántábor és az azóta elhunyt Harmath István emléke.

Janzsó Tamás

Az indiánok vendéget fogadnak a Napkirály templománál.

Repül a nehéz kő...

Veszélyes szakma ez az újságírás. Nem csupán a haditudósítók, vagy a kényes témára szakosodott oknyomozó kollégák számára, de néha akarva-akaratlanul nekünk, egyszerű jegyzetíróknak, riportereknek is.

Az ember ír és feltételezi, hogy aki elolvassa az írásművet, azt olvassa ki belőle, ami abban van; nem többet, nem kevesebbet és főként nem mást. Elhamarkodott feltételezés.

Nemrég jegyzetet írtam a vendégeskedés *különféle módozatairól* a kulturálatlan vendégekkel kapcsolatos általános hazai tapasztalataimra támaszkodva. Írtam a baráti vendégségbe menő, a hosszabb ideig valahol tartózkodó, és természetesen a vendéglátóhelyeket látogató vendégekről is, mint a vendégeskedés fogalmának különféle módozataiban fellelhető, jegyzetírásra késztető *általános jelenségről.* Tapasztalataimat térben és időben meglehetősen sok helyről gyűjtöttem és meg sem fordult bennem a helyre vagy személyekre vonatkozó egyénítés.

„Repül a nehéz kő: ki tudja, hol áll meg? / Ki tudja, hol áll meg s kit hogyan talál meg?" – írta Arany János. Azóta már sokkal általánosabb érvényű sorok. Persze itt eszébe juthat az embernek egy másik idézet is, egy közmondás: *Akinek nem inge, ne vegye magára!* – csakhogy az én elhajított kövem önhibámon kívül és teljesen akaratlanul megsebzett vétlen embereket is.

Egy-egy írásmű általában egyetértő vagy egyet nem értő véleményeket vált ki az olvasóból aszerint, hogy az ő tapasztalatai mennyire vágnak egybe a cikkíróéval. Most is – mint mindig – kaptam olvasói reagálásokat. Volt, aki mélységesen egyetértve vele, mondta mindjárt a maga hasonló tapasztalatait, más úgy vélte: nem biztos, hogy feltétlenül meg kellett volna írnom mindezeket.

Sajnos az egyik kerületi kisvendéglő törzsközönségének „kemény magja" fölöttébb hevesen reagált a (rosszul) olvasottakra. Nyilván abból kiindulva, hogy személyesen is ismerik a cikkírót, a hangadók kommentárokkal fűszerezett hangulatkeltésének befolyására makacsul a fejükbe vették, hogy „ez a förmedvény" nem másról, csakis és kizárólag őróluk szól, őellenük íródott, és ez gyalázat.

Ezt hívja a logika téves következtetésnek.

Napokig, szinte hetekig ment az önhergelés, majd summa summárum elhatározták, hogy *bojkottálják* – na kit?! – a *vendéglőst.* Azt a vendéglőst, aki soha egyetlen szóval sem bántotta meg egyiküket sem, akitől mindig kaptak hitelt, segítséget egyéb dolgaikban és aki abszolút vétlen a cikk megírásában, s egyetlen bűne, hogy ezek után sem teszi ki a jegyzetíró szűrét.

Az meg sem fordult a fejükben, hogy azt kérdezzék meg, akivel bajuk van, vagy hogy észrevegyék, mennyivel általánosabb megfigyelésekből táplálkozik a szerző. Inkább szóról szóra, mondatról mondatra megpróbálták „lefordítani", magukra erőltetni mindazt, ami valóban találó lehet *sok ezrek mellett őrájuk is,* meg azt is, amihez a leghalványabb kapcsolódásuk sincs. Felháborodni kényelmesebb, mint gondolkozni.

Veszélyes szakma az újságírás. Én nyilvánosan is elnézését kérem azoknak, akiknek akaratlanul is üzleti kárt és bizonyos fokú megbélyegzést okozott, amit írtam, és akiknek barátságát ezután is, továbbra is bírom. Arról azonban már nem tehetek, ha egyesek mást olvasnak, mint ami leíratott és aztán a maguk szája íze szerint értelmezik. A tévedéshez való jog is létezik. De bizonyos fokig az olvasónak is van felelőssége, nem csupán az újságírónak.

MAmut

Szépművészeti Múzeum / A Régi Képtár – másként

Ismeretlen festmények, melyek rossz állapotuk miatt még időszaki kiállításon sem kerültek bemutatásra, most restaurálásuk után a jól ismert nagy művek között láthatók a Szépművészeti Múzeumban. A nyolc – eddig itthon még be nem mutatott legújabb szerzemény közül néhány szintén helyet kapott. „Nem csekély számban hoztunk fel a raktárból az új elrendezés kívánta »párdarabokat« és más »bővítményeket«, egyes megszokott példányokat viszont esetleg kicseréltünk méretben, témában, stílusban jobban beilleszkedő képekre" – hallottuk az új kiállítás megnyitásakor.

Mit is akar kifejezni „A Régi Képtár – másként" cím?

A „másként" tulajdonképpen egy kényszerhelyzet adta összeállítás igen jól sikerült megoldása. A Szépművészeti Múzeumnak, a Hősök tere jellegzetes palotájának (épület *Schikedanz Albert* és *Herzog Fülöp* tervei szerint) folyamatos felújítása elérte a Régi Képtár területét, ezért a városligeti szárnyat 1997 novemberétől el kellett hagyni, így a következő 6–8 évben csak a terület fele adhat helyet a gyűjteménynek. A múzeum vezetőségének döntenie kellett: vagy egy kisebb válogatást mutatnak be a legjelentősebb művekből, a többi pedig évekre raktárba kerül, vagy tömörítik a kiállítás anyagát. „A megoldás csak a sűrítés volt, vagyis a képek két–három soros akasztása. Ez a megoldás a klasszikus galériák stílusára emlékeztet, ami különben az utóbbi két évtizedben kezd újra divatba jönni..." – jegyeztem fel *Mojzer Miklós* főigazgató tájékoztatását. Akármennyire is kényszermegoldás a kb. 700 festmény ilyenformán történt elhelyezése, az új állandó kiállítás anyagának összeállítása, válogatás, rendezése jól sikerült.

Megszokott helyén csak a spanyol gyűjteményrész maradt, vele párhuzamosan – a második folyosói ajtótól kezdődik az olasz iskolák, s a harmadik ajtótól a németalföldi termek sora, majd ugyanígy időrendben látni a barokk, s az északi és déli mesterek műveit. A földrajzi megoszlást, a kronologikus rendet is figyelembevéve tárul a néző elé az európai festészet története *Raffaello, Coreggio, El Greco, Zurbara, Goya, Dürer, Cranach, Bruegel, Van Dyck, Poussin, Claude Lorrain* és a többiek híres festményei nyomán. Jól érvényesül a képek egymásrahatása, nem utolsósorban a rokon stílusú, a művészettörténetileg is összefüggő művek találkozása. „A Régi Képtár – másként" bármennyire is kényszermegoldás, jól sikerült rendezés, a sűrítés nem mutat zsúfoltságot.

S. P.

8., tel.: 319-9854) programjából: augusztus 15-én kirándulás a Vértesbe.
erebély–Szentkút–Nyirmedi tó–Bükkszék–Egerszalók.
letet tart a XII. kerületi Művelődési Központban csütörtökönként 16–18 óráig.

Barabás Miklós

Barabás Miklós emlékezete Háromszéken

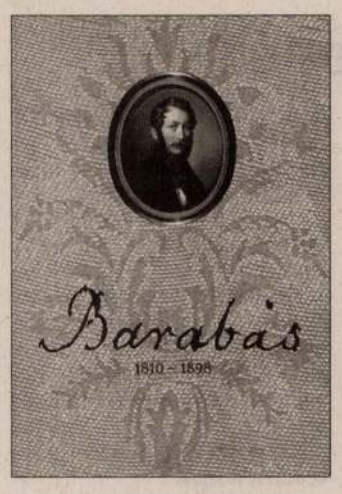

A Hegyvidék március 15-ét köszöntő számában már írtam Barabás Miklós halálának centenáriuma kapcsán a hazai szerény megemlékezésekről. Egyben fájlaltam kerületünkben még éppen csak álló nyári „rezidenciájának" sorsát a Városmajor utca 44. szám alatt. Azóta a televízió kulturális magazinja is nézőközelbe hozta a pusztuló műemlék épületet. A XII. kerület művészeti központjának és emlékhelyének régóta vágyott kialakítása mellett újabb ötletek is felmerültek, csak a hivatali, az anyagi segítség késlekedik hozzá. Magánkezdeményezés is akadt: jelentkezett Barabás Márton festőművész, egy távoli, inkább csak névrokon, hogy szívesen elcserélné V. kerületi nagy műteremlakását, ha a villában dolgozhatna és szívesen gondját viselné ott egy Barabás Miklós emlékszobának is. Mindez reméljük a közeli jövőben a jelen áldatlan viszonyait ki fogja mozdítani a holtpontról!

Most egy örömteli és méltó centenáriumi Barabás Miklós megemlékezésről szólnék, ami 700 km-re történt Budapesttől Háromszéken (ma Kovászna megye, Románia). Kónya Ádám a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum polihisztor, tudós igazgatója kezdeményezte a rendezvényt. A Kovászna megyei művelődési felügyelőség főtanácsosa, Jánó Mihály szervezte meg alig egy év nehéz munkájával, hivatalok, múzeumok kitartó „ostromlásával" azt a kiállítást, ami Barabás Miklós erdélyi műveit igyekezett összegyűjteni és végre egyszer együtt közönség elé tárni. Megvalósult az, ami a történelem viharai közepette immár lehetetlennek tűnt, vagyis a romániai köz- és magángyűjteményekből felhívására, kutatásai nyomán előkerült festményeket és grafikákat restauráltatva, katalógussal ellátva együtt kiállította. Magunk csak irigyelhetjük ügyszeretetét, szorgalmát és kitartását, amit Mikes Kelemen és Kőrösi Csoma Sándor mellett Székelyföld harmadik nagy fiának szentelt.

Székelyföld központjában, Sepsiszentgyörgy főterén az éppen most renovált képtár összes termeiben (a közlekedő folyosókat is beleértve) csaknem 200 mű került bemutatásra. A korabeli bútorokkal hangulatossá tett szobák faláról nemcsak a jól ismert és megszépítő biedermeier olajfestményekről néztek ránk a múlt századi ábrázoltak, hanem rajzok és akvarellek, sőt miniatűr, elefántcsontra festett portrékról is. Nagyrészt olyan műveket láthattunk, melyeket nem ismertünk. Legmeglepőbb az az úgynevezett Quodlibet kép volt, melyet 16 éves korában készített Barabás. Tanulmányi célú képmásolatait rajzolta rá egy nagy lapra. A Kisfaludy illusztrációk és egyéb rajzok – közte a saját kisfiús ábrázolásával – úgy hatnak, mint egy modern kollázs. Mindez nagyenyedi tanuló idejéből. S csodák csodájára a Nagyenyedi Kollégium falán őrződött meg keretben, hibátlanul máig, noha rég elveszettnek hitte a művészettörténet.

Számos más felfedezést is kínál az október végéig nyitva tartó kiállítás. Barabás Miklós megrendelőket keresve bécsi és velencei tanulmányai után másfél évig 1831-33 között dolgozott Bukarestben. Korán elnyert művészi rangját jelzi, hogy az orosz kormányzó portréját az ő műve után litografáltatták a jeles bécsi művésszel, Kriehuberrel. A bukaresti Művészeti Múzeum is kölcsönzött anyagot, melyet a Román Nemzeti Könyvtár most felfedezett Barabás metszetanyaga kiegészített. Még fontosabb adalékot jelentett azonban a nagyszebeni Brukenthal Múzeumból és a kolozsvári Erdélyi Történeti Múzeumból előkerült portréegyüttes. Közte a festő által 1837-ben megismert és mindvégig nagyra becsült Széchenyi István Bihar vármegyének festett korai portréjáról készült litográfia és egy 1860-ban festett késői nagyméretű olajkép, mellette feleségének színezett acélmetszetes ábrázolásával Bukarestből. Ugyanonnan való 25 viszonylag ritkán látható metszet, német és magyar korabeli folyóirat illusztráció, melyek bevezetik azt a nagyméretű életképet, mely a „Vásárra induló román családot" ábrázolja. Ezt a Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállításáról jól ismerjük. Valójában Sepsiszentgyörgyön most a nagyváradi múzeumban őrzött másodpéldány látható, mely kvalitásában alig tér el a pesti polgárság közadományából 1844-ben megvásárolt elsőtől. Tudjuk, hogy Barabás portréit többször, más-más megrendelésre, eltérő méretben újra megfestette. Így született és őrződhetett meg máig reformkori nagyjaink arcképcsarnoka. (Ezeknek kőnyomatos sokszorosításaiból külön kiállítást rendeztek a 48-as évforduló jegyében a Székely Nemzeti Múzeum nagytermében.)

Maga a festő alig politizált, inkább csak műtermében dolgozva szimpátiával figyelte a szabadságharc híreit. Csak 1861-től vett részt hivatalosan a művészeti közéletben, mint a Képzőművészeti Társulat korelnöke. Barabás egész élete szorgos munkában telt, maga és családja több mint 3000 művét regisztrálta, s ezek további felmérhetetlen számmal bővülnek a kutatások során.

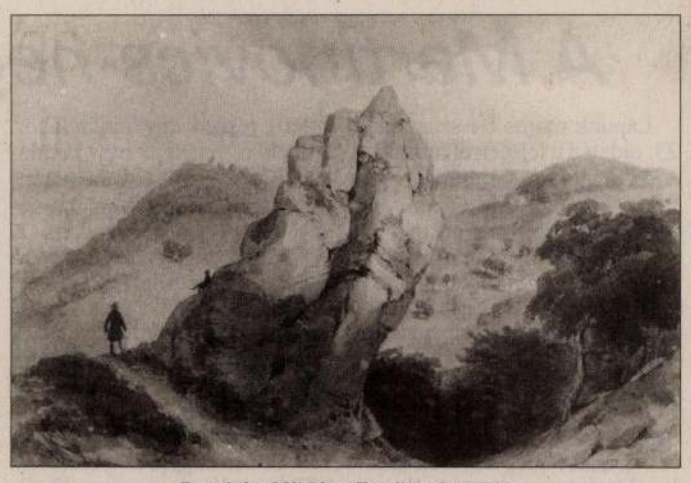

Barabás Miklós: Zugligeti szikla

A nemesi családok portrégáléria-áit sajnos megtizedelték a történelem kataklizmái, de például a kolozsvári Bánffy családi gyűjteményben megmaradt anyagából került elő egy érdekes Görgey portré, vagy két Wesselényi ábrázolás. Van olyan kép is kiállítva, melyet kastélyrenováláskor a kidobás elől mentett meg a kutató Vargyasról. Jöttek szép munkák az aradi és marosvásárhelyi múzeumokból éppúgy, mint Székelyudvarhelyről és természetesen a sepsiszentgyörgyi Városi Képtár állandó kiállításáról. Sajnos a városi múzeum Barabás képekben és fotókban gazdag törzsanyagának jó része a II. világháború idején az evakuálás során Zalaegerszegen bombatámadás áldozata lett, mégis azután múzeumukba kerültek igen jelentős képek. Ezek közintézményi megrendelésre, ottani megőrzésben voltak, köztük a díszmagyarban ábrázolt Mikó Imréé vagy Deák Ferencé és 1879-ből Tisza Kálmáné. Kis József vagy Kemény János ezekkel szemben nemes egyszerűséggel, közvetlen realizmussal került mellképi ábrázolásra családi gyűjteménybe.

A romániai tulajdonban fellelt anyagot a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből válogatott erdélyi vonatkozású rajzok, akvarellek és 17 olajfestmény egészítette ki, melyeket itthon is alig láthattunk, hiszen állandó kiállításon csak szűk válogatás szerepelhet. Így lett teljes a kép, mely természetesen csak egy kis, de fontos szelete a gazdag életműnek.

Jó érzés volt megélni az ünnepélyes megnyitót, a hazait meghazudtoló ezer fős közönséggel, köztük a magyar és a román államelnökök feleségeivel. Hallhattuk László Gyula beleérző sorait, melyeket már csak felolvashattak, hiszen ő útjában szülőföldjére Nagyváradon meghalt. Sepsiszentgyörgy városa a Képtáron kívül is tele volt Barabás képpel, a festő Önportréja nézett le ránk a plakátokról. (Budapesten sajnos már el kellett szoknunk az ilyesmitől!)

A kisebbségi lét szorításában naggyá lett Barabás kultuszt még bensőségesebbé tette a kicsiny szülőfalu, Kézdimárkosfalva lakossága. Ott 1972-ben állíthattak szobrot Barabás Miklósnak. Ide mentünk el kegyeletünket leróni együtt, magyarok és románok, hivatalbeli és szakmabéli tisztelők. Koszorúink elhelyezésében népviseletbe öltözött fiatalok segédkeztek felemelő ünneppé varázsolva reformkorunk nagy festőjének centenáriumát. Ezután tudományos konferencia következett, melyen többek között tárgyalásra került annak a Barabás képnek a története, mely nyomán Petőfi verset írt. Ezt azért említem, mert a Hegyvidék egyik kedves olvasója külön levélben hívta fel rá a kerületi olvasók figyelmét.

Bajkay Éva

A sepsiszentgyörgyi kiállítás részlete

A Barabás Konferencia résztvevői a kézdimárkosfalvi koszorúzási ünnepségen

A kézdimárkosfalvi szobor a koszorúzás után

A Háry ürügyén

Jó három héttel ezelőtt *Kodály Zoltán* Háry János című daljátékával indult a Szegedi Szabadtéri Játékok idei rendezvénysorozata.

Háry valamennyiünk személyes ismerőse, amióta druszája, *Garay János* megteremtette őt a múlt század derekán, amikor is megírta – Az obsitos címmel – élete legmaradandóbb művét. A kiszolgált császári katonák Abschiedsbriefet, elbocsátó levelet kaptak, az Abschied-szó változott át aztán „obsit"-ra a magyar nép ajkán. A magyar parasztember ugyanis szívesen teszi kimondhatóbbakká, sőt a maga számára érthetőbbekké az idegen szavakat, így lett a konvenciós cselédből komenciós cseléd annakidején az uradalmi summások ajkán, a röntgenből pedig rögöny, szerte e hazában.

Garay kiszolgált „hetvenkedő katonájának" egyébként valóságos modellje volt – állítólag. Szerintem biztosan volt. Méghozzá nem is egy, de sok-sok ezer. Nagyotmondó, tódításban és lódításban jeleskedő férfiakban sosem volt szegény ez a nép, talán ezért is volt annyira gazdag költőkben… Másfél évszázada már, hogy Garay megteremtette, és nem sokkal több, mint hét évtizede, hogy Kodály – zenével! – újjászülte Háryt. Garay művéből *Paulini Béla* és *Harsányi Zsolt* készítette el Kodály számára a daljáték szövegkönyvét. A bemutatóra 1926. október 16-án került sor, a címszerepet egy igen jóvágású, gyönyörű baritonhanggal megáldott székely fiatalember: *Palló Imre* alakította. Palló a leghitelesebb Háryt keltette életre. Azt a Háryt, aki „úgy füllent, mint a népdal, mely ezer szépségbe öltözteti a hazai tájat". S ha már úgy füllent, mint a népdal, akkor szinte kézenfekvő volt, hogy a népdalok a legalkalmasabbak Háry zenei jellemzésére. Azt hiszem, Háry sok kitalált hőstette között volt egy valóságos is, mégpedig a legnagyobb: az ő vitézségének köszönhető, hogy a gyönyörűséges magyar népdalok „betörtek" az operaszínpadra! Kodály tehát a népet „plagizálta"? Bölcsen tette! A nép sohasem indított pláguimpert ellene, sőt, hálás volt neki… Ő maga egyébként így vallott erről a tettéről:

„A dalok egytől-egyik a néphagyományból valók. Minden egyéni líránál alkalmasabbak arra, hogy a lírai hitel erejével hassanak a szereplők ajkán. Gyöngyszemek, csak a foglalatuk egyéni. Igyekeztem, hogy méltó legyen hozzájuk."

A kitűnő komponistának, a nemzet tanár urának ez a teremtő alázata tette halhatatlanná Háryt. A szegedi felújítás rendezője, *Szikora János* azt nyilatkozta nemrég a Népszavában, hogy a daljáték meséje éppen annak a tragikus nemzetélménynek az elfeledésére szolgál, amely a trianoni békediktátum után érte az országot.

Lehet, hogy így van, bár szerintem a Trianonhoz vezető önhit és mellverő magyarkodás paródiájáról van elsősorban szó. Felfogás kérdése. Véleményem talán nem ünneprontás közelgő nemzeti ünnepünk előtt. De nem is ez a fontos. A lényeg az, hogy szépséges népdalokat lehet hallani méltó foglalatban. Ezért aki teheti, menjen el Szegedre.

Ha nem tudnák, hol van, közlöm, hogy Tápéval határos.

Baranyi Ferenc

A Jókai Mór Általános Iskola felvételt hirdet néptánccsoportjaiba. Fiúknak 7–16 év
Bettenbuk Krisztinánál telefonon: 06/30/218-879. Személyesen szeptember 7-én, 9-é

Barabás Miklós

A Dobó István Vármúzeum tisztelettel meghívja Önt
1998. június 6-án 12 órára

Barabás Miklós akvarellképei

című kiállításra

(Válogatás a Magyar Nemzeti Galéria Grafikai osztályának anyagából.)

A kiállítást megnyitja:
Szegedi Maszák Mihály
akadémikus

Eger, Dobó István Vármúzeum Gótikus palotája
A kiállítás megtekinthető 1998. július 31-ig

A Dobó István Vármúzeum tiszteletet megtisztja Önt
1998. június 6-án 12 órára

Barabás Miklós akvarellképei

című kiállítására

(Vállogatás a Magyar Nemzeti Galéria őrzéséből származó anyagából.)

A kiállítást megnyitja:

Szegedi Mészák Miháy

akadémikus

Ezer, Dobó István Vármúzeum-Gótikus palotája

A kiállítás megtekinthető 1998. július 31-ig

1998. MÁRCIUS 6., PÉNTEK

Pénz Plusz

Előttünk a hálózatok forradalma

Magyarország az informatika területén is a végletek országa

A magyar számítástechnikai szakemberek, Neumann Jánostól kezdve mindvégig az iparág élvonalában dolgoztak, az elmúlt években pedig már huszonéves menedzserek vették át néhány multinacionális cég magyarországi vállalkozásának irányítását. Közéjük tartozik Szittya Tamás, a hálózati rendszereket készítő Novell budapesti irodájának vezetője is, aki szerint a multik azért választanak hazai szakembereket, mert az elmúlt években bebizonyosodott, hogy lényegesen kedvezőbb piaci eredményeket tudnak elérni, mint egy ide kinevezett külföldi. A magyarok ráadásul nemcsak ismerik és alkalmazzák a nemzetközi előírásokat, eljárásokat, hanem képesek „méretre szabni" is ezeket a stratégiákat. Szerencsés ez a generáció – mondja –, mert prekoncepciók nélkül, azonnal az új rendszerben indulhatott el, így hamar fel tudta venni a „nyugati" tempót . Szittya Tamással egyebek közt az információtechnika és a gazdaság fejlettségének összefüggéséről és távlatairól beszélgettünk.

• Ma már a szakembereken kívül egyre több felhasználó számára a „csupasz" számítógépnél többet jelent az informatika. A korszerű adatátvitel, a telefónia, az informatikai szupersztráda, a napra kész adatbázisok – diákoktól a nagypapákig – sok tízezer ember napi rutinjává tették a számítástechnikát. Ugyanakkor még mindig arról hallani, hogy a magyar felhasználók jelentős lemaradásban vannak, hogy nem úgy és nem olyan mértékben aknázzák ki az ebben rejlő lehetőségeket, mint mondjuk az amerikai vagy a nyugat-európai cégek. Igaz-e a kijelentés?

Képletesen szólva, késői ifjúságát éri a magyar számítástechnikai kultúra. Nem csupán a gyerekcipőből lépett ki, de az érettségi öltönyt is felváltotta egy jobb szabású zakóval – azaz, ha nem is állunk a fejlett Nyugat szintjén, de sok tekintetben már megközelítjük azt. Ha hazánkat az egyes országokkal hasonlítjuk össze akkor pedig párhuzamot vonhatunk a nemzetgazdaságok fejlettségi szintje és az informatika felhasználása között. Az egyszerű képletet ugyan gazdagítja a magyar habitus, de a lényegen nem változtat.

• Jól értem? Az informatikában is van magyar habitus?

Az informatikai beszerzések és fejlesztések terén mindenképpen. Ez abban nyilvánul meg, hogy Magyarország ezen a területen is a végletek országa. A piacon az olcsóságot favorizáló úgynevezett low-end és az igényességet szem előtt tartó high-end egyszerre van jelen, és köztük hatalmas űr tátong. Míg Nyugaton a vállalkozások jelentős részében is fokozatosan csökken a „névtelen" termékek aránya. Egyre többen látják be, hogy a márkás személyi számítógép vagy periféria ugyan drágább, de kifizetődőbb a szervizháttérrel és a megbízható minőségben gyártott berendezéseket választani. Ugyanez érvényesül a rendszerek piacán is, ahol még hangsúlyosabb szerephez jut a felügyelet, a szervizháttér és a folyamatos fejlesztés.

• A nyolcvanas években a nagy cégeknél szinte mindenütt dolgozott részt, akik függetleníteni tudják magukat az éppen uralkodó divatirányzatoktól. Míg tehát Nyugaton egy erőteljes marketingkampánnyal meggyőzhetők a cégek vezetői, addig itthon – éppen hozzáértésük miatt – a szakmai megfontolások a meghatározó jelentőségűek.

• A nagyágyúk mellett tehát az igényes termékekkel előálló kis- vagy közepes cégek is szóhoz jutnak a magyar piacon?

A számok és statisztikák azt mutatják, hogy önmagában a nagy név és a marketing-„gőzhenger" nem elég, az igényes technológiai megoldásokat kínáló cégek is jelentős piaci részesedéshez juthatnak

• Észlelik-e ezt a „nagyok"?

Feltétlenül. A rendszerváltás után ideérkező világcégek rövid idő után felismerték a magyar sajátosságokat és ma már „testre szabott" s nem a másutt bevált marketingmódszerrel igyekeznek megdolgozni a piacot. Az itteni leányvállalatok zöme meglehetősen nagy függetlenséggel dolgozik, és saját maga alakíthatja kereskedelmi, mint egy ide kinevezett külföldi szakember. Ráadásul nemcsak ismerik és alkalmazzák a nemzetközi előírásokat, eljárásokat, hanem képesek „méretre szabni" is ezeket a stratégiákat. Szerencsés időszakban született ez a generáció, a rendszerváltás körüli években került ki az egyetemekről – külföldi ösztöndíjakkal, több diplomával és nyelvtudással. Prekoncepciók nélkül, azonnal az új rendszerben indultak el, s hamar fel tudták venni a „nyugati" tempót. Érdekes módon néhol ezzel ellentétes folyamat is megfigyelhető, hogy az akklimatizálódást követően a náluk eggyel előbbi generáció – vagyis a negyven- és ötvenévesek – is kezdenek visszatérni a különböző vezetői szintekre.

• Kortársai jó részével a magánéletben talán barátok, az üzleti életben pedig adott esetben áldz ellenfelek. Nem nyomasztja ez?

Számomra korábban elképzelhetetlen volt ez a kettősség, de ez ma már természetes. Személyes jó barátaim sokszor konkurenseim is. Érdekes azonban az, hogy ez a probléma kezelhető, s nem rontja meg a barátságot a piaci küzdelem. Olyanok vagyunk, mint a Forma–1-es versenyzők, akik a magánéletben barátok, de a pályán kőkemény ellenfelek. A barátság a starttól a célig megszűnik.

• Nem sérült már meg a barátsága az üzleti párharc miatt?

Érdekes módon nem. Ennek oka talán azt, hogy mindnyájan ugyanazon témák iránt érdeklődünk, ugyanabban a világban élünk. A diadalokat és vereségeket is az élet szükségszerű jelenségeiként éljük meg, nem személyes sértettségként.

• Az elmúlt években újabb és újabb kifejezéseket tanultunk meg. A PC-t a laptop követte, majd jött a hálózati számítástechnika, a Java program és az Internet. Mi lesz a legközelebbi slágertermék a számítástechnikában?

A divathullámok elsősorban a médiában söpörtek végig, s nem a felhasználók körében. Elindult az új technológiákat magával hozó változás, aminek egyes elemei ugyan nagy nyilvánosságot kaptak, de fejlettségi szintjük nem tette lehetővé azt, hogy tömegmére-

Magyar Hírlap

MŰTÁRGY

Történelmi licitek várhatók

Mint már lapunkban beszámoltunk, vasárnapig látható a Bizományi Kereskedőház és Záloghitel (BÁV) Rt. Lónyay utcai árverési csarnokában a szabadságharc emléktárgyai aukció 413 műtárgya, amelyek kikiáltási ára összesen 43 millió forint. A hétvégén óvodástól a nyugdíjas korosztály tagjaiig még bárki ingyenesen megtekintheti a március 10–11-én délután ötkor kalapács alá kerülő tárgyakat.

„Törekvésem az volt, hogy a 150. éves jubileum alkalmából mind illusztrációban, mind szövegben méltó képét adjam szabadságharcunk emlékének" – írja az árverési katalógus zárásaként Nudelman László műgyűjtő, numizmata műkereskedő, aki a tárgyak többségét évtizedek munkájával megszerezte, kutatta történetüket, gondozta és most elárverezi. A kiállítás és a katalógus bizonyítja: Nudelman László elérte célját.

Az árverés azonban a történelmi, a tárgyak múltat idéző eszmei értéke mellett kereskedelmi tranzakció. Az árazás éppen ezért kritikus, nehéz a viszonyítás. Végül is miért pont 4,8 millió forint a kikiáltási ára az árverés sztárjának, egy honvédzászlónak? Egy kissé sérült, de az ismert darabokhoz képest remek állapotban levő, teljes összeszerelhető rúdjával kétségkívül nemzeti érték.

Az egyes tárgyak megőrzése, rejtegetése is történelmi tett, nem volt minden kockázat nélkül való a szabadságharc bukása után birtokolni az emlékeket. A műkereskedelmi forgalomban manapság igen ritkán forognak ezek a tárgyak, persze a militariagyűjtők féltett kincsei a fegyverek és egyenruhák, tartozékok. A nyomtatványok előfordulnak az antikvár könyvkereskedelemben és árveréseken és igen értékeltek, különösen a neves politikusuk és hadvezérek kéziratai. A kitüntetések, érmek, érmék és Kossuth-bankók piacán is kialakultak az árak. Az egyedi képző- és iparművészeti alkotások pillanatnyi értékét a licitek fogják eldönteni, kérdéses a közgyűjtemények vásárlókedve. Minden bizonnyal nemcsak a szakgyűjtők fognak licitálni, hanem többen a történelmi üzenet okán szeretnének magukénak tudni néhány jeles tárgyat.

A Nudelman-gyűjtemény, kiegészülve néhány felajánlott darabbal, valamennyi jellemző tárgytípust felvonultatja. A katalógus és a kiállítás tematikája szerint a hirdetmények, falragaszok nyitják a sort. A 28 darabot 3000–6000 forint között árazták. A több mint harminc litográfia többsége portré, néhány csatajelenet is található, az induló árak tízezer forint körül maradnak.

A 62. tételtől a sor- és honvédgyalogság tárgyi emlékei következnek. Egy tizedesi gyalogoscsákó 400 ezer, egy különlegesen jó állapotú, gazdagon díszített huszártiszti szablya 420 ezer forintról kezdi a licitet. A császári és királyi huszárezredek a névadók szerint vannak képviselve. A Würtenberg huszárezred főtiszti huszárcsákója 1,4 millió, míg egy szintén főtiszti huszárdolmány 800 ezer forintról indul. Egy Vilmos huszárezredbéli, a tulajdonos Philipp von Lang ezredes számára készített, a pengén dúsan teleírt díszszablya 1,8 millió forintot kóstál.

A Károly huszárezredet egy 1,2 millió forint kikiáltási árú altiszti csákó is képviseli. A huszártarsolyok különleges díszítésükkel akár falidíszként is szolgálhatnak. A féltucat példány 40 és 800 ezer forintos kikiáltási ár között indul a licitre. A polgárőrség és a nemzetőrség rekvizitumai között is vannak milliós tételek. Néhány változatos műtárgy közül kiemelkedik egy utazóóra, kikiáltási ára 320 ezer forint.

Több tárgy az Asbóthok, Sándor és Lajos honvéd ezredesek birtokából származik. Az aukciót kitüntetések, pénzérmék és bankjegyek, könyvek és néhány levél licitje zárja a második napon.

• Berényi Péter

KIKIÁLTJÁK

Jótékonysági-hagyatéki aukció

Első aukcióját rendezi Tőkés Júlia, a tavaly megnyílt fővárosi Ráday Galéria vezetője március 24-én az Ádám Jenő Zeneiskola hangversenytermében. A hagyatéki jótékonysági aukció kedvezményezettje a Szent László Alapítvány, amely a határokon túli magyar nyelvű oktatás támogatását szolgálja. A 120 műtárgy és 176 darabos festett falitányér-gyűjtemény újságíró tulajdonosa végrendeletében hagyta az alapítványra kollekcióját. A kuratórium pedig Tőkés Júliát bízta meg az értékesítés megszervezésével. A műtárgyak között a legalacsonyabb kikiáltási árról, száz forintról négy egyszerű talpas pohár indul. A legdrágább Márffy Ödön Virágcsendélet című 58×42 centiméteres akvarellje lesz, 200 ezer forintról indul a licit. A kínálatban grafikák, bútorok, szőnyegek és festmények szerepelnek. Illusztrációnkon Barabás Miklós Szendrei Ignácot ábrázoló portréja látható, indulóára 80 ezer forint. A falitányér-gyűjteményben értékes XIX. századi darabok is találhatók. Az aukciós kiállítás március 23-áig tekinthető meg az árverés

helyszínén. A vevők vásárlásaikkal az alapítványt támogatják, a leütési ár felett 15 százalékos, szokásos árverési járulékot is tartoznak fizetni.

Horváth Gábor másodszor

Horváth Gábor antikvárius második önálló árverését rendezi az egyre több könyvaukciónak otthont adó Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtárban. Ezúttal azonban nem a könyvárverések szokásos szombati délelőttjén, hanem csütörtökön (március 12-én) délután fél ötkor. Horváth Gábor évtizedeket töltött a Központi Antikváriumban, évekig vezetője is volt az intézménynek, tavaly ősszel önállósította magát. A tavaszi könyvaukciós szezonban komoly hangsúlyt kapnak a forradalom és szabadságharc nyomtatványai és a kor jeles alakjainak kéziratai. A Horváth-aukció kiemelkedő darabja a 183. tétel, Kossuth Lajos egész oldalas kézzel írt, Turinban, 1862-ben keltezett levele Türr Istvánhoz. A kézirat indulóára 30 ezer forint. A 380 tételt felvonultató aukció anyagában egyéb könyvészeti ritkaságok és kuriózumok is szerepelnek,

illusztrációnkon egy Kossuth-bankó látható. Az árverési kiállítás a budai Krisztina Antikváriumban tekinthető meg március 10-éig.

BARABÁS MIKLÓS

MEGHÍVÓ

Szeretettel meghívjuk 1994 szeptember 20.-án, kedden
délután 17 órára

a PIKTÚRA GALÉRIA

őszi évadnyitó fogadására.

Választékunkból: Barabás Miklós, Benczúr Gyula, Telepy Károly, Glatz Oszkár, Vaszary János, Szőnyi István, Bálint Endre, Ország Lili művei.

PIKTÚRA GALÉRIA:
1136 Budapest, Pannónia u. 22. I/3
Nyitvatartás: H-CS: 10-18 óráig
Pénteken: 10-13 óráig

Tel./Fax: 131-23-95

Pető Lilla
igazságügyi képszakértő

Helytörténet A-tól Z-ig

Alkotás-ház: *az Alkotás és a Kék Golyó utca sarkán egykor állt patinás épület. Valószínűleg 1775-ben egy gazdag budai polgár,* Falk Ferenc József *építette. A házhoz különös legendák fűződnek, több uralkodó, köztük Mária Terézia látogatását is számon tartotta a közhit, illetve egyes források szerint* Martinovics *kivégzése is az épülethez köthető. A ház későbbi bővítésekor a homlokzatra egy dombormű került, amely a világ teremtését ábrázolta. Erről a domborműről nevezték el az épületet „zur Schöpfung"-nak, amelyet tévesen „teremtés" helyett „alkotás"-ra fordítottak. Így lett Alkotás-ház, és innen ered az Alkotás út neve is. Később a ház állapota leromlott, a remek helyen fekvő kétszintes épület már nem hozott tulajdonásának elegendő hasznot, így 1936-ban lebontották, helyére modern társasházat emeltek.*

Állatvilág: *az urbanizáció fejlődésével az eredeti állatvilág a Budai-hegyek közé szorult vissza. Sok faj kihalt, illetve a kipusztulás közvetlen veszélye fenyegeti. Mivel a Budai-hegység leglátogatottabb helyei a kerületben vannak, ezért ezekről a területekről teljesen kiszorultak egyes fajok a hegység nyugodtabb, csendesebb részei felé. A nagy emlősök közül is már csak ritkán fordul elő vaddisznó, őz vagy szarvas. A rágcsálók közül mezei nyúl, pocok, mókus és sündisznó található még itt. Madárfajokban viszonylag gazdag a terület (harkály, rigófélék, erdei pacsirta), sőt ez még a városiasabb részekre is elmondható (széncinege). A hüllőket néhány gyíkfaj és egy-egy sikló képviseli. A pók- és rovarállomány (szöcske, tücsök, darázs, hangyafélék) is jelentős. Külön ki kell emelni a Sas-hegy állatvilágát, ahol az 1958-ban létesített természetvédelmi területen sikerült egészen különleges faunát megőrizni, köztük olyan fajokat is, amelyek csak itt fordulnak elő.*

Apor Vilmos tér: *a XII. kerület és azon belül is a Németvölgy egyik legfontosabb csomópontja, ami elsősorban annak köszönhető, hogy nem kevesebb, mint nyolc út, illetve utca fut itt össze. A területen áthúzódó Németvölgyi árok sokáig akadályozta a tér rendezését. Az 1940-es években egy új templomot terveztek ide, s a pályázaton részt vevő építészeknek a templom mellett a tér kialakítására is javaslatot kellett tenniük. A nagyszabású templomépítés végül elmaradt, de a szomszédságában még korábban felépült egy kisebb templomépület. A térnek sokáig neve sem volt, a régi térképek csak a Jagelló út részeként jelölték. A háború után az autóbusz végállomással alakult ki a tér mai képe. Az évtizedeken keresztül Lékai János térként ismert terület a '90-es évek elején kapott új nevet: ekkor az 1945-ben mártírhalált halt győri püspökről,* Apor Vilmosról *nevezték el.*

Arany János Általános Iskola és Gimnázium: *(Meredek u. 1.) Az iskolaépület eredetileg 1929-ben a Notre Dame de Sion apácarend leányiskolája számára készült. Az államosítás után néhány évig ösztöndíjas iskola működött az épületben, amit 1954-ben váltott fel a megalakuló* Arany János Intézet. *A 12 osztályos iskola mellett kezdetben diákotthon is működött, amit azonban – a környékbeli diákok gyarapodó létszáma miatt – 1980-ban megszüntettek.*

Árkay Aladár: *építész (Temesvár, 1868–Budapest, 1932). A századforduló eklektikus stílusát meghaladva, a hazai szecessziós építészet egyik legismertebb képviselője volt az 1910-es években. A hazai építészettörténetben is számon tartott, jelentős alkotásokat hozott létre itt, a XII. kerületben. Az egyik ilyen műve* a bírák és ügyészek villatelepe, *amely a Kis-svábhegyen épült fel 1910 és 1913 között. A másik jelentős alkotása az 1923-ban felszentelt* városmajori kis templom, *amely az előbbihez hasonló stílusjegyeket őriz. Később Árkay a modern építészeti irányzatok felé fordult, ennek jegyében kezdett bele az új városmajori templom terveinek elkészítésébe. Azonban halála miatt ezt már nem tudta befejezni, így a templom felépítése már fia,* Árkay Bertalan *nevéhez fűződik. Árkay Aladár emlékoszlopa a városmajori templom előtt áll.*

Autóbusz-közlekedés: *A századforduló idején jelentek meg az első gépkocsik a főváros utcáin. A villamosok és a lóvasútak mellett hamar feltűntek a vállalkozó szellemű fuvarosok első társasgépkocsijai is. Ezek a járművek meghatározott útvonalon 3-4, később akár 10–15 személy szállítására is alkalmasak voltak. A taxizás őskorával egyidőben indult meg 1909-ben az első budapesti magánautóbusz. A* Phönix Automobil Rt. *által üzemeltetett idényjárat a Svábhegy és a János-hegy között közlekedett. 1910-ben,* az Erzsébet kilátó *elkészülte után a környék forgalma ugrásszerűen megnövekedett, amellyel az autóbuszjárat már nem tudott lépést tartani. Érthető, hogy a magánautóbuszok a legforgalmasabb útvonalakon jelentek meg először. Ilyen volt a Zugliget–Budakeszi útvonalon közlekedő jármű is, amely 1911-ben kapott fővárosi engedélyt. A fővárosi autóbuszközlekedés azonban különböző akadályok miatt lassan és akadozva indult meg. Jelentősebb fejlesztésekre csak a harmincas években került sor. 1935-ben már három autóbuszjárat közlekedett a XII. kerületben: a 2-es a Németvölgyi út és a Deák tér között, a mai 8-as busz elődje a Farkasréti temető főbejáratáig, egy harmadik járat pedig a Városmajor utcába szállította az utasokat. A jelenlegi vonalhálózat a háború utáni években kezdett kialakulni, ma közel húsz autóbuszjárat közlekedik a kerületben.*

Autósport: *A XX. század első évében az autómobilok néhány lelkes hazai barátja megalakította a* Magyar Automobil Clubot. *Ez a szervezet rendezte meg az első hazai autó- és motorversenyeket. Az első fővárosi futamra a Svábhegyen került sor 1920. október 24-én. Az eseménynek olyan nagy sikere volt, hogy ezt a versenyt a két világháború között minden évben megismételték, s hamar bekerült a legrangosabb európai viadalok közé. A merész kanyarokkal tagolt öt kilométeres útvonal a legszebb, de ugyanakkor a legnehezebb versenypályák közé tartozott. A svábhegyi versenyek jelentős helyet foglalnak el a hazai autó- és motorsport történetében. Az évről évre új rekordokat döntő versenyek sorában kiemelkedik az 1928-as esztendő, amikor* Esterházy Antal *egy Bugatti gépkocsival a 200 km/ó sebességet is túlszárnyalta.*

H. T.

Védett házak

Barabás-villa

A Hegyvidékben sokszor szót ejtettünk már a jelentősebb kerületi műemlékekről. (Nemrég indított kislexikonunk szerzője műemlékeket is bemutat.) A védett, illetve védendő épületek közül azonban sok még nem szerepelt lapunkban, s az ismertebbek közül sem ismerjük mindegyiket kellőképpen. Ezért – mint erre korábban ígéretet tettünk – néhány védett objektumról bővebb tájékoztatást adunk. A sorozat készítői: Csik Edina, a Városrendezési Iroda műemlékvédelemmel foglalkozó munkatársa és – lapunk képviseletében – Kérész Gyula.

Barabás Miklós festőművész, – akinek jelentős része volt abban, hogy Pest a múlt században művészi központtá vált – , 1839-ben vette meg a Városmajor utca (Stadtmaierhofgasse) – mai sorszám szerint – 44. sz. alatti, szőlővel beültetett telket. Életrajzában így írt erről: „*Bugát Pál* épített egy kis nyaralót a Városmajor utcában. *Érdi János* barátom (aki később múzeumi régiségtárőr lett) rábeszélt, hogy vegyem meg a Bugát Pál szomszédságában fekvő szőlőt. Erdélyben lévő pénzemből 2000 forint vételárat utalványoztam ki Érdi közbenjárásával a szőlőért, melyben már egy kisebb présház is állt, egy szoba konyhával.'' Ez áprilisban történt. „Ősszel – írja később – siettem haza, mert a szőlő, melyet Budán vettem volt, úgy volt kialkudva, hogy ha a szüret előtt kifizetem a vételárat, akor a szüret is az enyém lesz. A tavasszal előlegezett 500 pengő forintra most még 1500 pengő forintot kellett lefizetnem.'' A pénzért Erdélybe kellett volna utaznia, de báró Wesselényi Miklós (az árvízi hajós) kölcsönadta neki a szükséges összeget. „Érdi barátom – írja tovább a festő – mindent elvégzett helyettem, leszüreteltetett, s eladta az egész mustot, mert nem volt pincém. De viszont megvettem a sajtót, a présházban levő szüretelő ládákkal és vedrekkel együtt.''

A villa építéséről nem esik szó az életrajzban, de *Svoboda D. Gabriella,* Barabás Miklósról írt könyvében, ezt írja: „A mester, házassága előtt, 1840-ben építette fel a saját maga által tervezett városmajori villát, megalapozott helyzetének látványos bizonyítékát. A villa a mai napig áll, az egykori pesti polgári nyaralók reprezentánsaként.'' (Mint ismeretes, Barabás volt az első, művészetéből megélni tudó festőnk, aki az arcképfestés minden műfaját és technikáját kiválóan művelte, így sok megrendelést kapott. A négyoszlopos, portikuszos bejáratú villa Barabás egy 1852-ből származó akvarelljén is látható. Később a festő – az oszlopos előcsarnoktól balra – egy nagyobb helyiséggel bővítette a villát. Önéletrajzában három olyan történetet mesél el, amely a villával kapcsolatos. Az első: Ilka nevű lánya – mivel nyáron született – ebben a nyári lakban jött világra, s olyan csendben zajlott az esemény, hogy az éppen ottlévő vendégek csak akkor szereztek róla tudomást, amikor megmutatták nekik az újszülöttet. A második történet: A festő felesége 1848 szeptemberében át akart menni a nyári lakból Pestre, de vissza kellett térnie, mert a hajóhídnál akkor koncolta a nép a forradalom elfojtására érkező Lamberget. A harmadik történet: Barabás megbízást kapott József nádor lefestésére, de egy finánc, aki a festő pincéjét akarta megnézni (hogy eladta-e a borát, mert akkor fogyasztási adót kellett fizetni), két ízben nem találván otthon a festőt, azt üzente: ha másnap délelőtt nem lesz ott a pincekulcsokkal, zsandárokkal viteti el. Mivel a főherceg épp ekkor ült modellt a mesternek, képzelhetjük, mit kapott a finánc.

Barabás 30 évig lakott a villában, azután eladta *Kempner Miksának.* Erről így ír: „1870-ben budai villámat eladtam, és Pesten az Új utcai házamat 1871-ben két emeletnyi magasságra építtettem. De az egyik pincei oszlop nem bírván meg a nyolc bolthajtás súlyát, összeomlott...'' (Az építőmester megvette tőle a pesti házat, így mindketten jól jártak.) A nyári lak új tulajdonosa az ÉNY-i toldalék meghosszabbításaként melléképületet épített vendégháznak. 1891-ben *Pásthényi Jánosné* veszi meg a telket, ő a főépületet és a vendégházat is kibővíttette, s egy félnyeregtetős mosókonyha-vasaló épületet is felhúzatott. 1918-ban és 1937-39-ben újabb toldalékok épültek. Az épületegyüttest 1945 óta nem tatarozták, így állaga fokozatosan leromlott. A főépület előtti kertben álló kovácsoltvas szökőkutat az 50-es évek végén elszállították. A főépületből egy cserépkályhát 1965-ben a Petőfi Irodalmi Múzeumba mentettek át, egy barokk szobor pedig valószínűleg a Kiscelli Múzeumba került.

Az épület jelenleg a XII. ker. Önkormányzat tulajdona. Hat lakás van benne. (Egy üresen áll, a többiből megkezdődött a lakók kiköltöztetése.)

A MÉRMŰ Építészeti Stúdió munkatársai, a kerületi önkormányzat megbízásából, értékelték az épületegyüttest, s arra a végkövetkeztetésre jutottak, hogy a villa és korai toldalékai – az első osztályú műemléki besorolás ellenére – végromlás előtt állnak, a rekonstrukció tehát soká már nem halogatható. A tanulmányterv részletesen taglalja, hogy mely épületrészeket érdemes helyreállítani, s milyen célra lehetne őket hasznosítani. Tavaly novemberben a képviselő-testület megtárgyalta az önkormányzati tulajdonban lévő műemlékingatlanok további sorsát. A Barabás-villával kapcsolatban az a döntés született, hogy maradjon az Önkormányzat tulajdonában, és távlatilag kulturális központként működjön. Ennek mibenlétére vonatkozóan nem született döntés. A tanulmányterv aukciós kiállítási központot ajánl, Barabás Miklósnak szentelve egy emlékszobát. (A főépület eredeti tereinek helyreállításával nyerhetők kiállító termek.) Lehetséges, hogy a helytörténeti gyűjtemény is kap majd helyet?

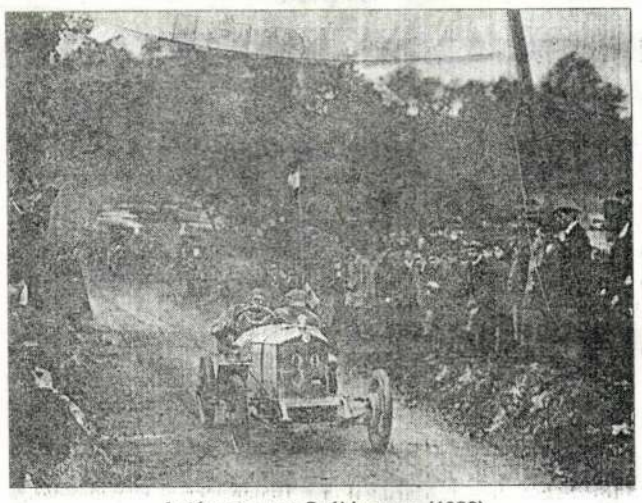

Autóverseny a Svábhegyen (1922)

SZÓ, SZÓ, SZÓ...

Sipos Gyula, a költő, itt lakott a kerületben. Mégpedig – stílszerűen – a Költő utcában. Közel két évtizede halott már.

Ilyenkor, a Költészet Napja tájékán gyakran kapok le versesköteteket a polcomról. Sipos Gyula válogatott verseinek gyűjteményét, amely Szomjúság címmel jelent meg 1975-ben, a szokottnál is hosszabb ideig lapozgattam, mert már a „fülön'' olvasható önvallomás is gondolkodásra késztetett. Íme néhány mondat belőle: „...költői munkásságomban nagy megszakítások vannak: egyszer tizenkettő, egyszer pedig hat év. 1941-től 1953-ig valóban nem írtam többet néhány versnél. Mégse a hallgatás évei voltak ezek, hanem a cselekvésé. Ez volt az a bő évtized, amikor úgy éreztem, a versírásnál fontosabb tennivalóim lehetnek hazámban.''

Nos, hát hogyan is van ez? Lehet költő számára fontosabb tennivaló, mint a költészet maga? Nevezheti költőnek magát az, aki csak akkor versel, ha marad rá ideje? Nem süllyed-e a költői tevékenység a díszhaltenyésztés avagy a gyufacímkegyűjtés szintjére annak a tollforgatónak a gyakorlatában, aki fontosabb dolgai elvégeztével hobbinak kijáró, bizsergető izgalommal ül az üres papírhoz, akár a vasúti modellező a terepasztal mellé?

Lehet-e tisztességes ember, „ki a' versírást abbahagyja'', még ha csak tizenkét esztendőre is?

Sipos Gyuszi, Sipos Gyuszi! Zavarbaejtően tudtál tisztességes lenni, mert életed példájával hívtad fel a figyelmet úton-útfélen citált (és már csak tiszteletből is szentesített) szentenciáink pontatlanságaira. Mert a versírást, igenis, éppen a tisztesség hagyatja abba olykor az emberrel azért, hogy a költészetet egy másodpercre se kényszerüljön abbahagyni! Folyamatosan végigverselgetni egy életet – önmagában még nem tisztesség. Költőként élni – tehát: hadat üzenni minden sandaságnak, magabiztosabbakká tenni a legemberibb moccanásokat a világban, ünneprontásra bújtogatni a hamis csinnadratták idején – ez igen, ez tisztesség a javából, akár versekkel végezzük el mindezt, akár más módon! Igen, vannak esetek, amikor a versnél többet kell nyújtania a költőnek: emberségből példát, sőt: vitézségről formát. S annál nehezebb a költő dolga, minél rajtakaphatatlanabb, minél összetettebb – tehát újmódibb – az a sokat emlegetett vitézség. Amióta nem lehet pontosan meghatározni a vitézséget – mint sok minden mást ebben a században –, azóta a költő „munkaköri leírását'' sem lehet megadni. A lényeg azonban nem évült el: nálunk úgy intézkedett a történelem, hogy a költő fogalmához ne csupán a versírás képzete szegődjék, hanem a kiállásé is. És van eset, amikor hatékonyabb a kiállás, mint a vers...

Dante álmodozó alkat volt. Nemes, szinte lovagi eszményeket melengetett a lelke mélyén. Ha csak verselgetett volna ezekről az eszményekről egy életen keresztül – talán sohasem űzik el Firenzéből. Ám ő nagyon jól tudta, hogy az ember nem jut át saját alaptermészetét megerőszakolva – a firenzei „pártélet'' legaktívabb harcosainak sorába állt, priorságot sem átallott vállalni egy időre, hogy Firenzében a világ előbbre menjen. És így volt tisztességes, így járt el helyesen, még akkor is, ha száműzetés lett az osztályrésze.

Nem tehetek róla, de nekem a képviselő Váci Mihály és az ugyancsak képviselő Simon István a képviselőséggel együtt voltak igazán költők.

És ezért voltál te is, Sipos Gyuszi, tetőtől talpig költő az én szememben, még akkor is, ha egy-egy elsietett megoldásod, direktebb sorod kajánkodásra késztette olykor a megrögzött zseniket.

Ady szerint Kosztolányi irodalmi író volt. Tehát olyan, akire elsősorban az irodalomnak van szüksége. Adyt viszont ekkor már – saját bevallása szerint – egyre kevésbé érdekelte az irodalom.

Immáron engem sem érdekel a költészet maga. Nem érdekelnek a csakis irodalmi írók, még ha manapság a hivatalos babér szinte kizárólag nekik terem. És az irodalom sem érdekel, helyesebben: csak annyi érdekel az irodalomból, amennyi az emberektől visszatérül belőle valamilyen formában. Visszatérül jóindulatban, a másik ember iránti növekvő hajlandóságban, közösségi szellemben, hazaszeretetben, emberségre méretezett nagyvonalú közgondolkodásban. Avagy visszatérül gyűlöletben, olyan tiszta gyűlöletben, amely aljasságok és igazságtalanságok ellen lobban fel. Mindegy, csak valami térüljön meg belőle, mert csak az igazolja a költészet létét, ami visszajön belőle, ami anyagi erővé válik az emberek tudatában. A többi csak szó, szó, szó.

Vagy éppen néma csend.

Baranyi Ferenc

Barabás Miklós

Barabás Miklós

Művészeti Szakközépiskola Könyvtár Budapest

Csukás István

Isten megnyomja a tavasz-gombot

Isten megnyomja a tavasz-gombot,
s a régi verkli pattogva beindul,
a rigó kiköpi a téli szutykot,
csőrt csücsörít s fütyül bolondul,
a rügyek apró rajzfilmgyárak:
megrajzolják a millió levelet,
szuszog, dohog a vakondjárat,
megindul a forgalom odalent,
a nárcisz kis pöckét kinyomja,
a kapkodva vetkőző égre mereszti,
a vadrózsának tavalyi a rongya,
hullna már, de még nem ereszti,
dagad az akác nyakán az ér,
az éltető nedv lüktetve kering,
bámulok a kertben ösztövér,
apadó hitemmel s megtelek megint
együgyű csodával, éltető nedvvel,
s kinövök a földből, mint a bokrok,
s motyogom, vén bolond, gyermeki hittel:
jól van Isten, kapsz egy libacombot!

Ülj ide mellém

Ülj ide mellém s nézzük együtt
az utat, mely hozzád vezetett.
Ne törődj most a kitérőkkel,
én is úgy jöttem, ahogy lehetett.
Hol van már, aki kérdezett, és
hol van már az a felelet,
leolvasztotta a nap

Düledezik a Barabás-villa

Kiállítás, koncert, borozó és cukrászda lesz a műteremben?

Ha minden a lehető leggyorsabban történik, még az ezredforduló előtt megkezdődhet a *Barabás-villa* felújítása. A XII. kerület Városmajor utca 44. szám alatti épület ugyanis omladozik. Mint annyi más erkölcsi és anyagi szempontból is nagy értékű ház Budapesten. A XIX. század jeles személyiségeinek többségét Barabás Miklós portréfestményeiről ismerjük. A magyar biedermeier festészet legjelentősebb mestere gondoskodott arról, hogy *Kossuthot, Széchenyit, Petőfit, Bem* tábornokot – és még számtos múlt századi magyar politikust, arisztokratát, művészt – a XX. század múzeumaiban „közelebbről" megismerhessük. A száz éve elhunyt festőművész életének színtereivel, otthonával azonban szégyenteljesen bánunk, mi, akik életművének szellemi haszonélvezői vagyunk. Könnyű dolga van annak, aki ma meg szeretné nézni, hol alkotott Barabás Miklós. A villa téglakerítése már hiányos, nem lehet tudni, kifelé vagy befelé dől-e majd egy szellő hatására. Ha ez bekövetkezik, kivívja magának az épület az országos figyelmet. A *Magyar Nemzet* annak szeretett volna utánajárni, hogy a száz éve meghalt művész alkotóműhelye miért áll a megsemmisülés határán. A Barabás-villa elhanyagolt állapotban van, de nem omladozik, nem dől, nem fenyeget semmilyen közvetlen veszély. Ez a jó hír. A rossz hír, hogy a ház állapota nagyon rossz, és ha nem történik valami, akkor a következő évtizedben bizony összedől.

– Ha lassan is, a bürokrácia akadályait, az anyagi szűkösséget is legyőzve egy-két éven belül remény van arra, hogy az egykori külterületi présházba, amit Barabás Miklós megvásárolt, és ott műteremet is épített, majd egy évtizedes elhagyatottság után újra élet költözzön – tudtuk meg a XII. kerületi polgármesteri hivatalban. – Az épület értékével és jelentőségével teljes mértékben tisztában vagyunk. Szó szerint nap mint nap találkozom a problémával, hiszen néhány házzal odébb lakom – mondta az alpolgármester. – A felújítás elhúzódása voltaképpen az épület jellegével magyarázható. Műemléképületről van szó, ezért a műemlékvédelmi hatóság jóváhagyása kellett ahhoz is, hogy falkutatást végezhessenek. Ez azt jelenti, hogy a tervezésben számos hatóság és hivatal véleményét kellett egyszerre figyelembe venni. Ezzel magyarázható, hogy egy évtizede húzódik a Barabás-villa ügye. A kerület mai vezetését az menti, hogy negyven évig a tanács egyetlen műemlék épülethez sem nyúlt hozzá. A rendszerváltozás óta azonban lehetőségeinkhez mérten igyekszünk ezt a lemaradást is behozni. Két műemlék épületet is felújíttattunk.

Az 1830-ban épült, sokáig elhanyagolt villa nagyon rossz állapotba került a festőművész halálának 100. évfordulójára

NAGY ZOLTÁN FELVÉTELE

– *Mi az önkormányzat elképzelése, mi lesz a Barabás-villából?*

– Az önkormányzat képviselő-testülete úgy döntött, hogy az épületet meg kell tartani önkormányzati tulajdonban, és nyitott funkciót kell neki biztosítani. Nem adjuk el tehát az ezt elvetettük, mert túl sok átalakítási munkát igényelne. A házat 1830-ban építették. Melléképülete présházként működött, a főépület többször kapott toldalékot, Barabás Miklós hajtotta rajta végre az első komoly átalakítást, de 1960-ban is hozzáépítettek valamit. A sok toldozás-foldozás és az épületek állaga miatt az ingatlan építményeinek hatvan százalékát le kell bontani. Így azonban szabaddá válik a szomszédos csúf tűzfal, amit új épülettel kellene eltakarni. Ez irodaként vagy panzióként működhetne, és eltarthatná a kicsiny múzeummal, szerény koncerteremmel, borozóval és cukrászdával működő villaépületet.

– *Mindez mikor és milyen pénzből valósul meg?*

– A kiviteli tervek elkészítésére a közbeszerzési törvénynek megfelelően pályázatot írt ki a polgármesteri hivatal. Ősszel újabb pályázatot írunk ki, ennek az eredménye eldönti, ki lesz a kivitelező. Így jó esetben 1999-ben megkezdődhetnek a felújítási munkálatok. A Hild-villa eladásából az önkormányzathoz befolyt százmillió forintot a Barabás-villára költi az önkormányzat, erre képviselő-testületi határozat is kötelez. Magánbefektetőt szeretnénk bevonni a kivitelezésbe is, hogy a rekonstrukció ne legyen

SZOMBATI TELEVÍZIÓ

MTV 5.50 Nap-kelte 8.00 Jó reggelt adj, Istenem! 8.10 Rajzfilmek 9.05 Ficánkoló 9.15 A Pincérfrakk utcai cicák 9.35 Nosza! 11.05 Szenvedélyek 11.55 Szerelmek Saint Tropez-ban 12.45 Válaszolunk... 12.55 Energia ABC 13.00 Híradó 13.10 Húszéves a Téka együttes 13.30 Zöld posta 14.00 Jani házhoz megy... 14.40 Kölcsönkért kastély, magyar film 16.15 Körtánc – körkép 16.30 Divat '98 17.00 Úton 17.30 Zóna 17.55 Minden, ami zene 18.00 Thalassa, a tenger magazinja 18.35 Kamaszkorunk legszebb nyara – Amerika 19.05 Lottóshow 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Apacserőd Bronxban, am. film 22.10 Showbálvány 23.40 Közveszélyes álmodozó

MTV 6.00, 7.00 Híradó 6.15 Aktuális 6.45, 7.45 Határtól határig 7.15 Hol-mi? 8.00 Erdőkerülő 8.30 A ciszterciek 900 éve 9.00 Euroklick 9.30 Hrvatska kronika 9.55 Unser Bildschirm 10.20 Ecranul nostru 10.45 Slovenski utrinki 11.10 Domovina 11.35 Patrin – Üzenet – Vorba 12.00 Híres magyar könyvtárak 12.40 Klub '98 13.00 Európa ablak 15.00 Gyöngyök 15.30 Járóföld – hazai tájakon 16.00 A múzsa csókja 16.30 Telesport, közvetítés a rövid pályás gyorskorcsolya vb-ről éd a mezeifutó-világbajnokságról 18.30 Anno 18.55 Mesetár 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Família Kft. 20.30 Szálka hal nélkül 21.05 Kórház a város szélén 22.10 Bors 23.15 Mélyvíz

DUNA TV 7.05 Reggeli muzsika 7.10 Falunéző 7.20 Póráz 7.40 Balfácánok 7.50 Siyabonga 8.00 Babar 8.25 Szimba, az oroszlánkirály 8.50 Paddy 9.05 Bert, a kamaszok kamasza 9.35 Csillagjel 10.05 Tarkabarka 11.10 Irrawaddy, az aranyfolyó 11.50 Vers 12.00 Déli harangszó, lapozó 12.20 Pentaton 12.55 A szűz és a gödölye, magyar játékfilm 14.20 Protestáns világ 14.40 Dunakorzó 16.10 Mátrai múzsa 16.35, 2.20 Pop-sa-rock 17.05 Charlie Chaplin: A szerelmes borbély, Tavaszi zsongás 17.35 Susogó vadon 18.00 Híradó 18.20 A lovakat lelövik, ugye? 20.15 Helikon 21.00 Híradó 21.20 Sportpercek 21.35 Mozgó kép – Filmmagazin 22.10 Szerelmi sebek, holland játékfilm 23.30 Híradó 0.05 Testőr keresztűzben, am. játékfilm 1.35 Csillagjel 2.05 Protestáns világ

tv2 6.45 Rajzfilmek 9.00 Kölyökszínpad 10.00 Klik 10.30 A-Z 11.00 Ulzana, német indiánfilm 12.30 Top-10 13.00 Hét x hét 13.25 Gazdagok és szépek 15.15 Az ördög és a tízparancsolat, francia film 17.00 Titokzatos természet 17.30 A hegyi doktor 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.30 Szerelem első látásra 19.55 Vadászat a Vörös Októberre, am. akciófilm 22.15 Psycho II. am. thriller 24.00 Szexuális bűnök, am. erotikus film 1.40 Közvetlen ajánlat

RTL KLUB 7.00 Kölyökklub 11.05 Lassie 11.35 Mágusok 12.05 Nagarahole, angol dok.-film 13.00, 19.00 Híradó 13.10 Bravó TV 15.00 Gyilkos sorok 15.50 A kölcsönkért kastély, magyar film 17.20 Dokumentumfilm 17.45 Hetedik mennyország 18.30 Kész átverés, 19.30 RTL sportklub 20.00 Órangyalok 21.35 Brian élete, angol filmvígjáték 23.15 Menekülés New Yorkból, am. sci-fi

TV3 9.55 Zöldpont 10.20 72 óra 10.45 National Geographic 11.40 Tiny Toons 12.05 A hóbortos Twist család 12.30 Lassie 12.55 Alf 13.25 Az Angyal 14.20 Star Trek 15.15 Philadelphia 76'ers–Utah Jazz, profi kosárlabda-mérkőzés 17.15 Profitvadász 17.45, 1.30 Beverly Hills 18.45 Hír3 19.15 Tűzgolyó, am. akciófilm 21.45 Egy rém rendes család 22.15 Elárulva, am. krimi 0.40 Melrose Place

SZÍV TV 6.30 Testszépítés 7.00, 12,30 Egészségmagazin 8.00, 10.00, 19.30 G. I. Joe 9.00, 14.30 A természet világa 10.30 Csapda 11.00 NASA 11.30 Gigabyte 12.00 Autósport 13.00 Celeste 14.00 Különjárat 17.00 Sztárbarangoló 18.00 Konyhashow 18.30 Pepsi Show City 20.00 Színház-tűznéző 20.30 Hívd Andreát! 21.30 A gyilkos bennem van, am. pszichokrimi 23.30 Sztárbarangoló 24.00 Halálos álom, am. film.

BUDAPEST BP TELEVÍZIÓ 16.05 Találkozások 18.00 Szombat esti magazin 19.00 Mesezug 19.30 Van rá megoldás! 20.30 Robelin jósdája 21.00 Kameravarieté 21.15 Tippelje meg! 22.00 Töltese velünk az éjszakát!

VASÁRNAPI TELEVÍZIÓ

MTV 6.30 Gazdaképző 7.00 Ficánkoló 7.05 Vitéz László és a többiek 7.50 Jövő 7 8.05 Zenegér 8.25 „Így szól az Úr!" 8.30 Rajzfilmek 9.30 Családi napló 10.00 Tévémagiszter 11.00 Gazdit keresünk 11.25 Édesanyám, lelkem... 11.50 Nepál 12.00 Déli harangszó, hírek 12.05 Szerencsepercek 12.30 Poli[illegible]

híradók 16.50 Lakáskulcs 17.35 Mese 18.00 Heti hírmondó 19.00 Sportpercek 19.15 80 huszár, magyar film 21.20 Stúdióbeszélgetés a film alkotóival, szereplőivel 21.45 A szabadságharc katonája 22.05 Stúdióbeszélgetés a korszakról 22.35 Kossuth emlékezete 22.45 Az 1948–49-es magyar forradalom és szabadságkiscsikó 12.40 Denver, az utolsó dinoszaurusz 13.05 Alf 13.35 Sherlock Holmes 14.35 Babylon 5 15.30 Haragvó tenger, olasz–am. háborús film 17.15 Jövőnéző 17.45, 0.15 Beverly Hills 18.45 Hír3 19.15 Flash Gordon, am. sci-fi 21.20 Akonyzóna 21.50 Hazatérés, am. film 1.10 Egy rém rendes család

SZOMBATI RÁDIÓ

MR KOSSUTH 8.06 Kopogtató 8.30 Fúvom az énekem... 8.35 Kerek perec, Fonák körkép Magyar-orszagról 9.05 Családi tükör 9.35 Pótkerék 10.05 Szombat délelőtt 11.03 A Rádiókabaré IV. humorfesztiválja 12.00 Déli krónika 12.30 Kontinensek, szántóföldek 13.05 Új Zenei Újság 13.40 Hálótárs 14.06 Oxigén 15.05 Irodalmi újság 16.00 Tizenhat óra 17.30 Népzenei portré 18.20 Elő-futam 18.25 Szemle 19.05 Sportvilág 19.29 Az ötös lottó nyertes számai 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Miska bácsi levelesládája 20.05 Közvetítés a Madách Színházból 22.00 Késő esti krónika 22.20 A 23. óra 23.05 Saját hangja, vigye haza... 24.00 Hírek, időjárás, Himnusz

MR PETŐFI 6.03 Pax rádió 6.35 Sportszombat kb. 6.40 Bringaötperc 8.03 Hazai slágerkívánságok 9.04 „Itt születtem én..." 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 Daráló 13.45 Hang-képek és játék Csongrádról 14.00 Szív küldi... 16.00 Vállalkozás-klinika 16.30 Sport 17.05 Operettparádé 17.30 Kerengő – a közjóról 18.01 Sport 19.03 Hogy volt – színházi keresztmetszet 20.00 Hogy tetszik lenni? 20.30 Drogambulancia 21.03 Talpalávaló 22.00 Filmzenei kaleidoszkóp 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi... 24.00 Éjfél után...

MR BARTÓK 6.00 Muzsikáló reggel 8.10 Pódium 9.12 „Mit jelent ez a sokadalom?" 10.05 Hangfelvételek felsőfokon 11.23 Sass Sylvia operaáriákat énekel 12.05 A Bartók rádió kívánságműsora 14.05 Hangfelvételek felsőfokon 15.03 Opera művészlemezek 16.05 Kapcsoljuk a 6-os stúdiót kb. 16.50 Angol motetták 17.00 Klasszikus mesterek műveiből 17.35 Magyar képek 18.30 Kapcsoljuk a New York-i Metropolitan Operaházat kb. 23.10 Hangszerszólók 23.25 Versenyművek 24.00 Hírek, időjárás, Szózat

VASÁRNAPI RÁDIÓ

MR KOSSUTH 6.00 Vasárnapi újság 8.25 Édes anyanyelvünk 8.30 Magyar milennium 9.05 Világóra 10.05 Evangélikus istentisztelet közvetítése Tatabányáról 11.05 Gondolat-jel 12.00 Déli krónika, sport 12.25 Harminc perc alatt a föld körül 12.55 Vasárnapi levél 13.05 Névjegy 14.05 Szonda 14.37 Mit üzen a rádió, 15.05 Művészlemezek 16.05 Választás '98 17.00 Terasz 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek!19.40 Nóták 20.05 Mi a titka? 21.05 Rádiószínház 21.42 Mozart: Esz-dúr kürtverseny K. 495. 22.00 Késő esti krónika 22.20 Emlékezetes rádióhangversenyek 24.00 Hírek, időjárás, totó 0.10 Himnusz

MR PETŐFI 6.00 Hírek, 6.08 Végre vasárnap! 8.00 Jó reggelt, Európa! 9.04 Sulisó 10.00 Gordiusz magazin11.07 Vasárnai koktél 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 Nagyhatalmú sündisznócska 14.00 Színe-java 15.30 Romlik-e a magyar nyelv, 16.00 Poptarisznya 19.03 Debreceni dzsessznapok '98 20.00 Latin-amerikai klub 21.03 Művészportrék 22.15 Eszpresszó 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi... 24.00 Éjfél után...

MR BARTÓK 6.00 Muzsikáló reggel 8.10 Budapesti Tavaszi Fesztivál 9.05 Nagy magyar operaénekesek 10.05 Új zenei újság 10.40 Barokk muzsika 11.05 Budapesti Tavaszi Fesztivál 13.00 Hangok és visszhangok 13.10 Kamarazene 14.05 Falstaff 15.00 Musica Sacra 16.03 Új lemezeinkből 18.05 Szalon 19.00 Mozart: Esz-dúr zongoranégyes K. 493. 19.35 Budapesti Tavaszi Fesztivál kb. 21.40 Madrigálok 22.05 Szerelmi kettősök 22.50 dzsesszkülönlegességek, Füsti Balogh Gábor tehetségkutató verseny 24.00 Hírek, időjárás, Szózat

Telefondoktor

A tuberkulózisról

Március 25. a tuberkulózis világnapja. A következő héten erről a betegségről tájékoztatja hallgatóit a Telefondoktor. A szakemberek három évtizeddel ezelőtt azt jósolták, hogy a kétezerrel kezdődő évek elejére eltűnik ez a kór. Nem így történt.

Tavaszváró ünnep Óbudán

Játszóházzal, hagyományőrző kézműves foglalkozással, ügyességi versenyekkel, bűvész produkcióval, kirakodóvásárral várja az egészséges és sérült gyerekeket a Gézengúz Alapítvány szombaton. A rendezvényeknek a főváros III. kerületében az Óbudai Művelődési Közbékásmegyeri Medgyessy Ferenc utcai önkormányzati bölcsődékben működő alapítvány a születési károsodott kisgyermekek komplex korai terápiájával foglalkozik. Céljuk, hogy a sérült gyermekek elfogadását segítsék az óvodai és iskolai környezetben. Az egy évvel ezelőtt-

A hatvanas évek végén a modern művészetben a hagyományos látképek és portrék mellett helyét kereső újszerű akvarell-műfajának lassú fellendülését hozták, az 1968-tól kezdődően két évenként megrendezésre kerülő Egri Akvarell Biennálék. Az első biennálékon szereplő, a tömeges műkereskedelmi igényeket elutasító fiatal generációt a mostani válogatásban Lóránt János és Somos Miklós művészete képviseli. A hazai művészetben a mai napig dominánsan jelenlevő művészi szemléletnek megfelelően a természetelvű és absztrakt képformálás együttélése, vízfestményeikre mindvégig jellemző marad.

Kopócsy Anna

Országos Akvarell Biennále
TÁBORNOKHÁZ, EGER
Nyitva: 1998. június 6–július 6.

Egyre több, az idén mintegy 220 művészt megmozgató esemény tizenhatodik alkalommal kerül megrendezésre az egri Dobó István Vármúzeum szervezésében. A kiállítás – Eger városa és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával, 10 díjalapító hozzájárulásával országos szintű fóruma egy festészeti technikának, mely századunk végén nagy átalakuláson ment keresztül.

Talán nem is helyes, ha pusztán az „akvarell" kifejezést használjuk ebben az esetben, hiszen napjainkra ez az eljárás éppúgy elvesztette kanonizált szabályait, tisztaságát, mint sok más művészeti technika. A művek táblakép-méretűvé nőttek, miközben a vízzel oldható valamennyi festékféle szerepel az alkotók palettáján. De figyelemre méltó az a tény is, hogy az akvarellel, gouache-sal, temperával stb. készült művek nem különülnek el a kortárs művészeti folyamatoktól. A biennálékon szereplő művészek többsége más technikával is szívesen dolgozik, s gondolkodásmódjuk az anyagok váltogatásával nem sokat változik. így a vízfestmény más, komolyabbnak ítélt eljárások rangjára emelkedve magas szintű esztétikai élményt képes biztosítani. Hangneme különösen alkalmas a személyes, kissé exkluzív, finomságában, halkságában is szuggesztív előadásmódra, átszellemült, érzelmekkel teli témák megjelenítésére. Könnyedsége, légiessége, vagy éppen gyorsasága, s az ebből fakadó esetlegesnek tűnő megjelenésmódja miatt modern, felgyorsult világunk, kavargó szellemi és lelki életünk leképezésére igen alkalmas technikává vált.

A vízfestékkel készült alkotások tehát sajátos esztétikai kritériumokkal rendelkeznek, mégis sokszor valamiféle átmenetként kezelik őket a rajztechnikák és az olajfestés között. E Janus-arcúsága valószínűleg annak köszönhető, hogy a rajzokhoz és a grafikai technikához hasonlóan papírra, leggyakrabban fehér papírra készülnek.

Viszont színességük és a festékanyagok lazúrozásra, vagy éppen fedésre is alkalmas tulajdonsága miatt az olajjal való festéssel is rokonítható. A víz – ez a hétköznapiságában is a legcsodálatosabb földi anyag, ez az átlátszó folyadék – oldószerként, oszlató szerként van jelen a festés során, amikor is egy időre segítségül hivatik. Csak közvetítő anyag, hogy a festékszemcsék szétterülhessenek a sík papíron, majd száradáskor el is párolog. Mégis, ami a kész mű felületén a nyomában ott marad – a színek ragyogása, a festékfoltok kavargó rendszere – másképpen nem lenne előidézhető.

E kavalkáddal, színes sokféleséggel, a művészi gondolkodásmódok sokrétűségével találkozhatnak a 16. Országos Akvarell Biennálén, Egerben. A kiállítást a Tábornokházban (Zalán út) június 6-án 10.30-kor Wehner Tibor művészettörténész nyitja meg.

H. Szilas Ágota

Budapest Galéria, Szabadsajtó úti Kiállítóterem
Sava Halugin jugoszláv szobrászművész kiállítása
Megtekinthető 1998. június 14-ig

Ritka alkalom, hogy jugoszláv szobrászművész munkáit mutathatjuk be a tárlatlátogatóknak. A megnyitó napján jelenteti meg a galéria azt a katalógust, mely gazdag képanyaggal illusztrálja Sava Halugin művészetét:

Halugint teremtő szobrásznak tartom, aki birtokolja és műveli mindkét út lehetőségeit. Márványszobrai elsősorban geometrikus, kubisztikus megközelítések, de a végső leegyszerűsítésig soha nem tud eljutni, mert hagyja, hogy valahol beszivárogjon a véletlen, és így mindig belül marad önnön törvényei között.

Bronz szobrai is őriznek valamit ebből, de főleg ironikus emlékmű tervei, és érdekes módon a tantrikus jellegű erotikus jelenetei is, de bennük, rajtuk a több szabad forma és felület gazdagabb asszociációs mezővel bír. Lehet, hogy csak egy olyan egységes nagy formát keres, amelyen az életnek és a spontaneitásnak is helye van.

Teremtményeknek nevezném a szobrait, az emanáció elmélete szerint is („...ami a tökéletes dolgokkal összehasonlítva formátlannak látszik, ha már van valami alakja, akár a legcsekélyebb vagy kezdetleges, az már nem semmi, és ezáltal, amennyiben létezik, nem lehet mástól, csak Istentől." Augustinus).

Török Tamás katalógus-előszavából

Szombathelyi Képtár
Ornamentika – A Fiatal Képzőművészek Stúdiója kiállítása
Látogatható: 1998. június 5–július 16.

A választott címet nem a szokványos, hétköznapi-művészeti értelemben használjuk, nem egyszerűen a díszítő, stilizáló kalligrafikus jelentésében, hanem másként, ami több mint e fogalom megszokott értelme. Az ORNAMENTIKA kifejezés a 90-es évek képzőművészetében annyit jelent, mint félúton lenni a figuralitás, és az absztrakció, az utánzás és az alkotás (teremtés), az ábrázolás és a képnélküliség, az illúzió és a tárgyiság, stb. között.

Az ornamentika a formák életének azt a stádiumát jelenti, amelyben a megelőző, kiérlelt összefüggések leegyszerűsödnek, a jelentések értelmező kapcsai meglazulnak, a korábbi pregnánsan megfogalmazódott korszellem (a kunstwollen) elhalványul, amiről az elmúlt 6–8 év művei is tanúskodnak.

A 90-es éveket jellemző legfontosabb ismérv az, hogy a tiszta, plusz jelentésektől nem terhelt képi formákat keresi, amelyek ugyanúgy mentesek az avantgárd erősen fogalmi meghatározottságú allegorikus nyelvezetétől, miként az szenzibilitás metaforáktól terhes, alapvetően szimbolikus narratíváitól is. Nem beszélhetünk utópikus jövőképről valamint az eklektikus forma álorcáiról sem, de a hagyományos művészet, a világot mikrokozmoszként utánozva modellező formájáról sem. Tehát az enigmatikus nyelvezet és a tautologikus bőbeszédű-

ség helyett a jelenre, a létezésre és a formára vonatkozó egyszerű állításokat testesítenek meg a művek. Míg az avantgárd a saját kora premisszáiból a jövőre vonatkozó konklúziót vont le, az új szenzibilitás pedig a múltba transzponálja következtetése eredményeit, viszont a 90-es évek formáiból/premisszáiból egyaránt hiányzik a jövőbe látás bölcsessége és annak teoretikai manipulálhatósága is, azt mondhatjuk, hogy a 90-es évek művészete inkább a józan lényszerű állítások formai testet öltése, mintsem a nagyzoló egyetemes igény vagy a zseniális szubjektum konklúziójának az eredménye.

(Részlet Bárdosi József és L. Menyhért László ismertetőjéből)

BLOOMSDAY

Nyit 1998. június. 16-án

A Bűn méze – 14 fiatal művész kiállítása

Stadtraume – Közterek Osztrák és magyar képzőművészek kiállítása

A Szombathelyi Képtár ez évi programja a „város" témaköréhez kapcsolódik. Magyar és nemzetközi kiállítások nyílnak ennek a jegyében. A Stadtraume – Közterek osztrák résztvevői elsősorban a város belső, a felszínen túlmutató jelenségeit tárják fel. A tapasztalatok, megfigyelések nyomán a város fogalma jelentős metamorfózison megy keresztül, hogy aztán képek, objektek, installációk, fény- és hangeffektusok, számítógépes programok formájában, mint a művész – város, város – művész kontextus tárgya, helyszíne érvényesüljön. A program tartalmazza a város átélését, kritikáját, egyes résztulajdonságainak felnagyítását. Mindez kiterjed magára a konkrét városra is, különböző helyszíneken, média hordozókon bukkan fel, installációk, akciók, akció dokumentálások formájában.

Fővárosi Képtár–Kiscelli Múzeum templomtere

Jürg Da Vaz: A semmi öröme/ The joy of nothing

Látogatható 1998. június 5–július 26.

A kiállítási tér, ami helyet ad Jürg Da Vaz kiállításának, eredetileg a XVIII. században emelt barokk templom volt. Jürg Da Vaz képei, például az „Amerikai barokk" sorozat, különösen jól illeszkedik ebbe a környezetbe, az a fajta áradó totális erő és szemlélet, ami elvont értelemben a „barokk" sajátja, feltétlenül megvan Da Vaz képeiben függetlenül a felhasznált eszközöktől, a technikai sokféleségtől. Az utóbbiak páratlan gazdagságban kerülnek alkalmazásra, hiszen a rajzi kiindulás nyomán – vonal és vonal – szabad szerkezetben, hol a fekete-fehér, hol pedig szinte a pop-art túlcsorduló színvilágával operál.

Az az áradó lendület, amely ezeket a vonalképeket áthatja lenyűgöző, mert minimális építőelemekből összerakott – vonal – és mégis szinte hedonisztikusan gazdag képi világ teremtődik. A „semmi öröme" rendkívül találó cím ehhez a kiállításhoz, és teljesen kézenfekvően egy másik barokk remekre nyújt nyelvi asszociációs kapcsolatot, Mozart „Les petits riens"-ének dinamikus boldogságözöne sejlik fel, mint lehetőség.

Da Vaz mint „barokk művész", természetesen sokműfajú, a monumentális papírképek, video, képi installáció mind eszközei közé tartoznak. Az a mindent lesöprő lendület, ami ezekben a művekben képről képre kibontakozik, nagyon meggyőző.

EGER

Barabás Miklós (1810–1898)

Dobó István Vármúzeum
1998. június 6–július 31.

Emlékkiállítás első nagy akvarellistánk halálának 100. évfordulójára. Az elődök alkotásai mindig jelen vannak a kortárs művészetben. Így az egri Akvarell Biennálék mindenkori rendezői a kortárs kiállításokkal párhuzamosan mutatták be hazai akvarellfestészetünk kiemelkedő lapjait. Az idén a száz esztendeje elhunyt Barabás Miklósra emlékezünk, akinek legszebb akvarelljeit a Magyar Nemzeti Galéria grafikai gyűjteményének 240 darabos Barabás kollekciójából válogattuk.

A múlt századi festészetünk reformkori szakaszában induló Barabást már életében a legnagyobb tisztelet övezte. Csodálták művészetének sokoldalúságát és a polgári értelmiség hazai sikereit a nemzeti művészet elindulásának, diadalának tekintette. Kiforrott, korához erősen kötődő biedermeier szemléletével ellentétben, ifjúkori itáliai tanulmányútján készült akvarellképei finom líraiságuk, megkapó színezésük, valamint fölényes technikai tudásuk miatt szenzációként hatnak. A mostani kiállításunk elsősorban ezekre az autonóm akvarellekre koncentrál.

Valóban ez volt az a technika, amelyben Barabás a legnagyobb magaslatokat érte el, és amellyel modern művészi problémák megoldására vállalkozott. Itáliában töltött tanulmányútja során 1834–35-ben Velencében találkozott W L. Leitch skót akvarellistával, akitől az akkor modern szerepet játszó angol akvarellfestészet számtalan technikai fogását tanulta el. Barabás művészi fejlődéséhez alapvetően járult hozzá ez a barátság, hiszen művészi látásmódjának alakulásához, újszerűvé válásához vezetett, melynek közege éppen az akvarellfestészet volt. Egymásba omló, árnyalatokban gazdag, tompított és derített színeket használó, a lapot nedvesen tartó és egyszerre kezelő eljárást, a széles és könnyed ecsetkezelést sajátította el Itáliában Barabás.

A fényreflexek és a távlat felfedezése is nagy hatással volt művészi képzelőerejére.

Tárlatunkon az itáliai vándorlásai során festett lapjait, az olasz táj szépségeit bemutató Lago Maggiore-t, Az olasz tengerpartot, a Vezúv kitörését megörökítő színreflexiót, a városokban festett részleteket a Róma látképét, vagy a Római részletet, az ott élő, népviseletbe öltözött vagy éppen munkájukat végző embereket ábrázolókat mutatjuk be. Szintén kiállításra került a hazajövetel után, itthon készített portrék, tájképek egy része.

A kiállítást dr. Szegedi Maszák Mihály akadémikus, Barabás Miklós művészi hagyatékának egyik örököse nyitja meg.

H. Szilas Ágota

Postamúzeum, Budapest

1848-as levelek

Az 1848–49-es polgári forradalom és szabadságharc százötvenedik évfordulója jó alkalmat kínál arra, hogy történelmi ismereteinket fölelevenítsük, bővítsük. A múzeumok, kulturális intézmények ezekben a hónapokban kiállításaikkal, rendezvényeikkel szinte egymással versenyezve tárják az érdeklődők elé a legújabb kutatások, gyűjtések eredményeit. Minden korosztály megtalálhatja ezek közt az őt legjobban érdeklő programot, bekapcsolódhat a meghirdetett különféle vetélkedőkbe, fölkeresheti történelmi emlékhelyeinket. Neves tudósok, történészek, irodalmárok és muzeológusok

Múzeumi Hírlevel
1998/6.

Barabás Miklós

„Megfestéd korod arcképcsarnokát"

Barabás Miklós-emlékkiállítás a Magyar Nemzeti Múzeumban

A „Lánchíd alapkőletétele" című, csodálatos, korabeli történelmi eseményt ábrázoló, nagyszabású kompozícióját költői hajlamú történelemtanárunk, *Szigethy Lajos* úgy tudta bemutatni nekünk, tizenéves kisdiákoknak — nagy tisztelője lévén Széchenyinek —, hogy szinte Széchenyi egész élete munkásságát elénk idézte Barabás képe. Arra a nemzeti érzésre tudta rávezetni tanítványait, amely *Barabás Miklós*t a nemzeti művészet megteremtéséig vitte. És, amely hatalmas életművétől annyira elválaszthatatlan. Nemcsak a kortárs történelmi eseményábrázolásban, az arcképeken, a korszak minden kiemelkedő személyiségéről készített portréin érezni azt az együttérzést, együtt élni akarást a nemzet legjobbjaival, amelyet a költő, *Reviczky Gyula* hozzáírt verse néhány sorában így fejez ki:

Nem fegyverrel, nem is gyujtó beszéddel,
Mégis közöttünk álltál ifjú hévvel.
Együtt küzdöttél az egész hazával,
Ecsettel kézben és szívedbe' lánggal.
És hogy csodálják késő unokák:
Megfestéd korod arcképcsarnokát.

Széchenyi, Kossuth, Zrínyi Miklós, Petőfi, Liszt Ferenc, József nádor, politikusok, írók, polgárok és főnemesek, színészek arcképei festői és emberábrázolási szempontból kiválóak, hiteles képet adnak a modellről. Ugyanez a hűség jellemzi kisméretű képeit. Remekművei közé tartoznak például Kisfaludy Károly és Czuczor Gergely kisméretű, acélmetszetben sokszorosított munkái éppúgy, mint a 48-as külügyminiszter, Batthány Kázmér [illegible]

[illegible] Mint ahogy a zene is az. Ki kell [illegible] dolgok mindig többet jelentenek önmaguknál. Részei egy összefogott jelképrendszernek.

[illegible] remtőjének hatalmas életművére. Festményei, életképei, csoportképei, tájképei, grafikái, vagy az Eötvös-családot ábrázoló, kedves kis akvarellja [illegible] juk mint kevéredett melle. Mindekával, a fehlolondal, aki, nem tudÉs közben vándorolnak Tamás-Kiki a maga módján védekezik.

Lovér leszúrja a rossz hír hozóját. lozsvár, Bukarest, Itália következett. 1835-től élt Pesten, 1836-ban már az Akadémia levelező tagja. Közéleti ember, egyik alapító tagja, [illegible] nagy tehetségét kívánhadd [illegible] kig. Nagy örökség, nagy felelősség, élettevékenységét a volgai németségtől és megszomorította sorsának tak és dzsunkán menekülő szingalézoa [illegible]

Jegyzetek a liturgiáról

Ambrozián esti imák

Legutóbb ambrozián reggeli imák egy sorozatával akartam megajándékozni testvéreimet, s egyúttal bemutatni az őskeresztény imádságos lelkület szép példáját. Most az évközi vesperásban mondott esti imádságokból fordítok le egy csokorra valót.

Vasárnap: Tekints le, Urunk, felséged magasságos székéből, és a rettentő éjszaka sötétségét a te ragyogásod sugarával világosítsd be: töröld el a hitnélküliségből fakadó rejtett álmokat mindannyiunk érzékeiből, és a világosság fiaitól a sötétség hitványságait távoztasd el. — Isten, ki a földkerekségen mindenütt az üdvösséget munkálod, s akinek köszönhetjük, ha a sötétség nem takar be minket, hanem az éjszaka úgy világít, mint a nappal: kérünk, áraszd el világossággal a mi sötétségünket, hogy háborítatlan és nyugodt éjszakát töltvén a reggel óráiban a te dicséretedre keljünk majd fel.

Hétfő: Kegyességedet, mindenható Isten, esedezve kérjük, hogy miként most az esti könyörgéseket eléd terjesztjük, úgy amaz eljövendő nap is majd vigadozva fogadjon be minket. — Hallgass meg minket Isten, midőn távozik a nap és közeledik az éjszaka, hogy majd amikor eljön a hajnal, téged tiszta szóval és tiszta hanggal imádhassunk.

Kedd: A nap pályafutásának végeztével megadjuk a hálát a te nevednek, mindenható Isten, s kérjük irgalmasságodat, hogy amit a test esendősége miatt e nap magunkra vontunk, az alól méltóztassál bőke[illegible] [illegible] adni. — Álli mel[illegible] — Szlovákia, Kárpátalja, Erdély, magyarság különös nyomás alatt él képét. Azokon a területeken, ahol a ráadált csoport önmagáról alkotott [illegible] és ez mintegy felemeli a degenerált [illegible] egyes identitás tipusokat.

Gerében Ferenc vizsgálatainak legfontosabb tanulsága az, hogy a magyarság azonosságtudata nem a [illegible] benned hívők szívét beragyogja. — Isten, ki minket ez alkonyati szertartásra kegyesen elvezettél: add meg nekünk, kérünk, hogy amikor a sötétség homályát tőlünk elűzöd, majd sértetlenül keljünk fel a reggeli dicséretre.

Csütörtök: Az alkonyati imádság szavaival kérlelünk téged, mindenható Isten, hogy bűneinket megengesztelődve eltávoztasd, mindazt pedig, amit vétségeinkkel kiérdemeltünk, irgalmazásoddal feloldozzad. — Isten, ki fátylat alkottál, s azt az emberi nem munkálkodásának elnyugvására éjszakánként kideríted, hallgasd most meg a hozzád esdeklőket: és tedd, hogy majd vétség nélkül jelenhessünk meg a reggeli dicséretre.

Péntek: Hálát adunk neked, mindenható Isten, hogy a nap lehanyatlásának idején minket az esteli fény ragyogásával veszel körül: most a te mérhetetlen kegyességedhez fordulunk, hogy miképpen ennek a világosságnak ragyogásával most védelmezően körülkerítesz minket, úgy szívünket Szent Lelked fényességével bevilágítsd. — Gyámolítsd, Isten, a gyámoltalanokat, és az elhagyatottaknak nyújtsál atyai vigasztalást, hogy akik az emberi oltalomban nem bizakodhatunk, az isteni oltalomban segítséget találjunk.

Szombat: Isten, minden változó dolgok fölött változatlanságodban megmaradsz, adj életerőt a mi szívünkbe, hogy a tudatlanság mindenféle homályától megszabadítva a te igazságod fényébe helyezzél minket. — Világosságod, Urunk,

Mit jelent magyarnak lenni?

A magyar nemzeti tudat vizsgálata a Kárpát-medencében

Kik vagyunk, honnan jöttünk, hová tartunk? Kikhez hasonlítunk, kiktől különbözünk, hová kötődünk, mi az, ami taszít. Kivel akarunk, s kivel tudunk egy úton járni, kiktől kell megkülönböztetni magunkat.

Megannyi létfontosságú kérdés, bár vannak, akik szerint föl sem volna szabad tenni őket. Mégis fölmerülnek: számunkra, itt, a Kárpát-medencében, immár több mint ezer esztendeje.

1939-ben Szekfű Gyula így tette föl a kérdést: Mi a magyar? Tizenhárom jeles szerző tanulmányát szerkesztette kötetbe, így keresve a választ, így késztetve az olvasót is arra, hogy keresse meg a maga válaszát. A későbbi évek, évtizedek vagy eltorzították a kérdést, vagy fölöslegesnek ítélték, sőt tiltották. A történelem kerekének újbóli fordulása kellett ahhoz, hogy egy régóta dédelgetett terv megvalósulhasson, s egy tudós csoport kísérletet tehessen — most már nem arra, hogy önmaga megfogalmazza, mi a magyar, hanem arra, hogy a Kárpát-medence magyarságának tegye föl ezt a kérdést. 1991-ben az Országos Széchényi Könyvtár keretében kezdődött, majd a Teleki Pál Alapítvány Közép-Európa Intézetének szervezésével folytatódott nyolc ország magyar népességének tudatszociológiai vizsgálata. A nagyszabású vállalkozás vezetője, *Gereben Ferenc* szociológus elmondta, hogy a vizsgálat két és félezer magyarajkú — országonként legalább háromszáz — ember megkérdezését jelentette. Az alapvető kérdést: *Mit jelent magyarnak lenni?*, úgy tették fel, hogy a válasz a nemzeti identitás szabad kifejezése lehetett. A kutatók nem befolyásolták az embereket előre elkészített válaszokkal, hanem a szabadon megfogalmazott gondolatok számí-

ság körében. Van ezeken kívül elutasító válasz is — „a lényeg az, hogy az ember ember legyen, nem fontos, hová tartozik" — van közömbös, akinek más gondjai vannak, és van aki félelemmel éli meg a magyarságát, ez főképp a Vajdaságban jellemző. Összességében leszögezhetjük, hogy a magyar identitás inkább etikai, mint etnikai természetű — vonja le a hét éve folyó vizsgálat egyik fő tanulságát Gereben Ferenc.

Van-e különbség a magyarok identitástudata között aszerint, hogy a Kárpát-medence melyik régiójában élnek? Vannak regionális színezetek, például a vallásos-etikai elem Erdélyben különösen erős, az érzelmi elemek dominálnak Kárpátalján, de az alapvető különbség nem az egyes régiók, hanem az anyaország és a kisebbségben élő magyarság között van. A határon túl élő magyarok számára a magyarságuk nem magától értetődő, egyes helyeken veszélyben is forog, ezért identitástudatuk markánsabb, mint az itthoniaké.

Régióktól, országoktól független a vizsgálatnak a társadalmi rétegek identitására vonatkozó következtetése. Megdőlni látszik az a romantikus elmélet, amely szerint a falu egyszerű népe milyen kitartóan őrzi a saját azonosságát, bezzeg az értelmiség... Az igazság az, hogy a kultúra, a műveltség hiánya általában beletörődést, nihilista magatartást eredményez. A tanultabb, olvasottabb réteg körében az identitás kialakultabban, világosabban fogalmazódik meg.

Fontos tárgya volt Gereben Ferenc vizsgálatainak a nemzeti önképnek mint az identitás egyik fő elemének az alakulása. Azt a különös vonását találta az emberi léleknek, hogy ahol nagy az elnyomás, ott valamiféle „ellenanyag" terme-

Csángó asszony imádkozik
Fotó: Kresz

hatvanas évek elején még a nemzeti klasszikusok vezették az olvasmányok mezőnyét, mára igen jelentős lett az amerikai eredetű kommersz térhódítása. A nemzeti önkép alakulásáról általánosságban elmondható, hogy az igényes emberek, akik nem fűrészporos lelkiszellemi táplálékkal élnek, akik iskolázottak, adnak arra, hogy kiegyensúlyozott, szilárd talajra épülő nemzettudattal rendelkezzenek. Ők a jövőt illetően is bizakodóbbak, mint azok, akik a kultúrának csak a tömegtermékeivel találkoznak.

Nemzeti azonosságról, önértékelésről szólva beszélnünk kell a vallásról, mint ezeket jelentősen meghatározó tényezőről. Különösen kisebbségi helyzetben fölértékelődik a vallás, mégpedig a gyakorolt vallás szerepe. Egyértelműen kimutatható, hogy a határon túli magyarok között több a templombajáró, az egyháziasan vallásos ember. Ami az azonosságtudat és a vallás kapcsolatát illeti, megállapítható, hogy a vallásos emberek identitása általában pozitív. Nem állíthatjuk, hogy minden vallástalan ember rongált identitással rendelkezik, de a vizsgálat egyértelmű összefüggést mutat a vallásnélküliség és az identitás-nélküliség között.

A globalizáció, vagy így is mondhatjuk: a nyugati eredetű tömegkultúra világában felmerül bennünk a kérdés, jó-e az nekünk, magyaroknak, ha van teljes értékű nemzeti azonosságtudatunk, vagy ez ma már fölösleges. Gereben Ferenc így válaszol: „Annak az embernek, aki igényesen éli az életét, aki művelt, aki esztétikai értékek alapján kulturálódik, ápolt 'lelki gyökérzete', azaz ép azonosságtudata lesz, aki pedig átadja magát a tömegízlésnek, annak az identitása zavart, közömbös, elutasító." Ezek szerint választhatunk.

Szikora József

Romani Kris — Cigánytörvény

Gondolatok Gyöngyössy Bence filmjéről

Vannak családok, ahol a mesterség, a művészi tehetség öröklődik. Néha felsőfokon. Gondoljunk a Bach, Breughel, Bólyai családra. Hol az apa a jelentősebb, hol a fiú. Bármint is legyen, az utódnak meg kell küzdenie az apja árnyékával. Lázadnia kell szelleme ellen, mint minden önállóságra törekvő ifjúnak e világon és követnie kell, ha akarja, ha nem, mert génjeiben hordja az ősök szellemét.

Gyöngyössy Bence filmje, folytatás: továbbgondolja apja hatalmas humanista örökségét, a megalázot-

pénzét elosztotta, / kincsét elosztotta / a két mézesszavú / kincsét megkapta, / a harmadik lánya, / legdrágább: Sarolta / nem szólt, hallgatott csak / Így hát kitagadta.../ és így tovább, versbe átírva.

Mint olvasható, a beszámoló írója is elfogja a balladás hangulat. Bár meg kell, hogy mondjam, e film alapján az embernek kedve támadna egy Federico Garcia Lorca által is ihletett cigány-románc megírására: „.... vért villognak / albaceti éles kések, / vérben .... lubickolnak, / ellenséges vértől a népek." — Igen,

séiből vesszük, mert ez a büszke ember nagy mesemondó. Az egész történetet átszövik meséi, cigányregéi. Ez ad különös, hiteles, mégis szinte a valóság feletti lebegést a filmnek. Meg a természet, amely minden képén átsüt. A láthatár peremén álló tölgyfa, a kelő hold, az alkonyba hanyatló nap, a sötét halálmadár, a loholó komondor, a vasderes lipicai ménes, nem csak szimbólumok — szereplői a filmnek, mint a három lány, Tamáska, vagy Lovér. Minden igaz művészetben Homérosztól Vajdáig a

Barabás Miklós

Halbturnban, a Waldbott család kastélyában nagyszabású tűzoltó emlékkiállítást rendeztek, melyen nemcsak saját múltjuk relikviáit vonultatták fel, hanem magyar múzeumoktól is kértek kölcsön remekmívű versenydíjakat, dokumentumokat.

Mi, nyíregyháziak méltán lehetünk büszkék arra, hogy a Dunától keletre csak tőlünk igényeltek tárgyakat, hisz a Jósa András Múzeum őrzi, s jelenleg a Városi Tűzoltóparancsnokságon rendezett állandó kiállításon látható, a nagyhírű egykori nyíregyházi önkéntes tűzoltóság 1945-ben az ausztriai Linz mellett elásott és a múzeum munkatársai által 1986 nyarán felkutatott és visszahozott mintegy 30 darabos, főleg ezüst versenydíjakból álló kollekció.

E tárgyak közül kérték kölcsön tőlünk az 1896-os millenniumi verseny I. díját, egy bőségszaru alakú ezüstserleget, fedelén a Hungária szoborral, az 1905-ös szegedi országos verseny I. díját, a Szent Flórián-szobrot, és az 1914-ben az I. világháború kitörése miatt már meg nem rendezett nyíregyházi országos verseny Hölgyek díját, egy nagyméretű ezüst babérkoszorút. E kiállítás megnyitójára kaptunk meghívót, 1998. április 28-ára. Dr. Németh Péter megyei múzeumigazgató, Pernyák Sándor tűzoltó alezredes, városi tűzoltóparancsnok, Szikora István gépkocsivezető és e sorok írója utazott el Halbturnba. Ez az alig 2000 lelkes kisvároska a magyar határtól mintegy 20 kilométerre fekszik. Központjában a báró Waldbott család barokk kastélyával, mely jelenleg a tartományi kormányzat kezelésében áll. A főépület egész földszintjét, több száz négyzetmétert, foglal el ez a kiállítás.

Karl Stix tartományi főnök megnyitóbeszéde és a színvonalas műsor után végigsétáltunk a termeken. A burgenlandi önkéntes tűzoltó egyesületek zászlói, I. Ferenc József osztrák császár és magyar király mellszobrának társaságában fedeztük fel a nyíregyházi ezüstkoszorút, majd néhány vitrinnel odébb több már Szent Flórián-szobor és versenydíj között ott ékeskedett a millenniumi serlegünk és a Flórián-szobrunk. Nagy büszkeséggel állapította meg Pernyák Sándor alezredes úr, hogy mindegyik között a nyíregyházi Szent Flórián-szobor a leghitelesebb, mert ez volt az egyetlen a kiállításon, mely a hagyománynak megfelelően római katonai ruhában, lábán saruval ábrázolja a tűzoltók védőszentjét.

A halbturni kiállítás ez év *október 31-ig* várja a látogatókat, azután pedig a nyíregyházi tűzoltókincsek ismét visszakerülnek a Tűzoltóparancsnokság folyosóin lévő vitrinekbe.

Bene János muzeológus
Jósa András Múzeum

BIBRACTE
Kelet és Nyugat határán – Őskori művészet Magyarországon a Kr. e. első évezredben
Időszaki kiállítás Franciaországban, Bibracte-ban (Saint Leger sous Beuvray) Megtekinthető 1998. szeptember 27-ig

Web site:
http://persa.wanadoo.fr/bibracte
E-mail: bibracte@wanadoo.fr

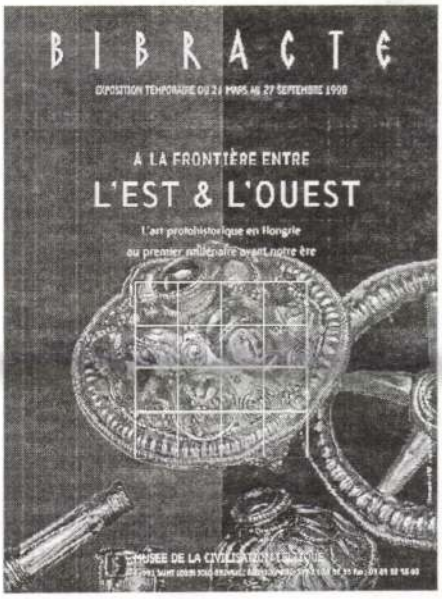

Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy
Barabás Miklós emlékkiállítása

A Magyar Nemzeti Galéria közreműködésével rendezett kiállítás 1998. június 20–szeptember 30. között.

Barabás Miklós halálának 100. évfordulójára rendezett kiállítások közül, rendkívüli jelentőségű a Székely Nemzeti Múzeum Képtárában 1998. júniustól októberig, majd Bukarestben a Nemzeti Művészeti Múzeumban november és december folyamán látható tárlat.

Első alkalommal sikerült most Erdélyben – és épp Háromszéke, a szülőföldön – (Barabás Miklós 1810-ben Kézdimárkosfalván született), olyan gyűjteményes kiállítást szervezni, amely az erdélyi, valamint a bukaresti köz- és magángyűj-

1998/6

teményekben eddig jórészt ismeretlenül lappangó Barabás műveket mutatja be. Ennek ellenére a kiállítás jó alkalom a mindeddig „légies" erdélyi Barabás-kultuszt a festő valóban nagy, művészi alkotásaival szembesíteni.

Bevallott célja még a kiállítás rendezőinek a Barabás-életmű erdélyi emlékeinek kutatását újraindítani. Még mindig élnek leszármazottai a régi famíliáknak, akik féltve őrzik a néhai családtagok portréit, ezzel egyidőben a közgyűjteményekben található, igen jelentős Barabás művek egyike-másika most kerül a szó szoros értelmében újra napvilágra és válhat a jövőben ismertté.

A június 20-án megnyíló tárlatot június 21-én tudományos konferencia követi, amelynek során magyar és román művészettörténészek teszik közzé kutatásaik eredményét.

A rendezvénysor utolsó napján, június 22-én a Barabás Miklós Céh erdélyi képzőművészei, magyarországi és romániai meghívottak koszorúzási ünnepségen vesznek részt, a szülőfaluban álló mellszobránál.

Járó Mihály

MÚZEUMOK AZ INTERNETEN

A magyar képzőművészet virtuális múzeuma

A közel egy éve működő, a magyarországi festészetet bemutató Web-összeállítás lényeges bővítésével és átalakításával áprilisban megnyílt a magyarországi képzőművészet virtuális múzeuma (Képzőművészet Magyarországon a kezdetektől a 20. század közepéig). A gyűjtemény folyamatosan bővül, jelenleg mintegy 2600 nagy felbontású digitális reprodukciót tartalmaz. A gyűjtemény – a szerkesztői szándék szerint – kiterjed a festészet és a szobrászat teljes körére a címben szereplő időszakon belül, beleértve a középkori falfestményeket, oltárképeket, épületszobrászatot, síremlékeket is, ezen kívül lehetőség szerint tartalmaz egyéb műfajokat (miniatúrák, üvegfestészet, szőnyegek) is. A képekhez kapcsolódó szöveges információ tartalmazza valamennyi bemutatott műtárgy alapadatait, a gyűjteményben szereplő művészek életrajzát és a jelentős, vagy magyarázatra szoruló művek ismertetését, elemzését.

A képgyűjtemény néhány speciális szolgáltatása révén nevezhető virtuális múzeumnak.

1. Kereső rendszer, amely hatékony, sokoldalú keresést tesz lehetővé képi és szöveges információ megtalálására.
2. Tárlatvezetés, amely a festészet és szobrászat korszakainak, stílus irányzatainak ismertetésével, műfajok, művészi életművek bemutatásával segíti az eligazodást a gyűjtemény bő anyagában.
3. Glosszárium a magyarázatokban előforduló szakkifejezések megértéséhez.
4. Képeslap küldő szolgálat, amellyel a gyűjtemény bármelyik képe elküldhető virtuális képeslapként.
5. Vendégkönyv, amelynek révén a látogatók mind a szerkesztőkkel, mind egymással kapcsolatba léphetnek.
6. A gyűjtemény két azonos tartalmú, angol és magyar nyelvű változatban látogatható.

A virtuális múzeum az alábbi címen várja látogatóit:

http://www.kfki.hu/keptar/

Észrevételeket, a további fejlesztéssel kapcsolatos javaslatokat, esetleges közreműködést örömmel fogad a szerkesztő. (Krén Emil, KFKI Számítástechnikai Rt., 1135 Budapest, Tüzér u 39–41. Telefon: 452-1210.
E-mail: kren@sunserv.kfki.hu)

Anthropology Web Ring

Ez a kis felhívás az antropológiai WEB-Ring előkészületeiről szól. Ha Ön, létre akar hozni egy antropológiához kapcsolódó WEB lapot és csatlakozni kíván a Ring-hez, látogassa meg az alábbi címen:

http://members.tripod.com/~anthring/index.html

webring@pemail.net

TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG

KIADVÁNYOK

Album a gödöllői kastélyról

Az 1998 évi Ünnepi Könyvhét hivatalos listájára is felkerült Faludi Ildikó: A gödöllői kastély című reprezentatív albuma. A könyv a barokk kastély eddigi

Rippl-Rónai József gyűjteményes kiállítása. Katalógus. Kiad.: Magyar Nemzeti Galéria 1998. 537 p. ill.
A kiállításhoz kapcsolódó beigért katalógus első fele tanulmányokat tartalmaz, ezt követi a kiállított művek jegyzéke korszakonkénti tagolásban, s végül a dokumentumok: Rippl-Rónai leveleiből való válogatás (Földes Mária-Szücs György). A tanulmányok szerzői: Bernáth Mária, Csorba Csilla, Gergely Mariann, Horváth János, Király Erzsébet, Keserű Katalin, Szabadi Judit, Szinnyei-Merse Anna, Pandur József, Plesznvy Edit, Prékopa Ágnes.

Megvásárolható a Magyar Nemzeti Galériában. Ára 2500 Ft.

Kossuth Múzeum, CEGLÉD. Megjelent a **Ceglédi Füzetek 33. száma**. A Kocsis Gyula szerkesztésével napvilágot látott *„Hagyatéki iratok Cegléd 1755–1820"* c. kötet előző része 1988-ban került ki a nyomdából. Ára 1120 Ft.
A Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága és a Gerjepart kiadó közös kiadványaként jelent meg **Jókai Mór: Egy dal keletkezésének története** c. elbeszélése. A szöveghez Reznák Erzsébet írt kísérő tanulmányt Kossuth ceglédi tartózkodásáról és a népfelkelés ceglédi szervezéséről. Ára 130 Ft.
Mindkét kiadvány a Kossuth Múzeumban kapható.

Soós Ferenc: A magyar fémpénzek feliratai és címerei. Argumentum Kiadó és Magyar Numizmatikai Társulat, Budapest, 1998. 297 p. ill.

Hadtörténeti Közlemények. III. évf. 1. szám. 1998. március. Kiad. A Hadtörténeti Intézet és Múzeum. Az 1848–1849-es Forradalom és szabadságharc 150. évfordulójára.

A tartalomból: Bona Gábor: A szabadságharc fegyveres ereje, Hermann Róbert: A kormánybiztosi rendszer 1848–49-ben, Őry Gábor: A magyar katonai igazságszolgáltatás szervezete 1848–49-ben, Egyed Ákos: Csíkszék pacifikálása, Rabár Ferenc: Az eszéki vár feladása, Nagy Sándor: Két afférr a felső-tiszai hadszíntéren, Kovács István: Seweryn Korzelinski dzsidás kapitány Magyarországon, Csapó Zoltán–Hermann Róbert–Jánosi András: A dunántúli önkéntes mozgó nemzetőrség 1848-as parancsolatkönyve, Ács Tibor: A Magyar Tudományos Akadémia első hadtudományi pályázata 1847, Hováth Lajos: Fiume és Nemzeti Gárdája 1848-ban c. tanulmányait olvashatják.

Tanulmány
Matussné Lendvai Márta: A dunapentelei katolikus iskola. *„Én iskolám, köszönöm most neked..."* Iskolatörténeti adattár I., Kecskemét, 1997. 120-125 p.

KONFERNCIA
KÜLFÖLD

Barabás Miklós konferencia
ROMÁNIA
a Székely Nemzeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria közös rendezésében

A konferencia időpontja: 1998. június 20–22.
Helye: Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy.
Védnöke: Bereczky Lóránd főigazgató.
Díszelnök: dr. Szegedi Maszák Mihály akadémikus.
Romániai előadók:
Murádin Jenő: Barabás Miklós a szülőföld emlékezetében
Remus Niculescu: Barabás Miklós és Carol Walenstein kompozíciói II. Radulescu „Mihaida" c. eposzához
Szabó Irma: Adatok Barabás Miklós Arad megyei oltárképeiről
Camélia Ciortea: Barabás Miklós litográfiái az Erdélyi Történeti Múzeumban
Veres Péter: Adatok Barabás Miklós székelyudvarhelyi tanárportréiról
Str(chinaru Petre: Családtörténeti vázlatok Barabás Miklós bukaresti arcképei nyomán
Gheorghe és Mariana Vida: Barabás Miklós és a litografálás kezdetei Valahiában.
Adrian Silvan Ionescu: Barabás Miklós és a bukaresti elegancia
Doina Pung: Barabás Miklós és erdélyi, havasalföldi litográfus kortársainak munkái bécsi gyűjteményekben
Sipos Ibolya: Malonyay Dezső, a magyar képírás úttörői c. kötet bemutatása
Magyarországi előadók:
H. Szilasi Ágota: A modern magyar akvarellfestészet megindítója
Boros Judit: Szent Kleofás! Milyen karaván (Egy Barabás-kép különös sorsa)
Csorba Csilla: Barabás Grafenbergben
Sümegi György: Katona József portréja
Dr. Bakó Zsuzsanna: Barabás portréfestészete 1848-as kultusz tükrében
Dr. Basics Beáta: Barabás 1848-as portré rajzai és litográfiái
Dr. Szvoboda Gabriella: Barabás a művészpolitikus
Dr. Szabó Júlia: Barabás és a Magyar Tudományos Akadémia

Az EAA – European Association of Archaeologist az Európai Régészek Egyesületének 4. Konferenciájáról
1998. szeptember 23–27.
Göteborg, Svédország

Az Európai Régészek Egyesülete 1993-ban jött létre azzal a céllal, hogy elősegítse és koordinálja az egymástól távoli országokban élő régészek találkozását és együttműködését.
Az elmúlt években a politikai határok leomlása, a kutatók szabadabb mozgása

1998/6

lehetővé tette nemcsak az évenkénti rendszeres összejövetelek megszervezését, hanem egy új, nemzeti és regionális hagyományokon nyugvó európai régészeti szemlélet, az ezzel összhangban lévő szakmai és etikai kód, valamint működési szabályzat kialakítását is.

Az EAA támogatja az európai régészeti örökség védelmét, a szabad vélemény- és információcserét a tudományos és módszertani problémák megoldására, közös, több ország és több tudományág kutatóit tömörítő programok létrehozását, és az azonos, vagy hasonló elvek alapján működő szervezetekkel való együttműködést.

Jelenleg több mint 30 országból közel 600 tagja van az Egyesületnek, mely szeretné, ha az ezredfordulóra, azaz 2000-ben már 1000 tagot számlálhatna. Kapuja – teljeskörű tagság formájában – nyitva áll valamennyi diplomás régész számára, de társult tagként csatlakozhatnak a régészettel kapcsolatban álló intézmények, és a nem professzionális, de a régészet és műemlékvédelem ügyét magukénak érző pártolók is. Speciális kategóriájú egyéni tagságuk lehet a régészeti alap- és továbbképzésben résztvevő egyetemi hallgatóknak és a már nyugdíjas kollégáknak is, ami a mérsékelt tagdíj és konferencia részvételi díj fizetésében nyilvánul meg. Ugyancsak kedvezmény illeti meg mindkét vonatkozásban a volt szocialista országokból csatlakozó régészeket és intézményeket. Ezen kívül a végrehajtó bizottság új határozata értelmében hazánkból öt, Kelet-Európából összesen 49 intézmény, egyetemek, múzeumok és kutatóhelyek kapják ingyen az Egyesület – évi három alkalommal megjelenő – European Journal of Archaeology című kiadványát.

Az EAA legfontosabb fóruma az évenként, mindig szeptember utolsó hetében megrendezésre kerülő konferencia. Az 1994-ben Ljubljanában tartott alakuló összejövetel óta Santiágó de Compostela (1995), Riga (1996) és Ravenna (1997) látta vendégül az Egyesület tagságát, ez évben pedig Göteborg lesz az összejövetel színhelye. A kiválasztásnál nemcsak az egyes országok rendezői készsége és a rendezvény anyagi támogatottsága játszik szerepet, hanem a földrajzi elhelyezkedés és egyéb szakmai szempontok is. Az 1999-2001 között esedékes konferenciák lehetséges helyszíneként már felmerült Görögország, Törökország, Magyarország, Csehország, Lengyelország, Németország és Portugália.

A konferenciákon elhangzó előadásokat tömörítő nagyobb témakörök kiválasztása összhangban van az Egyesület célkitűzéseivel. Így ebben az évben a „Managing the Archaeological Record, and Cultural Heritage", „Archaeology of Today: Theoretical and Methodological Perspectives" és az „Archaeology and Material Culture: Interpreting the Archaeological Record" fő címek alá sorolódnak az egyes régészeti, műemléki, vallástörténeti, természettudományos és egyéb témákat felsorakoztató előadások. A tagoknak is lehetősége van arra, hogy aktuális, a régészeti kutatás előterében álló problémákról szóló szekciók létrehozását javasolják, illetve amennyiben az a tudományos szervezők egyetértésével találkozik, maguk is szervezhessenek egy-egy ülést. A négynapos összejövetel fontos részét képezik az ugyancsak kiválasztott témák köré csoportosuló kerekasztal viták, melyek népszerűsége a poszter szekciókkal együtt egyre nő. A szakmai könyvbemutatók a legfrissebb irodalomban való tájékozódást segítik elő, és kedvezményes vásárlási lehetőséget biztosítanak a konferencia résztvevőinek. Végül, de nem utolsósorban a hivatalos, nyitó plenáris üléstől és közgyűléstől függetlenül a közös esti zenés-táncos összejövetel (Annual Party), valamint a záróvacsora, a múzeumlátogatások és kirándulások a tudományos programmal egyenértékű, beszélgetésekre és véleménycserére is szolgáló alkalmai a konferenciáknak.

Magyarországot eddig 16 tag képviseli az EAA-ben, legtöbbjük rendszeres, előadásokkal is szereplő, aktív résztvevője az éves összejöveteleknek. Az idei tudományos ülésszakon a rendezők az eddiginél is nagyobb számú közreműködőre számítanak, és igyekeznek minden anyagi és erkölcsi támogatást megadni a fiatal és kelet-európai országokból részvételi, illetve utazási ösztöndíjra pályázó kutatóknak.

Első ízben kerül sor csak magyar előadókból álló szekció bemutatkozására. A kiemelt, egyik fő témaként szereplő, régészeti és műemléki védelemmel foglalkozó tematikus blokkban *„Heritage Management in Hungary"* címmel nyolc előadás hangzik majd el. Ezek felölelik a régészeti és tájvédelemmel, a városi régészettel, a topográfiai és mikroregionális kutatásokkal, az autópálya leletmentésekkel, a parkok és más bemutatóhelyek létesítésével és a természettudományos módszerek célirányos alkalmazásával kapcsolatos problémákat. Szóba kerülnek még az új törvényi szabályozással, és egy, a régészeti örökségvédelemmel foglalkozó intézmény létesítésével összefüggő kérdések is.

Szeretnénk ha a magyar kollégák és régészhallgatók közül is minél többen bekapcsolódnának az európai régészeket összefogó Egyesület munkájába, és jelentkeznének az őszi, Svédországban megrendezésre kerülő konferenciára. Az a publikációs fórum, amit a European Journal of Archaeology jelent, nyitva áll a magyar szakemberek számára is. A világszerte széles körben terjesztett periodika alkalmas lenne a hazai régészet eredményeinek megismertetésére és népszerűsítésére.

A European Association of Archaeologist tevékenységével, szervezeti felépítésével és a Göteborg-i konferenciával kapcsolatban felmerülő bármilyen kérdéssel Bartosiewicz Lászlóhoz (ELTE-BTK Régészeti Intézet, tel./fax: 36-1-266-0863, E-mail: h10459bar@ella.hu), vagy Jerem Erzsébethez (MTA Régészeti Intézet, vagy Archaeolingua Alapítvány, tel./fax: 36-1-175-8939, E-mail: jer10149@helka.iif.hu) fordulhatnak az érdeklődők.

Jerem Erzsébet

GYŰJTEMÉNY-GYARAPODÁS

Másfélszáz éves foghúzó a Jósa András Múzeumban

Újabb értékes tárggyal lett gazdagabb a Jósa András Múzeum történeti gyűjteménye. Nem egészen egy hónappal ezelőtt ugyanis unokájával küldte be Batizi Pócsi Józsefné Jármiból azt a már több mint 150 éves foghúzót, melyet ő még az anyai dédapjától örökölt. A fogóhoz mellékelt levelében többek között az alábbiakat írta: „most 78. éves vagyok, 16 éves koromtól 74 éves koromig húztam fogat, hála a jó Istennek, soha nem volt senkinek baja."

A fogót dr. Fazekas Árpád, a Nyíregyházán jól ismert gyermekgyógyász főorvos és orvostörténész tanácsára ajánlotta fel a múzeum számára Margit néni. Fazekas doktor ezelőtt jó tíz évvel kereste őt fel lakásán Jármiban, s akkor megállapította, hogy ez egy olyan univerzális (azaz bármely foghoz alkalmas) foghúzó, amit a régi borbélyorvosok használtak. Ő írta le azt is, hogy ezzel az

Korunk (Kvár)
1990. 3. sz.

MURÁDIN JENŐ

Fasiszták kerestetnek?

Már szigorodtak a leszámolást érlelő idők; magyar kultúránk végvárainak támasztották az ostromlétrákat. A sippal-dobbal reánk fenekedőknek Láncrántan kútmérgező röpiratai adták meg az alaphangot. Tőlünk ugyanakkor a válaszadás jogát is megtagadták. Döbbenetes volt arra ébredni, hogy ebben a hamis kórusban olyanok is megszólaltak, akik anyanyelvi szinten beszéltek magyarul, s kultúránkban is otthonosan igazodtak el. Nagy szorongattatásunk idején tőlük vártuk a legkevésbé, hogy alattomosan hátba döfjenek.

Raoul Şorban művészettörténész (miként az író Titus Popovici is) erre vállalkozott.

Miért tette? Román hazafiságának bizonygatására miért e szerencsétlen pillanatot választotta? Akkor is csak találgatni tudtam.

Feltevések helyett rekonstruáljam inkább a tényeket. Négy évvel azután (!), hogy a Barabás Miklós Céhről, erdélyi művészeti egyesületünkről írott könyvem megjelent (Kriterion, 1978), Raoul Şorban felfedezte annak mélységesen „reakciós" voltát. Valami csoda folytán megvilágosodott előtte a csalhatatlan igazság, hogy egy fasiszta szervezetről van szó. A szervezetnek pedig a románfaló, nemzetgyűlölő, tehát szintén fasiszta Kós Károly volt az elnöke. Şorban sokszorosított másolatban küldte szét feljelentő „memorandumát". Lényegét többször kifejtette a sajtóban, románul meg magyarul is. Ez a hamis tanúzás indította el a Kós Károly, Mikó Imre és mások emlékét sárba tipró támadást! Kós ettől kezdve lett fekete báránya az erdélyi kultúrának. Ez a kiötölt diverzió torlaszolta el múltunk megbecsülésének, hagyományaink művelésének további útját.

Sajnálom, hogy nincs kéznél a feljelentés szövege. Nekem, mint érintettnek, Domokos Géza küldte el, okulásképpen és igen rövid időre. Megvan viszont a válasz, amit fölindulva s a képtelenségeken fölháborodva együltömben írtam meg. Nem közlésre szántam (ugyan hol jelenhetett volna meg), csupán Domokos Géza és a könyv lektora, Kántor Lajos tájékoztatására. Így másolom most ide — kordokumentumként —, semmit hozzá nem téve, nem is fésülve-stilizálva mondatait.

Raoul Şorban képtelen állításait, a tényeket egyoldalúan értelmező vádaskodásait el lehet utasítani egyetlen logikai érvvel.

Állítja: a Barabás Miklós Céh, az erdélyi magyar képzőművész szervezet, működésének „egész ideje alatt kimondottan fasiszta típusú szervezet volt". Pár sorral odébb pedig mint megbocsájthatatlan sérelmet említegeti föl, hogy a művészszervezetbe hiába kérvényezték az Észak-Erdélyben maradt román művészek fölvételét. Sérelme annyira mély (maga is, mint amatőr festő, az elutasítottak között volt), hogy nem veszi észre a képtelenséget: miért akart tagja lenni mindenképpen „egy ízig-vérig fasiszta" szervezetnek?!

Nem intézhetem el azonban csak ennyivel az egészet, mert Şorban olyasmiket állít, tudatos ferdítéssel, ami rossz fényt vet annak a kornak

BARABÁS MIKLÓS Céh

minden törekvésére, holott azokban a nehéz időkben is ragyogó példái adódtak a mély humánumnak, a fasiszta ideológiával szemben álló, a népek barátságát és megbékélését hirdető eszméknek és tetteknek.

Csupán a lényegre szorítkozva vetnék fel itt néhány kérdést, illetve mutatnék rá hamis értelmezésre.

1. Mitől fasiszta egy művészszervezet? Attól még nem az, hogy nemzetiségi alapon alakult meg, és nem vett fel másokat is tagjai sorába. Márpedig Şorban nem tud — nem is tudhat — a művészszervezet működésére vonatkozó semmiféle terhelő adatot felhozni. A céh működése egyébként kiállítások szervezésében, a művészek anyagi és erkölcsi érdekvédelmében merült ki, s érdeme, többek között, hogy felépítette Kolozsváron (Kós Károly építészeti tervei nyomán) Erdély mindmáig legkorszerűbb kiállítási csarnokát. A Barabás Miklós Céh egyébként nem 1941-ben alakult meg, hanem, mint a róla szóló monográfia egész első része részletesen bemutatja, 1929-ben, az akkori román hatóságok jóváhagyásával. Hamis az az állítás, hogy zsidókat nem vett volna fel a tagjai közé: hiszen két alapító tagja is, Ziffer Sándor és Jándi Dávid (Léderer Dávid) köztudottan zsidó volt. Mindketten részt vettek a Céh 1930-as bemutatkozó kiállításán. S itt van még egy igen figyelemre méltó momentum: a Céh fiataljainak 1939-ben rendezett és szintén nemzetiségi alapon szervezett külön csoportkiállítása. E tárlat létrejöttét az ösztönözte, hogy az ASTRA, az erdélyi román kulturális egyesület az említett esztendőben „Erdélyi művészek" címmel (és plakátokkal) hirdette meg jubiláris kiállítását, de a tárlatra — átfogó címe ellenére — magyar művészeket nem hívott meg. Az ASTRA persze ettől még nem lett fasiszta szervezet (Şorban logikája kellene ilyen képtelen állításhoz), legfennebb sértő volt az eljárása, s indokolttá tette a Céh külön kiállítását. Olyan felvilágosult román értelmiségi nyilatkozott megértően erről az afférról, mint Miron Radu Paraschivescu.

2. A Barabás Miklós Céh a 40-es években valóban nem vett fel zsidó művészeket. A hírhedt „zsidó törvények" idején ez aligha lett volna elképzelhető, s különösen nem a Céh számára, melyet a magyarországi hivatalos szervek — mint nem általuk létrehozott intézményt — eléggé ignoráltak, épp hogy megtűrtek. Szolnay Sándor, a Céh tényleges vezetője írja meg ezt 1947-en Ziffer Sándornak, megértését és elnézését kérve azért, hogy 1943 tavaszán a megnyílt kolozsvári (sétatéri) műcsarnok felavató kiállításán munkáit elutasították.

A román művészek tagfelvételének megtagadását a Céh a következőkkel indokolta: — a szervezet eredetileg is kisebbségi-nemzetiségi alapon jött létre; az ASTRA-affér kellemetlen emlékeket hagyott, beleértve Raoul Şorban már akkori bomlasztó munkáját.

Raoul Şorban volt ugyanis az, aki a királyi diktatúra idején (1938—1940) meg akarta szüntetni a Céhet, hivatkozva a Frontul Renaşterii Naţionalét életrehívó fasisztoid törvényekre, melyek egy szakmában csak egyetlen szakmai szervezetet engedélyeztek. Raoul Şorban abban az időben Coriolan Tătaru tartományi királyi helytartó mellett titkári tisztséget töltött be, s ilyen hivatali minőségben akar eljárni a Céh ellen; Szolnayt műteremhasználati jogának megvonásával fenyegetve rá is vette, hogy a Céh nevében a szervezet önfeloszlatását célzó nyilatkozatát aláírja. Az egyébként sikertelen zsarolás története leírva áll a monográfia 31—32. oldalán, s okmányszerűen a Céh jegyzőjének megmaradt följegyzéseiben.

3. Megkeresésemre Gy. Szabó Béla teljes mértékben légből kapottnak, valótlannak mondta Şorbannak azt az állítását, hogy ő azért mondott volna le a Céh alelnöki tisztségéről, mivel magyarokon kívül másokat nem akartak a szervezetbe felvenni. Lemondásának oka a Szolnayval való személyes rossz viszonya.

4. A szervezet humanista magatartására — fogalmazhatnám úgy is: antifasiszta állásfoglalására — jellemző az a nemrég előkerült dokumentum, melyben a Barabás Miklós Céh a legnagyobb katonai mozgósítások idején, 1944 októberében felmentést kért a hatóságoktól a Céh „fenntartása és munkája folyamatossága szempontjából polgári munkahelyükön megtartandó, visszatartandó képzőművészek" számára (így a kérvény szövege). A névsor pedig, a katonai hatóságok megtévesztésével olyan művészeket is felsorol, akik nem is voltak tagjai a Céhnek (Folyovits Endre, Pattantyús Károly, Takács Zoltán, Ács Ferenc), vagy éppen ellenséges viszonyban álltak korábban vele (Szopos Sándor).

5. Kós Károly működésének rosszindulatú megítélése kultúránk elleni diverzió. El lehet-e felejteni azt, hogy a háború után könyveit újra kiadták, drámáját színre vitték, magas irodalmi kitüntetésben részesítették, s 1977-ben Írószövetségünk halottjaként temették el? Itt még csak néhány megjegyzésre szorítkozom. Kós csak másodkézből, inkább a reprezentációt és a kezdeti szervező munkát vállalva irányította a képzőművészek szervezetét. A Barabás Miklós Céh tényleges — gyakorlati — irányítója az alelnöki, titkári és műtárosi címet viselő Szolnay Sándor festőművész volt. A zsürizésben, a tagfelvételben is az ő szava döntött. Miért nem terjeszti ki Raoul Şorban őrá is a „fasiszta művészszervezet" irányítója megbélyegzést? Miért ír róla az *Igaz Szó* 1972/11. számában „Mesterem: Szolnay" címmel magasztaló cikket? Eszerint az elnök fasiszta volt, az alelnök nem? És a tagok is fasiszták voltak? A Céhnek kezdetben 8, később is legfennebb 25—30 tagja volt. Csak néhányuk nevét sorolnám fel: Kós András, Incze János, Fuhrmann Károly, Gy. Szabó Béla, Fülöp Antal Andor, Ziffer Sándor, Podlipny Gyula, Ferenczy Júlia.

6. Kós Károly és Mikó Imre munkássága csak felülnézetű elemzésben helyezhető el kultúránk egészében. Mint ahogy ez másokra is éppúgy érvényes. Vagy — példaként — Tudor Arghezi örökségében annak kellene a döntő szempontnak lennie, hogy a 40-es években magasztaló szavakkal írt Antonescu tábornokról? Ugye képtelenség?

Jóérzésű román kortársai Kós Károlyt nem úgy ítélték meg, mint ahogy Şorban teszi. Jellemző, hogy 1945-ben Kós Emil Corneával közösen vállalkozott a képzőművészeti szervezőmunka újraindítására. Pedig éppen Emil Cornea volt az — Raoul Şorban „memoranduma" szerint is —, aki annak idején kérvényezte a Céhnél a román művészek felvételét. Erről a közös fellépésről 1945-ből dokumentumok fényképmásolatát tudom elküldeni.

A magam és történészkutató társaim nevében csak elítélni tudom — és önmagához, eddigi munkásságához is méltatlannak tartom — Raoul Şorban állásfoglalását.

Kolozsvár, 1982.

Utóirat: Feljelentése után Raoul Şorbannal az addig többnyire magyar nyelven folytatott szakmai levelezésünket megszüntettem. Kapcsolatunk nem állt helyre azután sem, hogy egy nagybányai szimpozionon (felénk tett gesztusként vagy lelkiismeret-furdalásra?) tiltakozott az ellen, hogy a helyi szervezők a művésztelep történetének hazai magyar kutatóit (név szerint E. Szabó Ilonát és engem) nem hívták meg.

val írott értekezéseit az Akadémia visszautasította, ismeretterjesztő írásait többen üres fecsegésnek, plágiumnak tartották.[65] Művészéletrajzait tartalmazó könyvét egyetlen kritika méltatta csupán,[66] a pesti műkiállításról írott bírálatára egyetlen sértett művész reagált csak.[67] A következő tudós-generáció — Henszlmann, Ipolyi, Rómer, Ormos nemzedéke — nem hivatkozott rá,[68] tevékenységének az ismeretterjesztés terén sem volt szerves folytatása. Hogy a szélesebb olvasóközönség körében mi volt a vélemény róla, nem tudjuk, hogy a művészeti ismeretek terjesztésében, az ízlés nevelésében mit volt a valóságos szerepe, hatása, ma már felmérhetetlen. Az írások azonban fennmaradtak, s így a tudománytörténeti visszatekintésnek legalább azzal számot kell vetnie, hogy potencialitásként mit képviselhettek, mit közvetíthettek, milyen ismeretek birtokában, milyen módszerekkel, milyen szemlélet alapján íródtak. Novák Dániel életműve, ha nem is épült be szervesen a magyar kultúra és tudomány történetébe, az első nekifutások egyikeként — életútjának politikai vétsége ellenére is — tiszteletre méltó teljesítmény.

Tímár Árpád

JEGYZETEK

A szövegben *szögletes zárójelben lévő* számok a jegyzetekre utalnak, a *kerek* zárójelben levő számok Novák Dánielnek a Bibliográfiában közölt sorszámmal ellátott írásaira.

1 Novák Dániel munkásságával eddig alig foglalkozott a szakirodalom, róla szóló önálló írás csupán kettő jelent meg. Halálának 30. évfordulóján, 1879-ben írt egy hosszabb méltatást *Findura Imre* Novák Dániel jelentősége képzőművészetünk történetében címen (Képzőművészeti Szemle I. 1879, 9. sz. 108—110.; 10. sz. 121—123.). *Findura* igen nagyra értékelte Novák szerepét a magyar nyelvű képzőművészeti irodalom megteremtésében, s igazságtalannak tartotta, hogy politikai tévedése miatt más irányú érdemeit is elfelejtik. A magyar sajtó mulasztásaként rótta fel, hogy az addig eltelt harminc évben egyszer sem méltatták érdemben Novák tevékenységét. Fájlalta, hogy cikkeit nem gyűjtötték össze és nem adták ki, „pedig annak tagadhatatlanul több gyakorlati haszna lett volna, mint annak a gomba módra elterjesztett, németből szolgailag leforditott geometriai »Anschauungslehre«-knek, melyek érthetetlen alapelveikkel a középiskolai oktatásnál ifjúságunk józan eszét szükség nélkül és minden előrelátható továbbfejlesztés nélkül túlterhelték, megrontották". Életéről azonban viszonylag kevés megbizható adatot közölt, s Novák műveinek érdemi elemzésére sem került sor. (A még élő kortársak — jellemző módon — már csak jelentéktelen külsőségekről tudósították az érdeklődőt: púpos volt és rendkívül sokat dohányzott.)

Szana Tamás 1890-ben megjelent A magyar művészet századunkban című könyvében még a „kor legalaposabb műbirája"-ként emlegette Novákot, de már rosszallólag jegyezte meg, hogy életrajzgyűjteményébe egyetlen magyar művészt sem vett fel, egyet sem tartott méltónak arra, hogy helyet adjon a „külföldi jelesek csarnokában".

Szana Tamás írását követően sok-sok évtizeden át többnyire csak egy-egy művész monografikus feldolgozása során vetődött fel Novák neve, de ilyenkor természetesen a sértett-megbirált művész szemszögéből ítélték meg szerepét, tehát többnyire elmarasztalták. *Meller Simon* Ferenczy István élete és művei (Budapest 1906) című monográfiájában a művész értetlen ellenfelei közé sorolta Novákot, hiszen többször megbirálta a Mátyás-emlékszobor tervét. Kétségbe vonta szaktudását, ízlését, írásait „tudatlan kotnyeleskedés"-nek nevezte, külföldi könyvek és folyóiratok puszta kivonatolásának, könyvét is „értéktelen excerptum"-nak. Természetesen nem mulasztotta el érvként felhozni púposságát és kivégzését sem. Novák érdeklődésének sokoldalúsága is láthatóan irritálta: „tücsköt, bogarat összeírt" vélte.

Hoffmann Edith Barabás Miklósról irva említette Novák nevét. „Novák Dániel 1835-ben megjelent »Hajdan . . .« című munkájában azt a súlyos kijelentést teszi, hogy egy magyar művész sincs, kit említeni érdemes. Így hát a közönség újra meg újra csak az idegenekhez fordul. Örök körforgása az okoknak és okozatoknak, amelyből, — már-már úgy látszik — nem lehet kivergődni. Pedig a négy évvel később létrejött »Pesti műegyesület« első kiállitása eléggé mutatja) hány magyar művész dolgozott már akkor —, ha nem is voltak mind nagy tehetségek." (Barabás Miklós. Budapest 1923, 6—7. Nováknak a műegyesületi kiállításról irt kritikáját még élesebben elutasitotta, amikor a Barabásról szóló korabeli irásokat tekintette át: „A második bírálat kevésbé hivatott oldalról jött, Novák Dánieltől, ki a »Honművész« 1840. júl. 30-iki számában irt . . . Miután az akkor nagy feltűnést keltett »Galambposta« című festményt leszidta, rátér egy festmény tárgyalására, melyet Barabás még bécsi tanulóévei alatt, 1830-ban festett . . . Novák bírálata igazságtalan volt, mert teljesen téves alapon indult. Egy fiatalkori munkát bírált akkor, mikor Barabás művészetének zenitjén általános elismerés közepett dolgozott. Úgy látszik, fogalma sem volt róla, hogy kivel beszél. Barabás telve megvetéssel válaszol a »Társalkodó«-ban." (Néhány korabeli bírálat Barabás Miklósról. Műbarát II. 1922, 11—12. sz. 234—239.)

Kivételnek tekinthető *Biró Béla*, aki „a művészeti problémák lelkes ébrentartója"-ként emlegette Novákot (Kovács Mihály 1818—1892. Budapest 1930, 11.). Könyvéről is pozitivan nyilatkozott: „előszavában szomorú nyiltsággal állapitja meg, hogy egy magyar művész sincs, akiről a könyvben szó lehetne". (Pesti művészeti közlet száz év előtt. Képzőművészet, 1930. 234—242.)

A legszélsőségesebben *Pogány Ö. Gábor* utasította el Novák egész munkásságát. A tényeket nem túlságosan figyelembe véve — láthatólag csupán *Meller Simon* közléseire támaszkodva — élesen szembeállította kritikus kortársaival: „. . . . egyre több elismerést kaptak művészeink a korabeli lapok hasábjain. Élesen kiválik e lelkesedő hangulatból egy ünneprontó, rosszakaratú hang. Novák Dániel, azon idők újságirásának púpos élősdije állandóan gáncsolta művészeinket, törekvéseiket semmibe vette." (Ennek az egyhangú lelkesedésnek természetesen nyoma sincs a korabeli sajtóban, akár a Ferenczy szobra körül kialakult vitát, akár az első műkiállítások kritikai visszhangját tekintjük.) *Pogány* is felrója, hogy Novák könyvében egy magyar művész sincs, holott Fényes Elek statisztikai leirásaiban egész sor művész nevét emlegeti. Végső érvként itt is az szerepel: „Hogy amit életében művelt, torz volt, mutatja halála." (Magyar szobrászat a tizenkilencedik század első felében. Budapest 1939, 25.)

Novák érdemeinek elismertetésében úttörő szerepe volt *Darvas Istvánn*ak, aki több cikkében méltatta Novák híd- és alagút-építéssel kapcsolatos ötleteit, javaslatait. (A budai alagút ismeretlen első tervezői és tervei. Városi Szemle, 1946. 3—4. sz. 265.; Az alagút tervezője. Magyar Nemzet, 1949. jún. 29.) Ez a rehabilitáció természetesen Novák tevékenységének csupán egy speciális területére vonatkozott, következménye azonban így is jelentős: felkeltette Novák iránt a technikatörténeti érdeklődést. Feltehető, hogy ennek eredménye az eddigi Novák-irodalom legterjedelmesebb munkájának létrejötte. *Findura* irása után 80 évvel, 1959-ben ugyanis megjelent az első Novákról szóló önálló kiadvány, *Scheiber Mária* Novák Dániel 1798—1849 című kis füzete, a Budapesti Műszaki Egyetem Könyvtárának tudománytörténeti kiadványaként (Budapest, Tankönyvkiadó, 32 lap), melyben ismertette Novák életét és pályafutását, tevékenységének főbb területeit, tehát nemcsak művészettörténeti és kritikai, hanem építészi, mérnöki munkásságát, híd-, alagút-, vasút- és vízépitési terveit, elgondolásait is. A füzetben teljességre törekvő, Novák egész munkásságát felölelő bibliográfia is van, melyben a nagyszámú művészeti tárgyú irás mellett megtalálhatók Novák matematikai, fizikai, csillagászati, műszaki, folyamszabályozási stb. tárgykörben irott ismeretterjesztő cikkei is. Kutatásaim során én is ebből a tanulmányból és bibliográfiából indultam ki, eredményeit nagymértékben felhasználtam. A korabeli lapok, folyóiratok alapos átnézése után azonban a Scheiber Mária által felsorolt 236 bibliográfiai tételt jelentős mértékben ki lehetett bővíteni, jelenleg a szorosabb értelemben vett művészeti tárgyú cikkekből is 325-öt ismerünk, s a cikkek végigolvasása nyomán Novák életéről, művészeti nézeteiről, kritikus és történészi módszereiről is többet tudunk mondani. Ez talán elfogadhatóvá, indokolttá teszi a téma újabb feldolgozását és a tetemesen megnövekedett bibliográfia publikálását.

Nyilvánvalóan *Scheiber Mária* munkálkodása nyomán készültek az újabb lexikonok Novákról szóló cikkei is. Ezek, bár rövidek, de megbizható adatokat közölnek. (Művészeti Lexikon, III. k. 534., Magyar Életrajzi Lexikon, II. k. 303.)

Az újabb művészettörténeti szakirodalomban azonban még mindig igen ritkán szerepel Novák neve. Elismerőleg ír róla *Szvoboda Gabriella* A pesti műegylet megalakulása és első kiállitása 1840-ben című cikkében. „Az egyetlen szinvonalas, mai értelemben is kritikának nevezhető irás Novák Dániel akadémiai építész, művészeti iró tollából jelent meg . . . Valószinűleg Novák irta meg az első valóságos képelemzést magyar nyelven: Danhauser Liszt-kompozíciójáról . . ." Tárgyilagosan, részletesen ismertette Novák és Barabás vitáját is. (Ars Hungarica, 1980. 2. sz., 309—310.) Barabás-monográfiájában is szóba került Nováknak a Galambpostáról irott véleménye. (*Szvoboda D. Gabriella:* Barabás Miklós. Budapest 1983, 39.)

2 Novák neve nem szerepel régebbi lexikonainkban, *Szinyei* bibliográfiája sem közöl róla életrajzi adatokat, noha irásait több oldalon sorolja. A kivégzésekor kihirdetett ítélet 50 évesnek nevezte (Pester Zeitung, 1849. jún. 1. 5651.), sirkövén 51 év volt feltüntetve (Jegyzék a vízivárosi temető fenntartani javasolt sírjairól és síremlékeiről. Budapest 1931, IV/136. sz.). Kecskeméti származását

(190) Privát építvények
HL 1838. nov. 3., 10. — 18., 19. sz. 137—140, 147—148.
(191) Fahidak szerkezete
HL 1838. nov. 17., 24., dec. 1., 8. — 20., 21., 22., 23. sz. 154—156, 161—164, 169—172, 179—180.
(192) Hohensalzburg
R 1838. nov. 22., 25. — 93., 94. sz. 731—734, 738—741.
(193) Dioti Salvi
HL 1838. dec. 15., 22. — 24., 25. sz. 186—188, 199—200.
(194) Plafond-festvények
HL 1838. dec. 29. — 26. sz. 201—202.
(195) Paloták elrendezéséről nehány szó
H 1839. febr. 28., márc. 7., 10. — 17., 19., 20. sz. 131—132, 145—148, 155—156.
(196) Marchesi
H 1839. márc. 28., 30. — 25., 26. sz. 195—197, 202—203.
(197) Koch
H 1839. ápr. 14., 18. — 30., 31. sz. 235—236, 244.
(198) Hirdetés. Dresda-ban az épitési bureau-t illetőleg
I 1839. ápr. 14., 21. — 15., 16. sz. 110—111, 117—119.
(199) Cagnola
H 1839. ápr. 21., 25., 28., máj. 2. — 32., 33., 34., 35. sz. 251—253, 259—260, 267—268, 276.
(200) Épitvényi charakteristicum
H 1839. máj. 19., 23. — 40., 41. sz. 315—316, 324.
(201) Fülkék és szobrok
H 1839. jun. 2. — 44. sz. 345—347.
(202) Goth építészet
I 1839. jun. 16. — 24. sz. 177—184.
(203) Csődités [prágai pályázat I. Ferenc szobrára]
I 1839. jun. 23. — 25. sz. 185—188.
(204) Raphael Sanzio festvényei a bécsi Belvederben
H 1839. jun. 23., 27. — 50., 51. sz. 394—396, 402—404.
(205) Fontaine
H 1839. jun. 30. — 52. sz. 410—413.
(206) Jones, Wren, Bernini
H 1839. júl. 21., 25. — 58., 59. sz. 458—460, 466—469.
(207) Bonaroti Angelo Mihály mint architektus
I 1839. aug. 4., 8., 11. — 10., 11., 12. sz. 155—159, 169—176, 186—191.
(208) A színház tárgyában egy-két szó
H 1839. aug. 18. — 66. sz. 522—524.
(209) Pezolt
H 1839. szept. 1. — 70. sz. 555—557.
(210) Maron, Berettini, Feti és Baldi képirók
H 1839. szept. 4. — 71. sz. 561—564.
(211) Hágcsók
H 1839. szept. 11., 14. — 73., 74. sz. 578—580, 587—588.
(212) Alessi, Vignola, Palladio, Fontana
H 1839. okt. 10., 13. — 81., 82. sz. 642—644, 650—652.
(213) Da-Ponte és Bembi
H 1839. okt. 20. — 84. sz. 665—668.
(214) A romai sz. Péter-egyház kuppolája, összehasonlitva másokéival
H 1839. nov. 7., 10., 13. — 89., 90., 91. sz. 706—709, 713—717, 724.
(215) Tunnel
H 1839. dec. 1., 5., 12. — 96., 97., 99. sz. 762—765, 769—772, 785—787.
(216) Ajtók és ablakok
I 1839. dec. 5., 8. — 45., 46. sz. 708—714, 728—735.
(217) A florenci hires székes egyház fölépittetése
H 1839. dec. 15., 19., 22., 26. — 100., 101., 102., 103. sz. 801—806, 812—814, 821—823, 829—830.
(218) Konkret használása
I 1839. dec. 22. — 50. sz. 791—797.
(219) Spanyol iskola festvényei Bécsben
H 1839. dec. 29. — 104. sz. 838.
(220) Spanyol iskola festvényei Bécsben
HM 1840. jan. 4. — 2. sz. 7—8.
(221) Bolognai iskola festvényei Bécsben
HM 1840. jan. 18., 25., febr. 1. — 6., 8., 10. sz. 24, 31—32, 38—39.
(222) I. Ferencz austriai császár és magyar király emléke
HM 1840. febr. 8. — 12. sz. 45—47.
(223) A híres békekapu Milánóban
HM 1840. febr. 22., 26. 29. — 16., 17., 18. sz. 61—62, 65—67. 71—72.
(224) Artois Jakab tájfestvényei Bécsben
H 1840. febr. 23. — 16. sz. 122—123.
(225) Teremek, művek kiállitására
H 1840. márc. 1. — 18. sz. 137—140.
(226) Lombardi iskola festvényei Bécsben
H 1840. ápr. 5., 9., 12. — 28., 29., 30. sz. 219—221, 229—230, 236—238.
(227) Pharus
H 1840. ápr. 23. — 33. sz. 261—264.
(228) Egyiptom, művészeti, kereskedési, s földmivelési tekintetben
I 1840. ápr. 23., 30., máj. 7. — 33., 35., 37. sz. 511—515, 543—548, 581—585.
(229) Literarisches [L. Förster]
PH 1840. ápr. 25. — 29. sz. 118.
(230) Német iskola festvényei Bécsben
H 1840. ápr. 26., 30., máj. 3., 7. — 34., 35., 36., 37. sz. 267—270, 275—278, 284—286, 292—295.
(231) Nehány nevezetes európai egyház
HM 1840. máj. 2., 6. — 36., 37. sz. 141—144, 145—146.
(232) A bécsi cs. kir. politechnicum, mint középponti képzőintézet a kereskedésre, s a mesterség-tudományra nézve
I 1840. máj. 7., 10., 14., 17., 21., 24. — 37., 38., 39., 40., 41., 42. sz. 575—579, 598—601, 615—617., 627—631., 650—653., 661—662.
(233) Nehány szó hasznos utazásról
I 1840. máj. 17., 21. — 40., 41. sz. 633—638, 647—650.
(234) Schiller emlékszobra Stuttgartban, s nehány szó Mátyás király ércz-szobra iránt
H 1840. máj. 21., 24. — 41., 42. sz. 324—326, 333—335.
(235) Gutenstein
HM 1840. jún. 20. — 50. sz. 197—199.
(236) Blondel
H 1840. júni 21., 25., 28. — 50., 51., 52. sz. 403—406, 412—414, 421—422.
(237) Utazási vázlat, nép ismertetési, földmüvelési s technikai tekintetben
I 1840. júl. 2., 5., 9., 12., 16., 30. — 1., 2., 3., 4., 5., 9. sz. 7—14, 26—31, 33—39., 49—52, 63—65., 126—130.
(238) Müncheni művészi tárak
HM 1840. júl. 11., 15. — 4., 5. sz. 15—16, 18—19.
(239) Honi ipar [németországi útibeszámoló]
HM 1840. júl. 22., 25., 29., aug. 5. — 7., 8., 9., 11. sz. 27—28, 31—32, 36, 42—43.
(240) Nehány szó a pesti műkiállitás fölött
H 1840. júl. 26., 30., aug. 2. — 60., 61., 62. sz. 483—486., 491—494., 499—502.
(241) Tekintet az ó budai kis szigetre
I 1840. aug. 2. — 10. sz. 137—144.
(242) Rövid felelet Barabás ürnak
HM 1840. aug. 15. — 14. sz. 53—54.
(243) Szobrász-művek Münchenben
H 1840. aug. 23. — 68. sz. 547—550.
(244) A festészet jelen állapotja bajor országban
H 1840. aug. 30., szept. 3., 6., 10., 13., 17. — 70., 71., 72., 73., 74., 75. sz. 565—566, 573—574, 580—582, 587—590, 596—598, 605—606.
(245) Válasz egy hazafi nyilatkozására [felelet Barabásnak]
HM 1840. szept. 2. — 19. sz. 74—76.

mértékét, s előre ki kell jelölni a szobor helyét, hogy a művész a végleges környezetbe tervezhesse művét, a terveket a bécsi akadémiával kell elbíráltatni, s a kivitelezéshez építészt is kell alkalmazni. A vitában azután hamarosan kétségek is megfogalmazódtak: felvetődött a kérdés, hogy időszerű-e a szoborállítás, nem volnának-e fontosabb, előbbre sorolandó feladatok. Széchenyinek például az volt a véleménye, hogy sok más mellett a Nemzeti Színház ügye is előbbre való. Novák is talált a szobornál fontosabbat. A bécsi politechnikumot ismertető cikkében a politechnikum és a képzőművészeti akadémia létrehozásának szükségességét, illetve elsőbbségét hangsúlyozta: „Akkor emeljünk aztán díszesb téreinken érclovag szobrokat, akkor hírességeljünk festvénykiállítást . . . most pedig a józan ész azt látszik javasolni, hogy fölösleges pénzünket olyan intézetek felállíthatásához fordítsuk szegény hazánkban, melyekből idővel bizonyos hasznot, s általános boldogulást remélhetünk." (232) A vita másik kulcskérdése a művész kijelölésének módja volt. Novák a nyilvános pályázatok híve volt, elsorolta azokat az egykorú nevezetes európai pályázatokat, ahol a legkiválóbbak versengtek a megbízásért. Ezt a módszert tartotta volna a legjobbnak a Mátyás-emlék megvalósításakor is, nem zárva ki természetesen azt sem, hogy Ferenczy versenyezve a többiekkel végül is megkapja a kivitelezés jogát. A szobor elhelyezésére is volt javaslata: „Vajon nem volna-e tanácsos, Mátyás király szobrát Budán, a kir. várkastély előudvarában, a kir. főteremmel szemközt felállítani?" (234) Nem sokkal később a pesti műkiállításról írva csalódottan tette szóvá, hogy Ferenczy nem állította ki emlékműtervét: „Távol létemben azon remény táplált, hogy ez idei műkiállításban Mátyás király javallott emlékét, miután már, mint hallám, a rajz elkészült, s kezekben forog, gipszbe vagy ércbe öntve kicsinyben, alkalmam lesz a kiállított művet szemlélhetni, s kedvező véleményt róla adni; miben azonban csalatkoztam." (240). A részletes bírálat sem késlekedett azonban sokáig. Ferenczy rajzának közzététele után Novák több cikkében is foglalkozott a tervvel. „Azonban őszintén megvallva, nem elégítheté ki sem a rajz, sem maga a javaslat váratomat, legalább is annyit remélvén hírben álló művészünktől, hogy a rajz pontos lesz, s hogy a részletek jó összhangban állandnak az egésszel." A rajz ügyetlenségén kívül szóvá tette a perspektíva hiányát, a talapzat statikai bizonytalanságát, a király alakjának idegen kosztümjét, tartásának, gesztusainak elfogadhatatlanságát (nem hősi, hanem „bujdosó király"). Jól sikerült külföldi emlékművek felsorolása után Novák így összegzi véleményét: „Mivel az emléket javalló által nem csatoltatott a rajzhoz sem helyzeti terv, sem pedig perspektivi felterjesztése a választott térnek az épületek magasságival, lehetetlen fölötte valami bizonyost mondani technikai tekintetben." (248) Külön cikket szentelt az érceöntés kérdésének (249), majd a Társalkodóban újra részletesen megbírálta a tervet: „piedestálja perspektív rajz-e? hol vonul át a szemvonal? hol van a szem- és távpont?" — írta többek között, majd a talapzatot „gyászalkathoz" — szarkofághoz — hasonlította, a király alakját pedig a lipcsei csatavesztés után bujdosó Napóleonhoz. (250) Kifogásait javaslatokkal egészítette ki, kiváló öntőket sorolt, ismertette az ötvözet helyes arányait, megismételte ötleteit a szobor elhelyezésére, s újra szorgalmazta a nyilvános pályázatot, bírálóul a bécsi akadémiát ajánlva.

Nagyobb vita kerekedett akörül is, hogy Novák megírta véleményét az 1840-ben rendezett pesti műkiállításról. Ítélete kétségtelenül szigorú volt: „Őszintén meg kell vallani, hogy a beküldött műdolgozatok között oly silányak voltak, hogy a bécsi akadémia tanítványainak leggyengébbje is azt magáénak vallani irtózott volna; . . . óhajtanám ahelyett, hogy némelyek efféle hasztalan mázolásokkal töltik a drága időt, inkább virágzó művészeti akadémiákban keresnék kiművelésüket; ott legalább jól rajzolni tanulnának, a színadásban készséget szerezni ügyekeznének . . ." Azaz a festmények jó részénél Novák szerint még az elemi rajztudás és színkezelési készség is hiányzott. Nem volt jobb a véleménye a szobrokról sem: „A szobrászati műveket . . . azok még a középszerűség alatt is esvén . . . elmellőzzük." Ez a határozott hang bizonyára feltűnést keltett a puszta ismertetéshez vagy a kritikátlan lelkesedéshez szokott művészek és közönség körében. Novák természetesen az elismeréssel sem fukarkodott, ha arra érdemes művet talált. Dicsérte például Jacob és Rudolf Alt akvarelljeit, a müncheni festők közül Müllert és Kramert, s mindenki fölött Markó Károlyt. „A két olasz tájképet Markótól, ki Pisaban telepedett le, az idei műkiállítás valóságos díszének lehetne tekinteni . . ." Annál fájóbb volt hát kritikájának élessége, amikor a hazaiakat bírálta. Különösen érzékeny pontot érintett akkor, amikor a népszerű, nagy tetszést aratott Barabás-képet, a Galambpostát bírálta meg. „Mit szóljak e föstés fölött? miután már a közönség kinyilatkoztatá eziránti tetszését, s az értekezők is igen kedvezőleg szólának róla. Megengedve azonban azt, hogy a gondolat jó s természetes, és hogy a színfelhordás is meglehetős, a szemek kifejezés-teljesek; a rajzra nézve mind e mellett is kezet vele nem foghatok. Hogy az arc hibátlan legyen, azt a festész maga sem hitetheti el magával, s hogy a fej nagysága által a vállakhoz képest a nyak rövid, azt kiki belátja; hogy ezentúl a mocskos árnyék helyét tisztább árnyéklás válthatná fel, azon alig kételkedik valaki; s hogy végre a drapéria nam atlasz, vagy hozzá hasonló vászon szövet, hanem kivölgyelt vas, vagy ha úgy akarjuk, sárgaréz pléhek, mit maga az árnyékolás módja is bizonyítni látszik, a festész maga is elismerendi. Az arcon magán is nem természeti pirosságot hanem pirosítót, vagy lakkot vélünk dúsan felhordva látni . . ." (240) Barabás válaszolt a bírálatra, melyet „nagy elbizottsággal s dicsekvéssel írt"-nak minősített. Visszautasította Novák tanácsait, s kétségbe vonta műértését. Képtelenségnek tartotta, hogy valaki Dennertől tanuljon: „Mi haszna lehet egy művésznek oly modor stúdiumából, mellyel Denner 9 esztendeig festett 1 fejet?" Elfogadhatatlannak tartotta a Teniers-vel való összehasonlítást is: „Miképp lehet gyöngéded és szorgalommal dolgozott figurákat kocsmabeli burleszk vázolatokkal összehasonlítani?" — s biedermeier ízlése alapján kételkedett abban is, hogy „Hogarth botránykoztató aljas satyráiból nemesebb indulatfestést" lehetne tanulni.[60] Novák két cikkében is válaszolt Barabásnak, megvédte Teniers művészetét, (242) majd Dennerrel kapcsolatban azt hangsúlyozta: „Egyébiránt sem a műbíró, sem pedig a közönség nem szokta azt kérdezni soha, mennyi idő kell egy vagy amaz kép elkészítésére, hanem ha művészileg van-e végezve a rajzolt tárgy." (245) Ebben a cikkében írta a már idézett sorokat művészeti tanulmányairól, hogy hozzáértését, bírálói jogosultságát bizonyítsa, s hitet tett a vita szabadsága mellett is: „Egyébiránt is, kinek kinek szabadon áll, ha dologhoz ért, saját nézeteit másokkal tudatni, anélkül, hogy kénszeríthetné azokat részére állani." A vitából leszűrt végső következtetése is tanulságos: „ . . . háládatlan vállalat mások müszüleményeit lelkiismeretesen megbírálni . . ." Nem is írt többé hazai műkiállításról. A kérdés azonban, hogy ki jogosult mások műveit megbírálni, továbbra is foglalkoztatta. „Némelyek azon bal hiedelemben élnek, hogy egyedül csak az, ki valamely mesterséget maga üz, szólhat fölötte alaposan, s ennél fogva mások ítélete helytelen . . . Állhat-e tehát azon állítás, mely szerint alsthetikai igaz ítéletet csak az ejthet, ki a festészetet, szobrászatot s chalcographiát mint mesterséget űzi? Minden egyes embernek adott a természet annyi belátást, hogy megítélhesse, főleg, ha már sokat látott s tapasztalt, mi jó, mi rossz, mi deli s mi nem; azt pedig különösen, ha divatos-e vagy nem." Állítását a zene területéről vett példával is alátámasztotta: „ki megbarátkozott a hangászat históriájával, utazásainál concertekbe részesült, s figyelemmel hallgatta — ez már anélkül, hogy a muzsikát mint mesterséget űzné, művészek produkciója fölött ejthet alapos ítéletet . . ." (246)

S hogy milyen színvonalon tudott Novák hozzászólni a kortárs művészet kérdéseihez — ha a tárgy felette állt az elemi mesterségbeli kritériumoknak —, azt a müncheni festészetről írott cikksorozata bizonyítja.

1840-es tanulmányútját követően számolt be tapasztalatairól, az ott látottakról, igen részletesen, sok folytatásban, számos alapvető elvi kérdést is érintve. Bécs iránt érzett vonzalma-elfogultsága ellenére felismerte, hogy a korabeli művészet egyik legfontosabb centruma München lett: „Valamint festészet, ugy a szobrászat s architektura is, melyek egymásnak mindenhol kezet nyujtanak, Münchenben a tökélyesség legmagasb fokára léptek fel. . .” Figyelemre méltó, hogy vizsgálódásai során — ahogy Barabás bírálatában is — nem a képek témája, az elmesélhető történet, hanem a művészi-mesterségbeli szempontok álltak első helyen: „Hibátlan rajzolása miképp az alakoknak, úgy egyéb tárgyaknak is első feltétel; tudományos művészeti elrendezése a külön csoportozatoknak, a második; s végre kellő színezés, mely azonban már a légperspectiva igaz értésén alapul, a harmadik feltétel.” Elemzései során a rajz, a kompozíció és a színkezelés szempontjain túl azután a mélyebb tartalmi vonatkozásokat is figyelembe vette Novák. Olyan aktuális tendenciákat is felismert például, mint a romantikus ideális tájkép megjelenése. Rottmann jellemzéseként írta a következőket: „Ő bizonyos iránynak képviselője, melyet kívüle csak kevesen követnek, s pedig azt, melyet ideálnak nevezhetünk. Ő mind e mellett is nem csupán utánzója a valóságos természetnek, hanem költész is, ki a természeti tárgyakat nyelv gyanánt használja, s általok gondolatokat és érzelmeket ébreszt a vizsgálónak keblében, melyek mint szép világból visszaemlékezések elfelejthetővé teszik a valóság tökéletlenségét. Ki ekképp uralkodhatik a holt anyag fölött, annál már magától is értetik, hogy a technika tökéletes mestere.” Külön irányként tárgyalta Olivier műveit: „E művész képei olykor mély jelentésűek, hogy symbolicai festvényeknek lehetne őket nevezni.” Megkülönböztette az „architekturai festészek”-et is, akik „középkori építvényeket” ábrázoltak képeiken. Felfigyelt a megújuló vallásos törekvésekre is: „Azon új felemelkedésnél, melyet a képzőművészet jelen századunkban nyert vala, főleg megjegyzést érdemel az, hogy annál a vallási elem lép előre. Ha ez Carstensnél csupán Dante »isteni komédiája« által lépett kiegyeztetve elő, s Cornelius csupán lángesze egy részét kölcsönzé neki; mind e mellett is Overbeck, Koch, Veit és Schadow egyedül csak a religio szolgálatában láták fokonként a legmagasb, ha talán nem egyedüli érdemes rendeltetését a művészetnek.”

Klasszicista ízlésével összhangban lévő álláspontját az esztétikai általánosítás szintjén is meg tudta fogalmazni Novák: „Csupán az által lehet valóságos mestermüvet előteremteni, ha páros életre lépnek egymással a természet és szellem. Amaz adja az edényt, ez pedig a tartalmat hozzá. Azonban sem az edény maga, sem pedig a tartalom maga nem ad szép művészeti alkotványt, legyen bár az első még oly gazdagon s díszesen is metszve, s az utolsó még oly mélyen gondolva. Mivel pedig a realistikai műalkat tulajdonsága, hova a genre s közönséges tájfestés is tartozik, abban áll, hogy az különösen kiemelje a valóságost, s így a gondolatot lehetőleg elkülönözve, az időt, helyet, s tárgyat illetőleg jellemezze, miáltal az általányostól elválasztani lehessen: ennél fogva e műalkatban fekszik egyszersmind a veszély is legközelebb, hogy a gondolat az érzéki állástól, melynek rendeltetése azt hordoznia, végképp elnyomatik, hogy aztán prosaképek erednek telve ámító természetutánzással s technikai mesterségességgel, melyeknél nem hibázik semmi más, mint csak a fő dolog: a lélek. E veszélytől megóva legbiztosabban azon szellem, mely Carstens, Cornelius, Overbeck, s más híres mesterek idejétől fogva, a festőművészetet németországban ismét életbe vezette,s eredeti méltóságához visszakísérte —, a művészi idealismus. Ez szerencsére nem egyedül német országban nyert fenséget a szellemi prosa fölött, hanem hatás nélkül a szomszédokra nézve, jelesül a Rajnán túl fekvőkre sem maradott.” (244)

Az egyetlen járható útnak a nemes idealizmus, a német festők követését tekintette Novák. A magyarországi művészeknek sem ajánlott mást, végső soron a műkiállítás kritikájában felvetődött problémák megoldását is ebben látta: „Vajon kitüntetik-e magukat hazánk művészei sentimentál-romantikai situatiók által; idealisták-e ők miképp az egész irányban ugy a szinben is; a legmeglepőbb hasonlatosság mellett mutatják-e képeik egyszersmind azon szabadabb felfogást, mely inkább a charakter tanulmányán alapul általánosan, mint sem az eredeti kép vonásainak egyenes áttételén a vászonra; festvényeik kitüntetik-e magukat élénkség, érzés igazsága, intentiók érthetősége, a rajzolás hatalmas tanulmánya által; képesek-e rendkívül finom ecsettel s magát mérsékelő de igaz szinnel költészet dus gondolataiknak tetszetős alakot adni? phantasia teljesek-e tájfestvényeik, s elárulják-e azon mozgékony levegők végtelen különféleségét s rendkivüli igazságát; szerencsések-e a távoli naptól megsütött hegyek finom tónjának eltalálásában? — mind e kérdésekre, nem áll hatalmamban felelni, azt tanácsolván egyedül, hogy úgy nevezendő művészeink azon igaz utat válasszák céljok elérésére, melyen német ország jelen nagy művészei haladtanak, nehogy tévesztve az igaz ösvényt, a művészi világ előtt örökre ismeretlenek maradjanak!” (244).

Novák sok írását áthatja valamiféle közéleti elkötelezettség is. A közállapotokkal való elégedetlenségének lépten-nyomon hangot adott, s ha csak a legkisebb alkalmat kínálta is valamely téma, azonnal előállt jobbítást célzó konkrét, gyakorlati javaslataival. Leggyakrabban a magyar képzőművészeti akadémia megteremtésének szükségességét tette szóvá. Szinte ceterum censeoként egész sor cikkében felbukkan a gondolat: „Hazánk eddigelé csak parlag mező, mely mind addig is az maradand, míg szép művek akadémiáját keblébe fel nem fogad . . .” (52) „Míg magyar hazánkban szép művek akadémiája lábra nem áll . . .” (58) „Mindaddig, míg a honban képzőművészeti akadémia fel nem áll . . . nálunk a művészetek fel nem virágozhatnak.” (97) „Hazánkban mind eddig az összes képző művészetek mély álomban merengenek, s az e célra szolgáló képző intézetek teljes hiánya s a sok fonák nézet miatt egyhamar jobb fordulatot alig remélhetni. — Nehány nagylelkű hazafinak erőlködése, kiknek dicséretes ügyekezete oda látszik célozni, hogy a képzőművészeteket itt is életbe szólítsák, s a közönséget azok iránt, ha csak kis mértékben is, hajlandóvá tegyék — csak bizonyságul fog ismét szolgálni, hogy a jelen helyzetnél a legtisztább akaratnak is minél előbb sírjába kell szállni! Polytechnikum s képzőművészeti akadémia felállítása nélkül ez alig lehet más, mint szép, nemes ugyan, de sikertelen fáradozás.” (215) A vissza-visszatérő fordulatokat még sokáig lehetne idézni. [61] Érvei is egyre bővülnek: „Ama számos javaslat s indítvány között, melyek magyar hazánkban most egymás után szőnyegre jutnak . . . egy ily Polytechnikum méltán elsőséget érdemelne . . . Éppen ily szükséges volna egy képzőművészeti akadémia is, hogy a kontárságok végre már megszűnnének . . .” (232) Az akadémia Novák szerint valamiféle központi lektori hatóság szerepkörét is betölthetné: „Ha oly művészeti akadémiával dicsekedhetnénk, mely helyes ízlésű tudományos férfiakból állana, az kérdésen kívül sokat segítne az architektura magas polcára emelkedésére s annak díszre jutására, főleg ha az ország minden megyéiből s előkelő városiból oda küldetnének a műtervek bírálat végett. Ez által eltűnnének rövid idő alatt mind ama számos s rút épülethomlokzatok, milyeneket még fővárosinkban is látni kéntelenek vagyunk, s melyek az architekturát csak lealázni alkalmasak.” (115) Az ízlésfejlesztés, a művészképzés mellett a művészeti élet szervezeti-intézményi kereteinek megteremtését is az akadémia létrehozásának függvényeként látta Novák: „A képzőművészeti akadémiák felügyelése alatt alapulnak a műegyesületek, amelyek célja a jeles műdarabokat a közönséggel megismertetni, s a művészek dolgozatinak eladása által más helyes műdarabok készítésére ösztönözni őket . . . a műegyesületek bíráló tagjai összesen akadémikusok . . . magától is értetik már, hogy ott egyedül csak a próbát kiálló dolgozatok elfogadásárul lehet szó.” (247)

A képzőművészeti akadémia és a vele többnyire együtt emlegetett politechnikum szorgalmazása mellett

BARABÁS MIKLÓS

Művtört.Ért. 1989 1-4

BARABÁS MIKLÓS

1850

13. 1849. nov. 7. Marschan József k. bányamérnök a múzeum körüli melléképületek részvénytársaság általi létesitéséről való eszméit közli. Tervrajzzal.
23. jan. 17. Az igazgató kéri Barabás Miklós akadémiai festőművész urat, hogy becses arcképével s életrajzával a n. múzeumot gazdagítani szíveskedjék, megküldvén neki egyszersmind arczkép rámájának mértékét.

1851

106. jún. 11. Az igazgató Schodel Rozália dalművésznő asszonyságot felszólítja, szíveskednék nemzeti képcsarnokunknak szánt arczképe bevégzéséhez Barabás festész úrnál még néhány órát tölteni.

1857

124. jún. 19. A pesti műegylet Barabás Miklósnak „A menyasszony megérkezése" című festményét ajándékozza

M[illegible]tört.Ért. 1990 1-2

127, 130, 132

Gazdasági Vezetőnek

Igazolom, hogy .....
megbízását az alábbiak szerint teljesítette:

Fentiek alapján részére .....

Budapest, 19 ..... hó ..... n

Elszám

Elszámolandó .....

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Barabás Miklós,
PESTI MŰSOR
Képzőművész
1980 MÁJ 27

Arcképek magángyűjteményekből

A *Bartók Béla út 32. Galéria* az elmúlt esztendők során szinte észrevétlenül jelentős kiállítási intézménnyé emelkedett. Már nem is meglepetés, hogy most ismét rangos, a maga nemében egyedi, ötletes, izgalmas rendezvénnyel hívja fel magára a figyelmet. Portrék, vallomások a legfontosabbról: *az emberről*. Az alkotók: *Barabás, Benczúr, Borsos, Czóbel, Csók, Fényes, Munkácsy, Rippl—Rónai, Szőnyi*. (És a névsor nem teljes!)

A rendezvény „megszületéséről" *Zsolnay Gábort*, a kisgaléria vezetőjét kérdeztem.

— Még tavaly, nyárutón megkeresett bennünket a Hazafias Népfront XI. kerületi Művészek és barátaik köre, hogy adjunk fórumot magángyűjteményeik kiállításának. A művészekből és lelkes, hozzáértő műgyűjtőkből álló közönség nem várt, gazdag anyaga — közel negyven kép, 12 darab plakett, hét kisebb szobor, tíz darab grafika — művészettörténeti szempontból is értékes kiállítást eredményezett.

— A képzőművészet talán legnehezebb műfaja a *portré*. Tárlatunkon a magyar festészet legjobbjai „szólalnak" meg, (kronológikus sorrendben), a XVIII. század végétől napjainkig. Csak néhány cím az alkotásokból: *Benczúr Gyula: Édesanyám, Fényes Adolf: 100 éves Vénusz, Gulácsy Lajos: Érzsike, Munkácsy Mihály: Fiúarckép*. Nagybányai festő aláírással szerepel a *Madárdalt hallgató fiú* festmény, amely bár történetileg

Barabás Miklós: Fiatal nő

nem bizonyított, de valószínűleg *Ferenczy Károly* munkája. Érdekes vállalkozás *Rippl-Rónai József* és *Kunffy Lajos* „közös" vászna, a *Lazarin*. Kuriózum *Scholcz Erik* nyolc darabból álló *Antinosztalgia panoptikuma* is.

A kiállítás június 1-ig tekinthető meg.

Módos István

...a természet

Köszöntőkártyák régmúlt időkből

Virágfüzérek, piros szívek, repdeső galambok, kergetőző puttók. A félig kimondott óhajok, a finom célzások, halk sóhajok, a biedermeyer édeskés, bensőséges érzelemvilága több mint kétszáz apró kartonon. A ma használatos képes levelezőlapok XVIII., XIX. századi elődei e köszöntőkártyák voltak.

Az *Iparművészeti Múzeum* kiállításán első látásra a kis lapocskák nem tűnnek nagyigényű művészi alkotásoknak. Értéküket az adja, hogy az emberiség díszítőművészetének majd egy évszázadát ölelik fel. Kiviláglig mögöttük az a társadalom, amely őszintén kívánta és létrehozta e művészeti ágat. A gyűjtemény legkorábbi darabjai 1764, 1792-ben készültek. E kedves műfaj kiteljesedése az empire, legfőképpen a biedermeyer korra esik. A köszöntőkártyák, tisztelkedési kártyák, a társadalmi szokások, az illendőség mellett az érzelmi üzenetek közvetítői is voltak. A kártyákon gyakorta rejtvényekben jelképes ábrákon, virágnyelven szólt az üzenet. Készítői elmés húzószerkezetes megoldásokkal mozgathatóvá tették a kis képek alakjait, tárgyait, s így bukkant fel a jókívánság, üzenet, esetenként pajzánságok is. A köszöntőkártyákat papírból, pergamenből, kézifestéssel készítették. Használatosak voltak az atlasz selyemborítású lapok áttört csipkemintákkal, préselt domborításokkal díszítve. Megtalálható rajtuk a XVIII., XIX. század minden díszítőeleme. Az antikizálás, a fátyolozott urnák obeliszkek, szimbolikus nőalakok és az egykori porcelánok, hímzések virágmotívumai. Kultúrtörténet és viselettörténet, építészeti belsők láthatók fél arasznyi méretben. A köszöntőkártya festés, metszés, sokszorosítás számos művésznek, iparosnak adott megélhetést. Ismert, neves művészek — *Fragonard, Adolf Menzel* — szintén festettek apró kártyákat. A magyar *Barabás Miklós* — önéletrajzában említi — enyedi diák korában csak úgy jutott jobb ételhez, ha e képek készítésével pár garast keresett. Sajnos, ezek a kis akvarellek elvesztek. E kedves művészeti ág létezésének — a XIX. század közepén — a képes levelezőlap megjelenése vetett véget.

A kiállítás június végéig tekinthető meg, az *Iparművészeti Múzeumban*.

Kőhidi Erika

Pesti Hírlap, 1940. máj. 28.

PM 59

rendez komoly- és könnyűzenei hangversenyeket. Július 13-án Cserháti Zsuzsa és az Európa együttes, augusztus 24-én a Mini együttes ad könnyűzenei koncertet, szeptember 28-án népszerű opera- és operettmelódiák csendülnek fel kiváló előadóművészek tolmácsolásában. A hangversenyek kezdete minden alkalommal de. 11 óra. A barlang állandó hőmérséklete + 11 °C, ezért nyáron is ajánlatos melegen öltözni. Azok a látogatók, akik nem élő hangverseny alkalmával győződhetnek meg a terem páratlan akusztikájáról, gépzenés, magnós zenebejátszást hallgathatnak. A föld alatti Acheron és Styx patakok felduzzasztott vizén villanymotorok által hajtott csónakok siklanak zajtalanul a reflektorok fényében.

A barlangtúrák közül első helyen ajánljuk az érdeklődők figyelmébe a jósvafői középtúrát. Ez a séta a felszíni táj egyik érdekessége, a Vörös tó szomszédságánál kezdődik és a Tengerszem Szállónál ér véget. E szakaszon egyedülálló természeti látványosság a 25 méter magas, 1000 tonna súlyú „Csillagvizsgáló", földünk egyik legnagyobb cseppköve, a 200 méter hosszú, 60 méter széles, 41 méter magas „Óriások terme", amely telítve van cseppkőcsodákkal. Nem szabad kihagyni a jósvafői és az aggteleki szakaszt sem.

Útlevél nélkül külföldi kirándulást is tehet a látogató Aggtelekről: a cseppkőbarlang csehszlovákiai részét, a Domica barlangot szervezetten nézhetik meg a személyi igazolvánnyal már rendelkezők.

Az aggteleki karsztvidék felszíni térsége önmagában véve is látványosság. A közelben, Rudabányán található az ország egyetlen művelés alatt álló vasércbányája. Itt bukkantak rá a szakemberek a 8—12 millió évesre becsült szenzációs leletre, a Rudapithekus Hungaricusra.

Román stílusú templomok találhatók Rakacaszenden, Tornaszentandráson, Szalonnán él Boldván.

Ezek a látnivalók — minden bizonnyal — kielégítik a legkényesebb ízlésű turistákat, látogatókat is.

Jöjjön el Ön is erre a tájra, nem bánja meg!

Barabás Miklós festő-grafikusművész (1810–1898).

FELHIVÁS

A Nemzeti Galéria 1984 decemberében kiállítást rendez Barabás Miklós rajzaiból (akvarellek, litográfiák, miniatűrök)

Kérjük, aki ilyen alkotást őriz és szívesen kölcsönözné a múzeumnak, jelentkezzen a 160-170/394 telefonon vagy levélben: MNG Grafikai Osztály 1250 Budapest, Budavári Palota

Magyar Nemzeti Galéria, 1984. szeptember.

BARABÁS MIKLÓS Életrajzát lásd Kat. 114)

301. Férfiképmás, 1830-as évek *21.*

o., v., 112x84,5 cm
Jelezve j.k.: festé Márkosfalvi Barabás Miklós Pesten 83...
Makó, József Attila Múzeum ltsz. 67.33.1.

A pompázatos öltözetben, XVII–XVIII. századi erdélyi zománc övvel, mentekötővel és egyéb ékszerekkel megjelenő főúr kilétét nem sikerült pontosan tisztázni. Barabás Miklós 1830-as években készült festménye talán a Hertelendy család egyik tagját ábrázolja. A portré kiállítása, oszlop-függöny háttere, az ábrázolt síkba terített teste XVII–XVIII. századi portrék hatását jelzi a fiatal Barabásra, amelyekből erdélyi kastélyokban, kuriákban igen sokat láthatott. Az arc, a kezek és az ékszerek részletező és ugyanakkor elegáns ábrázolása viszont már a fiatal művész akadémiai studiumairól vall. Nemesi nevének szereplése a feliraton művészi öntudatát, az ábrázolttal való egyenrangúság vágyát mutatja. A Makón előkerült festményben Barabás egyik korai főművével állunk szemben.

Publikálatlan.

Sz.J.

302. Női arckép, 1831 *19.*

o., v., 80x62 cm
Jelezve j.f.: Barabás 1831
Zalaegerszeg, Göcsej Múzeum ltsz. 76.1.35.

A festmény Barabás 1831-es Bukarest felé utazása idején készülhetett, útközben, valószínűleg Erdélyben. A fiatal Barabást már a harmincas években érett, sokoldalú művészként mutatja be ez a gyönyörű női portré. A huszas-harmincas évek bécsi portréfestői által kedvelt bársony függöny mögül kitáruló táj előtt helyezkedik el karosszékben ülve a könnyű fehér ruhába öltözött fiatal nő, aki homlokán, fülében, nyakán, karjain és övén nemes ötvösművű ékszereket visel. Nyilvánvalóan legszebb ékszereivel festtette meg magát. Haja gondosan hullámokba fésült, amelyen finoman megcsillan a fény, jobbjában lorgnon-t tart, mint valamilyen, talán érdeklődésére utaló kelléket. Habos fehér ruhaujjai alatt is megkísérelte megfesteni Barabás a bőrét. Ez az érdeklődés az évtizedek folyamán még számos híres női portrén elkíséri és sikereinek egyik oka lesz. A nő jobbjánál az ablakpárkányon rózsák látszanak.

Portré, táj, csendélet így válik egy képen harmonikus együttessé.

Publikálatlan.

Sz.J.

Művészet Magyarországon 1830–1870
MTA MKCS · MNG Bp. 1981

WALZEL ÁGOST FRIGYES (Braunau, 1790 körül – Pest, 1860 után) litográfus és kőnyomdász

Jelentősebb önálló, színházi témájú litográfiái Megyeri Károly portréja Nagy Ignác színműtára 4ik kötete számára, valamint a Nemzeti Színház Pest. A' nézőhely tervrajza. Színház homlokzata c. lapja, amelyet Montini L.F. tervezett. A Divatcsarnokhoz és a Nővilághoz több divatképet készített.

Irod: Éber lex. 1935. II. 604; Gerszi 1960, 1. Index; M. lex. 1967. IV. 721.

B.S.H. – B.K.

300. A király esküje *37.*

Jelenetkép Erkel Ferenc Hunyadi László c. operájából
színezett litogr., 159x212 mm
Jelezve j.l.: Nyomt. Walzel A. F.: Pesten
Felirata a lap alján: ERKEL HUNYADI LÁSZLÓ
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 50.1713; jelz. KE 3224
Prov: Nemzeti Színház.

A lap az opera 2. felvonásának 2. képét ábrázolja. A temesvári vár tróntermeből nyíló kápolnában középen, az oltárnál V. László király megesküszik arra, hogy Hunyadi két fiának nem esik bántódása. A király két oldalán az apszisban jobbra László, balra Mátyás. A jobboldali oszloppár mögött Szilágyi Erzsébet és Gara Mária térdel. A kápolnában és a trónterem két oldalán az udvartartás.

A színpadtér két jelenet színpadképét egyesíti, elől a trónterem, az oszloppárok és a széthúzott függöny mögött a hátsó színpadon a kápolna. A kettő az eskü alatt, a függöny széthúzása következtében tágas, egy hajós templomtér hatását kelti. Az eskü miatt, mivel a jelenetet a korabeli rendezői követelményeknek megfelelően frontálisan kellett beállítani, az oltár és a trónszék helyét felcserélték. Az architektúra, valamint a csillár és a kandeláberek klasszicizáló stílusúak.

A színpad technikailag két részből áll, a trónterem festett kulisszákból, a kápolna látszatarchitektúrája háttérfüggöny.

A szereplők magyar díszruhában vannak, melyek Podraczky Ferenc főruhatárnok felügyelete alatt készültek.

Az operát a Nemzeti Színház 1844 január 27-én mutatta be. Szövegét Egressy Béni írta, az előadást Konti Károly rendezte, a díszleteket Engert József festette. Főszereplők: V. László Havi Mihály, Gara nádor Udvarhelyi Miklós, Erzsébet Schodelné, Gara Mária Molnár Leopoldina, Hunyadi László Pecz pozsonyi meghívott vendég, Hunyadi Mátyás Éder Luiza.

Irod: VU 1861. 35. sz. repr; (Rusz Károly fametszete); Keresztury 1965, 190. repr; Keresztury 1960, 211. repr; Kindermann VI. 1964, 351. repr.

B.S.H. – B.K.

303. Báró Eötvös József és családja, 1847 *42.*

akv., p., 321x239 mm
Jelezve j.l.: Barabás 847.
MNM TKCs ltsz. 72.103

Az Eötvöst, feleségét, Rosty Ágnest és leányukat, Ilonát ábrázoló kompozíció a családi csoportkép kiemelkedő példája. Eötvös a neves író és politikus, aki később kultuszminiszterként hivatalos kapcsolatba is került a művészettel, itt még meghitt családi körben jelenik meg. Az ábrázoltak összetartozását a beállítás és mozdulataik is kifejezésre juttatják. Ez a képtípus festményben és grafikában is nagyon elterjedt. Gyakran a megrendelők és a művészek közötti baráti kapcsolat is közrejátszott létrejöttükben.

Irod: Barabás 1944, 259. 1152. sz.; BÁV Kat. Bp. 1972. 8. sz.

R.Gy.

304. Batthyány Lajos portréja, 1847 *42.*

o., karton, 46x36,5 cm, ovális
Jelezve b.l.: Barabás 1847
Mgt.

Batthyány Lajos a portréján nyakát-vállát szabadon hagyó antik tógát visel. Barabás oeurvrejében nyomát sem találni hasonló klasszicizálásnak, így feltehető, hogy ez az öltözék a megrendelő – megrendelők – kívánsága volt.

Batthyány Lajos, a később kivégzett miniszterelnök egyik vezetője volt a reformkor haladó megmozdulásainak, többek között megalapítója a Kossuth által kezdeményezett Iparegyesületnek, ahol mindvégig ellátta elnöki tisztét. Barabás 1846-ban az Iparegyesület számára készítette el nagyméretű, jól ismert Batthyány portréját, melyen az ábrázolt az ilyen esetekben megszokott külsőségekkel; díszmagyarban, kardosan, főúri mivoltában jelent meg. Annál szokatlanabb ez a portré, amely két példányban is elkészült, (Barabás jegyzékében „csak a fő" megjegyzéssel szerepel), utalva az előző kompozícióra, mely valószínűleg szintén az Iparegyesület számára készült, nem sokkal a reprezentatív, nagyméretű portré után. (1847).

Kossuth írja: „Az Iparegyletben... az egyszerű iparos, a Batthyány és Teleki grófokkal ült egy asztal mellett, s ezekkel társalgott, vitatkozott..." Az Iparegyesületben nagy igyekezettel segítették elő a „democratiai" szellem érvényesülését, és feltehetően ez a szellem kívánta meg, hogy a gróf e képmáson mint ókori polgár jelenjen meg, mellőzve a főúri díszeket.

Irod: Barabás 1944.; Gelléri M.: Ötven év a magyar ipar történetéből 1842–1892. Bp. 1892. Ebben idézve Kossuth Lajos cikke, mely a Pesti Napló 1885 97. sz.-ban jelent meg (Visszaemlékezések).

Sz.G.

305. Clark Ádám képmása, 1849 *42.*

litogr., p., 527x333 mm
Jelezve b.l.: Barabás 849.
Felirata j.l.: GEDR.B.A.F.WALZEL PEST. k.l.: CLARK ADAM A' BUDAPESTI LÁNCHID' VÉGREHAJTÓ ÉPITÉSZE. ADAM CLARK AUSFÜHRENDER INGENIEUR DES BUDAPESTER KETTENBRÜCKENBAUES; Adam Clark (utóbbi aláírás).
MNM TKCs ltsz. 17/1949.Gr.

Clark Ádám (1811—1866) angol mérnök, aki Széchenyi István hívására jött Magyarországra a Duna szabályozásával kapcsolatos gépek felállítására, majd a Lánchíd építését irányította. Ő akadályozta meg 1849-ben a Lánchíd felrobbantását. 1852-ben tervezte a Várhegy alatti alagutat. A lap Barabás egyik legszebb litográfiája. Remekül sikerült rajta az elegáns öltözetű férfi arcának és ruházatának visszaadása. Az ábrázolt környezet az épülő pillér részleteivel hivatására, illetve kiemelkedő teljesítményére utal, ugyanolyan attributum, mint a képben tartott mérőléc.
A.F. Walzel könyvnyomdájáról lásd Kat. 300.

Irod: Barabás 1944, 263, 1296. sz.; Gerszi 1960, 121.

R.Gy.

306. László Józsefné de Caux Mimi képmása, 1850

o., v., 76x60,5 cm
Jelezve j.l.: Barabás 931
MNM TKCs ltsz. 831

De Caux Mimi (1823? – 1906) koloratur szoprán énekesnő, francia eredetű családból származott. Az 1840-es években a kolozsvári színház, majd a pesti Nemzeti Színház művésze volt. A képmás Barabás egyik jellegzetes női portréja. Egyesíti az ábrázolt megszépített, idealizált bemutatását és a ruházat valósághű megörökítését. Mindkettő biedermeier jellegzetesség. Az utóbbit képünkön a prémgallér és az áttört csipke remek megfestésén tanulmányozhatjuk.

Irod: Szendrei-Szentiványi 1915, 117 (téves évszámmal); Barabás 1944, 265, 1395. sz.

R.Gy.

BORSOS JÓZSEF (Életrajzát lásd Kat. 169)

307. Hegedüs Kristóf képmása, 1844 *41.*

o., v., 126,5x82 cm
Jelezve b.l.: Borsos 844.
MNM TKCs ltsz. 150

301

427

370

42. tábla

303

304

352

319

319

305

307

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114) – **WALZEL ÁGOST FRIGYES** (Életrajzát lásd Kat. 300)

271. Bartha János mint Zrínyi Miklós, 1846 *37.*

Szerepkép Carl Theodor Körner Zrínyi vagy Szigetvár ostroma c. szomorújátékából
litogr., 314x233 mm
Jelezve b.l.: Ny. Walzel A. Pesten; j.l.: Barabás M. (1846)
Felirata: BARTHA mint ZRINYI MIKLÓS
Pesti Divatlap
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 55.5060; jelz. KE 3112

Bartha János egészalakos állóképe, jobbjában szablyával, esküre emelt balkézzel (sic!). Jelmeze: fehér galléros ing, hosszú ujjú világos brokát mente, alatta sötét, térdig érő dolmány. Mindkettő szélét gazdag paszomány díszíti. Jobb vállán egyszerű, széles kardkötő, arany-ezüst zsinórral átfűzött díszes derékövében kulcs és pénzes zacskó. Sarkantyús csizmája peremén hímzett díszítés. Haja rövid, bajuszt és körszakállt visel.

A szomorújátékot a pesti Magyar Színház 1837 október 4.-én mutatta be. A címszerepet Bartha János játszotta. Az új öltözeteket Kostyál Ádám, az új díszítményt Otto Károly készítette. Rendezte Szentpétery Zsigmond.

Irod: Váli 1887, 416. repr; Schöpflin I. 1930, repr; Szín. lex. I. 1930. Magy. színj. VII. tábla repr; Németh 1935, repr; Rédey 1937, repr; Gerszi 1960, 121.

B.S.H. – B.K.

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114) – **WALZEL ÁGOST FRIGYES** (Életrajzát lásd Kat. 300)

272. De La Grange Anna mint Szilágyi Erzsébet, 1850 *63.*

Szerepkép Erkel Ferenc Hunyadi László c. operájából
litogr. 584x401 mm
Jelezve b.l.: Nyomt. Walzel. A.F. Pesten, j.l.: Barabás
Felirata a lap alján (magyar és francia nyelven): Stankovitsné, (született) DE LA GRANGE ANNA (mint) rôle de („SZILÁGYI ERZSÉBET") Erkel Ferenc „Hunyadi László" czimü operája (2ik Fölv=nak 4ik jelenetében) /dans l'opéra „Hunyadi László" par François /Erkel. Acte II Scene 4. /Emlékül Julius 18.=ára /Souvenir du 18 Juillet /1850
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 80.230; jelz. KF 433
Prov: vétel Bedő Rudolftól

De La Grange Anna egészalakos állóképe. Fejét enyhén oldalra fordítja, baljában imakönyv. A háttérben kőlépcső és oszloptöredék. Jelmeze magyar díszruha: lamellahímzéses tüllszoknyája, köténye és zsinorózást utánzó, gyöngyfüzérrel ékesített vállfűzője fölé paszományos, szőrmeszegélyes, nagy kerek szőrmegalléros, vállra vetett mente borul. Fején kis gyöngyös főkötőről hímzett tüllfátyol függ. Nyakán, derekán többsoros gyöngyfüzér.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

SZÍNHÁZI JELENET- ÉS SZEREPKÉPEK

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114) – **TYROLER JÓZSEF** (Alsókubin, 1822 – Pest, 1860-as évek) réz és acélmetsző, kiadó Pesten.

1837-ben jött Pestre, a metszést itt tanulta. Eleinte Tomola műkereskedésében dolgozott, később a bankjegynyomda alkalmazottja lett. Ő metszette a Kossuth-bankókat Wachtler Fülöppel együtt. Ezért a szabadságharc bukása után pár hónapig a pesti Újépületben raboskodott. Igen foglalkoztatott metsző volt, sokat dolgozott. Az Ungar mellékleteként jelent meg Jenny Lind ábrázolása. Ira Aldridge 1853-as pesti vendégszerepléséről a Hölgyfutár 1858. évi 5. műmellékletében tudósít; Lucile Grahnt Katharina, a bandita leánya c. balett címszerepében ábrázolta (1851).

Több divatképet metszett a Hölgyfutár, a Pester Post, a Délibáb és a Pest-Ofner Lokalblatt számára az 50-es években.

Irod: Lyka MM, 496, 498; Lyka Romantika 214; Éber lex. II. 553; Pataky 1951, 234, 237.

B.S.H. – B.K.

270. Zongorajelenet, 1853 *62.*

Jelenetkép Czakó Zsigmond Végrendelet c. drámájából
acélm., 338x266 mm
Jelezve b.l.: Barabás rajz.; j.l.: J. Tyroler m. acz. Pesten
Felirata a lap alján: ZONGORA=JELENET / Czakó Végrendelet (!) czimu (!) eredeti drámájából. Délibáb 1853. melléklete
OSZK Színháztörténeti Tár. ltsz. 55.5456; jelz. KE 3232
Prov: Nemzeti Színház

A lap a dráma 4. felvonásának 4. jelenetét ábrázolja. A grófnő biedermeier szalonjában a baloldalon álló kanapén magába roskadva ül, attól félve, hogy ifjúkori botlása kiderül. Gróf Táray Béla komoran áll középen egy székre támaszkodva, jobbra a zongoránál menyasszonya, Antónia ül. A jelenet szerint a férfi tekintetének magyarázata, hogy nem érti a grófnő titkos praktikáit, melyek őt menyasszonyától akarják megfosztani s a grófnő törvénytelen gyermekével összeházasítani.

A kép álló formátuma miatt a szalonnak csak egyik sarkát mutatja, hátterében függönydíszes ajtó, jobbra virágállvány.

A korabeli díszletezés technikai megoldásáról a kép alapján nem tájékozódhatunk.

A drámát a Nemzeti Színház 1845 augusztus 21.-én mutatta be, az előadást id. Lendvay Márton rendezte. Főszereplők: Gróf Alpáriné Laborfalvi Róza, gr. Táray id. Lendvay Márton, Antónia Komlóssy Ida.

A jelenetkép Barabás 1846. évi rajza után 1846(?)-ban a Der Ungar mellékleteként német szöveggel, 1853-ban a Délibáb mellékleteként magyar szöveggel jelent meg.

Irod: Magyar színháztörténet 1962. repr; NSz 125. 1865 repr; Keresztury 1956, 193. repr; Cenner 1963, I. 82; Kindermann VI. 1964; 353. repr.

B.S.H. – B.K.

Az operát a Nemzeti Színház 1844 január 27-én mutatta be, a szerepet De La Grange Anna először 1850 július 18-án énekelte.

Irod: Rédey 1937, repr; Gerszi 1960, 127; Keresztury 1960, 210. repr; Cenner 1963, I. 62; Cenner 1973, 198.

B.S.H. – B.K.

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114) – **ROHN ALAJOS** (Életrajzát lásd Kat. 290)

273. Hollósy Kornélia mint Valois Margit, 1857 *62.*

Szerepkép Giacomo Meyerbeer A hugenották c. operájából
litogr., 424x273 mm
Jelezve j.l.: Barabás 857; alatta: Nyomt: Rohn Pesten 1857
Felirata a lap alján: L. HOLLÓSY KORNÉLIA /mint királynő, a Hugenották-ban
A Hölgyfutár 1857. 18. mümelléklete.
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 48.1713; jelz. KE 3150
Prov: Nemzeti Színház.

Hollósy Kornélia egészalakos állóképe. Jelmeze habos selyem,elől nyitott uszályos szoknya és vele egybevarrott, derékban hegybe szabott ingváll. A szoknya szélén, a buggyos ujjon és az ingváll elején virágmintás hímzés. Az alsószoknya világosabb selyem, három hímzett tüllfodorral. A színésznő nyakán négysoros gyöngyön színes ékkő, fülében nagy ékköves függők, csigákban lehulló haján királyi diadém.

Az operát a Nemzeti Színház 1852 november 6-án mutatta be. Rendezte Egressy Gábor. Az összes személyzet új jelmezeit – a színlap szerint – Franceschini bécsi operaszínházi főruhatárnok, az új díszleteket Montini Fülöp Lajos készítette. Valois Margit szerepét Hollósy Kornélia 1855 május 25-én énekelte első ízben. A felújítást rendezte Szigligeti Ede. A jelmezeket készítette Papp József főruhatárnok és főszabó.

Irod: Gerszi 1960, 123; Cenner 1963, I. 42; Cenner 1973, 95.

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114) – **REIFFENSTEIN és RÖSCH** (Életrajzát lásd Kat. 290)

274. Kaiser Ernst Joséfa mint Recha, 1857–58 *63.*

Szerepkép Jacques-François-Fromental Halévy Zsidónő c. operájából
színezett litogr., 509x354 mm
Jelezve b.l.: Barabás. 857; j.l.: NYOMT. REIFFENSTEIN ÉS RÖSCH BÉCSBEN
felirata a lap alján: KAISER ERNST JOSÉFA (mint Recha) Halevy Zsidónő c. dalművében
A Napkelet 1858. 3.sz. melléklete.
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 80.135; jelz. KE 428
Prov: Nemzeti Színház

Kaiser Ernst Joséfa félalakos állóképe, jobbjával faragott széktámlához támaszkodva. Jelmeze gazdag arany-sötétpiros ornamentális díszítésű brokát ruha, bő fehér aranyszegélyű ujjal, a fehér mellrészen gazdag aranyrátétes díszítéssel, az oldalt felhasított brokát felsőszoknya alól fehér szoknya villan elő. Csípőjén széles, zöldszínű, arany-bordóval csíkozott sál. Fején turbánszerűen megkötött fehér kendő, melyet az áll alatt többsoros kék gyöngyfüzér fog össze. A hosszú hajfonatokat hasonló gyöngy tartja össze. A fejviselet és a gazdag sáldíszek utalnak a jelmez keleti jellegére.

Az operát a Nemzeti Színház 1842 augusztus 6-án mutatta be. Kaiser Ernst Joséfa a szerepet 1856 június 26-án énekelte először. Rendezte Szigligeti Ede. A jelmezek Papp József készítményei.

Irod: Gerszi 1960, 123; Cenner 1963, I. 46; Cenner 1973, 109.

B.S.H. – B.K.

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114) – **WALZEL ÁGOST FRIGYES** (Életrajzát lásd Kat. 300)

275. Id. Lendvay Márton mint Bánk bán, 1845 *37.*

Szerepkép Katona József Bánk bán c. szomorújátékából
litogr.,308x216 mm
Jelezve j.l.: M. Barabás M. (845) Nyom. Walzel Pesten
Felirata a lap alján: LENDVAY mint BÁNK BÁN
Pesti Divatlap, Nemzeti Képcsarnok
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 55.5080; jelz. KE 3162
Prov: Nemzeti Színház

Id. Lendvay Márton egészalakos jelmezes képe. Bal lábbal előrelépve jobbra tekint, baljában veretes szablya. Jelmeze magyar díszruha: világos virágmintás, a térdet takaró, hosszúujjú, zsinórdíszes posztó mente. A világos, paszománydíszes köpenyt vállban veretes zsinóröv tartja össze. A paszománydíszes bársony süveget toll és bojt ékesíti. A hajban gyöngyfüzér, a nyakon ötvösműves, medáliás lánc; a derékon veretes bőröv, a balkéz mutató ujján ékköves gyűrű.

A szomorújátékot a Pesti Magyar Színház 1839 március 23-án mutatta be. A címszerepet id. Lendvay Márton játszotta.

Irod: Nagy magyar színészek 1957. repr; Gerszi 1960, 124; Cenner 1963, I. 51; Cenner 1973, repr.

B.S.H. – B.K.

276. Lendvayné mint Júlia, 1845

37.

Szerepkép William Shakespeare Rómeó és Júlia c. szomorújátékából
litogr.,326x239 mm
Jelezve j.l.: M. Barabás M. (1845) Nyom. Walzel Pesten.
Felirata a lap alján: LENDVAYNÉ mint JULIA /Shakespeare Romeo és Julia czimű szomorújátékában.
A Pesti Divatlap 1845. melléklete.
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 48.1713; jelz. KE 3170
Prov: Nemzeti Színház.

Lendvayné Hivatal Anikó egészalakos, balra tekintő állóképe. Jelmeze: mélyen kivágott, a derék karcsúságát hangsúlyozó fehér selyem ruha, rövid buggyos ujjal. A földigérő abroncsszoknya fölött négy részből szabott tunika. Az egész ruha szegélyezése csíkosan hímzett tüllfodor, gombsorral. Csigákban leomló haján mirtuszkoszorú, nyakán kettős gyöngysor és fekete szalag csattal összefogva. Csuklóin egyforma vastag, csatos karperec.

A szomorújátékot a Nemzeti Színház 1844 április 17-én mutatta be. Rendezte: Szentpétery Zsigmond. Júlia szerepét jutalomjátékként id. Lendvay Mártonné Hivatal Anikó játszotta.

Irod: Schöpflin III. 1931 repr; Gerszi 1960, 124; Cenner 1973, repr.

B.S.H. – B.K.

277. Réti Mihály a Nemesek hadnagya szerepében, 1847

Szerepkép Nagy Ignác Tisztújítás c. vígjátékából
litogr.,357x267 mm
Jelezve b.l.: Barabás 847; alatta: NY. WALZEL PESTEN.
Felirata a lap alján: RÉTI mint NEMESEK HADNAGYA. /Egy istenem, egy életem. + Én az adót nem fizetem!
A Pesti Divatlap melléklete.
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 55.5148; jelz. KE 3180
Prov: Nemzeti Színház.

Réti Mihály egészalakos állóképe. Jelmeze sötét, vállra vetett rövid mente és állógalléros mellény sűrű zsinórozással, nyitott bőujjú fehér ing, szűk, stráffal és gombokkal díszített nadrág, belül bőrbetéttel, alul széles bőrszegéllyel. Jobbzsebéből selyemkendő, a balból hímzett dohányzacskó lóg. Oldalán szablya, fején lapos kucsma tolldísszel, nyakán tüll nyakravaló. Haja vállát veri, bajusza hosszú, pödrött.

A vígjátékot a Nemzeti Színház 1843 augusztus 5-én mutatta be. Rendezte Fáncsy Lajos. Réti Mihály Aranyos Mihály szerepét játszotta. Az öltözeteket Podraczky Ferenc főruhatárnok készítette.

Irod: Rédey 1937, repr; Gerszi 1960, 126; Cenner 1963, I. 60; Cenner 1973, 185.

B.S.H. – B.K.

278. Szentpétery Zsigmond mint Zách Bódog, 1846 *37.*

Szerepkép Vahot Imre Zách nemzetség c. szomorújátékából
litogr., 335x253 mm
Jelezve b.l.: Barabás M./846; j.l.: Nyomt. Walzel. Pesten.
Felirata a lap alján: SZENTPÉTERY mint ZÁCH BÓDOG.
A Pesti Divatlap 1846. melléklete.
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 57.390; jelz. KE 3197
Prov: Nemzeti Színház

Szentpétery Zsigmond egészalakos állóképe. Jobb lábával kissé előre lép, jobb kezével a kivont szablyát magasba emelve föltekint, balját a kard hüvelyén tartja. Jelmeze fantáziaruha: a hosszú ujjú, lábszárközépig érő, mintás szövetű, paszománydíszes damaszt dolmány felett rövid ujjú, zsinórdíszes mente; efölött a bal vállon hosszú ujjú, szögletes galléros, paszománydíszes bársony vagy posztó köpeny, amit vállban fonott zsinór fog össze. Derekán veretes öv, mellén bojtos kardkötő zsinór. A puha, szőrmekarimás, bojtos süveg alatt a varkocsba font hajat gyöngyfüzér tartja össze. Lábán sarkantyús csizma.

A szomorújátékot a Nemzeti Színház 1846 április 28-án mutatta be. Rendezte Fáncsy Lajos. Zách Bódog szerepét Szentpétery Zsigmond játszotta. A jelmezeket Podraczky Ferenc főruhatárnok készítette.

Irod: Németh 1935, repr; NSz 1937, 26. repr; Rédey 1937, repr; Gerszi 1960; 127; Magyar Színháztört. 1962, repr; Cenner 1963, I. 63; NSz 125. 1865, repr; Cenner 1973, 211.

B.S.H. – B.K.

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114) – **ROHN ALAJOS** (Életrajzát lásd Kat. 290)

279. Szigeti József mint Viola, 1857 *62.*

Szerepkép Szigeti József Viola, az alföldi haramia c. népszínművéből
litogr., 425x306 mm
Jelezve a rajzon j.l.: Barabás 857; a nyomaton b.l. Barabás M. rajz; j.l.: Nyomt. Rohn A. Pesten, 1857.
Felirata a lap alján: SZIGETI JÓZSEF mint VIOLA /a Viola című népszínműben.
A Hölgyfutár 1857. VIII. műmelléklete.
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 55.1982; jelz. KE 3206
Prov: Nemzeti Színház

Viola, a népszínmű 5. felvonása szerint, meggyilkolt felesége és kisfia sírjánál bosszút esküszik. A teljes képmezőt betölti egészalakos, jelmezes képe. Jobbját a sír fölött esküre emeli, bal kezében földre támasztott duplacsövű puska. Balra a háttérben falrom.

Viola jelmeze: fehér bő, nyitott ujjú ing, zsinórral, gombsorral díszített sötét mellény, bőrrel szegett és belül bőrbetétes, paszományos, gombdíszes nadrág, vállán csatos szíjjal összetartott rövid suba. Nyakán csokros nyakkendő, fején árvalányhajas pörge kalap, lábán sarkantyús csizma, derekán dísztelen bőrövbe dugva két pisztoly.

A népszínművet a Nemzeti Színház 1851 április 12-én mutatta be, a címszerepet

271

275

278

38. tábla

235

236

272

274

241

242

279

62. tábla

61. tábla

273

MANDELLO HENRIK (Pest, 1821 – ?, 19.sz. vége) kőrajzoló és kőnyomdász

Weissenberg pesti rajziskolájában és a bécsi Akadémián tanult. Hazatérve 1846-ban alapított kőnyomdát, melyet 1852-től Engel Mórral együtt vezetett az Egyetem utcában. A hadsereg kőnyomdáinak egyikét is Mandello Henrik alapította, 1864-ben a közös nyomda olajnyomatokat is készített.

a szerző, Szigeti József játszotta. Rendezte László József. A színlap szerint a „harmadik felvonás új díszítményét festette Telepi (György)". Az öltözeteket Podraczky Ferenc főruhatárnok készítette.

Irod: Gerszi 1960, 127; Cenner 1963, I. 66; Cenner 1973, 217.

B.S.H. – B.K.

BARABÁS MIKLÓS (Márkusfalva, 1810 – Budapest, 1898). Festő és grafikus. (Életrajzát lásd még Kat. 114)

Pénzügyi nehézségek miatt kezdett fényképezni 1862-ben. Társa Fájth János; műtermük a pesti Úri és Korona utcák sarkán. Fájthtal összekülönbözve, 1863-tól 1864-ig egyedül vezette a műtermet, csupán későbbi veje, Szegedy-Maszák Hugó segédkezett neki. Ezután visszatért a festészethez.

503. Szegedy-Maszák Hugó arcképe, illetve ismeretlen középkorú nő kislánnyal, 1860-as évek eleje *122.*

két fénykép, hátoldalukkal összeragasztva, 23,8x20,7 cm, paszpartuban, 34,7x7,5 cm
Mgt. Bp.

Szegedy-Maszák ugyancsak fényképezett: Barabás küldte Kolozsvárra, Veress Ferenc műtermébe, hogy a mesterséget megtanulja.

Irod: Barabás 1944; Hoffmann 195 , Karlovits – Beke 1979. 15–16.
Kiáll: 1979 Csók István képtár Székesfehérvár.

Művészet Magyarországon 1830 - 1870
MTA MKCS - MNG Gy. 1981.

504. Barabás Henriette, Ilona és Alice, Barabás városmajori villája előtt, 1860-as évek eleje *121.*

fénykép, 14,2x10,9 cm, kartonra kasírozva, 16,9x12,5 cm
Mgt. Bp.

Barabás kevés szabadtéri felvételeinek egyike. A művész városmajori villájáról egy akvarellt is bemutat a kiállítás (Kat. 373).

Kiáll: Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979

505. Arcképkészítés Barabás és Fájth műtermében, 1862 vagy 1863 *121.*

fénykép, vizitkártya-méret (kb. 5,5x9,5 cm)
Mgt. Bp.

A figyelmesebb szemlélő megállapíthatja, hogy a fejtámasszal rögzített modellről sztereo-felvétel készül, ugyanis a bal oldali gépnek két objektívje van, Fájth két objektívsapkát tart kezében. Barabás, kezében órával, méri az expozíciós időt. A másik kamera használaton kívül áll.

Irod: Karlovits – Beke 1979. 15. l.
Kiáll: uo.

olvasható. Az arcképet keretező eklektikus kelléktárhoz képest lényegesen puristább annak a Borsos-(ön?)arcképnek a környezete, amit Kreilisheim György közöl könyvének címlapján (Krelisheim 1941.)

Irod: Kopp 1931; Fejős 1958. 216–217.
Kiáll: Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979

507. A Képzőművészeti Társulat igazgató-választmánya, 1863 *121.*

reprodukció az Orsz. M. Képzőművészeti Társulat Évkönyve 1928. 98. oldalán közölt fényképről, 18x24 cm

A fénykép Borsos Józsefet, id. Markó Károlyt, Madarász Viktort, Barabás Miklóst, Than Mórt, Telepy Károlyt, Kelety Gusztávot, Harsányi Pált, Henszlmann Imrét, Orlai Petrich Somát ábrázolja. A fotótörténet iróniája, hogy e testület foglal majd hivatalosan állást a fényképezés művészet-volta ellen.

508. Gergely Bertha comtesse, 1860-as évek *122.*

fénykép, vizitkártya-méret
Mgt. Bp.

503/1

503/2

536

505

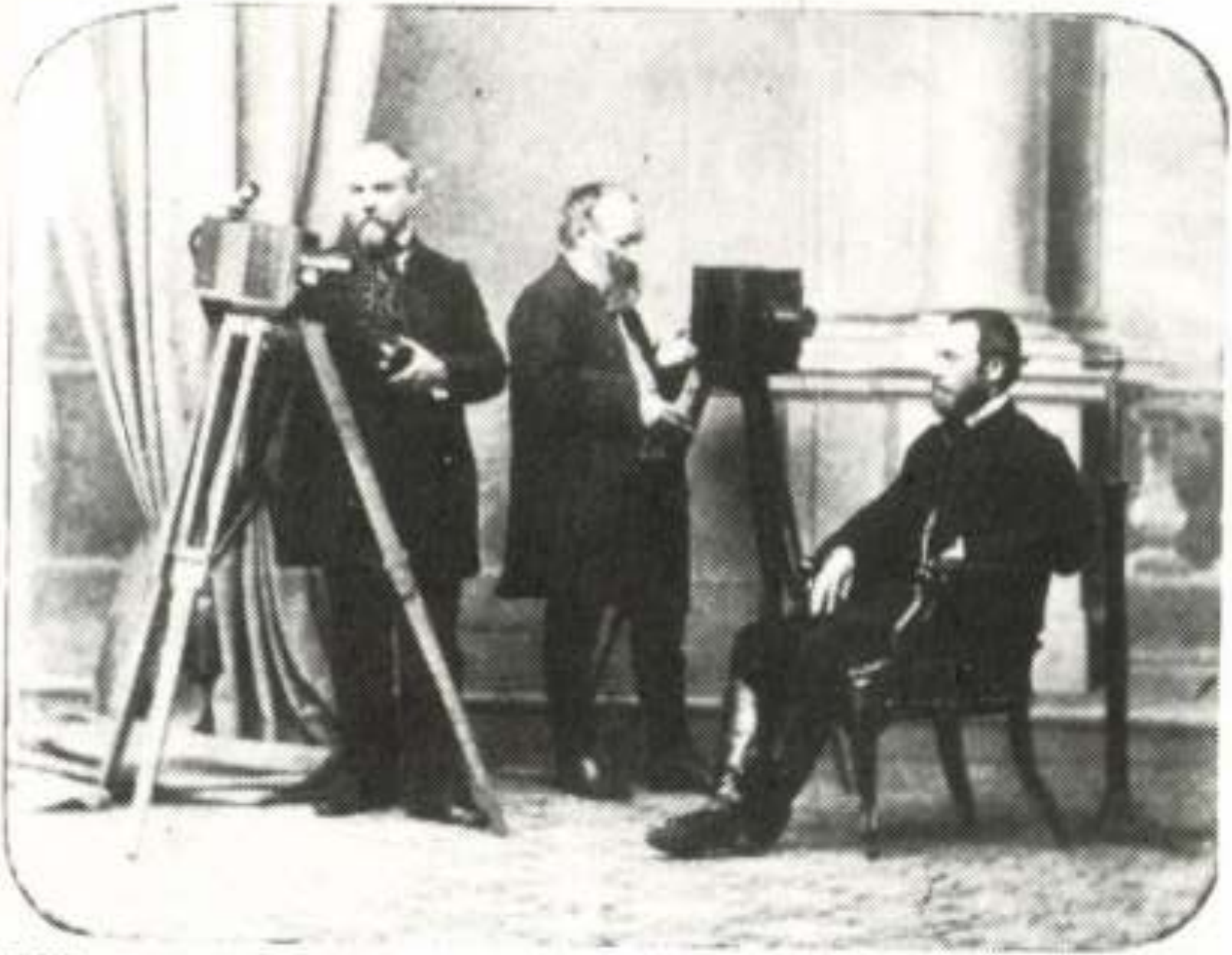

505

552

510

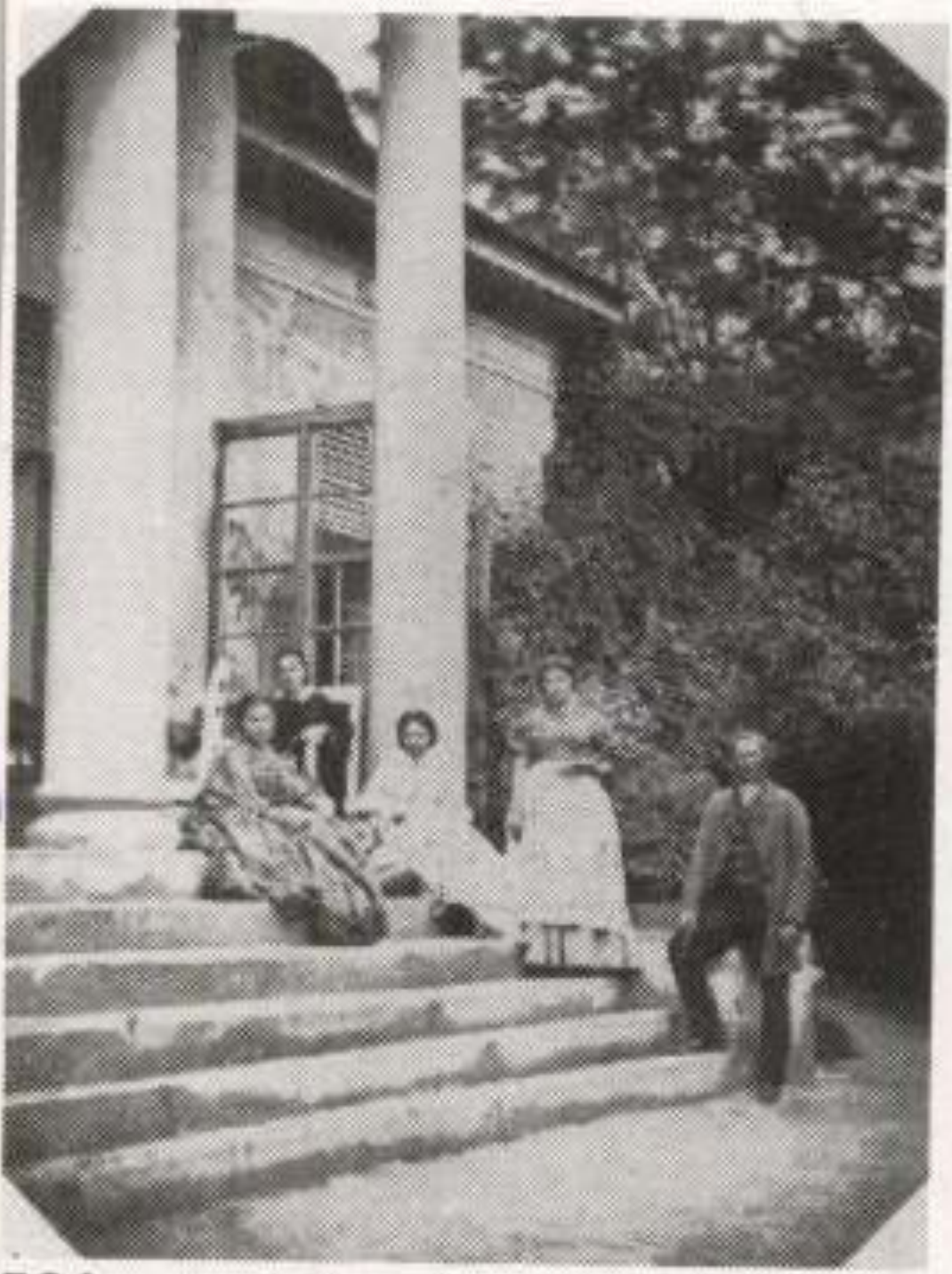

504

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114)

473. Pesti divatkép. Tavaszi viselet. 1857

litogr., 291x193 mm
Jelezve b.l.: Barabás; középen: Nyom. Reiffenstein és Rösch Bécsben; j.l.: aláírva: Melléklet a Napkelethez.
Napkelet (1857–1860, 1862. Szerk. Vahot Imre) I. 10. (1857. márcz. 12.) 168. l. után, a szám műmelléklete.

Úri család – férj, feleség, gyermek – portréja. A férfi cilinderben, redingote-ban, sétapálcával középen, jobbról felesége karol bele, balkezével kisfia kezét fogja. Ez a kép kiválik a korabéli divatképek közül, amelyek általában mesterkélt, életkép-szerű helyzeteket teremtve mutatják be a divatkollekciót – inkább a szituációra, mint a portréra ügyelve. Barabás viszont portréfestői hagyományaihoz híven egy család portréját alkotja meg – kissé idealizált, de azért karakterisztikus vonásokkal –, s az ebből következő nyugodt tartás a divatkép céljainak is inkább megfelel.

R.S.

474. Jókai Mór, 1858 *72.*

acélm., 132x185 mm
Jelezve b.l.: Barabás 858; j.l.: Jos. Axmann sculps
Felirata: (Jókai autogrammja)
Nővilág (1857–1864. szerk. Vajda János) II. 26. (1858. jún. 27.) 416. utáni melléklet. A műmelléklet ismertetés a 416. oldalon
Metsző: JOSEPH AXMANN (Brünn, 1793 – Salzburg, 1873) osztrák réz- és acélmetsző.

Mellkép. Lavallière-nyakkendőben, redingote-ban. Dús szakáll, bajusz. Jobboldali félprofil beállítás. Nyílt, barátságos, lágy tekintet.

R.S.

MARASTONI JÓZSEF (Életrajzát lásd Kat. 288)

476. Sarolta és Kupa

litogr., 130x170 mm
Jelezve j.l.: Marastoni Jos 1860
Családi kör (1860–1880. Szerk. Szegfy Mórné, Kánya Emília) I. 7. (1860. nov. 25.) 105.

Szokoly Viktor azonos című történeti rajzának (103–5.) illusztrációja. Másodszor megjelent *Váratlan meglepetés* címmel. In: Ország Tükre. 1863. dec. 21. II. évf. 36. sz. 425. (A két azonos képet a Gerszi-katalógus két különböző műként tűnteti fel: Marastoni 602., és 607. alatt – 181. old.)

Romantikus neoromán stílusú teremben hangsúlyozottan magyar figurák ülnek egy asztal mellett. A történet a keresztény Géza fejedelem és a pogány magyarok konfliktusát ábrázolja. Baloldalt Kupa, a pogány magyarok vezére, ökölbeszorult kézzel, süvegesen, jobbra kiterjesztett jobbkézzel, karddal övezve Sarolta, Géza felesége, aki a viszály elcsendesítéséért küzd a történet szerint.

R.S.

JANKÓ JÁNOS (Életrajzát lásd Kat. 246)

477. Fővárosi élvezetek, 1863

fam., 4 db. 102x68 mm
Metsző: RUSZ KÁROLY (Életrajzát lásd Kat. 74)
Szöveg: 1. Sokan egy „kényelmes" omnibusra ülnek, számszerint vagy harmincan, a hova csak nyolc ember férne s úgy mennek a városerdőbe, nevezvén ezt „Erhohlungnak".
2. Aztán fejenként megisznak a pompás városligetben fejenként két itce – homokot.
3. Mások a három mértföld hosszú királyutcán taszigálják végig egymást, s nevezik ezt „kisétálásnak".
4. Legokosabbak a váci-utcai sétálók, a kik nem fizetnek az omnibusnak s még is elnyelnek annyi homokot, mint a ligetbeliek s ebben a homokban még egyéb is van.
Bolond Miska (1860–1875. Szerk. Tóth Kálmán, Szokoly Viktor) IV. 22. (1863. jún. 14.) 93.

R.S.

418

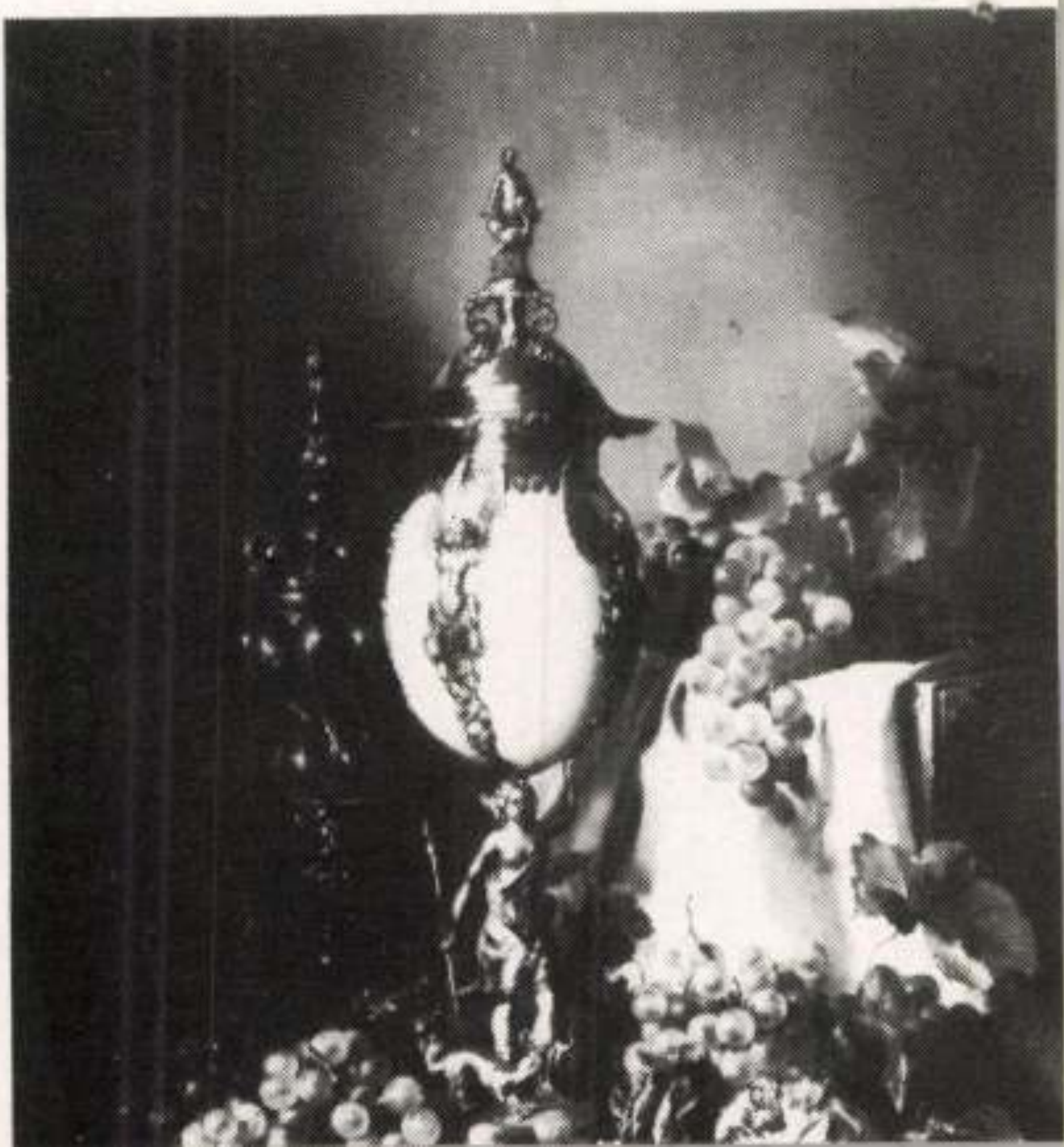

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114)

55. Batthyány Lajos mellszobra, 1861 *74.*

gipsz, 45 cm
MNG ltsz. 83355

Barabás a leírások szerint jókezű szobrász is volt. Ennek látható emléke Batthyány Lajost ábrázoló mellszobra. Ismert a szobor készítésének körülménye is. Szegedy-Maszák Hugó leírása szerint a Batthyányt festményportrékon is ábrázoló Barabás a szobrot Alexy Károlynak kérésére készítette. Alexy így akarta kijavítani a saját, Batthyányné rendelésére készített szobrát. Barabás azonban nem nyúlt mintájához, hanem elkészítette a kiállításunkon bemutatott mellszobrot, amelynek alapján Alexy átdolgozta saját művét. A mellszobor vétel útján került Szegedy-Maszák Hugónétól közgyűjteménybe.

Irod: Szegedy-Maszák H.: B.M. VU 1910, 329–333.

P.L.

Múzeum Magyarországon 1850-1870
MTA MKCS – MNG Bp. 1981

Irod: Hárs É.: A pécsi képzőművészet kistükre. Forrás, 1973

P.L.

57. Barkóczy Ferenc mellszobra, 1835 *12.*

fa, 40 cm
Felirata: Barkóczy F.
Pécs, Egyetemi könyvtár ltsz. nélkül.

Négyzetes, felfele keskenyedő talapzaton álló fa mellszobor. Vállainál lekerekített, alul ívesen illeszkedik a talapzat felső részéhez. Hátoldalán mélyen kivájt. Ellentétben az Illésházy portréval, a művész itt kissé barokkos jeleget adott a szobornak, utalva a viselettel is a nagy barokk kori mecénásra. Tekintete szigorú, arcának mimikai játéka erősen kihangsúlyozott.

Talapzatának előlapján kartusba festett felirat: Barkóczy F.

Irod: Lásd Kat. 56.

55

bra Székesfehérvárott. (Pelbák fényképe után rajz. Hauke.)

B[illegible]ABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114)

485. Toroczkó népe, 1865

litogr., 227x232 mm
Jelezve j.l.: Barabás
Az Ország Tükre IV. 11. (1865. márc. 16.) 109. Azonos című szöveg M.H. (Maszák Hugó) tollából: 111.

Kendős menyecske és pártás lány ül egy dombszegélyen, velük szemben legény áll ujjasban, levett kalappal, ostorral.

Irod: Gerszi 1960, 130; Barabás 1944, 428. – Megjelent önálló lapként is.

réja.

Gerszi Teréz katalógusában nem szerepel.

R.S.

SZÉKELY BERTALAN (Életrajzát lásd Kat. 151)

488. Gróf Széchenyi István. Izsó mintaszobra, 1866

fam., 289x216 mm
Magyarország és a nagy világ II. 15. (1866. ápr. 15.) 228.

Az Izsó mintaszobor rajza. (Lásd még Kat. 92). Székely Bertalan láthatóan élvezettel rajzolta le Izsó Miklós mozgalmas kompozíciójú, részletekben gazdag művét.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114)

490. Pólya József száz éves édesanyja, 1853–1866

fam., p., 220x140 mm
Hazánk s a külföld (1864/65 – 1862. szerk. Szokoly Viktor) 1866. I. évf. 12. sz. márc. 25.
Metsző: RUSZ KÁROLY (Életrajzát lásd Kat. 74)

A metszet, amely az ábrázolt életkora miatt került a lapba Barabás 1853-ban készült festménye (jelenleg Arad, Városi Múzeum tul.) után készült, egy fénykép közbeiktatásával. A fényképet Licskó János fényképész készítette.

Sz.J.

Művészet Magyarországon 1830–1870
MTA MKCS 1980 Gy. 1981.

középen baldachin alatt Hungária trónuson ül, jobbja alatt címeres pajzsa. Újabb baldachin alatt asztal körül politikusok, jobbra talán Széchenyi, balra Deák. Álló alak (Andrássy?) szónokol középen. E csoport felett az 1867-es felirat nyilvánvalóan a kiegyezésre utal. A zsúfolt kompozíció a kiegyezés utáni történelemszemlélet alakulásának jegyeit mutatja.

Sz.J.

MARASTONI JÓZSEF (Életrajzát lásd Kat. 288)

493. Kossuth Lajos, 1867 *90.*

fam., 215x187 mm (ovális)

BARABÁS MIKLÓS (Márkusfalva, 1810 — Budapest, 1898)

1823-tól a nagyenyedi kollégiumban kezdte tanulmányait, és arcképfestéssel már diákkora óta foglalkozott, de rendszeres művészi oktatásban alig részesült. Kolozsvárott Szabó piktortól a rajzolást, G. Gentiluomo cégérfestőtől, illem- és tánctanártól, az olajfestést, 1825-ben Nagyszebenben Neuhauser Ferenc festőtől a festészet alapelemeit, 1830-ban Kolozsvárott Barra Gábortól a litografálást sajátította el. 1829—30-ban Bécsben az akadémián J. Endernél tanult, Beniczky Lajostól, a gouache technikát vette át. 1831—33-ig Bukarestben főleg arcképeket festett. 1834—1835-ben Itáliában járt tanulmányúton, ahol W. L. Leitch-től sajátította el a vízfestés technikáját. Rómában id. Markó Károly műtermében dolgozott. 1835-ben Pesten telepedett le. Kora legismertebb és legkeresettebb arcképfestője. Megfestette, megrajzolta, litografálta a fél ország hírességeit: írókat, költőket, színészeket, politikusokat. Legszebb portréi Liszt Ferenc (1846), Ormayné Rostaváry Vilma (1850), Nikolics Sándorné (1859), Bittó Istvánné (1874). stb. Életképei közül a legismertebbek: a Galambposta (1843), Vásárra menő román család (1843), Első bál (1847).

Történelmi életképe: A Lánchíd alapkő letétele, melyet olajban és akvarellben is elkészített. A távlattanról írt tanulmánya alapján a MTA tagjává választották.

Irod: Hoffmann 1950.

152 Csendélet, 1830 38. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 37 x 47 cm
Jelezve balra lent: Barabás 1830.
Csorba Zsuzsanna tulajdona Bp. Barabás Miklós hagyatékából.

Fehér terítős asztalon búzakalász, szőlőfürtök és szőlőindák levelekkel. Egyszerű áttekinthető szerkezet, gondos kidolgozás jellemzi. Barabás Miklósnak ezt az egyetlen csendéletét ismerjük. Fiatalkori munkája. Művei jegyzékében, melyet 1830-tól vezetett: „az Académiából ki jöttöm után készített munkáim és azokból jövedelmeimnek jegyzőkönyve" az 5. sorszámon találjuk, „egy pár gerezd szőlőt" címen jegyezte fel. Valószínűleg még Bécsben festette. Bár nem említi Önéletrajzában, feltehető, hogy a bécsi akadémián, ahol Karl Gsellhoffer osztályán „gipszek és aktok után" rajzolt, a virágfestő osztályt is látogatta. Erre vall az a feljegyzése, hogy Bécsben Beniczky Lajost ő oktatta a gyümölcs és virágfestésre, viszont tőle tanulta a gouache festést. Lyka szerint Barabás nagy ritkán festett vagy rajzolt Erdélyben egy csendéletet, életképet, egy pár illusztrációt, sőt egy bolti címert is, de ezek csak kivétel számba mennek: csaknem minden műve arckép". — Szegedy-Maszák Elemérné és Szegedy-Maszák Tivadar régi családi feljegyzések alapján

rézt vette feleségül, budai otthonában lévő híres gyűjteményében Stettner szép képeinek kollekcióját őrizte.

Irod: Bayer 1904, 118–121; B. P. 1827, 3–31; Schoen Arnold: Stettner és leánya. Mb. I. 1921, 78–80; Lyka MM 487; Kisdéginé 1977.

150 Virágcsendélet, 1779 68. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 44 x 60 cm
Jelezve balra lent: „G. Stettner pinx. anno 1779"
MNG ltsz. 57.9 M. FK gyűjteményéből.

Asztalon fonott kosárban és díszes kancsóban fehér, piros, kék virágok. A váza előtt két hamvas őszibarack és kékes szőlőfürt. Háttérben épület romok, tagolt márványoszlop részlet, a romok között balra sötétkék felhős ég. Különösen gazdagon megmunkált a barokk füles fémkancsó, a vesszőből fonott kosár. A pasztozusan festett virágokat meleg tónusú háttér fogja össze. A későbarokk csendélet festés hagyományait Stettner nemesen ötvözte festményében.

Irod: Kisdéginé 1977, repr. 3; Bodnár Hungexpo 1980, repr. 12.

HELLMA JÓZSEF (Helma, Helm, Hellme)

A XIX. század első felében Pesten és Budán működött. Freskókat, arc- és csendéletképeket festett. Rhédey Lajos képmását 1807-ben készítette. Freskói főként az új szállók, vendéglők, tánctermek kávéházak falait díszítették megrendelői kívánságra nem csupán ornamentikával, hanem gyakran nagyalakos képekkel, híresség arcképeivel. Társaival Kestele Ignáccal, Herr Károllyal, Schmidt Vilmossal, Pesky Mihállyal stb., akik szintén ilyen munkákat vállaltak „díszítő- és freskófestők"-nek nevezték magukat.

Irod: N. N. 1909, 411; Lyka MM 490.

151 Gyümölcs-csendélet, 1822 68. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 56,5 x 61 cm
Jelezve jobbra lent: Jos. Hellma fec. 1822.
MNG ltsz. FK 8229. A FK gyűjteményéből.

Asztalon középen gyümölcsös kosár virággal, balra diót rágcsáló mókus, jobbra félbevágott sárgadinnye. A kosár előtt csöves kukorica, füge. Feltehetően ismerhette legalább metszetekben, nyomatokban a holland csendélet festők munkáit, s ezek látása hatott

kiegészítette Barabás Miklós jegyzőkönyvét és még 1822-ben és 1823-ban Nagyenyeden készült Csendélet és Virágok rajzáról tesz említést.

Irod: Barabás Önéletrajza Bev. Biró Béla. 1944, 72, 96; Szentiványi 1927, 7; Lyka MM 294.

154 Virágcsendélet gyümölccsel, 1830 39. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 91 x 70 cm
Jelezve jobbra lent: Johann Szentgyörgyi pinxit 1830.
MNG ltsz. 60.113 T

38. tábla

152

BARABÁS MIKLÓS

MITOLÓGIA

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114)

203. Danaé – másolat Tiziano Danaé c. festménye (Nápoly, Museo Nazionale di Capodimonte) után, 1835 *16.*

akv., p., 230x288 mm
Jelezve b.l.: Tiziano a Napoli. 1835. Barabás
MNG ltsz. 1903–69

Barabás Miklós bár már gyakorlott portretista és tájképfestő volt, 1836-ban mégsem önálló kompozíciójú arcképeivel vagy tájaival mutatkozott be a főváros közönségének, hanem a műfajok hierarchiáját figyelembevéve, valamint tanulmányait bizonyítandó egy mitológiai tárgyú olajfestménnyel, amelyet Veronese festménye után készített. Ezzel azt a – korában már szinte tömegméretekben elterjedt – hagyományt is követte, amely szerint a legnagyobb művészi tökélyhez a nagy reneszánsz mesterek alkotásainak másolása révén juthat el az újkori, tanult művész.

Barabás Bécsben és Itáliában egy fokkal magasabb szintre jutott el, mint kevesebbet utazó kelet-európai kortársai. Nem metszetek alapján színezte újra a nagy mesterek vallásos, mitológiai, vagy történeti kompozícióit, hanem szemtől szemben a művekkel, akvarellvázlatok sorában igyekezett megismerni a tanulmányozásra kiválasztott festő ecsetmozgását, színkezelését, a festmények fény-árnyék viszonyait. Ezt a kis vízfestményt – mint felirata elárulja – Nápolyban festette. Rövid akadémiai stúdiumai idején Barabás keveset rajzolhatott modell után. A nagy reneszánsz mester művének másolásakor mégis meglepő biztonsággal festette meg Danaé ruhátlan testét, s a körülötte, rajta lévő drapériák, párnák megvilágított és árnyékos felületeit. Tiziano lágy átmeneteit egészen tanulékonyan követte. A kép jobb oldalán látható kis Ámor alakját, mozdulatait és gesztusait már ügyetlenebbül másolta le, csupán kitárt szárnyainak színességét tudta jól összhangba hozni a háttér felhőivel, s a felhők közül hulló aranyeső mozgásával.

Barabás Bécs és Velence után Tizianót már ismerősként üdvözölhette; a gyors és könnyű vízfestmény technika pedig múzeumi élményei rögzítésére is kiválóan alkalmas volt.

Irod: Hoffmann 1950, 21–22.

Sz.J.

lóságos főszemély kapja a hangsúlyos bemutatást, mint a múzeum alapításának képén Széchenyi Ferenc.

Irod: Wilhelmb 1944, 80.

C.W.G.

VIDRA FERDINÁND (Veszprém, 1814 –?, Beregmegye, 1879) egyházi festő

1843-tól állami segéllyel Rómában tanult József nádor és Zichy Károly segítségével, ahol kisebb megszakításokkal kb. tíz évig tartózkodott. 1844-ben Rómában megfestette Pannonia c. művét, melyet 1845-ben kiállított a Műegyletben. Ugyanebben az évben két oltárképet készített a veszprémi székesegyház számára. 1856-ban Popovics Vazul munkácsi püspök az ungvári katedrális kifestésével bízta meg, ezt követően egyházmegyei festőnek nevezték ki. Ikonosztázokat festett.

Irod: MTA MKCs Lyka hagyaték; MTA MKCs Lexikon gyűjtemény

202. Pannonia, 1844

36.

o., v., 285x185 cm
Jelezve j.l.: Vidra Ferd. 1844. Rómáb.
MNG Itsz. 2672. A művész ajándéka az Országos Képtár számára, 1851.

Vörös függöny előtt, faragott trónuson címeres kőkoronát és nemzeti színű ruhadarabokat viselő nőalak ül; balját magyar címerrel ékesített pajzson, jobbját térdére állított nyitott könyvön nyugtatja, melynek lapjain egy Garay Jánostól származó idézet olvasható: „Mögöttem a 'mult' fénykora Dicsőn, de vérben alkonyul. Előttem az ég' bibora, Melyből egy szebb jövő pirul. Garay." A trónus támlájának felső részét faragott relief díszíti, amelyen V. Ferdinánd látható, amint koronázása alkalmából a mag országnagyok hódolatát fogadja.

A roppant méretű történelmi allegóriát 1844-ben, római ösztö sként festette a művész. Jellegzetes akadémiai munka; szigorúan frontális beállításában, hieratikus felépítésében a helyi klasszicista hagyomány legmerevebb változatát követi. A monumentális ábrázolásból teljesen hiányzik az agitatív erő, ami nemcsak stiláris konzervativizmusra utal, hanem arra is, hogy a művész a hazai reformmozgalmak valóságos légköréből kiszakadt. A Garay-idézet és a hódolási jelenet összekapcsolása a kompozícióban mind- politikai programot is sejtet, miszerint az ország remélt felvirágzása egyszer-

203

BARABÁS MIKLÓS

EGYKORÚ ESEMÉNYEK ÁBRÁZOLÁSA MINT AKTUÁLIS TÖRTÉNETI TÉMA

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114)

167. A Lánchíd alapkőletétele, 1842 *32.*

akv., p., 262x338 mm
BTM Kiscell ltsz. 578.

A Pestet Budával összekötő állandó híd építésének megindulása a korszak fontos eseménye volt.

A Lánchíd állványzata alatt összegyűlt ünnepi sokaság rajza. Az emelvényt nemzetiszínű zászlók díszítik, az állványzatot tartó gerendák vörös drapériával vannak bevonva. A résztvevő férfiközönség díszmagyarban, a hölgyek ruhái élénk színfoltok. A díszemelvény a kép középtengelyében van elhelyezve. A jelzett esemény 1842. augusztus 24-án délután 6 órakor történt. A kép egy Barabás levél tanúsága alapján a helyszínen készült kétszerre; a művész először az esemény előtt pár nappal rajzolta meg „a hely alakját"; a figurákat nyilván az alkalommal egyidőben tudta csak felvázolni. Az akvarell alapján két olajfestményt is készített, ugyanakkor az akvarellt 1843-ban állítólag többször lemásolta, többek között W.T. Clark számára is.

Barabásnak a helyszínen készült vázlata nemcsak a korszak egykorú eseményábrázolásainak egyik legjobbika, de fontos helyet tölt be a művész oeuvre-jében is. Az olajfestmények megoldásainál sok elveszett a vázlat frissességéből, egyrészt azért, mivel Barabás ezeken távlattani vizsgálódásaihoz kívánt példát nyújtani, másrészt túl nagy szerepet juttatott a nagyszámú résztvevő felismerhető ábrázolásának. Mégis Barabás vállalkozását kivételes hely illeti meg az egykorú eseményeket ábrázoló történeti kompozíciók között.

Vétel 1900-ban Maszák Hugónétól, Barabás Miklós hagyatékából.

Irod: Barabás 1944 jegyzék 831; Berzeviczy 1925, 198; Hoffmann 1950; Radnai L.: A Lánchíd. Bp. 1961. 17.; Rózsa 1977, 46. sz.

R.Gy. – M.Zs.P.

jában a Szép Ilonka címet viselte, pedig a művész Mátyás király a juhásznéval a budai hegyekben néven állította ki 1845-ben a Műegyletben. A képen tehát Mátyás másik gáláns kalandjáról van szó, melynek emlékét a „Szép juhászné" vendéglő is nevében őrzi Budán. A történetet Kiss Károly kapitány, Kisfaludy Károly barátja dolgozta fel Szép Juhászné címmel az Auróra 1828-as számában. Weber nagy felkészültséggel festette meg a jelenetet, s mind az alakok korrekt rajza, mind a figurák és táj természetes kapcsolata Weber kiváló képességéről és érettségéről tanúskodnak. E kép, mely a korban ritka történeti zsáner műfajába sorolható, a negyvenes évek festészetének legvonzóbb művei közé tartozik, s csupán már Henszlmann által oly nagyon kárhoztatott „nyalkaság" az oka annak, hogy mindmáig nehezen épült be a magyar festészet közismert, kiemelkedő alkotásainak sorába.

Irod: Honderü 1845.II.175; Kiss Károly: Szép Juhászné. Beszély. Aurora 1828; Koday 1943; Gerő 1927, 1.
Kiáll: Műegylet 1845. Kat. 175; Orvosszövetség kiállítása. Műcsarnok, 1902. Kat. 370. sz; Magyar táj és életkép kiállítás. 1927. XIX.sz.; Magyar biedermeier kiállítás 1937–38. Műcsarnok. Kat. 357.

K.S.K.

WEBER X. FERENC (Pécs, 1829 – München, 1887)

Előbb szülővárosában tanult festeni, majd 1865–1867 között Wagner Sándornál és Pilotynál folytatta tanulmányait Münchenben. Kései művészi iskoláztatásának oka, hogy csak többéves kereskedelmi pálya után fordult a festészet felé. Az Akadémia elvégzése után nem költözött haza, hanem a bajor fővárosban maradt. Oeuvre-je főképpen akadémikus oltárképekből és életképekből állt.

166. Szigetvár végpercei, 1871 *109.*

litogr., p., 475x560 mm
Jelezve a képben b.l.: Weber Ferencz München 1870.; a kép szélén kétoldalt: Festette Weber X. Ferencz Münchenben. – Kőre rajzolta Federle K. Münchenben.; a lapon j.l.: Kiadja a Deutsch féle könyvnyomda és kiadói részvénytársaság intézete, Pesten.
Felirata: Szigetvár végpercei. (Eredetije a magyar képzőművészeti társaság birtokában van) – „Magyarország és a nagy világ" 1871dik folyamának IIIdik negyedéves műlapja.

32. tábla

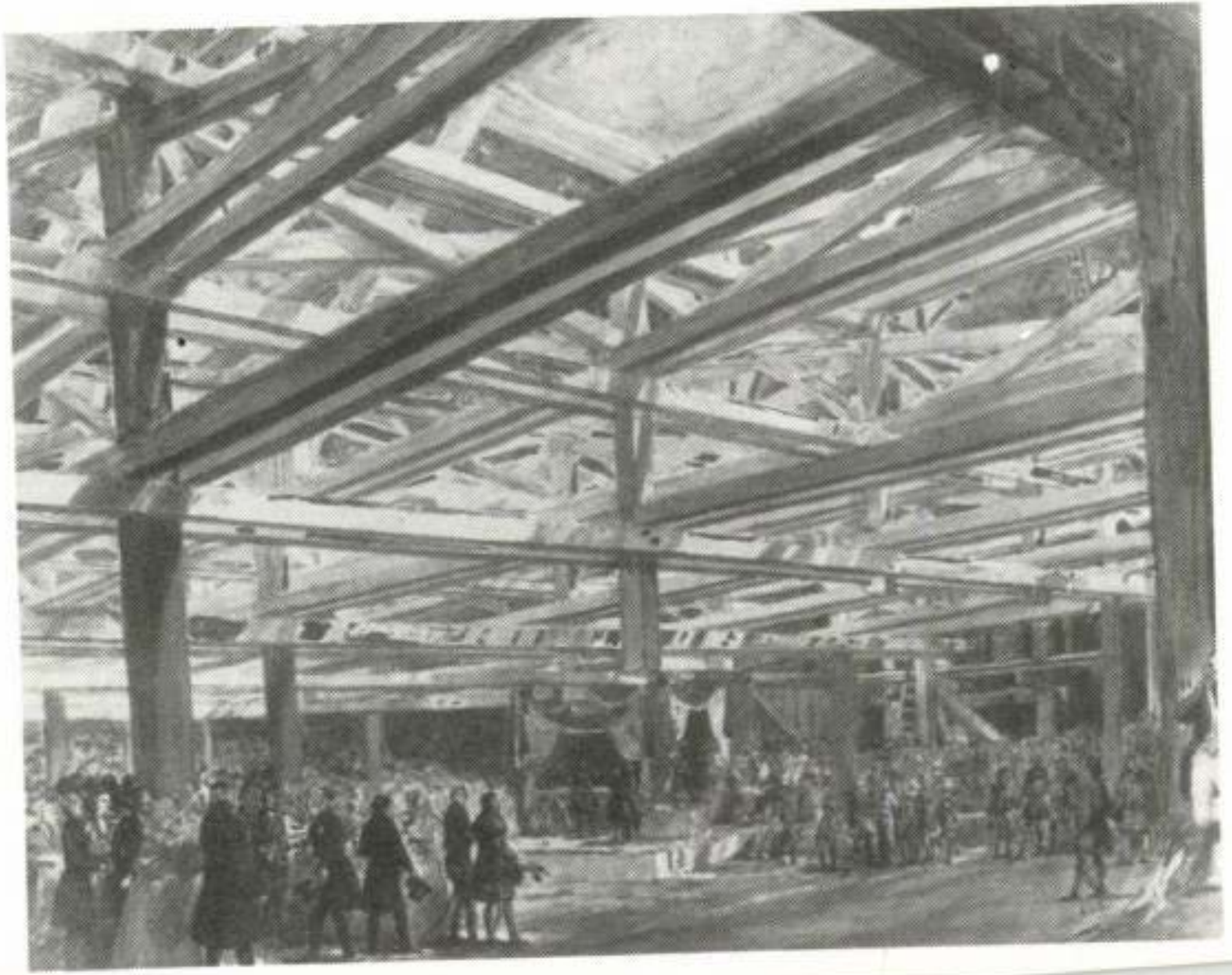

FESTÉSZET, RAJZ, GRAFIKA

TÖRTÉNETI TÉMÁK

BARABÁS MIKLÓS (Márkusfalva, 1810 – Budapest, 1898)

A korszak egyik legjelentősebb arckép-, tájkép- és életkép-festője. Középiskoláit Nagyenyeden és Nagyszebenben végezte. Itt már rajzolni is tanult: 1825-ben Neuhauser tanítványa volt. Kolozsvárott Szabó János oktatta portréfestészetre. 1829–30-ban Bécsben tanult, az akadémia alsóbb osztályaiban, tanára Johann Ender és Johann Heinrich Füger.

1831-ben Bukarestbe ment, ahová portréfestésre hívták, ott maradt egészen 1833 júliusáig. 1834 áprilisától előbb Bécsbe, majd Velencébe utazott, s ott az Akadémiát látogatta. Itáliában kötött barátságot William Leighton Leitch skót tájképfestővel.

1835-től kiállításokon szerepelt Pesten, előbb klasszikusok után készült másolatokkal, majd arcképekkel és életképekkel. 1836-ban a MTA levelező tagja lett. 1838-ban Pesten telepedett le. A folyóiratok 1838-tól metszetekben közlik rajzait. Cégtáblák festésével is foglalkozott, melyeken tájképekkel, életképi motívumokkal együtt történelmi alakok is előfordultak.

Az 1830-as években Barabás az akvarell tájkép és a portré egyik vezető mestere, míg az 1840-es években az életkép válik legfontosabb műfajává. Életképei először egyalakos, kosztümös tanulmányok, majd tájba helyezett népies jelenetek. Fontos emellett az aktuális történeti eseményeket nyomon követő rajzművészete. Az ötvenes években tovább teljesedik Barabás életkép- s portréfestészete, és egyre több litográfiát is készít. 1862-ben a Képzőművészeti Társulat elnöke lett. 1862-ben fényképészeti műhelyt nyitott, sőt fényképek után is festett portrékat. Munkássága élete végéig egyenletes, bár 1870 körül már konzervatívnak hat.

Irod: Lyka 1922; Hoffmann 1922; Hoffmann 1923; Kopp 1943; Barabás 1944; Hoffmann 1950.

Sz.J.

114. Zrínyi Miklós, 1842 *30.*

cégér, o.,v., 242x99 cm
Jelezve b.l.: M(árkusfalvi) B(arabás) M(iklós) 1842
BTM Kiscell ltsz. 13.464
Prov: vétel az Eggenberger könyvkereskedéstől

A várból a felvonóhídra kilépő Zrínyi Miklós egészalakos állóképe balprofilban ábrázolva, jobbján leeresztett buzogánnyal balját a kardmarkolaton tartja. Ruhája színpadi jelmezre, tartása drámai jelenetben szereplő hősére emlékeztet. Aranysújtásos fehér mentéje alatt térdigérő meggyszínű dolmány, szűk borvörös csizmanadrág, lábán sárga, a peremén rojttal díszített csizma. Mentekötője és deréköve gazdag ötvösmunka. Fején nagy, ékes medáliával rögzített kócsagtollas, meggyszínű kalpag.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

A cégér Kostyál Ádámtól, a korszak híres szabómesterétől, a magyar díszruha megújítójától került az Eggenberger könyvkereskedéshez. Kostyál mint a Nemzeti Színház főszabója, 1837-ben Carl Theodor Körner Zrínyi vagy Szigetvár ostroma, 1860-ban Jókai Mór Szigetvári vértanúk c. szomorújátékához készített jelmezeket; az utóbbi, több száz forintot érő Zrínyi-jelmezét a színháznak ajándékozta. A kép elkészítésének idején Körner darabjának címszerepét Bartha János alakította. A szerepet 1833-ban Kohlmann Lipót acélmetszetben (ld. Kat. 287) örökítette meg.

A cégér eredetileg a régi Nemzeti Színház épületével szemben, a mai Astoria helyén állott Zrínyi kávéház vendégeit – köztük sok színészt – hivogatta. A kedvelt kávéház mint színhely több korabeli színdarabban is előfordult: Gaál József 1838-ban bemutatott Peleskei nótárius c. paródiájában és Szigligeti Ede 1843-ban bemutatott Szökött katona c. népszínművében.

Irod: Schoen A.: Pesti cégérek. A Mübarát 1921. máj. 15.

B.S.H. – B.K.

GEIGER, PETER JOHANN NEPOMUK (Bécs, 1805 – Bécs, 1880)

Művészcsaládból származott. A korán árvaságra jutott fiú először szobrász apja nyomdokain faragásból tartotta el magát. A rajzoláshoz és festéshez csak később fogott hozzá, s bár látogatta a bécsi Akadémiát, művészi képzettsége szerint inkább autodidaktának mondható. Az 1838-as évektől kezdve sok történeti litográfiához készített rajzot, 1842/44-ben jelent meg hazánk középkori történetét bemutató albuma Wenzel Gusztáv szövegével. Ennek több kiadása volt. 1844-ben vonta magára Zsófia főhercegnő, I. Ferenc József anyjának figyelmét, aki gyermekei mellé rajztanítónak alkalmazta. Különös érdeklődést tanúsított a viselettörténet iránt, ezirányú tanulmányait jól kamatoztatta nemcsak litográfia-, hanem vízfestmény-sorozataiban is. 1853-tól haláláig a bécsi Képzőművészeti Akadémia tanára.

Irod: Szendrei-Szentiványi 1915, 554–555; ThB 1920, 344–345.

115. Vajk megkeresztelése *31.*

tollrajz, akv., 242x320 mm
Jelzése: Peter J Nep Geiger
BTM Kiscell Itsz. 16.067

A vázlaton a figurák, drapériák, építészeti elemek tollal vannak felvázolva, s aztán akvarellel megfestve.

Köralakú, alacsony medence szélén, talpigérő fehér ingben áll Vajk, s összekulcsolt kezekkel várja, hogy Istvánként elbocsáttassék. Mellette a ceremóniát végző Adalbert püspök és a neki segédkező papok és ministránsok. Kétoldalt főurak, háttérben oszlopcsarnok. A rajz egy változata a Szépművészeti Múzeumban.

M.Zs.P.

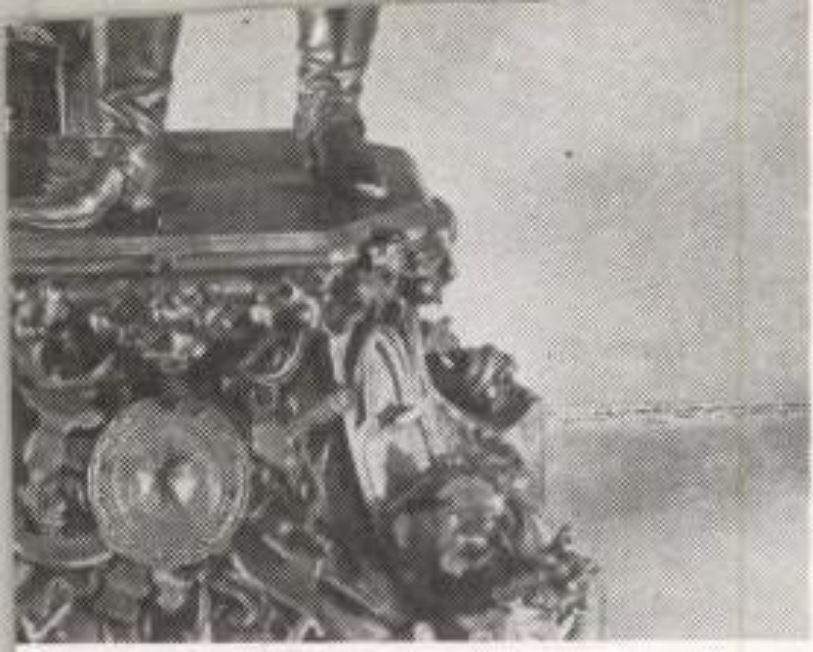

TÁJKÉPEK

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114)

368. Velence alkonyatkor, 1830-as évek *22.*

akv., p., 136x183 cm
Jelezve j.l.: Barabás
MNG ltsz. 1903–87

Igen finoman úsztatott, szürkés színekkel készült ez a mesterműnek nevezhető akvarell, amelyen sejtelmes ködbe burkolva jelenik meg a velencei San Giorgio Maggiore kupolája, előtte pedig a kikötőben veszteglő vitorlás hajók és két gyorsan sikló sötét gondola alakja. A velencei fény-árnyék festészet legjobb hagyományait viszi tovább velencei és általában itáliai művein a fiatal utazó művész, aki monográfusa, Hoffmann Edit véleménye szerint mindezt elsősorban W.L. Leitch (1804–1883) angol akvarellfestővel való barátsága segítségével sajátította el.

Irod: Lyka MM; Petrovics E.: Jegyzetek művészetünk történetéhez a XIX. sz. első felében. Bp. 1933; Kopp 1943; Barabás 1944; Hoffmann 1950, 19 skk.

Sz.J.

369. Hunyadi János gáldi templomának romjai, 1834 *23.*

akv., p., 221x292 mm
Jelezve j.l.: Barabás
MNG ltsz. 1937–3084

A harmincas évek elején sokat utazó festőként Barabás nemcsak Itália, de Magyarország festői, romantikus tájait, történeti romjait igyekezett gyors szín-forma vázlatokon megörökíteni.

A gótikus templom romjai elvadult környezetben jelennek meg, az alkonyfelhős és mozgalmas ábrázolása jelzi, hogy a kis akvarell szimbolikus jelentésű történeti tájkép kiindulópontja lehetett volna, így azonban csak a festő friss kézzel felrajzolt ölete maradt.

Irod: Pataky 1960, 31.kép.

Sz.J.

370. Hullámzó tenger csónakkal I., 1837 *22.*

akv., p., 149x215 mm
Jelezve j.l.: Barabás 1837
MNG ltsz. 1903–93

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS-MNG Bp. 1981.

WEBER HENRIK (Életrajzát lásd Kat. 164)

367. A Weber család, 1848 *42.*

o., v., 210x160 cm
BTM Kiscell ltsz. 7136. F. 72. 1596

Weber Henrik nagyméretű, kifogástalan technikával előadott tizenkét alakot bemutató képén egy polgári nagycsalád jelenik meg. A társadalmi hovatartozásra utal a valószínűleg biblikus felfogást idéző „családfa"-szerű kompozíció, ahol a polgári családok megszokott rangsora érvényesül a három generáció egymáshoz való viszonyában. Weber újságot olvasó apja, és demonstratív módon harisnyát kötő anyja adja a kép centrumát, és a mű alapját. Körülöttük és felettük lépcsőzetesen helyezkednek el gyermekeik, egy csúcsára állított háromszög szétnyíló szárai mentén. Az öregek bensőséges világán túl, a második generáció, a fiak nemzedéke a nyitottságot, az aktív cselekvést jelképezi, és mintegy védőleg magasodik az öregek, nők, és az unokák fölé.

Bár a kép méreteit tekintve reprezentatív alkotás, Weber tudatosan tüntet a család puritán megjelenésével. Mintául szolgált neki a biedermeier szellemű császári família, az I. Ferenc családját bemutató sokszorosított lapokon, ahol mellőzik a díszruhákat, ékszereket, és meghitt, rendetlenséget, otthonosságot mímelő enteriőrben mutatják be az udvart, szinte viselkedésformáló propagandaeszközként. Bár Weber családja látszólag e biedermeier szellem jegyében jelenik meg, mégis ez a szellem jelzése csak egy részét képezi a kép mondanivalójának. A posztókereskedő apa mellett a fiak és vők már a bontakozó magyar polgári értelmiség képviselői, így az egyik vő — Mosonyi Mihály zeneszerző (balra kockás kabátban) — és maga a háttal álló, művét mutató festő is. A jelenlevőket nem a családi szeretetet kifejező látványos gesztusok, hanem a gondolat ereje tartja össze, melyet a képen a nagyon művi szerkezet képvisel. Ehhez hasonlót a Weberre nagy hatást gyakorló nazarénus festők sokalakos szentképein találunk. A reneszánsz kiegyensúlyozottságot az 1848-ban készült képen romantikát idéző nyugtalan gesztusok ellensúlyozzák. Bár semmi jel sem mutatja, hogy a napi politikai események elértek volna a családig, mégis a férfiak izgatottsága a kor szellemét tükrözi. A mű szinte allegórikus jellegűvé válik: a magyar polgári család felmagasztalása, és mint ilyen, egészen egyedülálló jelenség a magyar festészetben.

Irod: Koday 1943, 53; Prém J.: W.H. KSz 1880; W.H. M 1903, 350; Pál I.: W.H. M 1910, 87–89.

Sz.G.

Barabás e több példányban is elkészült, megközelítően azonos tárgyú és kompozíciójú műve – akár az előző mű – a romantika kedvelt toposzait vonultatja fel: a szélfodrozta, hullámokat hajtó tengert, a hullámok között félredülő, veszélyhelyzetbe került, vagy már szinte süllyedő vitorlás csónakot, a hegyes sziklás partokat (itt az egyik rajzon a füstölgő Vezuvot, s a végtelen távlatait sejtető, felhőjárta eget). Barabás könnyeden, elegánsan festi meg mindezt. Ügyel a hullámok fényes taréjának és árnyékos öbleinek megkülönböztetésére, hasonló gondossággal festi meg a duzzadó vitorla két oldalát, a krétafehér sziklákat, a gomolygó füstöt és a felhőket. Hasonló művét lásd még reprodukálva Hoffmann 1950, IV. kép. Vihar Nápoly előtt címmel.

Sz.J.

371. Pusztai táj (Alföldi táj gémeskúttal), 1838 *23.*

akv., p., fedőfehér, 200x290 mm
Jelezve b.l.: Barabás 838
Pécs, JPM ltsz. 68.13.

Hoffmann Edit, a művész monográfusa s több más kiváló kutató joggal tartotta ezt a kis akvarellt a magyarországi romantikus tájfestészetek egyik remekének.

Az Alföld Petőfi 1840-es években írt nagyformátumú költői leírásaiban vált világirodalmi rangú témává. Barabás tájrajza a festészetben mindezt korábban megvalósítja, bár sajnos – megrendelés hiánya miatt – csak az akvarell egyszerűséget, közvetlenséget, s ugyanakkor a részletezés mellett nagyvonalú összefogottságot megengedő technikájában.

A kis rajzon megjelenik, monumentálisan kitárul a horizont vonalával osztott puszta, a futó felhőkkel teli magas ég, a gólyák látogatta mocsár, a messzire kanyargó poros út, s mellette a sárguló szamárkóró. A kép kiemelt motívuma a gémeskút, amely Petőfinél, Aranynál egyaránt a puszta szinte személyiséggé vált, életet adó főalakja.

A puszta motívumából kis- vagy nagyméretű olajfestmények csupán a század ötvenes éveitől készülnek (id. Markó Károly, Ligeti Antal, Lotz Károly, majd Munkácsy művei (Kat. 141, 390, 133, 178), de Barabás úttörő jelentőségű kis akvarellje jelzi, hogy a motívum monumentális festői megfogalmazása már a század harmincas éveiben megszületett.

Irod: Hoffmann 1950, 31, XVIII.kép.

Sz.J.

372. Lapok a Dunai látképek c. albumból, 1843 *44.*

a. A Hajóhíd
akv., p., 204x285 mm
Jelezve b.l.: N. de Barabás 1843
BTM Kiscell ltsz. 17.418.a

A Hajóhíd és a pesti Dunapart képe a mai Ybl Miklós tér magasságából tekintve. Az elő-

térben fabódé, a budai partnál horgonyzó bárka, parton lovak csoportja. A Duna tükrét a Hajóhíd szeli keresztül. A háttérben a pesti part klasszicizáló palotasora Pollack Vigadójával és attól északra. Balra a háttérben a Lánchíd épülő pillérei.

A másik két dunai látképpel együtt egy albumból származik, mely állítólag Clark Ádám tulajdonában volt.

b. A pesti Aldunasor a Lloyd-palotával
akv., p., 225x315 mm
Jelezve k.l.: N. de Barabás 1843
BTM Kiscell Itsz. 17.419

Az Aldunasor képe észak felől, a Rakpiactól a Belvárosi templomig. Az 1830-ban Hild József által épített Lloyd-palota és mögötte a pesti Dunapart palotasora Pollack Vigadójával, a görög templommal és a Belvárosi templom tornyával. A parton álló épületeket a klasszicizmus idején építik ki azonos párkánymagassággal és tengelyritmussal. Végig a Dunaparton folyik a hajók ki- és berakodása, a vásározás. A kép előterében bárkák, gőzhajók népesítik be a Duna tükrét. Jobbra hátul a Gellérthegy zárja le a kilátást.

c. A pesti Aldunasor
akv., p., 225x315 mm
Jelezve k.l.: N. de Barabás 1843
BTM Kiscell Itsz. 17.455

A pesti Aldunasor képe. A Dunapart palotasora a görög templommal és Pollack Vigadójával. Előtérben, a mai Petőfi tér, a rakodóparton élénk vásári jelenetek; kenyeret áruló parasztasszonyok, szekerek, sétálók, köztük egészen elől polgári ruhába öltözött, karonfogva korzózó férfi- és nőalak. A pesti Dunaparton szorosan egymás mögé sorakozva hajók. A Dunát a Hajóhíd szeli keresztül. Baloldalt, a kép hátterében Buda látképe; a Vár, a Rózsadomb és a Hármashatárhegy elmosódó, kékes körvonala. Középen, hátul a Lánchíd épülő pillérei.

Irod: Horváth 1937; Hoffmann 1950.

M.Zs.P.

373. A művész villája, 1853 *70.*

akv., p., 270x365 mm
Jelezve j.l.: Barabás
BTM Kiscell Itsz. 15.483

A vízfestmény Barabás Miklós festőművész városmajori villáját ábrázolja. A ház klaszszicizáló stílusban épült, a középrészen kissé előreugró timpanonnal, melyet négy oszlop tart. A fehér falú épületet zöld zsaluk élénkítik. A villa előtt kert, a kerti úton három lányka játszik. Az oszlopos tornácon asszonyalak, fiúcskával. Az egész kép befut-

368

356

369

428

VIRÁG BENEDEK

EMLÉKE

430

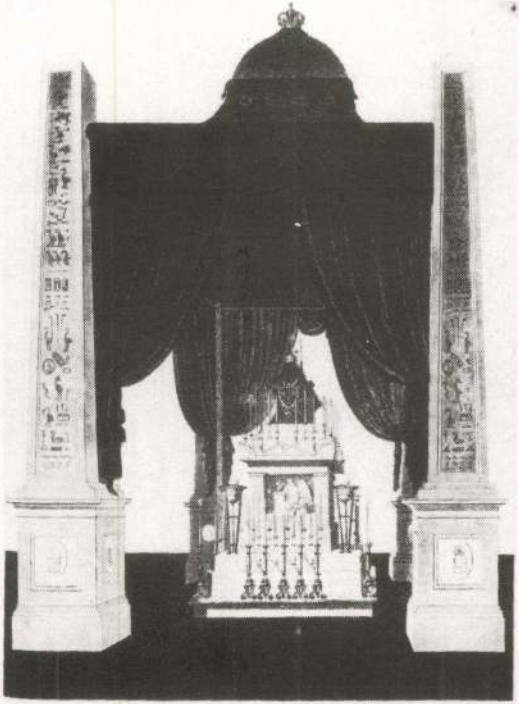

Budai gyászalkotvány

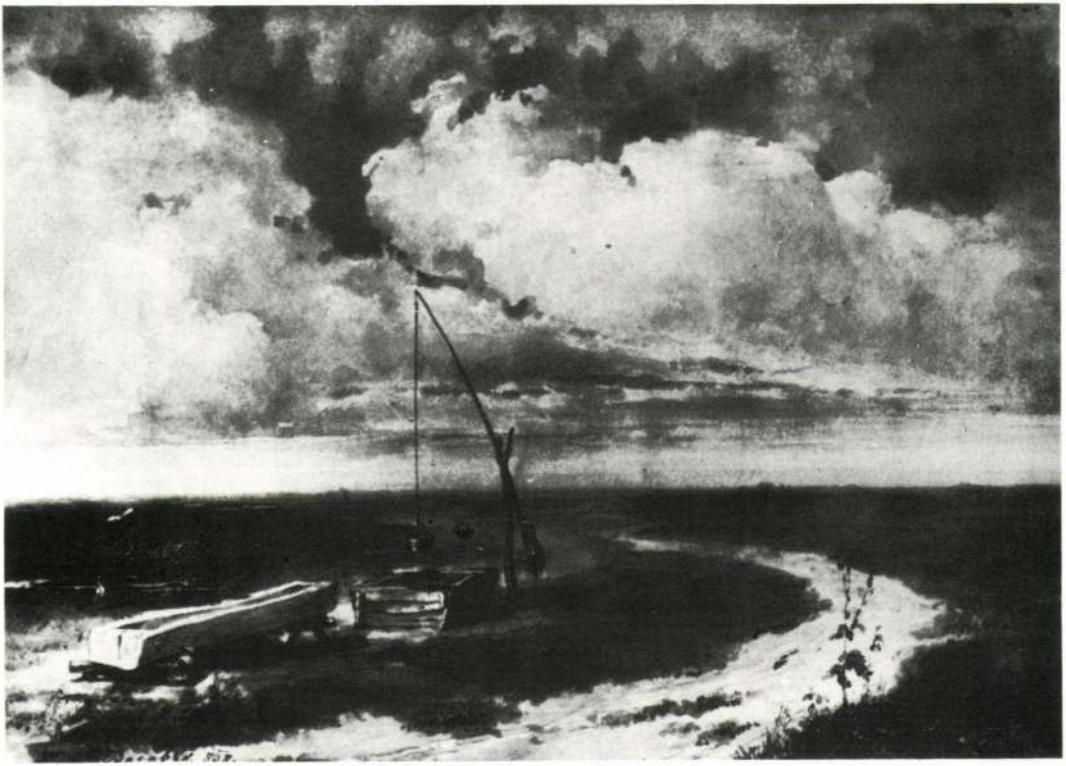

432

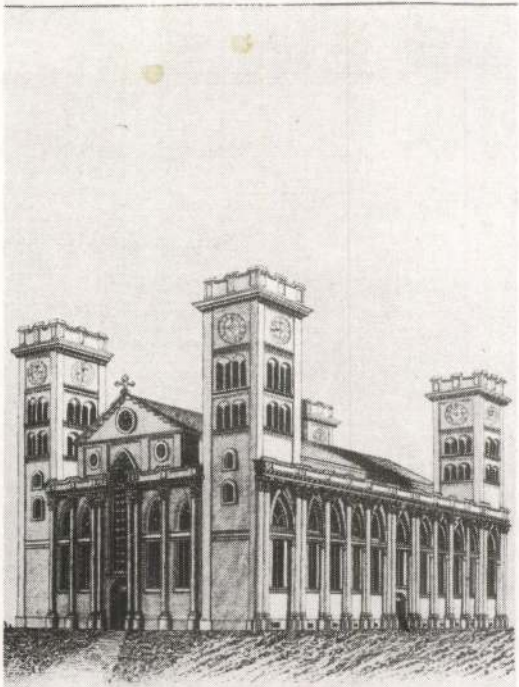

433

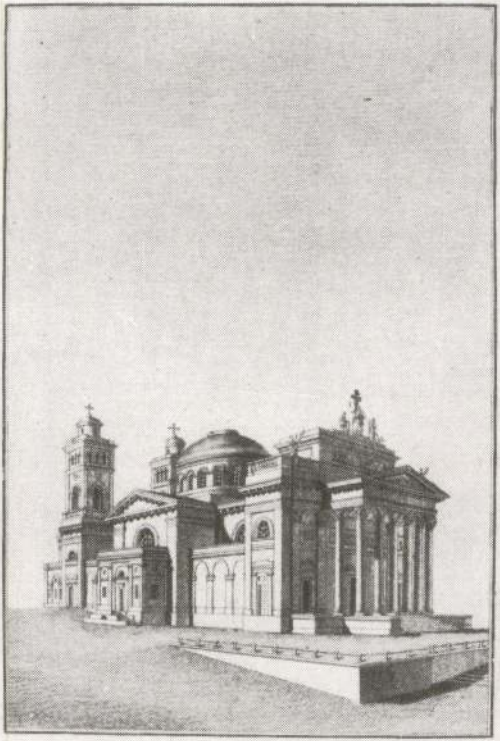

tatott lugason keresztül tárul elénk. Az épületet Barabás Miklós építette saját magának 1840-ben.

Irod: Barabás kiállítás 1899. 321; Barabás műveinek jegyzéke, pótlás 2934.

M.Zs.P.

GLATZ THEODOR (TIVADAR) (Bécs, 1818 – Nagyszeben, 1871) festő, rajzoló

Bécsben tanult, Joseph Mössmer tanítványa volt. 1841-től állított ki Pesten, elsősorban tájképeket. 1842-ig Bécsben lakott, 1843-tól a nagyszebeni gimnázium rajztanára lett. Az 1845-ös pesti műegyleti kiállításon erdélyi tájakat állított ki. Említésből ismert művei: Murányvölgy tája, Egy tó a Kárpátok bércei között. Több rajzát őrzi a Kiscelli

370

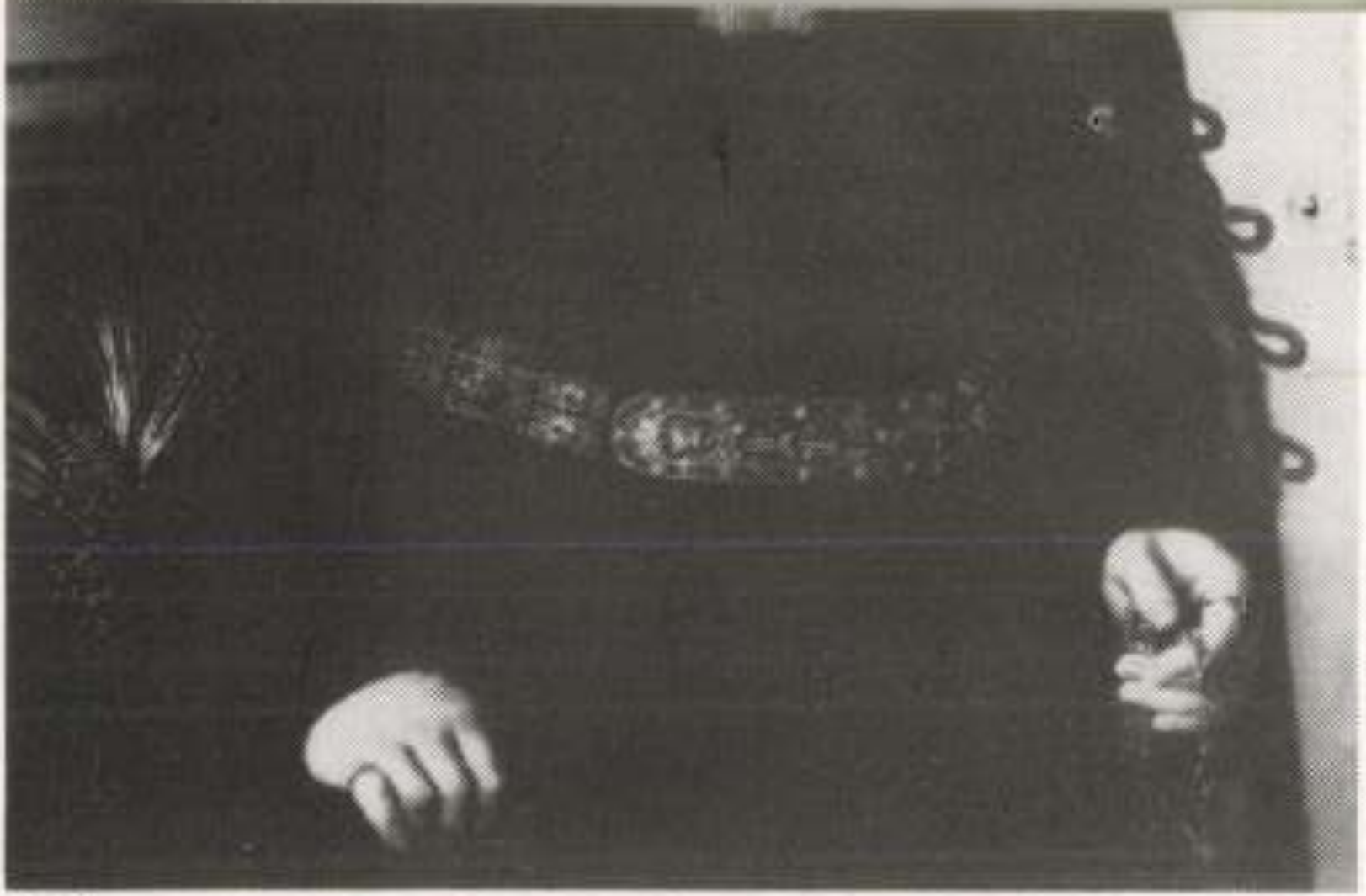

301

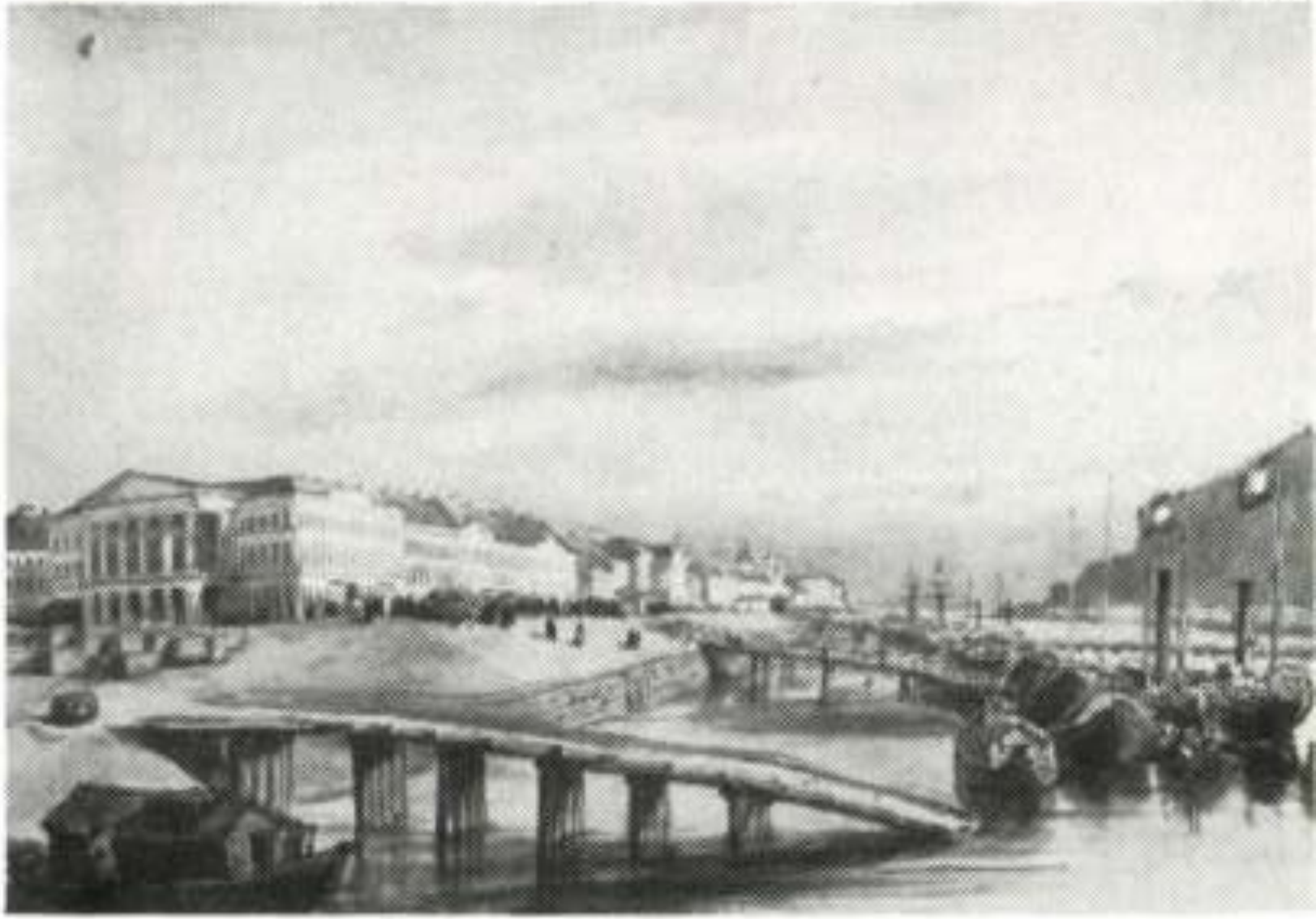

70. tábla

373

69. tábla

BARABÁS MIKLÓS

RIEDEL, CARL AUGUST (Születési és halálozási adatai ismeretlenek) Fametsző.

Nürnbergből telepedett Pestre az 1840-es években. A Trattner-Károlyi cég kiadványai számára készített fametszeteket. Az ő tanítványa volt Huszka Lajos, a Vasárnapi Újság fametszője.

Irod: MTA MKCS, Lyka Károly hagyatéka; Dezsényi B.: Az első magyar képes hetilap. Magyar Könyvszemle, 1940. 31.)

438. A Pesti Divatlap fejlődése, 1844

fam., 89x130 mm
Jelezve: C. A. Riedel sculpsit.
Pesti Divatlap, Buda, M. K. Egyetem betűivel, I. évf. 18. sz. (1844. december 3.)
OSZK H. 8.550.

A *Regélő, Pesti Divatlap* általános, kulturális jelképekből szerkesztett fejlécével szemben (vö. Kat. 434) a *Pesti Divatlap* fejléce politikai asszociációkat ébreszt, a lap és a nemzeti reformmozgalom kapcsolatára utal. A rajz középpontjában az épülő Lánchíd látható, szemben a pesti part épületsora. A képet két angyalfigura keretezi: a bal oldalt ülő angyal kezében a magyar címer, a jobb oldali karját földgömbön nyugtatja.

K.F.

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114)

439. Szigligeti Ede képmása, 1844 *47.*

litogr., 192x190 mm
Jelezve b.l.: Barabás 1844; j.l.: Ged(ruckt) b.(ei) Joh.(ann) Höfelich, in Wien
Felirata: Szigligeti (a névaláírás facsimiléje)
Pesti Divatlap, Buda, Nyomtatott M. K. Egyetem betűivel, I. évf. 2. sz. (1844. július 2. hete), hibásan a 95–96. hasáb után kötve.
OSZK H. 8.550.

Az 1840-es években az irodalmi lapok – elsősorban a *Pesti Divatlap* és az *Életképek* műmellékletként elsősorban a hazai kulturális élet nevezetes személyiségeinek arcképét juttatták el olvasóikhoz. A *Pesti Divatlap* mellékleteként közreadott portrésorozat lapjai Nemzeti Képcsarnok aláírással láttak napvilágot.

Szigligeti Ede (1814–1878) a korszak legtermékenyebb drámaírója, harminc éves korában, amikor a portré készült, a Nemzeti Színház titkára, dramaturgja és a Tudományos Akadémia levelező tagja volt. Nagyszámú történelmi színművét mutatták már be, (*Vazul* című drámáját németellenes mondatai miatt betiltották). 1843-ban színpadra vitt darabját, a *Szökött katonát* tekinti az irodalomtörténet az első magyar népszínműnek. A portrén a drámaíró karosszékben ül, jobbját egy asztalon nyugtatja, amelyen tintatartó és lúdtoll látható. „E rajz és nyomás – olvassuk a Szigligeti-portréhoz fűzött

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS – MNG Bp. 1981.

szerkesztőségi kommentárban a 31. lapon – egyaránt szép és tiszta. E képben jeles költőnk nemcsak külsőleg, de belsőleg is hűséggel van visszaadva.

Irod: Gerszi 1960, 127.

K.F.

440. Jósika Miklós, 1843

acélm., 83x74 mm
Jelezve b.l.: Rajz. Barabás; j.l.: Metszi Mayer Károly
Felirata: Jósika Miklós (a névaláírás facsimiléje)
Magyar Életképek, Pest, kiadja Heckenast Gusztáv, 1843. II. kötet, a címlap előtt.
OSZK H. 26.601.

A *Magyar Életképek* nem folyóirat volt, hanem irodalmi füzetek havonta megjelenő sorozata; szerkesztője Frankenburg Adolf „példátlanul olcsó olvasmány"-ként hirdette a *Regélő Pesti Divatlap hasábjain* (1842. 1200.l.) A volt szerkesztőt 1848-ban Bécsben letartóztatták. Kiszabadulása után főként tárcákat, humoreszkeket írt. Az 1843-as esztendő két féléve alatt megjelent füzeteket a kiadó két kötetbe gyűjtötte, mindkét kötetet egy-egy – a füzetekben szereplő – kortárs író acélmetszetű képe díszíti. Jósika Miklóst (1794–1865) Barabás prémes mentében ábrázolja. A maga korában népszerű regényíró az arckép keletkezése idején a Kisfaludy Társaság elnöke volt. A kép alatt Jósika aláírásának facsimiléje. A rajz metszője Mayer Károly.

Irod: Pataky 1951 nem ismeri.

K.F.

ISMERETLEN MESTER

441. Az Életképek címlaprajza, 1844

fam., 69x75 mm
Életképek, Pest, Landerer és Heckenast, 1844. I. félévi kötet címlap.
OSZK H. 26.601.

Az 1844-től kéthetenként, majd hetenként megjelenő *Életképek* címlapját a Nemzeti Színház rajza díszíti. A fametszeten az épületnek a Kerepesi (ma: Rákóczi) útra néző homlokzata látható. A címkép kiválasztása a folyóirat és a színház közeli kapcsolatát jelzi: 1846-ban az *Életképek* hivatalosan is a Nemzeti Színház orgánuma lett.

K.F.

439

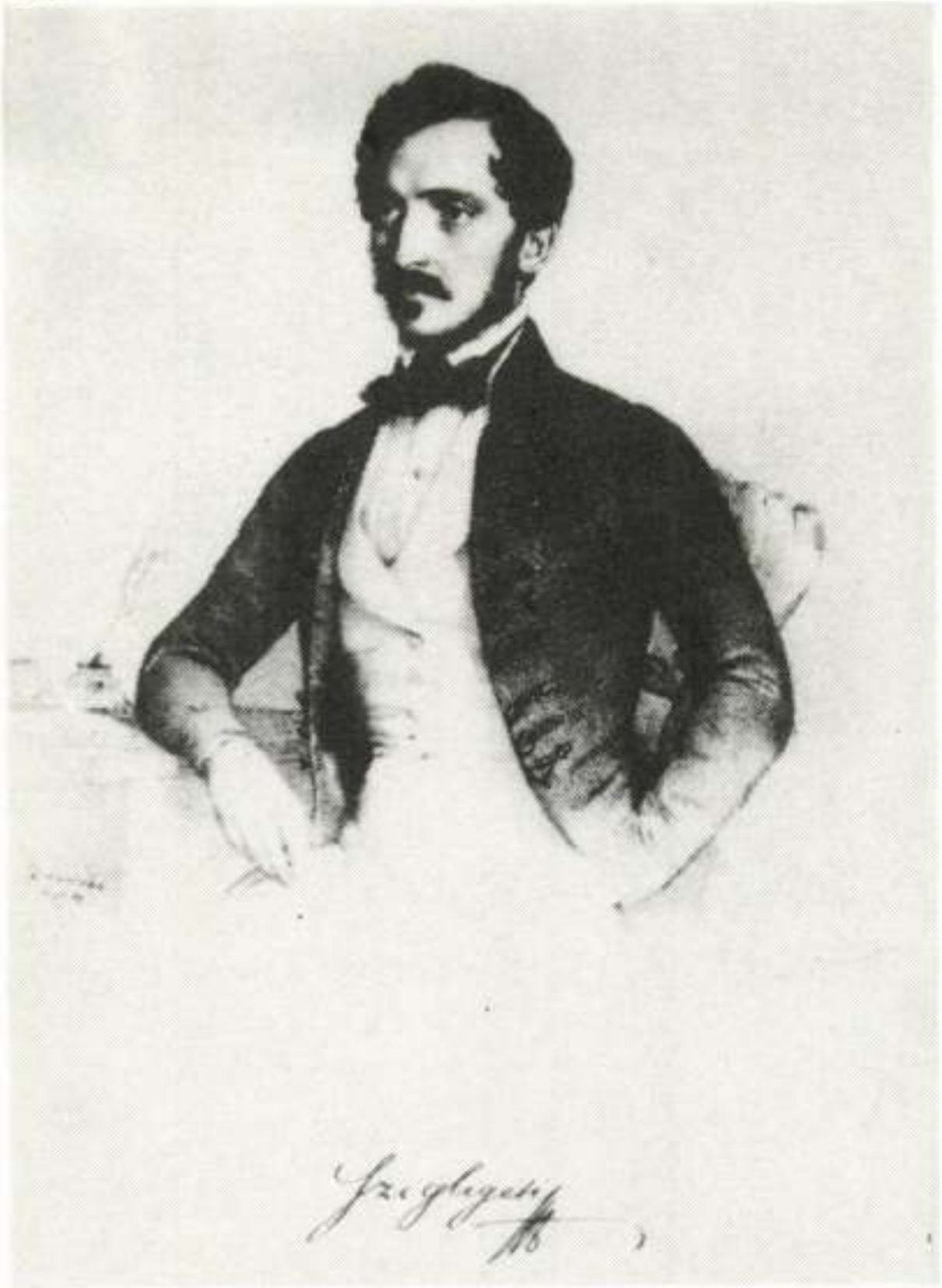

48. tábla

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114) – **WALZEL ÁGOST** (Életrajzát lásd Kat. 300)

445. Horvát István, 1844

litogr., 197x143 mm
Jelezve b.l.: Ny. Walzel Pesten; j.l.: Barabás. / 846
Felirata: Horvát István /a' Széch. országos Könyvtár / őrzője. (az aláírás facsimiléje)
Életképek, Pest, nyomatott Landerer és Heckenastnál, III. évf. II. félév, 7. sz. (1846. aug. 15.), a 228. l. után.
OSZK H. 26.601

Horvát István (1784–1846) az összehasonlító nyelvészet hazai úttörője, a középkori nyelvemlékeknek és a magyar őstörténet adalékainak jeles gyűjtője és rendszerezője volt. Nevét a köztudat mégsem termékeny tudományos munkásságával, vagy a Széchényi Könyvtár mintaszerű rendezésével kapcsolja össze, hanem munkáinak ábrándos túlzásaival. Nyelvészként Horvát István azt próbálta bizonyítani, hogy a világ valamennyi nyelve a magyarból származik, egyik őstörténeti munkájában pedig a *Genezis*-ből mutatta ki a magyarság őseinek jelenlétét. Eszméi egy ideig nagy hatással voltak fiatalabb kortársaira, és fontos szerepet játszottak a magyar romantika múltképének formálásában.
Az *Életképek* 1846. augusztus 15-i és 22-i száma részletesen ismertette az egy hónappal

Jelezve b.l.: L. Steinruker rajz.; j.l.: Perlaszka metz.
Felirata fent: Tervezett alagút /a budai várhegyen keresztül. Középen: Alagút kettős átmenettel. Lent: Alagút egyszerű átmenettel.
Életképek, Pest, Landerer és Heckenast betűivel, II. évf. II. félév, 24. sz. (1845. december 13.), a 770. l. után.
OSZK H. 26.604.

Az *Életképek*-ben közölt rajz érdekessége, hogy jóval korábbi, mint budai alagútra vonatkozó konkrét tervek. Bár Széchenyi István már a Lánchíd építése idején foglalkozott a Várhegy alatt építendő alagút gondolatával, a terveket a Lánchíd kivitelezője, Adam Clark csak 1852-ben készítette el, s a munkálatok 1853-ban kezdődtek el. Az 1845-ös metszet arról tanúskodik, hogy az elvi tervezés idején még nem dőlt el, hogy egynyílású vagy kétnyílású alagút vezessen-e át a hegy alatt. A felső kép kétnyílású alagútat mutat, egyszerű, klasszicista stílusú bejárattal. Az alsó rajzon az elkészülthöz lényegében hasonló konstrukciójú alagút vázlatát látjuk a krisztinavárosi oldalról. Az ábrázoláson világosan felismerhetők a Lánchíd budai pillérének vonalai. Az alagút belsejét mindkét rajzon gázlámpák világítják meg. A metsző: **Perlaszka Domokos** (Életrajzát lásd Kat. 442). A metszet a *Spiegel* mellékleteként is megjelent (Pataky 1951, 199. 60. sz.)

Irod: Az *Életképek*-ben megjelent, magyar felirattal ellátott változatot Pataky 1951 nem ismeri. Szendrei-Szentiványi 1915, 536; MTA MKCs Lyka hagyaték.

K.F.

korábban elhunyt tudós életrajzát — Barabás litográfiáját az első folytatás mellékleteként kapták kézhez a lap előfizetői. A nekrológ megemlékezik Horvát és a cenzúra konfliktusairól: egyik munkája (*Horvátországról mint a' magyarok fegyverrel meghódított tartományáról*) csak Lipcsében jelenhetett meg, legújabb viszonyainkat taglaló műve pedig kéziratban maradt.

Irod: Gerszi 1960, 123. 140.sz.

K.F.

sokára közkedveltté lett a pesti közönség köreiben. Mint műkereskedő és művészeti szakértő vett részt 1838-tól a Pesti Műegylet szervezési munkálataiban, melynek alapító tagja és az első évben pénztárnoka volt. Grimm szinte egyedül szervezte meg a pesti Redoute-ban 1840 májusában megnyílt első műegyleti kiállítást. Ő gyűjtötte össze Bécsben és Pesten a több mint 300 bemutatott mű java részét, és rá hárult a kiállítás technikai lebonyolítása is. Ez anyagi erejét annyira igénybe vette, hogy cége 1841-ben csődbe ment. Ezután Vietorisz Antalt követve, a színes litográfiával kísérletezett, 1842-ben berendezte pesti kőnyomdáját. 1846-ban a Walzel féle kőnyomdát vezette.

A szabadságharc idején a Kossuth által felállított bankjegynyomda litográfiai osz-

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114) *48.*

447. Gellérthegyi mulatság húsvéthétfőn, 1845

litogr., 250x305 mm
Jelezve j.l.: Barabás M. /1845; b.l.: Nyomt. A.F. Walzel
Felirata: Gellérthegyi mulatság húsvéthétfőn
Életképek, Pest, Landerer és Heckenast betűivel, II. évf. I. félév, 12.sz. (1845. március 22.), a 380. l. után.
MNG Hsz. 1948–3108

A képen a Gellérthegy lejtőjét látjuk. A középpontban kövérkés, csizmás úriember kísérőjével, a fűben egy lánnyal enyelgő katona. Hátrább sűrű tömeg, árusbódék, az előtérben hancúrozó gyerekek. A távolban a Duna a hajóhíddal, még távolabb néhány pesti ház sziluettje. A litográfiához a lapban szatirikus cikk kapcsolódik; szerzője a képen látható figurákat jellemzi. A középpontban álló úr például épp a magyarosodás útján halad. Kalapja, csizmája már magyarnak mutatja, a hasára feszülő nadrág még idegen. Bár negyven éve él itt, magyarul még nem tanult meg. Kísérője azok közé tartozik, akiknek „szabadelvűsége nem ismer határt", kivéve ha „jól őrzött tárcája hozatik fel kérdés tárgyául".

Irod: Gerszi 1960, 129. 425. sz; 273. 28. kép

K.F.

Műrkyel Magyarosszagon 1830-1870
MTA MKCS-MNG Bp. 1981.

rivari felirat betűit groteszk rajzok övezik, sőt némelyik betű testét is apró ördögfigurák alkotják.

Irod: Gerszi 1960.

K.F.

449. Gúnyrajz a pánszláv törekvésekről, 1848 *49.*

litogr., 229x230 mm
Jelezve j.l.: S. M.
Felirata: Soha ne köszörüld ollyan nagyon a' bicskádat bratko Kosakiloff! sokkal könnyeb- / ben vágódik ez, mintsem eleve hittük.
Charivari (Dongó), Pest, Nyomatott Lukász Lászlónál, I. évf. 2. sz. (1848. július 5.) 11.
OSZK 899.

A rajzon egy szerb viseletbe öltözött férfi hegyes késsel Horvátországot vágja le Magyarország térképéről. Szemben vele kancsukás kozák a kését feni. A háttérben egy fal mögül Kossuth és Széchenyi, kettejőktől kissé távolabb Deák figyeli a jelenetet. A karikatúra szerint a magyar kormány feltétlenül nézi Horvát-Szlavonország elszakadását és tágabb értelemben a pánszláv törekvések sikerét. Valójában e terület ténylegesen sosem állt a Pesten működő felelős minisztérium ellenőrzése alatt, és 1848 nyarán a kormány arra törekedett, hogy a fennálló helyzetet törvényesítse. Júliusban és augusztusban Batthyány közvetlenül és közvetve többször tárgyalt a Bécs által kinevezett horvát bán-

Barabas. A
1855.

Kerkerscene

Barabás Miklós, Lestőművész

- Önök is csak érdeklődők?
- Most bekapcsolta a magnóját, most igen érdeklődők vagyunk.
- Most nem ugy hangzott, mint valami őszinte válasz.
- Hát mit mondjak magának? Érdeklődünk mondjuk és kiváncsiak vagyunk, hogy hogy kelnek el a képek.
- Készülnek vásárolni is?
- Én nem, én csak segiteni szeretnék, hogy szakértelmemmel, esetleg vásárolni tudjanak ismerőseim. Nem vagyok képzőmüvész, régen járok árverésekre, és elég -
- Ha már véletlenül igy összetalálkoztunk, és ért a képekhez, Ön szerint mi határozza meg egy képnek a kikiáltási árát.
- Hát ennek rendkivül sok tényezője van, itt általában a közönség igényét is figyelembe szokták vennei, de véleményem szerint figyelembe veszik a,

Szombat délelőtt
1977. június 4. Pótlás 10.00

- Na ez az, mit még?
- Hát a neveket is figyelembe vesszik,
- Ne haragudjon arra jó hogy ezt mondta, éppen tegnap beszéltem valakivel, aki véletlenül képzőművész, ő azt mondta, hát én persze nem kétlem, hogy ez csupán egy rosszmáju megjegyzés, hogy itt neveket árulnak, nem képeket.
- Na, ez nem fedi a valóságot, például tegnap egy gyönyörü szépü Barabás kép is volt itten, és ugye sok más régi müvésztől van, de ugyanugy a haladó müvészeti áramlatok is képviselve vannak itt az árverésen, hiszen látunk itten Aba Nováktól kezdve Ké Kmetty Jánosig, csak a tegnapi napot emlitem meg, fényleg mindenféle müvészeti irányzatot.
- Hogy megy az ilyenkor, mikor felkészülnek egy ilyen vásárlásra, hogy az 4-5 nap kiállitás.
- Hát megnézi az ember, hogy milyen képek vannak, és aztán van ami tetszik, van ami nem tetszik, és ha sikerül sikerül, ha nem sikerül akkor üres kézzel jött az ember, és teli zsebbel megy, mert a kép ára megmarad a zsebbe.
- Marosfi Dezső vagyok a vállalat reklám - csoport vezetője. A 42. képaukció a felszabadulás óta. Ehhez tudni kell azt, hogy egy szakzsüri többszörösen átvizsgálja, és csak olyan tényleg müvészi értékü képek kerülnek be, amelyekről a divaton tul, a közönség is meggyőződhet, és a szakértők is meggyőződhetnek hogy értékes.
- Most halkabbra kell vennünk a hangunkat, mert elkezdődött az árverés. A müvészeti tárgyaknak általában nincs áruk, nincs ára egy jó képnek, hanem már van árfolyama. Itt kialakult a kereslet, és kinálat alapján. Ez az a bizonyos fiatal értékitélet, amelyet a közgazdák - használnak, mert a müvészi tárgyakra is épp ugy ráilleszthetők, mint akármilyen más használati tárgyra. Azt, hogy egy festmény mennyit ér, azt a boltba meghatározni pontosan nem lehet. - lo ezer forint, akkor esetleg a kiállitáson 4o ezerért árusitják. /érthetetlen/
- Éppen senki többet, nem még 22-nél tart.
- Huszonkettő ezer forint harmadszor.
- Tele volt a terem -, ezt mi megszoktuk,
- Vannak-e visszatérő törzsvendégeik?
- Vannak, szinte egyértelmüen mondhatjuk, hogy vannak törzsvásárlóink, vannak először a gyüjtők, persze itt egy gyüjtő egy más kategóriát jelent, teszem föl, mint a bélyeg gyüjtésnél, azért is, lényegesen több pénz kell hozzá, mert hiszen volt itt már olyan kép, amelyeket 275 ezer forintért vettek meg, vásárolnak azok, akik szeretik a szépet, és van hozzá anyagi lehetőségük. Ilyenek a jól kereső orvosok, a kisiparosok de, és vannak a régi világból átmentett vagyonok révén olyanok is, akik hát festményekbe fektetik a pénzüket jelenleg is, ami

nem egy utolsó dolog, végtére az előbb mondott X - értékitélet minden időre alkalmazható, tehát amit ma megnéztem 2o ezerért, lehet hogy holnap 3o ezret ér.

- Itt röpködnek az ezresek, ahogy elnézem,

- nem tudjuk, hogy ki kicsoda, nem is akarjuk, ők se akarják nem szeretik, ha mások is tudják, hogy nekik pénzük van. Hát most már nincs, mert itt szépen gyülnek a köteg 5oo-asok itt a - előtt, máma itt össze kell jönni kettő és fél milliónak ugy hogy a 4.1 tized -/érthetetlen/,- reméljük fölmegy 4 és félre.

- Nem baj, hogy vannak emberek, akik képzőművészeti alkotásokra költik szabad idejükben, szabad pénzüket. Azt már sajnáljuk hogy nincs szabad pénze a Nemzeti Muzeumnak arra, amire egyébként muzeális értéknek tart.

Első táblán négy hölgy iró arczképét látjuk. Világért sem követjük el azt a bohóságot, hogy választást tegyünk közülök, mellyik a legszebb? Páris csak három közül választott s trójai háboru lett belőle; de épen négy közül!

Legeszményibb, e négy arczkép közül tagadhatlanul az, a mellyik már halott. Három társnője bizonyosan nem fog ránk haragudni azért, ha e fénytelen méla szemeket, mik a tulvilágról néznek már ide vissza, találjuk legmegragadóbbaknak, s azon magas márvány homlok, finom mosolytalan ajkak előtt leteszszük a tiszteletnek azt a hódolatát, mellyel olly gyászos végzetü életnek tartozunk, minő *Ferenczy Terézé* volt, ki élte tavaszán életfájdalomból megölte magát. — *Flóra*, az irodalom e kis földi tündérkéje, ki aranyat, ezüstöt, drága gyöngyöket hordogat elő kék tengerszem fenekéről, egyesiti arczában a földet és eget. Szemeiben az erő, ajkaiban a gyöngédség. Ez a kép teszi mesterré Barabást, mert tökéletesen kifejezi a belül lakó lelket. — Kevésbé sikerült *Bulyovszky Lila* képe, melly minden vonásaiban olly valami szokatlant visel, hogy nem találunk ismerősre benne.—*Kempelen Riza* csinos, derült arcz, az ifjuság sokat igérő kifejezésével.

A második táblán legfeljül áll *Tompa Mihály*. Valóban illyen ő. Ez a tisztes komoly arcz, mellyen egy oda nem illő redő sem hazudtolja meg azt a kedélyt, melly müvein elömlik. — Mellette áll *Dobsa Lajos*. Jaj neki, hogy illyen jól van eltalálva. Minden vonása szúr, még a bajusza is, de kivált szemei. Ajkai körül ez a sardonikus mosolygás. — Alul *Beöthy László* jelen meg; nem tudni róla, jó kedve van-e vagy haragszik? mintha azt mondaná „hagyjatok már egyszer békét!“ — Mellette lebeg *Tóth Endre*, az egész irói társaságban a legszebb fiu. Ügyetlenség volt a rendezőtől ezt a képet Dobsáéval egy lapra festetni s ez által egymást concurrentiába hozni.

A harmadik lapon áll legelől *Kemény Zsigmond*. Olly élethü arcz, hogy mikor e sorokat irom, szinte hajlandó vagyok hozzá beszélni s várni, hogy szemeivel inteni fog. Tekintete épen illyen nyugodt, szilárd, hideg, mint e képen. — Melléje jutott *Jókai*. — E sorok irója soh'sem beszélt vele, azért nem tudja, hogy találva van-e? hanem azért kénytelen megróni, hogy haját felbodrozta, mikor lefestették. Illik is ez feleséges emberhez! — Alább következik *Gyulai Pál*, leszámitva azt a kis kancsalitást, a mit ez arczkép ráfog, megközeliti arcza azt a kifejezést, a mi az életben övé, a bátortalan szemek mögött a legbátrabb sziv, a sötét arcz rejtekében a legvilágosabb lélek. — Szemben áll vele *Kövér Lajos*, a ki ez alkalommal az orrán kivül minden egyéb tulajdonaiból ki van vetköztetve. Igen eredeti látvány az, hogy e lapon Gyulai épen olly termetes és épen olly fekete, mint Kövér; a ki tudja, hogy Kövér hat láb és tizenegy hüvelyk a valóságban, Gyulai meg négy láb és öt hüvelyk; Gyulai fekete, Kövér pedig lenhaju.

Negyedik lapon jön *Arany János*; ez a derék, becsületes, igaz keresztyénekre s igaz magyar emberekre emlékeztető arcz, patriarchális hosszu bajuszával, érctekintetével. Ő is kivül hordja a lelkét. — Mellette van *Eötvös József* arczképe. Hasonlit egy kicsit Tarczy Lajoshoz is, azután meg Ballagi Mórhoz is, meg még más valakihez, a ki nem jut eszembe. Azután még egy kicsinyt Eötvöshez is. Eötvösnek még soha sem láttam jó arczképét: pedig láttam vagy hatot; azt a nemességet, azt a finom, derült nyájas és mégis komoly szellemet, melly pedig olly élénken van kifejezve szép arczában, nem tudja visszaadni a rajzón. — Alul következik *Berecz Károly*. Jól van találva. Ugy néz ki, mintha nem is tudna semmit arról, a mi itt körülötte történik? — Ezt a tettetést még nagyobb fokra vitte *Lauka Gusztáv*, a ki melléje van festve. A kik ez előtt nyolcz évvel ismerék s most az arczképét meglátják, azoknak rettenetes sejtelmeik támadhatnak a lélekvándorlásról; még csak rá sem néz az emberre s nyakig begombolta a kabátját.

Az ötödik lapon mosolyog legelől *Tóth Kálmán*. Minden arczképe közt ez a legvalódibb; ámbár ő azt hiszi, hogy van ennél már szebb is; — mellette mérgeskedik *P. Szathmáry Károly*; a ki nem fél a haragjától igen jónak találandja arczképét. — Alattuk izzad *Szász Károly*. Menykő hideg lehetett ott, a hol őt festették, mert prémes bekecs tetejébe még köpönyeget is öltött; különben arcza igen jól jellemzi szelid, ábrándos költői belsőjét. Csak az a bekecs ne volna rajta. Lám *Szelestey* már nem fázik, pedig mellette áll. Ez a hamis fiu, valahányszor uj arczképe jön ki, mindig fiatalabb; vajjon mivel mosdik?

A hatodik lapon áll legelől *Lisznyay Kálmán*. Látszik rajta, hogy minden kitelhető mesterséget elkövetett, hogy valakihez máshoz hasonlitson, ne saját magához. Szájának szem-nem-látta előre tolt állása van itt, melly egy egészen idegen képet állit elénk s szemközti állásban véve, gyilkosul áll képéhez az az à la Lucifer frizura, a mi más arczképeit igen jól diszitì. — *Balázs Sándor* fordit neki hátat, kire nagy hatással látszik lenni egyoldalulag felálló inggalléra. Arczképe jól van találva, csak azt szeretnők tudni, hogy min csodálkozik ollyan nagyon? — Alól látható *Székely Józsefnek* a megszólalásig és meg nem fésülésig hű arczképe, mellette *Vajda János*, mint egy kis bajusztalan Ámor, égnek emelt szemekkel; kinek arczát ép olly költőivé tette Barabás keze, mint a milly igazán költői lélek lakik azon belül.

Eddig tart az album. A kiállitás becsületére válik Barabáson kivül mind a szerkesztőnek, mind a kiadónak s a „Hölgyfutár“ közönsége kétségkivül igen érdekes gyüjteményt vesz át abban, melly ámbár korán sem foglalja magában hazai irodalmunk minden nevezetes egyéniségeit, de mindenesetre ollyanokat, kiknek emlékét megtartani jó.

Vidéki hirek.

— *Balatonvidék*. A Balaton lecsapolás kérdése mindinkább égetővé válik. A bajt csak emlegetni tudjuk, de nem teszünk ellene semmit. Kinek feje fáj, ne jajgasson, hanem a helyett menjen keressen rá kakukfüvet. Ideje már, hogy a sok jajgatás után végre a baj orvoslásához fogjunk. E végre legczélszerübb volna, ha valamellyik érdekelt lelkes birtokos felszólitná hasonlag érdekelt ügyfeleit, s közösen vagy egyenkint folyamodnának illető megyefőnökségük utján a kormányhoz a már létező balatoni országos törvény foganatbavételére, cs. biztos kinevezéséért, ki által egybehiva társulatot alakithatnának, a költségek közös fedezésére. Ezek a legelső teendők. Hogy mint kelljen a Siót megásatni, miféle terv és módositás szerint, az csak a helyszinén ahhoz értők megvizsgáltatása után lehet meghatározni s előadandó véleményemet akkorra halasztandom. Ne tervelgessünk, hanem tegyünk, ugy is haszontalan portéka a terv mindaddig, mig foganatba nem veszik. Ny.

Nagyvárad. Nem rég itt egy különös peres eset vonta magára a közfigyelmet. Egy nő gyermek-gyilkolás miatt törvényszék elé állittatott, ki azonban czáfolhatlan adatok ellenében szüzi ártatlanságát azzal védelmezte, hogy egy bozontos ördög nagy szarvakkal és hosszu vas fogakkal éjfél idején hozzá jött és a gyermeket mellé fektette. Két óra mulva ismét két nőördög jött, kik óriási testalkattal birtak, kik hizelegve a gyermeket elvitték és hallgatást igértek. A gyermeket csakugyan olly rejtett zugban találták fel, melly ördögök tanyájául nagyon is alkalmasnak látszik. — Ugyanez alkalommal egy férfi is állt a törvényszék előtt, ki kedvesét saját kezével vizbe fojtá, azért mert anyja egybekelésüket szüret utánig halasztá, de mikor aztán még sem fogta volna megengedni, mert a leány már igen jó reménységben élt.

Félegyházán az árvabizottmány mult hóban már megkezdte működését.

⊙ *Pozsonyban* a mészpiaczon egy lámpásfa kiásása alkalmával emberkoponya és egyéb csontok találtattak. Hogy kerültek oda? az rejtély.

⊙ Bodonyi levelezőnk irja, hogy a Recsk helység melletti költőileg is megénekelt *Kenyérkövön* ns. Kocsobai Tibolt Károly hevesmegyei főnök ur Megváltónk emlékére diszes keresztet emeltete, mellyet f. hó 9-én ő kegyelmessége Bartakovics Béla egri érsek ur 10 szomszéd község áhitatos népe összegyültével 15 áldozó pap és a megyei t. cz. tisztség kiséretében ünnepélyesen felszentelt.

⊙ Tamásfalváról irja egy tisztelt hazánkfia, hogy az ottani vendéglősnek a helybeli szabó 13 rőf szövetből varrt nadrágot s az még is olly szüken ütött ki, hogy a tisztelt megrendelő nem birja felhuzni. Itt már most nem tudjuk, hogy mit csodáljunk inkább: azt a becses termetet-e, mellyel a vendéglős ur ekként meg van áldva, vagy a szabómester tudományát, a ki 13 rőf szövetből egy ember számára szük nadrágot szabott?

⊙ A „B. P. H.“ szerint Nagy-Enyedre fog áttétetni a kerületi kormányzóság és a feltörvényszék. Szegény elpusztult város igy talán még is majd felépül.

⊙ Risánoban, a dalmat partokon is láttak egy tengeri kigyót. De ennek már lába is volt. Tiz öl hosszu volt. Prédáért jött ki a száraz földre. Kár volt meg nem fogni; mert addig nem hisszük el, a mig a bőrét nem látjuk.

Nemzeti szinház.

SEPTEMPER I. Lys Diana, franczia dráma, mult héten adatott Latkóczyné jutalomjátékául. A gyér közönség látása ne szomoritsa a derék müvésznőt; mi a közönség e hidegségét az ujabb franczia drámák vesztett hitelének rójuk fel. Az a fiatal Dumas, ki ezt a müvet irta, egy előbbi munkájában azt iparkodik bebizonyitani, hogy bizonyos állásu hölgyek, kik *mindenen* keresztül mentek már, a legangyaliabb lények, s a velük kötött viszony mindenek felett szép és kivánatos; ebben a Lys Dianában pedig viszont azt mutogatja, hogy a házas élet millyen pokol, és millyen rosz abban élni. Ezekre a szép eszmékre még a mi közönségünk nincs megérve s hiszszük Istenünket, hogy nem is lesz, és hasonló darabok nem fognak neki tetszeni, még ha olly unalmasak nem volnának is, mint ez a minapi. Jónak látjuk megjegyezni e helyen, hogy a forditott müvek nem kerülnek a drámabiráló választmány elé; hasonló ürességü eredeti darabokat az bizonyosan visszautasitana.

II. Fentebbi állitásunk valóságát igazolja Diocletián első előadása, mellyet Jókainé választott jutalomjátékául, melly alkalommal a közönség igen szép számmal tölté meg a szinházat, s a jeles szinmüvet mind végig kitartó érdekkel és tetszéssel kisérte. Ez uj müve Szigligetinek irodalmunk legjobb termékei közé tartozik s a szinpadon állandóul fen fogja tartani magát.

III. Jövő hetfőn adatik Feleki jutalmaul: Divathölgyek, franczia dráma, először. Ne nézd uram, hogy ő franczia szinmü. Jutalmazzuk a müvészt!

Tárogató.

⁂ Szebasztopoli adoma. Ez ugyan nem Szebasztopolban történt, hanem Pesten, hogy két igen tisztelt hazánkfia, kik közül az egyiket nevezzük *hidegvérünek*, a másikat *melegvérünek*, egy év óta mindennap vi-

TÁRHÁZ.

Ipar és gazdászat.

— Dumas franczia vegyész veres czéklából készit jó és olcsó bort. Csak lőre marad biz az, akármillyen jó; czékla kedveért ne vágjuk ki szőlőtőkéinket.

Milly nagy előmenetelt tesz hazai iparunk, annak legujabb tanubizonysága azon részvét, mellyet a külföld tanusit iránta. Nemrég Vidacs hazánkfiánál rendeltek meg Berlinből 100-nál több gazdasági gépet; ujabban pedig Beregszászi zongorakészitő gyára kapott hasonló megbizásokat külföldről. Munkára magyar! A munkáé most a dicsőség.

Tolnai vörös boraink nagy mennyiségben vitetnek ki a krimiai csatatérre. Orosz vér! Hadd folyjon.

A Kalocsa melletti érseki uradalmi szigetben legujabban nagymennyiségü guánót fedeztek fel. Tavalyi lapjainkból tudják t. olvasóink, hogy a guano ollyan trágya neme, melly halevő madarak után támad.— Eddig csak Amerikában találták ezt nehány puszta szigeten s hajókon hozták Európába, a hol fontszámra árulták drága pénzért, mert egy fontnak hatalmasabb tenyésztő ereje van, mint tiz font marhatrágyának. Kalocsai földész hazánkfiai most nagy sikerrel használják ezt a guánót szántóföldeiken. Vajha a tiszamelletti lakók is tennének kutatásokat guánó után. Ha nekik nem kell, szállitanák Pestre, itt elkelne az. Tudós hazánkfia, doktor Frivaldszky elbeszélése után mondhatjuk, hogy ő természetvizsgálói utazásaiban nem egy illy erdős szigetet talált a Tiszán, hol a sirályok, halászmadarak hulladékai vastagon lepték el a földet. Kincs az, és többet ér aranynál, ezüstnél!

Ujabb időkben a vegyészet felfedezte, hogy az emberi testben milyen fontos szerepet játszik a phosphor (villó) savany, melly kivált a csontok képződésénél szükséges. Ezen okból szokták az orvosok a betegségből lábbadozóknak leginkább a malagai bort ajánlani, mint a melly igen sok villósavat tartalmaz. (Villósav minden jó borban van.) Nemrég Bécsben Kletzinszky vegyész kisérleteket tett külföldi és magyarországi borokkal, s ezekből az tünt ki, hogy a magyar nemes borok e tulajdonságra nézve még a malagait is felülmulják, mert mig a malagaiban van 1000 rész között 4 egész és 12 századrész villósav, addig a ménesi 4 egész 52 századrészt tartalmaz, a tokaji pedig 4 egész és 98 századrészt, s e szerint betegségből lábbadozóknak még a malagainál is inkább ajánlható.

Iskolai ügyek.

A pápai ref. főiskolai tanács sept. 13-án tartott ülésében elhatározá, miszerint az ottani ref. főtanodában a tanitások, — a sept. elején Pápán is kiütött kholera miatt, — csak jövő october 21-én fognak megkezdetni, — mellyre ezennel figyelmeztetjük az illetőket.

Háromszék, september 4-én 1855. Háromszéken haladás! — Dobay Mária Vida Dánielnő asszonyság, felfogva a háromszéki főhiányt, miszerint a nőnem nevelésére eddig csaknem semmi gond sem vala forditva, a magas kormányzóságtól magának szabadalmat eszközle, egy ezen bajon alaposan segitő leánynövelde megnyitására Sepsiszentgyörgyön. Áll tehát az intézet 1854. évi jan. 1-től folyvást máig, s ezutáni fenállhatása foganatba vétetett. — Ottani tanulmányok: maga az asszonyság tanit mindenféle női munkát; ide járul a szabályos zongoratanitás is. Férje a tanitásra nagyon gyors és képes derék egyén, ki a bokros feladatban mintegy segédje, tanit szabályos magyar, német és némileg franczia nyelveket, irást, olvasást, számitást, kinek kinek saját vallástanát az illető lelkészi hatóságok jóváhagyásával és befolyásával. Feltünőleg érdekes, hogy a tanitónőnek arra van fő kedve, miszerint a növendékeknek mindig szeme előtt kell lenniök, házánál lakniok, ha csak eszközölhető, mert csalhatlan számitása szerint azok csak igy haladhatnak jól minden feladataikban. E mellett a tanulhatási feltétek olly kedvezők, hogy a szegényebb osztálybeliek is azok elérhetésétől nem retteghetnek.

F. évi jul. 29-án vala a tanulási próba, 35 leány gyermekkel, kik a fenemlitettekből most már másodszori alkalommal a közmegelégedésig bizonyiták be szép képeztetésöket. Franczia nyelv kezdeteiből próbát állott egy egyén; a zongorából hét egyén, kik közül egyik alig egy év lefolyta alatt annyira halada, hogy a tanitónőnek a kezdők tanitásában már kész segédje.

A most kezdődő tanulási éven czélja a tanitónőnek földleirást, honi történeteket és disztant tanitani az eddigi tanulmányok mellett.

Nem feledi azt is, miszerint a női képeztetés a házi gondokban is szükséges; azért házi teendőit naponként a növendékekkel meg szokta osztani. — A tiszta erkölcsi jellem a növendékeknek legnagyobb szerencséje.

Az anyanyelvre, a magyarnyelv szabályszerü beszélésére és irására, mint főkellékre, különös gond van forditva. A német nyelvben többek egy év alatt bámulandó előhaladást tettek, még pedig a Brassai Sámuel tanár ur „Okszerü vezérkönyve“ szerint. Közli: *Kiss Mihály*, esperes.

⊙ *Egy tanyai iskola Kecskemét határában.* Folyó hó 9-én egy Kecskeméttől mintegy másfél órányira eső pusztára, az ugynevezett Nyírbe mentem ki a helybeli ref. lelkész társaságában különösen a végett, hogy az ott nehány év óta fenálló tanyai iskola müködéséről némi fogalmat szerezzek magamnak, s hogy az épen tartandó vizsgálaton jelen lehessek. — Megvallom, ez első iskola e nemben, mit életemben láttam. — Örült szivem és lelkem, midőn egy közönséges tanyai lak előtt megállapodtunk s ott mintegy 30 fiu- és leánygyermeket szép rendben, meglehetős csinos, tiszta öltözetben, egymás mellett ülve láthattam, kiken a tanitás szeliditő befolyása első pillanatra is kitünt. — A tanitó és pap együtt állanak ott a kisded sereg előtt; s mig amaz félévi fáradozásának eredményét készül bemutatni, addig ez áldást kér a mindenhatótól a gyülekezetre, a vallás biztató szavával és ájtatos hallgatóit keresztyéni és szülei kötelességeikre figyelmezteti, hogy szorgoskodjanak ezután is gyermekeik neveltetése körül, mert Isten és ember előtt igy tehetnek szert kedvességre. E bevezető ünnepély után, melly a természet nagy templomában egy rögtönzött sátor alatt ment végbe, a vizsgálathoz fogtunk, mellyről jó lelkiismérettel elmondhatom, hogy teljes megelégedésünkre jól ütött ki. A növendékek érthetően s meglehetős sikerrel feleltek a vallás- és erkölcstanból, a fejbeli számvetésből, a zsoltárokat könyv nélkül elmondták, és helyesen, folyvást olvasták. Végezetül a derék lelkipásztor lelkesitő könyörgésben fejezte ki hálaját ez áldásdus eredményért, és a növendékek egy szép zsoltár éneklésével berekesztették az ünnepélyt, melly a jelenlevő szülék emlékezetében soká fog fenmaradni.

Az intézet vezetője Beregszászi ur és neje. Figyelemre méltó, hogy a nevezett ur önerejéből, senkitől nem gyámolittatva nehány évvel ezelőtt, midőn a tanyai iskolákról hazánkban szó sem volt, fogott a munkához, melly most már a legszebb gyümölcsöket termi. Egy második Pestalozziként tanyáról tanyára járt, hogy a kisdedeket összegyüjtse maga körül, kiket mindenféle nélkülözések közt, minden segédeszköz hiányában oktatott és nevelt, a mint tudta. Még csak helye sem volt, hová a mindig nagyobb nagyobb számmal összegyülekező gyermekeket befogadta volna, mig nem végre akadt egy Mäcenás, ki egy kis tanyát, sőt egy darab földet is átengedett a buzgó tanitónak, hogy ott letelepedve, apostoli munkáját végezze. E derék férfiu neve *Bán István*, ki maga is a nép közül való s mint illyen, mint szántóvető, jól ismerte a tanyán nevekedő ifjuság veszteségét, midőn az minden oktatás nélkül nő fel. A két derék férfiu immár örülhet, mert fáradságuk nem volt haszontalan. Most a Nyírben lakó népesség nagyobb része tud irni és olvasni, ismeri a vallás főbb pontjait, s mi legfőbb, fogékonynyá tétetett arra nézve, hogy belássa, mikép az anyagi szükségeken kivül mások is léteznek, ugymint lelkiek, mellyeknek kielégitése a legnemesb gyönyörök egyikét szerzi meg. Kitünő jellemvonáskint jegyzem fel, miszerint a nevezett helyen többekkel beszéltem, kik maguk is használni akarván a jó alkalmat, élemedettségük daczára is a mult évben tanultak vagy még jelenleg is tanulnak irni — olvasni. A mi pedig a nép erkölcsi viseletét illeti, ollyan az, hogy bármelly jól rendezett egyháznak sem válnék szégyenére őket hivei közé számithatni. Ime ennyi jót, illy fényes sikert arat a szorgalom, az akarat! S ha egy ember képes illy eredményt felmutatni, mennyivel többet remélhetni, ha a most már komolyan czélba vett mindennemü nép- és tanyai iskolák felállitása többé nem lesz puszta remény. — Még egy figyelemre méltó dolgot kell megemlitenem, hogy az emlitett puszta lakosai, noha kevesen vannak, most már maguk közt egymást serkentik, nehogy a becsületes tanitóról valaki megfeledkezzék, hanem hogy legyen neki saját és családja fentartására elegendő élelme, mi végre kiki önkényt és szivesen adakozik abhól, mit Isten áldása után bir. Ime egyszerüen irtam le tett tapasztalatomat, s szivből ohajtom, bár minél több követőkre találjon a szép példa. *Ballagi Károly.*

Müvészeti ügyek.

= Tatán Lángh Bódi jól rendezett társulata mulattatja a közönséget; e társulatról mindenünnen jó véleménynyel irnak.

= Gyöngyösön Heténi társasága tartott tetszésben részesülő előadásokat.

= Ujfalusy társaságát sem Kaposvárról, sem Szegszárdról nem igen ajánlják, az igazgatón kivül a többi tagok igen gyengék.

= Fáncsy Etelka hangversenyei nagy részvéttel találkoztak a minden hazai ügyet melegen pártoló szabadkai közönségnél.

= Körmendre Szuper és Szőllősy szintársulata váratik.

⊙ Félegyháza közönségét Pecsenyánszky hires jász zenekara hozta nemrég elragadtatásba, melly alkalommal különösen az emlitett szerző eredeti csárdásai s Simonffy Kálmán ujabb népdalai vivtak ki köztetszést.

Magyar költök arczkép-albuma.

A „Hölgyfutár“ előfizetői e napokban becses meglepetésben részesültek, 24 magyar költő, férfi és delnő arczkép-albumát véve, életirásaik s müveik mutatványaival. Az arczképek mind Barabás mester-ónja alul kerültek s azért azt kell mondanunk, hogy azok mind élethiven vannak rajzolva. Az más kérdés marad, hogy e képek ugyanazon arczokat képviselik-e, miket tulajdonosaik a hétköznapi életben hordanak? vagy valami keresett rendkivüliségben állittattak a müvész rajztáblája elé. A legtöbbnél ez az eset.

BARABÁS MIKLÓS

Barabás Miklós úr nyári hajléka

A Városmajor utca százötven éve csendes, alig lakott zöldövezet volt. Aki megengedhette magának, szívesen költözött oda nyárra. Barabás Miklós festőművész 1840-ben építtette klasszicista nyaralóját, amelyet még százhúsz év múlva is laktak, de már hosszú ideje kihasználatlanul áll, romlik, téglakerítése néhány éve összedőlt, kis híján emberhalált okozott. Hamarosan pályázatot írnak ki a felújítására, így remélhetőleg visszanyeri régi fényét az egykori villasor egyik utolsó épülete.

A villa fénykorában, a művész 1852-ben festett képén

„Bugát Pál épített egy kis nyaralót a Városmajor utcában. Érdi János barátom (...) rábeszélt, hogy vegyem meg a Bugát Pál szomszédságában fekvő szőlőt. Erdélyben lévő pénzemből 2000 forint vételárat utalványoztam ki Érdi közbenjárására a szőlőért, melyben már egy kisebb présház is állt, egy szoba konyhával" – írta Barabás Miklós 1839-ben, az Önéletrajzában.

A kor leghíresebb arcképfestője, a pesti szellemi élet vezető alakja tehát szőlőtulajdonos lett Buda város egyik legszebb utcájában. A szomszédban terült el a hatalmas, szépen kialakított közpark, a Városmajor.

Igaz, a már akkor több mint fél évszázados szilfák alatt ez idő tájt szedett-vedett mutatványosbódék jelentek meg, de a terület egykori tulajdonosa, Daun Henrik városparancsnok nyaralójából kialakított vendéglőt hétvégenként még előszeretettel látogatták Buda és Pest polgárai. Az 1787-ben átadott, majd' százezer négyzetméter kiterjedésű park csak néhány évtized múlva züllött közönséges vurstlivá, ahol az elhanyagolt sétányokon tolongó látogatók – akik elsősorban a Várban lévő Nándor-laktanya bosnyák katonáiból kerültek ki – kénytelenek voltak elviselni a fedetlen Ördög-árok nem éppen ínycsiklandó szagát.

Barabás érkezésekor azonban a Stadt-Meyerhof még vonzó sétatér volt, míg az Istenhegy lankává szelídülő hegyoldalait főképp szőlők és gyümölcsösök borították, de már néhány ház is sorakozott a kellemes, szellős környéken. A tehetősebb pest-budai lakosok ekkortájt kezdték benépesíteni a budai hegyeket, Jókai 1853-ban költözött a Költő utcába. Barabásnak sem esett nehezére a vételár kifizetése, hiszen már ekkoriban – és még nagyon sokáig – ő volt az egyetlen magyar képzőművész, aki meg tudott élni festményeiből. Egy-egy jómódú megrendelő akár ötezer konvenciós forintot is megadott a mester róla készített arcképéért.

Az újdonsült tulajdonos nem késlekedett, egy év múlva már állt is a kor ízlésének megfelelő stílusban tervezett nyári villa. A vincellérház megmaradt, mellé húzták fel az egyszerű, három helyiségből álló nyaralót. A tervező személye nem ismert, Barabás valószínűleg az akkor megrendelésekkel bőven ellátott budai építészek valamelyikét bízta meg a munkával. Az építkezéshez kapcsolódó egyetlen írásos emlék egy felháborodott panaszlevél: „...azon földet mellyet nem használhatja az épületénél oly menyességben feküdni hagyott hogy arra vezető köz utat ezzel elzára..." – tiltakozott Simontsits János, Városmajor utcai lakos. Hiába: Pest vármegye bolond lett volna keresztülhúzni egy Barabás-féle befolyásos polgár terveit.

Barabás Miklós és családja előszeretettel múlatta az időt a timpanonos épületben, ahol a családfő nyugodtan festhetett, távol a már akkor is zajosnak számító Pesttől. Sok korabeli híresség járt látogatóban a hangulatos kis villában, köztük Bajza József, Liszt Ferenc és Erkel. A szabadságharc első szakaszát Pesten és Vácott vészelte át a család, de a Vár 1849-es bevétele után siettek átköltözni a sértetlenül maradt nyaralóba: „...át akarván költözködni budai nyári lakomba, miután a hajóhidat Jellasics elégettette, csak a Lánchídon lehetett volna kocsin átmenni, azon pedig csak honvédeknek volt szabad járni; Nagy Sándor *(tábornok, a festő barátja – a szerző)* adott engedélyt, hogy az én bútoros kocsimat is átengedjék" – írja önéletrajzában Barabás.

A birtok a szabadságharc bukása után is a mester és családja kedvelt tartózkodási helye maradt, és a politikával egyébként nemigen foglalkozó Barabás gróf Batthyány Lajosné kérésére ott helyezte el Magyarország első miniszterelnökének körülbelül negyvendarabos képgyűjteményét, mivel az asszony félt, hogy Haynau „lefoglalja férje jószágait". Barabás a következő években még hozzá is építtetett a házhoz, azonban 1870-ben úgy döntött: áruba bocsátja. Persze nem a táj vonzereje csökkent, az eladást családi és anyagi okok siettették. A művész előbb feleségét, majd két gyermekét is elveszítette. Méltó sírhelyet vásárolt nekik a vízivárosi temetőben, majd végleg Pestre költözött. A villáért, amely harminc éven át kínált számára felülüdülést, tizenötezer forintot és ötven krajcárt kapott.

Az azóta eltelt százharminc évben jelentősen megváltozott a kedves kis nyaraló képe, tulajdonosok váltották egymást, újabb és újabb épületrészeket toldottak-foldottak hozzá. Szomorú látvány az elhanyagolt, romos épület, amely mögött még mindig megvan a valaha oly szép gyümölcsös. Talán ez az utolsó pillanat, hogy a műemléki védelem alatt álló villát megmentse egy jól sikerült felújítási és bővítési terv.

Wekerle Szabolcs

HÉP SZABADSÁG 2000 I. 6

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA JANUÁR 6-TÓL 12-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; **Csak 16 éven felülieknek; ***18 éven felülieknek; K: kísérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

A CSÁSZÁR ÉS A GYILKOS (The Emperor and the Assasin) Színes, feliratos kínai film* **Toldi, Vörösmarty** A SZIBÉRIAI BORBÉLY (The Barber of Siberia) Színes, feliratos orosz-angol-francia film* **Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Művész, Puskin** HATODIK ÉRZÉK (Sixth Sense) Színes, feliratos amerikai film** **Átrium, Campona Ster Century, Cineplex Odeon, Cinema City, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Kossuth, Westend Ster Century**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
Telefonszáma: 459-5055.
Mindennap 10–20 óráig. Személyes filminformáció, felvilágosítás filmekről, moziműsorról!

ALKOTÁS (XII., Alkotás út 11. Tel.: 355-5819) **Egérút** (magyar rajzfilm) 2. **Sztárom a párom** (angol)* f4. **A világ nem elég – 007** (am.)* h6. **Amerikai pite** (mb. am.)** 8. **Mátrix** (am.)* este f10. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 8-9-én de. 10. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 8-9-én de. h12.

ÁTRIUM (II., Margit krt. 55. Tel.: 212-5398) HATODIK ÉRZÉK (am.)** f3, h5, 7, 9, 8-9-én de. 10, n1 is.

CAMPONA STER CENTURY MEGAPLEX (XXII., Nagytétényi út 37-45. Tel.: 424-3333) HATODIK ÉRZÉK (am.)** 12, h3, f6, 8, éjjel f11. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** n2, f4, h6, f9, éjjel f11. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) f2, 4, f7, 9, 8-9-én de. 11 is. **Ételtnap** (mb. am.)** 1, 4, 7, éjjel 10. **Amerikai pite** (mb. am.)** h1, n4, 6, n9, éjjel 11. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) h2, h5, 8-9-én de. n12 is. **Bosszúból jeles** (am.)** h7, n10. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) h4, 8-9-én de. h12 is. **Életfogytig** (am.)* este n8, n11. **Háborgó mélység** (am.)** 5, éjjel h11, 8-9-én de. f12 is. **Szentiványéji álom** (am.) n3, 8. **A világ nem elég – 007** (am.)* f3, h8 **Hippolyt** (magyar) f1, f5, f8, h10. **Állj, vagy jövök!** (mb. am.)* n1, f6, éjjel 11.

CINEPLEX ODEON PÓLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 419-4224/25/26/27, 410-2452/53) HATODIK ÉRZÉK (am.)** n2, h4, n7, h9, 7-8-án éjjel n12 is, 8-9-én de. h11 is. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** f1, h3, este f10, 7-8-án éjjel h12 is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) f2, 4, f7, 9, 7-8-án éjjel f12 is, 8-9-én de. 11 is. **Bosszúból jeles** (am.)** 1, n4, f9, 7-8-án éjjel 11 is. **Ételtnap** (mb. am.)** 2, 7, éjjel 10. **Háborgó mélység** (am.)** f6, h10, 7-8-án éjjel 12 is. **Hippolyt** (magyar) 5, n8, 8-9-én de. f11 is. **Amerikai pite** (mb. am.)** f4, h8. **A világ nem elég – 007** (am.)* h6, 8-9-én de. n11 is. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 12, h5, 8-9-én de. 10 is. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) h1, 8-9-én de. 10 is.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154–170. Tel.: 425-8111) HATODIK ÉRZÉK (am.)** f2, h4, 6, n9, éjjel f11, 8-9-én de. 11 is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 8-9-én de. 12 is. **Ételtnap** (mb. am.)** f3, f6, 8, éjjel f11, 8-9-én de. 12 is. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** h2, h4, h6, h8, éjjel h10, 8-9-én de. f12 is. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) f2, f4, f6, 8-9-én de. 11 is. **Hippolyt** (magyar) n9, éjjel n11. **Bosszúból jeles** (am.)** f7, h8, 9. **Legényanya** (Garas D.) 8-án 5. **Flört** (H. Hartley)* 9-én 5. **Eső előtt** (M. Mancevski)* 6-án 5. **Sue** (A. Kollek)* 7-én f6. **Túl a felhőkön** (W. Wenders, M. Antonioni) 8-án 5. **Titkom virága** (P. Almodóvar)** 9-én 5. **Gabbeh** (iráni–fr. M. Makhmalbaf) 10-én 5. **Édes2kettes** (hongk., V. Kar-vaj)** 11-én f6. **Stalker I–II.** (A. Tarkovszkij)* 12-én 6. **Tangó** (C. Saura)* 6-8-ig 7. **Születésnap** (T. Vinterberg)** 9-én 7. **Lost Highway – Útvesztőben** (D. Lynch)** 10-én f7. Gadjo Dilo (T. Galif) 11-én 7. **Vérvörös** (mexikói–sp., A. Ripstein)*** 12-én 9. **Törökfürdő** (F. Özpetek) 7-8-án 9. **Éjszaka a Földön** (J. Jarmusch)* 9-én 9. **Almodóvar: Kika** (P. Almodóvar)** 10-én 9. „Antineuralgika" filmklub: **Nem ér a nevem** (Keleti M.) 11-én 9. Gejzír Galéria: Tamás Miklós kiállítása.

EURÓPA (VII. Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Agyament Harry** (am.)** 6-8-ig f3. **Good Will Hunting** (am.)* 9-12-ig f3. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** 6-8-ig h5. **Tágra zárt szemek** (am.)*** 9-12-ig h5. **Csodás álmok jönnek** (am.)* 6-8-ig f8. **Szerelmes Shakespeare** (am.)* 9-12-ig f8. **A 13. harcos** (am.)* 7-8-án este h10. Kamaraterem: **Hivatali patkányok** (am.)* 6-7-én h4. **Anastasia** (mb. am. rajzfilm) 8-9-én h4. **Angyalok városa** (am.)* 10-12-ig h4. **Taxi** (mb. fr.)* 6-8-ig h6 **A 13. harcos** (am.)* 9-12-ig h6. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)* 6-8-ig h8. **Az őrület határán** (am.)** 9-12-ig h8. **Tágra zárt szemek** (am.)*** 7-8-án este f10.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **A nő kétszer** (am.–angol)* 7-én 4. **Babe 2 – Kismalac a nagyvárosban** (mb. am.) 8-án 4. **Szellemkutya** (am.)** 8-12-ig este h10, 6-án 4. **Vuk** (magyar rajzfilm) 9-én 4. **A kárbecslő** (kanadai)** 10-én 4. **Ponyvaregény – Pulp Fiction** (am.)*** 11-én f4. **Lolita** (am.)*** 12-én f4. **2000, ahogy én látom... Az élet könyve** (am.–fr.) 6, n8, f9. **Hivatali patkányok** (am.)* 6–7-én este h10.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) **Eljövendő szép napok** (kanadai, A. Egoyan)* h5, 6, 8, 9-én f3 is, 7–8-án éjjel 10 is. A SZIBÉRIAI BORBÉLY (Ny. Mihalkov)* 7. **Lottózsonglőrök** (ír)* 6-án 4, 12-én 4, 6, 8. **2000, ahogy én látom... A lyuk** (tajvani, T. Ming-Liang) 7–9-ig f5, 8-án éjjel 10 is. **Születésnap** (T. Vinterberg)** 8-án éjjel n11, 10-én 4. **Éjszaka a Földön** (J. Jarmusch)* 11-én 4. **Trainspotting** (ang., D. Boyle)** 12-én 4. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 6-án éjjel 10. **A nagy Lebowski** (am.)** 7-én éjjel 10. **Sekély sírhant** (D. Boyle)** 9-én éjjel 10. **Eleven hús** (P. Almodóvar)** 10-én éjjel 10. **Élet, amiről az angyalok álmodnak** (E. Zonka)** 11-én éjjel 10, 12-én f7. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 6-án és 10-én 4, 6, 8, éjjel 10, 12-én éjjel 10. **Elizabeth** (ang., S. Kapur)* 9-én h2, 11-én f9. **Macska-jaj** (jug., E. Kusturica)* n5, f7, 8.50, 9-én 2 is. **Simon mágus** (magyar, Enyedi I.)* 7–9-ig n7, 8. **Az Alkimista és a Szűz** (magy., Kamondi Z.)** Kísérőfilm-je: **Zárás** (Kenyeres B.) 7–9-ig n5, este h10. **Underground** (E. Kusturica)* 11-én f9. **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 11-én 6. **A boldogságtól ordítani** (am., T. Solondz)** 6-án f5, 12-én éjjel 10. **Kiruccanók** (G. Mottola) 6-án 7. **Titkom virága** (P. Almodóvar)* 6-án este n10. **Bálványrock – Velvet Goldmine** (T. Hayness)*** 7-én f5. **Közel a szerelemhez** (Salamon A.)* 7-én f7, 9-én 6. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (With English subtitles)** 7-én f9, 8-án h9, 9-én este 8, h10. **A nő kétszer** (ang.–am.)* 7-én éjjel 10. **Lost Highway – Útvesztőben** (am., D. Lynch)** 8-án f5. **Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten** (Jancsó M.)* 8-án h7, 11-én f7. **Szájból szájba** (sp.)** 9-én 2. **Központi pályaudvar** (brazil)* 9-én 4. **Lőporos hordó** (szerb–horvát, G. Paskaljevics)** 10-én f7. **Pámakönyv** (P. Greenaway)** 10-én f5. **Az erőszak vége** (W. Wenders)** 10-én f9. **A kertben** (M. Sulik) 11-én f5. **Két angol lány** (M. Leigh)* 12-én f5. **Hullámtörés** (L. von Trier)** 12-én f9.

ŐRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **A festő ladásig** (fr., J-L. Godard) 11-én f5. **Hűtlen asszonyok** (olasz, Steno) 12-én f5. OROSZ FILMHÉT: **Utazás Wiesbadenbe** (orosz, J. Geraszimov) 7-én f7. **Miért?** (orosz–lengyel, J. Kawalerowicz) 7-én f9. **Lila gömb** (orosz, P. Arszenov) 8-án f5. **Megpihent az aranyfelhő** (orosz, Sz. Mamilov) 8-án f7. **Pénzváltók** (orosz–am., G. Sengelija) 8-án f9. **Szarvaskirály** (orosz, P. Arszenov) 9-én f5. **Kaukázusi fogoly** (orosz, Sz. Bodrov) 9-én 6. **Moszkva nem hisz a könnyeknek I–II.** (szovjet, V. Menysov) 9-én 8. **A naplopó** (orosz, Erdős Pál) 10-én f7. **A láb** (orosz, Ny. Tyagunov) 10-én f9. **Ágy és divány, avagy szerelem hármasban** (orosz, A. Room) 11-én f7. Élő zongorakíséret: Kecskeméti Gábor. **Háztartás hármasban** (orosz, P. Todorovszkij) (With English subtitles) 11-én f9. **Shalom** (orosz dok. film, V. Dvinszkij) 12-én f7. **A pók** (orosz, V. Massz) 12-én f9.

PUSKIN (V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080) A SZIBÉRIAI BORBÉLY (orosz–angol–fr.)* 11, f3, h6, 9. **Hippolyt** (magyar) 6–11-ig 11, 1, 4, h6, f8, 12-én 11, 4, h6, f8. **Tágra zárt szemek** (am.)*** este n10, 8–12-ig 3 is. **Szentiványéji álom** (am.)* h6, 6–11-ig de. h11 is. **Straight story** (am.–fr.) este 8, 10, 8-án 2 is. **Eljövendő szép napok** (kanadai)* 6–7-én 2. **Az élet szép** (olasz)* 9-én 2. **Macska-jaj** (jugoszláv)* 10-én h2. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (With English subtitles)** 11-én f3. **Füst** (am.)* 12-én 2. **Simon mágus** (Enyedi I.)* 6-án h4. **Élet, amiről az angyalok álmodnak** (fr.)** 7-én 3.

SZINDBÁD (XIII. Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) **Séta a Holdon** (am.)* n7. **Hippolyt** (magyar) n9. **Az élet szép** (olasz)* 6-án és 11–12-én n5, 7–9-ig f7. **Tea Mussolinivel** (olasz–angol)* 7–10-ig n5. 11–12-én f7 **Ragyogj!** (ausztrál)* 10-én f5. **Káma-Szútra** (am.–indiai)** 11-én f5. **Simon mágus** (Enyedi I.) (With English subtitles)* 12-én f5. **Lottózsonglőrök** (ír)* f9. Eric Rohmer filmjei: **Párizsi randevúk** (fr.)* 6-án és 8-án f5. **A nyár meséje** (fr.) 7-én f5, 10-én f7. **Az ősz meséje** (fr.)* 6-án f7. 9-én f5. Szindbád Galéria: OM – Képek, mantrák: Amrita Sasmalye és Koma Etyus kiállítása.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87–89. Tel.: 356-8162) **Esterházy-vacsora** (Papp G. Zs.) + **Tandori** (magyar) 6-án 7, 9-én h5. **Törvénytől sújtva** (am.)* 6-án f9. **Éjszaka a Földön** (am., J. Jarmusch)* 7-én 6. **Szellemkutya** (am.)** 7-én f9. **Bóbita** (Weöres Sándor gyermekverseiből) (magyar) 8-án n4. **Budapest-retró** (Életképek a '60-as, '70-es évekből) (With English subtitles) 8-án n5. **Tágra zárt szemek** (am., S. Kubrick)*** 8-án h6. **A velencei kurtizán** (am.)** 8-án n9. **Az idő urai** (magyar–fr. rajzfilm) 9-én n4. **Csak egy kis pánik** (am.)* 9-én n7. **Mátrix** (am.)* 9-én 8, 12-én f9. Nyikita Mihalkov filmjei: **Öt este** 10-én n7. **Etüdök gépzongorára** 10-én 8. **Pereputty** 11-én f7. **Oblomov néhány napja** 11-én 8. **Tanúk nélkül** 12-én n6. **Szerelem rabja** 12-én 7.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36–38. Tel.: 311-2809) Nagyterem: A CSÁSZÁR ÉS A GYILKOS (kínai)* 5, 8. **Macskafogó** (magyar–német rajzfilm) 8–9-én f4. **Gémes György-terem: Tágra zárt szemek** (am.)*** 6-8-ig f5. **Exotica** (kanadai)* 9-én n6. **Szaffi** (magyar rajzfilm) 8-án 3. **Hófehér** (magyar rajzfilm) 9-én h4 **Észak, észak** (magyar, Bollók Cs.) Kísérőfilm: **Alexandriai dohánybolt** (M. Mestci) 6-án, 10-én és 12-én 7. **Straight story** (am.–fr.) 8–9-én 7. **Szellemkutya** (am.)** 7-én 7, 8–9-én 9, 10-én és 12-én h5. „Kedd fél kilenc" rendhagyó BBS történeti sorozat: **Búcsú** (Székely O.) + **Lakihegyiek** (Berkovics Gy.) 11-én h5. BBS ülés 11-én 6. „Kedd fél kilenc" BBS történeti sorozat: **Hajnal** (Szirtes A.) + **Montázs** (Jeles A.) 11-én f9. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 10-én és 12-én 9. **Cukorkékség** (magyar) 6–7-én 9.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA (VIII., Corvin köz 1. Tel.: 459-5050) HATODIK ÉRZÉK (am.)* 11, n2, f4, h6, 8, 9, éjjel n11, 7–8-án éjjel f12 is. A SZIBÉRIAI BORBÉLY (orosz–angol–fr.)* h11, f5, h8, éjjel 10. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** n11, h12, f2, n4, 5, h7, f9, éjjel f11, 7–8-án éjjel n1 is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) 10, 12, n3, f5, h7. **Ételtnap** (mb. am.)** f11, 2, f9, éjjel 11. **Hippolyt** (magyar) h3, f7, n9. **Amerikai pite** (mb. am.)** 1, f5. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) de. 10, h12. **Háborgó mélység** (am.)** f2, éjjel 11. **A világ nem elég – 007** (am.)* h4. **Bosszúból jeles** (am.)** n7.

DUNA (XIII., Hollán Ernő u. 7. Tel.: 320-4947) **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 8–9-én 11, 1, 3. **Hippolyt** (magyar) 5, 7, 6–7-én és 10–12-ig 11, 3 is. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** este 9.

FLÓRIÁN (III., Flórián tér 3. Tel.: 368-9250) **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 8–9-én de. 11. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) h4, 8–9-én 2 is. **Ételtnap** (mb. am.)** f6. **Háborgó mélység** (am.)** h8.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA (XIII., Váci út 178. Tel.: 239-4470) HATODIK ÉRZÉK (am.)** 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 7–8-án éjjel n1 is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) f11, h1, 3, n6, f8, h10, 7–8-án éjjel h12 is. **Amerikai pite** (mb. am.)** n11, n1, n3, n5, n7, n9, éjjel f11, 7–8-án éjjel f1 is. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 10, 12, 2, 4. **Ételtnap** (mb. am.)** 6–11-ig n12, 6, f9, 7–8-án éjjel 11 is. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** h2, h4, f6, h8, f10, 7–8-án éjjel f12 is. **Hippolyt** (magyar) 6–10-ig és 12-én f11, f1, f3, h5, 7, n10, 11-én f11, f1, f3, h5. NYOMÁS! (Go!) (am.)** Premier előtt! 7–8-án éjjel n12. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 8–9-én de. h11, f2. **Háborgó mélység** (am.)** 4, f7, 9, 7–8-án éjjel f12 is. **Mátrix** (am.)* 8–9-én de. n11, h1. A SZIBÉRIAI BORBÉLY (orosz–angol–fr.)* n4, h7, éjjel 10. **Egérút** (magyar rajzfilm) 8–9-én de. 10, h12, n3. **Szentiványéji álom** (am.)* f5. **Bosszúból jeles** (am.)** h7, h9, éjjel h11, 6–7-én és 10–12-ig de. h12, n3 is. **Életfogytig** (am.)* h3, 5. **Állj, vagy jövök!** (mb. am.)* n8, 8-9-én de. n11, f1 is. **Tágra zárt szemek** (am.)*** este n10. **A múmia** (am.)* 8–9-én de. 10. **Oltári nő** (mb. am.) f4, 6, 8–9-én 1 is. **A világ nem elég – 007** (am.)* este f9, 7–8-án éjjel 11 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ (IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok Tel.: 456-1165) HATODIK ÉRZÉK (am.)** 6–9-ig és 11–12-én 1, n4, f6, h8, éjjel 10, 10-én 1, n4, f6, éjjel f11, 8–9-én de. h11 is, 7–8-án éjjel n1 is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 8–9-én de. 11 is. **Ételtnap** (mb. am.)** 2, f5, 7, f10, 7–8-án éjjel 12 is, 8–9-én de. f12 is. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 12, 2, 4, 8–9-én de. 10 is. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** 6, 8, éjjel 10, 7–8-án éjjel 12 is. **Hippolyt** (magyar) 12, n3, f5, h7, 9. **Életfogytig** (am.)* h2, n5, 8–9-én de. n12 is. **Bosszúból jeles** (am.)** f7, h9, éjjel h11. **Amerikai pite** (mb. am.)** n1, f3, h5, 6–9-ig és 11-én 7, n10 is, 8–9-én de. 10 is, 7–8-án éjjel f12 is. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) h1, f4, 8–9-én de. n11 is. **Szentiványéji álom** (am.)* 6. **Tágra zárt szemek** (am.)*** este f9. **Oltári nő** (mb. am.) h1, n4, 8–9-én de. n11 is. **A világ nem elég – 007** (am.)* f6. **Háborgó mélység** (am.)** este n9, f11. **Egérút** (magyar rajzfilm) 1, 3, 8–9-én de. 11 is. **Állj, vagy jövök!** (mb. am.)* 5, n8, f10, 7–8-án éjjel h12 is.

HORIZONT (VII., Erzsébet krt. 13. Tel.: 322-2499) **Szentiványéji álom** (am.)* 6–7-én és 10–12-ig 11, 1, 3. **Egérút** (magyar rajzfilm) 8–9-én de. f11. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 8–9-én 12, 2, 4. **Amerikai pite** (mb. am.)* 6–7-én és 10–12-ig 5, 7, 8–9-én f6, 7. **Séta a Holdon** (am.)* este 9.

HUNYADI (XIX., Üllői út 283. Tel.: 282-9510) **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 4. **Amerikai pite** (eredeti nyelven, magyar feliratal!)* h6, 8. **Háborgó mélység** (am.)** 8-án de. h10. **Mátrix** (am.)* 8-án de. h12. **Oltári nő** (mb. am.) 8-án 2.

ÉRZÉK (am.)** 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) f11, f2, 4, f7, 9 (3. h. prol.). **Ételtnap** (mb. am.)** 10, f1, 3, f6, 8 (4. h. prol.). **Amerikai pite** (mb. am.)** f11, f1, f3, f5, f7 (5. h. prol). **Mátrix** (am.)* éjjel f11 (23. h. prol.). **Tágra zárt szemek** (am.)*** este f9 (8. h. prol.).

MATRIX 3D WORLD (VI., Váci út 1–3. Tel.: 238-7300, 238-7301) **Utazás a múltba** (3D, mb. am. 5' 10") de. 10–11 óráig, 2–4 óráig, 8–9-én éjjel 10–1 óráig is. **Cápasziget** (3D, mb. am. 5' 10") de. 11–12 óráig, 4–6 óráig. **Galaktikus dodgem** (3D, mb. am. 5' 10") 12–1 óráig, 6–8 óráig. **Űrháború** (3D, am. 5' 10'') este 8–10 óráig, 6–7-ig és 10–12-ig 1–2 óráig is. **Ali baba** (3D, mb. am. 5' 10') 8–9-én 1–2 óráig.

METRO (VI., Teréz krt. 62. Tel.: 353-4266) **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** 11, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Kamaraterem: Sztárom a párom** (angol)* 3, 5, 7, 9, 8-9-én 1 is.

OLIMPIA (XI., Etele út 55. Tel.: 203-4642) **Tágra zárt szemek** (am.)*** 7.

SOTE (IX., Nagyvárad tér 4. Tel.: 459-0351) **Sztárom a párom** (angol)* 8-án este f10. **Hippolyt** (magyar) 8-án éjjel f12, f2.

SPORT (XIV., Thököly út 56. Tel.: 343-8983) **Mátrix** (am.)* f6. **Oltári nő** (mb. am.) 8. **Bigyó felügyelő** (mb. am.) 8–9-én de. 10. **Csak egy kis pánik** (am.)* 8–9-én de. f12. **Taxi** (mb. fr.)* 8–9-én f2. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 8–9-én 3.

WESTEND STER CENTURY MEGAPLEX (VI., Váci út 1–3. Tel.: 238-7222) HATODIK ÉRZÉK (am.)** 10, n1, f3, 5, h8, éjjel n11, 7–8-án éjjel f1 is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) h11, n2, h4, n7, h9, 7–8-án éjjel n12 is. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** 1, n4, n6, n8, n10, 7–8-án éjjel n12 is. **Ételtnap** (mb. am.)** f11, f2, f5, f8, éjjel f11. **Amerikai pite** (mb. am.)** f11, h1, 3, n6, f8, h10, 7–8-án éjjel 12 is. **Háborgó mélység** (am.)** 11, f2, 4, f7, 9, 7–8-án éjjel f12 is. **Hippolyt** (magyar) 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 10, 12, 2, 4, 6. **Szentiványéji álom** (am.) este 8, h11. **A világ nem elég – 007** (am.)* n12, 2, h5, h8, éjjel f11. **Életfogytig** (am.)* n12, h2, n5, h7, n10, 7–8-án éjjel h12 is. **Bosszúból jeles** (am.)** h5, n8, h10, 7–8-án éjjel 12 is. **A múmia** (am.)* de. f12, n2. **Mátrix** (am.)* n11, 1, n9, 7–8-án éjjel 11 is. **Fergeteges forgatás** (am.)* h4, 6. **Oltári nő** (mb. am.) f6, f9. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) de. f12, f3. **Egérút** (magyar rajzfilm) 12, n3, n5. **Állj, vagy jövök!** (mb. am.)* f7, h9.

ART MOZI HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) **Méregzsák** (ír)* 6-án 4. **10 dolog, amit utálok benned** (am.)* 7-én 4. **A gyűlölet** (fr.)** 10-én 4. **Egy bogár élete** (mb. am.) 11-én 4. **A 13. harcos** (am.)* 12-én 4. **Nirvána** (olasz–fr.)* 6-án 6. **Rómeó és Júlia** (am.)** 7-én 6. **Hamlet I–II.** (ff., mb. szovjet) 10-én 6. **Sok hűhó semmiért** (mb. angol–am.) 11-én 6. **A festőnő szerelmei – Carrington** (fr.–angol)*** 12-én 6. **Leon, a profi** (mb. fr.)** 6-án 8. **Szellemkutya** (am.)** 7-én 8, 10-én f9. **Hét év Tibetben** (am.)* 11-én 8. **Keserű méz** (am.)** 12-én n9. OROSZ FILMHÉT: **Szarvaskirály** (orosz, P. Arszenov) 8-án de.10. **A varázsló** (orosz) 8-án de. 12. **Utazás Wiesbadenbe** (orosz, J. Geraszimov) 8-án 2. **Pénzváltók** (orosz–am., G. Sengelija) 8-án 4. **Baltazár lakomája, avagy egy éjszaka Sztálinnal** (orosz, J. Kara) 8-án 6. **A láb** (orosz, Ny. Tyagunov) 8-án 8. **A pók** (orosz, V. Massz) 8-án éjjel 10. **Lila gömb** (orosz, P. Arszenov) 9-én de. 10. **A naplopó** (orosz, Erdős Pál) 9-én de. 12. **A kis hercegnő** (orosz) 9-én 2. **Megpihent az aranyfelhő** (orosz, Sz. Mamilov) 9-én 4. **Miért?** (orosz–lengyel, J. Kawalerowicz) 9-én 6. **Háztartás hármasban** (orosz, P. Todorovszkij) (With English subtitles) 9-én 8. **Shalom** (orosz dok. film, V. Dvinszkij) 9-én éjjel 10.

32. **Barabás Miklós** (1810-1898)

Lányka rózsával
(Újházy Irén portréja), 1865
Olaj, vászon 136 x 102,5 cm
Jelezve balra lent: Barabás fényképről 1865

Kikiáltási ár: 3 000 000 Ft

Az Újházy család

A festmény hátoldalán a következő felirat áll: *"Újházy Irén szül. 1858. jan 18."* A nemes budaméri Újházy családnak Sáros megyében voltak birtokai. A család jeles tagja Újházy László (1793-1870), a reformkorban a sárosi ellenzék vezetője, majd az 1848-49-es forradalomban és szabadságharcban kiemelkedő politikus volt. Többek között ő volt a felvidéki harcok fő szervezője és a bécsi forradalmároknak küldött magyar segítség szorgalmazója. Ismert, hogy saját költségén szabadcsapatot állított fel a Zemplénben. A szabadságharc bukása után 1850-ben emigrált Amerikába, ahol először Új-Buda, majd Sírmező néven magyar telepet alapított. Ide két fia, Farkas (1827-1898) és Tivadar (1832-1970) is elkísérte. Ők szintén kitűntek a szabadságharcban, a csatákban való bátor részvételükért mindketten századosi rangot érdemeltek ki. Ugyanennek a családnak itthonmaradt tagjai - Újházy Sándor, József és Albert - többször is megrendelői voltak Barabásnak. Így például a fent említett Újházy László halála után, 1867-ben kétszer is megrendelték nála az elhunyt híresség képmását. *A lányka rózsával* című képen ábrázolt Újházy Irén, feltehetően ennek a hazafias Újházy családnak a leszármazottja volt. Erre enged következtetni a képen a piros-fehér-zöld színek hangsúlyos szerepeltetése, mely a múlt század festőinél - a szabadságharc leverése után - gyakori módja volt a forradalmi eszmékkel való azonosulás kifejezésének. Talán szintén az ábrázolt magyar identitását kívánták kiemelni a csikós jelmezzel, ami a kislányoknál nem volt szokásos viselet.

Barabás és a fotózás

Valószínű, hogy Újházy Irén a család Amerikába menekült tagjainak gyermeke volt. A korkülönbség miatt inkább unokája, mint leánya a híres magyarnak. S talán éppen a földrajzi távolság miatt csak fotóról láthatta Barabás a modelljét, és ezért áll a képen a *"Barabás fényképről"* jelzés. Barabás életművében nem szokatlan, hogy a mester fénykép után festett arcképet. Feljegyzések szerint először 1844-ben fordult ehhez az technikához. Az 1837-ben felfedezett daguerrotípia hamar meghonosodott Magyarországon is, és ez nem kis részben a múlt századi magyar festők élénk érdeklődésének volt köszönhető. Marastoni, Borsos és Canzi csak néhány név abból a hosszú sorból, akik festő létükre fényképszettel is foglalkoztak. Ennek a sornak kiemelkedő tagja volt maga Barabás is, aki 1862-ben nyitotta meg fényképészeti műtermét az Úri és a Korona utca sarkán. Annak ellenére, hogy Barabás igen kitűnő, a fotótörténészek által ma is jegyzett csoport-kompozíciókat készített, fényképészeti pályafutása igen rövidnek bizonyult. Néhány év múlva, - jelentős anyagi veszteségek után - túladott a cégén. Anyagi sikertelensége azonban nem térítette el a fotóművészet iránti rajongásától. Későbbi vejével, a szintén fényképészettel foglalkozó Maszák Hugóval kart-karba öltve álltak ki megvédeni az új technikát, Székely Bertalan támadásaival szemben. Avval érveltek, hogy *"a mindennek mélyére hatni törekvő művész oly felfedezést tett a kisebb képek nagyítása körül, melyet művészetében kitűnő sikerrel használhat s apró látogató-jegy féle arcképekről kevés fáradsággal életnagyságra nagyítja festendő művét"* (Maszák Hugó: *Ország Tükre*, 1896, március 2., idézi: Hoffmann, 1950)

Barabás gyermekarcképei

A *Leányka rózsával* című képhez feltehetően csak egy kisebb arc-, vagy mellkép fotót használt a festő. Az 55. életévét betöltő mesternek azonban már volt ahhoz rutinja, hogy hogyan lehet környezetet varázsolni egy kis arcképhez. A korábban már jól kitalált sémát alkalmazta itt is. Az alak egy kis tisztáson áll jobbról nagyobb fa borul fölé, balra kissé kinyílik a horizont. A kislány arcocskájának megfestése viszont már eltér a korai gyermekportrékon megszokottaktól. 1844-ben Mayer Herminnek még elbűvölően vidám, tipikus biedermeier-piros arcocskája van, 1849-ben három kislányát - minden bájuk ellenére - már átjárja egy kis mélabú, 1865-ben Újházy Irén komoly, koraérett lányként áll.

B.E.

33.

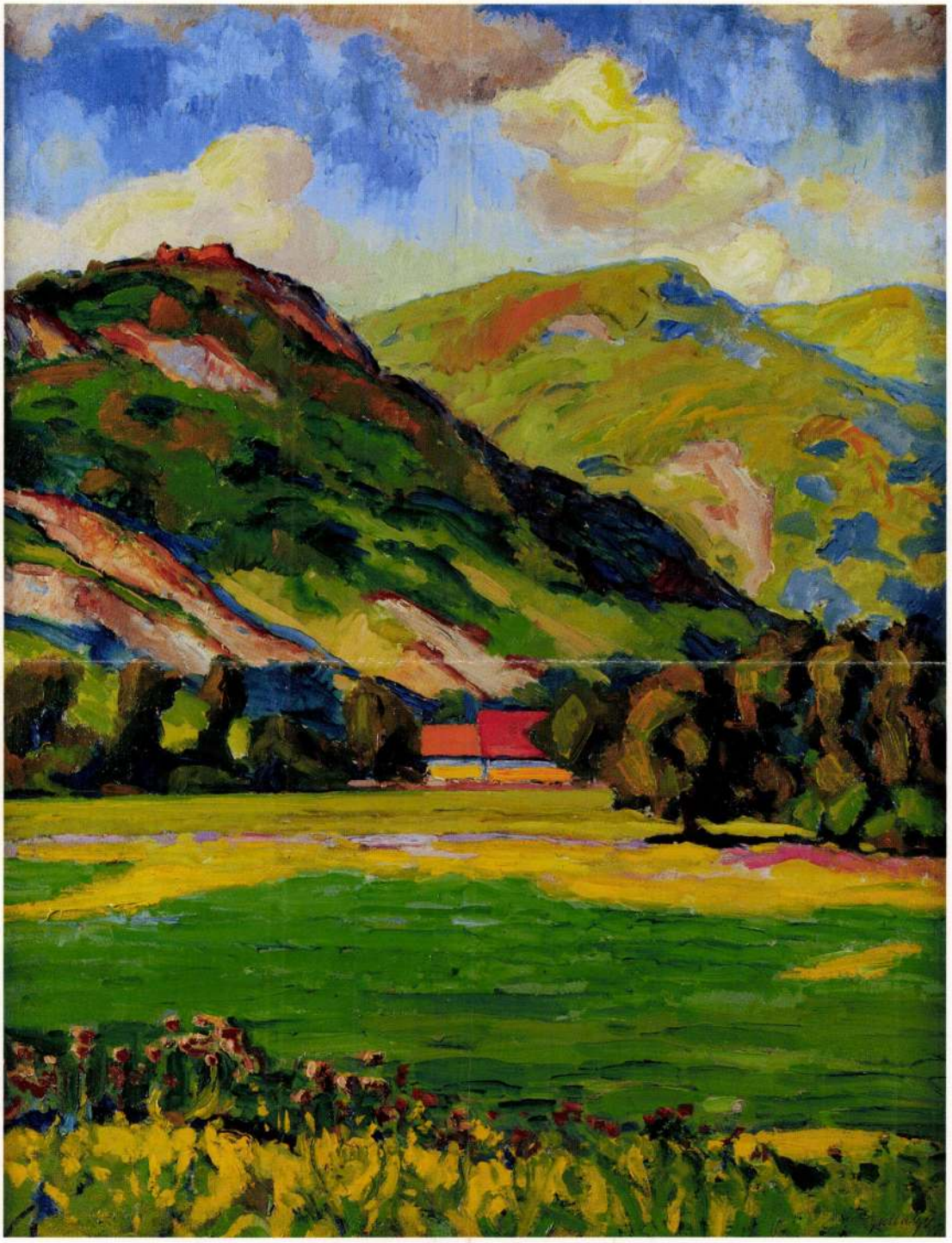

33. ▲
Balla Béla (1882-1965)

Hegyek
Olaj, vászon 100,5 x 78,5 cm
Jelezve jobbra lent: Balla Béla
Kikiáltási ár: 240 000 Ft

Barabás Miklós, festő

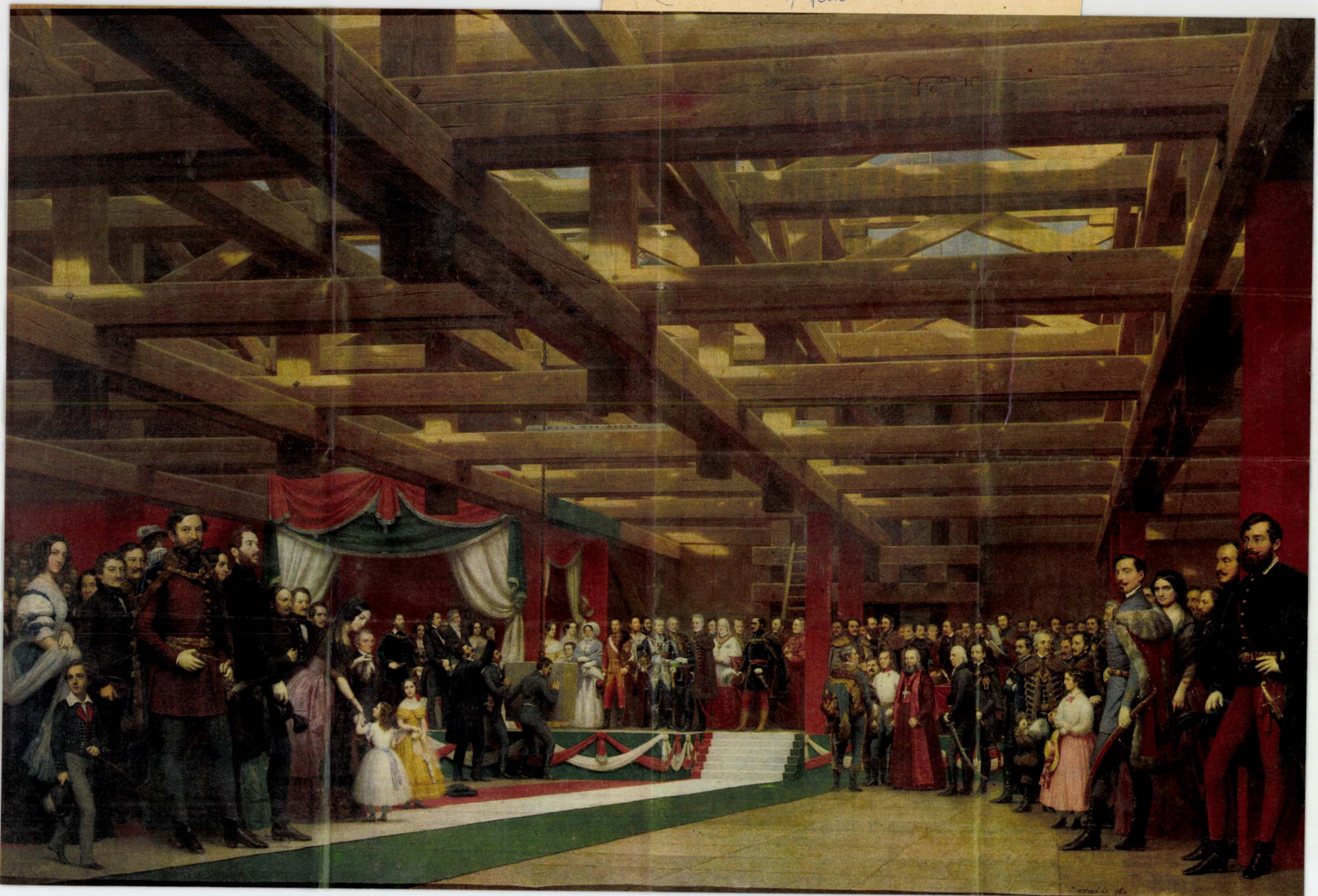

A SZEXUALITÁSRÓL
AZ
ÓKORTÓL
NAPJAINKIG

ÉS ERÓS

A HÁZASSÁGON

Előző cikkünkből kiviláglott, hogy a
lamok szabad polgárságának férfi és n
ben különböző életmódjuk miatt egyenlő
voltak. A közéletből kizárt, hiányos ne[illegible], ház
munkákkal lefoglalt nők nem voltak a férfiaknak azok
minden óhaját kielégítő társai. Minél példásabban töl-
tötték be a házasságra váró szüzek és a férjükhöz hű
családanyák szerepét, annál korlátozottabbá vált sze-
mélyiségük, műveltségük és életmódjuk azokhoz a fér-
fiakhoz képest, akik kora fiatalságuktól kezdve sok-
oldalú neveltetéssel illeszkedhettek be a politészek kö-
rébe.

A görög férfi az idejének zömét otthonán kívül töl-
tötte el, felkészülve az állampolgár kötelességeire, s él-
vezvén annak jogait. Gümnaszionokba járt, birtokán,
műhelyében dolgozott, a piactéren vagy hajóra szállva
messze földön kereskedett, katonáskodott, versenyeken
vett részt, színházakban szórakozott, népgyűléseken és
bíróságokon gyakorolta politikai jogait, szónoklatokat
hallgatott, állami tisztségeket töltött be, s tehetségétől
függően tehetett szert mindebben hírnévre és befolyás-
ra, sőt még a szellemi élet alkotóinak sorába is beke-
rülhetett. Sokoldalú műveltségének birtokában megnőt-
tek igényei az élet, és ezen belül a nemiség örömei
iránt. Életkedvének *teljes* kielégítését törvényes hitve-
sétől nem kaphatta meg. Kora fiatalságától kezdve tilal-
maktól mentesen élhette a férfiak szabados életét. Csak
a saját társadalmi osztályába tartozó hajadonok és asz-
szonyok nemi erkölcseit kellett tisztelnie. Ezen a határ
on kívül semmi sem korlátozta vágyainak kielégítésé-
ben.

[illegible] területére. Minthogy
a görög kultúra nagyszerű vívmányai a politészek sza-
badságának talajából nőttek ki, a testiség örömeiben
való elmerülésnek e lehetőségét, ha tetszik, ha nem,
szintén a „görög teljesítmény" segítőjének kell tekin-
tenünk. Az ok és az okozat, a lehetőség és a megvaló-
sítás közvetlen és pontos földerítése ebből a szempont-
ból körülményes magyarázkodásra szorul. Félő, hogy
e magyarázkodás a belemagyarázás tévútjára vezetne.
Elégedjünk meg tehát azzal, hogy a civilizáció adott
fokán és a görög társadalom sajátos körülményei kö-
zött az eredmények igazolják — a számunkra sokban
különösnek látszó — gyakorlatot.

A lakomák

A görög férfiak legmindennaposabb és legkedvel-
tebb szórakozása a *lakoma* volt. Ezeket olyan helye-
ken rendezték, amelyek lehetőleg kizárták a családi
összetűzéseket. Ilyen célra külön épületeik is voltak,
a magánházakban pedig mindenképpen a család nő-
tagjaitól gondosan el voltak különítve. A lakomahelyi-
ségekben a falak mentén heverők *(klinék)* sorakoztak,
előttük kis asztalok álltak az étel és ital számára, kö-
zépütt szabad helyet hagytak a szolgaszemélyzet, no
meg a bérbe vett mulattató nők mozgásának céljára.
A lakoma az esti órákban vacsorával egybekötött ivá-
szat és mulatozás volt, s megvoltak a maga külön sza-
bályai. Először az étkezésre került sor, s ez általában

Athéni borosserleg vörösalakos festményeinek részlete: meztelen pár lakomán. A hetaira hívogató kézmozdulattal ingerli a Szatüroszként ábrázolt férfit. I. e. V. sz. első fele (Hamburg, Kropatscheck gyűjtemény)

A LÁNCHÍD
ALAPKŐLETÉTELE
EZÁZÖTVEN ÉVES A HÍDEGYESÜLET

felállítandó s magát
ndó társasági Egye-
k célja tehát az, hogy
hézségeket öszveleg
zza fel, s azokat min-
dalról fejtse ki, szem-
és véleményét pedig
yobb őszinteséggel a
ég elibe terjessze,
azután vagy tüstént
diadalmaskodni fog a nyil-
vánosan kimutatott akadá-
lyokon, vagy illy diadalom-
ra erőt és tehetséget gyűj-
teni, vagy legrosszabb eset-
ben a lehetetlenség előtt
elszánással visszavonulni:
ami után végre Budapest
közt vagy állóhíd emelke-
dik fel, vagy a közönség a
lehető legnagyobb pontos-
sággal értesítve leszen:
miért nincs, s miért nem
lehet Budapest közt állóhíd?" — így summázza a Nemzeti Casinóban megalakult *Budapesti Hídegyesület* feladatát és hivatását *Széchenyi István* „félhivatalos" lapja, a *Jelenkor*. Az alakuló ülés egy hosszú korszak végének és egy új korszak indulásának fontos mozzanata.

Egyre többen látták és hirdették, hogy Pest és Buda kinőtte a telente lebontásra kerülő hajóhíd szűkös lehetőségeit. Az 1820-as évek elejétől egyre-másra születnek a hídtervek. A legelső próbálkozónak, *Campmiller Józsefnek* a makettjét már 1820-ban kiállították a *Hét választóhoz* címzett vendégfogadó nagytermében. 1828-ban *Sándor Móric* gróf, az „ördöglovas" is megbízást ad — félévi jövedelmét ajánlva fel — egy állóhíd tervezésére (figyelemre méltó, hogy a feladatot egy angol szakember, *Marc Brunel* kapta meg, s ő el is készítette egy dunai lánchídnak a tervét).

A vita akörül folyt, hogy a két szóba jöhető műszaki megoldás — a boltozott kőhíd és a kevés pillérű *függesztett lánchíd* — közül melyiket válasszák. Az előbbi a gyakori jégzajlások miatt volt támadható, hiszen a sok pillér gátként torlaszolhatta el a levonuló ár útját; az utóbbit meg

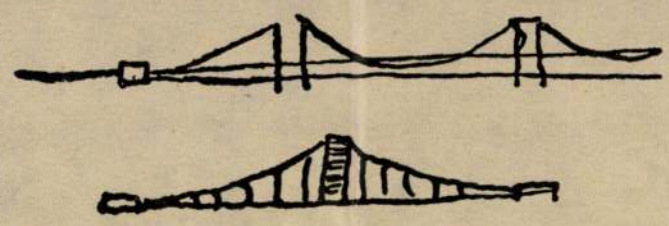

Széchenyi István vázlatos rajza egy lánchídról

amiatt vélték kockázatosnak, mert egy ilyen szerkezet „túlságosan bizonytalan", hiszen bármikor leszakadhat, kibillenhet alaphelyzetéből.

Amikor 1832. február 12-én — *Széchenyi István* szívós erőfeszítéseinek eredményeképpen — először gyűltek össze azok, akik vállalták, hogy egyengetik az állandó híd ügyét, a vita még korántsem dőlt el. Az alakuló tanácskozás résztvevői csupán arról döntöttek, hogy — támogatásért — küldöttséget menesztenek a nádorhoz, *József főherceghez*. Néhány hét múlva aztán az érdemi munka is megkezdődött. Intézkedtek a régebbi tervek és javaslatok összegyűjtéséről, kijelölték a szakértői bizottságokat, s eldöntötték, hogy a *Duna-part „magassági méretését"* bevégezve összeegyeztessék *„az egész hydrotechnikai munka egy folyamrajzban . . . s írassék kőre"*, hogy közzétehessék azzal a felhívással együtt, amelyben a vállalkozókat a tervek elkészítésére kérik fel.

A nyári hónapok sem csendesek. Június 14-én megfogalmazzák a Pest vármegyéhez címzett folyamodványt, arra kérve a törvényhatóságot, hogy ügyüket immár hivatalosan is terjesszék a döntésre hivatott fórum, az országgyűlés elé, mert *„a legnagyobb hihetőséggel állíthatják az alulírtak, hogy egy állóhídnak Pest és Buda közti physikai létesítése előttök többé nincs a lehetetlenségek sorában"*.

Június 30-án elkészül a helyszínt feltáró részletes térkép, s július 4-én megérkezik a vármegye kedvező válasza. Augusztusban pedig Széchenyi — gróf *Andrássy Györggyel* — elindul Angliába, hogy a legfejlettebb ipari ország hídépítési gyakorlatát tanulmányozva eldönthessék, milyen megoldást válasszanak az állandó Duna-híd dolgában. Még azon év decemberében megfogalmazzák és 1833 márciusában ki is nyomatják meggyőződésé vált véleményüket: *lánchídra van szükség*, az a legcélszerűbb változat. Azt is kiszámítják, hogy a függőhíd kereken kétmillió forintba kerülne, s hogy ez az összeg csak akkor térülne meg, ha a hídvámot kivétel nélkül mindenki — a nemes is! — minden alkalommal megfizetné!

Ez az egyetlen olyan megoldás, amelynek reményében talán akadna kivitelező — de még így is csak részvénytársasági alapon. Ám ezzel a rendi kiváltságoknak egy féltékenyen őrzött fala is leomlana! Négy évbe telik, amíg az érintettek megemésztik az „eretnek" gondolatot. Végre a pozsonyi országgyűlés 1836-ban törvénybe iktatja a hídépítést. Ezt a napot gróf *Cziráky Antal* országbíró *„az ősi magyar alkotmány temetési napjának"* nevezi.

A törvény megalkotása után országos testületet neveztek ki, hogy a beérkező ajánlatokat elbírálják. Közülük báró *Sina Györgyét* fogadták el, s ő *Clark W. Thierney* mérnökkel készíttette el a Lánchíd tervét. 1840 nyarán leverték az első zárógát cölöpjeit. Két évvel később, 1842. augusztus 24-én volt az ünnepélyes alapkőletétel: *„Öt órakor megdördültek Osbudánk bástyáiról az ágyúk* — számol be az eseményről *Kossuth* Pesti Hírlapja. — *Mintegy jó óranegyed múlva megzendült a hídudvar bemeneténél felállított katonai hangászkar zenéje, az »Isten tartsd meg« népdal melódiáját hangoztatván, az érkező főnségek elébe. Majd báró Sina György és Széchenyi István gróf vezetése alatt a fenségek, főherczegek s nádorné ő. cs. k. főh.-ségével s József főherczeggel és Erzsébet főherczegnővel együtt, a Buda-Pesten lévő világi, katonai és egyházi főméltóságok kíséretében megérkezvén, többszörözött szíves »éljen«-nel fogadtatának. A fenséges személyek a számukra készített háromszínű sátorban helyt foglalván fölolvastaték Tasner hites ügyvéd és m. academiai levelező tag által a híd keletkezésének rövid vázlata."* Ezután az alapkő üregébe arany- és ezüstpénzekkel együtt behelyezték a felolvasott és aláírt okmányt, az üregre rátették a százharminc mázsás kőlapot.

A hidat 1849. november 20-án adták át a forgalomnak — a szabadságharc leverése után néhány hónappal.

Építése — Clark W. Thierney szerint — *„több nehézségbe ütközött, mint bármely más építménye a világon. A fizikai nehézségek csak az erkölcsiekhez voltak mérhetők. A büszkeség, az előítélet és a féltékenység bizonyult a három leghatalmasabb ellenfélnek."*

Buza Péter

A következő oldalpáron: Barabás Miklósnak A Lánchíd alapkőletételét ábrázoló festménye. A Nemzeti Múzeumban őrzött 275 × 397 cm-es képet régebbi vázlatai alapján 1864-ben festette a művész Sina Simon bárónak (Sina György fiának) a megrendelésére

Barabás Miklós

Aki belakta az országot

Horváth Péter, az író-rendező

„Szüleim színházi emberek, szinte mindegyik vidéki városban laktunk pár évig..." – írja első könyve, az 1976-ban megjelent Egéridő fülszövegében.

Ma is szívesen jár vidékre dolgozni. Amikor színészdiplomát kapott, játszott egy ideig Szolnokon, a Szigligeti Színházban. Volt olyan esztendő, amikor egyedül az ő filmjét forgatták a fővároson kívül, Szegeden, ez a nagy közönségsikerű Szerelem első vérig. Tavaly a Dollárpapát rendezte Szolnokon, nemrég pedig saját darabját, az ABC-t ő maga vitte színre Miskolcon. Legújabb regénye, a Színház a magasban is egy közelebbről meg nem nevezett vidéki színházban játszódik.

– Játsszunk mi is! Városneveket említek; melyikről mi jut eszébe? Szeged.

– Tisza, csónakház a parton.

– Édesanyja, Szentirmay Éva színésznő, apja, Horváth Jenő rendező. A Tisza-parti városban milyen volt a gyerekkor?

– Borzalmas. A Mars tér 13-ban laktunk, velünk szemben a Csillag börtön, ahol apám lakott 1957 után. Elvették a lakásunkat, bútorunkat, minden virágunkat, nem volt semmink. Utána ment anyám Békéscsabára.

Csőbefejes

– Akkoriban az volt a fővárostól legmesszebb lévő színház. Egy gyereknek nem volt büntetés oda költözni?

– A körgátnál laktunk. A Körös-partot nagyon szerettem. A zsilipnél tanultam meg csőbefejest ugrani. Oldalról kellett, azonnal a zsilip csövébe. Akinek nem sikerült, arra a lányok nem figyeltek. Csakhogy a csőben, a víz színén erős volt a szembejövő sodrás. Tehát soksok gyakorlás után beugrott végre az ember, aztán a fickók egy pillanat alatt eltűntek, én meg a meztelen csigák között ültem. Nem tudtam kiúszni, mert a víz mindig visszasodort a vashoz. Közben sötétedik, változnak a fények a Körös vizén, és az ember ott dekkol a csőben, úgy érzi, innen többé az életben ki nem kerül. Akkor a többiek elárulták, hogyan kell lebukni, majd a víz alatt úszva kijönni.

– Megijedt?

– Be voltam tojva. Viszont csabai emlék az is, hogy megmentettem két kislány életét. Akkor már tudtam csőbefejest ugrani.

– Szolnok?

– A szállodát szeretem a színházzal szemben, meg azt a kétszáz métert, mellette jobbra és balra. Akkoriban Székely Gábor színháza az egyik legjobb volt az országban. A főiskola után egy évig játszottam a fővárosi gyerekszínházban, aztán én szóltam Schwajda György dramaturgnak, hogy mégis elmennék Szolnokra. Rangot jelentett ott játszani. Fél évig maradtam.

– Nem sokáig bírta.

– Szerződést kaptam az első könyvemre. Azonnal fölmondtam a színházban, és soha többé nem tettem be a lábam.

– Dehogynem, tavaly, amikor a Dollárpapát rendezte.

– Színészként nem tettem be többé a lábam.

– Újabb városnév: Eger.

– Apám ott olyan helyen lakott, ahol belső udvar volt a házban. Az ablakon át ki lehetett lépni a vadregénybe. Egyszer a szabadtéri moziban fáról néztük az Odüsszeuszt, nem volt pénzünk jegyre. Tizenegytizenkét éves lehettem. Szóval Eger jó hely.

– Pécs?

– Ott nem éltem, noha lakható városnak látszik. Ki lehet menni a Tettyére, lenézni.

– Győr?

– Ott laktam. Jó volt.

– Van víz.

– Inkább már szennyvíz. Néha valami úszik benne, de hogy hal-e, abban már nem vagyok biztos. Győrről az jut eszembe, hogy tizenvalahány évvel ezelőtt Maár Gyulával elmenekültünk onnan. Játszottam volna egy szerepet az általa rendezett darabban, amikor a harmadik próba után rám nézett szomorúan, beültünk a FIAT ötszázasomba, s a kegyetlen hófúvásban dezertáltunk Budapestre.

– Veszprém?

– Szeles. Strapás ott sétálni. A színház viszont jó helyen van, szeretem a dombot is mellette. Apám dolgozott ott is, megmegfordultam nála.

– Kaposvár?

– Kicsi.

– Viszont van színház.

– De hol? Az állomás mellett.

– Legalább onnan is könnyen lehetett volna dezertálni.

– Ez azonban szintén azt mutatja, hogy kicsi Kaposvár. Bár szépül. Apám ott is lakott. A színészházban az öcsém kimászott az ablakon, a párkányon araszolt, lent nézték az emberek. Jött haza apám, rémülten fedezte föl a magasban a kilenc éves öcsémet. Az egyik ablakból apám felesége, a másikból én mondtam, hogyan kell fogódzkodni. Nem esett le. Ez Kaposvár.

Palacsinta vagy mosoly?

– Debrecen?

– Szép nagy, lapos palacsinta. De ott az Alföld című irodalmi kiadvány, amely a folyóiratok közül elsőként közölte egy novellámat, ezért Debrecennek megbocsátok.

– Kecskemét?

– Ott a Kodály-intézet, aztán Melocco Miklósnak egy szép szobra. Meg van egy-két jó kávéház. De ez is Alföld. Elnyúlik. Por van. A Dunántúl izgalmasabb számomra, arrafelé az emberek dinamikusabbak, többet mosolyognak.

– Azt veszem ki a szavaiból, hogy bár a fővárosban él, jobban szeret néhány kisebb várost.

– Pest nem embernek való. Ronda és sokan vagyunk. Mindig patkánynak érzem magam, amikor nincs nálam bérlet, és nem tudok feljönni a föld alól, mert állandóan bemondják, hogy ellenőrök állnak a kijáratnál. Én meg utazom fél órát, hogy találjak végre egy helyet, ahol föl lehet jönni. Szoktam jegyet venni, csak néha elfelejtek lyukasztani. Nemrég Miskolcról jöttem haza; szinte tovább tartott a budapesti metrózás, mert minden lyuknál vissza kellett fordulnom.

– Szeret kimozdulni a fővárosból?

– A Vígszínházban szívesebben rendeztem volna, oda azonban nem hívtak. Szolnokra hívtak, Székesfehérvárra, Miskolcra. Jó egy időre eltűnni innen, de nem ez a mozgatórugó.

– Szíve szerint hol élne? Balatonfőkajáron, ahol épített egy házat? A víz mellett és a vízen, a hajóján?

– Leginkább valahol a Csendes-óceán egyik szigetén. Jó messze innen. Forró égövben, de légkondicionált villában, a víztől négy-öt méterre.

– Egyelőre maradjunk Magyarországon!

– Ha rajtam múlna, mindenhol laknék néhány évig. Vajon miért kénytelen mindenki Budapestre jönni, aki minimális visszhangra vágyik? Különben nem kap a következő munkájára kétszáz forintot sem. Budapesten van a tévé, a rádió, itt vannak a kiadók, szóval itt a piac, a munka. Pedig nem ebben a szörnyű, idegbajos nagyvárosban kellene élni, hanem egy szép, kisebb léptékű helyen.

– Ahol viszont mindenki tud a másikról mindent.

– Az a jó. Egy kisvárosban lehet tudni: velem vannak, én meg velük vagyok. Meg lehet ismerni az embereket. Bátrabban kellene mindenkinek otthon éreznie magát azon a helyen, ahol lakik. Kemény kézzel kellene megvédeni azt a települést, ahol az ember meg tudja vetni a lábát.

Egerek a ketrecben

– Ha valaki annyira utálja Budapestet, miként bírja itt ki, ráadásul egy hatalmas lakótelepen? Vagy Kispest olyan, mintha egy kisvárosban élne a nagyvároson belül?

– Kisváros? Az például Kőszeg. Gyönyörűséges, több száz éves házaival, normális léptékű utcáival, gömbölyű kapualjaival. Nincsenek tízemeletes kaszárnyák, ahol kísérleti egerek laknak, ketrecekben. A lakótelepi lét elmebeteggé tesz. A kisváros meg az a hely, ahol lehet élni.

– El kell költözni a ketrecből.

– Nem tudok.

– És ha írna egy darabot, mndjuk, az Árpádok bejöveteléről?

– Akkor kereshetnék harmincmillió forintot.

– Nem akar keresni?

– Én csak a magam színdarabját tudom megírni, amit néha meg is rendezek.

Eszéki Erzsébet

Szauer Ágoston versei

Verlaine őszi dala

(A költő születésének 150., verse megírásának 130. évfordulójára)

Fájón morog
az ősz konok
vonója,
hosszú e dal,
szívembe mar
fogódzva.

Arcom fakó,
könnyes haló,
s az óra
éjfélt köszön,
sok múlt öröm
hozója.

Ősz, bármi lesz,
vigyél, eressz
soromra,
zörgő levél
leszek, ha szél
sodorja.

Szőnyegverők

De kár, hogy Schubert nincs ma itt,
a réten hársfa áll,
kínálja tar, nagy ágait:
az allegorikus halál.

Porfüst. Akár az ördögök,
kettő serény szőnyegverő,
a bambuszbotjuk úgy dörög,
visszhangot küld a hegytető.

Fent ház. Cserépnek meggyszíne.
Két mozduló manzárdüveg –
kis fényt lövellnek messzire,
mint diszkrét torkolattüzek.

Egy szálloda képei

Külföldet járó kiállításlátogatóknak nem meglepő, ha egy bank, egy szálloda, egy gyár kiállításokra invitál, ha egy nem kimondottan művészeti intézmény műtárgyakat gyűjt. Ott – szerencsésebb csillagzat alatt – még adókedvezménnyel is jár a művészetek ilyetén támogatása. Itthon többnyire a tulajdonos, az igazgatóság, a vezetésben érdekelt pénzügyi szakemberek művészetszeretete, mecénási hajlama vezet ilyen lépésekhez. Szórványosan. Ezért is adunk hírt örömmel minden ilyen kezdeményezésről.

Ezúttal a főváros legelegánsabb szállodájának, a Grand Hotel Corvinus Kempinskinek szól az elismerés. Az 1992-ben felépült szálló építészeti megjelenésében, belső kiképzésével, belsőépítészetével eleve kulturális értékeket képvisel. E szellemben állt össze a mára csaknem kétszáz műtárgyat számláló Corvinus kollekció képzőművészeti gyűjteménye is. Méghozzá magyar festők, grafikusok és szobrászok munkáiból. Olyanokéból, mint Márffy Ödön és Molnár C. Pál, mint Amerigo Tot és Kádár Béla, mint Csíkszentmihályi Róbert és Farkas Ádám.

Ebből az igen szűkre szabott névsorból is kiderül, hogy a gyűjtemény a historikus festészettől a mai sokféle irányzatig öleli fel a magyar művészetet. A múlt századi galériából kimagaslik egy Barabás Miklós női portré, egy Anton Haan pásztorfiú-ábrázolás (Haan idegenül hangzó neve ellenére magyar származásúnak minősül, a romantikus alkotó ugyanis Békéscsabán született 1827-ben), Márffy Ödönt egy cirkuszi jelenet, Ferenczy Valért egy tájkép, Molnár C. Pált egy korai városkép, míg Amerigo Totot egy pihenő nőalakokat ábrázoló pirogránit relief képviseli. Fischer Ernő több nagyméretű vászna gazdagítja a kollekciót. A mai nagy nemzedék Gross Arnold, Gerzson Pál, Bartl József műveivel van jelen. A középnemzedéket Kő Pál, Csíkszentmihályi Róbert, Farkas Ádám kisplasztikái reprezentálják. És ott vannak a mai avantgárdok, Paizs Péter, Müller Árpád, Romvári János, Hepp Edit vagy Kulinyi István személyében.

Barabás Miklós: Zetk Katalin

A gyűjtemény nem egyszer s mindenkori. Rendszeres gyarapodásáról is gondoskodnak a tulajdonosok. Az idén Némethy Katalin és Tamás Ervin egy-egy festményével, Kulinyi István kollázssorozatával és Barabás Gendova Mira akvarellsorozatával bővült a gyűjtemény.

Mindez nem elzárva, nem csak a szálló vendégei számára megtekinthetően van jelen a Kempinskiben.

Van a szállónak egy kiállítások rendezésére is alkalmas tere, az első emeleten. S ezt rendszeres tárlatokkal be is népesítik. Legelsőül a Feszty-körkép restaurálási munkáiról szóló kiállítást nyitottak itt. Azóta volt kiállítása a Menshikoff Alapítványnak, Hajnal Gabriellának (akadémiai székfoglaló kiállítás), Némethy Katalinnak, Tamás Ervinnek, vagy a kevésbé ismert W. Gyenes Gittának. Ez utóbbi kiállítással a két világháború képzőművészete jelentékeny alakjának szolgáltattak elismerést.

A napokban nyílt meg Gulyás Gyula szobrászművész Marilyn Monroe című tárlata; októberben a Miskolci Galéria mutatkozik be, decemberben pedig a 80 esztendős Fischer Ernővel rendeznek nagyszabású kiállítást. (MTI-Press)

(kádár)

Rendezvények

■ **VÁROSI PROGRAMOK, VESZPRÉM**
Szeptember 20-án délután 3 órakor a Pedagógus Szakszervezet Laczkó Dezső nyugdíjasklubja klubfoglalkozásán az utastársak ausztriai útjaikra elmlékeznek a VMK-ban. 23-án 17 órakor a veszprémi középiskolai kamarazenekar ad koncertet a Csermák Antal Zeneiskolában. *Kiállítások*: a Mestermű Galériában (Kossuth u. 17.) Kortárs magyar művészek bemutatója (festmények, szobrok, grafikák, iparművészeti alkotások). A művek a galériában megvásárolhatók. Somogyi József Corpusok és Pieták című szoborkiállítása október 30-ig látható a Szent Mihály-bazilika altemplomában. Nyitva: naponta 9—17 óráig. Szeptember 30-ig bábkiállítás látható a VMK Március 15. úti Klubkönyvtárában.

■ **HELYŐRSÉGI KLUB, VESZPRÉM**
Szeptember 20-án 20 órakor közkívánatra újra látható a Hofi-show! Belépők válthatók hétköznapokon 15—18-ig az információban. 21-én 17 órakor a Nagycsaládosok Országos Egyesületének összejövetelére kerül sor. 23-án az MH Légvédelmi Parancsnokság amatőr előadóművészei tartanak bemutatót. 24-én 10 órakor az MH Légvédelmi Parancsnokság amatőr előadóművészeti fesztiváljának gálaműsorára kerül sor. *Kiállítás:* az MH Légvédelmi Parancsnokság képző- és iparművészeti kiállítása szeptember 24-ig látható.

■ **LACZKÓ DEZSŐ MÚZEUM**
Az „... illő hozományokkal felszerelve..." Kiss Ilona magángyűjteményének textíliái című kiállítás december 31-ig látható. A múzeum előcsarnokában látható „Előttem állott nemzetem ébredése" — Kossuth Lajos (1802—1894) című kamarakiállítás és a Veszprémi művészek és mecénások a századelőn című kiállítás. A veszprémi Vármúzeumban (várfeljáró) — Népi fazekasközpontok Veszprém megyében című kiállítás megtekinthető naponta 10—18 óráig. Szünnap: szerda.

■ **EÖTVÖS KÁROLY MEGYEI KÖNYVTÁR, VESZPRÉM**
A könyvtár nyitva tartása: felnőttrészlegben hétfőtől péntekig 10—19 óráig. A gyermekkönyvtári szolgálat ideje: hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 13—18-ig, szerdán 10—12 és 13—18-ig. A zenei részleg hétfőtől péntekig 11—19-ig tart nyitva. A könyvtár szombatonként szeptember 3-ig zárva. Az információs iroda hétfőtől péntekig 8—19 óráig, tel/fax: 321-560. Telefon: 424-011, 424-259.

■ **VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, BALATONFÜRED**
Szeptember 21-én 17 órakor városi ünnepség lesz gróf Széchenyi István születésnapján a Tagore sétányon. 23-án 19 órakor a budapesti Korona Pódium Humorban nem ismerünk tréfát című vidám, zenés műsora látható a Kedves cukrászdában. 24-én 19 órakor a budapesti Korona Pódium Egy este Pesten című vidám, zenés többnyelvű műsorát mutatja be a Kedves cukrászdában. 24-én 17-től 20 óráig kölyökdiszkó. *Kiállítás*: Augusto Sciacca kiállítása szeptember 30-ig látható a Bagolyvári Galériában. Nyitva: naponta 10-től 12-ig és 14-től 18 óráig. Szünnap: hétfő.

■ **VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, ZIRC**
Szeptember 20-án 18 órakor a kertbarát kör összejövetelén Kalovits László tart előadást Őszi munkák a kertben címmel. 21-én 18 órakor a Házigazda sorozat keretében Sivatag, Piramis, Tenger, A fáraók földjén Egyiptomban címmel Szabó Ödön okológus vetítettképes előadását tekinthetik meg az érdeklődők. 23-án 17 órakor Szajkó István festőművész kiállításának megnyitójára kerül sor a galériában (Rákóczi tér 1.). 25-én 16 órakor orgonahangverseny lesz a zirci Bazilikában. *Kiállítás*: Szajkó István festőművész kiállítása szeptember 23-tól látható a Zirci Galériában.

■ **NAGY LÁSZLÓ MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, AJKA**
Szeptember 19-én 8 órától 17 óráig drámapedagógiai tanfolyam. 10 órától a díszítőművész szakkör összejövetelére kerül sor. 16 órától a kismamaklub tartja összejövetelét. 16 órától a Pedagógus Nőikar próbál. 16.30 órától a sakkszakkör tartja foglalkozását. 17.30 órától a fúvószenekar próbál. 20-án 8 órától a Bianca-klub tartja összejövetelét. 16 órakor az Ajka-Padragkút Néptáncegyüttes próbál. 17 órakor a Városi Nyugdíjasklub tartja klubfoglalkozását. 21-én 17 órától a sakkszakkör, 22-én a Margaréta nyugdíjasklub tartja összejövetelét.

■ **JÓKAI MÓR MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, PÁPA**
Szeptember 20-án 17 órától tartják a különbözeti és pótvizsgákat angol és német nyelvből a JMK nyelviskolájában. 22-én 17 órakor nyelviskolai tanévnyitó a JMK színháztermében. 23-án 10 órakor Ki tud többet Pápáról? címmel iskolák közötti vetélkedőre kerül sor. 23-án 19 órakor Benkő Consort hangversenye hallható a várkastély Nádor-termében. 24-én és 25-én 9—19 óráig agykontroll tanfolyam lesz a JMK színháztermében. 24-én 10 órakor színes barokk programok láthatók a Fő téren. 15 órakor kamarakoncert lesz a várkastély Nádor-termében. 16 órakor színes barokk programok bemutatója a Fő téren. 19 órakor orgonahangverseny lesz a református templomban. 25-én 10 órakor jelmezes bemutatóra kerül sor a Fő téri színpadon. 10.30 órakor orgonahangverseny lesz a református templomban. 19 órakor kamarakoncert hallható a várkastély Nádor-termében.

■ **PEDAGÓGUS MŰVELŐDÉSI HÁZ, PÁPA**
Az Erkel Ferenc Pedagógus Kórus kedden 16.30 órától, csütörtökön 13.45 órától tartja próbáját. 22-én 8 órától a nők klubjának tagjai egész napos közös programon vesznek részt a répcelaki nyugdíjasklub tagjaival. A Pápai Nyugdíjasok Egyesülete minden szerdán 10—12 óráig fogadónapot tart a művelődési ház társalgójában. *Vásárok*: 23-án 8—17 óráig Joker jó minőségű kilósruha-vásár lesz.

■ **JÓ SZERENCSÉT MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, VÁRPALOTA**
Szeptember 19-én 15.30 órakor az éremgyűjtő szakkör tartja foglalkozását a 6. sz. teremben. A Városi Nyugdíjasklub 19-én 15 órakor a 15. sz. teremben tartja összejövetelét. Az Uniform Systemklub pénteken 17 órakor a 11-es teremben tartja foglalkozását. A Természetbarát Városi Szövetség minden szerdán 16—18 óráig a 11. sz. teremben fogadóórát tart. *Kiállítás*: Hollányi Júlia pasztell és akvarell kiállítása a kamarateremben látható szeptember 30-ig. A könyvtári kölcsönzés: kedden és csütörtökön 10—12-ig és 13—17 óráig. A gazdag könyvállomány mellett 130 féle folyóirat várja olvasóit.

Állatorvosi ügyelet

Szeptember 17-én reggel 6 órától 19-én reggel 6 óráig.
AJKA körzetében a központi ügyelet címe: Hotel Ajka, Csingeri u. 4—8. Telefon: 88/311-393.
PÁPA körzetében az ügyelet címe: Pápai Állami Gazdaság irodaháza, Pápa, Jókai u. 46. Telefon: 06/89/324-955.
TAPOLCA körzetében: DR. VARGA OTTÓ, Tapolca, Batsányi u. 44. Telefon: 313-229.
SÜMEG körzetében: DR. SOMOGYI LÁSZLÓ, Dabronc, Kossuth u. 29. Telefon: 357-286.
VESZPRÉM körzetében: DR. PAIR EGON, Balatonfüred, Galamb u. 13. Telefon: 342-468.
VÁRPALOTA körzetében: DR. OROS SÁNDOR, Berhida, Kossuth u. 51. Telefon: 355-126.
ZIRC körzetében: DR. MÉSZÁROS ANDOR, Bakonyszentlászló, Hunyadi u. 17. Telefon: 12.

Tüdőszűrés

Veszprémi Tüdőbeteg-gondozó Intézet (Óvoda u. 2.)
Tüdőszűrés hétfőtől péntekig: 8—12 óráig, hétfőn és csütörtökön: 14—17 óráig.
Orvosi rendelés hétfőtől péntekig: 8—11 óráig, hétfőn és csütörtökön: 14—16 óráig.

Lelkisegély-szolgálat

VESZPRÉMBEN, a Kapcsolat lelkisegély-telefonszolgálat hívható mindennap 18—24 óráig a 06/88/422-205-ös telefonszámon. Az ifjúsági lelkisegély-szolgálat minden páros napon 17—21 óráig várja a fiatalok hívását a 407-426-os számon.
ZIRCEN, az Művelődési Központban az ifjúsági lelkitanácsadó szolgálat minden csütörtökön 15—16.30 óra között ingyenes tanácsadáson várja az érdeklő fiatalokat.
PÁPA, az S. O. S. lelkisegély-telefonszolgálat hívható pénteken, szombaton és vasárnap és hétfőn 18—24 óráig a 06/89/324-713-on.
AJKÁN, a lelkisegély-telefonszolgálat pénteken, szombaton és vasárnap este 8 órától reggel 6 óráig hívható a 06/88/312-817-es telefonszámon. A szolgálatok hívása díjtalan!

Gyógyszertári ügyelet

Szombati ügyeleti nyitva tartás 8 és 14 óra között.
AJKA, Aesculap Gyógyszertár, Szabadság tér
BALATONALMÁDI, György Gyógyszertár, Baross G. u.
BALATONFÜRED, Szent Erzsébet Gyógyszertár, Vasút u. 3.
TAPOLCA, Winkler Gyógyszertár, Ady u. Tel.: 89/311-175.
PÁPÁN, Fő út 24—26. sz. alatti gyógyszertár.
VÁRPALOTA, Kabay János Gyógyszertár, Táncsics u.
VESZPRÉM, Fekete Sas Gyógyszertár, Kossuth u.
ZIRC, Szent Hubertus Gyógyszertár, Kossuth u. 11.
A fenti gyógyszertárak szombat—vasárnap az ügyeleti nyitva tartás után zárt ajtók mögött tartanak ügyeletet.
Ezenkívül minden szombaton nyitva van a VESZPRÉM, Madách u. 4. sz. alatti ARANY HOLLÓ privát gyógyszertár 8—13 óráig, a Kabai János u. 1. sz. alatti GYÓGYÍR gyógyszertár 8—12 óráig, az Iskola u. 3. sz. alatti FEHÉR ÜRÖM gyógyszertár (telefon: 321-170) 8—13 óráig, valamint PÁPA, Jókai u. 7. sz. alatti GRÁNÁTALMA gyógyszertár (telefon: 324-444) 8—12 óráig és Balatonfüreden a Szent Erzsébet gyógyszertár, Vasút. 3.

Orvosi ügyelet

VESZPRÉM városban (Gyulafirátót) hétköznap, hétvégén és munkaszüneti napokon orvosi ügyelet működik. A központi ügyelet hétvégén és ünnepnapokon kiterjed Herend, Márkó, Bánd, Hárskút, Nagyvázsony, Mencshely, Pula, Papkeszi, Vilonya, Hajmáskér, Sóly, Kolorkémia, Szentgál, Nemesvámos, Hidegkút, Barnag, Vörösto térségére. Helye: Veszprém, Cserhát I. épület. Az ügyelet a 322-650-es telefonon hívható. Hétköznapokon a sürgősségi ellátást a helyi körzeti orvos végzi. A központi körzeti GYERMEKORVOSI ÜGYELET szintén Veszprémben, a Cserhát I-es épületben szombaton reggel fél 8-tól hétfő reggel fél 8-ig hívható a 325-685-ös telefonon. A központi FOGORVOSI ÜGYELETI szolgálat címe: Veszprém, Halle u. 5/E., ahol éjszakai ügyelet nincs. Munkaszüneti és ünnepnap, valamint hétvégén, szombat—vasárnap az ügyelet reggel 8-tól 14 óráig tart. Telefon: 325-228.
A BALATON-PARTI lakosság sürgősségi betegellátását Alsóörs, Lovas, Felsőörs, Balatonvilágos, Fűzfőgyártelep, Balatonfűzfő, Litér, Királyszentistván, Balatonkenese, Balatonakarattya, Balatonalmádi, Vörösberény, Szentkirályszabadja, Balatonfőkajár, Balatonaliga, Csajág, Küngös területén balatonalmádi központtal hétvégi központi orvosi ügyelet látja el. Az ügyelet szombat reggel 7-től hétfő reggel 7 óráig tart. Cím: Balatonalmádi, Baross G. u. 32., telefonszám: 06(88)338-334. Hétköznapokon este 18 órától reggel 7 óráig Balatonalmádi (Vörösberény) és Szentkirályszabadja területére terjed ki az ügyelet és a fent megjelölt helyen és telefonszámon vehető igénybe sürgősségi ellátásra.
BALATONFÜRED — központi orvosi ügyelet helye: Csárda u. 1., rendelőintézet. Szombat reggel 7 órától hétfő reggel 7 óráig a (86) 342-468-as telefonszámon hívható. A FOGÁSZATI ügyelet szombaton 8—14 óráig, vasárnap 8—11 óráig tart. Éjszaka fogászati ügyelet nincs.
AJKA — (város és környéke, Halimba ellátására) központi orvosi ügyelet helye: Frankel Leó u. 22., a nagy gyógyszertár melletti körzeti orvosi rendelő. Ideje: szombaton reggel 7 órától hétfő reggel 7 óráig, hétköznapokon: este 19 órától reggel 7 óráig. Telefon: 312-012. Fogorvosi ügyelet: szombat—vasárnap 8—14 óráig. Helye: fogászati rendelőintézet.
DEVECSER — (járás ellátására) hétvégi körzeti orvosi ügyelet helye: Pápai mártírok útja 1. Szombat reggel 9 órától hétfő reggel 8 óráig a 129-es telefonszámon hívható.
PÁPA városban hétköznapokon, munkaszüneti napokon és hétvégén orvosi ügyeleti szolgálat működik. Hétköznapokon 18 órától másnap reggel 6 óráig, munkaszüneti napokon a munkaszüneti napot megelőző napon este 18 órától a munkaszüneti napot követő nap reggel 6 óráig, hétvégén szombaton reggel 6 órától hétfő reggel 6 óráig a Séllyei utcai rendelőben, telefon: 324-614. PÁPA — város vonzáskörzetében munkaszüneti napokon és hétvégén orvosi ügyeleti szolgálat működik. Munkaszüneti napokon a munkaszüneti napot megelőző napon 18 órától a munkaszüneti napot követő nap reggel 6 óráig, hétvégén pénteken este 18 órától hétfő reggel 6 óráig a Séllyei utcai rendelőben, telefon: 324-614. Pápa város és vonzáskörzete gyermek betegei részére a hétvégén GYERMEKORVOSI ÜGYELETI szolgálat működik. Ennek rendje: szombaton 9—12 óráig és 16—18 óráig, vasárnap 9—12 óráig a Séllyei utcai gyermekrendelőben, telefon: 324-444. FOGÁSZATI ÜGYELET szombat—vasárnap 8—11 óráig a Séllyei utcai rendelő, telefon: 24-444.
SÜMEG város és vonzáskörzete betegei részére a hétvégi központi orvosi ügyelet a sümegi rendelőintézetben működik. Bejárat a Deák Ferenc utcai oldalról. Ügyelet időpontja: szombat reggel 8-tól hétfő reggel 8 óráig. Telefon: 06/87/352-131.
TAPOLCA térség hétvégi orvosi ügyeleti szolgálat helye: a városi kórház telephelyén. Tapolca, Ady Endre u. 1—3. Telefon: 311-655.
VÁRPALOTA város és körzetében — Ősi, Öskü, Berhida, Peremarton és Tés — a központi orvosi ügyelet helye: Szent István u. 6., rendelőintézet. Ideje: hétköznap 17 órától reggel 7 óráig. Hétvégén pénteken 17 órától hétfő reggel 7 óráig. Telefon: 372-887, 372-144.
ZIRC — körzeti orvosi ügyelet hétköznapokon 18 órától másnap reggel 8 óráig Zirc központi városrész és a városrészi települések, valamint Porva, Borzavár lakosságát látja el. Szombat—vasárnap, valamint munkaszüneti napokon a fentieken kívül Bakonybél, Bakonyszentkirály, Bakonyszentlászló, Dudar, Csetény, Románd, Veszprémvarsány területén élő lakosságot is ellátja. Az ügyelet a járóbetegeket a zirci rendelőintézetben (József A. u. 19.) fogadja. A 314-344, 314-345-ös telefonszámon, valamint a segélykérő telefonokon a helyszínre is hívható.

Látnivaló a múzeumokban

AJKA — Városi Múzeum (Szabadság tér 4.) — Helytörténeti gyűjtemény, Borsos Miklós-emlékkiállítás, Fekete István-emlékszoba, Molnár Gábor-emlékszoba. Nyitva: kedden, szerdán, pénteken, szombaton 10—17 óráig, csütörtökön 13—17 óráig. — Bányászati Múzeum — Kőzet- és őslénytár (Parkerdő). Nyitva: keddtől péntekig 11—16, szombat—vasárnap 10—16 óráig.
BADACSONY — Szegedy Róza-ház. Egry József Emlékmúzeum. Nyitva: 10—18 óráig. Hétfő: szünnap.
BALATONFÜRED — Jókai Emlékmúzeum. Nyitva: 10—18 óráig. Szünnap: hétfő.
BALATONKENESE — Falumúzeum (Kossuth u. 6.). Nyitva: 9—14 óráig, szünnap: vasárnap.
BAZSI — Simon István-emlékház.
CSESZNEK — Helytörténeti kiállítás (Vár út 35.) nyitva mindennap, 9—17 óráig.
EGERALJA — Helytörténeti gyűjtemény.
HEREND — Porcelánmúzeum — A herendi porcelán. Nyitva: 8.30—16 óráig. Szombat—vasárnap és ünnepnap csak a technológiai részleg van zárva.
KÖVÁGÓÖRS—PÁLKÖVE — Bajcsy-Zsilinszky Emlékmúzeum. Nyitva: 10—18 óráig. Szünnap: hétfő.
MAGYARPOLÁNY — Tájház (Petőfi u. 4.). Nyitva: hétköznap 13—17 óráig, hétvégén 10—12 és 14—16 óráig.
MALOMSOK — Helytörténeti gyűjtemény. Anyaga kérésre bármikor megtekinthető.
NAGYVÁZSONY — Szabadtéri Néprajzi Múzeum. Nyitva: 10—18 óráig. Hétfő: szünnap.
NEMESVÁMOS—BALÁCA — Római villa és romkert. Nyitva: 10—18 óráig. Hétfő: szünnap.
PÁPA — Gróf Esterházy Károly Kastély- és Tájmúzeum — Pápa régészeti és történeti emlékei — Főúri enteriőrök — A pápai keménycserép története. Kékfestő Múzeum. Nyitva: 10—18 óráig. Szünnap: hétfő. Gránátalma Patikamúzeum, nyitva: munkanapokon, 8—16 óráig. Egyháztörténeti és Művészeti Múzeum. Nyitva: naponta, 9—12.30 és 14—17.30 óráig. Szünnap: hétfő. Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteménye, nyitva: hétfőtől péntekig, 8—16 óráig.
TAPOLCA — Városi Múzeum — Romkert — Séta egy régi iskolában — Adalékok Tapolca történetéhez az 1984/85-ös templom-dombi ásatások alapján — Marton László gipsztervei. Nyitva: 10—16 óráig.
VANYOLA — Vajda Péter-emlékház.
VÁRPALOTA — Helytörténeti gyűjtemény (Tájház). Nyitva: hétfő kivételével 11—18 óráig. Nagy Gyula Galéria — Képzőművészeti gyűjtemény — Matzon-gyűjtemény. Magyar Vegyészeti Múzeum. Nyitva: hétfő kivételével 11—17 óráig.
VESZPRÉM — Laczkó Dezső Múzeum, Erzsébet sétány 1. — A Bakony és a Balaton-felvidék évezredei. Bakonyi ház (Erzsébet sétány 3.) — A paraszti életmód használati tárgyai és felszerelései. Csutorásmühely. Nyitva: 10—18 óráig. Hétfő: szünnap. Téglamúzeum (Szabadság tér 1.). Bélyeges téglák gyűjteménye. Előzetes bejelentkezés szükséges. Magyar Építőipari Múzeum (Szent I. u. 7.) hétfő—péntek 7—15 óráig. Gizella Királyné Múzeum (Vár u. 35.), Piarista templom, Gizella-kápolna, Szent György-kápolna Szent Mihály-székesegyház, Vármúzeum (Vár u. 2.). Nyitva: 9—17 óráig. Mestermű Galéria, (Kossuth u. 17.) — Az alapító kortárs magyar művészek alkotásai hétfőtől péntekig 10—18 óráig, szombaton 10—13 óráig megtekinthetők.
ZIRC — Bakonyi Természettudományi Múzeum — A Bakony természeti képe. A természet ékszerei. A Kárpát-medence ásványai és kristályai. Nyitva: hétfő kivételével naponta, 9—17 óráig.
ZÁNKA — Néprajzi Múzeum — a Magyar cserkészek története kiadványok tükrében (1910—1990) egész évben látható. Nyitva: 10—18 óráig.
A múzeumok, ha más nyitva tartás nincs feltüntetve, hétfő kivételével 9—18 óráig tartanak nyitva.

Közérdekű telefonszámok

VESZPRÉM — mentők: 04, rendőrség: 07, tűzoltóság: 05, gázszolgáltatási hiba: 423-078 (földgáz), 428-518 (PB-gáz), áramszolgáltatási hiba: 428-288, vízszolgáltatási zavar: 425-498, autómentő szolgálat: 427-289 Volán; 322-154 Rétfalvi, éjjel-nappal, MÁV-tudakozó: 324-583, taxi: 321-113, Volán-tájékoztató: 321-512, közlekedési információ: 421-220, Molnár temetkezési vállalkozás 0—24 óráig: 323-697, 320-751, a „Kegyelet" Veszprém Megyei Temetkezési Rt. halottszállítási ügyeletet tart 0—24 óráig, telefon: 428-838.
AJKA — mentők: 04, rendőrség: 07, tűzoltóság: 05, áramszolgáltatási hiba: 311-933, gázszolgáltatási hiba: 311-780, vízszolgáltatási zavar: 312-166, MÁV-felvilágosítás: 312-745, Volán-információ: 312-222, közlekedési információ 312-381.
BALATONFÜRED — mentők: 343-800, rendőrség: 342-288, tűzoltóság: 342-684, áramszolgáltatási hiba: 343-211, vízszolgáltatási hiba: 342-611, Balaton taxi: 343-071, 343-073, MÁV-információ: 343-652, Volán-autóbuszpályaudvar: 342-255, információ: 342-905, autómentő szolgálat: 342-992, hajóállomás: 342-230.
PÁPA — mentők: 04, rendőrség: 07, tűzoltóság: 05, áramszolgáltatási hiba: 324-844, gázszolgáltatási hiba: 324-483, vízszolgáltatási zavar: 313-455, taxi: 313-095, közlekedési információ: 324-811, Volán-tájékoztató: 313-855
VÁRPALOTA — mentők: 371-780, rendőrség: 371-511, tűzoltóság: 372-455, taxi: 372-018, Volán: 372-388, vízszolgáltatási hiba: 371-089.
TAPOLCA — mentők: 04, rendőrség: 07, tűzoltóság: 05, áramszolgáltatási hiba: 311-611, vízszolgáltatási hiba: 311-221, MÁV-felvilágosítás: 312-046, taxi: 311-724, közlekedési információ: 312-253, személyszállító (taxi) kisiparosok: 312-742.

Tömören, bölcsen

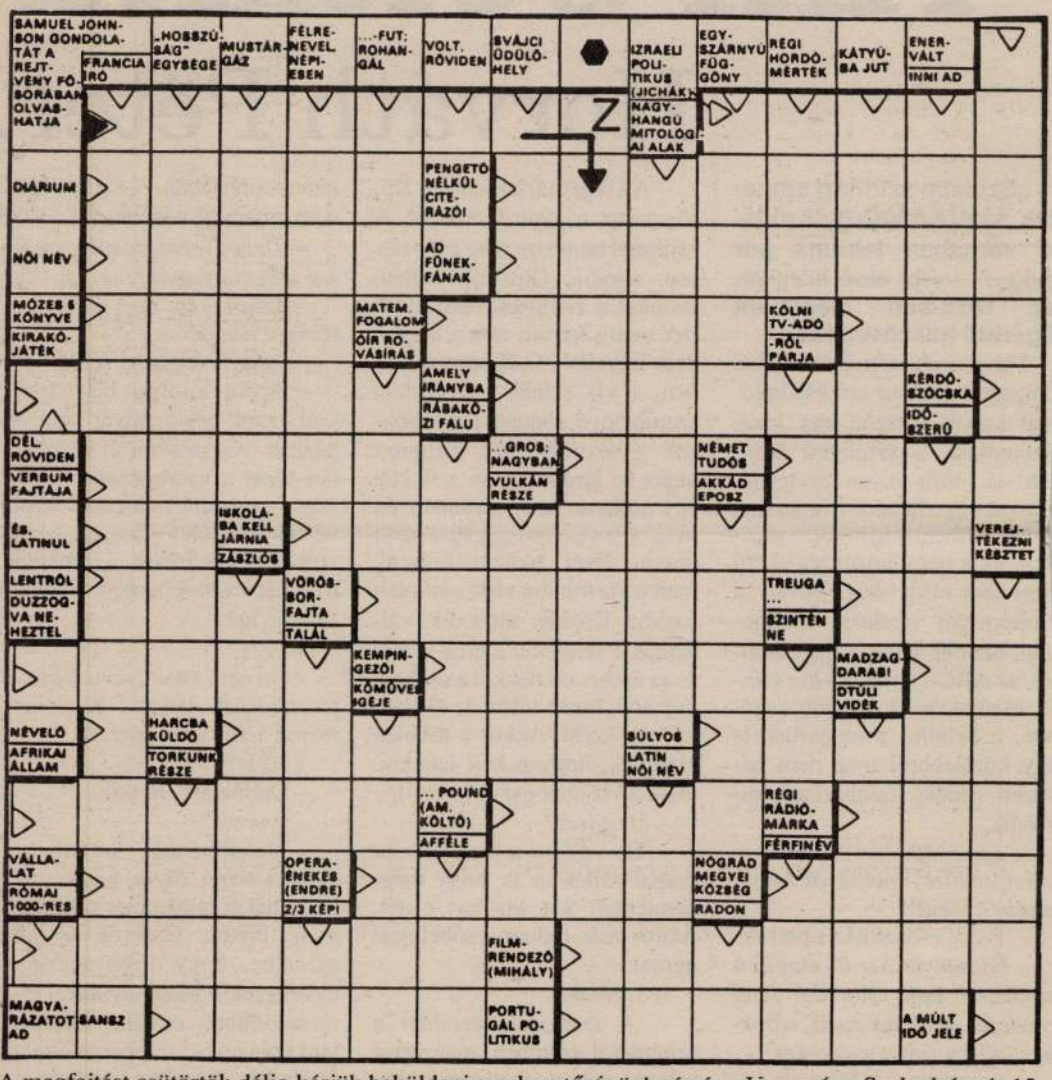

A megfejtést csütörtök délig kérjük beküldeni szerkesztőségünk címére, Veszprém, Szabadság tér 15. **Múlt heti keresztrejtvényünk helyes megfejtése**: — A tudás a tapasztalat leánya. **Könyvjutalmat nyertek**: *Fadgyasné Rosta Katalin*, Devecser; *Horváth Mártonné*, Veszprém; *Hőbe Imre*, Pápa; *Láng Istvánné*, Várpalota; *Sárovits József*, Balatonfüred.

A Bakonyi Bauxitbánya Kft.
bontásra meghirdeti
a nyirádi (volt saját rezsis üzemi, valamint IZA I. telephely) épületeit
Kikiáltási ár 930 000 Ft
Az árverés színhelye és ideje: Bakonyi Bauxitbánya Kft. központi irodaház Tapolca, Kossuth L. u. 2. szeptember 21., 9 óra
Részletes információ: BB Kft., vállalkozási osztály Tel.: 87/311-644/137 vagy 138 mellék
(105082/IH)

LAPOS TETŐK SZIGETELÉSE
korszerű technológiával,
10-15 ÉV GARANCIÁVAL,
országos referenciákkal.
Gyors kivitelezés, alacsony ár!
Neotech Kft., 1039 Budapest, Halász G. u. 23.
Tel.: 160-8561, 06/30/425-567, 06/30/425-563.
(105065/IH)

FIGYELEM!
A MAGYAR MÉDIASZERVIZ KFT.
Lesencefalu, Balatonfőkajár, Balatonkenese, Herend, Pápateszér, Dabronc, Hetyefő, Zalaendrőd, Ötvös, Nemesvámos, Királyszentistván, Vilonya helységekben
hírlapterjesztői munkakört
kínál mindazoknak, akik szívesen dolgoznak a kora reggeli órákban azért, hogy utána az egész napjuk szabad legyen
Napi kétórai munka, tisztességes fizetés!
JELENTKEZÉS:
Telefonon: 06/88/407-375, 06/88/426-022, a 201, 202, 204, 143-as melléken
Személyesen vagy írásban:
8200 Veszprém, Kossuth u. 10., II. em., 201-204.

Kenyér és kereszt

Barabással Székelyföldön

Budapesttől Sepsiszentgyörgyig hosszú az út: egy nap alatt megtehető, de egyhuzamban – a kis fogyasztást hirdető reklámmal ellentétben – még Suzukival is lehetetlenség levezetni. Meg azután ott van a határ, s persze a fáradtság, amely a kanyargós, hegyre föl, völgynek le tartó erdélyi utakon néhány száz kamion és ökrös szekér után úgyis elfogja az autóst.

Megállóhely persze tucatnyi kínálkozik a Királyhágótól a Kis Küküllőig, Kalotaszegtől Vásárhelyig, a bánffyhunyadi festett kazettás templomtól a másik híres templomig, Segesvárott, ahol a nyolcvanas években a faluromboló önkény városrombolásba is átcsapott, ahol azonban annyi az emlék, hogy még így is Erdély első számú látnivalói közé tartozik. S ott van persze mellette Fehéregyháza, ahol az élet jeléként új templom épül a bizony kissé már elöregedett gyűjteményű Petőfi Múzeummal szemben, s ott van a falutól néhány kilométerrel távolabb a forrás, amely mellett a hagyomány szerint a költő elesett.

Megállni tehát van hol és van miért, de mivel Sepsiszentgyörgy valóban messze van, éppen az idő kevés, csak szusszanásra való. Így is késő este érünk a baróti és a bodoki helyek között fekvő Szentgyörgyre, Háromszék fővárosába. Hogy közeledünk, azt Brassó után néhány kilométerre az útjelző táblák hirtelen megkettőződése jelzi: míg Kalotaszegen, a Nyárád mentén csak elvétve látni magyar feliratot, itt – szerencsére vagy természetesen – mindenki azon a nyelven nevezhet meg várost, falut, amelyen érez, gondolkodik.

Barabás Miklós (1810–1898) korában itt jobbára csak a magyar szó járta, ahogyan kicsit keletebbre is, Kézdimárkosfalván, ahol megszületett, vagy a székelység más településein a Hargitán innen és túl, Kászon, Csík, Gyergyó, Udvarhely vidékén. Igaz, a nagyenyedi diák Barabást az sem zavarta, ha Szebenben, majd később Bécsben németre kellett fordítania a szót, Bukarestben románul beszélt, de tudott olaszul, s alighanem valamit angolul, franciául is. Ha úgy tetszik, maga volt az úgynevezett multikultúra – miközben megmaradt annak, akinek született: székely magyarnak, aki a maga erejéből a lehető legmagasabbra jutott.

A táblabíróvilág legnagyobb magyar festőjének is mondják, aki portréiban kora majd' minden jelentős személyiségét megörökítette *Liszt Ferenctől Pyrker* érsekig, *Deáktól Széchenyiig*, Erdély nagy mecénásától, *gróf Mikó Imrétől Petőfiig*. Enyedi kisdiákként portrérajzolásból tartotta fent magát: a gazdag, művelt – bár festőkben meglehetősen szegény – Szebenben, Kolozsvárott is gyorsan kapott megrendeléseket. A cári orosz hadsereg megszállta Bukarestben is sikeres portretista volt, ha úgy tetszik, az akkoriban induló román festőgeneráció példaképe. Mindazonáltal sosem szállt fejébe a siker: szorgalmasan képezte magát, Bécsben éveket töltött, Itáliában az akvarellfestészet legkorszerűbb technikájával ismerkedett meg. *Turnert* már nem értette – ez aligha személyes korláltoltságából következett.

Éppen száz évvel ezelőtt halt meg Barabás Miklós, öregen és sikeresen, Budapesten. Már évek óta nem dolgozott akkor, önéletírásait is régen befejezte. Visszaemlékezéseiben egyébként is a fiatalságáról beszélt szívesen. Utazásairól erdélyi és távolabbi tájakon, az emberekről, akiktől megbízást kapott, s azokról, akik közé – noha családja meglehetősen ridegen bánt vele – élete végéig lélekben legalább újra és újra visszatért.

A mi nagy utazásunk is ennek a visszatérésnek szól 1998 nyarán. A lelkinek, meg a valóságnak is, hiszen a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum képtárában a művész halálának századik évfordulóján nagy emlékkiállítás nyílt műveiből. Erre az alkalomra megújult maga a képtár is: a főtérre néző szép homlokzathoz méltó kiképzést kaptak a belső terek is, hogy *Jánó Mihály* kurátor, *Vargha Mihály* és *Vinczeffy László* képzőművészek rendezésében majd kétszáz mű kerüljön a falakra.

A teljes, vagy az ismeretlen Barabás? Ez is, az is. Bár úgy tűnik, művészetét jól ismerjük – vagy legalább néhány tucatnyi, szinte emblematikussá vált művét, mint például a „Vásárra induló román család"-ot. A több mint háromezres életmű egy részét ma olyan erdélyi múzeumokban vagy magángyűjteményekben őrzik, amelyek számára ritkán kínálkozik alkalom kincseik bemutatására a szélesebb nyilvánosság, a magyarországi érdeklődők előtt. Ismeretlen értékeket tartogathat a kutatók számára Barabás bukaresti működése is, és várható, hogy a tárlat hírére lappangó alkotások is előkerülnek.

Több jó oka is volt hát annak, hogy júniusban megnyílt a nagy sepsiszentgyörgyi Barabás-emlékkiállítás. Különösen örvendetes, hogy a fővédnökséget a magyar, illetve a román köztársasági elnök felesége, *Göncz Zsuzsanna* és *Nadia Constantinescu* vállalta el – ahogyan az is, hogy a tárlat októberi zárása után az anyag november–decemberben Bukarestben kerül a közönség elé. Még nagyobb lenne az öröm, ha Budapesten is bemutatnák, hiszen Magyarországon az évfordulón csak egy-egy kisebb tárlatot rendeztek műveiből, a fővárosban, illetve Egerben. Nem mintha a magyarországi művészettörténészek közömbösek lennének az ügy iránt: a Szentgyörgyön kiállított anyag egyharmadát a Magyar Nemzeti Galéria kölcsönözte, a többi erdélyi, bukaresti múzeumokból, magángyűjteményekből érkezett.

Barabás Miklós: Vássára induló román család

Szép kiállítás, komoly szellemi teljesítményt jelentő, jelentős társadalmi támogatással létrehozott katalógus, tudományos konferencia, amelyből könyv lesz, sok látogató a tárlaton – kell-e ennél több a sikerhez? E tárlathoz aligha – de Barabás ifjúkori munkálkodása után másfél száz évvel hogyan élnek a köztudatban a XX. század végének kortárs művészei? A képtárral majdnem szemben lévő galériában, amely a megye képzőművészeinek műveit forgalmazza, meglehetősen vegyes a kínálat. Jól jelzi, milyen – csekély – az érdeklődés az új utakat kereső művészet iránt, s milyen népszerű az olcsó, a giccs határát súroló vagy éppen átlépő megoldás.

A főtértől néhány száz méterre tágas park közepén szép századfordulós épület áll: *Gyárfás Jenő*, Barabás tanítványa építette a műtermet valamikor, amelyből aztán múzeum, majd miután a patak vize elárasztotta, újra műterem, az egyéni hangú – fával, kővel, földdel, növényekkel dolgozó – szobrász, Vargha Mihály műterme lett. Művet persze, nem tud eladni, ahogyan a többiek sem, mégis következetesen halad a maga útján, ahogyan tette a sepsiszentgyörgyi művészeti élet szervezője, a néhány évvel ezelőtt fiatalon elhunyt grafikusművész, *Baász Imre* is. Vagy ahogyan Vinczeffy László festi képeit, *Ütő Gusztáv* szervezi – Baász halála óta immár egyedül – a Szent Anna-tavi performanszfesztiválokat.

Kilencedik kiadásánál tart az AnnART rendezvénysorozata, amely résztvevői közül persze egyesek jobban, másik kevésbé sikeresen szerepelnek. Az idei fesztivál aligha kerül a krónikába a legsikeresebbek közé, az érdeklődők nagy száma viszont a folytathatóság, a folytatás szükségessége mellett tanúskodik. Különös ez a nagy tömeg itt, az egykori vulkán peremén, s lejjebb, a tó partján ilyenkor Anna napja előtt: ezrek, tízezrek érkeznek sátorral, hálózsákkal, hogy együtt töltsék az ünnepet. Beszélgetnek, isznak, egyesek le is részegednek talán. Utóbbiért azonban aligha kellene ennyit utazni, hegyet mászni a forró nap alatt. Inkább az érdeklődés vezeti őket – mi iránt is? A hétköznapokon azonban, úgy tűnik, nemcsak az itthoni művészek és tudósok, hanem az erdélyi hegyek között is kevesen gondolkodtak még azon, hogy milyen új módon – szemlélettel, stratégiával – kellene megközelíteniük az új generációkat.

A Szent Anna-tóhoz kétfelől visz föl az út: *Gábor Áron* városából, Kézdivásárhely felől, és Sepsibükszádról, ahonnan északra már csak néhány kilométer Tusnádfürdő, az egyre nagyobb érdeklődést keltő nyári szabadegyetemek helyszíne. Tovább, északnak Csík felé visz az út. Ki mondaná meg, hogy melyik a szebb: ha a Maros völgyében indulunk vissza Budapest felé, vagy ha a Hargitát vágjuk át, Ábel rengetegét, hogy Farkaslakán megálljunk *Tamási Áron* sírja előtt? De nézhet-e úgy Barabás-kiállítást Erdélyben az ember, hogy utána ne kerüljön Szeben felé, a festő első nagyobb sikereinek helyszínére?

Brassó előtt, s azután is, szász falvak követik egymást. Pontosabban egykori szász falvak, hiszen eredeti lakóik közül csak mutatóba maradtak meg néhány tízezren otthonaikban. Amit a diktatúra nem tudott végbevinni, megtette a forradalom óta eltelt néhány év. Szászhermányban például tíz évvel ezelőtt még ezer szász élt, ma jó, ha százan vannak. A világhírű műemlék, az erőddel körülvett templom padjain a kispárnák száma jelzi a fogyást, a falu szép házainál a falak romlása, az új lakók új ízlését mutató formák, színek szaporodása.

Akárcsak Szebenben, amely Hermannstadt néven vált a magyarországi művelődés, művészpártolás egyik legnevesebb központjává. A nagy hírű Brukenthal Múzeum anyagát *báró Brukenthal Sámuel*, Erdély kormányzója gyűjtötte össze, adományozta az evangélikus egyháznak. Amikor Barabás először a városba érkezett, 1825-ben, hogy *Neuhasernél* tanuljon, a gyűjtemény már hét éve nyitva állt a nagyközönség számára. Ki tudja, hányan látogatták? Ő mindenesetre ezt jegyezte föl önéletrajzában: „A tanítás nem sokat ért. Mindössze egy-két vonást belemázolt, mikor készen voltam, azután megdicsért. Sok órán otthon se[m] volt, csak oda nézett és elment ha[za]. Délelőttönként elmentem [a] Bruckenthal által alapított [...] memorisáltam a szén[...]

BARABÁS Miklós

István király, térj vissza a Felvidékre...

Ha azt vizsgáljuk, hogy Szent István műve mennyire van jelen, mennyire élő a határon túl élő – konkrétan a felvidéki – magyarság tudatában, akkor a magyarországi helyzettel összehasonlítva bizonyos eltéréseket is tapasztalunk. Az alaptézis persze ugyanaz: Géza és István műve nélkül, az államalapítás eseménye nélkül ugyanúgy nem lenne napjainkban felvidéki (erdélyi, kárpátaljai, vajdasági stb.) magyarság, mint ahogy valószínűleg nem lenne magyarországi magyarság sem.

A kereszténység felvétele nélkül, az európai környezetbe való beilleszkedés nélkül, a magyar állam megalapítása nélkül a magyarság bizonyára ugyanúgy eltűnt volna, mint más, nálánál nagyobb lélekszámú nép. A közös magyar történelem tudata, a közös nyelv és kultúra azok a pillérek, amelyek máig megtartják a határokon kívül rekedt magyarok tömegeit magyarnak, amelyek olyan tudati állapotban tartják őket, hogy képesek elviselni a nemzeti különbözőségükből fakadó gyakori hátrányokat, a negatív megkülönböztetések sorát, s nem ritkán sajnos a kimondott üldöztetések okozta megpróbáltatásokat is.

S itt kell rámutatnom a különbözőségekre. Magam a szlovák parlament és az Európa Parlament közös bizottságának is tagja vagyok, például a volt Magyar Kereszténydemokrata Mozgalmat, amely a jelenlegi Magyar Koalíció Pártja gerincévé vált, alelnökként én képviseltem az Európai Demokrata Unióban, az Európai Kereszténydemokrata Unióban és az Európai Néppárt különböző szerveiben. (Eme európai kereszténydemokrata és konzervatív szervezetekben a Magyar Koalíció Pártja egyébként jogutódként kíván fellépni.) Nemcsak azt tapasztaltam, mennyire megértjük egymást az azonos keresztény kultúrkör kincsein nevelkedett kollégákkal, mennyire azonos a jogtudatunk, az alapproblémákhoz való hozzállásunk, kultúránk gyökerei – s mindez az európai keresztény kultúrkörhöz való tartozásunkból fakad –, hanem kollégáimnak más is feltűnt. A felvidéki magyarságot az elmúlt nyolc évben nem kényeztette el a szlovákiai politika, a hatalom gyakran tett olyan lépéseket, amelyek csakis a szlovákiai magyar közösség jogkorlátozásaként értékelhetőek. Ilyenkor, parlamenti és pártfunkcióimból következően is a legtöbbször én informáltam őket a hatalom lépéseiről. Legutoljára az idén júniusban Brüsszelben az oktatási [illegible] módosításának ve-

nyelvét, kultúráját, iskoláit, de az önszerveződés nagyon magas igényét is?

Hogy lehet az, hogy az elmúlt négy évben megvalósított kormányzati magyarellenes lépések sorozata ellenére külföldi értékelések szerint is Szlovákiában a magyar közösség az, amely legértették mindezt, s a választ tőlem várták a feltett kérdésre. Válaszomban – ismerve az anyaországi problémák egy részét –, épp a kisebbségi helyzetből fakadó különbözőségre hívtam fel a figyelmet. Arra, hogy egy magyar a határon túl nagyon sokszor ma is arra kényszerül, hogy naponta tudatosan élje meg magyarságát. Felkel, és a rádióból már idegen szöveget hall. A lépcsőházban a szomszéd nem az ő nyelvén szól hozzá, a munkahelyén csak ritkán szólhat magyarul. A kollégái gyakran szirénhangokat hallatnak arról, hogy milyen előnyei lennének, ha gyerekeit

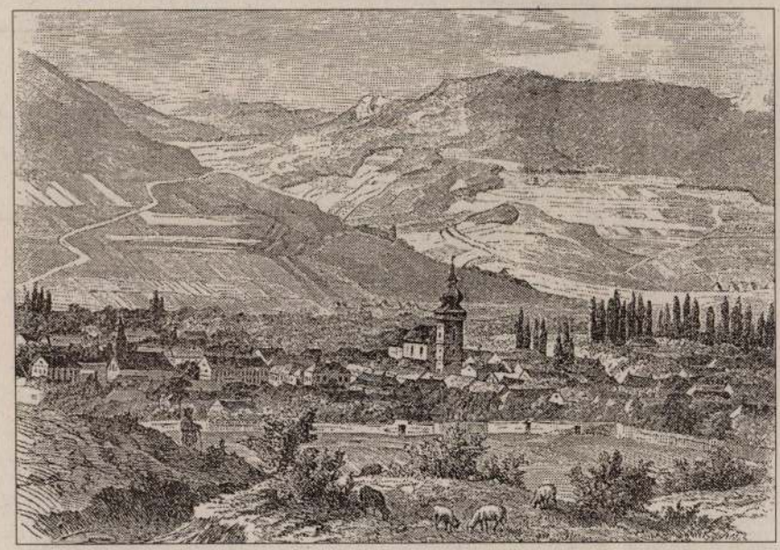

Csetnek

szervezettebb, ahol a legnagyobb a nem kormányzati szervek irányában való fogékonyság? Hogy lehet az, hogy a felmérések tanúsága szerint is a magyarok azok, akik a legnagyobb százalékban hajlandók társadalmi munka végzésére, akik között a legnagyobb a társadalmi szolidaritás? Eleve nemzeti adottság lenne ez, vagy valamilyen más oka lehet? Hogy lehet az, hogy 1994, tehát a helyzetünk erős romlása óta a magyarok azok, akik a legtöbb tiltakozást szervezték meg az országban, akik a legtöbb petíciós lapot írták alá (együttesen több mint egymilliót) –, s amit végleg nem értettek: hogy lehet az, hogy a pedagógusok tömegei, akik mind állami alkalmazottak, az állásukat is hajkockáztatni azért, hogy iskolánem magyar iskolába íratná. A hatalom suttogó – vagy néha nyílt – propagandája csak erősíti ezeket a csábításokat, s a vele nem szimpatizáló hatalom meg is tesz mindent azért, hogy a magyar iskolák, kulturális intézmények hátrányosabb helyzetbe kerüljenek, a magyar nyelv kiszoruljon a közéletből, a magyar könyvekhez nehezebb legyen hozzájutni, s azok drágábbak legyenek, a rádió, a televízió gyengécske magyar adása állandó problémákkal küszködjön. *Csoóri Sándor* erre azt mondta: magyar az, aki néha érdekei ellenére is magyar akar maradni.

Magam finomítanám a kijelentést: magyar az, aki a huszadik századvég elanyagiasodott, fogyasztásra, automatizmusokra épülő viszonyai között is mer

gyarság hál' istennek nem menekült el, s a jelenlegi szlovák hatalom durvaságai sem tudták arra kényszeríteni, hogy az érintett régiókban bizonyíthatóan magasabb munkanélküliség, halmozottan hátrányos helyzet előidézése ellenére meghátráljon; hű maradt értékeihez és szülőföldjéhez. Honnan ez az elemi erejű belső tartás, amely a kétségkívül meglévő problémák ellenére is ilyen helytálláshoz ad energiát?

Azt hiszem, éppen erről szól Szent István királyunk műve és hagyatéka: a „magyarnak megmaradni" büszkesége valahol itt is gyökerezik. Azt hiszem, alapvetően erkölcsi hozzáállás ez, s magam is akkor érzem erejét, amikor nehéz helyzetekben, tiltakozó gyűléseken például a magyar himnuszt énekeljük. A júliusi galántai tiltakozó nagygyűlésen egy nyugdíjas pedagógus is jelen volt, tolószékben ülte végig az egyórás programot, ám a végén, az arcán látható fájdalmak között, a Himnusz eléneklésére felállt. Bényben, a két háború áldozatai emlékművének avatásakor az egyik falusi bácsi azt mondta: képviselő úr, ide kőbe vésték a magyarságunkat, mert ez a legnagyobb érték számunkra. S bár ez a közös múltra emlékeztet, a jövőnek készült – üzenetként az elkövetkezendő generációk számára is.

Igen, ilyenkor tapasztalja az ember, hogy a honfoglalást, az államalapítást képletesen minden generációnak végre kell hajtania. Újra kell definiálnia saját értékeit, saját helyét, saját céljait a világban. A felvidéki magyarság 1996-ban több millecentenáriumi emlékművet emelt, mint amennyi az anyaországban elkészült. Nagykaposon, Krasznahorka-váraljában hónapokig éjjel-nappal vigyázták, a szó legszorosabb értelmében hóban és fagyban is, nehogy illetéktelen kezek ledönthessék, megcsonkíthassák. S az elmúlt őthat évben tanúi lehetünk egy újabb jelenségnek: a felvidéki településeken is egyre több helyen rendeznek ünnepséget Szent István napja alkalmából, s nem csak olyan helyeken, ahol ő a templom védőszentje (ilyen helység is akad bőven). Megvallom, magam is híve vagyok annak, legyen itt, a mi határon túlra szakadt szülőföldünkün is minél több ilyen ünnepség. Térjen ide is vissza Szent István, itt is az övéi vannak. Az övéi, akik meg akarják köszönni neki, amit máig érő hatással kaptak

Egyházi keretek között köszöntik augusztus 20-át

A pesti tűzijátékot a havasokban is nézik

Erdélyben egyházi ünnepek keretében köszöntik augusztus 20-át, Szent István napját. A központi rendezvényre a Maros megyei Székelyszentistván faluban kerül sor.

Mint arról *Kakassy Sándor,* a Romániai Demokrata Szövetség (RMDSZ) parlamenti képviselője tájékoztatta lapunkat, a Hármas község részét képező település gazdag programú emlékünnepség helyszíne lesz a hét végén. Augusztus 21-én képzőművészeti kiállítás nyílik Székelyszentistvánban, ahol az erdélyi magyar képzőművészek mellett magyarországi meghívottak is kiállítják munkáikat. Szombaton kerül sor arra az ökumenikus istentiszeletre, amelyen az összes romániai magyar egyház képviselteti magát. A székelyszentistváni református templomban jelen lesz *Csiha Kálmán* református püspök, *Jakubinyi György* katolikus püspök, gyulafehérvári érsek, Szabó Árpád unitárius püspök, *Mózes Árpád* evangélikus püspök és *Tőkés László* Királyhágó-melléki református püspök, az RMDSZ tiszteletbeli elnöke.

Az emlékünnepségen üdvözlő beszédet mond Markó Béla, az RMDSZ szövetségi elnöke és Székelyszentistván polgármestere. Meghívottként az erdélyi rendezvényen részt vesz többek között *Szabó Tibor,* a Határontúli Magyarok Hivatalának új elnöke, és *Tabajdi Csaba* volt államtitkár is. Az ünnepséget zene- és néptáncműsor zárja.

A romániai magyar egyházközségekben régi hagyomány a Szent István-napi ökumenikus szertartás. Azokban az erdélyi – elsősorban székelyföldi – falvakban, amelyek az államalapító magyar királyt névadóként is ünneplik, búcsúkkal emlékeznek Szent Istvánra. A nagyobb városokban elsősorban a színházi előadások műsora jelzi az államalapítás ünnepét. Az egyházi kereteken túl, a romániai magyarság körében augusztus 20. nem jelent kiemelkedő eseményt. Szent István napja sem a rendezvények, sem az érzelmek jellegében nem közelíti meg március tizenötödikét. Ezt jelzi az is, hogy a magyar ünnepekre általában gyűlöletkeltő hangnemben reagáló nacionalista román sajtó tudomást sem vesz augusztus 20-ról. Az

BARABÁS MIKLÓS

AZ ÉLETKÉP

BARABÁS MIKLÓS (Életrajzát lásd Kat. 114)

235. Galambposta, 1840 *38.*

o., v., 100,5x82,5 cm
Mgt.

Barabás naplóinak tanúsága szerint az 1840-es műkiállításra egy leánykát festett, ki „levelet kap ezen cím alatt Galambposta". Műve oly sikeres volt, hogy még két ízben megfestette. Az 1838-as biedermeier kiállításon sikerült mind a három képet összeszedni, melyek közül egyet magántulajdonból most is bemutatunk.

A Galambposta Barabás legismertebb, legsikeresebb képeinek egyike volt, s metszeteken keresztül is ismertté vált. A kép műegyleti sikere után 1843-ban Heckenast Gusztáv Barabás rajza után Mahlknecht metszetében közölte az Irisben, 1852-ben a Bilder Album aus Ungarn-ban, 1859-ben a Magyar Képek Albumában Vajda János szövegével.

Az Iris Galambposta metszete illusztrációul szolgált Johan Gabriel Seidl (1804–1875) osztrák költőnek Die Brieftaube c. verséhez, mely egy szerelmes leány érzelmeinek csapongását önti dalba. Seidl divatos költő volt, kinek sok verse először éppen Heckenast pesti, német nyelvű almanachjaiban látott napvilágot. A témát már korábban a huszas években is feldolgozta, e verse Franz Schubert megzenésítésében vált híressé. Ennek címe Die Taubenpost,s a nagy zeneköltő utolsó dala volt. Schubert műveinek bécsi kiadója, J. Haslinger a zeneszerző halála után 1829-ben a Schwanengesang c. albumának utolsó dalaként adta ki. A bécsi dalköltő „hattyúdalának" számító Galambpostát nemcsak Bécsben lenghette körül romantikus hírnév, hanem Pesten is. Haslingernek pesti lerakata is volt, s bizományosa az a Grimm Vince litográfus (1810 körül Budapest 1872), aki a Műegylet szervezésében oly sikerrel buzgólkodott.

Az elmondottak részben megindokolják, miért is volt e téma olyan népszerű, hiszen például nemcsak Barabás, hanem Marastoni Jakab és Borsos József is megfestette. Barabás képe nem kívánja egy konkrét eset mozzanatait életképszerűen feltárni, leánykája ideálalak. A kép kompozíciója egy, a XVIII. század második felében széles körben elterjedt típusra támaszkodik, – a galambot magához ölelő leány allegórikus alakját J.B. Greuze-től P. Batoniig fellelhetjük. Ezt az allegórikus formát Barabás életképszerű köntösbe öltöztette.

Irod: Barabás 1944; Hoffmann 1950. 36; Szentiványi 1926; Zádor 1976; Schubert-Thematic Catalogue of all his works in chronological order. Compiled by O.E. Deutsch. London. 1951. 957. Kat. sz.; Vayerné Zibolen Á.: B. M. az illusztrátor MÉ 1978.
Kiáll: A magyar biedermeier kiállítás 1937–1938 58. Kat. sz.

K.S.K.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

236. Szalagfű (Enyelgés), 1841 *38.*

o., v., 106,5x84,5 cm
Jelezve b.l.: Barabás 1841
MNG ltsz. 50443

Zsinóros kabátba öltözött gavallér karolja át a kissé szabódó fiatal leány derekát, aki a piros aljban, fehér kötényben és ingvállban, zöld mellényben a nemzeti színeket viseli. A pár előtt, a mellvéden egy cserépben egyszerű virág, szalagfű áll, melynek kis sarját a leány jobb kezében tartja.

A képet Barabás 1841-ben Szalagfű címen állította ki (Pesti Műegylet 1841, 159. Kat. sz.) s ezen a címen szerepel a festő műjegyzékében is; (Barabás Önéletrajz 684). 1921-ben bukkant fel ismét az Ernst Múzeum Aukcióján (XVII. 33. Kat. sz.), de eredeti címe addigra már feledésbe merült, s az Enyelgés megjelölést kapta és viselte mindmáig.

A leányalak modellszerűségénél nagyobb hangsúlyt kapott a képen az öltözet magyaros jellege: „Hő negéddel vallja szája, / hogy magyar föld a hazája / Ez valódi szittya leány ..." / jellemzi a Rajzolatok 1836-ban a magyar leányt. (604 o.) A szerelmespárt bemutató ideálkép német-osztrák változatát Barabás már korábban, az Iris 1840-es számához elkészítette. A metszet, mely Der Sonntagsstrauss címmel jelent meg, osztrák paraszti viseletben, félalakban ábrázolja a kerítéshez dőlt szerelmespárt. A leány kezében nyári bokréta.

A virág átadásának mozzanata fontos eleme mindkét kompozíciónak. A kor a virágnyelvek elterjedésének korszaka. 1833-ban jelent meg Pajor István: „Titkos szerelem vagyis Napkeleti Virágnyelv ..." című, gyengécske rigmusokból szőtt munkája, ahol a „Szalagfű-Tsikosfű" – címszó alatt az alábbi megfejtést találjuk: „Adj egy csókot drága hivem / Csókért eped bájolt szívem." A szalagfű jelentése úgy tűnik, tartós volt a virágnyelvekben, mert még a 60-as években a Pesti Művelt Társalgó szerint is jelentése: „Adj egy csókot édes angyalom".

Az évődő szerelmespár félalakos ideálképének egyik forrása bizonyára a francia rokokó festészet széles körben elterjedt gáláns képei közt kereshető. A 40-es években a magyar festők közül többször is felhasználták a motívumot (Borsos József: Szőlőt vagy csókot 1843, Bor, asszony, szerelem 1847)

Irod: Hoffmann 1950; Vayerné Zibolen Á.: B. M. az illusztrátor. MÉ 1978. 133; Barabás 1944. 684. Kat. sz.; A PM Évkönyve 1854
Kiáll: Pesti Műegylet kiállítása 1841. 158. Kat. sz. Ernszt Múzeum Aukciói XVII 33. Kat. sz.

K.S.K.

237. Arab férfi (Egy dervis), 1843 *40.*

o., v., 87x71 cm
Jelezve j.l.: Barabás 1843
MNG ltsz. 9800

Alkonyi szürkületbe borult hegyek előtt áll a vörös kabátot, arannyal hímzett föveget

viselő keleti férfi félalakja. A kép eredeti címe Barabás feljegyzése szerint: Egy dervis, melyet valószínűleg perzsa mohamedán szerzetesként vagy tudósként értelmezhetett. A magyarság keleti eredetelméletei között e korban az Irán-Turáni őshaza feltételezése gyakran feltűnt. Ez az elmélet adhatott aktualitást Barabás képének is, aki azt a Honderü egykorú tudósítása szerint Anton Einsle képe nyomán festette 1843-ban, gr. Fáy Istvánnak, az első magyar zenetudósok egyikének megrendelésére.

Irod: Barabás 1944, 850. Kat. sz.; Honderü 1843, 772; gr. Fáy István: Nemzeti zenénk ügyében. Hölgyfutár 1852, 62.sz.

K.S.K.

238. Vásárra menő román család 1843–44 *39.*

o., v., 138x109 cm
Jelezve j.l.: Barabás Miklós 1843–44 Pesten.
A pesti polgári lövészegylet ajándéka a Nemzeti Múzeumnak.
MNG ltsz. 2753

Barabás két híres életképe, az 1843-as Utazó cigánycsalád Erdélyben és az 1844-ben kiállított Vásárra menni szándékozó erdélyi bérczi oláhok az első magyar sokalakos népéletképek rangját nyerték el az irodalomban. Az előbbi Petőfit Vándorélet című versére ihlette (1844) az utóbbi Bécs után Pesten is sikert aratott a Műegyletben, (1845) mire Heckenast Gusztáv Axmannal metszetet készíttetett Barabás rajzáról, s 1848-ban az Irisben D.J. Siegl versével együtt jelentette meg. E vers, – akárcsak Petőfi Vándorélete – a kép egykorú interpretációjához visz közelebb bennünket. Barabás képe a „bérczi oláhok" idealizált csoportját állítja elénk. Ezt az idealizálást a vers is híven követi, a büszke római ősöket is meglátva a karakteres figurákban:
„Wallachen sind's! Noch ist auf ihren Zügen / Der Stempel ihrer Abkunft nicht verwischt, / Hat längst sich gleich der ersnte Stolz der Römer / Mit slavischer geschmeidigkeit vermischt."

Barabás sikeres képtémája hosszú pályát futott be a magyar festészetben, azonban mégsem állíthatjuk, hogy ő festette volna e témát először. 1841-ben állította ki Pesten a bécsi Josef Hasslvander (1812–1878) a Vásárról hazatérő tót parasztcsalád című művét, (Műegylet 1841. 27. Kat. sz.), mely bár más vidéken játszódik, előzménye lehetett Barabás képének. Hasslvander meglehetősen ismert bécsi mester volt, Rahl közeli barátja s a korabeli almanachok kedvelt illusztrátora. A bécsi festők szívesen festették a monarchia népeit idealizált jelenetek szereplőiként, s ezzel egy olyan alaphangot ütöttek meg, mely hosszabb ideig a magyar festők népéletképeinek is sajátja volt, s melyet csak a 60-as évek második felének realisztikusabb hangvételű iránya (Benczúr: Balatoni halász tragédiája; Munkácsy: Ásító inas) tudott részben módosítani.

Barabás képének hosszú utóélete is jelzi, hogy divatos és tetsző témát vett ecsetére, 1862-ben az akkor Pesten élő Adolf Van der Venne (lásd: Ország Tükre 1862, 123.o.) és 1867-ben Markó Ferenc is készített hasontémájú képet. (Kat. 252)

Irod: VU 1860. 477; Barabás 1944, 878: Kat. sz.; Lyka M.M.; Lyka 1922; Szentiványi 1926; Hoffmann 1950; Vayerné Zibolen Á.: B. M. az illusztrátor MÉ 1978
Kiáll: Műegylet 1845. 182. Kat. sz.; Sz.M. Magyar Művészet 1800-tól napjainkig Bp. 1949. 15. Kat. sz.; FK XXXVI. 1948. 10. Kat. sz.

K.S.K.

BORSOS JÓZSEF (Életrajzát lásd Kat. 169)

239. Libanoni emir, 1843 *40.*

o., v., 154x119 cm
Jelezve b.l.: Borsos József 1843
Mgt. Azelőtt a Zichyek zákányi kastélyában.

Oszlopokra támaszkodó, boltíves terem perzsaszőnyegekkel borított padlóján, könyöke alatt párducbőrre támaszkodva ül a libanoni emir – Zichy Edmund –, aki törökös sarut és bugyogót, színes szálakkal és arannyal hímzett piros inget és köpenyt visel. Széles övében díszveretű handzsár, előtte kardja. Fején fehér színű, virágokkal és csíkokkal díszített turbán. A vörhenyes szakállú főúr a boltozatok alól sugárzó szelid fény felé fordítja fejét. 1842-es keleti utazása után ábrázolja Zichy Edmundot a kép, valószínűleg abban a ruhában, melyet a Szolimán pasánál lévő kerti ünnepségen viselt. Zichy a negyvenes években katonai pályán mozgott, azonban 1848 után, mikor testvérét Zichy Ödönt Görgey árulásért kivégeztette, teljesen visszavonult a politikától és csak gyűjteményeinek élt. Ezt fia, Zichy Jenő örökölte, aki azt a magyar államra hagyta. Ez a gyűjtemény a főváros Zichy Múzeuma néven élt 1953-ig, amikor annak tárgyait a különféle szakmúzeumok között szétosztották. Zichy Edmund haláláig aktívan részt vett a bécsi és pesti művészeti életben is, egyik alapítója volt a bécsi Iparművészeti Múzeumnak, s a magyar Iparművészeti Múzeum és művészeti főiskola felállítását is szorgalmazta cikkeiben, mely szerinte a magyar műipar fellendülésének egyik ösztönzőjévé válna. Aggódva figyelte Magyarország elmaradottságát, s talán ezért is részt vállalt a magyar érdekek érvényesítésére felállított „Keleti Vaspálya Társaság"-ban, melynek alelnöke volt, s mint ilyenhez fordult hozzá Széchenyi Döblingből 1858-ban nyílt levélben. Az Esterházy-gyűjtemény Magyarország számára való megszervezésén is buzgólkodott, s aggódó sorokat írt a sorra külföldre kerülő magyar magángyűjteményekről és műkincsekről. „A jövő nemzedékek keserű szemrehányással fognak minket illetni, s nem igaztalanul, mert elmulasztók az egyetlen alkalmat, fenntartani azt ami, Istennek hála, most már az országban van ... s ami e kinccsel egyszer veszendőbe menne, az soha, ismétlem sohasem fog újra visszakerülni."

Irod: Zichy Edmund: Miért nem virágzott fel nálunk a képzőművészet? Föv. L. 1869. 270.sz. 1084. Zichy Edmund: Műállapotainkról. AÉ 1870. 232; Zichy Edmund: Die Länder des Ostens auf der Pariser Ausstellung. 1878; Nagy Iván: Magyarország családai. Pest 1857–1868. 13. köt.; Honderü 1843. I. 32, 174; 1844. 31; Hajnal Album 1865. 9; Elek Artur: A főváros Zichy-Múzeuma M.M. 1925. 184.

K.S.K.

235

236

271

275

278

40. tábla

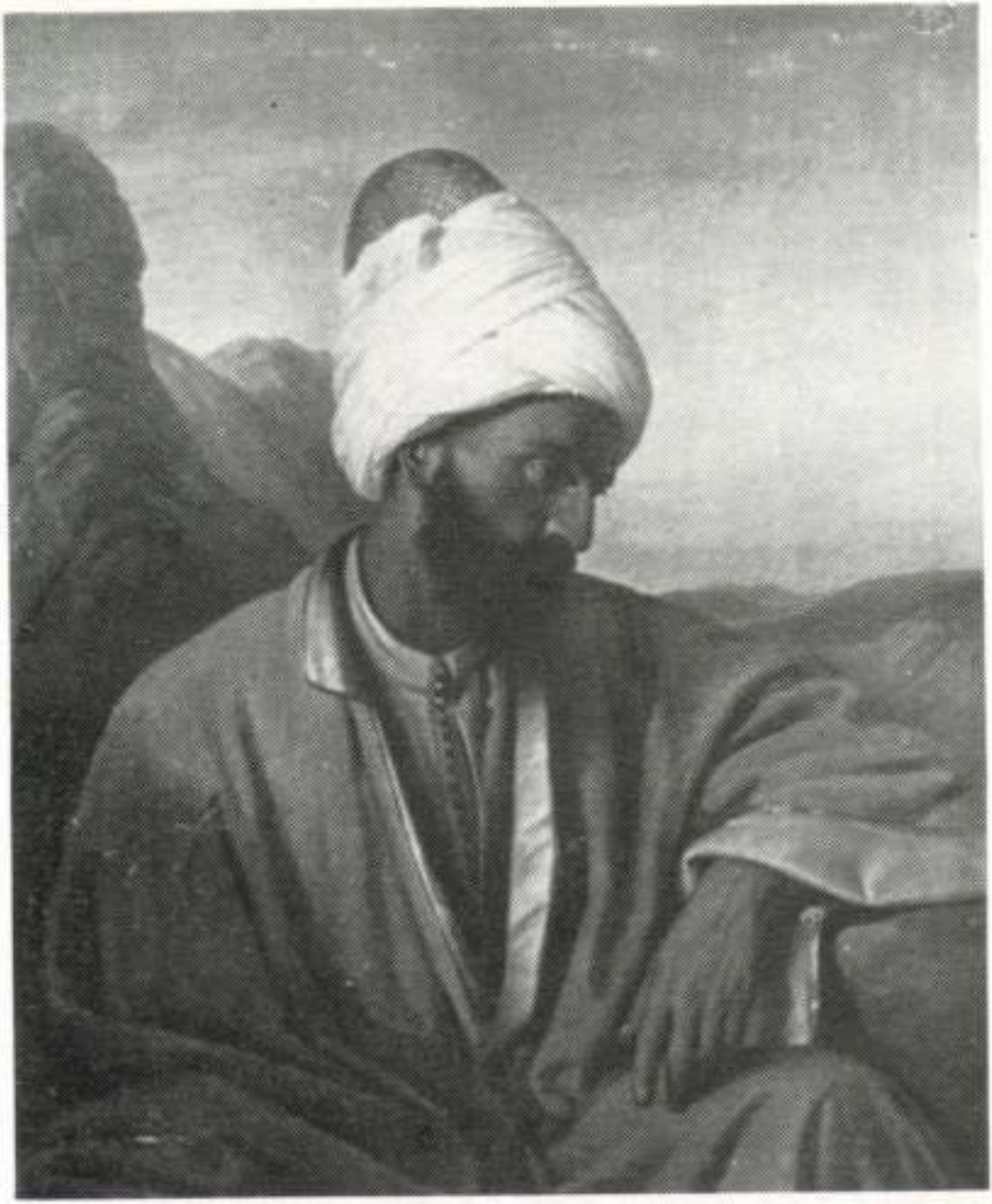

252

Barabas Miklós, festő

--

Sterio Károly Borsos technikai felkészültségét -ki Barbás mellett korának legnagyobb biedermeier festője vololajfestményeiben talán legtöbbször nem éri el, de vifestményeinek egyes darabjaiban felül is múlta. 324.ol

K. Gyurkovich Tibor: Sterio Károly/1821-1862/ a mozgás festője 323.old

Müt.Tört.Ért. 1974. XXIII. 4.sz. Bp

Barabás Miklós

Konrádyné dr. Galos Magda:
Városmajor utca.

Budapest 1978/2
35.o.

Barabás Miklós: Önarckép

Barabás Miklós

A Városmajor utca 44. számú házban

építtette házát, — 1846-ban — saját tervei alapján *Barabás Miklós* festő. Sajnálatos, hogy az épület rozzant, pusztulni hagyják. Barabás emlékszoba berendezése érdekében is hiába történt megmozdulás. A hegy lábáig terülő nagy kertjét, amelyben még a festő ültette fák közül is él néhány, sokszor veszélyeztetik építkezési tervek. A legutóbbit sikerült megakadályozni. Hogyan lehetne védettségét

Kovalovszky dr. Gaston Magda: Városmajor utca

Budapest 1978/2 35. o.

Barabás Miklós festőművész

1978.V.9. TV.21.55 /Z.
Művészeti Magazin
- - - - - - - - - - -

- / Képzőművészeti Főiskola néhány héttel ezelőtt megnyitotta kapuit a nagyközönség előtt is. Milyen kiállitást láthatnak itt az érdeklődők.
- Ezt a kiállitást,amelyet most bemutatunk,ezt a miskolci Hermann Ottó Muzeum jóvoltából kaptuk kölcsön. Az anyaga az dr.Petro Sándor miskolci orvos csodálatos magángyüjteményéből származik, 25o év magyar festészetének az emlékeit gyüjti össze, Barabásnak, Munkácsinak, Szinyeinek, Pál Lászlónak, Csontvárynak, Derkovitsnak,Egrinek, Gulácsinak, néhány egészen kivételes, és nagyon ritkán látható remekművét szeretnénk itt bemutatni a nagyközönségnek, és ezzel bevezettünk egy megnyitni ezt a kiállitótermet.
- Meddig láthatják még az érdeklődők ezt a kiállitást?
- ezt az érdeklődők még a jövő hét szombatján és vasárnapján nézhetik meg.
- Mi a további terv ezzel a két kiállitóteremmel?
- Hát ezzel nagyon sok-féle tervünk van. Lehet,hogy első pillanatban ellentmondásként fog hangzani ami mondok, nekem az a meggyőződésem,hogy a jövőben, talán nem is olyan távoli jövőben a művészet és a közönség találkozásának a jellemző formája nem a kiállitás lesz, vagy a kiállitás látogatás,ill. nem csak a kiállitás látogatás lesz, a művészetnek valójában be kell szerveződni az életbe, ott kell lenni az utcán,az épületekben, a lakásokban, nem vendégeskedni kell nála, hanem együtt élni. Na most ennek ellenére mi nagyon sokat tervezünk ezzel a kiállitással. Hát többfélét is. Az első cél talán az, hogy föloldjuk azt az üvegház-szerü zártságot, amely egy kicsit eddig jellemző volt a főiskolára. A Szinmüvészeti Főiskolának van szinpada, a Zenemüvészeti Főiskolának van hangversenyterme, hát mi sem természetesebb,mint hogy a Képzőművészeti Főiskolának kiállitóterme legyen,ahol bemutathatja a növendékeinek, egy-egy osztálynak, egy-egy tanárnak a kiállitását, ez lenne az egyik célunk. A másik célunk az lenne,hogy magukat a növendékeinket is megtanitsuk,és rászoktassuk a kiállitás rendezésre. Végülis a növendékek, akik nálunk végeznek, nemcsak müvészet,hanem a közmüvelődés munkásai is lesznek. Na most a közmüvelés egy nagyon fontos eszköze és módszere a kiállitás. Jó kiállitást rendezni nem könnyü dolog. Nagyon nehéz, én azt mondhatnám,hogy egy jó kiállitás majdnem hogy müalkotás. Na most azt szeretnénk,ha a növendékeink ezt megtanulnák,kedvet kapjanak rá, nem csak saját müveikből, de akár más müveikből, akár fotókból, akár makettekből, tehát didaktikus kiállitásokat tudjanak rendezni,szeressenek rendezni,sőt esetleg arra is rászokjanak,hogy ezeken a kiállitásokon tárlatvezetést tartsanak,előadásokat tartsanak, és ilyesmit.
- Ezek a kiállitások a Népköztársaság utja 69 sz.alatt tekinthetők majd meg.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR KONZERVIPAR

Barabás Miklós, festőművész (1810-1898)

1980 JUL 2

1021

Művészetről mindenkinek

Barabás Miklós 1810. február 22-én született Márkuszalván. Mint hatéves gyermek került a nagyenyedi Bethlen kollégiumba, s tizenhárom éves korában már teljesen önerejére volt hagyatva. Sok nélkülözést szenvedett, s nyomora közepette a rajzolásban keresett vigasztalást. Rajzai csakhamar jövedelmet is szereztek neki, vagyonosabb iskolatársai egy-egy váltóforinttal fizették az általa készített arcképeket. Miután 1825-ben Nagyszebenben rövid ideig Neuhausertől rajzolni tanult, már az iskola falain kívül is festett arcképeket, s 1826-ban Kis József alispán számára három falképet készített. **Ugyancsak Nagyszebenben tanulta meg a litografálást, az olajfestés technikájába pedig Kolozsvárt egy Gentiluomo nevű dilettáns vezette be.** 1829-ben nehezen szerzett pénzből Bécsbe ment és rövid ideig az akadémián tanult. 1830-ban visszaért Kolozsvárra Barra Gáborhoz. **Néhány év múlva Velencében találjuk, ahol a képtárakban másolgatott, majd Rómába utazott, s ideje nagy részét Markó Károly mellett töltötte. 1835-ben visszatért Pestre** és Szemere Miklós útján a közélet számos kitűnőségével ismerkedett meg. Betegeskedése miatt 1839-ben Gräfenbergbe kellett mennie. Innen Szentpétervárra hívták, de ő elhatározta, hogy hazájában marad, s **1840-ben végleg Pesten telepedett le.** Ekkortájt lelkesen fáradozott az első **Magyar Műegyesület** létrehozásán, melynek első kiállításán kiállították **Galambposta** című képét is. Nevét azonban elsősorban az általa festett arcképek tették híressé. Ezek száma igen nagy. **Magyarországnak alig van nevezetesebb embere e század öt első évtizedéből, akit Barabás Miklós le ne festett volna.** Kiemelkedők tájképi vázlatai és akvarellji is, amelyekben felfedezte az elföldi táj megkapó szépségét.

Barabás Miklós nemcsak gyakorlatban, hanem **elméletben is foglalkozott a művészettel.** Elméleti műveiben olyan kérdéseket fejtett meg, melyekkel korábban még gyakorló művész sem igen foglalkozott, és olyan feladatokkal birkózott meg, melyekre a szaktudomány emberei is keveset gondoltak: úgyhogy ezek -egyikét — az oszlopokon megtörő világosság pontjainak meghatározását — **Barabás-problémának** nevezték el. Ez volt Barabás székfoglaló értekezése is a Magyar Tudományos Akadémián.

Barabás Miklós nemcsak gazdag munkásságával, ennek művészi értékével, emberi példaadásával vált a kialakuló nemzeti művészet fő alakjává, hanem ízes hangon, lenyűgöző élénkséggel előadott **önéletrajzával** is, amelyben saját életét és működését adta elő, valamint kora társadalmi és művelődési viszonyait állította érzékletes élénkséggel elénk.

1877-ben a fővárosi frók és művészek nagy ünnepséggel ülték meg Barabás ötvenéves festőjubileumát, egy évvel később pedig kiállítása nyílt a Műcsarnokban, ahol csaknem ezer művét mutatta be. Budapesten halt meg 1898-ban.

— *A tavalyi szezonban határoztuk el az új berendezés elkészítését, mivel nagyon éreztük hiányát. Sok ember munkáját könnyíti meg, nem beszélve a létszámmegtakarításról.*

— Előnye?

— *Serleges felvonóval jut a gyümölcs az előfőzőbe. A blansírozás sokkal finomabb, kíméletesebb az eddigieknél. A vonalat megelőzi egy szártépő berendezés, és onnan jut az anyaga az osztályozóba. A Finisch töltő segítségével naponta ötezer üveget tudunk megtölteni.*

— Kik dolgoznak a vonalon?

— *Jelenleg a nyári gyakorlatukat végző élelmiszeripari szakközépiskolások. Amikor az ő küldetésük lejár, akkor a tésztaüzem leáll három hétre, s dolgozói átveszik a váltóbo-*

konténerből, mely az alagi gazdaságtól érkezett.

Szemüveges, gumicsizmás, védőköténves fiú indítja be a serleges felvonót.

— *Most végeztem a nyolcadikat* — mondja. — *Villanyszerelő leszek, de előtte eljöttem egy kicsit dolgozni, jól jön ez a kis pénz a nyaraláshoz.*

— Hogy tetszik a konzervipar?

— *Nem nagyon. Kicsit unalmas. Egyhangú. Meg most is majdnem bokáig állok a vízben.*

— *És a villanyszerelés?*

— *Óh! Nem maradok én a szakmában, ha befejeztem a sulit, megyek gépkocsivezetőnek. Az ám a munka! Egész nap kocsin van az ember. Suhan mellette a táj. Látványos, érdekes.*

— A villanyszerelés miért nem tetszik?

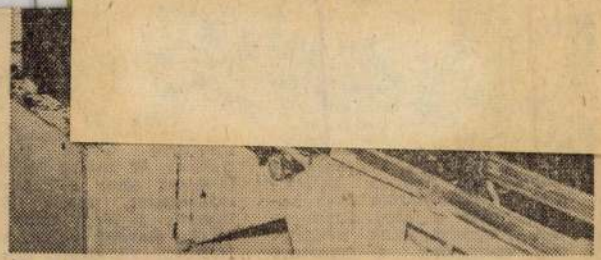

Az 5/1-es üvegekbe rakott meggyből ivólevet készítenek a későbbiekben

kedni. A baj ott van, hogy ezt nem mindig értik meg a fiatalok, mert nem értetjük meg velük. És ebben hibásak a felnőttek, a szülők és mindenki, aki nem irányítja a gyerekeket, hanem hagyja, hogy kallódjanak. Sajnos, az üzemekben dolgozók hajlamosak arra, hogy a figyelmet erre nem hívják fel, és így elveszik a tanulók kedvét a szakmától.

— Tehát ön elégedett az utánpótlással?

— *Liszt és Chopin. A stílusuk tetszik. Közel áll hozzám, a dallamaik hatnak rám.*

— Nem fogod sajnálni az itt eltöltött éveket?

— *Hát... De legalább tudni fogom, hogy a konzervgyárban miként élnek, dolgoznak az emberek. És a zongorám még megvan. Naponta játszom rajta. Nem estem ki a gyakorlatból.*

— Milyen tanuló vagy?

49. SZÁM. 1900. BUDAPEST, DECZEMBER 9. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre **24** korona, félévre ... **12** „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **16** korona, félévre ... **8** „ | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre **10** korona, félévre ... **5** „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

VÖRÖSMARTY EMLÉKEZETE.

Gyulai Pál előadása a Magyar Tudományos Akadémia deczember 3-án tartott rendkívüli összes ülésén.

Az erős hazafiság egyik főforrása volt Vörösmarty elődeinél nemzetibb költészetének. A közügyek első ifjúságától fogva érdekelték s 1825–48-ig folyvást a politikai áramlatok ihlették lantját. Midőn részint 1821-ben, részint 1822-ben kiadattak az ujonczozó és adó-fölemelő rendeletek, melyek a nemzet legsarkalatosabb jogait támadták meg, a megyék heves ellenállást fejtettek ki, országgyűlést követelve az ügy eldöntésére nézve. Megkezdődött a küzdelem mindkét részről nagy erélylyel. Végeredménye nem lehetett más, mint az alkotmány visszaállítása vagy az alkotmányos élet enyészete s vele együtt a nemzeti fejlődhetés, békés átalakulás reményének megsemmisülése beláthatatlan bonyodalmak kiséretében. Vörösmartyt a megyén találták a küzdelem legviharosabb napjai, még pedig egyik megyei főtisztviselő oldalánál. Módja volt mindennel a legapróbb részletekig megismerkedni, egész figyelme ide fordúlt s nagy érdekkel kisérte az eseményeket. Ekkor írt hazafiúi költeményei heves izgalmat árúlnak el. De magának *Zalán futásá*-nak keletkezésére is befolytak az események. Fejében egy nagy eposz terve forrott, mely a multban játszik, a jelenhez szól, mely a múlt dicsőségét énekli, de a jelen sülyedésére emlékezteté nemzetét. Miért gátolnák egy oly könyv megjelenését, mely a poros krónikák lapjairól szedi tárgyát, személyeit s látszólag semmi köze a jelennel. De vajjon ki nem fogja érteni a költő czélzatát, a kiben még a hazafiság utolsó szikrája ki nem aludt? Az eposz a múlt nagyság képeit tünteti föl, hogy önérzetet költsön, ébreszsze a sülyedőket, bátorítsa a küzdőket. A honalapítás nagy tettét rajzolja, az unokáknak némán is kiáltva: hát ti el fogjátok veszteni a dicsőn szerzett hont? Már elvesztettétek, újra meg kell alapítanotok, nem karddal, hanem hazafiúi erénynyel és kitartással, lelkesüljetek őseitek nagy példáján, pirúlva, szenvedve és soha ki nem fáradva. E napok épen oly elhatározók, ha nem is oly dicsők, mint Árpád csatái.

Mindamellett az egész eposzon bizonyos elegiai fölindulás ömlik el: dicsőíti a multat és siratja a jelent. E század első évtizedeiben erős nemzeti fájdalom vett erőt költőinken. Majd mindenik a romlásnak indult magyart siratja, a ki már csak névben él. Mindenik szembeállítja dicső multját nyomorult jelenével s egyik sem hisz jövőjében. Különösen Berzsenyi és Kölcsey hazafi fájdalma teljes kétségbeesés. Hogy a magyarnak jövője van, nem költői mű hirdette először, hanem egy politikai röpirat: Széchenyi *Hitele* (1830). Széchenyi mind első, mind utolsó röpiratában épen úgy államférfiú, mint költő, *vates*, mint a régiek nevezték a költőt. Mély belátása, lángoló lelkesedése egész a jóslatig emelik. A mit a magyar nagy jövőjéről jósolt, hitelre talált, lelkesedést keltett, sőt egy egész korszak jelszavává lőn. *Programmtöredéke* (1847) elhangzott, senki sem hitte jóslatát, hogy a nemzet örvény szélén áll, a forradalom árjába fog veszni minden, a mit eddig kivívtunk; bár a következmények igazolták. Egy nemzet, melyet kétségbeeséséből kiemel az önmagába vetett hit, nem könnyen mond le arrról s épen annak a szavára, a ki azt először lehelte belé. Széchenyi *Hitelében* az európai új eszméket hirdetve s alakító erejöktől az alkotmány, nemzetiség és társadalom újjászületését várva, nem habozott kimondani, hogy Magyarország nem volt, hanem lesz, s ezzel fölindított minden magyar szivet. Volt lelkesülésében valami szent és szentségtelen: az elragadtatás és gúny bizonyos vegyülete, mely különbözőkép, de mindenkire hatott egész a velők oszlásáig. Széchenyi meggyalázta a multat, a magyar egyetlen büszkeségét s oly jövendőt igért neki, melyről még álmodni sem mert, kigúnyolta a nemzeti fájdalmat, a magyar egyetlen hű érzését s vakmerő reményt és hitet követelt tőle egy ország

Barabás Miklós 1836. évi vízfestménye Ernszt Lajos gyűjteményében.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY.

SZÉLL KÁLMÁNNÉ VÖRÖSMARTY ILONA LEÁNYÁVAL.

romjain, melynek omlását megszokta minden szem, egy nagy elhatározás dijában, melytől elszokott minden sziv. A lelkesülés és gyűlölet rajongása üdvözlé a látnokot, a reformatort, az izgatót s a nemzet az átalakulás pályájára lépett. A siker elnémította a gyűlöletet, az akadály lehangolta a rajongást, de a hit többé nem aludt ki. A költők oly megdöbbenve tekintettek Széchenyire, mint maga a nemzet. Lirájok nem volt oly vakmerész és siralomhoz szokott húrjain remegve zendült meg az öröm. Ők voltak az elsők, kik befogadták a reményt és hitet, de csak a kétségbeesésből emelkedtek ki, a nemzeti fájdalomról oly kevéssé mondhattak le, mint szíve mélyén maga a nemzet. Összeolvasztották a kettőt, a reményt és emléket, a bánatot és örömöt, a hitet és aggodalmat. A mult dicsősége előttük oly szent volt, mint a jövendőé; egyik kézzel a multra, másikkal a jövendőre mutatva lelkesitették a jelen küzdelmét. Ez volt a nemzet hangulata is, melyet a Vörösmarty Szózata fejezett ki legerőteljesebben s emelt tisztább lelkesülésre.

A Szózat mindenre hivatkozik, a mi újjászületési küzdelmében csak lelkesitheti a magyart s a remény és emlék, a hit és balsejtelem húrjain játszva, mindenbe az önbizalom és nagyság érzetét vegyíti. Semmi csüggedés többé, bátran nézhetünk szembe a jövővel. Nagy válság felé közeledünk, egy jobb kornak kell jönni, vagy ha nem, ha el kell vesznünk, többé nem veszhetünk nyomorultan. Az bizonyos, hogy így többé nem élhetünk s ez már magában lélekemelő. Vörösmarty egészen kiemeli a magyar lyrát eddigi kétségbeeséséből: még nem zengi a jövő dicsőségét, de elhatározónak érzi a jelent, nem korholja az elfásult nemzetet, az életre ébredt, de tettre és hazafi hűségre lelkesiti. Emlékezteti a mult dicsőségére, előszámlálja epikai és tragikai nagy emlékeit, a kereszténységnek és szabadságnak tett szolgálatokat, fölhozza az őrködő isteni gondviselést, mely annyi viszontagság között sem engedte meg életereje megtörését; említi a jelen küzdelmeit, az ész, erő, szent akarat harczát. S nemcsak nemzetéhez fordúl, hanem Európához is, melynek eszméiért küzd nemzete, méltó helyet követel tőle a többi nemzetek között; a múlt szolgálatai, a jelen törekvései díjában kéri a jövendőt, részvétet küzdelmei iránt, könyet sirjára, ha vesznie kell, de nem fog gyáván veszni: a temetkezés fölött egy ország vérben áll. Mily önérzet, s mennyi fájdalomba merűlve, mennyi hit a balsejtelmek közepett s mennyire uralkodik mindkettőn az elszántság. Mióta liránk többé nem olvasztotta össze a hazafisággal a katholiczizmus és protestantizmus eszméit, megvált az európai szolidaritás érzelmétől. Vörösmarty újra összeköti a két elemet, midőn Európára, a népek hazájára hivatkozik, a speczifikus magyar hazafiság az emberiség érdekeivel egyesül.

A *Szózaton* kívül Vörösmarty még számos hazafiúi költeményt irt. Nagy változatosság tárúl ki előttünk műfajban, eszmében, hangban, de mindenikben van valami a *Szózat* szelleméből: emlék és remény, önbizalom és aggály, de elszántság mindvégig. Hazaszeretetről énekel, a mely a jelent ölelve tartja s a múlttól lelkesítve jövőt teremt. A rendületlen hazafi hűségét zengi, s hol esengve, hol haraggal fordúl a nemzetiségükhöz hűtelen úri hölgyekhez, de bízik a jobb jövőben, hiszi, hogy a megifjuló magyar nem bízza többé hazáját a sors szeszélyére és szive vérével váltja meg, éljen vagy veszszen. A jövendő jobb kor vagy a nagyszerű halál eszméje átvillan nem egy költeményén. De vannak sötét pillanatai is. A leigázott lengyel nemzet árnya meg-meglepi képzelődését, többel viseltetik iránta, mint részvéttel, mintha a magyar jövőjét a föltámadt és legyőzött lengyelben sejtené, mintha a nagyszerű halálról álmodoznék. Bordalában sem feledkezik meg hazájáról. A haza reményei és aggodalmai élednek föl a jókedv szeszélyeiben. Hány magyar ember érzett és gondolkodott úgy a bor mellett, mint ő *Fóti dal*-ában. «A legelső magyar ember a király» sora szárnyas igévé vált. «Éjszak rémes árnyai», melyeket egyik versszakában emleget, mihamar átnyúltak a

SZÉLL KÁLMÁN IFJABB ÉVEIBEN.

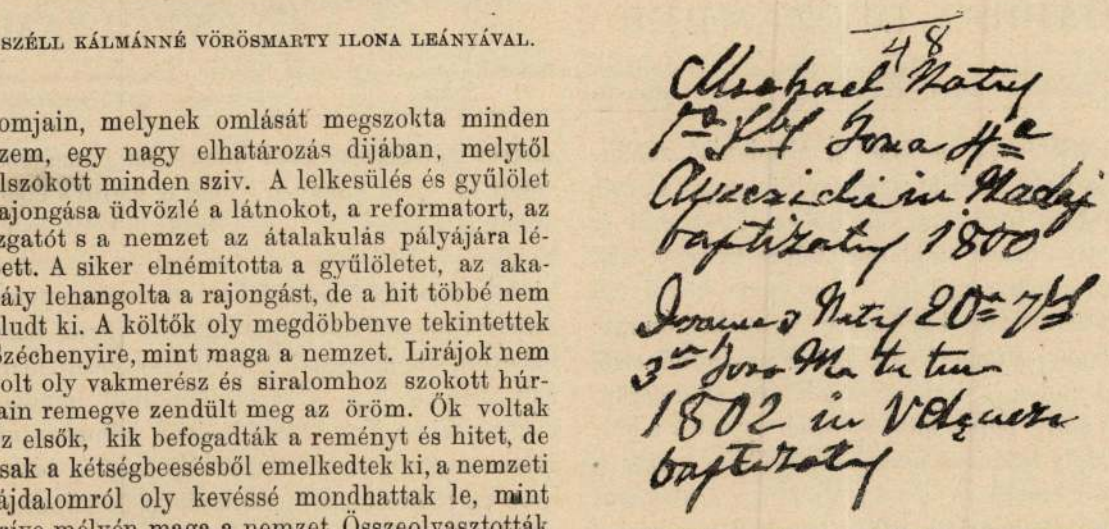

VÖRÖSMARTY ATYJÁNAK KÉZIRÁSA AZ OFFICIUM RÁKÓCYANUM-FÉLE IMADSÁGOS KÖNYVE TÁBLÁJÁNAK BELSEJÉN.

Kárpátokon. Néha türelme elhagyja és heves ódákban könnyít lelkén, ilyenek különösen az 1847-ben irt költeményei. Egy szóval Vörösmarty magába olvasztja nemzete vágyait, törekvéseit s leghathatósabban fejezi ki. Az ősi alkotmány védelme szülte *Zalán futásá*-t, a Széchenyi által megindított reformmozgalom a *Szózat*-ot, a *Honszeretet*-et mintha Deák sugalmazta volna, az *Országházá*-n Kossuth heves szelleme érzik.

Az 1848-iki átalakulás napjaiban keveset irt. A márcziusi napokban üdvözölte a szabad sajtót, s midőn az *idők* nehezedni kezdtek, egy harczi dalt irt: «A sikra magyarok, fegyvert ragadjatok!» De azután elnémult; a politikában a forradalom hullámai emelkedtek, a költészetben Petőfi szilaj múzsája uralkodott. Mint képviselő 1848 végnapjaiban habozás nélkül követte az országgyülést Debreczenbe. A vesztett és nyert csaták zajában élte napjait és Szózatának reményei és balsejtelmei visszhangzottak lelkén. A huszonötéves ifju az elhanyatlott ősi dicsőségről álmodozott s a puhaság fertőjébe sülyedt nemzetét siratta; hazafi erényről zengett, melynek csak emléke élt már s íme a negyvennyolcz éves férfiú betelni látta álmait. A régi magyar vitézség és hazafi föláldozás nagy tettei mintegy újjá születtek a forradalom viharában. Vörösmarty örömmel szemlélte mindezt, de folyvást aggodalmak kisérték. Nem tudott se a költészetnek, se a közügynek élni s tétlenségbe sülyedt. Midőn 1849 augusztusában az utolsó magyar sereg is letette a fegyvert, Bajzával együtt Szatmármegyében bujdosott. A két költő négy hónapig rejtőzött a távol eső megyében. Mindenütt vendégszerető menhelyre találtak; egyik birtokos a másikhoz küldte őket, míg végre az üldözők nyomukat vesztették. Háltak a szabad ég alatt, egy párszor erdészkunyhókba kellett rejtőzniök s talán még most is láthatni valamelyiknek ajtaján Vergilius e szavait: *Nos patriam fugimus*, melyeket Vörösmarty irónnal karczolt emlékül reá. Ekkortájt irta *Emlékkönyvbe* czimű költeményét is, melyben kétségbeesését fejezi ki. «Mi a világ nekem, ha nincs hazám. A miért éltem, az már dúlva van.» Az 1850. év elején a fővárosba jött, jelentkezett a katonai törvényszéknél, majd kegyelmet nyerve, falura költözött. Ritkán jött be Pestre s ha bejött, mind komorabban tért haza. Barátai nagy része bujdosott vagy börtönben szenvedett, Bajzát megőrülve találta, az Akadémia csak eltűrve, mintegy elbújva tartotta üléseit, az irodalom kegyetlen önkény alatt nyögött, a nemzeti nyelv kiszoríttatott mind a közigazgatásból, mind az iskolákból s a fővárost az idegen hivatalnokok egész özöne borította el. Falun legalább nem láthatott ilyesmit s Nyéken gyermeksége kedves emlékei vették körül. Dolgozni, irni akart, de nem volt képes reá. Csak a nemzet siralmát, Magyarország jajkiáltását tudta volna zengeni, a mit nem lehetett s egyebet semmit. Senki sem érezte mélyebben hazája szenvedését. Kedélye föl volt dúlva, mint a haza földje, mint az alkotmány, mint a nemzetiség; rom volt, mint Magyarország. Együtt nőtt fel egy jobb kor reményeivel, bajnoka, költője volt annak a nagy küzdelemnek, mely fejlődésbe inditotta az alkotmányt, nemzetiséget és újjá szülte a magyart; s íme mindez összedúlva, letiporva. A Bach-kormány minden rendszabálya, mely a nemzeti lét gyökerét támadta meg: megannyi tőrszúrás volt szívének, bár hazafi kétségbeesése első rohamaiból kiocsúdva, nem tekintette örökre elveszettnek hazáját, bízott jövőjében, de a maga életét eljátszottnak hitte s a szomorú idők egész gyásza kedélyére nehezült. Nagynehezen mégis irogatni kezdett: Shakspere Lear királyát fordította, s néhány költeményt irt. A *Vén czigány* volt utolsó költeménye; ezt az orosz-török háború kitörésekor irta, mely európaivá gyuladott, s melyről azt hitte, hogy befolyással lesz Magyarország sorsára. Nem sokkal ezután kiszenvedett, 1855 november 19-én, éppen abban a házban, a hol azelőtt huszonöt évvel Kisfaludy Károly lakott és meghalt.

Pest emberi emlékezet óta nem látott oly népes temetést, mint a minő a Vörösmartyé volt. Húszezer embernél több követte a koporsót s a fogatok megszámlálhatatlan sora lepte el az utczákat. Az életét nemzetének áldozó férfiú halála is a nemzeti érzelem nyilvánulására adott alkalmat. A főváros népe öt sanyarú év után e temetésen lélekzett fel szabadabban s a nemzetiség és hazafiság nagy költőjének fényes végtiszteletet adva, egyszersmind ki akarta mutatni érzelmeit, hogy «megfogyva bár, de törve nem, él nemzet a hazán». És élt folyvást s alig telt el néhány év, a Vörösmarty *Szózata* zendült meg milliók ajkán, visszakövetelve az alkotmányt, az 1848-iki alkotmányt. Vörösmarty nem csalódott, midőn erős hittel nemzete jövőjében szállott sirjába. Semmi sem veszélyesebb egyesekre és nemzetekre egyaránt, mint az elcsüggedés vagy elbizakodottság. Vörösmarty egész

80.▲
Barabás Miklós (1810-1898)

Kisleányka babával
Olaj, vászon 142x105 cm
Jelezve jobbra lent: Barabás 1844
Kikiáltási ár: 3.200.000 Ft

81.

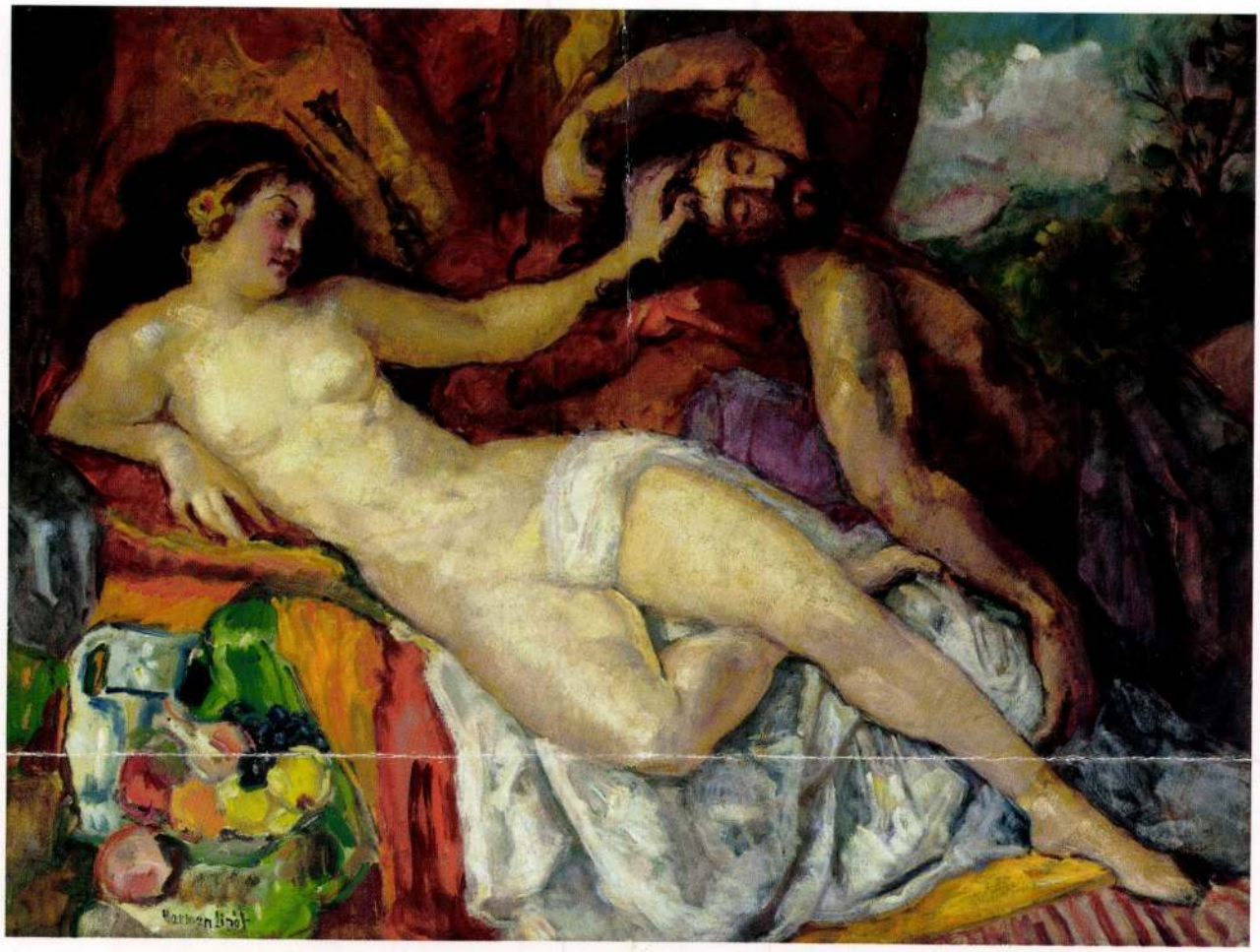

81. ▲
Herman Lipót (1884-1972)

Sámson és Delila
Olaj, vászon 75x100,5 cm
Jelezve balra lent: Herman Lipót
Kikiáltási ár: 550.000 Ft

Barabás Miklós (1810-1898)

Kisleányka babával, 1844 (Mayer Hermin)
Olaj, vászon 142x105 cm
Jelezve jobbra lent: Barabás 1844

Irodalom:

- Márkusfalvi Barabás Miklós önéletrajza. (Bíró Béla jegyzeteivel), Kolozsvár, 1944.
- Magyar Képzőművészek lexikona (szerk.: Szendrei-Szentiványi), Bp., 1915.
- Hoffmann Edit: Barabás Miklós. Bp., 1950.
- Szvoboda D. Gabriella: Barabás. Bp., 1983.

Kiállítva:

- Biedermeier kiállítás. Műcsarnok, 1937., III. terem / 41., katalógus 12. oldal

A biedermeier festészet kedvelt témája volt a családi élet, és a játszó gyermek. Barabás is több megbízást kapott gyermekportrék elkészítésére. Megfestette például a gyermekbálba készülő Emmát és Ilonát, gróf Batthyány Lajos gyermekeit (1845) és Festetics Ágost gyermekeit (1849) is. Barabás saját lányait, Henriettet, Ilonát és Alice-t hasonlóan a *Kisleányka babával* című képhez, szintén természeti környezetben, hintázás közben festette le (1849). Idős korában írt, utódai gondozásából kiadott önéletrajzából kiderül, hogy a jó kedélyű Barabás kitűnő érzékkel és kedvtelve foglalkozott a gyerekekkel. Barabás mesekönyv-illusztrációkat is készített, így munkájában is foglalkozott a gyerekek szórakoztatásával. A 40-es években régi megrendelője, Heckenast Gusztáv megbízásából készítette a *Gyermekvilág*, a *Flóri Könyve* és Bezerédy Amália: *Földesi estvék* című gyermekkönyvek illusztrációit. Ezeket ma már többnyire csak feljegyzésekből ismerjük. Fennmaradt azonban egy sárkányt eregető gyermekeket ábrázoló színezett rézmetszete, amit a 1844-ben készített, és Döbrentei Gábor: *A kis Gyula* című könyvében jelent meg (1945). Barabás Miklós a rajzoktatás során is foglalkozott a fiatalokkal. 1844-ben hirdette először festőiskoláját, ami sajnos hamar bezárta kapuit, valószínűleg a Velencéből jött Marastoni Jakab nálánál sikeresebb kezdeményezése miatt. De Barabás nemcsak az idősebb korosztály művelődését tartotta szem előtt. Három kötetes *Kis rajziskola gyermekek számára* című könyvét 1842-ben adta ki, éppen első gyermekének születésekor, ugyanis két lányát Ilonát és Henriettet később sikeresen megtanította festeni.

A tájháttér előtt álló, vörös ruhás, babakocsit húzó kislány portréjával az eddig teljességében feldolgozatlan, mintegy 5000 képre becsült Barabás életmű egy újabb darabja került elő. A kompozíció azonban nem volt teljesen ismeretlen a kutatók számára. Az Ernst Múzeum 54. aukcióján, 1936. novemberében szerepelt a *Kislány babával* című akvarell, amit 1844-ben készített Barabás, amely minden bizonnyal egy olajportréhoz készült elővázlat lehetett. Majd egy évvel később, 1937-ben egy olajfestmény is feltűnt a nagysikerű Magyar Biedermeier kiállításon, amit a Műcsarnokban tartottak.

A babájával játszó kislány személyét ma már azonosítani is lehet, ugyan is Barabás Miklós az akadémiai tanulmányai után keletkezésük sorrendjében haláláig feljegyezte jelentősebb műveit, illetve az ezek eladásából kapott bevételeit. 2473 művéről van e módon tudomásunk, amit később az utódok mintegy 1000 darabbal, többségükben rajzzal és akvarellel egészítettek ki. A jegyzőkönyv, amit az örökösök gondoztak 1944-ben jelent meg Kolozsvárott a *Márkusfalvi Barabás Miklós önéletrajza* című könyv mellékleteként. Ebben 1844-ből csak egy gyermeklány portréja van: 883-as számmal a *"Dr. Mayer leánykája, Hermin, olaj, gratis"* bejegyzés szerepel.

Sajnos mára már feledésbe merült Mayer doktor alakja, csakúgy, mint Mayer Herminé. A festő barátja volt, vagy orvosa, nem tudjuk biztosan. Nem volt gyakori azonban, hogy Barabás ajándékként adta képeit. Ebben az időben 10 és 20 arany közötti összeggel fizették meg egy-egy olajportréját az első olyan magyar festőnek, aki jól meg tudott élni képeiből. Az ajándékként vagy kedvtelésből festett olajképe tehát érthetően ritka volt. Elképzelhető, hogy a Herminről készített kép egyfajta "paraszolvencia" volt. Ha meggondoljuk, hogy ugyanebben az évben, 1844-ben született meg Barabás második leánya, Ilona, feltételezhetjük, hogy a művésznek lehetett oka hálálkodni.

Színvonalában és stílusában Barabás *Kisleányka babával* című képe azonos az ugyanebben az időben festett megrendelt portrékkal. Meggyőzően mutatja ezt az arc finom festésmódja, a jól eltalált karakter. A loknikkal övezett bájos gyermekarc láttán megértjük, hogy miért is volt olyan népszerű a legműveltebb körökben Barabás annak ellenére, hogy nem volt iskolázott festő. A portréhoz háttérként kulisszatájat festett. Korabeli feljegyzésekből tudjuk, hogy Barabás a portrék táji háttereit mindig emlékezetből festette. Azt is feljegyezték ugyanakkor, hogy a ruhákat gyakran elkérte, és bábura húzva utólag festette a képhez, megkímélve evvel a portréalanyt a hosszú beállástól. Ennek a képnek is sokkal gondosabban megformált és sikeresebben megkomponált része a kislány ruhája. Talán ennek az is az oka, hogy éppen ebben az időben kezdte el Barabás a Pesti Divatlap számára a "magyaros viseleteket" népszerűsítő divatképek rajzolását. Hasonlóan a divatképekhez, e kép is kielégíti a 19. századi ruhák csodálóit. Herminen borvörös, mell alatt szalaggal megkötött, csipkeszegélyekkel és letűzésekkel díszített ruhácska van. Érdekes a ruhája alatt hordott csipkés szélű hosszú alsónadrág és a fent említett Barabás gyerekképeken hasonlóan ábrázolt hosszú pertlis fekete cipő is.

A *Kisleányka babával* című kép forrásokra visszavezethetően azonosított kép a biedermeier kor művészetének jellegzetes alkotása.

B.E.

BARABA'S MIKLÓS

109. ▲
Barabás Mikós (1810-1898)

Férfiportré
Olaj, vászon 122x95 cm
Jelezve jobbra lent: Barabás M. 1885.
Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

110.

110.◄
Liezen-Mayer Sándor (1839-1898)

Erotikus jelenet
Olaj, vászon, kartonon 36x29,5 cm
Jelzés nélkül
Hátoldalon:
Liezen-Mayer hagyatékából 2720.
Kerényi Jancsinak szíves emlékül:
Zala György 1904. Karácsony

Kikiáltási ár: 280 000 Ft

111.

111.◄
Jendrassik Jenő (1860-1919)

Női portré
Olaj, fa 24x15,5 cm
Jelezve jobbra középen: Jendrassik
Kikiáltási ár: 190 000 Ft

Pogány Kálmán másolata
1913 körül -
a Barabás Miklós minveit tartal-
mazó jegyzőkönyvről -

1830 ik Esztendőtől

kezdve -

Telve sok rosszul
olvasok nev-
vel -

Márkosfalvy Barabás Miklos

Jegyek magyarázata

O, olajban
M, miniaturben
a, aquarell v, viz festékkel
kr, krejonnal v, kretával
v, vázolat - (: Skicze :)
c,f, Conv, forint
ar, arany
gr, gratis

---1830.---

	arany	C.f.
Ossiant másoltam Kraft után o. el ad-		
tam Bukarestben	20.	- -
Saphot detto Kraft szerint - o. -	10.	- -
Danneberg Klárát - olajban -	12.	- -
Barra Gabort - o. -	--	- -
egy pár gerezdá szöllöt o. -		
egy 102 esztendős Invalidus katonát		
Melter Ferenczet o. -	--	- -
g vette Báró Jósika Miklos 1.)	--	40.

Kolozsvárt ,

Gyergyói Lászlót -- aqu.	-	gratis
Bartha Rozáliát -- m. ---	--	-10.
B. Reichensteinnét -- m. -	--	14.
Radnotfái Sámuelt m.	--	12.
Leszai Katit m. ---	--	12.
Bajsainé kis unokáját m. ---	--	8.
Barcsai Lászlót kr. 2. ~~pel.~~ 22 p	--	12.

1831 ben,	ar,	c.f,
G, Teleki János fiját -- m,	--	16
Deutelnét -- m, ---	--	-8
G, Kornis Mihályt kr, --	--	-8
Fikker Karolinát o, ----	--	30
Kádárt G, Vas Imreh számára kr, --	--	5
Primker nyelvmestert m, --	--	16
B, Jósika Jósef Annyát o, copia	--	24
Ferencz Császárt a Lyceum számára o, élet Nagyságban 7 1/2 láb magas 4 1/2 széles	--	100,
G, Rhedei Ádámné -- o, copia	--	24
Lészai Lajos kis leánya o,m,	--	16
Dobrai Szabó legénye Jósef m,	--	16
Kovács Miklos C, Püspök igazitás	--	10
B, Wesselényi Farkasné m,	3	--
Az öreg Istvánfiné - o, --	--	20
G, Rhedei Klára -- m, --	--	16
G, Kornis Mihályné m,	--	16

Szebenbe mentem május 8 ikán	ar,	cf,
1831 ben ott festettem		
Zálmen kis fiját o, 2,)	--	40
az öreg Millert -- o, ---	--	24
Fileknét -- o, --	--	24
Dobákot o,	--	20
Loscht o,	--	16
feleségét o,	--	20
Gudenaut o,	--	40
feleségét o,	--	40
Dr, Rothot o,	--	40
féleségét o,	--	40
Rákoczi Ferenczet másolám Kupecky szerint		
G, Bethlen Ferencz számára o,	--	40
S, Susánnát G, Lázár rendeléséből oltárkép	--	100
Kenderes/Ferencz gyermekeit élet nagysagban	gratis	
Neuhauser Ferenczet o,	gratis	
Schmidt actiix leánykáját o, el adtam		
Bukarestben	4	--
egy czigány Studium o,	--	--

Szebeni Pált o, gr,		ar,	cf,
Sz, Susánnát o, másolám gr,			
Nemegyeit m,		--	16
Philippeskot (: Constantin :) a,		--	16
Waldbaumot a, kétszer		--	24
B, Rhadákot m,		--	20
Meltzert m,		--	16
Műhelyesit m,		--	12
Stercingert m,		--	12
T,T,p, Schlaufot kr,		--	8
Prof, Schulert m,		--	16
egy kadetot ~~akkorában~~ m,		--	8
Kovács Ferenczet aqu,		--	5
Wagnert egy hadnagyot m,		--	6
Schmidt actrixos m,	gr,	--	--
G, Lázárt a Cancelláriust lithographiroztam		--	20
Stock Rozáliát m,	gr,	--	--
Karagyusovicsot a, és a feleségét a,		--	--
Guitár leczkékért		--	--

La	Gyergyói Laczit	m,	gr,	ar, cf,
	Pákeit kotázásért		gr,	-- --
	Thierrynét a. Bukaresti szekérbérben			-- --
	Szász Ferenczet	m,	gr,	-- --

Szebenből 1831 ben nov. 8 ikán elmentem

Bukaresbe ott festém,

Ly	J. Soutzot	m,	8	--
	detto	kr,	5	--
	Mad. Leman	m,	8	--
	G. Gramond	a,	5	--
	Anika Philippesko	m,	8	--
Tc	Mad. Jakovento	m,	8	--
	Dem. Bankration	kr,	6	--
Lt	detto	másolás	6	--

1832,

Iy	Constantin Soutzo olajban térdig kis leányával és maga min,	-- --	--- --

	ar,	c.fl,
Kis fija m,	50	--
1k Panu Costesco a,	-6	--
Generális Schirmanné m,	8	--
Generális Kisseleff lithographia)	--	--
Mondonville számára	10	--
1w Generális Leöfenstern o,m,	10	--
Panajut egy Boujér o,	10	--
Otetilischan m,	8	--
Pr, Constantin Gyka leánya a,	8	--
Dem, Koressi m,	8	--
Gener, Staroff o,	--	--
felesége o,	--	--
detto m,	--	--
detto m,	50	--
Mad, Mich, Gyka m,	8	--
Gener, Schirman m,	8	--
le rajzoltam Generalis Kisseleffet és	--	--
azt másoltam a,Cantacusino számára o,	15	--
detto a Spatharnak most uralkodó Herczegnek o,	25	--

		ar,	c,	fl,
	Michel Gykának kr,	7	--	
1 nn	Mad, Bankrationak kr,	6	--	
	Mad, Georg Philippescqnak kr,	7	--	
	Cantacusinonak kr,	6	--	
	Muchanofnak kr,	7	--	
	Alex Phileppeskonak kr,	6	--	
	Mad, Balianonak kr,	7	--	
	megint a Spathárnak kr,	7	--	
	Mr, Fourot m,	5	--	
	Kimpigniant m,	8	--	
	Obrist Leman m,	8	--	
	Toumanow m,	8	--	
	Gen, Staroff kr,	8	--	
	Kimpigniant 2 ik m,	8	--	
	detto 3 ik m,	6	--	
	Raimondi Jósef m, gr,	--	--	
	Mad, detto	--	--	
1 ac	Raimondi leányai Josephine és Cecilia	--	--	
	egy képben o, gr,	--	--	

	ar,	c,fl,
Mad, Alex Gyka kr,	6	--
Mad, Folkojan kr,	5	--
Jean Vakaresko m,	6	--
Főhadnagy Zlemsky m,	5	--
Mlle, Markter m,	4	--
Weise a Thierry bóltja felvigyázoja m,	3	--
Magamat a barátaimnak kétszer kr, egyszer m,	--	--
Kampiniano ötször másolat m,	30	--
Gredistyan m,	-6	--
Cap, Salmen m,	8	--
Mad, Günther m,	3	--
Steliad Számára tulajdon költeményeire egy	--	--
történeti kép mint Arch Angyal megjelen	--	--
Michály Vajda álmában o,	20	--
Capitan Strorbaczki m,	5	--
Obrist Goverof m,	8	--
felesége m,	8	--
Gen, Schirman m, másolat	8	--

		ar.	c.	fl.
	Cantacusino annya olaj másolat	12	--	
H ků	Gregoff Rákovicz a,	6	--	
	Const. Gyka kr,	6	--	
	Wenrich kr, gr,	--	--	
	a Kampolunki Vámos m,	3	--	
	Mad. Rasti o,	18	--	
	Wladujano a,	6	--	
Fkh	Mad. Csufergyin o,	10	--	
P ků	Mme Jean Gredistyán gr,	--	--	
	Mme Salmen m,	8	--	
	Sárei a luth. pap m,	3	--	
	Brailoj m,	5	--	
	Wojnesko kr,	5	--	
H H	Magyinon m,	4	--	
	Emmanuel Fáká a,	8	--	
	Const. Gyka C. kr,	6	--	
H H	Md. Strobaczki m,	5	--	
J J	Csokoj Bordátya o,	9,	--	
	Virágcsinálo - Sánger kr, gr,	--	--	

	ar,	c.fl.
egy madonna m, másolat Kreczuleszko kr,	4	--
Staginon másolás	3	--

1833

Const, Gyka 3_dszor kr,	-6	--
Mad, Bibesko a Herczeg Brankovánné testvére m,	8	--
a Blaramberfija kr,	10	--
Campiniano másolás m,	5	--
Const, Balacsan kr,	6	--
Campiniano másolás m,	5	--
Mr, Fáká l'ainé m,	8	--
Enfantin másolat Grewedon után kr,	--	--
Bálaloskursky kr,	6	--
Mlle, Dadulesco o,	10	--
detto m,	6	--
Házi asszonyom veje m,	4	--
felesége m,	4	--
Mad, Balacsán kr,	6	--

	ar,	c,fl,
Barbucsan m,	5	--
Panu Costesco Fiaker attyat másoltata, m. o.	6	--
testvére detto o.	6	--
a Muszka kormány számára 3 gusás oláhot per 2 arany	6	--
Csukhergyin o,	10	--
lotteriáztam egy bétsi Studiumomat	14	--
Brailoj m,	12	--
Pleshogyano m,	4	--
Mme Arion o,	12	--
Mme Salich m,	4	--
férje m,	4	--
Carl Rosett m,	10	--
Königsberger m,	4	--
másolat m,	4	--
felesége m,	4	--
másolat m,	4	--
Blarámberg kr,	8	--
Mme detto m,	12	--
Metropolita Neophéta Niklaj o,	26	--

			ar,	c,	fl,
	detto kr,	gr,	--	--	
	számára egy megváltó	o,	10	--	
1 ae	Cecilia Raimondi	a, gr,	--	--	
	Kreczulesco	m,	6	--	
	Metropolita	a,	6	--	
	detto	a,	8	--	
	detto	m,	12	--	
	Manotutyi	m,	8	--	
	Számára megváltó	o,	6	--	
	Metropolita	kr,	3	--	
L 3.	detto L		3	--	

1833 ban Juliusban ki jöttem

Bukarestből a)

Contumaziaban le festettem a Dr, leányát gr, --

Mentem Szebenen át Kolozsvárra ott festém

1 c	Gub, Seer, Barthát	o, gr,	--	--
	Bartha Rozáliát	a, gr,	--	--
	detto Marit	m, gr,	--	--

	ar,	c,	fl,
G, Bethlen Ferenczet lith,	6	--	
Szerdahelyi (Színészt) lith,	3	--	
feleségét m, gr,	--	--	
Barra Gábort lith, gr,	--	--	
magamat lith,	--	--	
Ref, Superintendenst Bodola Janost lith, gr,	--	--	

Szeptemberben Háromszékre mentem

ott festém

H.	Báró Apor Józefet o,	4	--
	feleségét o,	--	--
	Gaál Miklos Batyámat a, gr,	--	--
1á	a Dálnoki Papot Ferenczit kr, gr,	--	--

Octoberben mentem magyar Igenbe k,

Fejérvár mellé ott festém

Vadadi Laszlót o,	--	40	
feleségit o,	--	50	
Benedek Józefet o,	--	24	
feleségét ol,	--	30	
Jánosi Anikot emlékezetemből halála után o,	--	64	

	ar,	c,	fl,
Karaszegnét o,		--	30
Horvatovits anyosat o,		--	50
Kiss Jósefet halála után emlékezetemből o,	-	gr,	--
Procurator Jengyel fiját N, Enyedről o,		--	30
Consil Ciriéket o,		--	60
C, Bialoskurskyt magamnak min,		--	--

1834 ben

Janka Lajost m,	4		40
Szegedi Sámuelt o,		--	40
Szegedinét o,		--	40

Jan, 26 ikán Bécsbe mentem Olasz Orgba indulandó - Bécsbe festém

Gyulai Sámuelt kr, gr,		--	--
Kiss Sámuelt a, gr,		--	--
Egy Zsidot m,		--	30
Székely Dávidot m, gr,		--	--

	ar.	c.fl.
Fő Hadnagy Herzet m.	--	25
Hitai Captan Welbankot m.	--	30
Udvarnoki Agnes néhai lányát kr.	--	30

Bécsből rövid időn Velenczébe utaztam ott festém

Beniczky Louist kr. gr.	--	--
feleségét kr. gr.	--	--
leánykáját m. gr.	--	--
Magamat Beniczky számára o. gr.	--	--
egy Lazaronit Studium o.	--	--
egy halász fijut, most B. Miskéné tulajdona	--	40

másolám nagyban 9 1/2 láb széles és 7 1/2 láb magas az Europa elragadtatását Paolo Veronese után o.

Giovanni Marquesit kr. kölcsönbe	--	--

1834 ben Novemberben el menék Romába hol több uton utfélen készült vázlataimon kivül festém

Leitch barátomat egy Angol tájfestőt m. gr.	--	--
Generalis Leowensternet a.	4	--

	ar,	c,	fl,
A Muszka követ testvérének Generalis			
G. Gourjefnek egész Familiáját kapék			
40 Napoleon aranyat	--		320

1835 ben

több vázlatok és Studiumok közt

rajzolék egy Volvaj kápitányt kr,	--		--
Házi gazdasszonyomat a, gr,	--		--
meg utazva Nápolyt onnan vissza jöve Romába			
csak Studiumokat készitek onnan Florenczbe	--		--
Siena felé menék honnan Pisán Genuán át	--		--
Majlandba hol a Lago Maggiore di Como-t körül-	--		--
csak vázlatokat készitek többek közt festém	--		--
Robert Emil Bochmühlt kr, gr,	--		--
feljövék Bécsbe ~~Bécsbe~~ festém	--		--
Kap. Székely Jankót m,	--		20
Hadnagy Székely D, a, gr,	--		--
B. Horeczkinét a,	--		20
Hadnagy Györgyöt és szeretöjét a,	--		40

	ar,	c.fl.
König lovászmestert m.	--	24
leány testvérét a.	--	30
B. Jósika Samut lith.	--	30
G. Elsnét a. másolat	--	16
fiját vázolat	--	-8
Az öreg Rennert o.	--	30
Relandot o.	--	20
G. Teleki Sophit a.	--	30
Gyulai Sámuelnét kis gyermekével kr. gr.	--	--

T Nov. 15-ikén

1835 ben le jövék Pestre itt festém

G. Teleki Sophiat más. a.	--	30
G. Rhádainét a.	--	30
Zmály Károlyt kr. gr.	--	--
Hiltnét m.	--	30

1836 ban

Wörösmartit o.	--	40
G. Koteket a. máslat	--	30
G. Buttlert a Heves vármegye számára élet nagyságban o.		230

	ar,	c.fl.
meg vevé vázolatját o,	--	10
G, Sermaget a,	--	40
A Luccai Uralkodo Herczeget aqu,	10	--
Wörösmartit sépiával az Aurora számára	--	30
G, Desewffi Emilt de evel meg csaltak	--	--
kifizették 1842 ben	10	--
Dr, Pagettet kr, 3,)	8	--
B, Jósika Miklost kr,	--	30
Fuchs kereskedőt kr,	--	30
A Luccai Herczeget lith, Sz,M, Burbon		
Karoly Lajost természétről	--	120
B, Lederernét vázlat	--	13
Majtényi Pálnét o,	--	50
Brünecket lith, φ 4)	--	55
G, Károli Lajost a,	10	--
detto lith,	--	65
egy Tiroler leányt G, Fáj István számára a,	--	40
B, Stürmernét a, váz,	3	--
Székács vázlat gr,	--	--

φ Gr. Károlyi Lajos Jónak igazolását

	ar, c, fl,
Dr, György vázlat gr,	-- --
G, Széchényi Istvánt élet nagyságban Bihar	-- --
Vármegyének o, 5,)	-- 400
detto Hont Vármegyének	-- 300
Reis Gergely o,	-- 40
feleségét o,	-- 40
Kolbot, Vormunders o,	-- 80
B, Forait másolat Ender szerint o,	-- 60
Aschbot Jng, kr,	-- 24
Bujanovics Sándor o,	-- 30
B, Wesselényi Miklos o,	-- 40
Fuchsné másolat o,	-- 40
Allbachot o,	-- --
Hertelendi Ignácz Torontál Vgye Administratorát o,	-- 80
Székely Istvánt kr, gr,	-- --
Rothkrepp számára egy asszonyt a, 6,)	-- 20
Dr, Engelt o,	-- 30
feleségét o,	-- 30
Gustav Schulert Jenai professort o,	-- 30

	ar, c, fl,
detto vázolat	-- 10
Henriette Bois de Chesné a,	-- 10
G, Széchényi Istvánné másolatDaffinger után tusch vázolat	-- 10
G, Kun Gergelyt m,	-- 30
Házi Miklosné o,	-- 60
Erösné titokban a,	-- 40
Fáj András o,	-- 40
Gustav Primkert váz,	-- 10
Dr, Schedelné kr, váz,	-- 10
Isabella lánya detto	-- 8
Jakab Istvan a, gr,	-- --
Domokosné gyermekeivel egy képre o,	-- 120
G, Festetich Ernest o,	-- 50
Eisenfeldné m,	-- 36
Remekházi m,	-- 36
Somsitz vázolat	-- 10
Fő Hadnagy Belacs o,	-- 40
B, Pronai Sándor térdig a Luth, Status számára o,	100

	ar, c, fl,
Gusmus Jsidor Bakonybéli Apát ur	-- 36
Briedl o,	-- 36
B, Jósika Miklosné .m,	-- 30
Liptai .m,	-- 30
B, Banffy Miklos a,	-- 36
Incze Jósef grat, a,	-- --
Agoston m,	-- 36
Takács Fili a,	-- 30
Prof, Stettner o,	-- 40
G, Teleki Jósef a M,T, akad, számára	-- --
Kollár kr,	-- 50
Jankovics vázolat	-- 10
Dalos Pál m,	-- 28
Horváth Lázár vázolat	-- 10
Házi Lori a,	10 --
G, Csáki Sigmond a,	-- 40
B, Banffy Miklos o,	-- 60
Nagy Jósef vázolat	-- 10
Fuchsné másodszor o,	-- 40

/	an.	c.fl.
B. Wesselényi Miklos lith.	--	30
Eckstein lánykája a.	--	30
Házi Lori vásárolt két vázolatot	-6	--
Barcsai Hadnagy váz.	--	10
B. Jósika Miklos tussal	5	--
B. Splény kisasszonyok vettek vázlatokat	6	--
G. Kotekné detto	8	--
G. Sermage detto	8	--
detto	2	--
G. Waldstein detto	9	--
Splény kisasszonyok detto	4	--

1837 ben

Panker Victoria a.	--	36
Tessedikné a.	--	36
Hazi Lori m.	--	36
Jankovitch m.	--	36
Fő Hadnagy Pfisterer o.	--	30

	ar, c, fl,
Bajzáth Józsefné o,	-- 60
Tasner Antal m,	-- 26
Bonyhási Perczel Sándorné ol,	-- 80
Berzsényi Dániel tussal másolat a m, t,t, év könyv számára	-- --
Szigeti o,	-- 12
G, Széchényi István a Stutfliegs számára o,-	40
Stuler aqu,	-- 20
Bártfai m,	-- 28
Teleki Josepha a, kétszer Cop,	-- 80
Ágotha vász, gratis	-- --
Pánker Victoria a, 2 szer	-- 30
testvére a,	-- 36
egy kis táj G, Sermagenak a,	-- 9
Kacskovics m,	-- 30
B, Splényi Lotti v, gr,	-- --
G, Sternbergné aqu, a kis leányával egyre	--
detto másolat	10 --
G, Kottek a, másolat	-- 30

	ar,	c,	fl,
detto neki egy drotos Tót v,	3	--	
Fáj András a G, Bethlen Ferencz számára o,-		40	
G, Keglevics Géza a,	--	36	
Czigler o, cseré-	--	--	
Cziglerné o, ben	--	--	
B, Pronai Albert a,v,	--	12	
Komkoli Komáromból olaj	--	50	
felesége detto	--	50	
Gr, Sternbergné a, másolat az elsöről	20	--	
B, Splényi aqu,	12	--	
Salenderné a,	10	--	
Kacskovics a,	--	30	
G, Teleki Jósef lith,	--	--	
Az öreg Czigler o, csere	--	--	
feledége o, detto	--	--	
Dr, Pongrácz o, gr,	--	--	
Szemeréné m,	--	36	
Fiáti kisasszony a,	--	40	
Wégh min,	--	36	

	ar, c,	fl,
Tomsics Luise m,	--	36
Turcsányi Fáni m,	--	36
Kazinvzy Gábor a,	--	36
Czuczor Gergely o,	--	--

Erdélyben augusztusban festettem

Kovásznai Papot Inczét o,	--	30
feleségét Forro Rosáliát o,	--	30

Sáremberkén

G, Teleki Ferencznét o,	--	60
detto a,	--	40
Herczeg Waldeket o,	--	60
detto aqu,	--	40
a Herczegné o,	--	60
detto a,	--	40
G, Wurmbrandnét a,	--	40
detto kr, v,	3	--
B, Waj Lajosné a,	--	40
G, Teleki Sámuelt kr, v,	3	--

	ar,	c,	fl,
Ziglert a Gróf nevelőjét kr, v,	--		10
leány testvérét k,r v,	--		10
B, Waj Lajos gyermekeit kr, v,	6		--
Onnan Szebenbe mentem			
G, Teleki Domokos kr,v,	3		--
a Grófnét a,	10		--
G, Bethlen Leopold a,	--		40
detto a,	--		40
detto m,	--		40
felesége a,	--		40
detto a,	--		40
detto kr, v,	3		--
Béldi István a,	--		40
G, Mikes János a,	10		--
B, Huszár Károly kr, v,	3		--
G, Bethlen Gábor krv,	3		--
Fülei ügyvéd kr,v,	3		--
G, Karacsai a,	--		40
detto kr, v,	3		--
Dissentné a,	--		--

	ar,	c,	fl,
B, Kemény Dénes kr,	--	--	
B, Jósika János kr,	6	--	
felesége kr,	6	--	
G, Bethlen Misi kr, v,	3	--	
" " " "" Leopoldina kr, v,	3	--	
G, Bethlen Józsefné leánya kr, v,	3	--	
Gyergyói Ferencz o, magamnak	--	--	
Szebenből mentem Pestre novemberben			
G, Teleki Domokosné a,m,	10	--	
G, Teleki Domokos aqu, m,	10	--	
Nagy Józsefné a,	11	--	
Frölichné o,	10	--	
Frölich o,	10	--	
Dr, Schedel kr, v,	--	10	
Lendvayné	--	8	

1838

Heckenasznak egy historiás darab a tótok	--	--	
G, Széchényiné és egy oláhné tussal az			
1839 iki emlény számára 3 rajz	18	--	

	ar,	c, fl,
G, Sztárainé a,v,	4	--
Nagy Jósefnek egy tájkép zöldfa nevű czimernek	--	100
B, Krainné a,v,	4	--
G, Sztárai Daffinger szerint m,	6	--
Schodelné o, el adtam 1883-ban	--	45
leánytestvéreimet egy Képre	--	--
Luczenbacher János o, grt,	--	--
Horváth Jánosné a, c,	10	--
G, Károly Györgyné	24	--
G, Desewff Emilné	3	--
a Pesti árviz közbe vágott el jöttem Ko - losvárra április elején Kolosváron festém		
B, Bánffy Albertet kr,	3	--
Comtesse Bethlen Birit a,	4	--
Copia a,	4	--
Hollaky a,	4	--
B, Huszár Károlyt a,	4	--
Báró Wesselényi Istvánt	12	--
detto o,	12	--

	ar,	c,	fl,
B, Wesselényi Istvánnét o,	12	--	
Winkler Károly o,	--	12	
Prof, Salamont o,	--	20	
B, Kemény Dénest lith,	--	--	
B, Wesselényi Miklost lith, magamnak	--	--	
Gyergyói Ferenczet lith, gr,	--	--	
Petrikovics Juliánna képét be végeztem o, gr,	--		
testvér öcsém Barabás Lajost o, gr,	--	--	
egy virág bokrétát o,	--	--	
Heckenastnak tus rajz egy paraszt le -			
ány szeretője	8	--	
G, Bethlen Gábor ifjb, olajba	3	--	
Katona elek min,	8	--	
G, Kornis Mihályné a, v,	4	--	
Comtesse Karacsai a,v,	4	--	
Kornisné 2-szor a,v,	4	--	
B, Huszár Pepi kr, v,	3	--	
Vér Miklos a,v,	4	--	
testvére a,v,	4	--	
Schmidt Mari a,v,	4	--	

		ar.	c.	fl.
B. Banffy Miklos	a.v.	4		--
B. Szentkereszti	a.v.	4		--
G. Teleki Roza	a.v.	4		--
G. Bethlen Farkas	a.v.	4		--
Dobrai Kati	min.	4		--
B. Wesselényi István	3 szor o.	12		--
G. Bethlen Gergely	a.v.	4		--
Biró Miklos	o.	--		20
felesége	o.	--		30
Dr. Marussi	a. gratis	--		--
édes annya	detto	--		--
Horváth Miklos	Cadet av.	4		--
Zudor Zuza	a.v.	4		--
Erkeli	kr. v.	--		8
B. Kemény Simon	o.	10		--
B. Huszár Károlyné	o.	10		--
B. Bánffy Zsigmondné	o.	10		--
Wettenflied	a.v.	4		--

----,,----

1839.

	ar, c, fl,	
Comtesse Csáky Eulália o,	25	--
Özvégy Barra Gáborné o,	--	60
G, Csáky György o,	25	
G, Kornis Mihályné a,v,C,	4	--
az öreg G, Kun O,C,	10	--
G, Bethlen Imrét kr, v,	6	--
G, Kornis János Erdély örég Gubernátor o, térdig	-	140
B, Huszár Károly	10	--
Deáki Therezia a,v,	4	--
B, Jósika Lajos a,v,	6	--
Kirmayer o,	--	30
Prof, Méhes lith,	--	40
Comtesse Wass Giza lith,	--	45
Manovárda o, v,	4	--
B, Huszár János o,	10	--
B, Wesselényi Ferencz	12	--
Benedek Jósef	--	12
Ámon o,	--	40

	ar,	c,	fl,
Kirmayerné o,	--		36
Comtesse Bánffy Mili a,v,	4	--	
Egy medve kutyákkal viaskodva czimernek	--	--	
bolt elejébe Kolosvárt Schwarznak c, e,	--		70
Horváth János Kapitány o,m,	6	--	
Comtesse Kendeffy Rozália B, Wesselényi Farkasné o,	25	--	
Öregebb G, Bethlen Jánosné	10	--	
Gyergyói Biri o,	--		40
B, Bornemissa Jósefné o,	4	--	
Basa fiskálisné o,m,	6	--	
ifj, G, Bethlen Jánosné o,	25	--	
Comtesse Kornis Peŧi a,v,	4	--	
G, Bethlen Miklos kr,v,	3	--	
Heckenastnak egy tus rajz czigányok	8	--	
detto egy Toroczkai asszony	8	--	
az öreg Heidendorfné o,	--		40
Basa Fiskális ügyvéd o,	6	--	
B, Onachtenné a,v,	4	--	
B, Splényi Mihály o,	10	--	

	ar, c, fl,
G, Kornis János a,v,	4 --
Heidendorf Mira o,	-- 40
Hadnagy Radnotfái Sigmond kr,	-- 12
Sabel Menyhart o,	10 --
felesége o,	-- 40
G, Bethlen Pál a,v,	4 --
Secr, Bertleff o,	-- 40
Horváth Ferencz Fis, Dir, o,	-- 40
Welencze Schwarlnak o,	-- 68

1839 Junius elején mentem Pestre ott festém

Székácsnét a,	-- 36
G, Teleki Jósef eö Exeelt, tussal almanach számára	-- -- 10 --

839 Juli 29-ikén érkeztem Gräfenbergbe ott festettem

Kendelényi Károlyt kr, gr,	-- --

	ar,	c,	fl,
B, Seckendorfot a,v,	6	--	
Secr, Mayt a,v,	6	--	
talpig det, a,v, gr,	--	--	
Treskonét a,	--	40	
a kis G, Blücher Gebhardot a,	8	--	
G, Stenkel fija a,v,	8	--	
G, Zichy Feraris a,v,	8	--	
General Kappelt Varsaubol a,	12	--	
B, Bánffy Albertet a,	10	--	
B, Zaszné a,	12	--	
Nimsch kisasszonyt a,	12	--	
Mad, Brounoldot a Herczeg Nassau számára a,	15	--	
Herczeg Nassaut m,	15	--	
kis leanykáját a,	8	--	
Brounoldné lakáját a,	10	--	
egy kis gyermek kr, r, Brounoldnénak	3	--	
G, Paar a,v, Herczeg Lichtensteinnel	4	--	
General G, Sickingennek egy tájképet	8	--	
a Herczeg Lichtensteinné albumába			
Herczeg Lichtensteint a,v,	8	--	

	arany	Ez.	fo
B, Wesselényi Miklost grau in grau a,v,	3		--
a kis Herczeget Rudit kr, v,	4		--
Palazzo Cossaro kr,	-5		--
egy lapra két tájképet a,	5		--
egy lapra 5 d, aprósagot	3		--
a Herczegnét kr, v,	3		--
Freuwaldaut	5		--
Paisnity Winzenzet magamnak	--		--
detto Prof, Schwanthalernek kr, v,	2		--
Herczeg Lichtensteinnét tálpig a,	35		--
Oberst Bialoskurskyt m,	15		--
Comtesse Racsinskat a,	12		--
G, Erdődit a,	12		--

Kolozsvárt,

Aknait a,v,	5		--
Pakei Lajost a,v,	--		10
Heckenastnak tussrajzot egy oláhot	8		--
G, Bethlen Miklos a,v,	4		--

	arany	Ezüst forint
1840		
Hollaki Ferenczet a.v.	3	--
Wikolt az öreget o.	--	40.
a kis Bánffy Bélát a.v.	4	--
Szabel Boldizsárt o.m.	--	30
nejét a.m.	--	30
Gál Linát a.v.	4	--
Szerdahelyi Nellit o. gr.	--	--
Sándor Józsefet a.v.	--	6
G. Bethlen Pált a.v.	4	--
G. Rindsmault kr.v.	3	--
Rotharidesnét o.	--	30
G. Bethlen Sámuelnét o.	12	--
G. Miko Imrét a.v.	4	--
Horváth Károlynét o.	--	54
B. Bruckenshal Pepit a.v.	4	--
az ifju Szabelnek a körös völgyet a kir. hágó elött,	0.	36
G. Kornisné két fiját a.v.	8	--
B. Bánffy Zyigmondnét a.v.	4	--

	arany,	Fzüst forint
detto öt magát a.v.	4	--
G. Teleki Sándor kr.v.	--	12

Pesten 1840.

Nagy Jósefnek a Pesti Uracsot o.	--	100
Lónyai Jánost Krihuber után m.	10	--
Lenyasek kisasszonyt a.	--	36
Kápolnait m.	--	40
Román kisasszonyt a.	8	--
Heckenastnak földesi estvék a.v.	8	--
Heckenastnak B. Ötvös tussal	8	--
Herczeg Nassaunak :	--	--
Gräfenberg a.v.	10	--
Schrott Douetbube a.v.	3	--
l. piperari a.v.	8	--
chiave dei palchi a.v.	4	--
Venezia l´albergo d´E..... a.v.	6	--
Toroczkai leányok a.v.	12	--
Herczeg Lichtensteinnénak :		
l´albanese in Costume di festa a.v.	5	--

	arany	cft.
detto giornaliese a,v,	3	--
1 piperari a,v,	6	--
V, Priesnitz a,	6	--
Brünni Gyümölcsös asszony a,v,	-3	--
Nagy Josefnek egy journal, tusal,	--	10
Gemming kisasszonyt graczi Műkiállitásra	--	--
egy leánykát ki levelet kap ezen czim	--	--
alatt a galambposta	--	160
Kölcsey tussrajz M,t,t, számára	10	--
Guzmus detto	10	--
Főhadnagy Spiesz a,v,	6	--
Kapitány Aschpatz a,v,	--	27
Neumannét o,	14	--
7), Bencsikné családja o, hat arczkép egy képen	--	240
Eisentle kis lányát o,	--	50
Zitterbanen kr,	--	27
Dr, Szabónak egy melkép o,	10	--
Lonyai Jánosnét m,	12	--
Zarka Sándor mátkáját m,	15	--
Grechenek Ing, m,	15	--
Görög Josefné a,	8	--

	ar,	Ezft,
Babarczinét o,	12	--
Brünecknét o,	12	--
Jankovics a,v,	8	--
Kazinczyné o,	--	40
Rhonainé o,	12	--
Roman Julie o,	8	--
Csörgöné o,	10	--
a Szalagfürdö a Pesti műkiállitásra o,	--	200
Kossuth Lajos Heckenastnak tussal az emlény	--	--
számára	8	--
Bartossné a,v,	5	--
Kuthy Lajos a, Pesti Aurora számára tussal	--	40
Vezerle o,	10	--
neje o,	10	--
Heckenastnak egy kis fő egy nő arcz tussal	8	--
Preusner Josef o,	--	60
G, Wécsei Kapitány m,	8	--
Kelemen Major o,	20	--
Rohonczi főhadnagy a,	10	--
G, Zichy Edmund a,	10	--

	arany	ef.
B, Bánffy Albert kr.v,	4	--
G, Rhádai Gedeonné a, 8),	10	--
Heckenastnak a galambposta tussal	10	--
Muszélinek egy nagy czimert cserébe virágokért-		--
magamat o,	--	--
Latinovicsné a, kétszer	20	--
Bottari Voltigene kr,	--	20
Gróman a, gr,	--	--
Smitner a,	10	--
a Császár Ferd, képe o,	--	50
Endres kisasszony a,	--	46
Klark Ingenieur a hidnál kr,	5	--
Guerráné a,	--	50
Ürményi Laczi a,	--	50
Cocchi lith,	--	24
Takácsné veje a,	--	40
Bottári Voltigen lith,	--	30
Gróf Aponyiné a,	20	--
Grimmnek egy Madonna gr,	--	--

	arany,	Ezüst ft,
G, Desewffyné a,	--	40
B, Splényi Viktor a,	10	--
Balogh Györi Senator m,	8	--
Dr, Kristen Decan o,	--	60
néje o,	--	60
Horváth Etelka a,v,	8	--
Preustlernét o,	--	60
Asbot Kapitányt a,v,	--	25
Gróf Albertinek egy lovagló társaságot a,v,	--	40
G, Györi két kis gyermekét a,v,	15	--
Kacskovicsnét a,	--	30
Bencsiknét min,	--	36
Ürményinét o,	12	--
detto o,	12	--
Wégh Ignáczot váltotörvényszéki elnököt o,	--	150
Fisentle Máriát o,	--	40
Dr, Béé m,	8	--

1841,

Szitány kisasszony a,v,	--	40
Takaczi kisasszony a,v,	--	40

	arany	ezft,
Nagy Jósinak egy Journal a,v,	--	--
Dr, Béé m, Copia	--	32
Szizani Eliza a,v,	--	40
Szizani Eugenia a,v,	--	40
detto Klára a,v,	--	40
Ürményit o,	12	--
Ürményinét a,v,	10	--
Ürményit a,	12	--
Somogyi a,	8	--
Bernriedernét o,	10	--
Eisentlénét o,	--	40
G, Károly Györgynét m,	12	--
Bajza Józefet tussal az almanach számára	--	45
Eisentlét o,	--	40
B, Orczi Istvánné a,	12	--
Pickersgilt a,	--	45
Bach Wilhelmet a,	8	--
Mátkámat B,de Ch,Saset testvéreivel egy képen gr,		--
Urányi kisasszonyt a,	--	40
Gürner a,v,	4	--

	arany	ezüst ft.
Néhai Ürményi Ország birája olajba egész	--	--
figura Fejér vármegyének	--	300
G. Teleki Mihály (néhai) G. Teleki Josef		
ő Excellentiája számára o.	10	--
1842		
Deák Ferencz o.	20	--
Heckenastnak egy kis paraszt fiju metszés	--	--
alá tussal	6	--
detto egy dudást	6	--
Melle. Marie Schmidt	10	--
Aichmayer o.	20	--
Salamon o.	20	--
Spitzer o.	--	50
Ritter Ignátz	10	--
Deák Ferencz m.	--	40
Comtesse Bethlen Hermina a.	10	--
G. Besewffy Aurél lith.	--	40
G. Berényinek agy Maszk a.	--	45
Deák Ferencz kis m.	--	30
Szizáni Klára kisasszony a.	10	--

	arany	Ezft.
G. Czapáriné Heckenastnak aczél mettszés alá tussal	8	--
Grimmnek 2 rajz mustrás lith.	--	30
G. Teleki József Erdélyi kora o.	10	--
Huszár József o.	10	--
G. Desewffy Aurél hóltaután	10	--
Budai Ézsaiást M.t.t.nak tussal	--	45
Seilerné kávésné o.	20	--
Gróf Benyowskyné halva kr.	12	--
Aichmayernénak egy a.	8	--
B. Sinané a.	12	--
G. Desewffy Aurél C.a.	10	--
detto Ürményinek a.v.	4	--
Virogit Aurél egy. tanár lith.	--	--
G. Desewffy A. Dr. Stálynak a.v.	5	--
Ritter Ignácznak egy ideál a.	--	30
Klark Ádám a Festi lánczhid épitője a.	4	--
Egy tengerszél Preusner Józsefnek	--	--
detto egy téli tájkép	--	--
Dr. Schedelné halva kr.	--	10

	arany	Ezft
Detto Kisfaludy tus	--	20
B. Sináné a. 2.or C.	12	--
Koim Mária a.	10	--
Somsics a.v.	4	--
Ürményinek Zarka a.v.	4	--
detto Lucca a.v.	4	--
detto Aponyi a.v.	4	--
detto önmaga a.v.	4	--
Harsányi tus rajz	6	--
Géczi István o.c.	30	--
Comtesse Károly Erzsébet a.m.	10	--
három farajz a Kisfaludy munkáihoz	--	~~12~~
öreg Déráné kétszer	24	--
Malaniczáné a.	12	--
B. Sinané 3.C.a.	12	--
Klark Ádám 2 szer a.	24	--
Nepomuk Sz. J. m.	6	--
egy borbély legény m.	8	--
Kisfaludy szülöhelye fa rajz	--	--
Tomansky m.	--	36

	arany	ezfr.
G. Vécseiné m.	10	--
B. Balassai m.	11	--
Kövér Jósef a.	4	--
Nője a.	4	--
Tomanskyné m.	--	36
Horváth László a.	10	--
Zrinyi olajban él.nagy.czimer a Váczi utczaba	--	120
Tomansky m. Copia	--	36
és neje detto	--	36
leánya m.	--	36
Déra Anasztázné a.	12	--
Székely Dávid	--	40
neje	--	40
G. Rhádainé aqu. v.	6	--
Déráné m.	12	--
Atkinson Margaretha a.v. Pikersgillnek albumba	4	
egy kis fijut o. csiga a kinban egy diohéj hajóval	eladtam	40
egy tengerivész Preusner Jósef számára o.	--	--
William Klark angol ingenieurnek nálvzhid épi-	--	--
tés első tele a.v.	--	30

	arany	ezfr.
detto masodik tél	--	40
oct.		
G. Berényinek egy a.v. albumba	4	--
detto egy második	6	--
Klark vitorlás hajója	--	25
nov.		
Honti unokáját o. 9.)	10	--
Lisserényit holta után o.	--	50
Pickersgillnek Székely Dávid nejét albumba	4	--

Mentem Egerbe november 20-ikán

1842- Egerbe festettem

Patriarca érsek Pyrker	--	--
László eő Excellenciáját élet nagyságban	--	--
a város termébe o.	--	350
detto magának o.	15	--
detto	10	--
Bezovai V. Ispán o.	20	--
Magdaléna Copia Tizian után o.	--	60

	arany	ezfr.
Pesten		
Langh Josephet a,	--	40
Dr. Schepfet lith.	--	12
Kreen Josefet o, gratis	--	--
nejét o, gratis	--	--
egy camint csinált érte per 80 flr.	--	--
1843,		
Heckenastnak tus rajz egy paraszt lányka	8	--
detto egy utcza seprő fiju	8	--
J. Conliffe Pickersgill a,v,	4	--
Constantinovis a,v,	6	--
Fa rajz a Honderühez o,	--	14
Heckenastnak tus rajz Csikos	8	--
G. Almási Moricz eő Excellenciáját a,	12	--
Comtesse Rosa Festetics a,	12	--
Jankovicsné m,	12	--
G. Károly György fija Gábor a,	12	--
Heckenastnak egy Tündér tus rajz az Jrishez	8	--
Antal Mihály o,	--	40

	arany	ezft.
Heckenastnak két gyerekfej tusrajz	8	--
Dr. Fromhold lánya a.	6	--
Ürményinek egy aqu.	6	--
Sáros Vármegyének négy portrait lóháton a Gróf Andrássy installatiojakori Bandérium emlékére	lith. 160	
Wolkowsky Sepia rajz	--	8
Pickersgillnek Pest a.	4	--
detto a hidtól Szt. Gellérttel a.	4	--
detto Nőm képe a. gratis	--	--
Egy utazó czigány család Erdélyben o. netto	--	161
Wachott Sándor a.	--	30
leendő neje a.	--	30
Heckenastnak Mednyansky tus rajz	8	--
Schenkné (actrix) m.	10	--
(Tirny:) Klark Williamnak hid rajz 843. a.	--	40
detto alapkő letétel a.	--	60
Pickersgillnek 1 rajz a Pest látványa	4	--
Londonban detto két arczkép	8	--
Párisban Gróf Aponyi Franczia követ és fija a.v.	6	--
Constanziaban Gróf Czepliné a.	12	--

	arany	ezfr.
Henriette Stader a,	--	28
Londonban John Leister a,	--	50
Genevában		
Mrs. Rossel a, gr,	--	--
" " Deville a, gr,	--	--
" " Sagedien a, gr,	--	--
Sogorom Piere de Shesne mátkája gr,	--	--
Heckenasnak tur rajzok egy magyar paraszt	--	--
szénás szekér négy lóval	8	--
~~detto egy oláh medvével küzdik~~ --	--	--
Horváth Lázárnak apró rajzok	--	36
Layrig o,	15	--
Prof. Szilágyinénak fija és az én leányom	--	--
egy képen a, ajándék	--	--
Zombori Arthurné o,	--	40
Jüttner gyógyszerész a,v,	6	--
Rhonainé az ifiju o,	12	--
Gróf Fáy Istvánnak egy Dervis o,	--	80
detto Ambrosi kr,v,	6	--
detto Sári Fánny kr,v,	6	--

	arany	ezfr.
Löwy Mimi pénzváltó leánya a.	--	30
Galambposta Végh fiscalisnak Egerbe o. barátságból	10	--
B. Podmaniczky Lászlóné o.	12	--
Fleischer gyógyszerész a.v.	--	12
Wodianer Betti a.	8	--
Jüttnernek egy nő kép a.	10	--
Laborfalvi Róza a.	8	--
Tomsics kisasszony a.	10	--
Galambposta 3 szor Starok Fiscalisnak o.	--	150
Vörösmarty Mihály t.r. kétszer Kiliánnak	16	--
Heckenastnak metszés végett egy kis leánykát	--	--
ki egy házi nyulacskának enni ad t.s.	8	--
Péter Károly o.	--	60
Ürményi Jósef megvette a lánczhid épitése második	--	--
téli rajzát	--	20
Erdélyi Jánosné halva van emlékezetből a.	--	35
Heckenastnak egy Czimbalmos Czigány tus rajz	8	--
detto	--	--

1844.

egy ujság áruló leánykát tus rajz	8	--

	arany	ezfr.
Horváth Somogy Vármegyéből a.	--	36
G. Vay Ábrahámné holtról köre rajzolva	--	50
G. Vay Dániel a.	10	--
tus rajz Czigány muzsikusok a Honderühöz	--	20
Vér Farkas a.	--	20
detto neki egy asszony Arczkép Daguerrotyp után a.		20
Buttler Jánost Nográd Vármegyének élet nagyságban o.		360
Herczeg Breuenheim Ferdinand o.	40	--
egy mátka czimü ideál képet Zmály Károlynak o.	--	60
elvégeztem Febru egy vásárra induló(marzsinyár)	--	--
oláh családot gnr. k. ráma nel. o.	--	276
Holdman leány Wurmnál káve,,,,,, m.	10	--
Tiszáné szül. Gr. Teleki Róza o.	20	--
Erdélyiné 2 szor a.	8	--
Zental kisasszony a.	8	--
Dr. Mayer leánykája Hermine o. gratis	--	--
G. Rhádainé aqu. Tiszánénak	8	--
Zeyk Józsefné detto a.	8	--
Heckenastnak az Irishez tus rajz Jägers Braut	8	--
Gróf Zichy Edmund leánya a.	12	--

	arany	ezfr.
detto másolat a.	12	--
Szizáni Corp. G. Leiningen mátkája a.	10	--
Gróf Leiningen a.	10	--
Laborfalvi Róza férfi ruhában a.	--	36
Hermann Löwy o.	20	--
detto neje o.	20	--
Jüttner gyógyszerész o.	--	100
Gróf Csáky Rudolf a.	8	--
Laborfalvi Róza o.	--	150
Havas Willhelmine o.	12	--
Végh Józsefné o.	12	--
Scharlach Mária a.	10	--
Fleischel kisasszony o.	15	--
Gróf Schönburgné sz. G. Wiedi a.	10	--
Szigligeti Színész lith.	--	20
Garay költö lith.	--	20
Heckenastnak az Irishez egy tus rajz ideal fej	8	--
Nagy Ignácz lith.	--	20
Gegus ügyvéd o.	--	120
Mátkája o.	--	120

	arany	ezfr.
Bohusnak az ujság kiváno o.	--	220
Kovács Pál hom. orvos lith.	--	20
B. Forayné lith.	--	40
Zászlót a magyar polg. gyalogságnak	--	150
Grosschmidt Cameralis ad Ministrator o.	--	100
Jüttner gyógyszerészné o.	--	100
Porges o.	15	--
Erkel orvos kr.v.	3	--
Somogyi kr.v.	4	--
Czuczor Gergely lith.	--	20
Rozsavölgyi lith.	--	20
Kovács udv. titoknokné o.	--	66
Consiliarus Döbrentei lith.	--	20
Vajda Péter szarvasi Profes. lith.	--	20
Magyarné o.	--	100
Kiliánnak egy szines vázlat Sárkányt eresztő gyerekek		16
Csokernek a.v. másolat	6	--
Marie de Kruspér d´Ábrányi a.	10	--
Gróf Forgács a.	10	--
Stárokné a.	10	--

	arany	ezfr.
Wertherné a,	10	--
Zsolnay igazitás m,	3	--
detto egy asszony kép másolat m,	12	--
Tiszáné a,	--	46
B, Kray a,	10	--
Vajda Dániel fija kr.v,	3	--
Egy magyar leány tus rajz a Vielliebchen Lipcsei Almanach számára	--	--
	10	--
Szász Mátyás Pest vár, birája o,	25	--
Klein az Ungar Szerkesztőjének egy vignette iró ón rajz	--	--
	--	8
Borbélyné o,	12	--
Kleinnak egy Compositio Janko der Rosshirt tus rajz		12
G, Almásy Moricz Sépia rajz	8	--
B, Bánffy Pálné o,	12	--
Simonsics volt Pest M, alispánja lith,	--	60
Frankenburgnak divatkép a,	--	20
Gróf Batthány Ilona a, 10),	12	--
Zombory Istvánné szül, Farkas o,	--	--
B, Eötvös József és Trefort Agoston egy képen kr,	--	50
Kuthy Lajos lith,	--	20

	arany	ezüst forint
Gr. Waldeck o.	12	--
Gr. Waldeckné o.	12	--
Kapitány Szontagh Gusztáv lith.	--	20
Gróf Brunswickné mint ifju nő lith.	--	20
Vignetta Szász Mátyás albumába.	--	--

1845.

Wachot Sándor lith.	--	20
Pierre Bois de Chesne sogorom lith.	--	gr.
Henriette Ritter née de Bois Chesne o.	--	""
B. Jósika Miklos lith.	--	20
Lázár Mihály Dalnokból o. gratis	--	--
B. Eötvös József o.	12	--
Heckenastnak tus rajz gyermek laptával az Irlshez	--	--
1846-ra	8	--
Baronesse Zsenyei o.	--	100
Doctor Pólya lith.	--	40
B. Podmanicky Karolina a.	10	--
Erkel Ferencz kar Mester lith.	--	20

	arany	ezüst	f.
Braun kisasszony B. Podmanicky Karolina neve-	--		--
lőnője lith.	6		--
Schodelné lith.	--		20
Fáncsy Színész lith.	--		20
Nakóné lith.	--		60
Krizbay a.v. gratis	--		--
Frankenburg divatkép	--		20
Biró Miklos a.	6		--
Honderünek divatkép mátka a.	--		20
Fáy András lith.	--		60
Csekonics Agathe m.	--		100
Toth Lörincz lith.	--		60
Frankenburg két genre kép lith.	--		40
Wanyeck és neje o.	--		80
Jankovich o.	12		--
Gróf Forgácsné m.	--		55
Almásy Pál gyermekei a.	--		100
Fleischel Sophie m.	--		60
Petőfi Wachotnak lith.	--		20
Sárosi Gyula lith.	--		20

	arany	ezüst f.
Magyar divatkép Klassynek	--	20
Szaboszlai Pap István lith.	--	30
Chorin Áron aradi Rabbi	--	40
Lendvayné lith.	--	20
Almásy Pálné tus rajz	--	80
G. Battyány Lajosné Ujság	20	--
Kachala K. aqu.	10	--
Hersus Cons. lith.	--	60
Szontaghné m.	10	--
G. Károly Györgyné t.r.	20	--
kis gyermeke Gábor és Károly	25	--
Egy Váczi Pap m.	10	--
Gróf Czapáry Nina gyermei a. scott ruhában	--	100
Kappel a.	12	--
matkák		
Lonyai a.	12	--
Bogdanovics Györgyné a.	8	--
Kathala János a. Copia	--	30
Bogdán a.	10	--
G. Almasy Móriczné t.r.	--	36
Nákóné szinezve lith.	6	--

Csak eddig másoltár, vagy a folytatás elveszett

Pogány K. ~~[illegible]~~ megígérte, hogy az ő [illegible] adja, de nem adtárde

kép és rajz közül mindössze 22 drbot hagytunk ki és pedig kivétel nélkül olyanokat, a melyek név nélküli feljegyzések lévén (pl. festettem »egy cadetot«, »egy váczi papot« stb.) különösebb érdekkel úgy sem bírnak. A jegyzőkönyvet felhasználás czéljából *Szegedy-Maszák Hugó* úr, a művész veje, készséggel bocsátotta rendelkezésünkre.

A jegyzőkönyv és kiegészítéseink alapján B. művei a következők:

1830-ban Bécsben készültek: Ossián, másolat Kraft után, olajf. Eladta Bukarestben 20 aranyért. — Sapho, másolat Kraft után, olajf. Kapott érte 10 aranyat. — Danneberg Klára arczképe, olajf., 12 aranyért készítette. — Barra Gábor arczképe, olajf., ajándék. — Csendélet (egy pár gerezd szőlő), olajf. — Melter Ferencz, egy 102 esztendős invalidus katona arczképe, olajf. Megvette Jósika Miklós báró 40 k. forintért. — Ez évben *Kolozsvárt* még a következő képeket festette: Gyergyai László arczképe, vízfestmény, ajándék. — Bartha Rozalia arczképe, miniature, 10 k. frt. — Báró Reichensteinné arczképe, miniature, 14 k. frt. — Radnótfái Sámuel arczképe, miniature, 12 k. frt. — Lészai Kata arczképe, miniature, 12 k. frt. — Bajsainé kis unokájának arczképe, miniature, 8 k. frt. — Barcsai László arczképe, krétarajz, két példányban, 12 k. frt.

1831-ben: Teleki János gróf fia, miniature, 16 k. frt. — Deutelné arczképe, miniature, 8 k. frt. — Korniss Mihály gróf arczképe, krétarajz, 8 k. frt. — Fikker Karolina arczképe, olajf., 30 k. frt. — Kádár arczképe Vas Imre gróf számára, krétarajz, 5 k. frt. — Primker nyelvmester arczképe, miniature, 16 k. frt. — Báró Jósika József anyja, arczkép, olajf., másolat, 24 k. frt. — Ferencz császár arczképe, életnagyságban, 7½ láb magas, 4½ láb széles. A lyceum számára készült; 100 k. frt. — Gróf Rhédei Ádámné arczképe, olajf., másolat, 24 k. frt. — Lészai Lajos kis leányának arczk., olajf., miniature, 16 k. frt. — Dobrai szabó legénye, József, arczkép, miniature, 16 k. frt. — Kovács Miklós cz. püspök arczképe, 10 k. frt. — Báró Wesselényi Farkasné arczképe, miniature, 3 arany. — Istvánfiné (az öreg) arczképe, olajf., 20 k. frt. — Gróf Rhédei Klára arczképe, miniature, 16 k. frt. — Gróf Korniss Mihályné arczképe, miniature, 16 k. frt. *(Nagyszebenben:)* Sálmen kis fia, arczkép, olajf., 40 k. frt. — Miller (az öreg) arczképe, olajf., 24 k. frt. — Filekné arczképe, olajf., 24 k. frt. — Dobák arczképe, olajf., 20 k. frt. — Losch arczképe, olajf., 16 k. frt. — Loschné arczképe, olajf., 20 k. frt. — Gudenau arczképe, olajf., 40 k. frt. — Gudenauné arczképe, olajf., 40 k. frt. — Dr. Roth arczképe, olajf., 40 k. frt. — Dr. Rothné arczk., olajf., 40 k. frt. — Rákóczi Ferencz, másolat Kupeczky után, olajf., Bethlen Ferencz gróf számára készült, 40 k. frt. — Szt. Zsuzsanna, oltárkép, gróf Lázár megrendelésére, 100 k. frt. — Kenderesi Ferencz gyermekei, arczkép, ajándék. — Neuhauser Ferencz arczképe, olajf., ajándék. — Schmidt actrice leánykája, arczkép, olajf., eladta Bukarestben 4 aranyért. — Tanulmányfő (czigány), olajf. — Szebeni Pál arczképe, olajf., ajándék. — Szt. Zsuzsanna, másolat, ajándék. — Nemegyei arczképe, miniature, 16 k. frt. — Philippesco arczképe, vízf., 16 k. frt. — Waldbaum arczképe, vízf., két példányban, 24 k. frt. — Báró Radák arczképe, miniature, 20 k. frt. — Meltzer arczképe, miniature, 16 k. frt. — Mühelyesi arczképe, miniature, 12 k. frt. — Sterginger arczképe, olajf., miniature 12 k. frt. — Schlauf tanár arczképe, krétarajz, 8 k. frt. — Schuler tanár arczképe, miniature, 16 k. frt. — Kovács Ferencz arczképe, vízf., 5 k. frt. — Wagner hadnagy arczképe, miniature, 6 k. frt. — Schmidt actrice arczképe, miniature, ajándék. — Lázár László gróf, erdélyi főkormányszéki tanácsos és kanczellárius arczképe, kőrajz, 20 k. frt. — Stock Rozália arczképe, miniature, ajándék. — Karagyusovics és neje arczképei, két darab vízfestmény, mindkettőt a gitár leczkék ellenszolgáltatásául festette. — Gyergyai Laczi arczképe, miniature, ajándék. — Pákei arczképe, vízf., ajándék a kottázásért. — Thierryné arczképe, vízf., a bukaresti szekérbér fejében. — *(Bukarestben:)* J. Soutyo arczképe, miniature, 8 arany. — U. az, krétarajz, 5 arany. — Mad. Leman arczképe, miniature, 8 arany. — G. Gramond arczképe, vízf., 5 arany. — Anika Philippesco arczképe, miniature, 8 arany. — Mad. Jakovinjo arczképe, miniature, 8 arany. — Dem. Bankration arczképe, krétarajz, 6 arany. — U. az, másolat, 6 arany.

1832-ben: Constantin Soutyo kis leányával, (térdkép), olajf., 50 arany. — U. az, miniature és ugyanannak kis fia, miniature, a fenti 50 aranyba számítva. — Panu Costesco arczképe, vízf., 6 arany. — Schirman tábornokné arczképe, miniature, 8 arany. — Kisseleff tábornok arczképe, kőrajz, Mondonville számára, 10 arany. — Löwenstern, orosz tábornok arczképe, olajf., miniature, 10 arany. — Panojut arczképe, olajf., 10 arany. — Otetilischan arczképe, miniature, 8 arany. — Gyka Constantin herczeg leánya, arczkép, vízf., 8 arany. — Dem. Koressi arczképe, miniature, 8 arany. — Staroff tábornok arczképe, olajf., Staroffné, olajf., Staroff, miniature, Staroffné, miniature, összesen 50 arany. — Mad. Mich. Gyka arczképe, miniature, 8 arany. — Schirman tábornok arczképe, miniature, 8 arany. — Schirmanné arczképe, miniature, 8 arany. — Kisseleff tábornok arczképét 10 példányban készítette el a következők számára: Cantacuseno részére olajf., 15; Spataru herczegnek, olajf., 25; Michel Gykának, krétarajz 7; Mad. Bankrationnak, krétarajz 6; Mad. George Philip-

pesconak, krétarajz, 7; Cantacusenonak, krétarajz, 6; Muchanofnak, krétarajz, 7; Alex. Philippesconak, krétarajz, 6; Mad. Balianonak, krétarajz, 7; Spatarunak, krétarajz, 7 aranyért. — Mr. Fourot arczképe, miniature, 5 arany. — Cimpignian arczképe, miniature, 8 arany. — Leman ezredes arczképe, miniature, 8 arany. — Toumanow arczképe, miniature, 8 arany. — Staroff tábornok arczképe, krétarajz, 8 arany. — Cimpignian arczképe (2-ik péld.), miniature, 6 arany. — U. az (3-ik péld.), miniature, 6 arany. — Raimondi József arczképe, miniature, ajándék. — Raimondiné arczképe, miniature, ajándék. — Raimondiné leányai, Josephina és Cecilia egy képen, olajf., ajándék. — Mad. Alex. Gyka arczképe, krétarajz, 6 arany. — Mad. Folkoean arczképe, krétarajz, 5 arany. — Jean Vacarescu arczképe, miniature, 6 arany. — Zlemsky főhadnagy arczképe, miniature, 5 arany. — Mlle Markler arczképe, miniature, 4 arany. — Weise, a Thierry könyves boltjának felvigyázója, arczkép, miniature, 3 arany. — Önarczkép, barátai számára, 2 drb. krétarajz, 1 drb. miniature. — Campiniano arczképe, 5 példányban készült, másolat, 30 arany. — Gredisteanu arczképe, miniature, 6 arany. — Salmen kapitány arczképe, miniature, 8 arany. — Güntherné asszony arczképe, miniature, 3 arany. — Heliad számára tulajdon költeményeire egy történeti kép: amint az arkangyal megjelenik Mihály vajda álmában, olajf., 20 arany. — Horbaczki kapitány arczképe, miniature, 5 arany. — Geverof ezredes arczképe, miniature, 8 arany. — Geverofné arczképe, miniature 8 arany. — Schirman tábornok arczképe, miniature, másolat, 8 arany. — Cantacuseno anyja, arczkép, olajf., másolat, 12 arany. — Greg. Rakovicz arczképe, vízf., 6 arany. — Const. Gyka arczképe, krétarajz, 6 arany. — Wenrich arczképe, krétarajz, ajándék. — A câmpolungi vámos, miniature, 3 arany. — Rasti asszony arczképe, olajf., 18 arany. — Vladueano arczképe, vízf., 6 arany. — Mad. Ciucherdin arczképe, olajf., 10 arany. — Mme Jean Gredisteanu arczképe, ajándék. — Mme Salmen arczképe, miniature, 8 arany. — Sárei luth. pap arczképe, miniature, 3 arany. — Brailoi arczk., miniature, 5 arany. — Voinesco arczképe, krétarajz, 5 arany. — Haginon arczképe, miniature, 4 arany. — Emanuel Faka arczképe, vízf., 8 arany. — Const. Gyka arczképe, krétarajz, 6 arany. — Mad. Horbaczki arczképe, miniature, 5 arany. — Ciocoi Jordati arczképe, olajf., 9 arany. — Sanger virágcsináló arczképe, krétarajz, ajándék. — Madonna, miniature, másolat. — Cretiulescu arczképe, krétarajz, 4 arany. — Haginon arczképe, másolat, 3 arany.

1833-ban: Const. Gyka arczképe (3-adszor), krétarajz, 6 arany. — Mad. Bibesco, herczeg Brancovani testvére, arczkép, miniature, 8 arany. — Blaramberg fia, arczkép, krétarajz, 10 arany. — Campiniano arczképe, másolat, miniature, 5 arany. — Const. Balaceanu arczképe, krétarajz, 6 arany. — Campiniano arczképe, miniature, másolat 5 arany. — Mr. Faka (az idősb) arczképe, miniature, 8 arany. — Másolat Grewedon után, krétarajz. — Bialoszkurszky arczk., krétarajz, 6 arany. — Mlle Dadulesco arczképe, olajf., 10 arany. — U. az, miniature, 6 arany. — Mad. Balaceanu arczképe, krétarajz, 6 arany. — Barbuceanu arczképe, miniature, 5 arany. — Panu Costesco arczképe, miniature, 6 arany. — Gusás oláhok, 3 drb., az orosz kormány részére, 6 arany. — Ciucherdin arczképe, olajf., 10 arany. — Tanulmány, mely még Bécsben készült. Kisorsolta és bevett érte 14 aranyat. — Brailoi arczképe, miniature, 12 arany. — Pleshodeano arczképe, miniature, 4 arany. — Mme Arion arczképe, olajf., 12 arany. — Mme Salich arczképe, miniature, 4 arany. — Salich arczképe, miniature, 4 arany. — C. Rosett arczképe, miniature, 10 arany. — Königsberger arczképe, miniature, 4 arany. — U. az, másolat, 4 arany. — Königsbergerné arczképe, miniature, 4 arany. — U. az, másolat, 4 arany. — Blaramberg arczképe, krétarajz, 8 arany. — Blarambergné, miniature, 12 arany. — Neoxheta Nikulaj metropolita arczképe, olajf., 26 arany. — U. az, krétarajz, ajándék. — A metropolita megrendeléséből egy Megváltó, olajf., 10 arany. — Cecilia Raimondi arczképe, vízf., ajándék. — Cretiulescu arczképe, miniature, 6 arany. — A metropolita, vízf., 6 arany. — U. az, vízf., 8 arany. — U. az, miniature, 12 arany. — Manotuti arczképe, miniature, 8 arany. — Manotuti megrendeléséből egy Megváltó, olajf., 6 arany. — A metropolita, krétarajz, 3 arany. — U. az, 3 arany. — *(Kolozsvárt:)* Bartha arczképe, miniature, ajándék. — Bartha Rozália arczképe, vízf., ajándék. — Bartha Mária arczképe, miniature, ajándék. — Gróf Bethlen Ferencz arczképe, kőrajz, 6 arany. — Szerdahelyi József színművész arczképe, kőrajz, 3 arany. — Szerdahelyiné, miniature, ajándék. — Barra Gábor arczképe, kőrajz, ajándék. — Önarczkép, kőrajz. — Bodola J. ref. superintendens arczképe, kőrajz, ajándék. — *(Háromszéken:)* Báró Apor József arczképe, olajf. — Báró Apor Józsefné arczképe, olajf., a kettőért 4 arany. — Gaál Miklós arczképe, vízf., ajándék. — Gaál Miklósné arczképe, vízf., ajándék. — A dálnoki pap arczképe, krétarajz, ajándék. — *(Magyar-Igenben:)* Vadadi László arczképe, olajf., 40 k. frt. — Vadadi Lászlóné arczképe, olajf., 50 k. frt. — Benedek József arczképe, olajf., 24 k. frt. — Benedek Józsefné arczképe, olajf., 30 k. frt. — Jánosi Anikó arczképe, halála után emlékezetből festve, olajf., 64 k. frt. — Karaszegné arczképe, olajf., 30 k. frt. — Horvátovits anyósa, arczkép, olajf., 50 k. frt. — Kiss József arczképe, halála után emlékezetből festve,

olajf., ajándék. — Lengyel procurator fia Nagy-Enyedről, arczkép, olajf., 30 k. frt. — Cziriék consil. arczképe, olajf., 60 k. frt. — C. Bialoszkurszky arczképe, miniature.

1834-ben: Janka Lajos arczképe, miniature, 4 arany. — Szegedi Sámuel arczképe, olajf., 40 k. frt. — Szegediné arczképe, olajf., 40 k. frt. — *(Bécsben:)* Gyulai Sámuel arczképe, krétarajz, ajándék. — Kiss Sámuel arczképe, vízf., ajándék. — Székely Dávid arczképe, miniature, ajándék. — Herget főhadnagy arczképe, miniature, 25 k. frt. — Wellbank kapitány arczképe, miniature, 30 k. frt. — Udvarnok agens néhai leánya, arczkép, krétarajz, 30 k. frt. — *(Velenczében:)* Beniczky Lajos festő arczképe, krétarajz, ajándék. — Beniczky Lajosné arczképe, krétarajz, ajándék. — Beniczkyék leánykája, arczkép, miniature, ajándék. — Önarczkép, Beniczky számára, olajf., ajándék. (Közölve: Vas. Ujs. 1898. 729. l.) — Tanulmányfő (egy lazaroni), olajf. — Halászfiú, báró Miskéné tulajdona, ki azt 40 k. frtért vette meg. — Európa elragadtatása Paolo Veronese után, olajf., 9½ láb széles, 7 ½ láb magas. A család tulajdona. — Giovanni Marquist arczképe, krétarajz, »kölcsönbe.« — Velenczéből Rómába utaztában több vázlat. — *(Rómában:)* Leitch William angol tájfestő arczképe, miniature, ajándék. — Löwenstern tábornok arczképe, vízf., 4 arany. — Gourjef tábornok, az orosz követ testvére és ennek családja, 40 Napoleon arany (320 k. frt.).

1835-ben: Róma környékéről és Olaszország különböző helyeiről számos tanulmány és vázlat. — *(Milanóban:)* Robert Emil Bockmühl arczképe, krétarajz, ajándék. — *(Bécsben:)* Székely János kapitány arczképe, miniature, 20 k. frt. — Székely D. hadnagy arczképe, vízf., ajándék. — Báró Horeczkyné arczképe, vízf., 20 k. frt. — Hadnagy György és »szeretője«, arczkép, vízf., 40 k. frt. — König lovászmester arczképe, miniature, 24 k. frt. — König lovászmester leánytestvére, arczkép, vízf., 30 k. frt. — Báró Jósika Samu arczképe, kőrajz, 30 k. frt. — G. Elsné arczképe, vízf., vázlat, 16 k. frt. — U. annak fia, vízf., vázlat, 8 k. frt. — Renner (az öreg) arczképe, olajf., 30 k. frt. — Reland arczképe, olajf., 20 k. frt. — Gróf Teleki Zsófia arczképe, vízf., 30 k. frt. — Barra Miklós arczképe, irónrajz, a Történelmi Képcsarnok rajzgyűjteményében, Budapesten. — Gyulai Sámuelné kis gyermekével, arczkép, krétarajz, ajándék. — *(Pesten:)* Gróf Teleki Zsófia arczképe, másolat, vízf., 30 k. frt. — Gróf Rádayné arczképe, vízf., 30 k. frt. — Zmály Károly arczképe, krétarajz, ajándék. — Hiltné arczképe, miniature, 30 k. frt.

1836-ban: Vörösmarty Mihály arczképe, olajfestmény, 40 k. frt. — Gróf Chottek arczképe, vízf., másolat, 30 k. frt. — Gróf Buttler arczképe életnagyságban, Heves vármegye megrendelésére, olajf., 230 k. frt. — U. az, vázlat, olajf., 10 k. frt. — Gróf Sermage arczképe, vízf., 40 k. frt. — Bourbon Károly Lajos, Lucca uralkodó herczegének arczképe, vízf., 10 arany. — Vörösmarty arczképe, sepiafestmény, az »Auróra« számára készült. — Gróf Dessewffy Emil arczképe, vízf., 10 arany. (Kifizették 1842-ben.) — Dr. Paget arczképe, krétarajz, 8 arany. — Báró Jósika Miklós arczképe, krétarajz, 30 k. frt. — Bourbon Károly Lajos luccai uralkodó herczeg arczképe, kőrajz, természet után, 120 k. frt. — Báró Lédererné arczképe, vázlat, 13 k. frt. — Majthényi Pálné arczképe, olajf., 50 k. frt. — Brüneck, Károlyi Lajos gróf jószágigazgatójának arczképe, kőrajz, 55 k. frt. — Gróf Károlyi Lajos arczképe, vízf., 10 arany. — U. az, kőrajz, 65 k. frt. — Tiroli leány, vízf., Fáy István számára készült, 40 k. frt. — Báró Stürmerné arczképe, vázlat, 3 arany. — Székács arczképe, vázlat, ajándék. — Dr. György arczképe, vázlat, ajándék. — Gróf Széchenyi István arczképe, életnagyságban, Bihar vármegye számára, 400 k. frt. — U. az, Hont vármegye számára, 300 k. frt. — Reis Gergely arczképe, olajf., 40 k. frt. — Reis Gergelyné arczképe, olajf., 40 k. frt. — Kolb arczképe, olajf., 80 k. frt. — Báró Forray arczképe, olajf., másolat Ender festménye után, 60 k. frt. — Asbót arczképe, krétarajz, 24 k. frt. — Bujanovich Sándor arczképe, olajf., 30 k. frt. — Báró Wesselényi Miklós arczképe, olajf., 40 k. frt. — Fuchsné arczképe, olajf., másolat, 40 k. frt. — Allbach arczképe, olajf. — Hertelendi Ignácz, Torontál vármegye administratorának arczképe, olajf., 80 k. frt. — Székely István arczképe, krétarajz, ajándék. — Mátray (Rothkrepf) Gábor számára egy asszony arczképe, vízf., 20 k. frt. — Dr. Engel arczképe, olajf., 30 k. frt. — Dr. Engelné arczképe, olajf., 30 k. frt. — Schneler Gusztáv jenai professzor arczképe, olajf., 30 k. frt. — U. az, vázlat, 10 k. frt. — Bois de Chesne Henriette arczképe, vízf., 24 k. frt. — Gróf Széchenyi Istvánné arczképe, tusvázlat, másolat Daffinger után 16 k. frt. — Gróf Kun Gergely arczképe, miniature, 30 k. frt. — Házi Miklósné arczképe, olajf., 60 k. frt. — Erősné arczképe, »titokban«, vízf., 40 k. frt. — Fáy András arczképe, olajf., 40 k. frt. — Primker Gusztáv arczképe, vázlat, 10 k. frt. — Dr. Schedelné arczképe, krétarajz, vázlat, 10 k. frt. — U. annak Izabella leánya, arczkép, krétarajz, vázlat, 8 k. frt. — Jakab István arczképe, vízf., ajándék. — Domokosné gyermekével egy képen, olajf., 120 k. frt. — Gróf Festetich Ernest arczképe, olajf., 50 k. frt. — Eisenfeldné arczképe, miniature, 36 k. frt. — Remekházi arczképe, miniature 36 k. frt. — Somsits arczképe, vázlat, 10 k. frt. — Belajs főhadnagy arczképe, olajf., 40 k. frt. — Báró Prónai Sándor arczképe, térdkép,

olajf., a lutheránus status számára, 100 k. frt. — Gusmics Izidor bakonybéli apát arczképe, 36 k. frt. — Briedl arczképe, olajf., 36 k. frt. — Báró Jósika Miklósné arczképe, miniature, 30 k. forint. — Liptai arczképe, miniature, 30 k. frt. — Báró Bánffy Miklós arczképe, vízf., 36 k. frt. — Incze József arczképe, vízf. ajándék. — Ágoston arczképe, miniature, 36 k. frt. — Takáts Tili arczképe, vízf., 30 k. frt. — Stettner tanár arczképe, olajf., 40 k. frt. — Gróf Teleki József arczképe, olajf., a M. Tud. Akadémia számára készült (valószínűleg ajándékba, mert a tétel után a rovat üres). — Kollár arczképe, krétarajz, 50 k. frt. — Jankovich arczképe, vázlat, 10 k. frt. — Dalos Pál arczképe, miniature, 28 k. frt. — Horváth Lázár arczképe, vázlat, 10 k. frt. — Házi Lori arczképe, vízf., 10 arany. — Gróf Csáki Zsigmond arczképe, vízf., 40 k. frt. — Báró Bánffy Miklós arczképe, olajf., 60 k. frt. — Nagy József arczképe, vázlat, 10 k. frt. — Fuchsné arczképe (másodszor), olajf., 40 k. frt. — Báró Wesselényi Miklós arczképe, kőrajz, 30 k. frt. — Eckstein leánykája, arczkép, vízf., 30 k. frt. — Vázlatok (2 drb.), megvette Házi Lori 6 aranyért. — Barcsai hadnagy arczképe, vázlat, 10 k. frt. — Báró Jósika Miklós arczképe, tusfestmény, 5 arany. — Ez évben eladott különböző vázlatokat a báró Splényi kisasszonyoknak 6; gróf Chotteknénak 8; gróf Sermagenak 8; ugyanannak 2; gróf Waldsteinnek 9; a báró Splényi kisasszonyoknak ismét 4 aranyért.

1837-ben: Panker Viktoria arczképe, vízf., 36 k. frt. A Történelmi Képcsarnok grafikai gyűjteményében. — Tessedikné arczképe, vízf., 36 k. frt. — Házi Lori arczképe, miniature, 36 k. frt. — Jankovich arczképe, miniature, 36 k. frt. — Pfisterer főhadnagy arczképe, olajf., 30 k. frt. — Bajzáth Józsefné arczképe, olajf., 60 k. frt. — Tasner Antal arczképe, miniature, 26 k. frt. — Bonyhádi Perczel Sándorné arczképe, olajf., 80 k. frt. — Berzsenyi Dániel arczképe, másolat tussal, a M. Tud. Akadémia évkönyve számára. — Szigethi arczképe, olajf., 12 k. frt. — Gróf Széchenyi István arczképe, olajf., Hutfliess számára, 40 k. forint. — Stuler arczképe, vízf., 20 k. frt. — Bártfay László arczképe, miniature, 28 k. frt. — Teleki Józsepha arczképe, vízf., kétszer, másolat 80 k. frt. — Ágotha János festő arczképe, vázlat, ajándék. — Panker Viktoria arczképe, vízf., másodszor, 30 k. frt. — Ugyanannak testvére, arczkép, vízf., 36 k. frt. — Tájkép, gróf Sermagenak készült, vízf., 9 k. frt. — Kacskovics arczképe, miniature 30 k. frt. — Báró Splényi Lotti arczképe, vázlat, ajándék. — Gróf Sternbergné kis lányával, arczkép, vízf., 20 arany. — U. az, másolat, 10 arany. — Gróf Chottek arczképe, vízf., másolat, 30 k. frt. — Drótos tót, vázlat, megvette gróf Chottek 3 aranyért. — Fáy András arczképe, olajf., Bethlen Ferencz gróf számára, 40 k. frt. — Gróf Keglevich Géza arczk., vízf., 36 k. frt. — Czigler és Cziglerné arczképei, olajf., »cserébe«. — Báró Prónai Albert arczképe, vízf., vázlat, 12 k. frt. — Konkolyi (Komáromból) arczképe, olajf., 50 k. frt. — U. a. felesége, arczkép, olajf., 50 k. frt. — Gróf Sternbergné arczképe, vízf., másolat az elsőről, 20 arany. — Báró Splényiné, vízf., 12 arany. — Salenderné arczképe, vízf., 10 arany. — Kacskovics arczképe, 30 k. frt. — Gróf Teleki József arczképe, kőrajz. — Czigler (az öreg) és Cziglerné arczképe, olajf., »csere«. — Dr. Pongrácz arczképe, olajf., ajándék. — Szemeréné arczképe, miniature, 36 ezüst forint. — Fiáti kisasszony arczképe, vízf., 40 e. frt. — Végh arczképe, miniature, 36 e. frt. — Tomsich Luise arczképe, miniature, 36 e. frt. — Turcsányi János arczképe, miniature, 36 e. frt. — Kazinczy Gábor arczképe, vízf., 36 e. frt. — Czuczor Gergely arczképe, olajf. — *(Kovásznán:)* Incze kovásznai pap arczképe, olajf., 30 e. frt. — Inczéné Forró Rosalina arczképe, olajf., 30 e. frt. — *(Sáromberkén:)* Gróf Teleki Ferenczné arczképe, olajf., 60 e. frt. — U. az, vízf., 40 e. frt. — Herczeg Waldeck arczképe, olajf., 60 e. frt. — U. az, vízf., 40 e. frt. — Herczeg Waldeckné arczképe, olajf., 60 e. frt. — U. az, vízf., 40 e. frt. — Gróf Wurmbrandné arczképe, vízf., 40 e. frt. — U. az, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Báró Vay Lajosné arczképe, vízf., 40 e. frt. — Gróf Teleki Sámuel arczképe, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Zigler, a gróf nevelője, arczkép, krétarajz, vázlat, 10 e. frt. — Ugyanannak leánytestvére, arczkép, krétarajz, vázlat, 10 e. frt. — Báró Vay Lajos gyermekei, arczkép, krétarajz, vázlat, 6 arany. — *(Nagyszebenben:)* Gróf Teleki Domokos arczképe, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Gróf Teleki Domokosné arczképe, vízf., 10 arany. — Gróf Bethlen Lipót arczképe, vízf., 40 e. frt. — U. az, 40 e. frt. — U. az, miniature, 40 e. frt. — Gróf Bethlen Lipótné arczképe, vízf., 40 e. frt. — U. az, 40 e. frt. — U. az, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Béldi István arczképe, vízf., 40 e. frt. — Gróf Mikes János arczképe, vízf., 10 arany. — Báró Huszár Károly arczképe, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Gróf Bethlen Gábor arczképe, krétarajz, 3 arany. — Fülei ügyvéd arczképe, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Gróf Karacsai arczképe, vízf., 40 e. frt. — U. az, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Dissentné arczképe, vízf. — Báró Kemény Dénes arczképe, krétarajz. Megjelent Maurin kőnyomatában Párisban. — Báró Jósika János arczképe, krétarajz, 6 arany. — U. a. neje, arczkép, krétarajz, 6 arany. — Gróf Bethlen Mihály (Misi) arczképe, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Gróf Bethlen Leopoldine arczképe, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Gróf Bethlen Józsefné leánya, arczkép, krétarajz, 3 arany. —

Gyergyai Ferencz arczképe, olajfestmény. — *(Pesten:)* Gróf Teleki Domokos arczképe, vízf., miniature, 10 arany. — Gróf Teleki Domokosné arczképe, vízf., miniature, 10 arany. — Nagy Józsefné arczképe, vízf., 11½ arany. — Fröhlichné arczképe, olajf., 10 arany. — Fröhlich arczképe, 10 arany. — Dr. Schedel arczképe, krétarajz, vázlat, 10 e. frt. — Lendvayné arczképe, 8 e. frt.

1838-ban: Az »Emlény« 1839. évfolyama számára Heckenastnak 3 rajz, köztük gróf Széchenyiné arczképe, tussal, 18 arany. — Gróf Sztárayné arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Nagy Józsefnek egy tájkép, a »Zöldfá«-hoz czímzett üzlete czímeréül, 100 e. frt. — Báró Krayné arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Gróf Sztáray arczképe, másolat Daffinger után, miniature, 6 arany. — Schodelné, olajf. Eladta 1843-ban 45 e. frtért. — Luczenbacher János arczképe, olajf., ajándék. — Horváth Jánosné arczképe, vízf., 10 arany. — Gróf Károlyi Györgyné arczképe, 24 arany. — Gróf Dessewffy Emilné arczképe, 3 arany. — Kollár János pesti evang. prédikátor arczképe; megjelent Bécsben C. Seipp senior és A. Seipp junior metszetében 1838-ban. — *(Kolozsvárt:)* Báró Bánffy Albert arczképe, krétarajz, 3 arany. — Bethlen grófkisasszony arczképe, vízf., 4 arany. — U. az, másolat, 4 arany. — Hollaky arczképe, vízf., 4 arany. — Báró Huszár Károly arczképe, vízf., 4 arany. — Báró Wesselényi István arczképe, 12 arany. — U. az, olajf., 12 arany. — Báró Wesselényi Istvánné arczképe, olajf., 12 arany. — Winkler Károly arczképe, olajf., 12 e. frt. — Salamon tanár arczképe, olajf., 20 e. frt. — Báró Kemény Dénes arczképe, kőrajz. — Báró Wesselényi Miklós arczképe, kőrajz. — Gyergyai Ferencz arczk., kőrajz, ajándék. — Petrikovics Julianna arczképe, olajf., ajándék. — Barabás Lajos (a művész testvéröcscse) arczképe, olajf., ajándék. — Virágbokréta, olajf. — Paraszt leány kedvesével, tusrajz, Heckenast számára készült, 8 arany. — Ifj. gróf Bethlen Gábor arczképe, vízf., 3 arany. — Katona Elek arczképe, miniature 8 arany. — Gróf Korniss Mihályné arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Karacsai grófkisasszony arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Gróf Kornissné arczképe (másodszor), vízf., vázlat, 4 arany. — Báró Huszár Pepi arczképe, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Vér Miklós arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Vér Miklós testvére, arczkép, vízf., vázlat, 4 arany. — Schmidt Mária arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Báró Bánffy Miklós arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Báró Szentkereszti arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Gróf Teleki Róza arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Gróf Bethlen Farkas arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Dobrai Kati arczképe, miniatur, 4 arany. — Báró Wesselényi István arczképe (harmadszor), olajf., 12 arany. — Gróf Bethlen Gergely arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Biró Miklós arczképe, olajf., 20 e. frt. — U. a. felesége, arczkép, olajf., 30 e. frt. — Dr. Marussi arczképe, vízf., ajándék. — U. a. édes anyja, arczkép, vízf., ajándék. — Horváth Miklós kadet arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Zudor Zuza arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Erkel arczképe, krétarajz, vázlat, 8 e. frt. — Báró Kemény Simon arczképe, olajf., 10 arany. — Báró Huszár Károlyné arczképe, olajf., 10 arany. — Báró Bánffy Zsigmondné arczképe, olajf., 10 arany. — Wettenflied arczképe, vízf., vázlat, 4 arany.

1839-ben: Gróf Csáky Eulalia arczképe, olajf., 25 arany. — Özv. Barra Gáborné arczképe, olajf., 60 e. frt. — Gróf Csáky György arczképe, olajf., 25 arany. — Gróf Korniss Mihályné arczképe, vízf., vázlat, másolat, 4 arany. — Gróf Kun (az öreg) arczképe, olajf., másolat, 10 arany. — Gróf Bethlen Imre arczképe, krétarajz, vázlat, 6 arany. — Gróf Korniss János, Erdélyország gubernátorának arczképe, olajf., 140 e. frt. — Báró Huszár Károly arczképe, 10 arany. — Deáki Terézia arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Báró Jósika Lajos arczképe, vízf., vázlat, 6 arany. — Kirmayer arczképe, olajf., 30 e. frt. — Méhes Sámuel tanár arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Gróf Wass Géza arczképe, kőrajz, 45 e. frt. — Báró Huszár János arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Gróf Bethlen János arczképe, olajf., 10 arany. — Báró Wesselényi Ferencz arczképe, 12 arany. — Benedek József arczképe, 12 e. frt. — Ámon arczképe, olajf., 40 e. frt. — Kirmayerné arczképe, olajf., 36 e. frt. — Báró Bánffy Mili arczképe, vízf., vázlat 4 arany. — Boltczímer. Kutyákkal viaskodó medve. Készült Schwarzl kolozsvári kereskedő számára, 70 e. frt. — Horváth János kapitány arczképe, olajf., másolat, 6 arany. — Kendeffi Rozália grófné, báró Wesselényi Farkasné arczképe, olajf., 25 arany. — Öregebb gróf Bethlen Jánosné arczképe, 10 arany. — Gyergyai Biri arczképe, olajf., 40 e. frt. — Báró Bornemissza Józsefné arczképe, olajf., 4 arany. — Basa fiskálisné arczképe, olajf., miniature, 6 arany. — Ifj. gróf Bethlen Jánosné arczképe, olajf., 25 arany. — Gróf Korniss Pepi arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Gróf Bethlen Miklós arczképe, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Czigányok, tusrajz és Toroczkói asszony, tusrajz, Heckenast számára, összesen 16 arany. — Heydendorfné (az öreg) arczképe, olajf., 40 e. frt. — Basa fiskalis ügyvéd arczképe, olajf., 6 arany. — Báró Onachtenné arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Báró Splényi Mihály arczképe, olajf., 10 arany. — Báró Korniss János arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Heydendorf Mira arczképe, olajf., 40 e. frt. — Radnótfái Zsigmond hadnagy arczképe, krétarajz, 12 e. frt. — Szabel Menyhardt arczképe, olajf., 10 arany. — U. a. felesége, arczkép, olajf., 40 e. frt.

— Gróf Bethlen Pál arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Bertleff titkár arczképe, olajf., 40 e. frt. — Horváth Ferencz fiskalis direktor arczképe, olajf., 40 e. frt. — Velencze, olajf. Eladta 68 e. frtért. — *(Pesten:)* Székácsné arczképe, vízf., 36 e. frt. — Gróf Teleki József arczképe, almanach számára készült tusrajz, 10 arany. — *(Gräfenbergben:)* Kendelényi Károly arczképe, krétarajz, vázlat, ajándék. — Báró Seckendorf arczképe, vízf., vázlat, 6 arany. — May titkár arczképe, vízf., vázlat, 6 arany. — U. az, egész alak, vízf., vázlat, ajándék. — Treskoné arczképe, vízf., 40 e. frt. — Gróf Blücher Gephard (a kis), arczkép, vízf., 8 arany. — Gróf Henkel fia, arczkép, vízf., vázlat, 8 arany. — Gróf Zichy Jeremiás arczképe, vízf., vázlat, 8 arany. — Kappel tábornok Varsóból, arczkép, vízf., 12 arany. — Báró Bánffy Albert arczképe, vízf., 10 arany. — Báró Zászné, vízf., 12 arany. — Nimsch kisasszony arczképe, vízf., 12 arany. — Brounold asszony arczképe, vízf., herczeg Nassau számára készült, 15 arany. — Herczeg Nassau, miniature, 15 arany. — Brounoldné lakása, vízf., 10 arany. — Brounoldné leánykája, arczkép, vízf., 8 arany. — Brounoldné részére egy kis gyermek, krétarajz, 3 arany. — Gróf Paar arczképe, vízf., vázlat, herczeg Lichtenstein részére, 4 arany. — Tájkép, vízf., 8 aranyért megvette gróf Sickingen tábornok. — Herczeg Lichtensteinné albumába a következő képeket festette: herczeg Lichtenstein, vízf., báró Wesselényi Miklós, vízf., herczeg Lichtenstein Rudi, krétarajz, vázlat, Palazzo Coffaro, krétarajz, Tájképek, egy lapra 2 drb., vízf., Egy lapra 5 drb. apróság, herczeg Lichtensteinné arczképe, krétarajz, vázlat, Freuwaldau, összesen 36 aranyért. — Prisnitz Winyeny arczképe. — U. az, Schwanthaler tanár részére, krétarajz, vázlat, 2 arany. — Herczeg Lichtensteinné arczképe, vízf., egész alak, 35 arany. — Bialoszkurszky ezredes arczképe, miniature, 15 arany. — Racsinska grófnő arczképe, vízf., 12 arany. — Gróf Erdődy arczképe, vízf., 12 arany. — *(Kolozsvárt:)* Aknai arczképe, vízf., vázlat, 5 arany. — Pakei Lajos arczképe, vízf., vázlat, 10 e. frt. — Oláh paraszt, tusrajz, Heckenastnak, 8 arany. — Gróf Bethlen Miklós arczképe, vízf., vázlat, 4 arany.

1840-ben: Hollaki Ferencz arczképe, vízf., vázlat, 3 arany. — Wikolt (az öreg) arczképe, olajf., 40 e. frt. — Bánffy Béla (a kis) arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Szabel Boldizsár arczképe, olajf., miniature, 30 e. frt. — U. a. felesége, arczkép, olajf., miniature, 30 e. frt. — Gál Lina arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Szerdahelyi Nelli arczképe, olajf., ajándék. — Sándor József arczképe, vízf., vázlat, 6 e. frt. — Gróf Bethlen Pál arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Gróf Rindsmaul, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Rotharidesné arczképe, olajf., 30 e. frt. — Gróf Bethlen Sámuelné arczképe, olajf., 12 arany. — Gróf Mikó Imre arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Horváth Károlyné arczképe, olajf., 54 e. frt. — Báró Brukenthal Pepi arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — A Kőrösvölgye a Királyhágó alól, tájkép, olajf., az ifj. Szabel részére készült, 36 e. frt. — Gróf Kornissné két fia, arczkép, vízf., vázlat, 8 arany. — Báró Bánffy Zsigmondné arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — U. az, vízf., vázlat, 4 arany. — Gróf Teleki Sándor arczképe, krétarajz, vázlat, 12 e. frt. — *(Pesten:)* A pesti uracs, olajf., Nagy József számára készült, 100 e. frt. — Lónyai János arczképe, Kriehuber után, miniature, 10 arany. — Lenyasek kisasszony arczképe, vízf., 36 e. frt. — Kápolnai arczképe, miniature, 40 e. frt. — Román kisasszony arczképe, vízf., 8 arany. — Heckenast részére Földesi estvék, vízf., vázlat, 8 arany. — Báró Eötvös arczképe, tusrajz, Heckenast részére, 8 arany. — Herczeg Nassau részére a következő aquarelleket festette: Gräfenberg, 10 arany; — Schrott Douchbube; — I piperari, 8 arany; — Chiave dei palchi, 4 arany; — Venezia l'albergo d'Enrgo, 6 arany; — Toroczkói leányok, 12 arany. — Herczeg Lichtensteinnénak: L'albanese in costume di festa, vízf., vázlat, 5 arany; — U. az, 3 arany; — I piperari, vízf., vázlat, 6 arany; — W. Prisnitz, vízf., 6 arany. — Brünni gyümölcsös asszony, vízf., vázlat, 3 arany. — Nagy Józsefnek egy journal, tusrajz, 10 e. frt. — Gemmisig kisasszony arczképe, ajándék. — Galambposta (egy leány, ki levelet kap), olajf., kiállította a műegylet 1840. évi kiállításán. Kisorsolás czéljából 160 e. frtért megvette az egyesület, megnyerte Jurenák Pál Pesten. — Kölcsey arczképe, tusrajz, a M. Tud. Akadémia számára, 10 arany. — Guzmics arczképe, a M. Tud. Akadémia számára, 10 arany. — Spies főhadnagy arczképe, vízf., vázlat, 6 arany. — Aschpas kapitány arczképe, vízf., vázlat, 27 e. frt. — Neumanné arczképe, olajf., 14 arany. — Bencsik Jánosné családja, olajfestm. 134:109 cm., hat arczképpel, 240 e. frt. Bérczy Gézáné tulajdona, Jobbágy. — Eisentle kis leánya, arczkép, olajf., 50 e. frt. — Zitterbauer arczképe, krétarajz, 27 e. frt. — Dr. Szabónak egy mellkép, olajf., 10 arany. — Lónyai Jánosné arczképe, miniature, 12 arany. — Zarka Sándor mátkája, arczkép, miniature, 15 arany. — Grechenek mérnök arczképe, olajf., miniature, 15 arany. — Görög Józsefné arczk., vízf., 8 arany. — Gróf Dessewffyné arczképe, vízf., 40 e. frt. — Báró Splényi Viktor arczképe, vízf., 10 arany. — Balogh, győri senator arczképe, miniature, 8 arany. — Dr. Kristen arczképe, olajf., 60 e. frt. — U. a. neje, arczk., olajf., 60 e. frt. — Horváth Etelka arczképe, vízf., vázlat, 8 arany. — Preuslerné arczképe, olajf., 60 e. frt. — Asbóth kapitány arczképe, vízf., vázlat, 25 e.

frt. — Lovagló társaság, vízf., vázlat, gróf Albertinek, 40 e. frt. — Győri két kis gyermeke, arczkép, vízf., 15 arany. — Kacskovicsné arczképe, vízf., 30 e. frt. — Bencsikné arczképe, miniature, 36 e. frt. — Ürményiné arczképe, olajf., 12 arany. — U. az, olajf., 12 arany. — Végh Ignácz váltótörvényszéki elnök arczképe, olajf., 150 e. frt. — Eisentle Mária arczképe, olajf., 40 e. frt. — Dr. Béé arczképe, miniature, 8 arany.

1841-ben: Szizani kisasszony arczképe, vízf., vázlat, 40 e. frt. — Takácsi kisasszony arczképe, vízf., vázlat, 40 e. frt. — Nagy Józsefnek egy journal, vízf., vázlat. — Dr. Béé arczképe, miniature, másolat, 32 e. frt. — Szizani Eliza arczképe, vízf., vázlat, 40 e. frt. — Szizani Eugenia arczképe, vízf., vázlat, 40 e. frt. — Szizani Klára arczképe, vízf., vázlat, 40 e. frt. — Ürményi arczképe, olajf., 12 arany. — Ürményiné arczképe, vízf., vázlat, 10 arany. — Ürményi arczképe, vízf., 12 arany. — Somogyi arczképe, vízf., 8 arany. — Bernriderné arczképe, olajf., 10 arany. — Eisentléné arczképe, olajf., 40 e. frt. — Gróf Károlyi Györgyné arczképe, miniature, 12 arany. — Bajza József arczképe, tusrajz egy almanach számára, 45 e. frt. — Eisentle arczképe, olajf., 40 e. frt. — Báró Orczy Istvánné arczképe, vízf., 12 arany. — Pickersgill arczképe, vízf., 45 e. frt. — Bach Wilhelm arczképe, vízf., 8 arany. — Bois de Chesne Susette nővérével egy képen, ajándék. — Vrányi kisasszony arczképe, vízf., 40 e. frt. — Babarcziné arczképe, olajf., 12 arany. — Brüneckné arczképe, olajf., 12 arany. — Jankovich arczképe, vízf., vázlat, 8 arany. — Kazinczyné arczképe, vízf., 40 e. frt. — Rónainé arczképe, olajf., 12 arany. — Román Julia arczk., vízf., 8 arany. — Csörgőné arczképe, olajf., 10 arany. — Szalagfű, olajf., 200 e. frt. A pesti műkiállításra készült. — Kossuth Lajos arczképe, tusrajz, Heckenastnak az »Emlény« számára, 8 arany. — Bartosné arczképe, vízf., vázlat, 5 arany. — Kúthy Lajos arczképe, tusrajz, a pécsi »Auróra« számára, 40 e. frt. — Vezerle arczképe, olajf., 10 arany. — U. a. neje, arczkép, olajf., 10 arany. — Preusner József arczképe, olajf., 60 e. frt. — Gróf Vécsey kapitány arczképe, miniature, 8 arany. — Kelemen őrnagy arczképe, olajf., 20 arany. — Rohonczy főhadnagy arczképe, vízf., 10 arany. — Gróf Zichy Edmund arczképe, vízf., 10 arany. — Báró Bánffy Albert arczképe, krétarajz, 4 arany. — Gróf Ráday Gedeonné arczképe, vízf., 10 arany, Szapáry István gróf tulajd. — Galambposta, tusrajz, Heckenastnak, 10 arany. — Czímer, Muszélinek »cserébe virágokért«. — Önarczkép, olajf. — Latinovicsné arczképe, vízf., kétszer, 20 arany. — Bottari Voltigun arczképe, krétarajz 20 e. frt. — Gróman arczképe, vízf., ajándék. — Schmitner arczképe, vízf., 10 arany. — Ferdinánd császár arczképe, olajf., 50 e. frt. — Endres kisasszony arczképe, vízf., 46 e. frt. — Clark mérnök arczképe, krétarajz, vázlat, 5 arany. — Guerráné arczképe, vízf., 50 e. frt. — Ürményi Laczi arczképe, vízf., 50 e. frt. — Cocchi arczképe, kőrajz, 24 e. frt. — Takácsiné veje, arczkép, 40 e. frt. — Bottari Voltigun arczképe, kőrajz, 30 e. frt. — Gróf Apponyiné arczképe, vízf., 20 arany. — Madonna, Grimmnek, ajándék. — Néhai Ürményi országbíró arczképe, olajf., egész alak, 300 e. frt. Fejér vármegye megrendelésére készült. — Gróf Teleki Mihály (néhai) arczképe, olajf., 10 arany, gróf Teleki József számára készült.

1842-ben: Deák Ferencz arczképe, olajf., 20 arany. — Schmidt Mária arczképe, 10 arany. — Aichmayer arczképe, olajf., 20 arany. — Salamon arczképe, 20 arany. — Spitzer arczképe, olajf., 50 e. frt. — Ritter Ignácz arczképe, 10 arany. — Deák Ferencz arczképe, miniature, 40 e. frt. — Gróf Bethlen Hermin arczképe, vízf., 10 arany. — Gróf Berényinek egy maszk, vízf., 45 e. frt. — Gróf Dessewffy Aurél a koporsóban, másolat, kőrajz, 40 e. frt. — Deák Ferencz arczképe, miniature 30 e. frt. — Szizani Klára arczképe, vízf., 10 arany. — Gróf Czapáryné arczképe, Heckenastnak aczélmetszés alá, tussal, 8 arany. — Grimm nyomdásznak 2 rajzmustra, kőrajz, 30 e. frt. — Gróf Teleki József erdélyi korm. arczk., olajf., 10 arany. — Huszár József arczképe, olajf., 10 arany. — Gróf Dessewffy Aurél arczképe, vízf., 10 arany. — Budai Ezsaiás arczképe, tusrajz, a M. Tud. Akadémiának, 45 e. frt. — Szeiler kávésné arczképe, olajf., 20 arany. — Gróf Benyovszkyné a halálos ágyon, krétarajz, 12 arany. — Aichmayernénak egy vízf., 8 arany. — Báró Sináné arczképe, vízf., 12 arany. — Gróf Dessewffy Aurél arczképe, vízf., másolat, 10 arany. — Ugyanaz Ürményinek, vízf., vázlat, 4 arany. — Virogil Antal tanár arczképe, kőrajz. — Gróf Dessewffy A. arczképe Dr. Szálynak, vízf., vázlat, 5 arany. — Ritter Ignácznak egy ideál, vízf., 30 e. frt. — Clark Ádám arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Tengerszél, tájkép, Preusner Józsefnek. — Téli tájkép, ugyanannak. — Dr. Schedelné a halottas ágyon, krétarajz, 10 e. frt. — Kisfaludy a halottas ágyon, tusrajz, 20 e. frt. — Báró Sináné arczképe, vízf., (másodszor), másolat, 12 arany. — Koim Mária arczképe, vízf., 10 arany. — Somsich arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Ürményi számára készültek: Zarka, Luna, Apponyi és Ürményi arczképei, összesen 16 arany. — Harsányi arczképe, tusrajz, 6 arany. — Géczi István arczképe, olajf., másolat, 30 arany. — Gróf Károlyi Erzsébet arczképe, vízf., miniature, 10 arany. — Három farajz Kisfaludy munkáihoz, 12 e. frt. — Derráné (az öreg) arczképe, kétszer, vízf., 24 arany. — Malaniczáné arczképe, vízf., 12 arany. — Báró Sináné arczképe, vízf., 12 arany. —

Földvary Gábor alispán utódó főispán arcképe 1842 ből B. tól Befejezte Lanyi. Kegedy Manak. Hugóné 1893-ban Földvary Géza földbirtokos tulajdona Nagymanya (Borsod m.)

Clark Ádám arczképe, kétszer, vízf., 24 arany. — Nepumuk sz. J. miniature, 6 arany. — Kisfaludy szülőhelye, farajz. — Tomansky arczképe, miniature, 36 e. frt. — Gróf Vécseyné arczképe, miniature, 10 arany. — Báró Balassa arczképe, miniature, 11 arany. — Kövér József arczképe, vízf., 4 arany. — U. a. neje, arczkép, vízf., 4 arany. — Tomanskyné arczképe, miniature, 36 e. frt. — Horváth László arczképe, vízf., 10 arany. — Zrinyi arczképe, életnagyságban, olajf., boltczímer a Váczi-utczában, 120 e. frt. — Tomansky arczképe, miniature, másolat, 36 e. frt. — U. a. neje, arczkép, miniature, másolat, 36 e. frt. — U. a. leánya, arczkép, miniature, 36 e. frt. — Derra Anasztázné arczképe, vízf., 12 arany. — Székely Dávid arczképe, 40 e. frt. — U. a. neje, arczkép, 40 e. frt. — Gróf Rádayné arczképe, vízf., vázlat, 6 arany. — Derráné arczképe, miniature, 12 arany. — Atkinson Margaretta arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Egy kis fiú (csiga a kezében, dióhéj hajóval), olajf., 40 e. frt. — Tengeri vész, tájkép, olajf., Preusner József számára. — William Clark angol mérnöknek a Lánczhíd-építés első tele, vízf., vázlat, 30 e. frt. — U. a. második tele, 40 e. frt. — Gróf Berényinek albumba két vízf., vázlat, összesen 10 arany. — Clark vitorlás hajója, vízf., 25 e. frt. — Schwarcz Gyula, a későbbi tudós, gyermekkorában, arczkép, olajf., 10 arany. — Lissovenyi, holta után, olajf., 50 e. frt. — *(Egerben:)* Pyrker László érsek arczképe, életnagyságban, Eger város közgyűlési terme számára készült, 350 e. frt. — U. az, olajf., az érsek számára, 15 arany. — U. a. 10 arany. — Brezovai v. ispán arczképe, olajf., 20 arany. — Magdolna, olajf., másolat Tizian után, 60 e. frt. — *(Pesten:)* Langh József arczképe, vízf., 40 e. frt. — Dr. Schejf arczképe, kőrajz, 12 e. frt. — Kreen József arczképe, olajf. és neje arczképe, olajf. A tételhez jegyezve: »egy kamint csinált érte.«

1843-ban: Paraszt leányka, tusrajz, Heckenastnak, 8 arany. — Utczaseprő fiú, tusrajz, ugyanannak, 8 arany. — J. Conliffe Pickersgill arczképe, vízf., vázlat, 4 arany. — Constantinovics arczképe, vízf., vázlat, 6 arany. — Farajz a »Honderű« részére (6), 14 e. frt. — Csikós, tusrajz, Heckenastnak, 8 arany. — Gróf Almássy Móricz arczképe, vízf., 12 arany. — Gróf Festetich Róza arczképe, vízf., 12 arany. — Jankovichné arczképe, miniature, 12 arany. — Gróf Károlyi Gábor arczképe, vízf., 12 arany. — Tündér, tusrajz, az »Iris« számára, Heckenastnak, 8 arany. — Antal Mihály arczképe, olajf., 40 e. frt. — Heckenastnak két gyermekfej, tusrajz, 8 arany. — Dr. Fromhold leánya, arczkép, vízf., 6 arany. — Ürményinek egy vízf., 6 arany. — Négy portrait lóháton a gróf Andrássy György installácziójáu levő banderium emlékére, kőrajz, Sáros vármegyének, 160 e. frt. — Wolkowsky arczképe, sepiarajz, 8 e. frt. — Pest látóképe Pickersgillnek, vízf., 4 arany. — Pest a hídtól a szent Gellért-hegygyel, vízf., 4 arany; Pickersgill számára készült. — Barabásné arczképe, ajándék, ugyanannak. — Egy utazó czigány család Erdélyben, olajf., 360 e. frt. — Vachott Sándor arczképe, vízf., 30 e. frt. — U. a. menyasszonya, arczkép, vízf., 30 e. frt. — Mednyansky arczképe, tusrajz, Heckenastnak, 8 arany. — Schenkné actrice arczképe, miniature, 10 arany. — A Lánczhíd, vízf., William Clarknak, 40 e. frt. — A Lánczhíd alapkőletétele, vízf., ugyanannak, 60 e. frt. — *(Londonban:)* Pest látóképe, rajz, Pickersgillnek, 4 arany. — Ugyanannak két arczkép, 8 arany. — John Leister arczképe, vízf., 50 e. frt. — *(Párisban:)* Gróf Apponyi franczia követ és fia arczképe, vízf., 12 arany. — *(Constanceban:)* Gróf Zeplinné arczképe, vízf., 12 arany. — Henriette Studer arczképe, vízf., 28 e. frt. — *(Genevában:)* Mrs. Rossal, Deville, Sagedieu, Pierre Bois de Chesne (a művész sógora) és ennek mátkájáról készített vízf. arczképeket, valamennyit ajándékba. — *(Pesten:)* Magyar parasztszekér négy lóval, tusrajz, Heckenastnak, 8 arany. — P. Horváth Lázárnak, a »Honderű« szerkesztőjének, apró rajzok, 36 e. frt. — Layritz arczképe, olajf., 15 arany. — Szilágyiné fia s a művész leánya egy képen, vízf., ajándék. — Zombori Arthurné arczképe, olajf., 40 e. frt. — Jüttner gyógyszerész arczképe, vízf., vázlat, 6 arany. — Rónainé, az ifjú, arczkép, olajf., 12 arany. — Dervis, olajf., gróf Fáy István számára készült, 80 e. frt. — U. a. két krétarajz, (Ambrosi, Sári, Fanny), 12 arany. — Löwy pénzváltó leánya, arczkép, vízf., 30 e. frt. — Galambposta, olajf., az első példány (1840) után. Barátságból 10 aranyért készült Végh fiskális számára Egerbe. — Báró Podmaniczky Lászlóné arczképe, olajf., 12 arany. — Fleischer gyógyszerész arczképe, vízf., vázlat, 12 e. frt. — Wodianer Betti arczképe, vízf., 8 arany. — Női arczkép, Jüttner gyógyszerésznek, 10 arany. — Laborfalvi Róza arczképe, vízf., 10 arany. — Galambposta, olajf., 3-ik példány; Starok fiskalisnak készült 150 e. frtért. — Vörösmarty Mihály arczképe, tusrajz, kétszer, Kiliánnak, 16 arany. — Heckenastnak metszés végett egy kis leányka, ki egy házi nyulacskának enni ad, tusrajz, 8 arany. — Péter Károly arczképe, olajf., 60 e. frt. — A Lánczhíd építése, második tél, rajz, 20 e. frtért megvette Ürményi József. — Erdélyi Jánosné arczképe, holta után emlékezetből, vízf., 35 e. frt. — Czimbalmos czigány, tusrajz, Heckenastnak, 8 arany. — Virágáruló leány, tusrajz, ugyanannak, 8 arany. — Dr. Schoeff A., a pesti gyermekkórház igazgató orvosának arczképe, kőrajz.

1844-ben: Horváth (Somogyból) arczképe, vízf., 36 e. frt. — Gróf Vay Ábrahámné

arczképe, holtról kőre rajzolva, 50 e. frt. — Gróf Vay Dániel arczképe, vízf., 10 arany. — Czigány muzsikusok, tusrajz, a »Honderű« részére, 20 e. frt. — Vér Farkas arczképe, vízf., 20 e. frt. — Ugyanannak egy asszony arczkép, fénykép után, vízf., 20 e. frt. — Gróf Buttler János arczképe életnagyságban, olajf., Nógrád vármegye megrendeléséből, 360 e. frt. — Herczeg Breuenheim Ferdinand arczképe, olajf., 40 arany. — Mátka cz. ideálkép, olajf., Zmály Károlynak, 60 e. frt. — Vásárra induló oláh család, olajf., 270 e. frt. (»ráma nélkül«). — Holdman, leány Wurm kávésnénál, miniature, 10 arany. — Tiszáné, szül. gróf Teleki Róza arczk., olajf., 20 arany. — Erdélyiné arczképe, másodszor, vízf., 8 arany, a Történelmi Képcsarnok grafikai gyűjteményében. — Zental kisasszony arczképe, vízf., 8 arany. — Dr. Mayer leánykája, Hermin, arczkép, ajándék. — Gróf Rádayné arczk., vízf., Tiszánénak 8 arany. — Zeyk Józsefné arczképe, vízf., Tiszánénak, 8 arany. — Heckenastnak az »Iris« részére, tusrajz (Jägers Braut), 8 arany. — Gróf Zichy Edmund leányai, arczkép, vízf., 12 arany. — U. az, másolat, vízf., 12 arany. — Szizáni, gróf Leiningen mátkája, arczkép, vízf., 10 arany. — Gróf Leiningen arczképe, vízf., 10 arany. — Laborfalvi Róza férfi ruhában, vízf., 36 e. frt. — Hermann Löwy arczképe, olajf., 20 arany. — U. a. neje, arczkép, olajf., 20 arany. — Jüttner gyógyszerész arczképe, olajf., 100 e. frt. — Gróf Csáky Rudolf arczképe, vízf., 8 arany. — Laborfalvi Róza arczképe, olajf., 150 e. frt. — Havasné arczképe, olajf., 12 arany. — Végh Józsefné arczképe, olajf., 12 arany. — Scharlach Mari arczképe, vízf., 10 arany. — Fleischel kisasszony arczképe, olajf., 15 arany. — Gróf Schönburgné arczképe, vízf., 10 arany. — Szigligeti színész arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Garay, a költő arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Ideal fej, tusrajz, Heckenastnak, 8 arany. — Nagy Ignácz arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Gegus ügyvéd arczképe, olajf., 120 e. frt. — Ugyanannak mátkája, arczkép, olajf., 120 e. frt. — Az ujság kívánó, olajf., Bohus számára, 220 e. frt. — Kovács Pál honvédorvos arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Báró Forrayné arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — A magyar polgári gyalogság zászlója, olajf., 150 e. frt. — Grosschmidt cameralis administrator arczképe, olajf., 100 e. frt. — Jüttner gyógyszerész neje, arczkép, olajf., 100 e. frt. — Somogyi arczképe, krétarajz, vázlat, 4 arany. — Erkel orvos arczképe, krétarajz, vázlat, 3 arany. — Czuczor Gergely arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Rózsavölgyi arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Kovács udv. titoknokné arczképe, olajf., 66 e. frt. — Döbrentei arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Vajda Péter szarvasi tanár arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Magyarné arczképe, olajf., 100 e. frt. — Sárkányt eresztő gyermekek, színes vázlat Kiliánnak, 16 e. frt. — Csokernik, vízf., vázlat, másolat, 6 arany. — Mari de Kruspér, d'Ábrányi, arczkép, vízf., 10 arany. — Gróf Forgách arczképe, vízf., 10 arany. — Stárokné arczképe, vízf., 10 arany. — Wertherné arczképe, vízf., 10 arany. — Zsolnay arczképe, miniature (igazítás), 3 arany. — Zsolnaynak egy asszonykép, másolat, miniature, 12 arany. — Báró Kray arczképe, vízf., 10 arany. — Tiszáné arczképe, vízf., 46 e. frt. — Vajda Dániel fiának arczképe, krétarajz, 3 arany. — Egy magyar leány, tusrajz a »Vielliebchen« cz. lipcsei almanach számára, 10 arany. — Szász Mátyás, Pest város bírájának arczképe, olajf., 25 arany. — Vignette, irónrajz, Klein, az »Ungar« szerkesztője számára, 8 e. frt. — Borbélyné arczképe, olajf., 12 arany. — Kleinnak egy compositio (Janko der Rosshirt), tusrajz, 12 e. frt. — Gróf Almássy Móricz arczképe, sepiarajz, 8 arany. — Báró Bánffy Pálné arczképe, olajf., 12 arany. — Simonsics János, volt pestvármegyei alispán arczképe, kőrajz, 60 e. frt. — Divatkép Frankenburgnak az »Életképek« számára, vízf., 20 e. frt. — Gróf Batthyány Ilona arczképe, vízf., 12 arany. Jelenleg gróf Batthyány Elemér tulajdona. — Zombori Arthurné arczképe, olajf. — Báró Eötvös József és Trefort Ágoston egy képen, krétarajz, 50 e. frt. — Kúthy Lajos arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Gróf Waldeck arczképe, olajf., 12 arany. — Gróf Waldeckné arczképe, olajf., 12 arany. — Szontagh Gusztáv kapitány arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Gróf Brunswickné, mint ifjú nő, kőrajz, 20 e. frt. — Vignette Szász Mátyás albumába.

1845-ben: Vachott Sándor arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Pierre Bois de Chesne, arczképe, kőrajz, ajándék. — Ritter Henriette arczképe, olajf., ajándék. — Báró Jósika Miklós arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Lázár Mihály (Dálnokból) arczképe, olajf., ajándék. — Báró Eötvös Józsefné arczképe, olajf., 12 arany. — Egy gyermek labdával, tusrajz (»Iris«, 1846), Heckenastnak, 8 arany. — Sennyei bárókisasszony arczképe, olajf., 100 e. frt. — Dr. Pólya arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Báró Podmaniczky Karolina arczképe, vízf., 10 arany. — Erkel Ferencz karmester arczképe, 20 e. frt. — Braun kisasszony, báró Podmaniczky Karolina nevelője, arczkép, vízf., 6 arany. — Schodelné, mint Báthory Mária, arczkép, kőrajz, 20 e. frt. A »Pesti Divatlap« mellékleteként jelent meg. — Fáncsy színész arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Nákóné arczképe, kőrajz, 60 e. frt. — Krizbay arczképe, vízf., vázlat, ajándék. — Divatkép Frankenburgnak az »Életképek« részére, 20 e. frt. — Biró Miklós arczképe, vízf., 6 arany. — Divatkép a »Honderű« részére, vízf., 20 e. frt. — Fáy András arczképe, kőrajz, 60 e. frt. — Csekonics Agatha arczképe, miniature, 100 e. frt. — Tóth Lőrincz arczképe, kőrajz, 60 e. frt. — Genreképek (2 drb.)

Frankenburgnak az »Életképek« részére, kőrajz, 40 e. frt. — Wanyeck és neje, arczkép, olajf., 80 e. frt. — Jankovics arczképe, olajf., 12 arany. — Gróf Forgáchné arczképe, miniature, 55 e. frt. — Almássy Pál gyermekei, arczkép, vízf., 100 e. frt. — Fleischel Sophie arczképe, miniature, 60 e. frt. — Petőfi arczképe, Vahot részére készült kőrajz, 20 e. frt. — Sárosi Gyula arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Divatkép Klassy szabómesternek, 20 e. frt. — Szaboszlai Pap István arczképe, kőrajz, 30 e. frt. — Chorin Áron, aradi rabbi arczképe, 40 e. frt. — Lendvayné arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Almássy Pálné arczképe, tusrajz, 80 e. frt. — Gróf Batthyány Lajosné arczképe, tusrajz, 20 arany. — Kathala K. arczképe, vízf., 10 arany. — Hersics Cons. arczképe, kőrajz, 60 e. frt. — Szontagné arczképe, miniature, 10 arany. — Gróf Károlyi Györgyné arczképe, tusrajz, 20 arany. — Gróf Károlyi Gábor és Károly arczképe, tusrajz, 25 arany. — Gróf Czapáry Nina gyermekei skót ruhában, vízf., 100 e. frt. — Kappel és Lónyai, mátkák, arczkép, vízf., egyenként 12 arany. — Bogdanovics Györgyné arczképe, vízf., 8 arany. — Kathala K. arczképe, másolat, vízf., 30 e. frt. — Bogdán János arczképe, vízf., 10 arany. — Gróf Almássy Móricz arczképe, tusrajz, 36 e. frt. — Nákóné arczképe, színezett kőrajz, 6 arany. — Báró Eötvös József arczképe, kőrajz, Frankenburgnak az »Életképek« számára készült, 20 e. frt. — Egy aquarell Tahynénak, férjezett Baranyai Ilona. (Kihúzva és alájegyezve: »elszaggattam bosszú miatt.«) — Szentpétery színész arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Lemonton Emilia arczképe, kőrajz, a »Honderű« részére, 20 e. frt. — Szabó arczképe, 12 arany. — Szoboszlai Zsigmond arczképe, kőrajz, 20 e. frt. (Kihúzva.) — Csintalan nő, tusrajz, Heckenastnak, 8 arany. — Gróf Dessewffy Aurél arczképe, olajf., másolat, 45 e. frt. — Gróf Dessewffy József arczképe, olajf., másolat, 25 e. frt. — Obrenovich Katharina herczegnő arczképe, vízf., 45 e. frt. — Ugyanaz, miniature, 10 arany. — Latinovicsné arczképe, jelenleg Orczy Dezső tulajdona. — Obrenovich K. arczképe, miniature, 10 arany. — Gregus kisasszony arczképe, olajf., 15 arany. — Lambert leánykája, arczkép, vízf., 20 e. frt. — Dr. Schedel arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Rhedei Katinka arczképe, vízf., 10 arany. — Egressy Gábor mint Gritti Lajos, kőrajz, 20 e. frt. — Gróf Zichy kapitány arczképe, vízf., 46 e. frt. — A. Constantinides arczképe, miniature, 8 arany. — Laczkó József arczképe, olajf., 45 e. frt. — Somogyi arczképe, miniature, 45 e. frt. — Szent István magyar király Mária előtt térdelve, oltárkép, olajf., a zentai rk. templom részére készült, 10 láb magas, 5 láb széles, 800 e. frt. — Mária mennybemenetele, olajf., oltárkép Zentára; 7 láb magas, 3·6 láb széles, 600 e. frt. — Egy feszület, Mária, Magdolna és szent János mellékalakokkal, olajf., oltárkép Zentára, 7 láb magas és 3·6 láb széles, 600 e. frt. — Néhai gróf Teleki József arczképe, vízf., 46 e. frt. — Néhai gróf Teleki Józsefné arczképe, vízf., 46 e. frt. — Constantine Gira arczképe, vízf., 10 arany. — Jüttner gyógyszerész arczképe, vízf. — Versényi Róza arczképe, 10 arany. — Tusrajz a »Vielliebchen« zsebkönyvbe, Baumgaertner's Bhg., Leipzig, 10 arany. — Erdélyi János arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Lendvay Márton arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Boor gyógyszerész leánykája, arczkép, olajf., 54 e. frt. — Brassai Samu arczképe, kőrajz. — Kúthy Lajos arczképe, kőrajz. — Báró Eötvös József arczképe, olajf., 12 arany. — Egy mátkapár öngyilkossága, tusrajz, az »Ungar« cz. lap számára, 20 e. frt. — Felicien David arczképe, kőrajz, kicsinybe, 10 e. frt. — Az oláhok, tusrajz, Heckenastnak, 46 e. frt. — Gróf Károlyi Györgyné arczképe, egész alak, vízf., 30 arany. — Ulrika, tusrajz, Baumgaertner lipcsei könyvárús számára, 10 arany. — Nádosy őrnagy arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Gróf Széchen arczképe, olajf., másolat, 55 e. frt. — Pestalozzi arczképe, kőrajz (kétszer), 40 e. frt. — Divatkép az »Életképek«-hez, 20 e. frt. — Lászlóné arczképe, vízf., 45 e. frt. — Gróf Batthyány Lajos kis fia, arczkép, 12 arany. — Scitovszky János pécsi püspök arczképe, kőrajz, másolat, 30 e. frt. — Gróf Kendeffy Ádám arczképe, vízf., másolat, 12 arany.

1846-ban: Zeyk Józsefné arczképe, vízf., 46 e. frt. — Gróf Batthyány Lajos kis fia, arczkép, miniature, 12 arany. — Czigány leány, tusrajz, Heckenastnak, 46 e. frt. — Gróf Batthyány Kázmér arczképe, kőrajz, 30 e. frt. — Wladárné arczképe, vízf., 45 e. frt. — Liptai Sándor arczképe, kőrajz, 60 e. frt. — Petzwalt tanár arczképe, kőrajz, 50 e. frt. — Gróf Batthyány (a kis), arczkép, miniature, harmadszor és negyedszer, 24 arany. — Kristian Ritter arczképe, ajándék. — Gróf Széchen arczképe, olajf., másodszor, másolat, 12 arany. — Gróf Károlyi Lajos arczképe, olajf., 50 arany. — Néhai gróf Bethlen Farkasné arczképe, vízf., másolat, 12 arany. — Medeczné arczképe, olajf., 135 e. frt. — Schodelné, mint Norina, Don Pasquale cz. víg daljátékban, kőrajz, a »Honderű« részére, 20 e. frt. — Divatkép Klassynak, 20 e. frt. — Const. Gira arczképe, vízf., másolat, 12 arany. — Füredy arczképe, kőrajz, a »Honderű« részére, 20 e. frt. — Gróf Vay Károly arczképe, vízf., 45 e. frt. — Lónyai Ida arczképe, vízf., 45 e. frt. — Wilhelmina v. Waldburg arczképe, 120 e. frt. — Halász Ida arczképe, olajf., 55 e. frt. — Laborfalvi Róza arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Fényes Elek arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Lendvayné arczképe, vízf., 12 arany. — Gróf Nádasdyné arczképe, tusrajz, 20 arany. — Vásár-

helyi Pál mérnök arczképe, kőrajz, 40 e. frt. Kiadták tisztelői a mérnöki karból. — Lucza arczképe, tusrajz, 8 arany. — Wégh arczképe, tusrajz, 10 arany. — Adler arczképe, vízf., vázlat, Polákné (részére?), 10 arany. — Walzel Ágostnak 4 rajz compositio (magyar costumeök), kőrajz és retous, 100 e. frt. — Const. Gira arczképe, 2-ik másolat, 12 arany. — Heckenast arczképe, vízf., 10 arany. — Kendeffy Katinka grófnő arczképe, olajf., 200 arany. — Müllerné arczképe, olajf., ajándék. — Liszt Ferencz arczképe, térdkép, olajf., a M. N. Múzeum számára készült. — Oláh nő, krétarajz, Walzelnek, a magyarországi szépek gyűjteményéhez, 25 e. frt. — Liszt Ferencz arczképe, kőrajz, a »Pesti Divatlap« részére, 30 e. frt. — Bohusnénak kőrajz, Faber kisasszony, 40 e. frt. — Báró Forrayné arczképe, tusrajz, a szépek könyve számára, 20 arany. — Zlamár W. tanár arczképe, kőrajz, 36 e. frt. — Walzel Ágostnak egy oláh leány a magyarhoni szépek gyűjteményébe, 25 e. frt. — Adler kassai ékszerész nejének arczképe, olajf., térdkép, 115 e. frt. — Bernrieder arczképe, olajf., másolat, 12 arany. — Dr. Pólya 107 éves édes anyja, olajf., ajándék. — Az »Ungar« részére Czakó »Végrendelet«-éből egy jelenet, tusrajz compositio, 20 e. frt. — Hutfliess debreczeni kereskedő arczképe, olajf., 40 e. frt. — U. a. neje, olajf., 40 e. frt. — Zimmermann tanár arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — József főherczeg nádor arczképe, tusrajz, a M. Tud. Akadémia évkönyvébe. — Gróf Khevenhüller-Horváthné arczképe, 12 arany. — Horváth István arczképe, kőrajz, az »Életképek« számára, 20 e. frt. — Horváth Etelka arczképe, vízf., másolat, 10 arany. — Almássy Pál gyermekei, arczkép, vízf., másolat, 100 e. frt. — Walzel Ágostnak egy debreczeni leány a magyarhoni szépek könyvébe, 25 e. frt. — Divatkép Kostyál pesti szabómester részére, 30 e. frt. — Agárdi ügyvéd arczképe, olajf., 12 arany. — Czigány kisasszony, vízf., 10 arany. — Fleischel kisasszony arczképe, vízf., 10 arany. — Teleki grófnő arczképe, vízf., 12 arany. — Petőfi arczképe, tusrajz, mely szakállasan ábrázolja a költőt. E rajzról Tyroler készített aczélmetszetet. Ernst Lajos gyűjteményében. — Báró Vay Miklós arczképe, vízf., 12 arany. — Gira Const. arczképe, 3-ik másolat, 12 arany. — Gróf Bethlen Jánosné arczképe, 46 e. frt. — Néhai gróf Teleki Józsefné arczképe, másolat, 46 e. frt. — Porubay pozsonyi kanonok arczképe, olajf., 15 arany. — Tusrajz compositio Kleinnak, az »Ungar« szerkesztőjének, 25 e. frt. — Petzwalt tanár arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Menyecske, Walzel Ágost számára a magyar szépek albumába, 25 e. frt. — Polgár Mihály arczképe, olajf., 30 e. frt. — Gróf Andrássy György arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Gróf Teleki Domokos arczképe, olajf., 12 arany. — Teleki Tima grófnő arczképe, vízf., 12 arany. — Almássy Pál gyermekei, arczkép, miniature, 90 e. frt. — Hollósy Kornélia arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Horváth Sándor arczképe, miniature, 54 e. frt. — Somogyi Károly arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Angol nő III. Eduard idejéből, tusrajz, a »Vielliebchen« számára (1848) Baumgaertner lipcsei könyvkereskedő megrendelésére készült, 10 arany. — Gróf Teleki Domokos arczképe, Tiszánénak, vízf., másolat, 46 e. frt. — Szeniczey arczképe, olajf., másolat, 12 arany. — Hollósy Kornélia arczképe, kőrajz, Frankenburg megrendelésére készült az »Életképek« számára, 30 e. frt. — Nagybányai fazekas, genrekép, Frankenburgnak az »Életképek« részére, 20 e. frt. — Ifj. gróf Zichy Miklós arczképe, 54 e. frt. — Tarczy Lajos tanár arczképe, olajf., 45 e. frt. — Czakó arczképe, kőrajz, Vachotnak, 20 e. frt. — Szentpétery, mint Zách Feliczián, kőrajz, 20 e. frt. — Gróf Batthyány Lajos arczképe, életnagyságban, olajf., az Iparegylet számára, 400 e. frt. — József nádor főherczeg arczképe, életnagyságban, olajf., a Nemzeti Képcsarnok Egylet számára készült, 900 e. frtért. Jelenleg a M. Nemzeti Múzeum könyvtárának olvasótermében. — Rosti Ilka arczképe, vízf., 12 arany. — Gróf Oldofredi Hagor Julia arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Önarczkép, kőrajz. — Somogyi Károly arczképe, kőrajz.

1847-ben: Kaergling Henriette festőnő arczképe, vízf., ajándék. — Egy skócziai, tusrajz, Baumgaertner részére, Lipcse, 10 arany. — Gróf Batthyány Lajos arczképe, olajf., életnagyságban, 650 e. frt. — Gróf Andrássy Gyula arczképe, vízf., 12 arany. — István főherczegnek a következő képeket készítette: József nádor, halála után, krétarajz, 1 drb., 8 arany; — U. az, vízf., 3 drb., 24 arany; — U. az, egész alak, díszben, vízf., 1 drb., 40 arany; — Báró Eötvös József neje és gyermeke egy képen, vízf., 25 arany. — Gróf Dessewffy Aurél arczképe, olajf., báró Jósika Sámuel erdélyi udv. főkanczellárnak, 46 e. frt. — Constantinidis arczképe, miniature, 8 arany. — Wolf tenorista arczképe, az »Ungar« cz. lapnak, kőrajz, 40 e. frt. — Székács József arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Réti arczképe, Vachotnak, kőrajz, 20 e. frt. — Berzeviczy leánykája, arczkép, olajf., 92 e. frt. — József nádor életnagyságban, olajf., a gazdasági egyesületnek (ára nincs feltüntetve). — Nádosy István arczképe, olajf., 100 e. frt. A kereskedői nyugpénz egylet számára készült. — Kanicz Manó arczképe, olajf., 100 e. frt. — Ideális női arczkép az »Iris« részére, Heckenastnak, tusrajz, 10 arany. — Ugyanannak koldus gyermekek, 10 arany. — Heckenastné arczképe, vízf., 12 arany. — Kubinyi Róza kisasszony arczképe, miniature, 54 e. frt. — Kazinczy Gábor arczképe, kőrajz, 50 e. frt. — Lónyai Gábor arczképe, kőrajz, 50 e. frt. — Nyéki Kon-

stantin arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Derrának egy női arczkép, vízf., 8 arany. — Gróf Teleki Domokosné arczképe, vízf., másolat, 46 e. frt. — József főherczeg arczképe, olajf., mellkép, 55 arany. — Mülhens Henrik arczképe, vízf., 53 e. frt. — Egressy Gábor, mint Mátyás király, kőrajz, a »Pesti Divatlap« számára, 20 e. frt. — Markó Károly arczképe, kőrajz, Vachotnak, 20 e. frt. — Szilágyi Erzsébet arczképe, gróf Andrássy Györgynek, kőrajz, 40 e. frt. — Bohus arczképe, kőrajz, 50 e. frt. — Oldofredi Hagor Julia grófnőnek egy aquarell, másolat 11 arany. Szegedy-Maszák Hugó, Barabás M. vejének megjegyzése szerint ez a kép Baron de Marst, Munkácsyné első férjét, mint huszárkapitányt ábrázolta, fénykép után. — Fröhlich Frigyes arczképe, olajf., 100 e. frt. — Néhai gróf Festetich György arczképe, olajf., életnagyságban, 5 láb széles, 8 láb magas, 552 e. frt. — Gróf Győri arczképe, olajf., Tolna vármegyének készült, 200 e. frtért. — Tompa Mihály arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Füredy mint Figaró, kőrajz, Vachotnak, 20 e. frt. — József nádor arczképe, olajf., életnagyságban, Heves vármegye megrendelésére, 450 e. frt. — Szalay László arczképe, kőrajz, Frankenburgnak az »Életképek« számára, 20 e. frt. — Kemény Zsigmond arczképe, kőrajz, ugyanannak, 20 e. frt. — Wrányi arczképe, miniature, 45 e. frt. — Gróf Oldofredinének egy vízf., a fentebbi mása, 50 e. frt. — Báró Laffert kisasszony arczképe, vízf., 12 arany. — Gróf Batthyány Kázmér arczképe, miniature, 30 arany. — Soldos Imréné arczképe, olajf., 30 arany. — A »Vielliebchen« számára egy tusrajz, Baumgaertner lipcsei könyvárús részére, 10 arany. — Feldinger (az öreg) arczképe, olajf., 54 e. frt. — Feldinger (az ifjú) arczképe, 54 e. frt. — Feldingerné sz. Kánya Mili arczképe, olajf., 54 e. frt. — Lászlóné arczképe, vízf., egész alak, 230 e. frt. — Clark T., a Lánczhíd főépítő-mesterének arczképe, olajfestmény, 10 arany. — Croker arczképe, vízf., ajándék. — Greyer, a Couburg herczeg erdei igazgatója, arczkép, kőrajz, 40 e. frt. — Gróf Batthyány Kázmér arczépe, miniature, 45 e. frt. — Lászlóné arczképe, vízf., másodszor, egész alak, 115 e. frt. — Reguli arczképe, sepiarajz, 25 e. frt. — Curassier, tusrajz, a »Vielliebchen« számára, 10 arany. — Kossuth Lajos arczképe, kőrajz, Vachotnak, 30 e. frt. — Hollósy Kornélia arczképe, kőrajz, ugyanannak, 20 e. frt. — Schretter László (az öreg) arczképe, olajf., 54 e. frt. — Szeming, István főherczeg könyvtárnoka, arczkép, vízf., 10 arany. — Pap István vámosi lelkész arczképe, 20 e. frt. — Luczenbacher Jánosné arczképe, olajf., ajándék. — Fabriczius arczképe, olajf., 135 e. frt. — Gróf Batthyány Lajos arczképe (csak a fő), olajf., 80 e. frt. — Báró Motusiczkyné arczképe, vízf., 10 arany. — Báró Vécseyné arczképe, vízf., 12 arany. — Katona Miklós arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — A művész nejének arczképe, vízf. — Kemény Zsigmond arczképe, kőrajz. — Greiner Lajos arczképe, kőrajz.

1848-ban: Katona Zsigmond arczképe, olajf., 40 e. frt. — István főherczeg arczképe, kőrajz, az »Életképek« számára, 20 e. frt. — Gróf Wass Sámuelné arczképe, olajf., 52 e. frt. — József emlékhez rajzok, 50 e. frt. — Gróf Almássy E. arczképe, vízf., 46 e. frt. — Ideális nő, az »Iris« 1849. évfolyamába, Heckenastnak, 40 e. frt. — Lendvay Márton arczképe, kőrajz, 50 e. frt. — Zoltán arczképe, miniature, 46 e. frt. — Czakó arczképe, miniature, 46 e. frt. — Laborfalvi Róza arczképe, kőrajz, 50 e. frt. — Malom Lujza arczképe, 55 e. frt. — Néhai Katona Zsigmondné arczképe, olajf., másolat egy miniature után, 40 e. frt. — Lendvayné arczképe, kőrajz, 50 e. frt. — Stancsics arczképe, kőrajz, ajándék. — Ney Ferencz arczképe, kőrajz, 30 e. frt. — Vasváry Pál arczképe, kőrajz, 50 e. frt. — V. Ferdinánd, József és István főherczegek arczképe a magyar polgári gyalog őrhad oklevelére, díjtalanul. — Petőfi arczképe, kőrajz, 50 e. frt. Szegedy-Maszák Hugó megjegyzése szerint: »Petőfi e képen karján a nemzeti színű nemzetőri karkötővel van ábrázolva. Ezt mondta Jókai Mór Petőfi leghűbb arczképének.« — Petőfiné arczképe, kőrajz, 50 e. frt. — Szentiványi Anselm arczképe, kőrajz, 50 e. frt. — Az első magyar felelős miniszterium, kőrajz, 800 e. frt. — Hanák János arczképe, kőrajz, 36 e. frt. — Arany János arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Gróf Berényi G.-nek egy női arczkép, 55 e. frt. — Stuhler leánykája, vízf. — Gróf Zichy Ágoston arczképe, olajf., 60 e. frt. — Szentkirályi Móriczné arczképe, olajf., 120 e. frt. — Az első magyar miniszterium, kőrajz, másodszor, az elsővel szemben az alakok *megfordított* helyzetben. — Néhai gróf Keglevich Miklós arczképe, olajf., életnagyságban, Heves vármegyének, 300 e. frt. — Fáy Gusztávné arczképe, olajf.— Gróf Batthyány Lajos miniszterelnök gyermekei, arczkép, életnagyságban, 800 e. frt. — Almássy (Gyöngyösről), arczkép, miniature, 50 e. frt. — Nyári Pál arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Mater Dolorosa, olajf. (oltárkép?), Karczagra, 160 e. frt. — Luczenbacher J. arczképe, 50 e. frt. — Gróf Zichy Ágoston arczképe, 60 e. frt. — Tisza László arczképe, vízf., 46 e. frt. — Croker arczképe, vízf., 20 e. frt — Gróf Széchenyi István arczképe, olajf., Clark mérnök részére, 56 e. frt. — Kubinyi arczképe, 40 e. frt. — Kiss Ernő arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Tisza Kálmán arczképe, vízf., 45 e. frt. — Cserei Blanka arczképe. — Keglevich Miklós arczképe, térdkép, 100 e. frt. — Luczenbacher arczképe, olajf., másolat. — Nádosy Sándor arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — U. a. két kőrajz színezése, 20 e. frt. — Batthyány Lajos

gróf arczképe, kőrajz. Kiadta Wagner, Pesten.

1849-ben: Meszlényi R. arczképe, miniature, 50 e. frt. — Tisza László arczképe, miniature, 50 e. frt. — Fabriciusné arczképe, olajf., 120 e. frt. — Zitterbarthné arczképe, vízf., 30 e. frt. — Aczél Ilka arczképe, olajf., 300 e. frt. — B. P. W. arczképe, vízf., 50 e. frt. — Torioni arczképe, vízf., ajándék. — Motusiczky Natália arczképe, vízf., ajándék. — Földvári alezredes arczképe, 40 e. frt. — Földvári Sándor őrnagy arczképe, 40 e. frt. — Nagy Sándor tábornok arczképe, vízf., 40 e. frt. — Görgey Arthur tábornok arczképe, 100 e. frt. — Klapka tábornok arczképe, kőrajz. — Manassy ezredes arczképe, kőrajz. — Driquet ezredes arczképe, kőrajz. — Kossuth arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Bem tábornok arczképe, kőrajz, 60 e. frt. — Wladárné arczk., vízf., 60 e. frt. — Kossuth Lajos arczképe, kőrajz, 120 e. frt. — Gróf Teleki Gyula arczképe, vízf., 12 arany. — Hanák János arczképe, kőrajz. — Szabó Gábor arczképe, kőrajz, 60 e. frt. — U. az, vízf., 60 e. frt. — Kovács Emma arczképe, vízf., 150 e. frt. — Gróf Festetich Ágoston 3 gyermeke egy képen, 150 e. frt. — Buchwald főhadnagy arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Clark T. V. arczképe, kőrajz. — Heckenast Gusztáv édes anyjának arczképe, kőrajz, 25 e. frt. — Gróf Batthyány Lajos arczképe (másodszor), olajf., 125 e. frt. — Clark Ádám arczképe, kőrajz. — Balassa Emilia arczképe, olajf., ajándék. — Luczenbacher János arczképe, olajfestmény. — Molnárné arczképe, vízf., 40 e. frt. — Gróf Schulenburg arczképe, vízf. — Csuzi Pál arczképe, miniature, 50 e. frt. — Walzel Ágost arczképe, vízf., 30 e. frt. — Lászlóné arczképe, olajf., 40 e. frt. — Sisvay Márton arczképe, kőrajz.

1850-ben: Görgey Arthur arczképe, olajf., másolat. — Gróf Poswaldeck arczképe, vízf., 40 e. frt. — Zitterbarthné arczképe, vízf., 40 e. frt. — Egy ideál domino, olajf. — Heintzel vezérőrnagy arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Ifjabb Tisza Lajos arczképe, vízf. — Pázmándiné arczképe, miniature, 9 arany. — Klapka tábornok arczképe, sepiarajz, 20 e. frt. — Vida Károly arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Vida Károlyné arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Scitovszky János herczegprimás arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Motusiczkyné arczképe, vízf., 40 e. frt. — Szilvayné arczképe, vízf., 80 e. frt. — Engel, nyomdai censor arczképe, kőrajz, 30 e. frt. — Walzel kőnyomdász atyjának arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Driquet ezredes arczképe, vízf., 40 e. frt. — Ritter Adolf, a művész sógorának arczképe, kőrajz, ajándék. — Ormay arczképe, olajf., 70 e. frt. — Gróf Thun Leó tábornok arczképe, kőrajz, 36 e. frt. — Berecz Károly arczképe, kőrajz, 30 e. frt. — Luczenbacher arczképe, olajf., másolat. — Szabó János arczképe, olajf., 60 e. frt. — Szilágyiné, a művész sógorasszonyának arczképe, kőrajz, ajándék. — Huber Károly arczképe, vízf., 30 e. frt. — Torioni arczképe, vízf. — Váza Tódor arczképe, olajf., 65 e. frt. — Gróf Nádasdy Lipót a börtönben, kőrajz, 40 e. frt. — Kölcsey Kálmán arczképe, vízf., 20 e. frt. — Schodelné, mint Szilágyi Erzsébet, a M. Nemzeti Múzeumnak, 250 e. frt. — Foglár Lajos arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Elischer arczképe, kőrajz, 30 e. frt. — Georg Gabrilov Russe arczképe, vízf., 40 e. frt. — Mészáros arczképe, olajf., 25 e. frt. U. a. neje, arczkép, olajf., 25 e. frt. — Lászlóné arczképe, vízf., 40 e. frt. — Seltenreich arczképe, kőrajz, 20 e. frt. — Holles Ottilia, később Tisza Lászlóné arczképe, miniature. — Masary Eliza arczképe, vízf., 50 e. frt. — Holles Ottilia arczképe, vízf. — Hampel Antal arczképe, kőrajz, 40 e. frt. — Heintzl tábornok arczképe, kőrajz, (másodszor), 20 e. frt. — Mitisz kormánybiztos arczképe, kőrajz, 110 e. frt. — Spielberg tábornok arczképe, 30 e. frt. — Fribeisz arczképe, miniature, 30 e. frt. — Ormayné arczképe, olajf., 70 e. frt. — Zascheczky arczképe, olajf. — U. a. neje, arczkép, olajf. — Mme La Grange arczképe, kőrajz, 60 e. frt. — Beckné, Degenfeldné anyjának arczképe, vízf., 30 e. frt. — Magyarné arczképe, miniature, 50 e. frt. — Salbeck arczképe, miniature, másolat, 50 e. frt. — Salaczné arczképe, olajf., 80 e. frt. — Gróf Forgách arczk., miniature, 80 e. frt. — Báró Vécsey Eliza, arczképe, vízf., 62 e. frt. — Salacz arczképe, olajf., 80 e. frt. — Jankovics arczképe, olajf., 10 arany. — Salbeck arczképe, miniature, másolat, 50 e. frt. — Schachtitzné arczképe, olajf., 80 e. frt. — Hofer alezredes arczképe, kőrajz, 30 e. frt. — Emich Gusztávné arczképe, vízf., 36 e. frt. — Kraudiné arczképe, olajf. — Karlovszky Zsigmond arczképe, miniature. — Dégenfeld grófné fiai, Lajos és József egy képen. — [E tételtől kezdve a művész az adókivetésre való tekintetből többnyire elhallgatja, mennyit vett be képeiért. Néhány bizonytalan feljegyzés arra mutat, hogy műveinek jegyzékét éveken át nem is vezette s csak később, s akkor is jobbára emlékezetből írta össze képeit.] Gróf Leiningen arczképe, olajf., másolat. — Gál László arczképe, olajf. — Gróf Zichy Károly arczképe, olajf. — Karlovszkyné arczképe, miniature. — Mocsári arczképe. — Szilágyi Mária, a művész sógornőjének arczképe, kőrajz. — Farkas András asztalos és nejének arczképe, olajf. — Báró Jeszenák János arczképe, térdkép, olajf. — U. az, kőrajz. — Füredy Mihály színész arczképe, kőrajz.

1851-ben: Agárdy ügyvéd arczképe, olajf. — Gróf Batthyány Lajos arczképe, ovál ala-

kú olajf., két példányban. — Gróf Batthyány Lajos arczképe, olajf., másolat. — Gróf Festetich Karolina arczképe (egész alak), vízf. — Latinovich Irma arczképe, vízf. — Memlaurné, arczképe, vízf. — Gróf Széchenyi István arczképe (mellkép), olajf. — Fiáth kisasszony arczképe, vízf. — Reisinger arczképe, olajf. (mellkép). — Kemény Dénes arczképe, olajf., (mellkép). — Szilády László arczképe, kőrajz. — Gróf Nádasdyné gyermekei, arczkép, vízf. — Hoffmanné arczképe, olajf., (mellkép). — Lászlóné de Caux Mina színésznő arczképe, olajf., (mellkép). — Tájkép, vízf., gróf Forraynénak. — Egy kőre rajzolva Vorberger, Rauschmann, Fest, Liedemann, Reiter, Welland és Lechner mérnökök arczképei. — Jókai Mór arczképe, kőrajz. — Constantinidis arczképe, olajf., (profilkép), Vrányi Sándornak. — Tige arczképe, kőrajz. — Korniss Clarisse arczképe, vízf. — Bohus János arczképe, kőrajz. — Báró Wesselényi Miklósné, később Mocsáry Lajosné arczképe, vízf. — Konkoly Thege Miklós édes anyjának arczképe, olajf., (mellkép). — Mocsáry Róza arczképe, olajf., (térdkép). — Mocsáry Kamilla arczképe, olajf., (térdkép). — Ürményi Claudine arczképe, vízf. — Alexy Károly szobrász arczképe, sepiarajz. — Gróf Batthyány Lajos gyermekei (egész alakban), olajf., miniature. — Wengersky altábornagy arczképe, olajf., (mellkép). — Dr. Kajdácsy édes anyjának arczképe, olajf., (mellkép). — Domokosné (Komáromból) arczképe, olajf., (térdkép). — Somsich Pál arczképe, kőrajz. — Grosschmidt arczképe, olajf., (mellkép). — Hogy tetszem? Eszményi kép, olajf. — Dr. Pick arczképe, kőrajz. — Luchkovich Gábor arczképe, olajf., (mellkép). — Scitovszky János herczegprimás arczképe, kőrajz. — Horváth Cirill arczképe, kőrajz. — Kaiser Ernstné, a »Kúnok« cz. operából, arczkép, kőrajz.

1852-ben: Gróf Szápáry Sarolta arczképe, vízf. — Albrecht főherczeg arczképe, kőrajz, Winter kőnyomdásznak. — Szt. Erzsébet s egy másik olajf. Kenesey József számára, Lepcsénybe. — Pokorny ezredes arczképe, olajf. — U. az, vízf. — U. az, kőrajz. — Vrányi kisasszony arczképe, olajf., (térdkép). — Vrányi György arczképe, olajf., (egész alak). — Paduai szent Antal, olajf., oltárkép gróf Zichy János birtokára. — Csengeri Pap Endre arczképe, olajf., (mellkép). — Albrecht főherczeg arczképe, olajf., (mellkép). — U. az, (térdkép). — Székely Imre arczképe, kőrajz, a »Budapesti Viszhang« részére. — Prottmann arczképe, (kétszer), kőrajz. — Báró Jeszenákné arczképe, vízf. — Gróf Forgáchné arczképe, vízf. — Jeszenák Gizella arczképe, vízf. — Lendvay Márton és fia Marczi, egy képen, kőrajz. (Megjelent a »Hölgyfutár« 1853. 2. száma mellett.) — Bohus Jánosné sz. Szőgyényi Antonia arczképe, kőrajz, 60 frt. — Gróf Csáky hadnagy arczképe, édes anyja részére, (kétszer), vízf., 12 arany. — U. az, kőrajz, 50 frt. — Singer zenész arczképe, Rózsavölgyinek, kőrajz. — Nagy Ignácz arczképe, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére. — Lisznyay Kálmán arczképe, kőrajz. — Semseyné arczképe, olajf., (térdkép), 15 arany. — Báró Dőry arczképe. — U. a. neje, szül. Semsey, arczképe. — Fashó főispán arczképe, kőrajz. — Almássy Vincze arczképe, egészalakú nagy olajf. — Almássy Vincze 12 őse egyenként olajban. — Kárász családnak 8 drb. családi kép. — Gróf Zay Ferencznek 10—12 drb. családi kép, olajf., másolatok. — Gróf Károlyi Lajos arczképe, olajf., (térdkép). — Constantinidis arczképe, olajf., (mellkép). — Constantinidisné arczképe, olajf., (mellkép). — Vrányi kisasszony arczképe, (egész alak), nagy aquarell kép, 200 frt. — Gróf Forray András főispán arczképe, kőrajz. — Báró Orczy Lajos arczképe, kőrajz. — Prottmann József arczképe, kőrajz. — Pauler Tivadar egyetemi tanár arczképe, kőrajz. — Almássy Pálné arczképe, vízf. — Bulyovskyné arczképe, vízf. — Schwarz prot. lelkész arczképe, kőrajz. — Ifj. Walzel arczképe, vízf. — Gregus pozsonyi prot. lelkész arczképe, kőrajz. — Goldstein József 14 éves izr. kántor arczképe, kőrajz. — Lovassy Tripammer Betti arczképe, kőrajz. — Kempen János tábornok arczképe, kőrajz. — Vahot Imre arczképe, kőrajz. — Komlóssy Ida arczképe, kőrajz. — Arany János arczképe, kőrajz. — Tisza Kálmán arczképe, vízf. — Komlóssy Ida arczképe, kőrajz. — Kernné arczképe, olajf., (térdkép). — Préger Antonia arczképe, vízf., miniature, a Történelmi Képcsarnok tulajdona, Budapest. — Eötvös József kir. tanácsos arczképe, kőrajz.

1853-ban: Báró Wenckheim Béla arczképe, olajf., (térdkép), 15 arany. — Gróf Szápáry Istvánné arczképe, olajf., (térdkép). — Liptay kanonok, cz. püspök arczképe, kőrajz. — Staffenberger arczképe, kőrajz. — Staffenbergerné arczképe, kőrajz. — Jálics (az öreg) arczképe, olajf., (térdkép). — Jálicsné arczképe, olajf., (térdkép). — Ifj. Jálicsné, szül. Eisele arczképe, vízf. — Liszt Ferencz arczképe, olajf., (térdkép), a M. Nemzeti Múzeum számára. — Egressy Béni arczképe, olajf., (mellkép), a M. Nemzeti Múzeum számára. (Később ezt jegyezte oda a művész: »ezt úgyhiszem 1855-ben festettem«). — Vukovics Marcsa arczképe, vízf. — Cserei Blanka arczképe, vízf. — Vasdinyeiné arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Waldeck gyermekei, arczkép, vízf. — Rotte ezredes neje, szül. Boronkay, arczképe, olajf., (mellkép). — I. Ferencz József arczképe a Helytartótanács számára, olajf., (egész alak). — Korizmics László arczképe, olajf., (mellkép). — Duschekné (egy kádár neje) arczképe, olajf., (térdkép). — Bulyovskyné Szilágyi Lilla arczképe, vízf. — Saláné (Erdély-

ből) arczképe, olajf., (mellkép). — Emmerling vendéglős leányának arczképe, vízf., 60 frt. — Gróf Braida altábornagy, Albrecht főherczeg főudvarmesterének arczképe, olajf., (mellkép). — Dobsa Lajos arczképe, kőrajz. — Lesniewska Lujza énekesnő arczképe, kőrajz. — Ira Aldridge Mór színész arczképe, kőrajz. (Tyroler aczélmetszetében is megjelent.) — Heischl János kereskedő arczképe, kőrajz. — Fogarassy Mihály püspök arczképe, kőrajz. — Vas Gereben (Radakovich) arczképe, kőrajz. (Műmelléklet a »Délibáb« nemzeti színházi laphoz.) — Zoltán János arczképe, kőrajz. — Szelestey László író arczképe, kőrajz. — Tóth Kálmán arczképe, kőrajz. — Kaiser Ernst Josefa arczképe, kőrajz. — Madarassy Clotild írónő arczképe, kőrajz. — Szemere Pál arczképe, kőrajz. — Czinderiné arczképe, kőrajz. — Pap Endre arczképe, kőrajz. — Horváth Cirill arczképe, kőrajz. — Petőfi Sándor arczképe, tusrajz Heckenastnak. — Fleischer Dávid arczképe, kőrajz. — Garay János arczképe, kőrajz.

1854-ben: Zeyk József arczképe, vízf., 112 frt. — Szilágyi Béla arczképe, (egész alak), olajf. — U. az, (mellkép). — Mocsonyiné arczképe, olajf. — Allemand tábornok arczképe, olajf., (mellkép). — Roman Julie arczképe, vízf. — A kíváncsi nő, olajf., (térdkép), Bohus Jánosnak. — Bajza József arczképe, olajf., (mellkép), Heckenastnak. — Vörösmarty Mihály arczképe, olajf., (mellkép), ugyanannak. — Albrecht főherczeg nyeregben ülve (csak a főherczeg alakja) az Adam által festett Novarai ütközet cz. képen. — Albrecht főherczeg lóháton gróf Braidának, nagy vízf. — I. Ferencz József arczképe, olajf., (egész alak), a M. Nemzeti Múzeumnak. — Albrecht főherczeg arczképe, olajf., (egész alak), a M. Nemzeti Múzeum számára. — Szájbély Frigyes arczképe, olajf., (térdkép), 120 frt. — Szájbély Frigyesné arczképe, olajf., (térdkép), 120 frt. — Liptay Kornélné szül. Stahly arczképe, vízf. — Heckenast Gusztáv arczképe, nagy vízf., 90 frt. — Ugyanannak harmadik neje arczképe, nagy vízf., 90 frt. — Báró Prónay Gáborné arczképe, vízf. — Báró Prónay Gábor arczképe, kőrajz. — A Lánczhíd alapkőletétele, vízf., a királyné albumába. — Földváry testvérek, mind a három ezredes egy képen, kőrajz. — Báró Mandel altábornagy arczképe, olajf., (mellkép). — U. az, kőrajz. — Jókai Mór arczképe, kőrajz. — Munkácsy Flóra arczképe, kőrajz. — Degré Alajos arczképe, kőrajz. — Strasser Károly arczképe, kőrajz. — Trettmann János arczképe, kőrajz. — Hildegarde főherczegné arczképe, kőrajz. — Kempelen Róza arczképe, kőrajz. — Ellinger tenorista arczképe, kőrajz. — Ritter János budai polgármester arczképe, kőrajz. — Dr. Nogáll János arczképe, kőrajz. — Szántófy Antal, szent Lambertről czímzett somlyóvásárhelyi prépost, alesperes és pest-belvárosi plébános arczképe, kőrajz. — Schirkhuber Mór piarista arczképe, kőrajz. — Danielik János püspök arczképe, kőrajz. — Mocsonyi, az öreg, arczképe, olajf., (térdkép). — Ugyanaz. — Bulyovskyné arczképe, kőrajz. — I. Ferencz József király arczképe, (egész alakban), nagy olajf., a Curia részére. — Melczer, a kir. tábla elnökének arczképe, olajf., (kis térdkép). — Scitovszky János arczképe, kőrajz, ívrét. Aláírás: Eminentissimo et Celsissimo Principi / Joanni Bapt. Scitovszky de Nagy Kér / (s még 7 sor latin szöveg).

1855-ben: Füredy Mihály arczképe, kőrajz. — Földváry arczképe, olajf., (térdkép). — Kommers arczképe, kőrajz, 80 frt. — Gönczi arczképe, olajf., (mellkép), 60 frt. — Albrecht főherczeg arczképe, (mellkép), olajf. — Ürményi József arczképe, vízf. — Dobsa Lajos, Tompa Mihály, Beöthy Zsolt és Tóth Endre arczképei egy lapon, kőrajz, a »Hölgyfutár« számára. — Tisza Domokos arczképe, vízf., 50 frt. — Keneseyné arczképe, olajf., (mellkép), 80 frt. — Sárközy Ferencz hegedűs arczképe, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére, 20 frt. — Schröck Ferencz piarista arczképe, kőrajz, 100 frt. — Scitovszky János herczegprimás arczképe, a seminariumnak, olajf., (térdkép). — Huszár Pongráczné arczképe, olajf., (mellkép), 95 frt. — Herczeg Thurn Taxis Eugen arczképe, vízf., 15 arany. — Kovács arczképe, vízf., 50 frt. — Gróf Apponyi György és Zarka arczképei, vízf., Ürményi Józsefnek egy képre. — Fáy Istvánné szül. Máriássy Teréz arczképe, olajf. — Tóth Kálmán, P. Szathmáry Károly, Szász Károly és Szelestey László arczképei, egy lapon, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére. — Kemény Zsigmond, Jókai Mór, Gyulai Pál és Kövér Lajos arczképei, egy lapon, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére. — Báró Eötvös József, Lauka Gusztáv, Arany János és Berecz Károly arczképei, egy lapon, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére. — Pletka Lipót budai polgármester arczképe, kőrajz. — Tompa Mihály arczképe, kőrajz. — Somhegyi Ferencz piarista arczképe, kőrajz. — Domby czigány hegedűs arczképe, kőrajz. — Jókainé Laborfalvi Róza, Komlóssy Ida, Lendvay Latkóczyné és Hollósy Kornélia arczképei, egy lapon, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére. — Lisznyai Kálmán, Balázs Sándor, Vajda János és Székely József arczképei, egy lapon, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére. — Nagy Ignácz, Garay János, Petőfi Sándor és Vörösmarty Mihály arczképei, egy lapon, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére. — Matta gyógyszerész arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. neje, olajf., (térdkép). — Omer pasa arczképe, kőrajz. Kiadta Wagner József, Pesten.

1856-ban: Balogh Zoltán arczképe, kőrajz, a »Divatcsarnok« részére. — Heckenast Gusztávné (Heckenast első neje), arczkép, vízf. — Bajza Lenke arczképe, olajf., (térd-

kép). — Gróf Lichtenberg altábornagy arczképe, olajf., (mellkép), 70 frt. — Stuller Ferencz fiacskájának arczképe, vízf., 20 frt. — Szupper Jenő arczképe, kőrajz, 40 frt. Kiadta Rózsavölgyi és társa, Pesten. — Chokessa Raphael arczképe, olajf., (térdkép). — Vízkelety arczképe, kőrajz. — Jallosich Endre arczképe, kőrajz. — Fürdös Lajos kecskeméti ref. lelkész arczképe, kőrajz. Kiadta Szilády Károly, Kecskeméten. — Nagy Guidóné arczképe, olajf., (térdkép). — Sárváry arczképe, kőrajz. — Vas Gereben, Vadnay Károly, Feleky Miklós és Szigethy József, egy lapon, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére. — Horhy Mihály arczképe, kőrajz. — Rözer Miklós arczképe, kőrajz. — Pabst élelmező tiszt arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. neje, olajf., (térdkép). — Pabst arczképe, kőrajz. — U. a. neje, kőrajz. — Strasser Alajos főélelmező arczképe, kőrajz. — Nagy Lajos, Tolna vármegye főnökének arczképe, kőrajz. — Medecz arczképe, kőrajz. — Gróf Dessewffy Aurél arczképe, olajf., (térdkép), a M. Tud. Akadémiának. — A család virágai, a művész négy gyermekének (Henriette, Ilka, Alice, Elemér) arczképe, egy lapon, kőrajz. — Nagy Péter arczképe. — Schwarz Mihály arczképe, olajf., (mellkép). — Podmaniczky Frigyes, Degré Alajos, gróf Ráday Gedeon és Szigligeti arczképei, egy lapon, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére. — Egressy Gábor, Szentpétery, Lendvay Márton és Tóth József arczképei, egy lapon, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére. — Réthy, Lendvay Marczi, Szerdahelyi Kálmán és Füredy Mihály arczképei, egy lapon, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére. — Konecsny arczképe, kőrajz. — Till Ferdinand zenész arczképe, kőrajz. — Munkácsy Flóra arczképe, kőrajz, 100 frt. — U. az, vízf., 80 frt. — Tisza Kálmán arczképe, kőrajz. — A menyasszony megérkezése, olajf.

1857-ben: Dr. Argenti Döme arczképe, kőrajz, 70 frt. — Saláné (Erdélyből) arczképe, olajf., (mellkép), 60 frt. — Haas Mihály szatmári püspök arczképe, kőrajz, 60 frt. — Fancsy Ilka, mint Julia, arczkép, kőrajz, 30 frt. — Szigethy József, mint Viola, 30 frt. — Séllyei és Harsányi arczképe, kőrajz, 100 frt. — Simonfy Kálmán arczképe, kőrajz. — Hegedűsné, a színművésznő arczképe, kőrajz. — Báró Radák Istvánné arczképe. — Szitányi arczképe, a Kereskedelmi Banknak, olajf., (mellkép). — Szitányi Vilmos arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. neje, szül. báró Montbach arczképe, olajf., (térdkép). — Szent Hildegarde, olajf., nagy oltárkép Albrecht főherczeg birtokára. — Zsófia elhúnyt kis főherczegnő arczképe, a királyné számára. — Gróf Nádasdy Tamás arczképe, kőrajz. — Mátray Gábor arczképe, kőrajz. — Mária-kép, olajf., a karczagi plébános részére. — Arany János arczképe, olajf., (térdkép), Nagyszalontára. — Deák Ferencz arczképe 1836-ból és Vörösmarty Mihály arczképe szintén 1836-ból, másolatok a művész saját régebbi képeiről Széll Kálmánné részére. — Abonyi Lajos arczképe, kőrajz. — Rhomberg Ferdinánd pénzügyi tanácsos arczképe, kőrajz. — Krizsán Ignácz arczképe, kőrajz. — Egyed Antal arczképe, kőrajz. — Lengyel József arczképe, kőrajz. — Kaiser Ernst Josefa, mint Recha, a »Zsidónő«-ben, arczkép, (egész alak), kőrajz, a »Napkelet« részére. — Lukafalvi Zarka János arczk., kőrajz. — Bulyovskyné, mint Mária királynő, kőrajz, a »Napkelet« műmelléklete. — Kalmár Endre arczképe, kőrajz. — Báró Sina Simon arczképe, kőrajz. — Baranyai Zsiga piarista tanár arczképe, kőrajz. — Tisza Domokos arczképe, kőrajz, mely a természet után festett aquarell után készült. — Jálics Ferencz arczképe, kőrajz. — Gróf Forgáchné arczképe, kőrajz. — Krieger József tanfelügyelő arczképe. — Zalár költő arczképe, kőrajz. — Pajer Antal arczképe, kőrajz. — Majer István (István bácsi) arczképe, kőrajz. — Tomory Anasztáz arczképe, kőrajz. — Id. Tisza Lajos arczképe, kőrajz. — Sárossy Gyula arczképe, kőrajz. — Melczer curiai elnök arczképe, kis olajf., (térdkép). — Haas arczképe, kőrajz. — Katona József arczképe, kőrajz. — Tóth Endre arczképe, kőrajz. — Szentleányi arczképe, kőrajz. — Tompa Mihály arczképe, rajz, mely 1858-ban J. Axmann és J. Benedict aczélmetszetében jelent meg. — Révész Imre arczképe, kőrajz. Kiadta Szilády Károly, Kecskeméten.

1858-ban: Draskóczy Sámuel arczképe, olajf., (térdkép). — Andics József családja, öt alakkal, olajf., (térdkép). — Gróf Károlyi Lajos arczképe, olajf., (térdkép). — Szilágyi Ferencz arczképe, olajf., (mellkép). — Fábián Gábor arczképe, olajf., (mellkép). — A Lánczhíd alapkőletétele, olajf., megkezdette ez évben, befejezte 1865-ben. — Gróf Wenckheim Krisztina arczképe, (egész alak), kőrajz. — Draskóczy Sámuelné arczképe, olajf. — Guilhelm arczképe, kőrajz. — Gräfenegg, kőrajz. — Gróf Győri arczképe, olajf., (térdkép). — Prielle Cornélia arczképe, kőrajz. — Markovich Antal arczképe, kőrajz. — Ipolyi Arnold arczképe, kőrajz. — Ujváry Ker. János arczképe, kőrajz. — Simonfy Kálmán arczképe, kőrajz. — Dr. Zipser rabbi arczképe, kőrajz. — Halbauer János arczképe, kőrajz. — Halbauer Jánosné arczképe, kőrajz. — Báró Mandel altábornagy arczképe, olajf., (mellkép). — U. az, kőrajz. — Hrabovsky János arczképe, kőrajz. — Szabó Richard arczképe. — Báró Radák Ádám nagyatyjának arczképe, olajf., másolat. — Zarka kisasszony arczképe, vízf. — Dr. Farkas nyíregyházai orvos nejének arczképe, olajf., (térdkép). — Kloiber arczképe, kőrajz. — Gróf Nádasdy Lipót arczképe, kőrajz. — Gróf Forray Iván arczképe, kőrajz. — Zarka

arczképe, kőrajz. — Lendvai a gyászravatalon, kőrajz, a »Hölgyfutár« részére.

1859-ben: Báró Sina Simon arczképe, (életnagyságban, egész alak), olajf. — Báró Sina Anasztázia arczképe, (egész alak), vízf. — Báró Sinának, Gödöllő és négyfogatú equipage, nagy vízf. — Egy szép leány arczképe, vízf., Bachénak. — Fábián Gábor arczképe, kőrajz. — Szakácsi Csorba János arczképe. — Gróf Teleki Sámuel arczképe, kőrajz. — Bignio arczképe, kőrajz. — Sauer Ignácz tanár arczképe, kőrajz. — Hartmann Mihály arczképe, kőrajz. — Önarczkép, kőrajz. — Garay János arczképe, kőrajz. — Szerdahelyi Kálmán és Hegedűsné arczképei, egy lapon, kőrajz, a »Nővilág« részére készült. — Báró Radák István arczképe, olajf., (térdkép). — Báró Radákné arczképe, olajf., (térdkép). — Gosztonyi tábornok arczképe, a M. Nemzeti Múzeumnak. — Bercsényi arczképe, olajf., (mellkép). — A Lánczhíd alapkőletétele, olajf., vázlat. — Kismartoni leányának arczképe, (mellkép), olajf. — Tisza Kálmán arczképe, vízf. — Edelspacher Marianna, később Blaskovich Miklósné arczképe, (nagy térdkép). — Gróf Vay arczképe, vízf. — László József arczképe, kőrajz. — Kovalcsik József arczképe, kőrajz. — Dr. Maisel rabbi arczképe, kőrajz. — Vajda János: Magyar képek albuma cz. művében megjelentek: A postagalamb, Virágárús leányka, Utczaseprő fiú, Csikós, Erdélyi oláhleány, Parasztfiú, Magyar úri hajadon, A dádé rajkóival, Szőlőpásztor, Magyar hölgy, A fürdő. E mű német nyelvű kiadásában (C. A. Haendel, Leipzig) az említetteken kívül: A szénás szekér, Kaczérkodó, Dudás, Előkelő hölgy és Hagymaárús leány. Aczélra metszették Mahlknecht, Axmann és mások a művész régebben készült művei után.

1860-ban: Gróf Eszterházy István arczképe, vízf. — U. a. neje, szül. Jeszenák Gizella arczképe, vízf. — Tisza Kálmán arczképe, kőrajz. — Gróf Károlyi Lajos arczképe, (egész alak), krétarajz. — Reményi Ede arczképe, kőrajz. — Szász Károly arczképe, kőrajz, Mandello könyomdásznak. — Forinyák Géza arczképe, kőrajz. — Vojnicsné arczképe, olajf., (mellkép). — Petőfi arczképe, tusrajz, Heckenastnak. — Dr. Csausz Márton arczképe, kőrajz. — Friedmann Bernát, izr. kántor arczképe, kőrajz. — Gróf Nádasdy Tamás arczképe, kőrajz. — Gróf Széchenyi István arczképe, nagy olajf., a kolozsvári Casino számára. — Medecz József arczképe, kőrajz. — Gräfenegg Vilmos arczképe, kőrajz. — Borton József arczképe, kőrajz. — Xántus János, mint tengerész kapitány, kőrajz. — Dr. Gebhardt Ferencz arczképe, kőrajz. — Báró Radák István arczképe, olajf., térdkép, másolat az első kép után. — Radákné arczképe, u. az. — Sala Sámuelné arczképe, olajf. — Matta gyógyszerész arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. neje, olajf., (térdkép). — Gamperlné arczk., olajf., (mellkép). — Hanzély József, arczk., olajf., (mellkép). — Hanzélyné arczk., olajf., (mellkép). — Kaláka Székelyföldön. — Nikolics arczképe, olajf., (térdkép). — Nikolicsné arczképe, olajf., (térdkép). — Ecce homo, olajf. — Földváryné arczképe, olajf., (mellkép). — Luczenbacherné arczképe, olajf., (térdkép).

1861-ben: Lutter Nándor arczképe, kőrajz. — Peregriny Elek arczképe, kőrajz. — Gróf Dessewffy Aurél arczképe, olajf., (nagy térdkép), másolat a művész által festett régibb képről. — Gróf Zay Ferencznek négy drb. családi kép, másolat. — Bernrieder arczképe, olajf., (mellkép). — Bernriederné szül. báró Rudnyánszky arczképe, kőrajz. — Karácsonyi László főispán arczképe, olajf., (térdkép). — Almássy Vincze anyjának arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. nagyanyja, olajf., (mellkép). — Löcz üveges nejének arczképe, olajf., (térdkép). — Gróf Károlyi Alajos két őse, olajf., (mellkép), másolat. — U. a. édes atyja, nagy olajf., (térdkép). — Gróf Almássy Kálmánnak egy mellkép. — Dosich arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. testvére, olajf., (térdkép). — Kárász arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. neje, olajf., (térdkép). — Báró Zay Ferencznek két másolat. — Kölcsey Ferencz arczképe, olajf., (mellkép), Heckenastnak. — Heckenast Gusztáv arczképe, vízf. — Heckenastné arczképe, nagy vízf. — Arizi arczképe, olajf., (térdkép), Dentára. — Marczibányi Antal arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. neje, olajf., (térdkép). — Csányi arczképe, kőrajz. — Sivó (Abonyból) arczképe, kőrajz.

1862-ben: Gróf Teleki László arczképe, (egész alak), olajf., 7 1/2 láb magas, Heves vármegye számára. — Bartha Gyulánénak Kolozsvárra két kisebb térdkép. — Almássy Vincze atyjának arczképe, (kis térdkép). — U. a. egy medaillonkép. — Gróf Vay Dánielné arczképe, (térdkép), tusrajz. — Gróf Széchenyi István arczképe, olajf., (térdkép), Eger város részére. — Szent Florián, oltárkép, olajf. — Timaryné arczképe, (egész alak, természetes nagyságban). — Timaryné leánykájának arczképe, olajf., (mellkép). — Karácsonné, szül. gróf Kinsky két éves fiacskájának arczk., egész alak, olajf. — Török Pál ref. püspök arczk., nagy kőrajz. — Gróf Teleki László arczképe, olajf., (mellkép), a losonczi kaszinó számára. — Marczibányi Antal arczképe, (egész alak), olajf., 5 láb széles és 8 láb magas, Trencsén vármegye számára. — Szent István, olajf., 12 láb magas; Mária mennybemenetele, olajf., 7 láb magas; szent József, olajf., 7 láb magas, oltárképek Boros-Jenőre Aczél Istvánné megrendelésére. — [A következő évi feljegyzések előtt a művésznek ez a megjegyzése olvasható: »1863 és 1864 inséges évek valának, melyet a művészet is nagyon megsinlett. Üres időm

F. Földváry Józsefné szül. Madarassy Ida, festette B. 1858-ban a signaturán nevét: Földvary Józa földbirtokos tulajdona, Nagymanya (Bars m.)

lévén, a Lánczhíd alapköve letételének festésével töltöttem ki időmet, melyet el is végeztem.«]

1863-ban: Gróf D'Orsay anyjának arczképe, olajf., (mellkép), fénykép után. — Kárász arczképe, olajf., (mellkép), másolat. — Kárászné arczképe, u. az. — Návay kisasszony arczképe, olajf., (mellkép). — Mocsáry Lajos arczképe, olajf., (térdkép). — Mocsáry Miklós arczképe, olajf., (térdkép). — Czelder Márton arczképe, kőrajz. — Klauzál Gábor arczképe, olajf., (mellkép). — Vojnich Géza arczképe, olajf., (mellkép), másolat. — Vojnich Anna arczképe, u. az. — Nádassy István arczképe, olajf., (mellkép), a kereskedelmi kamara számára. — Almásy Vincze nehány régi családi képének restaurálása. — Arany János arczképe, kőrajz. — Polák Ede tanár arczképe, kőrajz. — Römer Flóris arczképe, kőrajz.

1864-ben: Draskóczy Gyula atyjának arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. testvére, olajf., (térdkép). — Gróf Brunswick Teréz egy kis leánykával, kőrajz. — Kövérné arczképe, miniature, (ovál alakban), Blaskovich Miklósnénak. — Kiss József arczképe, olajf., (mellkép), az udvarhelyi collegiumnak. — U. az, kőrajz. — Várady Antal ügyvéd első nejének arczképe, olajf., (mellkép). — Mössmer Jakab arczképe, olajf., (mellkép). — Sauer Ignácz arczképe, olajf., (mellkép). — Tarnóczy Kázmér arczképe, (egész alak), olajf., Bars vármegye számára. — Ujházy Sándor arczképe, olajf., (mellkép). — Arany János arczképe, krétarajz. — Nádosy István arczképe, kőrajz.

1865-ben: Ujházy Friderika kis leányának arczképe, (egész alak), olajf. — Ifj. Gazsi Dezső arczképe, (egész alak, életnagyságban). — Vasdinyeiné arczképe, olajf., (térdkép). — Gróf Károlyi Alajosnak két őse, olajf., (térdkép), másolat. — Tisza Lajos atyjának és anyjának arczképe, olajfestmények, másolatok a művész saját képei után. — Prihradnyiné arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. férje, u. az. — Gróf Festetich arczképe, id. gróf Batthyány Lászlóné részére. — Néhai gróf Batthyány László arczképe, olajf., (ovál alakú mellkép). — Gróf Almássy Kálmánnak két mellkép, fényképek után. — Gróf Hunyadi Iván arczképe, vízf. — Raisz Constanzné arczképe, olajf., (mellkép). — Draskóczy Gyula édes anyjának arczképe, olajf., (mellkép). — Vecsei Oláh Károly arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Dr. Lángné (Beregszászból) arczképe, olajf., (térdkép). — Báró Lipthay Béla arczképe, kőrajz. — Raisz Szilárdné szül. Ujházy arczképe, Ujházy József részére. — Gróf Almássy Kálmánnak két olajf., (mellképek). — Nádorispán, gyógyszertári czímer Wagner Dániel pesti gyógyszerész részére. — Önarczkép, kőrajz. — Reményi Ede arczképe, kőrajz.

1866-ban: Prihradnyi arczk., olajf., (térdkép), öt példányban. — U. a. neje, olajf., (térdkép), öt példányban. — Gróf Dessewffy Emil arczképe, olajf., 8 láb magas és 5 láb széles, a M. Tud. Akadémia számára. — Kubikné arczképe, olajf., (mellkép). — Vecsey Sándor arczképe, olajf., (mellkép). — Vecsey Sándorné arczképe, olajf., (mellkép). — Lónyay Ilka, később báró Kaas Ivorné arczképe, olajf., (mellkép). — Kalocsa Róza arczképe, olajf., (térdkép). — Barabás Alice, a művész leányának arczképe, olajf., (térdkép). — Barabás Ilka, a művész leányának arczképe, olajf., (térdkép). — Gozsdu Manó arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. másolata, olajf. — U. az, kőrajz. — Gróf Károlyi Alajosnak három őse, olajf., (térdképek), másolatok. — Sardu arczképe, kőrajz, másolat. — Verbőczy arczképe, kőrajz, másolat. — Gróf Zichy Nep. János elhalt kis fiának arczképe, vízf. — Deák Ferencz arczképe a leányárvaháznak, kőrajz. — Szilassy Istvánné leányának arczképe, vízf. — Kollárcsik István, valóságos belső titkos tanácsos arczképe, kőrajz. Kiadta Vereby Soma. — Vizeki Tallián János hétszemélynök arczképe, kőrajz. Kiadta Vereby Soma. — Bárány Ignácz arczképe, kőrajz.

1867-ben: Dr. Balassa János orvos arczképe, (egész alak), olajf., a pesti klinika számára. — Lónyay Albert arczképe, olajf., (mellkép), Bereg vármegye számára. — Báró Wenckheim Béla arczképe, olajf., Békés vármegye számára. — A 13 vértanu, kőrajz, Kutassy Imre számára, Debreczen. — Masioiewich patriarcha arczképe, kőrajz. — Gróf Dessewffy József arczképe, olajf., Ender János miniatureje után, gróf Dessewffy Emilné részére. — Gróf Teleki László arczképe, olajf., (egész alak), Pest vármegye számára. — Gróf Széchenyi István arczképe, olajf., Pest vármegye számára. — Lovász Miklós arczképe, olajf., (mellkép). — U. az, (második példány), olajf. — U. az, kőrajz. — Simonyi Károlyné arczképe, olajf., (mellkép), Egerbe. — Ujházy László (az öreg) arczképe, olajf., (ovál alakú mellkép), Ujházy Albert számára. — Jekelfalusy Kamilla kisasszony arczképe, kis olajf. — Ujházy László (az öreg) arczképe, olajf., (mellkép), Ujházy Sándornénak. — Szilágyi Sándor arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Andrássy Manó arczképe, kőrajz. Kiadta Vahot Imre. — Szentkirályi Mór arczképe, kőrajz. — Asbóth Lajos arczképe, kőrajz. Kiadta Vahot Imre.

1868-ban: Gönczi Gyula arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Korniss Ádám arczképe, olajf., (mellkép). — Simonyi Károly egri ügyvéd nejének arczképe, olajf., (mellkép). — Kalocsa Róza arczképe, olajf., (térdkép). — Csányi László arczképe, olajf., (egész alak), Zala vármegyének. — U. az, kőrajz. — Palóczy arczképe, olajf., (egész alak),

Borsod vármegyének. — Ausländerné arczképe, olajf., (térdkép), 3 példányban. — Preisich József édes anyjának arczképe, olajf., (mellkép). — Ujházy József arczképe, olajf., (mellkép), két példányban. — Ifj. Ujházy József arczképe, olajf., (mellkép), 2 példányban. — Ganzné arczképe, olajf., (térdkép). — Prihradnyi arczképe, olajf., (térdkép), 5 példányban. — Ujházy Józsefné arczképe, olajf., (mellkép). — Csomós Áron arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép) — Gróf Beleznay Lujza arczképe, kőrajz. — Sivó János arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Sivó János arczképe, kőrajz. — Wieland Arthurné arczképe, olajf., (mellkép). — Moldován Gergely arczképe, olajf., (mellkép). — Barabás Elemér arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Radák Istvánné arczképe, kőrajz. — Majláth Györgyné arczképe, kőrajz. — Gróf Bethlen Olivér arczképe, kőrajz. — Kossuth Lajos arczképe, olajf., másolat a losonczi kaszinó részére. — Csomós Áronné fivérének arczképe, olajf., (mellkép). — Dr. Szumrák Vilmosné arczképe, olajf., (mellkép).

1869-ben: Dr. Kajdácsy arczképe, kőrajz. — U. a. leánya, olajf., (térdkép). — Brunner Leopoldina arczképe, vízf. — Jekelfalusy Kamilla arczképe, olajf., miniature (kis ovál alakban), Ujházy Albert megrendelésére. — Márkus-Kalocsa Róza férje, olajf., (egynegyed életnagyságban). — László Zsigmondné szül. Hoffmann arczképe, olajf., (mellkép). — Bobor (Nagyszombatból) arczképe, olajf., (mellkép). — Földváry Gábornak egy női arczkép, olajf., két példányban. — Gróf Károlyi Alajos három ősének arczképe, olajf., másolat. — John Pickersgill arczképe, olajf., egész alak életnagyságban, Londonba. — Lónyay Albertné arczképe, olajf., (térdkép), a művész által 1841-ben festett miniature után. — Lónyay Albert arczképe, kőrajz. — Gróf Pécsy Manó arczképe, kőrajz. — Szilágyi Sándor ügyvéd nejének arczképe, olajf., (mellkép). — Balassa Antal arczképe, olajf., (nagy térdkép), a pesti ref. egyháznak. — Gróf D'Orsay Feliczinek egy olajf., (mellkép). — Lónyay Róza arczképe, olajf., (mellkép). — Lónyay Mária arczképe. — Lónyay Flóra arczképe.

1870-ben: Gróf Berchtold Rihárdné, arczképe, (fehér ruhában, térdkép), olajf. — Dessewffy Ganzaugh Paula leányának arczképe, olajf., (egész alak). — Fáy András arczképe, olajf., (mellkép), a Bajai Takarékpénztár számára. — Benedikti arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, u. az. — Gazsy Etelka (Elek Gusztávné) kis leányával egy képen, (egész alak). — Telepy Károlyné arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Wenckheim Béla arczképe, olajf., (térdkép), Békés vármegye részére. — Várady Gábor arczképe, olajf., (mellkép). — Madarassy arczképe, olajf., (mellkép), két példányban. — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Lónyay Jánosné arczképe, olajf., (mellkép), Lónyay Menyhért megbízásából egy, a művész által 1842-ben festett miniature után. — Néhai Lónyay János arczképe, olajf., (mellkép), két példányban Kriehuber vízf. után. — Matuska János arczképe, kőrajz. — Kriegler József arczképe, kőrajz. — Gorove István arczképe, kőrajz. — Hajós József arczképe, olajfestm., (térdkép); Fáy András arczképe, olajfestm., (térdkép); Simoncsics János arczképe, olajf., (térdkép). Mind a három az Első Hazai Takarékpénztár megrendelésére készült. — Gróf Szápáry Gyuláné részére: gróf Szápáry József arczképe, olajf., (mellkép); gróf Festetich Ágostonné arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Festetich Ágostonné arczképe, olajf., (mellkép), gróf Almássy György számára. — Blaskovich Ernő arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. leányai, olajf., (mellkép). — Gróf Berchtold Rihárd édes atyjának arczképe, olajf., (mellkép), másolat. — Gróf Korniss Ádám arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Bánffy Miklósné arczképe, olajf., (mellkép). — Berecz Antal arczképe, kőrajz. Kiadták tanítványai.

1871-ben: Gróf Korniss Ádám arczképe, olajf., (egész alak életnagyságban), gróf Károlyi Edvardné tulajdona. — Gróf Korniss Ádám arczképe, magyar díszben, olajf., (térdkép), gróf Korniss Miklós számára. — U. az, három példányban, olajf., (mellkép). — Gróf Bánffy Miklósné arczképe, olajf., (mellkép), 2 példányban. — U. az, (térdkép), 2 példányban. — Falk Miksa arczképe, olajf., (térdkép); — Sebastiani Frigyes arczképe, olajf., (térdkép); Deutsch Sámuel arczk., olajf., (térdkép), mind a három a Hitelbank megrendelésére készült. — Sebastiani Frigyes arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Gönczy Pál arczképe, olajf., (mellkép). — Magyarország főkorszakalkotói, kőrajz, Szinay István miskolczi fényképész számára. — Tarnóczy Buocz János, Torontál vármegye főszolgabírájának arczképe, olajf. — Gróf Lónyay Béla arczképe, olajf., (mellkép). — Huber Károly karnagy arczképe, kőrajz. — Klauzál Gábor arczképe, olajf., (mellkép), Szeged város megrendelésére készült. — Magyarné arczképe, olajf., (térdkép). — Báró Jeszenák János arczképe, a M. Nemzeti Múzeum számára. — Szentimrei Elek arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, u. az. — Klapka tábornok édesanyjának arczképe, olajfestm., (mellkép). — Török Erzsi arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Hunyadi László arczképe, kőrajz. — Gyöngyösy Alajos polgármester arczképe, kőrajz. — Etienne, az osztrák államvasút igazgatójának arczképe, kőrajz. — Lónyay János főispán arczképe, kőrajz. — Gróf Zichy Hippolyt arczképe, kőrajz. — A 13 vértanu, kőrajz. Kiadta

Kutassy debreczeni könyomdász. — Gróf Lónyay Menyhért magy. kir. miniszterelnök arczképe, kőrajz.

1872-ben: Özv. Demsényi Istvánnénak (Mezőkászony) két mellkép. — Preisich József édesatyjának arczképe, olajf., (térdkép). — Gróf Almássy Kálmán részére a következő 3 drb. arczképet festette: gróf Szápáry László tábornok, olajf., (mellkép); — gróf Szápáry István, olajf., (mellkép); — gróf Festetich. — Schön Jakab arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. neje, olajf., (térdkép). — Antos János volt honvéd alezredes arczképe, kőrajz. — Antos János arczképe, olajf., (térdkép). — Kern József lakatosmester arczképe, olajf., (térdkép). — U. a. neje, olajf., (térdkép). — Gróf Szápáry Géza arczképe, olajf., (egész alak), Zala vármegyének. — Antos Jánosné, szül. báró Radák arczképe, olajf., (térdkép). — Kerekes debreczeni tanár arczképe, kőrajz. — Simoncsics kisasszony (Eger) arczképe, olajf., (mellkép). — Ohmné, olajf., (mellkép). — Ohm Ida arczképe, olajf., (mellkép). — Csató Pál arczképe, olajf., (mellkép), emlékezetből festette vejének, Nagy Ivánnak. — Bauer kőbányai mészáros arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Kuthy Károly, a művész unokaöcscsének arczképe, olajf., (mellkép). — Gozsdu Manó arczképe, olajf., (nagy térdkép). — Gozsdu Manó arczképe, kőrajz. — Székács József arczképe, olajf., (mellkép). — Székács Gyula arczképe, olajf., (mellkép). — Székács Józsefné arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Teleki Sámuelné arczképe, kőrajz. — A második parlamentáris magyar miniszterium, kőrajz. — Hasfeld Mária arczképe, kőrajz. — Gróf Nádasdy Lipótné arczképe, kőrajz. — Horváth Boldizsár arczképe, kőrajz. — Sztankovichné született de la Grange Anna, mint Gara Mária, kőrajz. — Csókáné leányának arczképe, olajf., (mellkép). — Dessewffy Kálmán arczképe. — Dessewffy Pálné szül. Pongrácz arczképe.

1873-ban: Gróf Széchenyi Pál v. Imre (?) arczképe, olajf., (térdkép). — Gróf Almássy Kálmán részére a következő 6 drb. arczképet festette: gróf Wenckheim Károly, olajf., (mellkép); — gróf Wenckheimné szül. Radeczky, u. az; — gróf Wenckheimné szül. gróf Szápáry Sarolta, u. az; — gróf Almássy Móricz, u. az; — gróf Almássy Kálmán, olajf., (mellkép), Rahl után készült másolat; — gróf Almássy Kálmán hat gyermeke egy nagy képen, egész alakban, olajf. — Gróf Wenckheim Károly arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Wenckheim Károlyné szül. Radeczky arczképe, olajf., (mellkép). — Lónyay Albert arczképe, olajf., (kis térdkép), Bereg vármegye megrendelésére. — Lónyay János arczképe, olajf. és Lónyay Jánosné arczképe, olajf., Lónyay Menyhért számára. — Lónyay János és Lónyay Jánosné arczképei, Lónyay Albert számára. — Gróf Lónyay Béla leánykájának arczk., olajf., (egész alak), Lónyay Menyhért számára. — Gróf Lónyay Menyhért arczképe, olajf., (térdkép). — Lipcsey Lajosnénak egy olajf., (mellkép). — Id. báró Rudich József arczképe, olajf., (mellkép). — U. az, másolat. — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Antos Jánosné arczképe, olajf., (térdkép). — Gozsdu Manó arczképe, olajf., (térdkép). — Gróf Károlyi István arczképe, olajf., (egész alak). — Kandó Kálmánné arczképe, olajf., (mellkép). — Tavassy egri polgármester leányának arczképe, olajf., (mellkép). — Draskóczy Gyula arczképe, olajf., (térdkép). — Gróf Wenckheim Rudolf arczképe, olajf., (mellkép) és gróf Szápáryné szül. Almássy arczképe, olajf., (mellkép), gróf Almássy Kálmán részére. — Szentimrei Elek arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Balogh Imre, Jászkún alkapitány ipának arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Bánffy Miklósné arczképe, olajf., (térdkép), gróf Berchtold Richárdné részére. — Dr. Szumrákné (Eger) arczképe, (ovál alakú mellkép), olajf. — Sisariné elhúnyt leányának arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Rudich leánya, gróf Szápáryné, olajf., (mellkép). — Ifj. báró Rudich József arczképe, olajf., (mellkép).

1874-ben: Báró Bánffy János arczképe, olajf., (térdkép). — Báró Kemény Simon arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Bánffy Endre arczképe, olajf., (mellkép). — Balogh Imre, Jászkún alkapitány ipa, arczkép, másolat sógorának, olajf., (mellkép). — Gróf Mikó Imre arczképe, olajf., (egész alak). — U. az, (nagy térdkép), olajf. — U. az, (mellkép), olajf. — U. az, kőrajz. — Gorove István arczképe, kőrajz. — Ujházy Albert arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Ujházy József arczképe, olajf., (mellkép). — Szentimrey Gáborné arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Uzlarné arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Bánffy Miklós arczk., gróf Berchtold Richardnak. — Gróf Almássy Kálmán részére a következő 4 drb. arczképet festette: gróf Pálffy; — gróf Pálffyné; — ifj. gróf Almássy Kálmán; — ifj. gróf Almássy Kálmánné. — Králik Sámuel órás arczképe, olajf., (mellkép). — Bittó István arczképe, olajf., (kis térdkép), a képviselőház elnöki szobája részére. — Várady Károly királyi tanácsos arczképe, olajf. — U. a. neje, szül. gróf Török arczképe, olajf., (mellkép). — Simkovich egri káptalani igazgató leányának arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Pejacsevich arczképe, olajf., (mellkép), Lónyay Albert számára. — Grubiczay arczképe, olajf., (mellkép); — U. a. neje, u. az, Ujházy Friederika részére. — Farkas arczképe, olajf., (mellkép). — Bene Károly arczképe, olajf. — Mária-kép, olajf., Farkas részére. —

Simkovics fiának arczképe, olajf., (mellkép). — Ujházy Árpád arczképe, olajf., (mellkép). — Blaskovich két leánya (Nagy-Abony), arczkép, olajf. — Zoltán János arczképe, olajf., (mellkép). — Telepy Károlyné arczképe, olajf., (mellkép). — Deák Ferencz arczképe, olajf., (nagy térdkép), Háromszék vármegye megrendelésére készült. — Raisz Szilárdné arczképe, olajf., (mellkép). — Ujházy Józsefné arczképe. — Pogány György arczképe, olajf., (mellkép). — Kandó Kálmán arczképe, olajf., (mellkép).

1875-ben: Gróf Károlyi István arczképe, olajf., (egész alak), másolat a művész régibb képe után, gróf Károlyi Istvánné részére. — Ohmné arczképe, olajf., (mellkép). — Ohm Ida arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Migazzi Vilmos arczképe, olajf., (egész alak), Bars vármegye részére. — Klapka tábornok édes anyjának arczképe, olajf., (mellkép). — Ráth Károly főpolgármester arczképe, olajf., (térdkép), a pesti lövölde számára. — Gróf Károlyi István arczképe, olajf., (mellkép), gróf Károlyi Edének. — Raisz Aladár arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, u. az. — Müller vasúti mérnök nejének arczképe, olajf., (mellkép). — Vieland Arthurné arczképe, olajf., (mellkép). — Csákberkiné leányának arczképe, olajf., (mellkép). — Csengery Antal arczképe, olajf., (mellkép). — Vecsey Oláh Károly leányának arczképe, olajf., (térdkép). — Oláh Miklósné arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Jeszenszkyné, Huszár Károly leányának arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Jeszenák János arczképe, olajf., (térdkép), másolat a M. Nemzeti Múzeumnak. — Mösmer Jakabné arczképe, olajf., (mellkép). — Vecsey Sándor arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, u. az. — Lónyay Ilka arczképe, olajf., (mellkép). — Komáromy László fia huszárönkéntesi ruhában, arczkép, olajf. — Ujházy Sándor arczképe, olajf., (mellkép). — Bittó Istvánné arczképe, olajf., (mellkép). — Krisztus a keresztfán, olajf., 6 láb magas, Zala vármegyébe. — Pogány Károly erdélyi kir. t. b. arczképe, olajf., (mellkép). — Lengyel Károly arczképe, olajf., (mellkép). — Rohitschnak két olajf.

1876-ban: Gróf Teleki Domokos arczképe, olajf., (térdkép). — U. az, olajf., (mellkép). — U. az, olajf., (mellkép), az udvarhelyi collegiumnak. — Gróf Bánffy Györgyné arczképe, olajf., (nagy térdkép). — U. az, (mellkép), olajf., másolat gróf Bánffy Miklós részére. — Gróf Károlyi Istvánné arczképe, olajf., (térdkép). — Gróf Teleki Domokos leányának arczképe, olajf., báró Kemény Kálmánné részére. — Báró Bánffy János arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Bánffy Endre arczképe, olajf., (mellkép), 3 példányban. — Kubicza Pál arczképe, olajf., (egész alak), Trencsén vármegye részére. — Gróf Teleki Sándor arczképe, olajf., (térdkép). — U. az, olajf., (mellkép). — Gróf Berchtold Richárdné, olajf., (térdkép). — Vécsey Dezsőné arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Nádasdy Ferenczné szül. gróf Zichy arczképe, olajf., (egész alak). — Ugyanaz, olajf., (nagy térdkép), gróf Zichy Jánosnénak. — U. az, gróf Zichy Jánosnak két példányban. — Báró Kemény Zsigmond arczképe, olajf., báró Kemény Jánosnak. — Hedry Ernőné arczk., olajf., (mellkép). — Pickersgill és neje (London) arczképei, olajf., (mellképek). — Kochmeister arczképe, olajf., a kereskedelmi kamarának. — Szentimrey Gáborné arczképe, olajf., (térdkép). — Özv. Péterfyné, báró Balassa Istvánné és anyja arczképei, olajf., (térdkép). — Vécsey Dezső elhúnyt nejének arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Kemény Ferencz v. b. t. t. arczképe, olajf., (mellkép). — Szathmáry Viola (Vasadiné) arczképe, olajf., (mellkép). — Bárczay István arczképe, olajf., (mellkép), vejének, Berzeviczynek. — Madarassy arczképe két példányban, olajf., (mellképek). — Máriássy Ferenczné arczképe, olajf., (mellkép).

1877-ben: Deák Ferencz arczképe, olajf., (egész alak), Borsod vármegye részére. — Gyárfás Irma, Domokos leányának arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Bánffy Miklósné szül. iktári gróf Bethlen Kata arczképe, olajf., (térdkép), gróf Zichy Pál Ferenczné megrendelésére készült. — Báró Kemény János arczképe, olajf. — Lueff (az öreg) illatszerész arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, u. az. — Csengery Antalné arczképe, olajf., (mellkép). — Deák Ferencz arczképe, olajf., (fél térdkép), Csengery Antalnak. — Badányi Mátyás fiának arczképe, olajf., (egész alak). — Máriássy Albertné arczképe, olajf., (térdkép). — Darányi Ignácz (az öreg, néhai) arczképe, olajf., (térdkép). — U. az, olajf., (mellkép). — U. az, kőrajz. — Gróf Batthyány Lajosné arczképe, olajf., (egész alak, életnagyságban). — U. az, olajf., (mellkép). — Mária-kép, olajf., Pickersgillnek Londonba. — Kovács Zsigmond kúnszentmiklósi ügyvéd arczképe, olajf., (mellkép). — Krisztus-kép, olajf., Pickersgillnek Londonba. — Önarczkép, olajf., (mellkép), a művész családja részére. — Önarczkép, olajf., (mellkép), az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat részére. — Bárczay J., Abaúj vármegye főispánjának arczképe, olajf., (térdkép). — Várady Béláné arczképe, olajf., (kis térdkép). — Schaul Ignácz édesanyjának arczképe, olajf., (mellkép). — Gyulai Pál arczképe, olajf., (mellkép), báró Kemény Jánosnak. — Gróf Szápáry Józsefné arczképe, olajf., (mellkép), gróf Szápáry Gyulánénak.

1878-ban: Priessnitz Vincze arczk., olajf., (mellkép), másolat Ujházy Albertné részére. — Thewrewk arczképe, olajf., (mellkép), Zelenka miskolczi lelkész megrendelésére készült. — Spooner arczképe, olajf., (mellkép). — Máriássy Ferenczné arczképe, olajf., má-

sodik példány, (mellkép). — Darányi Ignáczné (az öreg) arczképe, olajf., (mellkép), 3 példányban. — Gróf Károlyi György fiatalkori arczképe, olajf., (egész alak), a M. Tud. Akadémia számára. — Gróf Károlyi György arczképe; — gróf Dessewffy Emil arczképe; — báró Eötvös József arczképe; — Deák Ferencz arczképe. Mind a négy drb. olajf., (mellkép), az Első Hazai Biztosító Társulat megrendelésére készült. — Galambposta, olajf., Pickersgillnek Londonba. — Grubiczay arczképe, olajf., (mellkép); — Grubiczayné arczképe, olajf., (mellkép), Ujházy Sándornénak. — Báró Kemény Dénesné arczképe, olajf. — Néhai Ujházy Ferencz arczképe, olajf., (mellkép), Fáy Gusztávnénak. — Fenyvessy gyorsíró nejénk arczképe, olajf., (mellkép). — Várady Ida arczképe, olajf., (mellkép). — Koritniczai tartózkodása alatt több rajz, főleg tájképek. — Báró Kemény Zsigmond arczképe, olajf., a Kisfaludy Társaság részére. — Móricz Pál arczképe, olajf., (térdkép). — Gróf Degenfeld Lajos arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Degenfeld Lajosné arczképe, olajf., (mellkép). — Matuska János arczképe, kőrajz.

1879-ben: Deák Ferencz arczképe, olajf., (mellkép), Végh József egri ügyvéd részére. — Ehrlich (Kúnhegyes) arczk., olajf., (mellkép). — Gönczy Ilonka arczképe, fekete ruhában, olajf., (mellkép). — U. az, fehér ruhában, olajf., (mellkép, ovál alakban). — Máriássy Kálmán fiacskájának arczk., olajf., (ovál alakú mellkép). — Ujházy László (az amerikai) arczképe, egyik leányának. — Zsedényi Ede arczképe, olajf., (mellkép), Okolicsányi Ödönnek. — Tomcsányi arczképe, olajf., ugyanannak. — Lévay Henrik arczképe, olajf., (egész alak). — Nagy István arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, u. az. — A csorbai tó, tájkép, olajf., 5 láb hosszú, Szentiványi József megrendelésére készült. — Egy angyal, olajf. és egy cherubin csoport, olajf., Pickersgillnek Londonba. — Báró Bánffy Dániel arczképe, olajf., (térdkép), Szolnok-Doboka vármegye részére. — Tisza Kálmán arczk., olajf., (térdkép), Sepsiszentgyörgy városának. — Koritnicza, tájkép, vízf. — Máriássy Kálmán leánykájának arczképe, olajf., (mellkép). — Bárczayné arczképe, olajf., (mellkép), Berzeviczynek. — Móricz Pál arczképe, olajf., (térdkép). — Rátonyi Ákos arczképe, olajf., (mellkép). — Pulszky Polixena arczk., olajf., (mellkép). — Gróf Károlyi Sándor arczképe, olajf., (térdkép). — Koritniczai tartózkodása alatt több irónvázlat. — Gróf Bánffy Miklósné arczképe, olajf., (térdkép), gróf Zichy Pálnénak. — Kárász Imréné szül. gróf Batthyány Karolina arczképe, olajf.

1880-ban: Eprész leányka, olajf., Okolicsányi Ödön részére. — Zsedényi Ede arczképe, magyar díszben, olajf., (nagy térdkép), a lőcsei bányász egyletnek. — U. az, fekete atillában, olajf., Okolicsányi Kálmánnak. — Báró Kemény János arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Kemény Gábor arczképe, olajf., báró Kemény János részére. — Gróf Korniss Miklós arczképe, olajf., (nagy térdkép), neje részére. — U. az, (ovál alakú mellkép). — Schwarz Gyuláné szül. báró Bánffy Irma arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Batthyány Lajos arczképe, olajf., (mellkép), harmadik példány a grófné számára. — Beliczay István arczképe, olajf., (mellkép), a mézes kalácsos egyletnek. — Máriássy Kálmán arczképe, olajf., (térdkép). — Gróf Bethlen Pál arczképe, olajf., (térdkép), Szolnok-Doboka vármegyének. — Okolicsányi (Zsedényi) Kálmán arczképe, olajf., (térdkép). — Nagy László tanfelügyelő arczképe, olajf., (térdkép), a nagykőrösi iskola részére. — Gróf Szápáry Józsefné szül. Orczy arczk., olajf., (ovál alakú mellkép). — Gróf Károlyi Ede arczképe, magyar díszben, olajf., (nagy térdkép). — Bornemissza Aladár arczképe, olajf., (egész alak). — Ragályi Nándor arczképe, olajf., (mellkép). — Berczik Árpádné arczképe, olajf., (mellkép). — Lévay Henrik arczképe, olajf., (egész alak). — Báró Kemény György arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Korniss Miklós arczképe, magyar díszben, olajf., (mellkép), gróf Berchtoldnénak.

1881-ben: Gróf Teleki Sándorné arczképe, olajf., (egész alak), a női képezde részére. — Veres Pálné arczképe, olajf., (egész alak), ugyanannak. — Ibolyaárús leányka, olajf. — Ugyanarról másolat a Képzőművészeti Társulat kiállítására. — Ugyanarról másolat Gönczy B. részére. — Révész Imre ref. superintendens arczképe, olajf., (térdkép), a debreczeni egyházkerületnek. — Kossuth Lajos arczképe, olajf., (mellkép), a miskolczi kaszinó számára. — Gróf Teleki Sámuelné arczképe. — Gróf Berchtold Richárd arczképe, magyar díszben, olajf., (térdkép). — Gróf Zichy Károly arczképe, olajf., (mellkép), másolat gróf Károlyi Györgyné részére. — Gróf Zichy Károly arczképe, olajf., másolat gróf Zichy Pál Ferenczcnek. — I. Ferencz József király arczképe, olajf., a magy. kir. kereskedelmi miniszterium részére. — Gróf Mikó Imre arczképe, olajf., (nagy térdkép), Háromszék vármegye számára. — Bárczay István arczképe, olajf., (nagy térdkép), Abaúj vármegyének. — Schwab Jakab arczképe, olajf., (mellkép), négy példányban, gyermekeinek. — U. a. neje, négy példányban.

1882-ben: Gorove István arczképe, olajf., (térdkép), a Szabadelvű Körnek. — Lengyel Sámuel arczképe, olajf., (térdkép), a Rimaszombati Takarékpénztárnak. — Gróf Teleki Sámuel arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Kemény István arczképe, olajf., (mellkép). — Mikó Mihály arczképe, olajf., (térdkép), Csík vármegye számára. — Szontagh Pál (neográdi) arczképe, olajf., (mellkép), báró

Kemény Jánosnak. — Beöthy Ödön arczképe, olajf., (egész alak), Bihar vármegye részére. — Deák Ferencz arczképe, olajf., (egész alak) Bihar vármegye részére. — Görgey Arthur arczképe, olajf., (mellkép), báró Kemény Jánosnak. — Maszák Flóra, a művész unokájának arczképe, olajf., a család tulajdona. — Gyöngyvirágos leányka, olajf., (egész alak), Okolicsányi Ödön részére. — A csorbai tó, olajf., Pickersgillnek Londonba. — Wieland Arthur leánykájának arczképe, olajf., (egész alak). — Muráthyné arczképe, olajf., (mellkép), három példányban. — Gróf Bethlen István arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Batthyány Lajos arczképe, olajf. — Gróf Teleki Sámuelné arczképe, olajf., (mellkép). — Grünbaum Jakab arczképe, olajf., (térdkép).

1883-ban: Dr. Donogányi (Nagy-Enyedről) arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Kemény Kálmánné arczképe, olajf., (mellkép). — Vécsey Tamásné arczképe, olajf., (mellkép). — Molnárné, szül. Móricz arczképe, olajf., (mellkép). — Segesváry arczk., olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Gróf Degenfeld Imre arczk., olajf., (mellkép), gróf Károlyi Tibornak. — U. az, második példányban, báró Podmaniczky Gézának. — Gróf Rhédey János arczk., olajf., (mellkép). — Ujházy Lászlóné arczk., olajf., (mellkép), Fáy Gusztávnénak. — Malatinszky arczképe, olajf., (mellkép). — Grünbaum Jakabné arczképe, olajf., (térdkép). — I. Ferencz József király arczképe, olajf., (nagy térdkép), a közlekedésügyi miniszterium számára. — Muráthyné arczképe, olajf., (mellkép), negyedik példány. — Görgey Gusztáv arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Batthyány Lajos arczképe, olajf., (nagy térdkép), a grófné megrendelésére az iparegylet számára készült. — Hanzély Lászlóné arczképe, olajf., (mellkép). — Haris Pálné arczképe, olajf., (mellkép). — Fáy Gusztáv, Gömör vármegye főispánjának arczképe, olajf., (térdkép), a rimaszombati—salgótarjáni vasúttársulatnak. — Antos György huszárhadnagy arczképe, olajf., (mellkép). — Ilye huszárhadnagy arczképe, olajf., (mellkép). — Felméry Lajosné arczképe, olajf., (térdkép). — Dr. Farkas arczképe, olajf., (mellkép). — Trefort arczképe, olajf., (mellkép). — Trefortné arczképe, olajf., (mellkép). — Ragályi Nándor arczképe, olajf., (mellkép). — Bornemissza Aladár arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Degenfeld Imre arczképe, olajf., harmadik példány, herczeg Odescalchinénak. — Marczalyné arczk., olajf., (mellkép). — Gönczy Pálné arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Degenfeld Imre arczképe, olajf., negyedik példány, gróf Degenfeld Gusztávnak. — U. az, Tisza Kálmánnénak (5-ik pld.). — U. az, báró Podmaniczky Gézánénak (6-ik pld.).

1884-ben: Török Pál ref. püspök arczképe, olajf., (életnagyságban). — Ujházy József arczképe, olajf., (mellkép), másolat. — Kárász Imre édesatyjának arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Degenfeld Pál arczképe. — Báró Kemény György arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Bánffy Béla arczképe, olajf., (mellkép). — Ragályi Gyula arczképe, olajf., (mellkép). — Ragályi Nándor arczképe, olajf., második és harmadik példány. — Kovács kúnszentmiklósi ügyvéd fiának arczképe, olajf. — Erzsébet királyné arczképe, olajf., (nagy térdkép), a közlekedésügyi miniszterium részére. — Arany János arczképe, olajf., (térdkép), a M. Tud. Akadémiának. — U. a., másolat, a művész számára. — Tájkép, olajf., a művész kertésze, Schomi József számára. — Önarczkép, kőrajz. — Báró Kemény Dénes leányának arczképe, olajf., (mellkép). — Kossuth Lajos arczképe, olajf., (mellkép), a losonczi kaszinó részére. — Gróf Széchenyi István arczképe, olajf., (mellkép), a losonczi kaszinó részére. — Gróf Batthyány László arczképe, olajf., miniature, (egész alak), Kárász Imrénének. — Tóth István arczképe, olajf., (mellkép), Várady Gábornénak. — Török Pál püspök arczképe, olajf., (mellkép), három példányban leányai részére.

1885-ben: Török Pál arczk., olajf., (mellkép), negyedik példány. — Hámos Lászlóné arczképe, olajf., (mellkép). — Görgey Gusztávné arczképe, olajf., (mellkép). — Kohenné (az öreg) arczképe, olajf., (térdkép), a szegedi nőegyletnek. — Kossuth Lajos arczképe, olajf., (mellkép, idősebb korában ábrázolva), Marosvásárhely város számára. — Gaál Mihály arczképe, olajf., 58 évi emlékezet után, az udvarhelyi collegium részére ajándékképen. — Kiss Ferencz arczképe, olajf., az udvarhelyi collegiumnak. — Szabó György arczképe, olajf., az udvarhelyi collegiumnak. — Josipovich (Zágrábból) leányának arczképe, olajf., (mellkép). — Korniss Miklós arczképe, olajf., (térdkép), gróf Zichy Pál Ferenczének. — Gaál Péter arczképe, olajf., négy példányban gyermekeinek. — Gaál Mihály arczképe, olajf., másolat Gaál Péter számára. — Lónyay Albert őrnagy neje, szül. Hohenlohe herczegnő arczképe, olajf., (mellkép). — Lutris lányka, olajf. (Befejezte 1886-ban.) — Magyarósi József arczképe, olajf., (mellkép), az udvarhelyi collegiumnak. — Szathmáry P. Aranka, Károly leányának arczk., olajf., (mellkép). — Tisza Kálmán, mint 1848-as nemzetőr, vízf., másolat a művész korábbi vízf. után a grófné számára. — Házmán Ferencz leánya, Meinigné arczképe, olajf., (mellkép). — V. Kovács László háznagy arczk., olajf., (mellkép). — Házmán Ferenczné arczképe, olajf., (mellkép). — Gorove István arczképe, olajf., (térdkép), Torontál vármegyének.

1886-ban: Ilyés György arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Ribáry József arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Gróf Pálffy

Daun Lipót arczképe, olajf., (térdkép). — Báró Laffert arczképe, olajf., (térdkép). — Dániel Gábor, Udvarhely vármegye főispánjának arczképe, a megye számára. — Kún József, Miskolcz város polgármesterének arczképe, olajf., (térdkép). — Maszák Zsuzsika, a művész unokájának arczképe, olajf., a család tulajdona. — Török Bertalanné arczképe, olajf., (mellkép). — Önarczkép, pipával ábrázolva a művészt, olajf., (térdkép), 1901-ben az Országos Képtárnak adta a család. — Imádkozó leányka, olajf. A Magyar Gazdasszonyok Egylete árvaházának tulajdona a művész ajándékából. — Komjáthy Béla fiacskájának arczképe, olajf., (mellkép). — Visontai Kovács László arczképe, olajf., (mellkép), második példány. — Országh Sándor arczképe, olajf., (mellkép). — Özv. Demjén Lászlóné született Barabás Henriette arczképe, olajf., (mellkép), ifj. Demjén László számára.

1887-ben: Maszák Hugóné szül. Barabás Ilona arczképe, olajf., (térdkép). — Maszák Miklós, a művész unokájának arczk., olajf., (térdkép), mindkettő a család tulajdona. — Várady Antal volt ügyvéd és kataszteri biztos arczképe, olajf., (mellkép), Várady Béla számára. — Kossuth Lajos 1848-ban, olajf., (térdkép), Miskolcz város számára. — Bokros Lajos arczképe, olajf., (térdkép). — Baross Gábor közl. miniszter rendeletére a miniszterium számára a következő képeket festette: gróf Széchenyi István arczképe; — gróf Mikó Imre arczképe; — Gorove István arczképe; — gróf Zichy József arczképe; — Ordódy Pál arczképe; — báró Kemény Gábor arczképe; — Péchy Tamás és gróf Tisza Lajos arczképei. Valamennyi olajf., (mellkép). — Meinig építész nejének arczképe, olajf., (mellkép). — Ujváry Lajos arczképe, olajf., (mellkép). — Deák Ferencz arczképe, olajf., (fél térdkép), gróf Zichy József rendeletére. — Darvas Imre főispán arczképe, olajf., (térdkép), Abaúj-Torna vármegye részére. — Baross Gábor közlekedési miniszter arczképe, olajf., (mellkép). — Sepia vázlat a »Segítség« albumba. — Vázlat Szathmáry P. Károly munkájához, szürke olajf. — Egy szürke olajvázlat az »Ország Világ«-nak karácsonyra. — A művész jubileuma alkalmával több tollrajz az »Ország Világ« számára.

1888-ban: Szontagh Bertalan, Gömör vármegye alispánjának arczképe, olajf., (térdkép). — Gedeon Jenőné, szül. Ragályi Anna arczképe, olajf., (térdkép). — Id. Antos Józsefné arczképe, olajf., (melikép). — Szontagh Bertalan arczképe, olajf., (mellkép), fia Zoltán számára. — Fáy Gusztávné arczképe, olajf., (térdkép, 80:108 cm.). — Gróf Wenckheim Ferencz arczképe, olajf., (mellkép). — Lónyay Albert arczképe, olajf., (ovál alakú mellkép). — Id. Antos József arczképe, olajf., (mellkép). — Ugyanarról készült másolat. — Antos Józsfné arczképe, olajf., másolat. — Benkő Jánosné (Sepsiszentgyörgyről) arczképe, olajf., (mellkép). — Özv. id. Darányi Ignáczné szül. Földváry Borbála arczképe, olajf., (nagy térdkép). — Dániel Gáborné arczképe, olajf., (mellkép). — Várady Gáborné arczkép, olajf., (mellkép). — Dániel Gábor főispán arczképe, olajf., (mellkép). — Homán Bálint arczk., olajf., (mellkép). — U. a. neje, u. az. — Id. Darányi Ignáczné arczképe, olajf., (mellkép), másolat.

1889-ben: Petri ref. tanár fiacskájának arczképe, olajf., (térdkép). — Bethlen Gábor, Erdély fejedelme, olajf., 121:181 cm., a nagyenyedi Bethlen ref. főtanoda számára. — Deák Ferencz arczképe, olajf., (térdkép, 117:163 cm.), Fiume város részére. — Ragályi Gyuláné arczképe, olajf., (mellkép). — Szontagh Bertalan arczképe, olajf., (mellkép), másolat leánya, Potoczky Kálmánné részére. — Pázmándy Dénes arczképe, olajf., (térdkép, 199 : 139 cm.), Komárom vármegyének. — Raisz Ernőné arczképe, olajf., (térdkép). — Radvánszky Károlyné leánya, fehér ruhában, arczkép, olajf. — U. az, barna ruhában, olajf. — Néhai gróf Bethlen Domokos (iktári) arczképe, olajf., (mellkép), másolat Kriehuber kőrajza után. — Antos Ádám konsulatusi attache Bombeyben, arczkép, olajf. — Gróf Degenfeld Lajos, Hont vármegye főispánjának arczképe, olajf., (kis térdkép), a Balassagyarmati Takarékpénztár részére. — Báró Podmaniczky Frigyes arczképe, olajf., (térdkép), a Szabadelvű Kör részére. — Gróf Teleki Géza belügyminiszter arczképe, olajf., (mellkép), az országház háznagyi hivatala részére.

1890-ben: Hajnik Pál arczk., olajf., (mellkép), az országház háznagyi hivatala részére. — Özv. Máriássyné szül. Badányi Malvina, Hámos Lászlóné arczképe, olajf., (mellkép). — Gönczy Béla arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép). — A csorbai tó, tájkép, olajf. — Báró Bánffy Dezső arczképe, olajf., (97:125 cm.). — Beniczky Zoltán arczképe, olajf., (mellkép). — Pogány Györgyné arczképe, olajf., (kis térdkép). — Idősb Antos József arczképe, olajf., (mellkép). — U. a. neje, olajf., (mellkép). — Bornemissza István fiának arczk., olajf., (térdkép). — Csider Károly arczképe, olajf., (térdkép), a Rimaszombati Takarékpénztárnak. — Szent László, oltárkép, olajf., gróf Teleki Géza részére. — Lónyay Margit arczképe, olajf., (mellkép), Lónyay Albert számára. — Báró Kaas Ivor arczképe, olajf., (ovál mellkép).

1891-ben: Báró Bánffy Dezső arczk., olajf., (mellkép). — Pogány Károly édes anyjának arczképe, olajf., miniature. — Gegus arczképe, olajf., (mellkép). — Gegus unokájának arczképe, olajf., (térdkép). — Piufsich Lajos arczképe, olajf., (térdkép). — Tájkép

MŰVÉSZETI PANTHEON

SZERKESZTI PETROVICS ELEK

BARABÁS MIKLÓS

IRTA

HOFFMANN EDITH

17 KÉPPEL

BUDAPEST

A PANTHEON IRODALMI INTÉZET RT KIADÁSA

Szűcs Péter 1924 IV. 2.

Budapest

Önarckép.
1860. Könyomat.

MŰVÉSZETI PANTHEON

BARABÁS MIKLÓS

ÍRTA

HOFFMANN EDITH

17 KÉPPEL

BUDAPEST, 1923

A PANTHEON IRODALMI INTÉZET R.-T. KIADÁSA

„GLOBUS" NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T. BUDAPEST.

I.

Barabás Miklós 1835 nov. 8-án telepedett meg Pesten, éppen abban az időpontban, amikor a forrongó fővárosban úgyszólván minden művelt magyar sóvárogva várt egy jeles hazai festőtehetséget. A legjobbak felfogását eléggé megismerjük Vörösmarty szavaiból: „Kifejlett irodalom 's művészet nélkül nincs nép, melly a' nemzet magas nevét megérdemlette volna."

Irodalma volt már a nemzetnek. Az 1817-ben megalakult „Tudományos Gyüjtemény" s a nyomában 1822-ben keletkezett „Auróra" mindinkább maguk köré vonták a fiatal tehetségeket, bátorítottak minden komolyabb törekvést s mind intenzivebbé tették az irodalmi életet. 1830-ban megindult a „Jelenkor" és a „Kritikai Lapok". Fiatal, tevékeny férfiak állottak e nagyfontosságú vállalkozások élén: Toldy, Vörösmarty és Bajza. 1831-ben a „Magyar Tudós Társaság" is végleg megalakult. A vezető irodalmi férfiak munkabírása és buzgalma szinte határtalan volt: az önálló magyar kultúrát akarták megteremteni. Érdeklődésük mindenre kiterjedt, költészetre, irodalomra és tudományra egyaránt. Új szókat gyártottak, hogy a nyelvet minden gondolat kifejezésére alkalmassá tegyék s az irodalomban főleg azokat a műfajokat művelték, melyek nálunk addig hiányzottak, külföldön pedig leginkább divatoztak. Soha annyit nem fejlödött a nemzet műveltség dolgában, mint ebben a két évtizedben, soha annyi nagyjelentőségű kezdeményezés nem történt, mint akkor. Csak a művészet ügye látszott még megoldhatatlannak.

Pedig már a 18. század óta meglehetősen nagy volt a művészeti szükséglet Magyarországon.

Az egyház sok helyütt nagyarányú építkezésekbe fogott, Győrött, Székesfehérvárott, Veszprémben, Szombathelyen, Pápán, Sümegen stb. szép templomokat emelt, melyeknek falait freskókkal akarta boríttatni. De hát Magyarország ekkor még jóformán minden tekintetben osztrák provincia volt. Magyar festőiskola még nem volt, a magyar tehetség mind a bécsi akadémián tanult s a két nép művészete mintegy egybeolvadt. A nagyszabású feladatok megoldása természetszerűleg Altomontere, Maulpertschre, Trogerre, Winterhalterre s a Sopronba szakadt Dorfmeisterre, az osztrák barokkfestészet nagy képviselőire hárult. A szerényebb rendeléseket szintén osztrák festők látták el.

E helyzet változatlan maradt a 19. század elején is, noha ekkor a nagyszabású vállalkozások boldog korszaka már letünt. A napoleoni háboruk gyökerében ingatták meg Európa népeinek pénzügyi helyzetét: nyomukban lázas bankópréselés s az állam teljes eladósodása járt. A pénzügyi bukás többé nem volt elkerülhető s az állam zilált anyagi helyzetének rendbehozására 1811-ben pátenst bocsátottak ki, melyben a pénzt értékének egy ötödére szállították le. És beköszöntött Ferenc császár uralmának kicsinyes, nyárspolgárias szelleme. A művészet céljaira lényegesen kisebb anyagi eszközök álltak rendelkezésre s így természetszerüleg át kellett alakulnia a művészi élet képének is. Nagyigényű vágyak helyébe szerény kívánságok léptek; templomi freskók helyett kis portrékat festettek és az emberek a szükséghez képest nem a pompásban gyönyörködtek már, hanem a kedélyesben, az egyszerüen kedvesben és bensőségesben. Ebben a kispolgárias légkörben, és csakis ebben, felüthette fejét a csecsemő magyar művészet is. Az igénytelen feladatok hívó szavára a névtelen falusi művészek előmerészkedtek és elszaporodtak. S szerény létük az eddigi nagy hiányokra tett figyelmessé. Amikor az ország minden téren, politikában, irodalomban, tudományban a felszabadulás, a megújhodás útján haladt, a

magyar művészet ügye szemrehányó, nyilt kérdésként ineredt reá a jobbakra.

Néhány lelkes férfiú, fölismervén a kérdés nemzeti, kultúrális fontosságát, mindent elkövetett, hogy fiatal, jelesebb művészeink kellő készültségre tegyenek szert: „Nemzetünk becsülete rég várván már ollyan magyarra, aki meg fogná bizonyitani, hogy a' művészségben közülünk is fejlődhetik ki nagy ember", írta Döbrentei 1823-ban Ferenczynek. Ekkor a számottevő emberek mind boldog reménykedéssel fordultak az ifjú Ferenczy István felé, ki Olaszországban, Canova mellett képezte magát szobrásszá. Azt hitték talán, hogy olyan vezére lesz a magyar művészeknek, mint Kisfaludy Károly az íróknak ? Először Kazinczy s utána Vörösmarty és köre nagy érdeklődéssel viseltettek Ferenczy sorsa iránt. A lapokban egymást érték az ismertető és dícsérő cikkek. Mindent elkövettek, hogy hírneve napról napra nőjjön. Beszéltek, írtak róla. Mindhiába. Ferenczy nem volt az a jelentékeny tehetség, akit vártak s főleg nem volt olyan irányú tehetség, akire akkor szükség volt. Tragikus sorsa onnan fakadt, hogy oly feladatokról álmodott, mint pl. Mátyás király monumentális szobra, melyeket aránylag kis tehetségével nem tudott megoldani, de melyek még akkor sem keltettek volna a kispolgárias közönségben visszhangot, ha rátermettebb tehetség fog hozzájuk. Mert a szobrászat nem alkalmas arra, hogy a művészet kedvelését egy még fejletlen művészi kultúrában meggyökereztesse. Erre sokkal hivatottabb az aránylag olcsó festmény, vagy kisméretű portrérajz, mely behízelgi magát a lakásokba, megszokott és kedves dísze a falnak s mindenkit arra kényszerít, hogy tudomásul vegye és megszeresse. A magyar művészet kérdésének megoldása tehát elsősorban kiváló festőre várt.

Mivel ez a kiváló festő még nem jött el, továbbra is csak Bécsből hívták le a művészeket ; Pesten a bécsi művészeknek a huszas és harmincas években valóságos kolóniájuk volt. Hogy csak néhány érdekesebb adatra hivat-

kozzam: Széchenyi 1882-ben Johann Enderrel festtette le édesatyját s Olaszországba és Görögországba is őt vitte magával. 1835-ben a magát magyar mecénásnak érző Döbrentei Gábort és 1836-ban József nádor családját is Anton Einsle örökítette meg, 1825—35-ben Pyrker László egri érsek leginkább foglalkoztatott festője Josef Danhauser volt s a pozonyi országgyűlésre Franz Eyblt hívták le Bécsből, aki akkor több kiváló magyar államférfi arcképét rajzolta kőre. S hogy idegeneknek milyen jó jövedelem kínálkozott itten, mutatja az, hogy Friedrich Lieder is állandó tartózkodási helyül Pestet választotta és 1836-ban Barabással egyidőben megtelepedett Pesten a velencei származású Marastoni Jakab is.

Az írók óriási erőfeszítéseket tettek, hogy a helyzeten változtassanak. Döbrentei Simó Ferencet édesgette le Bécsből tanulmányévei befejezte után s így tettek bizonyosan másokkal is, kiket azután igyekeztek keresethez is juttatni. De az eredmény mindig csak egy új remény meghiúsulása volt, mert egyrészt e művészek nem voltak arravalók, másrészt nehéz közöny ült a társadalmon, amelyet lehetetlen volt megtörni. A sajtó pedig egyre fokozódó türelmetlenséggel sürgette a hazai művészet ügyének előmozdítását.

S a bécsi import-művészet mellett néhány évtized óta csakugyan kezdett éledezni itt is, ott is a hazai művészet: Temesvárott, Kolozsvárott, Pozsonyban, Lőcsén, Pesten, mindenütt jeles tehetségek születtek. Csakhogy a tehetségesebb művészek, — látván, hogy idehaza érvényesülésükre nem nyílik tér, — elvégzett bécsi tanulmányaik után külföldre széledtek. Markó Károly 1832-ben Olaszországba megy, Brocky Károly 1837-ben Londonba. Csudálatosan visszás helyzet! A nagy magyar tehetség kénytelen külföldre menni, mert hazulról idegenek szorítják ki. Az otthonmaradók pedig kisebb tehetségükkel a köztudatban nem tudnak gyökeret verni. Novák Dániel 1835-ben megjelent „Hajdan-, közép- és újkori híresebb képírók, szobrászok és

rézmetszők életrajza" című munkájában azt a súlyos kijelentést teszi, hogy egy magyar művész sincs, kit említeni érdemes. Így hát a közönség újra meg újra csak az idegenekhez fordul. Örök körforgása az okoknak és okozatoknak, amelyből — már-már úgy látszik — nem lehet kivergődni. Pedig a négy évvel később létrejött „Pesti műegyesület" első kiállítása eléggé mutatja, hány magyar művész dolgozott már akkor, — ha nem is voltak mind nagy tehetségek. A nyáj megvolt már, csak pásztor kellett hozzá, aki élére tudjon állni és vezesse.

De a nagy tehetség, aki az ország szívében tudja központosítani az erőket, aki egyéniségének súlyával egyszerre meg tudja szervezni a magyar művészi életet, — még mindig késik. Mert ide nemcsak tehetség kellett, hanem szervezőképesség is. Olyan tehetség, ki a maga sikerével a mások munkájának is érvényt tudjon szerezni.

Ekkor érkezik Pestre Barabás Miklós. És mintegy játszva, egy csapásra sikerül neki, amin mások hiába fáradoztak. Hirtelen feltünése olyan, mint maga a beteljesülés.

Gyors érvényesülését festőinknél még akkor szokatlan európai műveltsége magyarázza, de része van ebben szerencsés természetének is, mellyel minden körülmények között észre tudta vétetni tehetségét. Már első lépése mutatja ezirányú leleményességét: nov. 8-án érkezik Pestre. Nov. 13-án már kiállítja Paolo Veronese „Európa elrablása" című festménye után, Velencében készített másolatát. Kiállítja pedig a Nemzeti Casino nagytermében. S mikor ez a már magában is szokatlan és új ötlet nem hozza meg a kellő eredményt, Szemere Miklóshoz fordul, hogy ajánlja be a Nemzeti Casinóba, „hogy ott a fővárosi előkelőbb társaságot megismerje". Szemere nov. 27-én ajánlólevelet küld Bécsből Bajza Józsefnek s ezzel a levéllel Barabás sorsa el volt döntve. Tudjuk, hogy Bajza akkor már milyen hatalom volt. Az irodalom vezető emberei: Bajza, Vörösmarty, Toldy. Az ő érdeklődésük és elismerésük mindent

jelentett. Bajza szívesen fogadta Barabást és már a legközelebbi napokban elvitte hozzá Toldyt és Vörösmartyt s két rendkívül befolyásos férfiút : Széchenyi barátját, Tasnert és gróf Károlyi György titkárát, Bártfayt.

A lelkes részvét, mellyel ez az író-csoport Barabást fölkarolta, valóban megható. Rögtön megrendelték nála Vörösmarty arcképét olajban és az Auróra számára acélmetszetben is. Meleg érdeklődésüket és örömteli izgalmukat mi sem bizonyítja jobban, mint hogy Vörösmarty képét „sorsokkal játszodták ki" egymás között, nehogy idegen kézbe kerülhessen. Toldy aquarellben lefesttette feleségét és leányát s Bajzával együtt nagy várakozással néztek a fiatal művész munkássága elé. „Igen ügyes ember, — írja Bajza január 3-án Stettner Györgynek — festői tehetségét messzebbre vitte már is, ámbár fiatal, mint valamennyi eddigi magyarjaink s én azt hiszem felőle, hogy az Auróránál is igen sok hasznát fogom vehetni és segedelmével ezután könnyebb lesz eredeti képeket adnom, mint eddig."

A fenti eredményes látogatást hamarosan követte egy másik és nem kevésbbé fontos : Tasner elvitte Barabás műtermébe Széchenyi Istvánt, aki rövid idővel ezután nagyobb ebédre hívta meg a művészt. Itt tehát volt alkalma megismerkedni az arisztokrácia több tagjával. És már február 11-én, három hónappal azután, hogy Barabás Pestre érkezett, Széchenyi egy Bihar vármegyéhez intézett meleghangú levélben Barabást „mint igen becses és ritka ügyességgel bíró festőt" ajánlotta saját arcképének megfestésére. E levél hatása rendkívüli volt. A lapok egész terjedelmében közölték, a művész egyszerre országos hírűvé lett s a megrendelések egymást érték.

A művészt jóformán kézről kézre adogatták s büszkén ajánlották mindenkinek. S mindezt azzal a nemes tudattal tették, hogy nemcsak egy tehetséges festőt pártfogolnak, hanem a magyarság ügyét viszik előre, ha Barabást érvényesülni segítik. Gondoskodtak megélhetéséről és busásan

halmozták el erkölcsi elismeréssel. Egy év sem mult el hazaérkezése óta és 1836 szeptemberében eléri a legnagyobb elismerés : a Tudományos Akadémia Toldy és Vörösmarty ajánlására „mint művészségének alapos és tudományos ismerőjét, a művészségekre tekintetből, mellyekre nézve eddig csak egy tagunk van", levelező tagul választotta. Akadémiai székfoglalója a festészeti távlattani visszaélésekről és áltanokról szólt. (Ferenczy 1832 óta volt tagja az Akadémiának s Markó csak 1840-ben lett azzá.)

Állandó érdeklődésükkel és pártfogásukkal az írók elérték azt, hogy lassanként mindenki figyelme Barabás felé fordult. Minden egyes képét eseménynek tekintették s nyomában messzebbmenő tervek születtek. Igy pl. mikor 1837-ben megfestette Schodelnét, mint Normát, a „Honművész" rögtön fölvetette a gondolatot, hogy festessenek egy színész-pantheont a pesti magyar színház valamelyik termének díszítésére. Így idővel értékes műgyüjtemény keletkezhetnék.

Sokat vártak tőle s ő csaknem minden reménységet valóra váltott. Ebben nagy segítségére volt páratlan szorgalma. Nem utasított vissza semmiféle ajánlatot, ha még oly szerény volt is. Így talán ártott művészetének, de sokat használt a magyar művészi élet ügyének, mert mindenkit arra kényszerített, hogy tudomásul vegye : íme, van már egy magyar művész, akit mindenkinek érdemes meglátni.

Acélmetszetei ott kedveskedtek az „Emlény" c. almanach novellái között, az „Aurorá"-ban, az „Ungar" című lapban és a Heckenasttól kiadott „Iris"-ben. A divatot az ő rajzai nyomán ismerte meg a közönség Perlaska metszeteiben, melyek a „Honderü" és az „Életképek" műmellékleteiként jelentek meg s a „Pesti Divatlap" és a „Hölgyfutár" olvasói az ő kőnyomataiban élvezték kedvelt színészeik és íróik arcképeit. Ahová nézünk, Barabás fürge ecsetjével és ónjával találkozunk.

Barabás fáradhatatlanul dolgozik s a lapok nem szünnek meg a közönség figyelmét fölhívni rá. 1822-től halá-

és élelmessége

* sokasem készített acél-metszetéket

láig szakadatlanul foglalkoznak vele. Jóformán minden lépéséről tájékoztatnak: Olaszországból Pestre érkezik, Gräfenbergben nyaral, Londonba utazik és újra visszajön, megnősül, most ezt a híres embert festi, másszor amazt, elkezdi, majd befejezi a képet, lakást változtat, festészeti iskolát nyit, stb. Egymást érik a cikkek, melyek ajánlják őt, ismertetik eddigi munkásságát, életrajzát közlik, vagy pótlást hoznak életrajzához. Nem kis részük van e cikkeknek abban, hogy neve országszerte ismertté vált s hogy küldetését teljesíthette.

Legnagyobb jelentősége, hogy keresztül tudta vinni, ami eddig hihetetlennek látszott, azt t. i., hogy a magyar közönség lassanként elpártolt az eddig oly igen kedvelt osztrák festőktől, elhitte, hogy van kiváló magyar festő és arcképeit ezzel festtette meg. Oly annyira, hogy már 1844-ben a „Honderű" ezt az örvendetes híradást közölte: „Barabásunk ecsete évről-évre méltányoltabb, becsültebb és keresettebbé válik, hogy legalább egy egész évre el van már látva munkával s hogy a jelennen megrendelt festmények ára fölülmulja a 10.000 ezüst forintot. Isten hála, csak van egy-két művészünk immár, kinek nem kell a kenyér után futnia, kit a külföld előtt sem kell pirulva magunkénak vallanunk; és Barabás Miklós a keveseknek egyike."

Népszerűsége egyre nőtt s tekintélyét nem kevéssé növelte az a körülmény, hogy a lipcsei „Vielliebchen" című almanach éveken át rendelt meg nála acélmetszetek számára kis tusrajzokat, melyek külföldön is igen kedveltek voltak. E körülményt nem késik a „Honderü" olvasóinak kellő nyomatékkal tudomására hozni:

„A remekművészekben bővelkedő külföld illy kitüntetéseit megannyi diadalul tekintheti Barabás ur művészecsetének s mi magyarok megannyi jeléül azon méltányló elismerésnek, mellyben minden, mi valóban jeles, részesülni szokott, létezzék az bárhol és bármelly nemzet között."

Barabás ekkor már egy nagy művészgárda feje volt. Megvolt a várva várt vezér. Volt hírneves, jeles művész,

aki a magyar művészetet képviselje s az a sok, közepes tehetség, aki Pesten és mindenfelé az országban dolgozott, egyszeriben a maga összességében érvényesült és súlyt kapott. 1839-ben már érdemes volt megalapítani a régóta sürgetett „Művészeti egyesületet“ s ezzel a magyar művészet, mint szellemi életünknek immár számottevő eleme hivatalos szervezethez és elismeréshez jutott.

Dr. J. Ch. Seiznek 1855-ben megjelent munkája: „Feldmann's Wegweiser durch Pest und Ofen“, Barabást és Marastonit már méltóknak tartotta arra, hogy a Műegylet kiállításain szereplő külföldi művészek, pl. Waldmüller, R. van Haanen, Bürkel mellé állítsa őket.

Tekintélye nőttön nő. Minden intézmény, melynek szolgálatába szegődik, érzi népszerűségének jótékony hatását. 1856-ban a „Pesti Műegylet“-ben a „Menyasszony megérkezése“ című olajfestményét állította ki. E kompoziciót kőre rajzolva megismételte s a társulati tagok ajándékul kapták a lapot. Az eredmény meglepő volt: a tagok száma egyszerre 200-zal szaporodott, azaz csaknem megkétszereződött.

S ugyanezt tapasztaljuk más téren is. Közkedveltsége sokat használt az irodalmi lapoknak. Az olvasók az almanachokhoz mellékletet kívántak s Barabás fölléptéig ezt a szükségletet is külföldi művészek látták el. De ezek, éppen mert idegenek voltak, idegenek is maradtak a magyar közönség előtt. Barabás egyszeriben belekapcsolódik az olvasóközönség érdeklődésébe, a magyar nép életéből ábrázol jeleneteket, bemutatja a magyar közélet szereplő egyéniségeit. — írókat, politikusokat, zenészeket — s a helyzet hamarosan úgy alakul, hogy a lapok létfeltételévé válik, hogy Barabást munkatársukul megnyerjék vagy megtartsák. Így Bajza reménységei is megvalósultak s Barabásnak alkalma nyílt az irodalomnak megszolgálni, ami jót vele pályája kezdetén az irodalom vezérei tettek.

a teinát a kiadók rendelték meg
A nép felé Petőfi forditotta a figyelmet.

II.

Barabás Miklós pályájának kezdetén az egykorú erdélyi művészetnek mindjobban elfakuló emlékei közül egy név világít felénk, — Szabó János neve. E név mellett nem szabad közömbösen elhaladnunk. Barabás, — akit a rajzolás elemeire senki sem tanított, — arcképeinek technikáját kisméretű, pontozó-modorban készült metszetekről leste le. Hogy a formákat kifejezze, sok apró sűrű pontot rakott föl tussal, ami nagyon fáradságos, nagyon naiv és célszerűtlen eljárásnak bizonyult. Később elhagyta ugyan ezt az eljárást, de megmaradt a tus használata mellett s így a lényeges nehézségek is megmaradtak. Az egyszer felrakott tust nem lehet letörölni, a javítás tehát lehetetlen volt. 1825-ben azt hallotta, hogy „Szabó pictor" crayonnal rajzol, amit kenyérbéllel könnyen le lehet törölni. Ő is crayonnal kezdett tehát dolgozni s ez a szabadabb eljárás szerencsés lendületet adott művészi fejlődésének. A gyámoltalan technika levetésével levetette a kifejezés gyermekesen félénk formáit is és képmásai kezdtek hasonlóságuk mellett művésziek is lenni.

Időközben megismerkedett Szabóval s 1827-ben báró Kemény Simonné rendelésére másolatokat is készített a művész festményei után. Emlékirataiban Barabás, Szabóval való szorosabb kapcsolatának nem tulajdonít nagyobb fontosságot, röviden és futólag említi csak s inkább technikája miatt. Pedig ha a két művész munkáin végigtekintünk, okvetlenül föl kell ismernünk azt a mély hatást, melyet Szabó pictor fiatalabb társára gyakorolt.

Szabó, — épp úgy mint a nagyszebeni Neuhauser, kit Barabás ifjúkorának egyetlen tanáraként említ, — még mé-

lyen a 18. század művészetében gyökerezik. Mind a kettő a klasszicista világ művészeti felfogásának volt híve és képviselője, s Fügerben látták legnagyobb mesterüket. Persze Fügernek sem nagyvilági előkelőségét, sem színezésének és rajzának eleganciáját és tisztult nemességét el nem érték. Mindamellett Szabó pictor nem volt érdektelen tehetség. A 20-as és 30-as évekből származó munkáiban rokonszenvesen higgadt művészi egyéniségnek látszik, aki a rajz puritán tisztaságát mindenek fölé helyezte. Munkáiban annyira uralkodik a forma és a rajz, hogy még a színértékeket és az árnyékokat is inkább síkokban állítja egymás mellé, ahelyett, hogy festői hatásokat s enyhe átmeneteket keresne. Legérdekesebb munkája Szász Károly olajfestésű arcképe a Történelmi Képcsarnokban, melyről 1836-ban könyomatot is készített. A felsorolt jellemvonásokon kívül különösen szembeötlő ez arcképen a valóság iránti meglepő érzéke. Valóságot mondok, mert Szabó János ezirányú tehetsége messze felülmulja azt, amit a hasonlóság iránti érzék kifejezésével szoktunk megjelölni. Lapidáris egyszerűséggel, meggyőző és erőteljes vonásokkal a magvát, a lényegét sikerült megfognia Szász Károly igaz magyar egyéniségének. Ez a sajátsága teszi Szabó művészetét oly rokonszenvessé s szerényebb tehetsége és vidékies elmaradottsága mellett is figyelemreméltóvá. S ez az, amivel Barabás fogékony lelkére irányító hatást tudott gyakorolni. Szabó pictor mintája rokontermészetű lelkében meleg visszhangra lelt s arra ösztökélte, hogy őszinte lélekkel s egy klasszicista művész higgadtságával a valóságot keresse minden egyes ábrázolt arcában.

A fiatal Barabás 1829-ig fölváltva Nagyenyed, Nagyszeben és Kolozsvár városaiban élt és dolgozott s tanulmányozta az emberi arcot, az emberi lelket. S mivel még nem volt semmi rutinja s egyszerűen azt rajzolta, amit látott — igen közel is jutott a keresett valósághoz. Kis krétarajzai rendkívül aprólékos gonddal készültek, de ezekből a sokszor még ügyetlen rajzokból egy gyermek-ifjú minden

áhitata, kutató, fiatal heve szól hozzánk. Minden apró vonással mélyebben hatolt bele az emberi arc megismerésébe. S a tehetséges ifjút az „Erdélyi Hiradó" már 1828-ban így ajánlotta be a „két magyar haza minden lakosinak" : „az egész nemzet dicsőségének fogja tartani, mikor hallja, hazánkban efféle szembetünő eszmék teremnek, melyeket kézzel-lábbal gyámolgatni szintúgy dicsőség".

Az örömtől mámorosan fogadja az újabb és újabb rendeléseket, mert mindenik egy-egy új lépés az élet felé, boldogító, lelkesítő, a jövőbe hivogató esemény.

Így indult el — mert bántotta, hogy mindenki „naturalistá"-nak mondja (az autodidaktákat nevezték akkor így) — 1829-ben Bécs felé, hol csak egy évet töltött az Akadémián. 1830 nyarán már megint Kolozsvárott és Nagyszebenben találjuk. A bécsi idő hatása Barabás művészetére nem volt minden tekintetben szerencsés. Kétségkívül sokat tanult s nagy fogékonyságánál fogva e rövid idő alatt ügyes falusi piktorból öntudatos és képzett festő lett.

Emlékiratai művészeti kérdésekben oly szűkszavuak, hogy jóformán azt sem tudjuk, kinél tanult Bécsben. Egyszer említi, hogy Ender arra az esetre, ha a második telet is Bécsben tölti, azzal biztatta, hogy december felé szerez neki leckéket. Ebből bizonyos mértékben szorosabb viszonyt kell kettejük között feltennünk s e föltevést Barabás munkái is igazolják. Ender azonban éppenséggel nem volt a képzelhető legjobb tanár Barabás számára, akinek külső befolyásokra könnyen reagáló természeténél és vidékies készületlenségénél fogva érdekes modorú, biztos tudású, kiváló festő-tanárra lett volna szüksége. Ender pedig nem volt érdekes művész. Az akadémiai iránynak volt minden mélyebb egyéniséget nélkülöző, ügyes képviselője, kinek arcképeit ekkor Bécsben hasonlóságuk, tetszetős elevenségük és hangsúlyozott kedvességük miatt szerették. Barabást is ez hozta közel hozzá. Eltanulta tehát Endertől s a bécsiektől az akadémikus modort, megtanulta, ho-

gyan kell beállítani a modellt, hogyan kell elhelyezni a kezét, hogy elég kecses legyen, megtanulta tetszetősen lerajzolni azt, amit lát — de közvetlen megfigyelőképessége veszített. Bécsi studiumai, amennyiben a rendelkezésemre álló anyagból ítélnem szabad, akadémikusan érdektelenek, arcképei, melyeket hazajövet Nagyszebenben 1831-ben készít, annyira személytelen és sablónos bécsi arcképek, hogy bennük alig ismerünk rá Barabás kezére. Mintha fátyol ereszkedett volna le közéje és a valóság közé — az idegen modor fátyola.

1831 novemberében Bukarestbe ment, mert a bojárok azzal biztatták, hogy „ott szépen kereshet" s ott maradt másfél évig egyfolytában. A most következő 8—9 év volt sok tekintetben Barabás életének és művészetének leggazdagabb, legértékesebb korszaka.

Kikerülve akadémiai tanárainak unalmas idomítása alól, sokkal több készültséggel mint azelőtt, Bukarestben, mindenkitől távol, tisztán magára utalva, — újra megtalálta az útat önmagához és az igazsághoz. Újra fiatal hévvel az élet közvetlen megfigyelésére adta magát s az éles szemmel meglátottak hű visszaadására. Minden arckép újra eseménnyé vált az életében s mindeniken megérzik a megilletődés, mellyel munkájához látott. Apró finomságokat figyelt meg s nagyobb tudásával most már teljesen vissza is tudta adni a megfigyeltet. Erős igazságérzéke meglepő eredményekhez vezeti. Olyan őszinte igazsággal állítja elénk Kisseleff bukaresti orosz tábornokot, Nicolaj Rosettit, Bialoszkurszkit és a többieket mind, kikről emlékirataiban is szívesen megemlékezik, hogy a legnagyobb várakozással nézünk fejlődése elébe. A bukaresti évek tehát a magábavonulás, az elmélyedés és kibontakozás évei voltak Barabásra nézve, az önmagára találás komoly évei. Azon az úton volt, hogy kiváló festővé váljék. Még Bukarestben történt 1833-ban, hogy valahogyan francia litografiák kerültek a kezébe. Egyet közülök, Enfantin arcképét Grévedon után, le is másolt. Szeretettel mélyedt el a finom francia művész

előkelő litográfiai stílusának tanulmányozásába, melynek kedvező hatását ezidőből származó munkáin hamarosan észre is vesszük.

1833 végén visszatért Kolozsvárra s mig Bukarestben főleg elefántcsontra festett arcképminiatüröket, aquarelleket és krétarajzokat készített, addig most a litográfia nagy szerephez jut munkásságában. Barabás biztos ítélete fölismerte ezen új eljárás praktikus előnyeit s ezekből folyó fontosságát és nagy jövőjét. Oly hévvel vetette rá magát, mint irodalmi barátai az újabb irodalmi műfajokra. Mert a litográfia eddigi termékei hazánkban csak szerény kezdeményezések voltak, mig Barabás kezében a könyomat merészen fölvette a versenyt előkelő testvérével, az aquarellminiatűrrel. A litográfiát tekintélyhez segíteni annyit jelentett, mint egy fontos műfajjal gazdagítani a magyar művészetet, mely ezzel is közelebb jutott az európai színvonalhoz. Térfoglalás volt ez ismét a bécsi művészekkel szemben. Megizmosodott tehetsége azonban nem elégedett meg az új technika kifejlesztésével, hanem művészi szempontból is mind magasabb igényeket támasztott önmagával szemben. Karaktert keresett a szem rezzenésében, az arc rándulásában, a test tartásában, a ruhában, mindenben. Szerdahelyi József könyomatú arcképe igen kiváló mű úgy a rajz választékos előadása, mint a finom, lélektani jellemzés szempontjából. Kissé feszes tartása, diszkréten hódító tekintete harmonikusan olvad egybe a hiú, szép színészférfi kissé nyeglén öntudatos mosolyával. Ezeken az arcképeken meglátszik, mennyi gyönyörteli izgalmat, mennyi valóban művészi élményt szereztek alkotójuknak. Ebben az időben, minden jel szerint, látnia kellett francia romantikus művészek munkáit, valószínűleg könyomatait is, és fiatal lelkét megkapta a romantikus irány vonalainak, formáinak nagyszerű pompája. Barra Gábor könyomdász köpenyének meleg, fekete bársonyát oly nagyvonalúan rajzolta meg, annyi szenvedélyes hévvel, amennyit valóban nem várnánk a későbbi lehiggadt Barabástól.

Tehetsége mindig szebben és szebben bontakozott ki. Annyira, hogy 1834-iki olaszországi útján a Rómában élő Markó Károly nem ok nélkül biztathatta a legjobb reménnyekkel, mondván, hogy „ő most nem ismer senkit olyant Rómában, ki aquarellarcképek festésében versenyezhetne" vele. 1834-ben W. L. Leitch angol festőtől — kiről alább még lesz szó — megtanulta az aquarell Angliában dívó széles kezelését s e művészről készített szépia-arcképe egyik legjobb munkája. Barátjának angol karakterű, lágy vonásaihoz megtalálta a jellemző tartást, a hanyag könyöklést. A balról jövő világosság sajátságosan rezgő reflexeket vált ki a világos szemek mélyéből, melyek ábrándosan néznek a messzeségbe. De e nézésben nincsen semmi szentimentalizmus. Barabás romantikus korszakának Barra Gábor és Leitch arcképei a legértékesebb képviselői.

1835 végén Olaszországból hazajövet néhány hetet töltött Bécsben. Noha emlékirataiban Waldmüller nevét sohasem említi, mégis kétségtelen, hogy látta arcképeit. Károlyi Lajosnak 1836-ból származó kiváló kőnyomatos arcképén lehetetlen föl nem ismernünk Waldmüller mélységesen objektív és őszinte hangjának és nagy formai tökéletességének hatását. Ez az az idő, amikor Széchenyi megismerte Barabást és oly igen nagyra tartotta. Joggal. Arcképei, melyek ebben a korszakban készültek, igazak és komolyak, nagy megfigyelő képességről, lélektani elmélyedésről és nálunk meglepő formai tudásról tanuskodnak. Ilyen Brünek József kőnyomatos arcképe, Albaché és mások. Ugyanezen évből való gróf Teleki József olajfestésű arcképe is a Magyar Tudományos Akadémiában, Barabás művészetének egyik legszebb gyöngye. Színekben pompázó és még sem tarka, rajzban biztos, kifejezésben eleven.

Az 1838-iki árvíz következményei elől Barabás Kolozsvárra menekült s vagy két évet töltött ott. S a református kollégium néhány év óta fennálló litográfiai intézetének közelsége arra csábította, hogy ezirányú munkásságát fokozott mértékben folytassa. „Az itteni lithographiát — mely

mostohán vala igazgatva, rendbeszedtem — és mondhatom, hogy szebb nyomatokat készítünk, mint Trencsenszky", írja örömmel Toldy Ferencnek, 1838 július 29-én. (Trentsenskynek Bécsben híres litográfiai intézete volt.)

Ezen tevékenysége kapcsán a simulékony művész ismét szorosabb viszonyba került — Szabó pictorral. Ezen föltevés helyességére kétségtelen bizonyítékot szolgáltat néhány kőnyomat, melyen mindkettőjük neve szerepel. Ilyen Gróf Kornis Mihály arcképe, melyet Barabás rajzolt és Szabó litografált, vagy báró Jósika Sámuelé, melyet Szabó rajzolt és Barabás vitt át kőre. Ez az együttdolgozás meghozta Barabás művészetében az eléggé meglepő, de félreismerhetetlen következményeket is. A legmeggyőzőbb példa erre Wesselényi Miklós aquarell arcképe 1838-ból, melyről kőnyomatot is készített. A világjárta Barabás, — kinek művészete elérte már az európai színvonalat — hirtelenül felvesz valamit a vidékies Szabó János nyers, kemény és darabos modorából. Mint ahogy némely ember futólag átveszi annak a hanghordozását, akivel beszél. De a hatás nem tartott sokáig.

A litográfia terén e hatást átmenetileg az osztrák Eybl befolyása váltotta föl. Eybl akkoriban, hogy előadását érdekesebbé tegye, nem dolgozta ki az egész képet, hanem a karokat, lábakat csak nehány odavetett vonással jelezte. Ezzel valami vázlatos, rajzszerű jelleget kapott a litográfia s még a kevésbé jó rajz is szellemesebbnek tetszett. Barabás nehány évig próbálkozott evvel a modorral, — de kevés eredménnyel. Az erőltetett szellemeskedés nem illett hozzá.

Legnagyobb sikereit ebben az időben is, ezután is aquarell-miniatűr arcképeivel aratta. Művészileg is ezek a legtökéletesebb munkái. Színezése itt elragadóan kedves és pompázó ; csipkefodrai és tarka szalagjai oly habkönnyűek, virágcsokrocskái oly üdék, egész előadása oly bájosan áradozó, hogy a legjobb osztrák festőkével vetekedik.

1840-ben újra Pesten találjuk. Ezekben az években történt, hogy Pesten a már kissé merevvé vált klasszicista

irányt, mely szabatos formákkal és a rajz szigorú pontosságával kereste a valóhűséget, fölváltotta egy másik, mely az arcképekben csak a külsőleg jellemzőnek, a hasonlónak a visszaadására törekedett és ezen fölül — ideális szépségre. Azaz eltüntették az egyéni különféleséget s édeskésen unalmas egyformasággá változtatták. Ezt kívánta e kor kispolgárias szelleme. E divat székhelye Bécs volt; onnan származott le hozzánk. S a klasszicista iskola neveltje, Barabás, ki lelkében is realista és racionalista volt, egyszerre oly környezetben találta magát, melynek egyetlen törekvése az idealizálás volt. Tudjuk, hogy tíz év előtt Bécsben már összetalálkozott ezzel az iránnyal s láttuk, hogy milyen hatással volt rá e találkozás. De akkor hamar elkerült onnan és ifjú, törekvő lelke kiheverte a kedvezőtlen benyomásokat. Most fáradtabban újra szembekerült e művészi iránnyal, mely ezúttal parancsoló erővel lépett elébe. A közönség ízlése azt kívánta tőle, hogy ebben a divatos modorban fessen vagy mondjon le népszerűségéről és vezető szerepéről. Összeütközésnek kellett tehát bekövetkeznie, melyben Barabás egyénisége lett a vesztes, mert nem volt elég ereje ahhoz, hogy szembehelyezkedjék az általános áramlattal s megmaradjon azon az úton, melyen ifjú lelke elindult. E tekintetben osztozott sok nagy kortársának sorsában. Éleslátása nem súgta meg neki, hogy e divat már alkonyulóban van s nyugaton már dereng egy újabb, realisztikusabb kor hajnala. Hiába sürgeti Henszlmann Imre az 1842-iki pesti műkiállításról szóló bírálatában az akadémiai stílussal való sürgős szakítást. „Hiába beszélünk eszményről és szépségről... hiába beszélünk akadémiai szabályokról és a görög művészet mintáiról... a megszokott fonák szabálytól az örökkévaló természethez kell visszatérnünk, abból kell merítenünk"; majd: „sem jó tapintatot nem lelhetni, sem jó reményt jövőre nem várhatni ott, hol a nyalka és édeskés iránti vonzalom meghonosul". Kiáltó szavát hallva, Waldmüller mély és igaz értekezései csengenek fülünkbe, ki ugyanezt sürgette akkor már nehány év óta.

De Barabás nem hallgatott Henszlmannra. Nem értette át, hogy Henszlmann finom, művészi ösztöne az új szellők fuvallatát érzi. Élete akkor már szünetlen munkában telt el. Végeszakadt a keresés, a küzdelem korszakának. „Arra törekedett", — mondja Szegedy Maszák Hugó, a művész veje, — „hogy lehetőleg előnyös hasonlatú képmást állítson elé. Ennek elérése végett kerülte a hálátlan hasonlatosságot." Szmrecsányi Miklós szerint, öregkorában is a legnagyobb rosszalás kifejezésére Théophile Gautier szavát használta: „cruellement ressemblant". Büszke volt arra, hogy „húsz évvel fiatalított és hasonló maradt", mert tudta, hogy „az izmok az arcon idővel lejebb-lejebb nyúlnak" s ezért „különösen női, névszerint idősebb női arcoknál nem le, hanem vízirányos vonalban idomítandók az arc izmai. Így a kifejezés is vidámabb lesz".

Arcképeket, könyvillusztrációkat, divatképeket, sőt cégéreket készített tömegszámra s nem volt mindig elég ideje, hogy munkáiba elmélyedjen. Művészi fegyelme egyre lazult. Hogy gyorsabban elkészüljön arcképeivel, sebtiben csak a fejet kapta le, az alakot már csak sablónosan, fejből festette hozzá, — ötlettelenül. Innen van az, hogy míg fiatalkori munkáin a test tökéletes összhangban van a fejjel s lényegesen hozzájárul a jellemzéshez, addig most az alakok tartása mesterkélt, sőt gyakran ügyetlen lesz. A „Honderü" már 1847-ben megállapítja, hogy „a művész főhibája a testállás kellő arányainak eltévesztésében rejlik" s Hollósy Cornélia egyik arcképéről úgy vélekedik, hogy „vásári munka, mely árt Barabás művészi hírének".

Mint Kriehuber Bécsnek, úgy Barabás az újjáébredő Magyarországnak lett festőkrónikásává. A mindenkitől ismert Barabás lassan a magyarság hivatalos festőjévé vált. Így ismerjük ma is. Az arcképek ezrei hirdetik ma nevét s az ő jóvoltából nincs az a jelessége a negyvenes és ötvenes éveknek, kinek vonásai ránk nézve elvesztek volna. Csak Barabás egyénisége kezdett lassanként halványodni. Ismerte korának legnagyobb embereit, festette és rajzolta,

— de nem követte őket. Egy vulkán tetején állt, anélkül, hogy a forrongás láza magával sodorta volna. Zavartalanul haladt a maga útján, míg elzúgtak fölötte a legnagyobb viharok. Átélte a szabadságharcot megelőző nagy időket, átélte a forradalmat és a Bach-korszakot, hol ennek, hol annak a kornak vezetőembereit, hol magyarokat, hol osztrákokat festve, s éppen ebben a teljességben áll munkájának történelmi nagy fontossága. Ha fiatal korának egyéniséget kereső áhitatával fogott volna ezen arcképek festéséhez, mennyivel nagyobb kincset hagyott volna a nemzetre! De ahelyett, hogy ez idők nagy embereit minél hívebben adta volna át az utókornak, — rendesen a már sajátjává vált módon alakította át őket. Sőt, minél nagyobb volt valaki, annál szükségesebbnek tartotta az ideáltipussá való átformálást. Ilyenkor csaknem kötelezőnek tartott egy édeskésen lelkes és ábrándos fölfelé nézést: Petőfi, Vörösmarty, Tóth Kálmán, Kossuth, Adam Clark szemének ugyanaz a kifejezése, mint Préger Antónia, Lovassy-Tripammer Betty stb. szemének. S hogy mindegyik mily kevéssé egyéni, arra bizonyítékot szolgáltatnak Kertbeny szavai, melyeket Petőfinek 1845-ben készült arcképéről mond: „Ég felé néző szemei valami ájtatos, sentimentális kifejezést kölcsönöznek neki, mely teljesen hiányzott nála. Ez egészen megfosztja őt a varázstól, mely tekintetében rejlett s mely feltünő jellemvonását képezte. Petőfi mindig figyelő, mondhatnám kutató szemekkel vizsgálta az embereket s tekintete inkább átható, mint ábrándos volt."

Szintúgy vagyunk Görgey 1849-iki arcképével (krétarajz. Történelmi Képcsarnok), melyen Görgeynek egyenes, elszánt akarattól szikrázó tekintete helyett ugyancsak ábrándos, férfiatlan, mondhatnám leányos kifejezést találunk. Kossuth is ugyanoly lagymatag ábrándossággal néz a világba (könyomat), noha minden más korabeli festő (pl. Eybl) ki tudta fejezni Kossuth tekintetében a nagy politikus egyéni jellegzetességét.

Csak nagy ritkán állt meg egy percre a hajszában s mélyedt el a régi szeretettel munkájába, mint pl. egy idősebb asszonynak 1846-ból származó olajfestésű arcképénél, mely néhány év óta a Szépművészeti Múzeumban van. A rózsaszínű szalagokkal díszített finom, fehér csipkefőkötő s a zöld moirée-selyemruha szerető gonddal vannak megfestve. Halk harmóniájuk diszkréten erősíti azt a csöndes, meghitt hangulatot, melyet a figyelmes szemek nyugodt nézése és a tartózkodó tartás hínak elő. Oly munka ez, melyen az ihlet bensősége érzik.

Laborfalvi Róza 1848-ból származó könyomatos arcképe is ilyen. Büszke nyugalom van a tartásában, energikus, csaknem erőszakos vonásaiban és tündöklő nagy szemében. A fényes selyemből készült ruha formái a lehető legegyszerűbbek s még jobban kiemelik az ábrázolt magányos, erős egyéniségét.

Az ötvenes évek végéről is ismerjük néhány igen szép női arcképét. Pl. Nicolics Sándorné olajfestésű arcképét 1858-ból (a Szépművészeti Múzeum újabb szerzeménye), melyen az ábrázolt lényének ellenállhatatlan, természetes kedvessége, arcának telivér magyar szépsége, fekete haja, barna bőre és bársonyos, szelid szeme egészen foglyul ejtették. Fiatalos hévvel igyekezett mindezt visszaadni. Egy másik olajfestésű női arckép 1856-ból szintén kiváló munka. (Ez is a Szépművészeti Múzeum egyik újabb szerzeménye.)

Ebben az időben kezdett sűrűbben foglalkozni idősebb nők arcképeinek festésével, s ezen a téren szintén sok megbecsülésre méltó munkát alkotott. A jómódú, tekintélyes patricius asszonyok puha formái kedélyesen gömbölyödnek a képeken, melyeknek kellemes elevenséget ad a selyemruha, a csipkefőkötő és a virágcsokrok. A csöndéleti részleteket mindig szívesen és sokszor mesterien festi.

Csoportképek festésére csak ritkán adta magát és mindig kevés sikerrel. Művészetének gyöngéje volt, hogy nem tudott több alakot egymás mellett ügyesen elrendezni.

Épp ily kevés sikerrel kisérletezett 1848-ban Batthyány Lajos mellszobrával a szobrászat terén is. (Történelmi Képcsarnok.)

1863-ban — az akkor beállott művészeti pangástól kényszerítve — Barabás a fényképezésre adja magát. Ez a vállalkozása hamarosan megbukik ugyan, de azért festészetében is ez a vég kezdete. Mind gyakoribbak a fénykép után készült arcképek s az öregedő művész keze és látása egyre gyengül.

III.

Mikor Barabás először Bécsbe került, Peter Krafft, Fendi, Danhauser, Waldmüller stb. a bécsi polgári és népies életkép nagy mesterei már javában dolgoztak, erősebb hatásukat azonban sem tárgy, sem modor szempontjából nem vesszük észre Barabás művészetén. Akkor az életkép még nem érdekelte. Talán azért sem, mert kénytelen volt munkaerejét — főleg a megélhetés szempontjából — az arcképfestésre összpontosítani. A következő években is csak elvétve említ jegyzőkönyvében egy-egy „Gusás oláh"-t (1838.), „Tiroli leány"-t (1836.), „Drótos tót"-ot (1837.), amelyek voltaképen csak viselettanulmányok. Kolozsvári tartózkodása idején, főleg rendelésekből kifolyólag figyelmet fordít már kisebb kompozíciókra, könyvillusztrációkra is és ugyanakkor nagy rátermettséggel kezd kísérletezni a polgári életkép terén. A kis vízfestésű interieurkép, melyen tanítványát, Teleki Róza grófnőt, műtermében festve ábrázolta, egyike e korszak legmegnyerőbb munkáinak. A német romantikus irány kedves és nagyon német szülöttje a magábavonult alak ábrázolása, mely a néző felé háttal ül s mindenről megfeledkezve engedi át magát a munka csendes, bensőséges hangulatának. A nap besüt az ablakon, gyengéd hizelkedéssel végigszalad a bő sárga ruhán, a hetyke kis kontyon, megcsillan a poharakon és megnyugszik a kis grófnő elkezdett munkáján. A kedély édes melege árad szét a szobában.

Néhány évvel később feleségét festette le ugyanígy egy kisméretű aquarellen. Itt az ábrázolt teljes elfordulása a még mélyebb elmerülés és csöndesség benyomását kelti.

Igazi életképeket csak akkor kezdett festeni, amikor 1840-ben visszatelepedett Pestre. A sort mindjárt egy „Pesti uracs" című olajfestménnyel nyitotta meg.

Vajjon mi indíthatta arra, hogy most egyszerre érdeklődéssel forduljon olyan tárgykör felé, mely mellett tanulóévei alatt a nagy bécsi mesterek közvetlen közelében közömbösen haladt el?

Mindenekelőtt a divat. Az, hogy Bécs után induló pesti művészeink között akkor már kedvelt tárgykörré lett a genre, — amit legjobban bizonyít a pesti műegylet első, 1841-iki kiállítása, melyen mintegy harminc életkép szerepelt magyar és külföldi művészektől. A kiállításon Waldmüller és Danhauser is résztvettek ily tárgyú festménnyel.

A kiállítási katalógusban feltünik két név: az osztrák Jaschkeé és a Budán dolgozó Weideé. Feltünnek festményeik tárgya miatt: „Kolozsvári vásár" és „Magyar falusi jelenetek". Ezek már népies életképek és talán nem is ezek az elsők; azt bizonyítják, hogy a magyar népies életkép kis, részben idegen művészektől, jelentéktelen kis munkákban, mintegy észrevétlenül született meg. Annak, aki jelentőséget adjon neki, még csak jönnie kellett.

Erre a kiállításra Barabás „Galambposta" című festményét küldte be, mellyel oly nagy tetszést aratott, hogy hamarosan meg kellett ismételnie s az évek folyamán még néhányszor. A mi szemünkben igénytelen kompozíció ez, — a szerelmes levelet hozó galambot ölelgető leány — olyan igénytelen, mint a többi kis életkép, melyeket ezekben az években festett; de 1843—1848-ig az „Iris" című almanachot mégis ezek tettek népszerűvé. Témái: A „Házinyulat etető leányka", a „Csikós", a „Hagymaárus leányka", a „Csintalan nő", a „Virágárus leányka", az „Utcaseprő fiú", a „Koldusgyerekek". Noha a Pesti Divatlap 1844-ben éppen ezekre a kompozíciókra vonatkozólag azt jegyzi meg, hogy „Barabás ismeri legjobban a magyar és hozzánk tartozó népek életét", — mégis feltünően hasonlítanak az ő tárgyai azokhoz a témákhoz, melyeket a nálunk kiállító bécsiek is

feldolgoznak. Hisz csak az 1841-iki műegyleti kiállításon Eybl egy „Hagymát áruló horvát fiú"-t, F. Bernhart egy „Gyufácskát áruló leánykát" és Röhner egy „Vereshagymaárusnő"-t állít ki. Az 1842-iki kiállításon pedig Schiavone Natale „Csintalan leány"-nyal, Mändl József „Galambokat etető gyermekkel", Neuff Károly „Virágosztó nő"-vel van képviselve.

Waldmüller 1830-ban festi „Koldusfiú"-ját és 1841-ben az „Ibolyaárus leányká"-t.

Helyzetdalok ezek a kor legáltalánosabb ízlése szerint, melyek arra irányultak, hogy fölkeltsék az érdeklődést a társadalom szegényebb osztályai iránt. Bajza ugyanekkor hasonlóan érzelgős dalokat énekel, Eötvös József ekkor írja a „Megfagyott gyermek"-et, — a cél az olvasót könynyekig meghatni. Irodalom és művészet teljes harmóniában dolgoztak együtt s a részvét mindenfelé eleven volt az elnyomottakkal és alacsonyabb sorsúakkal szemben. Ekkor írja Eötvös feltünést keltő munkáit a „Fogházjavítás ügyében" (1838) és a „Zsidók emancipációjá"-ról (1841) is.

De az idők mindig komorabbá válnak s a politika figyelme mind erősebben fordul a nép felé. Az irodalomban az őszinte és mély rokonszenv és megértés hangja csendül meg a paraszttal szemben, megszólal Petőfi népies lírája, megszületik Szigligeti „Szökött katoná"-jával a magyar népszínmű (1843), — Barabás is a népies életkép felé terelődik.

Az utolsó mozzanat, mely ebbe az irányba terelte, a műkritika követelő föllépése volt. Ez ugyanis mindinkább hangoztatta az arcképfestés elégtelen voltát és a külföld mintájára hivatkozva, sürgette a népies életkép és históriai kompozíciók művelését. A műkritikusok éreztették Barabással, hogy többet várnak tőle és mintegy rákényszerítették arra, hogy nagyobb kompozíciókba fogjon.

Hozzáfogott tehát egy nagyobb kompozícióhoz, melyet „Egy utazó cigánycsalád Erdélyben" címmel először az 1843-iki bécsi műkiállításra küldött el. „Célom az volt,

hogy föltünjék Bécsben, azért igyekeztem eredetileg rendezni el", — írja Londonból. Vándorló cigánykaravánt elevenített meg a vásznon. Az öreg cigány sovány, göthös lovon baktat elől, melyet kötőféken vezet a család egyik fiatal tagja. Ahová csak nézünk, mindenütt kis cigánypurdék hemzsegnek, a dádé ölében is és a mellette lógó tarisznyákban is. Gyalog követi a dádét a család többi apraja, nagyja, egyikük leghátul egy lopott malaccal. Az elrendezés változatos, de egy kissé szétesö. Nem oly egységes vizió, melynek alakjait a belső szükségesség tartja össze, hanem inkább egyes alakokból összeillesztgetett menet, melyből akárhány alak elmaradhatna és amelyhez ugyanannyit lehetne hozzátoldani. Az előadásmód gondos, de kissé érdektelen. A bécsi kritika túlságosan naturalisztikusnak tartotta. A „Wiener Zeitschrift für Kunst, Literatur, Theater und Mode" dícséri ugyan végtelen természethűségét és tökéletes művészi kivitelét, de úgy találja, hogy a természet mégis „túlságosan meztelen és piszkos" e képen, a sértett szépérzékért pedig a technika minden kiválósága sem képes kárpótolni.

Egy másik lap az öltözetek túlságát hibáztatta, ami különösen rosszul esett művészünknek. Egyébként eléggé dícsérőleg nyilatkoztak róla a kritikusok.

Melegebb méltánylásra talált a kép idehaza, ahol maga Petőfi írt a festményhez „Vándorélet" címen humoros költeményt.

Még nagyobb kedvvel lát hozzá Barabás második nagy genreképének festéséhez, melyet „Vásárra menő oláh család" címen küldött föl az 1844-iki bécsi műkiállításra (ma a Szépművészeti Múzeumban). Ezúttal csaknem osztatlan elismerésre talált Bécsben is és később a pesti műegyleti kiállításon is. És valóban, ez nemcsak Barabásnak, hanem e kor egész magyar festészetének legszebb népies életképe. Ennek a képnek tárgyköre sem egészen új, — a bécsi Hasslwander az 1841-iki pesti műegyleti kiállításon pl. egy „Vásárról hazatérő tót parasztcsalád"-ot állított ki — de felfogása komoly és kompozíciója szépen megoldott

háromszög-kompozició. Fr. v. Schindler az „Öst. Morgenblatt"-ba írt bírálatában különösen kiemeli a „festmény sajátos és hamisítatlanul nemzeti felfogását" és Barabást szigorúan jellemző művésznek mondja, kinek merész ecsetkezelése van. H. Meynert, az „Allgemeine Theaterzeitung" kritikusa is igen elismerően ír: „a fejekben nagy erő van s a nemzeti jelleg élesen domborodik ki rajtuk; a női fejek bájosak és lágyak. Az alakok kifejezése és mozgása merész és határozott."

Jellemző a kor ízlésére, hogy a bécsi bírálók a naturalisztikumot kifogásolják, vagy dícsérik a jellemző erőt, merésznek mondják a mozdulatokat és arckifejezést, noha mi ma mindennek éppen az ellenkezőjét érezzük. Mindakét bíráló sajnálkozással említi, hogy Barabásnak nincs érzéke a levegő tónusa és a tájképi részletek iránt s ezeknek hol bágyadt, hol túlzsúfolt volta csökkenti a figurális részeknek megfelelő érvényrejutását. Barabás festményének leggyöngébb része csakugyan a tájkép. A felhők túlságosan nehezen ereszkednek a havasok csucsára s rajzukba még távlati hiba is csúszott. A havasok oly távol vannak, hogy már kékeknek látszanak és — a rájuk nehezedő felhő mégis beleütközik az előtér fájába! Az egész tájképnek nincsen mélysége, nincsen ragyogása és se földnek, se égnek nincsen meggyőző ereje. Mindamellett az alakokon kedves, enyhe báj ömlik el s a festmény hatása igen kellemes.

A pesti kiállításon méltán keltett feltünést s Barabás ettől fogva állandóan úgy szerepel, mint a magyar népies életkép megteremtője. Még ellensége, Károl Lázár is így ír róla: „Er ist der Schöpfer unseres nationalen Genrebildes; aber wir bedauern ihm *dafür* Dank schuldig zu sein, weil *er* dieser Aufgabe am allerwenigsten gewachsen ist." (Die ungarischen Maler grösstenteils nach der Bilderausstellung im Jahre 1845 beurteilt. A Benkert-féle „Jahrbuch des deutschen Elementes in Ungarn" című műben. 1846. Pest.) Itt Károl Lázár az igazság ellenére engedett a közfelfogás-

nak, mert Barabás, amint az előzőkben említettem, nem volt a magyar népies életkép megteremtője, csak legjelentékenyebb képviselője. És amit eddig dolgozott, igen szép kezdet lett volna, ha utána a jelentékenyebb festményeknek egész sora következik. De a „Vásárra menő oláhok" Barabásnak legjobb e nemű munkája, melyet már csak két nagyobb kompozició követett. 1856-ban a „Menyasszony megérkezése" (Szépművészeti Múzeum) és 1860-ban a „Kaláka Székelyföldön". Egyik sem jelentékeny munka és mivel nagy, mozgalmas jelenetet állítanak elénk, föltüntetik Barabás összes hibáit és egyben feleletet adnak arra, hogy miért festett művészünk oly kevés nagy kompozíciót. Szeretett gyorsan dolgozni, ami ez esetben azt jelenti, hogy pontos részlettanulmányokba nem fogott, legalább egyetlen képéhez sem maradtak fönn ilyenek, mig Brocky ugyanakkor Londonban számtalan gondos láb-, kéz-, ruha- és fejtanulmányt és színvázlatot készített nagyobb kompozicióihoz. Barabáson a kellő iskolázottság hiánya érzik, amit a fejek rajzánál a nagy gyakorlat pótol, de ami rögtön szembetünik az emlékezetből készült alakrajznál. Az emberi testet, az izmok munkáját nem ismeri eléggé és azért nem is tudja szabatosan megrajzolni. A végtagok csak úgy találomra végeznek valami mozdulatot, de a mozdulat lényege nincs eltalálva. A láb nem lép, a kéz nem fog igazán s az előadás határozatlan és erőtlen marad. Iskolázottság hiánya érzik a kompozicióin is, melyek csak két változatot ismernek : vagy a mélység nélküli háromszöget vagy az alakok egymás mellé sorakoztatását.

Mindezek a hibák egyetlen történeti festményén, melyet maga legfontosabb művének tartott, a „Lánchíd alapkövének letételén", feltünően ötlenek szemünkbe. Az ünnepély 1842 aug. 24-én délután 6 órakor ment végbe s Barabás ott helyben, természet után a jelenetről aquarellvázlatot készített. Ez az első aquarell (ma a Fővárosi Múzeumban) egyike Barabás legsikerültebb munkáinak. Benne van az első meglátás üde természetessége, egy pompásan megfogott rövid im-

presszió egész bája. A háttér közepén áll a vörös szövettel bevont sátor. Itt központosul a képnek minden színessége. A naptól megvilágított tündöklő vörös sátor és oszlopok, a színes papi és katonai öltözetek, fehér és kék női ruhák tarkasága ünnepi csokorként hat a kép szívében, melynek vidám derűjéhez mind élénkebben vezetnek át a színben hangsúlytalanabb oldalcsoportok. Mindenfelé művészi keresetlenséggel elrendezett, beszélgető csoportok állnak, mozgó és élő alakok, melyeknek a nagy hirtelen odavetett apró, eleven színfoltok adnak külön egyéni létet ; mig mások csak a festőien egynek ható tarka, mozgó tömegbe olvadnak bele. A jobbsarokban páholyszerűen betolt vörös kerevet teszi elevenné az előteret. Fehérruhás nő ül rajta, kék sállal és sárga florentin kalapban s egy előtte álló, elegáns férfival beszélget. Kitünő alkalom ez a kis csoport arra, hogy a művész kedves, genreszerű részlettel enyhítse a cselekménynélküli történelmi jelenet egyhangúságát. Az alakok fölé könnyedén és levegősen borul a készülő Lánchíd gerendázata, melyen — mindenüvé fényfoltokat szórva — átragyog a nap.

1843-ban Barabás ugyanezt a jelenetet megfestette W. Clarknak is és 1854-ben, — bizonyosan jórészt a kritika meg nem szünő követelésének nyomása alatt, megkísérelte a futólag festett vázlatból történelmi festményt készíteni. Egyelőre még csak egy nagyobb méretű vízfestményt Erzsébet királyné albumába. (Ma Erzsébet királyné Emlékmúzeumában.) Nem sokkal ez után Báró Sina Simon — nyilván a királyné képének látása után — erről a jelenetről nagy olajfestményt rendelt meg Barabásnál, melyet ez 1858-ban kezdett meg és 1865-ben fejezett be. (Ma a Történelmi Képcsarnokban.) Az olajfestmény teljesen átveszi a királyné aquarelljében már határozottan megformált gondolatot, csak a méreteket változtatja meg ; azaz oldalcsoportok hozzátoldásával kiszélesíti a kompoziciót.

Maszák Hugó egy évvel a festmény elkészülte előtt cikket írt a készülő műről, melyben azt mondja, hogy

„cselekményről, különösen éppen ilyen tárgyú művön, szó sem lehet, a csoportosítást — midőn a nagyobb résznek szertartásilag ki van helye jelölve — szintén nem lehetséges a művésznek kénye-kedve s a művészi igények szerint alakítni, sőt még a színek rendezésében is jóformán kötve van keze . . .“ „Miután ezzel tisztában volt, elhatározá, hogy e műnek egy más és örökértékű becset ád, a festőművészet nagy és nehéz tudományát, a távlattant hívá segélyül s annak nagy szerepet adott művén és a csillagászathoz folyamodva“ olyan világítást festett, amilyen aug. 24-én délután ½6-kor lenni szokott.

Elkedvetlenedve látjuk az eredményt. Valóban, jobb lett volna, ha Barabás 1843-iki kis vázlatát tudta volna a maga egészében vászonra vetni. Minden változtatás a képnek nagy kárára történt. Mindenekelőtt baj, ha a művész a tarka, mozgó tömegben kínálkozó festői értékeket nem érzi elég értéknek. Amig csak azt kereste, — az aquarellben — tökéleteset alkotott. Most a holt gerendázat tudományosan szabatos rajzában és a csillagászattanban keres kárpótlást. De ha a festői képről már le is mond, lehet-e elsőrangú fontossága a gerendázatnak ott, ahol Széchenyi van jelen ? A gerendázat, amint várható is, egy távlattani kézikönyv illusztrációjának ridegségével nyomja a kompoziciót.

A csoportok elrendezése éppen nem maradt olyan, amilyen volt ; azoknak üde, természetes és festői elhelyezkedése helyébe kényszeredetten egymás mellé és fölé zsúfolt alakok csoportosítása lépett. Érezzük a művészi fantázia hiányát. A kompozició ugráló és mégis élettelen és az alakok perspektivájába nem egy hiba csúszott. Némely helyt ok nélkül hirtelenül kisebbednek, máshol, ott ahol szükség volna rá, elmarad a távlati rövidülés. Az arcoknál, — kicsinyeknél és nagyoknál — csak arra volt gondja, hogy mind jól kivehetők és fölismerhetők legyenek s ez is hozzájárul a festményből áradó egyhangúsághoz. Ahol mindenki megérdemli, hogy megörökítsék és halhatatlanná váljon, ott a halhatatlanság értéke devalválódik. Nem történeti festmény

ez, hanem csoportfölvétel. A pillanat történelmi jelentőségét a művész nem fogta fel. Nem érezte, hogy a Lánchíd építése szimbóluma Magyarország kulturális fölépítésének s alapkövének letétele több, mint egy egyszerű hídavatási ünnep.

IV.

Az 1899-iki hagyatéki kiállítás fordulót jelentett Barabás megítélésében. Addig csak arcképei és genreképei révén ismerte a közönség, most egyszerre egy nagy sorozat vízfestménye került napfényre, főleg olaszországi tájak fölvételei, melyek nyomán úgy látszott, gyökeresen meg kell változnia a Barabás művészi értékéről kialakult véleménynek. A kritikák elragadtatással írnak e művekről s egyik jeles művészeti írónk ezeket a rezignált szavakat mondja róla: „Úgy látszik, egyik első képviselője ő annak a tipusnak, mely a század folyamán még sokszor volt megújulandó: az itthon élő magyar művész tipusának, kit szárnyai kifejtésében megakadályoztak a környező viszonyok."

Barabás munkái között úgy hatottak ezek az olasz tájak, mint a fiatal lélek ihletett lírája; gyöngéd, finom, gazdagon folyó líra. Annál meglepőbb, annál értékesebb, mert sem azelőtt, sem azután hozzá fogható hangok nem csendültek föl művészetében. A „Lido" képe halk zenéjű, parányi scherzo, leheletszerű hangulat halványsárga és szürkészöld opálszínekben kifejezve. Tengerpart, apró házakkal s az előtérben egy könnyű gondola. Emlékezetünkben — a felfogás sajátszerű rokonsága folytán — egy Whistler-féle pasztell bájos képe merül föl.

A „Velence alkonyatkor" az est csöndes, ünnepélyes hangulatát érezteti. A mindenünnen előbújó árnyékok nagy egységbe fogják S. Giorgio templomának formáit, melyeknek gazdagságát már csak a rájuk boruló esti kék fátyolon át sejthetjük. A leáldozó nap halvány fénye megvilágítja az égbolt alját, mely gyönge visszfényt vet az előtér barna házaira; a tengerben imbolygó sötét árnyékok ját-

szanak. A barna, kék és szürke színek meleghangú szimfóniája ez a lap, melynél önkénytelenül Turner neve tódul az ajkunkra.

És tovább lapozunk. Elénk kerül a Doge-palota egyik termének, a Sala del Anticolleggiónak a képe, azé a teremé, melyet a Veronese-féle „Európa elrablása" és Tintoretto „Bacchus és Ariadné"-ja tettek híressé. Fölényes tudás szól e munkából hozzánk. A művész nagy, széles vonásokkal könnyedén oldja meg a nehéz architekturájú terem problémáját. A félig leeresztett redőnyök alól beszüremkedő derűs világosság végtelen hosszú skáláját varázsolja elénk a fényeknek és árnyékoknak, melyek ott játszadoznak a falak gazdag dombordíszítései között, a padlón s a márványoszlopokon. A nagyszabású előadásból megérezzük az ódon palota fejedelmi pompájának varázsos hangulatát.

Van tengerképe is, a háttérben füstölgő Vezuvval. A háborgó tenger szélesen elhúzódó, fehértarajos, nagy, puha hullámainak tetején egy csónak himbálódzik néhány emberrel. Ruhájuk eleven vöröse és kékje érdekesen világít ki a tenger szürkéskék színéből. Ezeket a színeket, ezeket a puha hullámokat Bonington óta nagyon jól ismerjük az angol művészetben.

Csodálkozva szemléljük a lapokat. Hogy tett szert Barabás erre a tudásra ? Kitől tanulta mindezt ? Tudjuk, hogy autodidakta gyermekévei után 1829 szeptemberétől 1830 júliusáig egy évet a bécsi Akadémián töltött. De bécsi idejéből származó kis tájképei gyermekesen kezdetlegesek. Egy évvel később, 1841-ben keletkezett aquarellfölvétele a verestoronyi szorosról (a Szépművészeti Múzeumban) még mindig gyakorlatlannak s ami még fontosabb, a nagyszebeni Neuhauser tanítványának mutatja őt. Ugyanazok a meg nem rajzolt, csak színekkel valahogyan odavetett sziklák, ugyanaz a forma- és távlattani tudás nélkül való munka. A következő éveket Bukarestben, kizárólag arcképfestéssel töltötte el. S íme 1834 áprilisában olaszországi

útra indul, amelynek első állomása Velence s mindjárt Velencéből való ez a néhány kiváló tájfestmény is. E minden tekintetben meglepő körülmény megértéséhez az Emlékiratok szolgáltatnak néhány rövidke adatot, melyeket egy aquarell támogat.

Az aquarell az „Olasz tengerpart" címet viseli (Szépművészeti Múzeum.) Sekély tengerpart tárul elénk; mindig messzebb és messzebb húzódik a part; vékony földnyelvek nyúlnak a tengerbe s a víz gyöngyözve játszik a partok mentén. Szemünk, lassan haladva a remegő partokon, a végtelen távolba lát. A felhők megnyílnak és sajátos, eső előtti, tüneményszerű világosság jelenik meg az égen s ráesik az előtérben fekvő kősziklára, mely úgy tündököl, mintha gyöngyházból volna. Bravúros tudás és előkelő ízlés szól hozzánk e lapból. Gyöngéd és finom a színezése is, enyhe átmeneteket adva a fehérből a sötétbarnába, a világosbarnából a sötétkékbe és a mélyzöldbe. Utolsó ízéig artisztikus munka, egy nagykulturájú művészet szülöttje. A hagyatéki kiállítás katalógusában a vízfestmény címe mellett ezt olvassuk: „Másolat Leitch után." (Leitch eredeti vízfestménye Szegedy Maszák Aladár úr birtokában van.) Erről a Leitchről többször szólnak az Emlékiratok.

Valamelyik nap Barabás a Sala del Anticolleggióban másolta Veronese „Európa elrablása" című kompozícióját, mikor bejött egy angol, „s rövid idő alatt olyan szép, szélesen kezelt aquarellt festett arról a szobáról, ahol mi dolgoztunk, hogy szinte meglepő volt" — írja Barabás. Ez az angol William Leighton Leitch volt. Barabás megismerkedett vele s műtermében átnézte kész munkáit. „A látott dolgok ugyancsak megleptek, — írja alább — mert azon aquarellek után, amiket Bécsben láttam, egészen más fogalmam volt az aquarellről. Hisz ennek talán még a festékei sem olyanok, mint a bécsi művészeké..." „Fölszólítottam, fessen nekem két tájképet... csak egyet kötök ki: hogy elejétől végig láthassam a képek megfestését. ... Kiválasztottam két olyan tájképet, amelyeknek technikája

nekem legfeltűnőbb volt. Másfél óra alatt megfestette mind a kettőt s eközben láttam, hogy az ecsethorlozás az aquarellben mennyire fontos." Szíves barátság fejlődött ki közöttük s ezentúl többször dolgozgattak együtt: „Velencében egyszer W. Leitch barátommal rajzoltam épületeket, ő ebben nagyon járatos volt s engem bosszantott, hogy az ő rajza tökéletesebb, mint az enyém." — És alább: „Megegyeztünk, hogy együtt utazunk Rómába. November elején indultunk el Velencéből s Bolognában egy hetet töltöttünk, miközben a szabadban együtt rajzolgattunk. Flórencben két hétig maradtunk s innen Perugia felé mentünk Rómába." — Rómából már csak egyszer kapunk hírt: „Leitch barátom is festett itt egy-egy eredeti jelmezes modellt. Különösen egy olasz bandita képe tetszett meg nekem, fekete bársony ujjasban ábrázolva. Ezt a képet elkértem tőle másolásra."

Ki volt tehát az a Leitch, akinek festési modora oly mély benyomást tett Barabásra, hogy művészetére vonatkozó megjegyzésekben általán szegény Emlékirataiban több ízben bámulattal és föltekintéssel szól róla, és akivel való érintkezése Barabás művészetére oly nagy gazdagodást jelentett?

William Leighton Leitch (1804—1883) skót születésű aquarellfestő volt, aki művészi pályáját mint színházi dekoráció-festő kezdte meg, s e multjának reminiszcenciái fölfölcsillannak későbbi műveiben is; sőt Barabás műveiben is. Nem volt rendkívüli tehetség, de művészetének mestere volt. Nem teremtett nagy és új dolgokat, — de a legjobb angol tradiciókat őrizte meg s utolsó jeles képviselője volt a klasszikus angol aquarell tájfestésnek. Művészete a természet beható és mély tanulmányozásán alapszik s tanújelét adja a nagy mesterek, kiválóképen Turner műveibe való elmélyedésének. Finom és régi kultúra előkelősége árad festményeiből, melyeket a kompozició rendkívüli bája, tökéletes technikai tudás, biztos és tiszta színérzék és az atmoszférikus hatások iránti nagy fogékonyság jellemeznek.

Legkedvesebb témája a tengerpart, melynek egyre hátrább húzódó vonala alkalmat ad egész fölényes tudásának kifejtésére, vagy a hegyes vidékek, hol a havasok csúcsára könnyű, fehér felhők ereszkednek. Vagy tavaszias bokrok s enyhe dombok közül régi vár romjaira látunk ki, melyet a felhők közül kivillanó nap egy sugara élesen világít meg, míg a háttér havasait párás köd borítja. Mindezek tipikusan angol sajátságok, melyeket épp úgy megtalálunk Bonington, Copley Fielding, mint Holmes munkáiban. Barabás hagyatékában is maradt Leitchnek 6—7 eredeti festménye s többek között talán éppen az is, melyről Barabás Emlékirataiban azt mondja, hogy előtte festette meg.

Leitch műveit vizsgálva egyszerre csak kényszerítő erővel lép elénk az a gondolat, hogy nemcsak az „Olasz tengerpart"-nak, hanem még több más vízfestménynek is másolatnak kell lennie Leitch után, mert csak ez ad választ az egyszerre elénk tóduló követelő kérdésekre. Így okvetlenül másolat a Sala del Anticolleggio képe is, hisz az Emlékiratok már idézett helye azt kellőleg dokumentálja ; és okvetlenül kópia a háborgó tenger és a két velencei tájkép is és még több festmény a felsőolaszországi havasokról és tavakról, melyek mind édes testvérei az „Olasz tengerpart"-nak. Hogyan is volna képzelhető, hogy maga, máról holnapra ilyen tökéletesen dolgozzék és ugyanakkor álmélkodva nézze Leitch munkamodorát s úgy találja, hogy talán nem is olyan festéket használ, mint ő ; bosszankodjék saját járatlanságán a perspektivikus rajzban, s bámulja annak széles modorát ? És föltéve, hogy mindez lehetséges, honnan volna művészete oly telivér angol, mint ahogy ezek a lapok mutatják ?

Elővesszük többi munkáit s akkor kibontakozik szemünk előtt egy lassú, de szerves fejlődés, az első velencei munkáktól, melyek telve vannak távlati hibákkal, a még mindig ügyetlen perugiai és nápolyi látképeken át a kitűnő, utolsó római tájfelvételekig. Leitch híres, jó tanára volt az aquarellfestésnek, kiváló hírnevének köszönhette, hogy az angol királynénak tanára lehetett s 22 évig taníthatta a

királyi család különböző tagjait. A két művész sokat dolgozgatott együtt a szabadban. Természetes, hogy Barabás gyors felfogása mellett ez hamarosan meghozta gyümölcseit. Az együttdolgozás eredménye a ceruzarajzokon is meglátszik. Barabás gyorsan halad a perspektiva törvényeinek elsajátításában s munkái fokozatosan javulnak. De nemcsak, hogy a goromba hibák elmaradnak, hanem munkái Leitch hatása alatt hamarosan művésziekké kezdenek válni, sőt beállításuk módját illetőleg némileg keresetten hatásosakká. Ne felejtsük el, hogy ez volt romantikus korszaka. Arcképben is, tájképben is a festőit kereste ekkor, a romantikusan érdekeset, sőt heroikusat, mint pl. Tivoli képén (Szépművészeti Múzeum). Úgy festette meg, ahogy egy barlang nyilásán át a szemébe tünt. A hegy tetején büszkén áll Maecenas villája, mint egy vár ; előtte a vígan csobogó, szakadó, híres vízesések. A meglátott kép nagyszerű volt, a megoldás egy kissé kemény és kulisszaszerű.

Sokkal megnyerőbbek azok a művei, melyekhez igénytelenebb témákat választ, mint pl. a „Római Campagnában" című aquarell. (Szépművészeti Múzeum.) Ezek sokkal inkább megfelelnek lényének. Ilyenkor igazi temperamentumának enged, s éppen bizonyos egyszerűség és közvetlenség az, amivel megkap. Ilyen pl. a „Római látkép a csonka híddal" (Szépművészeti Múzeum), melyre ezt írta rá : „1835 fece Barabás presso la natura". Ennek a részletes feljegyzésnek hinnünk kell s így legjobban meg tudjuk ítélni a haladást az első velencei városrészlettől eddig a képig. Ott a legnagyobb bizonytalanságot találjuk, — az egy irányba menő házak különféle módon rövidülnek, mintha más-más pontról rajzolta volna őket, — itt majdnem teljes biztonságot látunk. Bizonyos nyugodt, higgadt objektivitással áll a tájjal szemben s ez kellemes közvetlenséget ad munkájának. Különösen fokozza ezt a hatást a ragyogó napsütés, mely a képet őszinte melegséggel önti el.

Barabás és Leitch között — noha Barabás sokszor tett engedményeket Leitch modorának — mindvégig meg-

maradt az a nagy különbség, hogy Leitch igazi romantikus művész volt: a lelkét érezte a tájnak. Szerette a ködöt, a romokat, a festőit, az érzelmest s képének mindig lágy, lírai alaphangot tudott adni. Barabás rendesen a formákat látta s ezeket híven s bizonyos józansággal tolmácsolta. És mégis, mikor 1835 novemberében visszatér Magyarországba, éppen ezt a lírai hangulatot keresi és éppen leginkább ezek a szálak azok, amelyek még néhány éven át Leitch emlékéhez fűzik. Szemben állva az olasz vidékkel, őszinte portréfestő természete a közvetlen, természethű tájfestésre készteti, noha mellette van a romantikus költő Leitch — idehaza pedig, mikor Leitch szellemében akar tovább dolgozni, a magyar tájakat egyszerre csak angolosan érzelmes felfogással adja vissza. Érdekes megfigyelnünk, mennyire vérévé váltak mesterének tanításai. Természetesen sokkal egyszerűbb motivumokat választ, mint Leitch, de azért most ő is törekszik hatalmas panorámák visszaadására. Magas hegyek között messze látunk be a völgybe s a kanyargó folyóra, — úgy, mint Leitchnél; de mig ott az angol brilliáns technikai tudása révén az előtérből szervesen fejlődik a mindig jobban hátráló mélység, addig itt az előtérben kulissza áll s a mélyülő szín már csak mint háttér szerepel. Az előtérben rendszerint egy csoport fa áll, mely a romantikus ízlésnek megfelelően, érzelmesen hajol bele a képbe. A színezés üde és kedves, néha mintha egy kicsit túlságosan is kedves volna. Szereti a kék párákat s szereti az angolos hatású megvilágításokat. Ezekből az évekből néhány igen sikerült aquarell-tájképét ismerjük. Ilyenek főleg a Szegedy Maszák Hugóné birtokában levő „Vihar a hegyekben" és az Orth Ambrusné tulajdonát képező „Csáklyai szakadék Erdélyben", melyen a szakadék mélyéről erőteljes, ragyogóan kék szín tör elő. Ezek rendkívül érdekesek, sőt szokatlanul merészek színben és felfogásban is.

E korszaknak talán leglíraibb hangulatú aquarellje a „Sebes-Körös völgye" a Szépművészeti Múzeumban.

Az angol reminiszcenciák hamarosan elhalványulnak s 1838–1839-ben Barabás egészen elfordul ezektől a lágyabban festett, színekben és formákban tetszetős kompozicióktól. Csak a romantikus hangulat kísért még néhány évig. Ezeknek az átmeneti éveknek egyik legszebb aquarellje a „Zugligeti szikla" (Szépművészeti Múzeum). Újra a háttal forduló alak motivumát alkalmazza, mint feleségének ez időből származó kis interieurképén és itt is mennyi kellemmel! Groteszk formájú, óriás szikla mellett apró emberke áll. Vágyódása, mellyel a világba néz, talán még a sziklánál is nagyobb. Nem érezzük-e ki belőle e kor egész nagy, sóvárgó vágyakozását szabadabb és jobb idők után?

Lassanként mindjobban felülkerekedik benne a régi, nyugodt megfigyelő s viszonya a természethez mind bensőbbé válik. Arcképeivel ellentétben, melyekben ez időtől fogva mindvégig megmarad az idealizálás álláspontján, tájképei igazi realistának mutatják őt. Ezekben a megrendelő ízlése nem korlátozta s egyéni hajlamainak kifejtésében az a körülmény is támogatta, hogy az aquarell-tájképfestés terén Bécsből erősen realista áramlat húzódott Pest felé. Ekkor kezdett Jacob Alt Magyarországon és főleg Pesten dolgozni s néhány évvel később Rudolf Alt is föllépett. Részben az ő hatásuk alatt Barabás színei keresetlenek lettek és egyszerűek. Egyik kitűnő munkája e korszaknak egy 1841-ben készült aquarell: „A budai vár a Lánchíd cölöpeivel." (A Székesfővárosi Múzeumban.)

Modora mindig szabadabb lett s ecsetkezelése szélesebb, nagy foltokkal dolgozó. Az ötvenes években részlettanulmányokat is végzett e téren; sűrűn találkozunk előtértanulmányokkal és fatörzstanulmányokkal. 1856-ból való a „Városmajori fatörzs" című aquarellje, melynek friss üdesége, szabad, festői felfogása kitűnően jut érvényre a könnyű, biztos előadásban.

De az idők árja lázas rohamban száguldott el Barabás fölött. Egymást követték Madarász, Székely Bertalan, Lotz Károly, Munkácsy, Paál László, Szinyei, — és az aggas-

tyán — itt felejtett tanúja letünt időknek — még mindíg fáradhatatlanul dolgozott.

*

Barabás nem volt legnagyobbjaink közül való, igaz. De akkor jött, mikor a legnagyobb szükség volt rá és volt annyira kiváló, mint azok az osztrákok, akiket tehetsége és szorgalma nélkülözhetővé, sőt fölöslegessé tett.

Nem volt újító. Ez is igaz. De akkor nem harcos újítóra volt szükség nálunk, hanem térfoglalóra. A felforgató tehetség nem elismerést vált ki, hanem ellenkezést. Itt pedig éppen az idegenkedést kellett legyőzni.

Igazán kiváló tanítványt nem nevelt, de élete munkájával előkészítette a talajt és egyengette az útat az utána jövő nagy nemzedéknek. A maga nemzedékét pedig elevenen hagyta ránk ezer meg ezer arcképben.

Munkásságát tisztán művészi szempontból megítélni egyoldalúság volna. Művelődéstörténeti és történeti jelentősége vetekszik magyar művészettörténeti fontosságával és kiegyenlíti azt, amit művészetében fogyatkozásnak érzünk.

Emléke és munkássága megérdemli a magyarság osztatlan kegyeletét.

A MŰVÉSZ ÉLETRAJZÁNAK FŐBB ADATAI:

1810 febr. első napjaiban született Márkosfalván. (Háromszék-vm.)

1816 ősz—1828 jan. Nagy-Enyed, Nagy-Szeben.

1828—1829 aug. Kolozsvár.

1829 ősz—1830 tavasz Bécs.

1830—1831 május Kolozsvár.

1831—1833 jul. Bukarest.

1833—1834 Erdély.

1834 jan.—ápr. Bécs.

1834 ápr.—1835 ősz Olaszország.

1835 ősz Bécs.

1835 nov. 8.—1838 tavasz Pest.

1838—1840 tavasz Kolozsvár.

1840—1843 Pest.

1843 máj.—ősz német-, francia- és angolországi út.

1844—1898 Budapest.

1898 febr. 12. meghalt Budapesten.

W. L. Leitch arcképe.
1834. Ecsetrajz, szépia.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

Gróf Teleki József arcképe.
1836. Olajfestmény.
(Magyar Tudományos Akadémia.)

Fronius, kozslárdi birtokos.
1827. Krétarajz.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

Barra Gábor arcképe.
1833. Könyomat.

Nicolics Sándorné arcképe.
1858. Olajfestmény.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

Női arckép.
1856. Olajfestmény.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

Idősebb nő képe.
1846. Olajfestmény.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

Préger Antónia arcképe.
1852. Vízfestmény.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

Vásárra menő oláh család.
1844. Olajfestmény.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

Velence alkonyatkor.
1834. Vízfestmény.
(O M. Szépművészeti Múzeum)

Teleki Róza grófnő arcképe.
1838. Vízfestmény.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

A művész felesége.
Vízfestmény.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

Zugligeti szikla.
Vízfestmény.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

Városmajori fatörzs.
1856. Vízfestmény.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

Római látkép a csonka híddal.
1835. Vízfestmény.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

A Sebes-Körös völgye.
Vízfestmény.
(O. M. Szépművészeti Múzeum.)

A

MŰVÉSZETI PANTHEON

A RÉGI ÉS MODERN KÉPZŐMŰVÉSZET TÖRTÉNETÉNEK KÖRÉBE VÁGÓ MONOGRAFIÁK SOROZATA LESZ, AMELYEK VONZÓ ELŐADÁSBAN, DE EGYUTTAL KOMOLY SZAKSZERŰSÉGGEL FOGJÁK TÁJÉKOZTATNI AZ OLVASÓT MŰVÉSZEKRŐL, KOROKRÓL ÉS EGYES MŰVÉSZETI JELENSÉGEKRŐL. KÜLÖNÖS GONDOT FOG FORDITANI A MŰVÉSZETI PANTHEON A MAGYAR MŰVÉSZETRE.

A MŰVÉSZETI PANTHEON KÖTETEI GAZDAGON ILLUSZTRÁLVA JELENNEK MEG, VÁLTAKOZÓ TERJEDELEMBEN ÉS IDŐHÖZ NEM KÖTÖTT EGYMÁSUTÁNBAN

MEGJELENT:

PHEIDIAS MŰVÉSZETE
IRTA: HEKLER ANTAL

MADARÁSZ VIKTOR ÉLETE ÉS MŰVEI
IRTA: LYKA KÁROLY

FERENCZY KÁROLY
IRTA: PETROVICS ELEK

BARABÁS MIKLÓS
IRTA: HOFFMANN EDITH

ELŐKÉSZÜLETBEN:

HEKLER ANTAL
MICHELANGELO

MELLER SIMON
LIONARDO DA VINCI

„GLOBUS" BUDAPEST.